

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN: 2392-5507 e-ISSN: 2673-0030

ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๖๗

Vol. 11 No. 1 January - April 2024

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN : 2392-5507, e-ISSN : 2673-0030

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์ :

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU) มีนโยบายรับตีพิมพ์บทความในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ศิลปศาสตร์ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความในวารสารอย่างเคร่งครัด โดยอ้างอิงตามรูปแบบของ APA (นาม-ปี) รวมถึงเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารฯ และเป็นบทความที่ไม่มีความหลายมากกว่า 25% ตามที่ถนนในโปรแกรม CopyCat ในเว็บ Thaijo2

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฯ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความ โดยไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของวารสารฯ

กระบวนการพิจารณาบทความ :

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญ 2 แบบ คือ แบบที่ 1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ 2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 3 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

ประเภทของบทความ :

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์ คือ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Original Article) บทความปริทัศน์ (Review Article) และบทความวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ภาษาที่รับตีพิมพ์ :

บทความที่รับตีพิมพ์รับภาษาที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

กำหนดออก :

กำหนดออกตีพิมพ์ 3 ฉบับ ต่อปี (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน (กำหนดออก เดือนเมษายน)

ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม (กำหนดออก เดือนสิงหาคม)

ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม (กำหนดออก เดือนธันวาคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

ที่ปรึกษาอธิการบดี

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

อธิการบดี

พระเทพปวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

พระราชวัชรสารบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

พระมหาบัณฑิต ปณิตเมธี, ดร.

คณบดีคณะครุศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิสัยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ

W.H.Taft University

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทรเรือง

มหาวิทยาลัยสยาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล

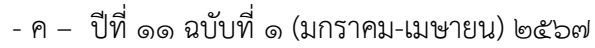
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ดร.เสนห์ เดชวงค์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร

มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
นักวิชาการอิสระ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปวะบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติวัศ สุษป้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร สายเสนา	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐกรรณ์ ปะพาน	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

คณะกรรมการ

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร.
ดร.สุทิศ สวัสดิ์
ดร.ทองดี ศรีตระการ

พระสุรชัย สุรชโย, ดร.
ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ
ดร.อรุณรัตน์ วิไลรัตน์กุล

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. โทรศัพท์ : 095-542-6695 Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

ตั้งแต่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เผยแพร่ เฉพาะฉบับออนไลน์ สามารถดาวน์โหลดได้ที่ :

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2567 ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) รอบที่ 4 พ.ศ. 2563-2567 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 ให้เป็น “วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)” โดยกองบรรณาธิการได้ปรับปรุงรูปแบบบทความให้สมบูรณ์มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพวารสารในรอบใหม่ในปี

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2567 ฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกส่งบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

นอกจากนี้ วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นฉบับแรกที่ได้เริ่มปรับเปลี่ยนนโยบาย เรื่องกระบวนการพิจารณาบทความใหม่ ๒ แบบ คือ

แบบที่ ๑ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

แบบที่ ๒ บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ทุกบทความจะต้องผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญอย่างน้อย ๓ ท่าน ต่อ 1 บทความ แบบผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แต่งไม่ทราบชื่อกันและกัน (double-blind review)

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย Research Articles :

- กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม
สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3** 1-17
THE PROCESS OF TEACHER DEVELOPMENT IN CREATIVE THINKING BASED ON
BUDDHADHAMMA FOR PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL,
GENERAL EDUCATION DIVISION AREA 3
พระมหาพงศ์กร สิมพา Phramaha Pongsakorn Simpa
สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon
ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul
- สภาพและแนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา:
กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง** 18-29
CONDITIONS AND GUIDELINES FOR VOCATIONAL EDUCATION MANAGEMENT IN THE
EDUCATIONAL INNOVATION AREA: A CASE STUDY OF RAYONG TECHNICAL COLLEGE
ชรินทร์ ชูชื่น Charin Choochue
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert
- การศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชุมพร เขต 2** 30-42
TEACHER LEADERSHIP IN PRIVATE SCHOOLS UNDER THE CHUMPHON
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
สุริยา ปาระจุม Suriya Parajoom
จิตติยาภรณ์ เขาวรากุล Jitiyaporn Chaowarakul
วัสนิศา รุมาคม Vassiga Rumakhom

การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ	43-53
DRIVING THE BUDDHIST LEARNING INNOVATION AREA	
พระมหาสมบัติ ธนปญโญ PhramahaSombat Dhanapañño	
พระครูโสภาสนนทกิตติ์ (ศักดิ์ดา โสภาโส) PhrakhrūOpatnontakitti (Sakda Obhaso)	
อุดร เขียวอ่อน Udon Keowon 4พระครูนิวาสันนทศวิมล PhrakruNiwitthasarnbundit	
พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปญโญ Phrakhrusangkharak Chakkrit Bhuripañño	
อรุณรัตน์ วิไลรัตนกุล Aroonrad Wilairadtanakun	
 ความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1	54-67
THE DEVELOPMENT NEEDS TO ENHANCE THE KINDERGARTEN TEACHER'S COMPETENCY BY PROVIDING AN ACTIVE LEARNING EXPERIENCE FOR THE DEVELOPMENT OF SCIENCE PROCESSING SKILLS FOR KINDERGARTEN STUDENTS UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1	
จิราภรณ์ อินทร์พรหม Jirapron Inprom	
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit	
ปัญญาธีระวิทย์ Panya Theerawitthayalet	
 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมืองกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	68-79
THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS INVOLVED IN POLITICS AND TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT IN SOCIAL STUDIES, RELIGIONS AND CULTURES	
ชยกร ชุ่มมงคล Chayakorn Chummongkhon	
อชิระ อุتمان Achira Uttaman	
 ผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่มีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย	80-90
THE EFFECTS OF EXPERIENCE BY USING THE CONCEPT OF MODELLING ON PUBLIC-MINDED BEHAVIORS OF YOUNG CHILDREN	
พงษ์ลัดดา แสงจันทร์ Pongladda Sangchan	
รุ่งรอง งามศิริ Rungrong Ngamsiri	
จริยาภรณ์ สกุลพราหมณ์ Jariyaporn Sakulprahm	

**ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ** 91-98

THE NEED ASSESSMENT OF DEVELOPING SCHOOL DIRECTORS UNDER THE BANGKOK PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BASED ON THE CONCEPT OF ENTREPRENEURIAL
LEADERSHIP

ปฏิกิภาณ เทพพิทักษ์ Patiparn Thepphituk

พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Petpon

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
เพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21** 99-110

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

A PARTICIPATIVE ADMINISTRATION OF COMMUNITY-BASED SCHOOL LEARNING RESOURCES
MANAGEMENT TO SUPPORT LEARNING SKILLS FOR LEARNER IN THE 21st CENTURY
UNDER THE OFFICE OF PATHUMTHANI SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

อำนาง จันทรพางาม Amnarj Janphangam

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert

การจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี 111-123

MANAGING THE CONSERVATION OF THAI-MON LOCAL TRADITIONS,
PATHUM THANI PROVINCE

ศิริชัย เกื้อกุล Sirichai Kueakul

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert

**การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก** 124-136

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

PARTICIPATIVE MANAGEMENT OF THE SCHOOL COMMITTEE IN MANAGING LEARNING
RESOURCES ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY IN SMALL SCHOOLS
UNDER THE SAMUT SONGKHRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

เสกสรร สอนสำราญ Sakesan Suansumran

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ณกมล บุญเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul

การพัฒนาโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู 137-154

DEVELOPING A LEARNING MANAGEMENT MODEL USING DASE STUDIES AS A BASIS TOGETHER WITH SCAMPER TECHNIQUES TO PROMOTE CREATIVE EDUCATION AS AN INNOVATOR OF TEACHING PROFESSIONAL STUDENTS

กชพรรณ วิลลาพันธ์ Kotchapphan Wilaphan

นรินาถ จุลเนียม Neranart Chulniam

เกษิณี ผลประพฤติ Kasinee Phonprakham

การพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 155-169

THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITIES USING THE IMTEAC MODEL TO ENHANCE THE LIFE SKILLS OF MATTHAYOM SUEKSA FOUR STUDENTS

พรพิมล โคตรนาวัง Pornpimol Kotenawung

อภิชา แดงจำรูญ Apicha Dangchamroon

อรนุช ลิ้มตศิริ Oranuch Limtasriri

อัมพร วัจนะ Umporn Wutchana

การศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 170-181

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

STUDY OF CONDITIONS AND GUIDELINES FOR COMMUNITY PARTICIPATION IN MANAGING LEARNING RESOURCES IN SCHOOLS TO ENHANCE LEARNING SKILLS OF STUDENTS IN THE 21ST CENTURY UNDER THE PATHUMTHANI SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

อำนาง จันทรพางาม Amnarj Janphangam

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayaalert

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน 182-192

คณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร

THE ENGLISH-SPEAKING SKILLS DEVELOPMENT FOR COMMUNICATION USING TIKTOK APPLICATION IN LEARNING MANAGEMENT FOR GRADE 6TH STUDENTS IN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION, RAT BURANA DISTRICT, BANGKOK

สุทธิพร พานิชวัฒนาเจริญ Sutipron Panichwattanajaroen

ไสว พักขาว Sawai Fakkao

-
- การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี** 193-202
CONSERVATION OF THAI - MON LOCAL TRADITIONS, PATHUM THANI PROVINCE
ศิริชัย เกื้อกุล Sirichai Kueakul
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert
- สภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
ในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม** 203-213
CONDITIONS OF PARTICIPATION AND THE NEED FOR PARTICIPATION OF THE SCHOOL
COMMITTEE IN MANAGING LEARNING RESOURCES ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF
SUFFICIENCY ECONOMY IN SMALL SCHOOLS UNDER THE SAMUT SONGKHRAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
เสกสรร สวนสำราญ Sakesan Suansumran
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ณกมล บุญเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul
- การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้
แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวัตรวิทยา** 214-228
THE DEVELOPMENT OF INTERACTIVE ELECTRONIC BOOK BY USING FLIPPED LEARNING
CONCEPT TO ENHANCE CHINESE LISTENING AND SPEAKING SKILLS FOR GRADE 5 STUDENTS OF
RATCHAWAT WITTHAYA SCHOOL
ปิติ เสาวภาคพฤษ์ Piti Saovaparkpurk
ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai
บุญรัตน์ แผลงสร Boonrat Plangsorn
- การพัฒนาแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1** 229-245
DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY LEARNING RESOURCES MODEL IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS TO PROMOTE ACTIVE LEARNING AND ENHANCE LIFE SKILLS OF STUDENTS AT
THA KHLONG 1 MUNICIPAL SCHOOL
สุรัสวดี ญาณศิริ Surassawadee Yansiri

- การพัฒนาแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด 246-265
ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนา
คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
THE MANAGEMENT OF DEVELOPMENT MODEL FOR THE CMLIZED AGRICULTURE CURRICULUM:
CONTINUING, MAINTAINING, EXTENSION RELATED TO THE ROYAL VIEW IN AN ECONOMIC
SUFFICIENCY BASED ON “KOK NONG NA” WITH KINDNESS AND HOPE, FOR STUDENT QUALITY
DEVELOPMENT IN RAJAPRAJANUGROH 39 SCHOOL, NARATHIVAT UNDER THE SPECIAL EDUCATION BUREAU
นูซี มะเต็ง Nusee Madeng
- ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถ 266-277
ในการอ่านจับใจความภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
THE EFFECTS OF CIRC COOPERATIVE LEARNING SUPPLEMENTED WITH GRAPHIC ORGANIZERS
ON THAI READING FOR MAIN IDEA SKILLS OF PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS
รุ่งรัตน์ นันทกุล Rungrat Nuntakul
ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์ Sasipong Srisawat
- การพัฒนาความฉลาดรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง รู้ลอง ท่องไทย 278-293
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
THE DEVELOPMENT OF LITERACY AND CREATIVITY IN GEOGRAPHY ON ROO LONG TONG THAI
BY PHENOMENON – BASED LEARNING WITH GEOINFORMATICS OF SIXTH GRADE STUDENTS
สุมลทา ลิ้มนุชสวาท Sumonta Limnuchsawart
กัลยา เทียนวงศ์ Kanlaya Tienwong
มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ Manasanan Namsomboon
- การบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐาน 294-306
ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขตพะเยา
MANAGEMENT OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING FOR COMMUNICATION ACCORDING
TO THE SCHOOL’S INTERNATIONAL ENGLISH PROFICIENCY STANDARD FRAMEWORK
UNDER THE CHACHOENGSAO SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
ศานิต ลอยแก้ว Sanit Loykaew
ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsarn
เสวียน เจนเข้ว Sawien Jenkwao

-
- การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ** 307-326
AN INTERNAL QUALITY ASSURANCE MANAGEMENT RELATING TO THE MINISTERIAL REGULATIONS EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE B.E. 2561 OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SAMUT PRAKAN SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA
กวีวัฒน์ ฤชัยลาม Kaweewat Leuchailam
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert
- การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ** 327-343
THE DEVELOPMENT OF ONLINE LESSON BY USING CASE-BASED LEARNING THAT ENHANCES DIGITAL INTELLIGENCE FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENT
ชโลบล เปล่งศรี Chalobol Plengsri
สุทิเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithep Siripipattanakul
ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai
- การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP เพื่อประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี** 344-355
APPLICATION OF THE CIPP EVALUATION MODEL FOR EVALUATING THE LEARNING RESOURCE DEVELOPMENT PROJECT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS TO PROMOTE SELF-DIRECTED LEARNING FOR STUDENTS OF THA KHLONG 1 MUNICIPAL SCHOOL, UNDER THA KHLONG MUNICIPALITY, KHLONG LUANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE
สุรัสวดี ญาณศิริ Surassawadee Yansiri
- การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่** 356-369
MATHEMATICS LEARNING MANAGEMENT FOR ELEMENTARY EDUCATIONAL LEVEL OF PRIVATE SCHOOLS UNDER KRABI PROVINCIAL EDUCATION OFFICE
อำนาท วัฒนกรสิริ Amnat Wattanakornsiri
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul

**การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1** 370-383

USING GAMIFICATION TO DEVELOP ENGLISH VOCABULARY LEARNING ABILITY FOR
MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

วิจิตรแซ เชนปรมกิจ Wijitkhae Chenparamakit

วิภารัตน์ มุสิกะเจริญ Wiparat Moosikajaroen

นพวรรณ ฉิมรอยลาภ Noppawan Chimroylarp

**ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา** 384-397

STUDY THE CONDITIONS AND GUIDELINES FOR MANAGING ENGLISH LANGUAGE LEARNING
FOR COMMUNICATE ACCORDING TO THE SCHOOL'S INTERNATIONAL ENGLISH PROFICIENCY
STANDARD FRAMEWORK UNDER THE CHACHOENGSAO SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ศานิต ลอยแก้ว Sanit Loykaew

ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsarn

เสวียน เจนเข้ว Sawien Jenkwao

**สภาพและแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวง
การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสมุทรปราการ** 398-413

CONDITIONS AND GUIDELINES OF AN INTERNAL QUALITY ASSURANCE MANAGEMENT RELATING
TO THE MINISTERIAL REGULATIONS EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE B.E. 2561 OF
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SAMUT PRAKAN SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA

กวีวัฒน์ ฤชัยลาม Kaweewat Leuchailam

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert

**การพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยี
สำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** 414-431

THE DEVELOPMENT OF STUDENT ACADEMIC ADVISING SYSTEM BY CHATBOT THROUGH
CLOUD TECHNOLOGY FOR REQUEST SUBMISSION OF GRAUATE STUDIES, KASSETSART UNIVERSITY

พรรณธร ภูระหงษ์ Pantorn Purahong

สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithep Siripipattanakul

บุญรัตน์ แผลงสร Boonrat Plangsorn

**รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** 432-448

A DEVELOPMENT MODEL OF A LEARNING ORGANIZATION OF SCHOOLS
UNDER THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

ศุภกัญญา ศรีคำไทย Sukpinya Srikomthai

พระมหาสุชัยกรณ์ สิทฺธิเมธี PhramahaSuchaikon Sitthimethi

สัณญา พงษ์ศรีดา Sanya Phongsrida

ณัฐนิชา ปัญญานิภา Natnicha Pannipa

มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

**สภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่
ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่** 449-464

CONDITIONS, PROBLEMS, AND GUIDELINES FOR MANAGING NEW MATHEMATICS
LEARNING AT THE PRIMARY LEVEL OF PRIVATE SCHOOLS UNDER
THE KRABI PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

อำนาท วัฒนกรสิริ Amnat Wattanakornsiri

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ณกมล บุญเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul

**การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีม
ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน** 465-477

DEVELOPMENT OF ANALYTICAL THINKING ABILITY AND TEAMWORK AND COLLABORATION OF
LOWER SECONDARY STUDENTS USING 5 STEPS COLLABORATIVE LEARNING PROCESS

อธิวัฒน์ สิมบุตร Athiwat Simboot

พรเทพ จันทราอุกฤษฏ์ Pornthep Chantraukrit

**รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา** 478-489

A MODEL OF BALANCED SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING
TO THE THREEFOLD TRAINING OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

อนิสา สังข์เจริญ Anisa Sangcharoen

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

**การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่
ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1** 490-502

MANAGEMENT OF VOCATIONAL EDUCATION TO CREATE A MODERN LEARNING SOCIETY IN
SOUTHERN VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTE: REGION 1

สุธาสินี คงทอง Suthasinee Kongthong
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

**การบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา:
กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง** 503-518

VOCATIONAL EDUCATION MANAGEMENT IN THE INNOVATION AREA:
A CASE STUDY OF RAYONG TECHNICAL COLLEGE

ชรินทร์ ชูชื่น Charin Choochue
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 519-527

NETWORK BUILDING, INNOVATION AREA FOR LEARNING THE BUDDHIST WAY OF LIFE

เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont
สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo
พระครูภัทรธรรมคุณ Phrakhruphattharathamkhun
พระมหาชำนาญ มหาชาโน PhramahaChamnan Mahachano
ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn
ประวิทย์ ชัยสุข Prawit Chaisuk
วารี โสภเตีย Watee Sotai

**การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์
แบบเชิงรุก(Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1** 528-543

SCHOOL ADMINISTRATIVE TO ENHANCE THE KINDERGARTEN TEACHER'S COMPETENCY
BY PROVIDING AN ACTIVE LEARNING EXPERIENCE FOR THE DEVELOPMENT OF
SCIENCE PROCESSING SKILLS FOR KINDERGARTEN STUDENTS
UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

จิราภรณ์ อินทร์พรหม Jirapron Inprom
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

**ผลการใช้ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่เสริมการแก้ปัญหา
ตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน** 544-558

THE RESULTS OF USING THE PHYSICS TEACHING KIT ON NEWTON IS LAWS OF MOTION,
SUPPLEMENTED WITH PROBLEM-SOLVING TECHNIQUES FROM POLYA IS METHOD, FOR
FOURTH-YEAR HIGH SCHOOL STUDENTS, USING AN INQUIRY-BASED TEACHING APPROACH

อนุชา โสฬ้าภา Anucha Solumpa

ศรัณย์ ภิบาลชนม์ Sarun Phibanchon

เชษฐ ศิริสวัสดิ์ Chade Sirisawat

**การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรม
การเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน** 559-573

DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT PROCEDURE BY USING A COMMUNITY-BASED
LEARNING STRATEGY FOR ENHANCING PRODUCTIVE COMPETENCE IN MATERIALS
AND INNOVATION AMONG STUDENT TEACHERS IN THE 21ST CENTURY

วรรณภา โคตรพันธ์ Wannapa Khotthaphan

ณัฐจิตาภรณ์ ชาตรี Natthitaporn Chatree

**แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
ตามแนวคิดทักษะการทำงาน** 574-584

APPROACHES FOR DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF VOCATIONAL COLLEGES IN
SUPHANBURI PROVINCE BASED ON THE CONCEPT OF WORK SKILLS

กานต์สินี แสนใจงามวรภัทร์ Kansinee Sanjaingamworapat

นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

**การศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษา
เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1** 585-598

A STUDY OF THE CURRENT CONDITIONS, ESSENTIAL NEEDS, AND GUIDELINES
FOR THE MANAGEMENT OF VOCATIONAL EDUCATION TO CREATE A MODERN LEARNING
SOCIETY IN SOUTHERN VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS: REGION 1

สุธาสินี คงทอง Suthasinee Kongthong

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ปัญญา วีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayaalert

บทความวิชาการ Academic Articles :

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 599-619

SOCIAL STUDIES LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP STUDENT COMPETENCIES
IN THE 21ST CENTURY

สลิลทิพย์ เนื่อนุ่ม Salilthip Nueanum

นิติพัฒน์ แก้วประสิทธิ์ Nitipat Kaewprasit

วิไลพร สำเภานนท์ Wilaiporn Samphaonont

การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่ 620-629

DEVELOPING LOCAL ORGANIZATIONS TO KEEP UP WITH MODERN COMMUNITY PROBLEMS

พระครูศรีสิทธิการโกศล (นิพนธ์ วีรพล) Phrakhrusrisitthikankoson (Nipon Virabalo)

สมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล 630-542

COMPETENCIES OF SOCIAL STUDIES TEACHERS IN THE DIGITAL AGE

พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี) Phramaha Udorn Uttaro (Makdee)

พระครูสิริภุณิทัศน์ (ฐิตสกลโค ดิษสวรรณ) Phrakhrusiriphurinithat (Thitasaggo Ditsawan)

พระครูใบฎีกาณพล เขมโก (ชูโตศรี) Phakhrubaidika Monthon khamago (Chutosri)

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม
สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3*

THE PROCESS OF TEACHER DEVELOPMENT IN CREATIVE THINKING BASED ON
BUDDHADHAMMA FOR PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOL, GENERAL
EDUCATION DIVISION AREA 3

¹พระมหาพงศ์กร สิมพา Phramaha Pongsakorn Simpa ²สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

³ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Pong2729sim@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 2) เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม ฯ และ 3) เพื่อประเมินกระบวนการ ฯ โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาเอกสารและแจกแบบสอบถามประชากร จำนวน 120 รูป/คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ แบบบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น ระยะที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน และยกร่างกระบวนการ ระยะที่ 3 จัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน และตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง จำนวน 5 รูป ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นสูงสุดของแต่ละขั้นตอนตามกรอบกระบวนการพัฒนาครู ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 คือ ควร มีคณะทำงานขับเคลื่อนกระบวนการโดยตรงและควรมอบหมายงานให้เหมาะสม ขั้นตอนที่ 2 คือ ควรประเมินความต้องการของครูและวางแผนให้ชัดเจน ขั้นตอนที่ 3 คือ ควรประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขั้นตอน ที่ 4 ควรใช้คำพูดส่งเสริมชื่นชมและให้กำลังใจ และ ขั้นตอนที่ 5 คือ ควรส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของตนเอง 2) กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม ฯ ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีคุณลักษณะ 4 ประการ (1) มีความคิดริเริ่ม (2) มีความคิด คล่องแคล่ว (3) มีความคิดยืดหยุ่น (4) มีความคิดละเอียดลออ และส่วนที่ 2 ประกอบด้วย 1 หลักธรรม คือ หลักอิทธิบาท 4, 2 ปัจจัย คือ (1) ส่งเสริมสภาพแวดล้อม และ (2) โอกาสการเรียนรู้, 5 ขั้นตอน คือ (1) มอบหมาย คณะทำงาน (2) รับฟังความคิดเห็น (3) วางแผน (4) ดำเนินการ และ (5) ประเมินผล 3) การประเมินกระบวนการ ฯ ที่พัฒนาขึ้น จากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีฉันทามติในการยืนยันกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม และผลการตรวจสอบดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่อง พบว่ามีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้จากการ วิจัย คือ PO – SIMPA Process

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนาครู, ความคิดสร้างสรรค์, โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study the current conditions, problems and needs assessment for developing teachers in creativity of Phrapariyattidhamma school, general education division area 3, 2) to develop the process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma, and 3) to evaluate the process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma. A multiphase mixed methods research was used for research design between qualitative research and quantitative research and was divided into 3 phases. Phase 1 comprised documentary study and distribute questionnaires to the population, totaling 120 samples by using the entire population. Data were analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and needs assessment. Phase 2 comprised interview with 9 key informants, and outline the process. Phase 3 comprised the connoisseurship with 9 experts. And content validity index (CVI) was also used for 5 experts to evaluate the process. The research results found that: 1. The highest needs assessment of each step according to the teacher development process framework consisted of step 1 should have a direct working team and work should be assigned to suit each person's abilities, step 2 should evaluate requirement of teachers and clearly plan, step 3 should be both short-term and long-term evaluations, step 4 should use words of promote, appreciate and encourage, and step 5 should encourage teachers to develop their own qualifications. 2. The process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma was developed and consisted of 2 parts. Part 1 process goal, teachers had creativity according to 4 characteristics; 1) originality, 2) fluency, 3) flexibility, and 4) elaboration. Part 2 the process consisted of 1 Buddhadhamma, 2 factors, and 5 steps as follows: 1 Buddhadhamma was Iddhipāda Dhamma IV, 2 factors were 1) promote the environment and 2) opportunities of learning, and 5 steps were 1) setup, 2) idea, 3) making plan, 4) perform, and 5) assess. 3. Evaluation results of the process found that the developed process showed consensus of the process of teacher development in creative thinking based on Buddhadhamma. The assessment results of content validity index showed appropriate, accurate, possible to practice, and can be used for utilization. In summary, knowledge of this research was the PO – SIMPA Process.

Keywords: The Process of Teacher Development, Creative Thinking, Phrapariyattidhamma School General Education Division

บทนำ

ความคิดสร้างสรรค์ นับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสิ่งต่างๆ บุคคลสำคัญของโลกทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นนักคิด นักเขียน นักสร้าง นักประดิษฐ์ ล้วนแล้วแต่มีความคิดสร้างสรรค์ ริเริ่มพัฒนาผลงานของตนเองให้เป็นที่ยอมรับแก่ชาวโลก เมื่อเริ่มต้นด้วยการมีความคิดสร้างสรรค์ การกระทำและคำพูดก็จะเกิดความสร้างสรรค์ตามมาด้วย ในการจัดการศึกษา “ความคิดสร้างสรรค์” จึงนับว่าเป็นพลังสำคัญที่ครูจะต้องมีเป็นอาวุธ เพื่อใช้ในการสร้างสรรค์ห้องเรียนให้น่าเรียน สร้างสรรค์สถานศึกษาให้น่าศึกษาเรียนรู้ และส่งต่อพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์นี้ไปสู่นักเรียนอีกด้วย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้มีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกภายใต้รูปแบบอัตลักษณ์ของตน โดยในปี พ.ศ. 2562 ได้มีพระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรมขึ้นกำหนดให้สถานศึกษาพระปริยัติธรรมต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ 7 ประการ คือ 1) เป็นศาสนทายาทที่ดีของพระพุทธศาสนาและพลเมืองที่ดีของสังคม 2) มีความรู้และทักษะในวิชาการทางพระพุทธศาสนา 3) มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและวินัยสงฆ์ 4) มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจ 5) รู้จักบำรุงรักษาศาสนสมบัติ อนุรักษ์ และเสริมสร้างสภาพแวดล้อม 6) มีความภูมิใจความเป็นสมณะ จงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และ 7) มีความคิดสร้างสรรค์ และส่งเสริมสนับสนุนแนวทางปฏิบัติให้เกิดความเจริญแก่ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา (พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562, 2562) จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม ข้อที่ 7 ได้บ่งชี้ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์ เป็นคุณสมบัติสำคัญของศาสนทายาท เมื่อพระภิกษุสามเณรมีทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานย่อมสามารถนำมาต่อยอดสร้างสรรค์สิ่งดีงามใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น ประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ การปฏิบัติ และการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในรูปแบบต่างๆ ที่มีความหลากหลาย ยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนา ทว่าสภาพปัจจุบัน โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังขาดการส่งเสริมและการพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างจริงจัง ซึ่งไม่สอดคล้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนดังกล่าว ประกอบกับบริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีอัตลักษณ์ในการจัดการศึกษาต่างจากโรงเรียนทั่วไป คือมีการจัดการศึกษาควบคู่ 3 แผนก คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกสามัญศึกษา ครูมีภาระงานที่ต้องรับผิดชอบมาก เพราะนอกจากการสอนหนังสือก็ต้องดูแลความเป็นอยู่เสมือนเป็นผู้ปกครองนักเรียนไปด้วย จึงเป็นโจทย์ที่ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จะต้องให้ความสำคัญในการบริหารบุคคล พัฒนาครูเพื่อรองรับกับการพัฒนานักเรียนต่อไป

การพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้นั้น “ครู” นับว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนานักเรียน ดังพระราชดำริของ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ความว่า “ครู คือ หัวใจของการตอบสนองต่อการศึกษา บทบาทของครูในด้านการศึกษาเป็นมากกว่าการสอนในโรงเรียน เพราะยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้ปกครอง ผู้ฝึกสอนให้คำปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง และแบบอย่างที่ดี” (สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 2565) สอดคล้องกับแนวคิดของ ยนต์ ชุ่มจิต ที่กล่าวว่า ครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาสังคมและชาติบ้านเมือง เพราะครูต้องรับหน้าที่ในการพัฒนาบุคลากรในสังคมให้มีความเจริญงอกงามอย่างเต็มที่จนบุคคลเหล่านั้น สามารถที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตนเพื่อพัฒนาบ้านเมืองต่อไป การพัฒนาครูให้เป็นบุคคลที่มีศักยภาพอย่างที่สุด จึงต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550) จากพระราชดำริและแนวคิด

ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ครูไม่ได้ทำหน้าที่เพียงแค่สอนหนังสือ หากแต่เป็นเสมือนบ้ำหลอมแนวคิด อุดมคติ และการดำเนินชีวิตแก่ผู้เรียนไปด้วย ครูจึงควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงและสะท้อนผลส่งต่อไปถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับบริบทต่างๆ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะผู้เรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้จริง ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว ความว่า “งานของครูนั้น ถือได้ว่าเป็นงานสร้างสรรค์อย่างแท้จริง เพราะเป็นการวางรากฐานความรู้ ความดี และความสามารถทุก ๆ ด้านแก่ศิษย์ เพื่อช่วยให้สามารถดำรงตนเป็นคนดี มีอาชีพเป็นหลักฐานและเป็นประโยชน์ต่อสังคม” (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว, 2561) การพัฒนาครูให้มีความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็น เพราะความคิดสร้างสรรค์จะช่วยเสริมสร้างให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อพัฒนาให้ครูมีคุณภาพ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมา (พระครูพนมปริชากร, 2562)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 โดยการนำหลักอริยสัจ 4 คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ 2) วิริยะ ความเพียรพยายาม 3) จิตตะ ความจดจ่อ และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง อันเป็นหลักธรรมให้ถึงความสำเร็จ มาพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์เป็นอุปการะในการปฏิบัติงาน และการจัดการเรียนรู้ ครูสร้างสรรค์งานและการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ยังความเจริญรุ่งเรืองสถานภาพแก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และพระศาสนาสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3
2. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3
3. เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยโดยดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ (Mixed Methods Research) (Leedy, P.D. and Ormrod, J.E., 2015). ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 ศึกษาจากเอกสาร ที่เกี่ยวกับ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการพัฒนาครู แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ หลักพุทธธรรม บริบทและข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ศึกษาจากการแจกแบบสอบถาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 จำนวน 120 รูป/คน ใช้ข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้ประชากรทั้งหมด ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม จากนั้นตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป/คน ทดลองใช้แบบสอบถามกับครูในเขตอื่น 30 รูป/คน ปรับปรุงแก้ไขและจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่เหมาะสมที่สุดแล้วจึงนำไปใช้จริงกับกลุ่มประชากรจริง การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified})

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน โดยผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ และตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษา ส่งตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์และสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction)

2.2 ยกร่างกระบวนการ โดยใช้แหล่งข้อมูลผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบศึกษาเอกสาร และทำการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 3 ประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดสมมนานอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้เชี่ยวชาญ 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แนวคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการสมมนานอิงผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

3.2 ตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง (Content Validity Index: CVI) (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และคณะ, 2561) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 (ฉบับร่างที่ 2) จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ทางสถิติ

3.3 แก้ไข ปรับปรุง และนำเสนอ โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้วิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบศึกษาเอกสาร จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

1.1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา ต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 พบว่า 1) ครูมีภาระงานมาก 2) จำนวนครูไม่เพียงพอ 3) ไม่สามารถ

บรรจุครูได้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้ 4) ครูขาดการเพิ่มพูนความรู้และทักษะสมัยใหม่ 5) ครูขาดความคิดสร้างสรรค์ 6) ครูขาดแรงบันดาลใจ 7) บทบาทของครูเปลี่ยนไป และ 8) มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ

1.2 ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 พบว่า ขั้นที่ 1 การมอบหมายคณะทำงาน ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การมีคณะทำงานดำเนินการกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์โดยตรง จะช่วยให้การพัฒนาครูเกิดความต่อเนื่อง (2) การมอบหมายงานควรได้จากการยอมรับและเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการและวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การประเมินความต้องการของครู (2) การวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ควรระบุเป็นลายลักษณ์อักษร ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ ต้องมีการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขั้นที่ 4 การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การใช้คำพูดส่งเสริม ชื่นชม ให้กำลังใจ และ ขั้นที่ 5 การส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของตนเอง

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

ลำดับ ขั้นตอน	ความต้องการจำเป็นสูงสุดของแต่ละ ขั้นตอนของกระบวนการ	ค่าเฉลี่ยของ สภาพ คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของ สภาพเป็น จริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified}$ (I – D)/D	ลำดับ
1	การมีคณะทำงานดำเนินการ กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์โดยตรง จะช่วยให้การพัฒนา ครูเกิดความต่อเนื่อง	3.91	3.18	0.73	0.23	3
	การมอบหมายงานควรได้จากการ ยอมรับและเหมาะสมกับความสามารถ ของแต่ละบุคคล และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้อง รับทราบทั่วกัน	3.95	3.22	0.73	0.23	3
2	การประเมินความต้องการของครู จะ ช่วยให้คณะทำงานทราบปัญหาที่ควร นำมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาได้อย่าง เหมาะสม	3.85	3.15	0.70	0.22	4
	การวางแผนพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์ ควรระบุเป็นลายลักษณ์ อักษร และให้เป็นที่ยอมรับร่วมกันของ คณะทำงาน	4.00	3.29	0.71	0.22	4
3	การดำเนินการพัฒนาครูด้านความคิด สร้างสรรค์ ต้องมีการประเมินผลทั้งใน ระยะสั้นและระยะยาว	3.98	3.22	0.76	0.24	2

4	การใช้คำพูดส่งเสริม ชื่นชม ให้กำลังใจ ช่วยให้ท่านอยากคิดอะไรใหม่ ๆ ได้เป็น อย่างดี	4.25	3.35	0.90	0.27	1
5	การส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของ ตนเอง จะทำให้ครูมีกรอบแนวคิดเชิง สร้างสรรค์มากขึ้น	4.02	3.16	0.85	0.27	1
	ภาพรวม	3.99	3.22	0.77	0.24	

2. กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ

ส่วนที่ 2 กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม มี 1 หลักธรรม 2 ปัจจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1 หลักธรรม ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4

2 ปัจจัย ได้แก่

ปัจจัยที่ 1 ส่งเสริมสภาพแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ห้องเรียน ห้องทำงาน ให้เอื้อต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอ และเหมาะสมตามบริบท รักษาความสะอาด และการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้และการทำงานอย่างสม่ำเสมอ 2) สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ การให้อิสระในการสร้างสรรค์ กิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน ให้ความสบายใจ ความสุข ความรู้สึกปลอดภัย รับฟัง และส่งเสริมการปฏิบัติงานของกันและกัน สร้างสถานการณ์กระตุ้นให้ครูได้ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ และให้กำลังใจ ชื่นชมแก่กันและกันอย่างจริงใจ

ปัจจัยที่ 2 โอกาสการเรียนรู้ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมครูได้เรียนต่อเพิ่มคุณวุฒิ ต่อยอดนวัตกรรมที่ครูกำลังคิดค้น ส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานอื่น ๆ กระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 มอบหมายคณะทำงาน ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สรรหาบุคลากรเพื่อมอบหมายให้เป็นแกนนำการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) มอบหมายงานอย่างเหมาะสม 3) แต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน 4) กำหนดขอบข่ายงาน ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น ให้ชัดเจน 5) ให้อิสระในการออกแบบกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 รับฟังความคิดเห็น ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อน ขั้นตอนที่ 3 วางแผน ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วางแผนและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนอนุมัติ 4) สร้างความเข้าใจร่วมกันในคณะทำงาน 5) แผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ควรมีความยืดหยุ่น ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการ ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) ดำเนินการตามแผน 2) สังเกตการณ์ (ประเมินระยะสั้น) 3) นำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปแก้ไขและพัฒนาต่อยอด 4) มีความยืดหยุ่นสามารถปรับกระบวนการได้ตามความเหมาะสม และ ขั้นตอนที่ 5

ประเมินผล ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเกตการณ์สอนและการปฏิบัติงานของครู 2) คณะทำงานประเมิน แผลผล สรุปผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา 3) ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย

3. การประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

3.1 ประเมินกระบวนการโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ 1) การประเมินความตรง (Validity) (1) ความตรงเชิงโครงสร้าง (2) ความตรงเชิงเนื้อหา และ (3) ความตรงเชิงพยากรณ์ มีความครบถ้วนเพียงพอ ถูกต้อง และเหมาะสมตามหลักการของความตรง 4 ด้าน คือ คุณภาพ คุณสมบัติ คุณลักษณะ และคุณค่า โดยมีผลสรุปการตัดสินวิภาษของคณะผู้เชี่ยวชาญเป็นเอกฉันท์ 2) การประเมินความเที่ยง (Reliability) (1) ความเที่ยงกับสถานที่ (2) ความเที่ยงกับเวลา (3) ความเที่ยงกับปัจจัยแวดล้อม และ (4) ความเที่ยงกับหน่วยงานและองค์กร โดยมีผลสรุปการตัดสินวิภาษของคณะผู้เชี่ยวชาญเป็นเอกฉันท์ รายละเอียดการประเมินดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการตัดสินวิภาษกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3

ผลการประเมินการตัดสินวิภาษกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3										
ลำดับที่ผู้เชี่ยวชาญ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	รวม
1. ความตรง										
1.1 โครงสร้าง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ตรง
1.2 เนื้อหา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ตรง
1.3 พยากรณ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ตรง
2. ความเที่ยง										
2.1 สถานที่	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
2.2 เวลา	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
2.3 กลุ่มเป้าหมาย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
2.4 หน่วยงานองค์กร	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	เที่ยง
3. ระดับตัดสิน	4	4	5	5	4	4	5	5	5	4.56

3.2 ประเมินกระบวนการด้วยการตรวจสอบความตรงตามเนื้อเรื่อง ดังนี้ ในด้านการหาค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรายการประเมินแต่ละข้อ มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบ ฯ ทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 1.00 หมายความว่า กระบวนการที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง มีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ รายละเอียดการประเมินดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต ๓

ข้อที่	ผู้เชี่ยวชาญ (คนที่)					จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เห็นสอดคล้อง	I-CVI (รายชื่อ)
	1	2	3	4	5		
1	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
2	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
3	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
4	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
5	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
6	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
7	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
8	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
9	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
10	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
11	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
12	✓	✓	✓	✓	✓	5	1
ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรายการประเมินในรูปแบบฯ (I-CVI) (คำนวณได้จากการหาค่าเฉลี่ยของ I-CVI)							1.00
ค่าดัชนีความตรงตามเนื้อเรื่องของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ (S-CVI)							1.00

หมายเหตุ ✓ แทน ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญให้คะแนน 3 หรือ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาที่ส่งผลต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเขต 3 ได้แก่ (1) ภาระงานของครูมีจำนวนมาก (2) จำนวนครูไม่เพียงพอ (3) ไม่สามารถบรรจุครูได้ครบถ้วนตามสาระการเรียนรู้ (4) ครูบางท่านเรียนจบมานานแล้ว ขาดการเพิ่มพูนความรู้ และทักษะสมัยใหม่ (5) ครูเคยชินกับวิถีปฏิบัติแบบเดิม ๆ ขาดความคิดสร้างสรรค์ (6) ครูบางส่วนขาดแรงบันดาลใจ ส่งผลให้การเรียนรู้สิ่งใหม่ก็เป็นสิ่งที่ขับเคลื่อนได้ยาก (7) บทบาทของครูเปลี่ยนไป และ (8) มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ จากผลการวิจัยนี้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิรุติวรโสภณ (วชิรเมธีวรฉัตร) (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า จุดอ่อนของการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ บุคลากรยังไม่เพียงพอ และยังขาดความรู้เฉพาะด้าน ไม่ตรงสายงาน ขาดแรงจูงใจ ใช้ระบบอุปถัมภ์มากกว่าระบบการพัฒนาระบบวิชาการความรู้ความสามารถ ความไม่มั่นคงในวิชาชีพครูมีผลกระทบต่อความผูกพันในองค์กร รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากร และงบประมาณ มีไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เป็นต้น

ความต้องการจำเป็นของในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาครู ผลปรากฏดังนี้ ขั้นที่ 1 การมอบหมายคณะทำงาน ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การมีคณะทำงานดำเนินการกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์โดยตรง จะช่วยให้การพัฒนาครูเกิดความต่อเนื่อง (2) การมอบหมายงานควรได้จากการยอมรับและเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคล ขั้นที่ 2 การประเมินความต้องการและวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 มี 2 ข้อ คือ (1) การประเมินความต้องการของครู (2) การวางแผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ควรระบุเป็นลายลักษณ์อักษร ขั้นที่ 3 การดำเนินการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ ต้องมีการประเมินผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ขั้นที่ 4 การส่งเสริมสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การใช้คำพูดส่งเสริม ชื่นชม ให้กำลังใจ ซึ่งข้อนี้มีความคล้ายคลึงและสอดคล้องกันในงานประเด็นกับงานวิจัยของสมหมาย ปะบุตร (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า โค้ชควรสะท้อนคิดและให้ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมิน เพื่อสร้างกำลังใจ เปิดโอกาสให้ผู้รับการโค้ชสอบถามในสิ่งที่ไม่เข้าใจ และหมั่นแจ้งข้อมูลย้อนกลับ อย่างสม่ำเสมอ และ ขั้นที่ 5 การส่งเสริมโอกาสการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ลำดับที่ 1 คือ การส่งเสริมครูให้พัฒนาคุณวุฒิของตนเอง ทั้งนี้โดยภาพรวมสอดคล้องกับการให้ความสำคัญในการพัฒนาครูในงานวิจัยของพระครูพนมปริชากร (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า อนาคตของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2559 – 2573 เมื่อมีการพัฒนาให้ครูมีคุณภาพ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพอย่างแน่นอน และส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพตามมา

2. กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณลักษณะ 4 ประการ ได้แก่ 1) ความคิดริเริ่ม 2) ความคิดคล่องแคล่ว 3) ความคิดยืดหยุ่น และ 4) ความคิดละเอียดลออ ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย 1 หลักธรรม 2 ปัจจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1 หลักธรรม ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียรพยายาม คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดเลย 3) จิตตะ ความจดจ่อ คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและสิ่งนั้นด้วยความครุ่นคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป และ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล คิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง เป็นต้น

2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 ส่งเสริมสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน และปัจจัยที่ 2 โอกาสการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวีณ์ คงนันทิพัฒน์ และภานุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์ (2561) กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่ใช้ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากรทางการศึกษา แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านเจตคติและบุคลิกลักษณะ 2) ด้านความรู้และการแสวงหาโอกาส 3) ด้านความสามารถทางสติปัญญา 4) ด้านรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ 5) ด้านการประยุกต์ใช้ 6) ด้านแรงจูงใจ และ 7) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริชัย ดีเลิศ (2558) กล่าวไว้ว่า กระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การพัฒนาความรู้ 2) การพัฒนาทักษะและทัศนคติ 3) การสร้างความคิด 4) การประยุกต์ใช้ความคิด และ 5) การสร้างอัตลักษณ์

5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 มอบหมายคณะทำงาน ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารต่อครูให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน สร้างความเข้าใจ และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่าง

ถูกวิธี ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน รักในงานที่ทำและในวิชาที่สอน และจัดสรรค่าตอบแทนสวัสดิการครูอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง และเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติอย่างต่อเนื่อง ฝึกฝนการจดจ่อเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ (วิมังสา) ไตร่ตรองพิจารณาการมอบหมายคณะทำงานอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง และร่วมด้วยช่วยกันไตร่ตรอง โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สรรหาบุคลากรเพื่อมอบหมายให้เป็นแกนนำการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) มอบหมายงานอย่างเหมาะสม 3) แต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษรและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน 4) กำหนดขอบข่ายงาน ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น ให้ชัดเจน 5) ให้อิสระในการออกแบบกิจกรรม ขั้นตอนที่ 2 รับฟังความคิดเห็น (I: Idea) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารต่อครูให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นอย่างอิสระ มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน (วิริยะ) รับผิดชอบติดตามการรับฟังความคิดเห็นจนได้ข้อมูลสมบูรณ์ (จิตตะ) จดจ่อกับการระดมความคิดเห็นเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ (วิมังสา) จัดสรรเวลาให้เหมาะสมแก่การไตร่ตรอง มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง และร่วมด้วยช่วยกันไตร่ตรอง มีการตั้งคำถามให้ลึก ให้ตรงประเด็น และให้หลากหลาย ในปัญหานั้น ๆ โดยมีวิธีการดังนี้ 1) เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อน ขั้นตอนที่ 3 วางแผน (M: Making plan) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจในบริบทความเป็นจริงเพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี ตระหนักถึงคุณค่า เป้าหมาย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน (วิริยะ) มีความเพียรพยายามในการศึกษา วางแผน และติดตาม พร้อมทั้งมีการเสริมแรงบวก (จิตตะ) มีความจดจ่อ ตั้งใจในระหว่างการวางแผน (วิมังสา) มีความไตร่ตรองพิจารณาแผนด้วยตนเอง และมีการประชุมพูดคุยกันในคณะทำงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง ร่วมกันพัฒนาแผน โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วางแผนและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนอนุมัติ 4) สร้างความเข้าใจร่วมกันในคณะทำงาน 5) แผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ควรมีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ William (1970) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไว้อย่างหลายหลายและยืดหยุ่นไว้ว่า 1) คิดเหลือเชื่อ 2) คิดแตกต่าง 3) คิดอุปมาอุปไมย 4) พิจารณาสงัดผิดปกติ 5) ปริศนาอะไรเอ่ย 6) การคิดหาวิธีการใหม่ 7) หัดลองทำสิ่งใหม่ๆ 8) คิดค้นสิ่งใหม่ๆ 9) ฝึกคิดจากสิ่งที่คลุมเครือ 10) ฝึกจินตนาการ 11) ฝึกปรับปรุงตนเอง 12) ศึกษาบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ 13) ฝึกประเมินสถานการณ์ 14) ฝึกทักษะการอ่านสร้างสรรค์ 15) ฝึกการฟังสร้างสรรค์ 16) ฝึกการเขียนสร้างสรรค์ และ 17) ฝึกการมองสร้างสรรค์ ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการ (P: Perform) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน สร้างความเข้าใจและการยอมรับตามความเป็นจริง ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน รักในงานที่ทำและในวิชาที่สอน และจัดสรรค่าตอบแทนสวัสดิการครูอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ดำเนินการและติดตามกระบวนการอย่างต่อเนื่อง หมั่นสังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของครูเป็นระยะ และมีการเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติอย่าง

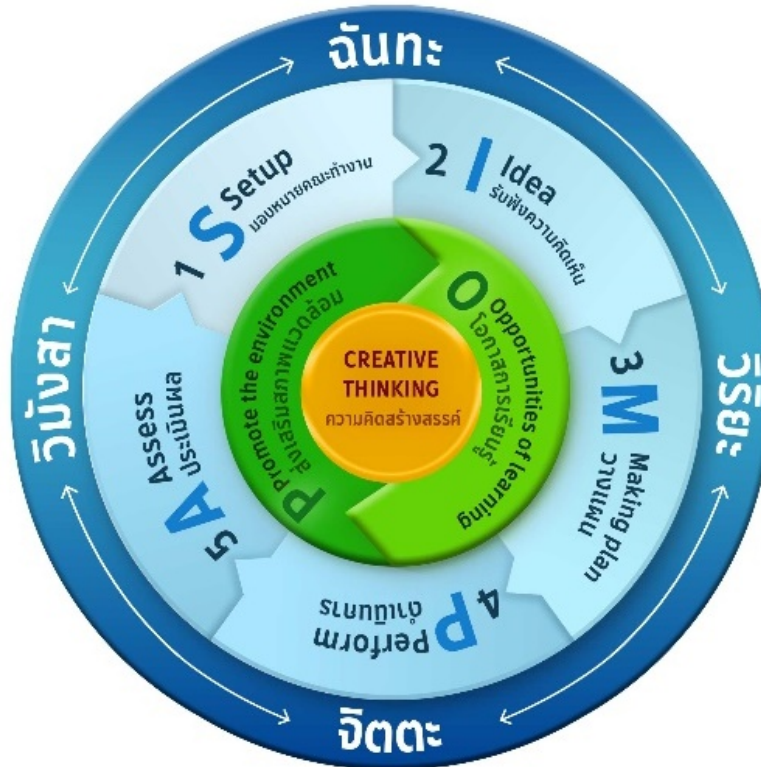

ต่อเนื่อง ฝึกฝนการจดจำเพื่อจะเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ รวมถึงสร้างสถานการณ์หรือกำหนดปัญหาที่เหมาะสมให้ครูได้เผชิญและจดจำเพื่อแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหานั้น (วิมังสา) ใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ฝึกให้ครูแก้ปัญหาด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการคิด ไตร่ตรองจากประสบการณ์ตรง และให้มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมอง ความคิด โดยมีวิธีการดังนี้ 1) ดำเนินการตามแผน 2) สังเกตการณ์ (ประเมินระยะสั้น) 3) นำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปแก้ไขและพัฒนาต่อยอด 4) มีความยืดหยุ่นสามารถปรับกระบวนการได้ตามความเหมาะสม และ ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผล (A: Assess) ขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจ และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี และปลูกฝังให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นประโยชน์หรือเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง กับลูกศิษย์ กับโรงเรียน (วิริยะ) มีการติดตามการดำเนินการของกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลเป็นระยะด้วยความเป็นธรรม และพิจารณาขึ้นเงินเดือนหรือสวัสดิการอื่น ๆ โดยอิงตามผลการประเมิน (จิตตะ) จดจ่อมุ่งมั่นในการประเมินผลเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการตามข้อเท็จจริง (วิมังสา) ไตร่ตรองในการประเมินผลอย่างรอบคอบ โดยมีวิธีการดังนี้ 1) สังเกตการณ์สอนและการปฏิบัติงานของครู 2) คณะทำงานประเมิน แลกผล สรุปผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา 3) ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ทั้งนี้ในภาพรวมของกระบวนการสอดคล้องกับงานวิจัยของฐกร พฤทธิบุรณ์ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูในช่วงยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580) เป็นพหุแนวทาง 21 แนวทาง ซึ่งมีข้อมูลสัมพันธ์กับผลการวิจัยครั้งนี้ 3 แนวทาง คือ (1) การส่งเสริมนโยบายรัฐที่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครู (2) การส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาสมรรถนะครู และ (3) การพัฒนาระบบงบประมาณ และสวัสดิการให้เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮอนด้า เข็มมา, ประยุทธ์ ชูสอน, และพรวิทย์ จันทรศิริสิริ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิชาชีพครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย 6 เป้าประสงค์ คือ (1) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังของครู (2) พัฒนาโครงสร้างและสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพ (3) ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูที่ตอบสนองความต้องการของครูแต่ละคน (4) ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพของครู (5) ส่งเสริมให้ครูเป็นนวัตกรสร้างนวัตกรรมทางวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนทุกกลุ่มสาระ และ (6) ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะที่เปี่ยมด้วยภูมิรู้ ภูมิธรรม และปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรธรรม

3. ผลการประเมินกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ในการประเมินความตรง (Validity) และการประเมินความเที่ยง (Reliability) พบว่า การตัดสินนิ่วาษาของคณะผู้เชี่ยวชาญโดยการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เป็นเอกฉันท์ รวมทั้งการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) 3 ด้าน คือ องค์ประกอบของกระบวนการ แนวทางการนำกระบวนการไปใช้ และการวัดและประเมินผลความสำเร็จของกระบวนการ พบว่า ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของรายการประเมินแต่ละข้อ มีค่าเท่ากับ 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของรูปแบบฯ ทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 1.00 กล่าวได้ว่า กระบวนการที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม มีความถูกต้อง ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากผลการวิจัยเป็นกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Semantic Model) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 PO – SIMPA PROCESS

ภาพองค์ความรู้จากการวิจัย PO – SIMPA PROCESS มีอธิบายดังนี้

P หมายถึง Promote the environment ส่งเสริมสภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน ห้องเรียน ห้องทำงาน ให้เอื้อต่อการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ จัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ให้เพียงพอ และเหมาะสมตามบริบท รักษาความสะอาด และการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียนรู้และการทำงานอย่างสม่ำเสมอ 2) สภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ การให้อิสระในการสร้างสรรค์กิจกรรมการเรียนการสอน และการปฏิบัติงาน ให้ความสบายใจ ความสุข ความรู้สึกปลอดภัย รับฟัง และส่งเสริมการปฏิบัติงานของกันและกัน สร้างสถานการณ์กระตุ้นให้ครูได้ใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ และให้กำลังใจ ชื่นชมแก่กันและกันอย่างจริงจัง

O หมายถึง Opportunities of learning โอกาสการเรียนรู้ เป็นปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การจัดตั้งกองทุนเพื่อส่งเสริมครูได้เรียนต่อเพิ่มคุณวุฒิ และเพื่อพัฒนาและต่อยอดนวัตกรรมที่ครูคิดค้น ส่งเสริมให้ครูได้เข้าร่วมอบรมกับหน่วยงานอื่นๆ กระตุ้นให้ครูแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และจัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

S หมายถึง Setup มอบหมายคณะทำงาน เป็นขั้นตอนที่ 1 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) สรรหาบุคลากรเพื่อมอบหมายให้เป็นแกนนำการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 2) มอบหมายงานอย่าง

เหมาะสม 3) แต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบทั่วกัน 4) กำหนดขอบข่ายงาน ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น ให้ชัดเจน 5) ให้อิสระในการออกแบบกิจกรรม ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู มองเห็นเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง ลูกศิษย์ และโรงเรียน รักในงานที่ทำ และมีจัดสรรค่าตอบแทนครูอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง และเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติ เพื่อเข้าใจและเข้าถึงถึงเอาศักยภาพของความคิดตนเองออกมาให้ได้ (วิมังสา) ไตร่ตรองพิจารณาการมอบหมายคณะทำงาน มีการประชุมหรือพูดคุยกันบ่อย ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิด มุมมอง และร่วมด้วยช่วยกันไตร่ตรอง

I หมายถึง Idea รับฟังความคิดเห็น เป็นขั้นตอนที่ 2 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) เปิดรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วิเคราะห์ปัญหาหรือจุดอ่อน ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ รับฟังความคิดเห็นอย่างอิสระ มองเห็นเป้าหมายที่ทรงคุณค่าทั้งกับตนเอง ลูกศิษย์ และโรงเรียน (วิริยะ) รับผิดชอบติดตามการรับฟังความคิดเห็นจนได้ข้อมูลสมบูรณ์ (จิตตะ) จัดจ่อกับการระดมความคิดเห็น (วิมังสา) ไตร่ตรองแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการตั้งคำถามให้ลึก ให้ตรงประเด็น และให้หลากหลายในปัญหานั้น ๆ

M หมายถึง Making plan วางแผน เป็นขั้นตอนที่ 3 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) สังเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ 2) วางแผนและออกแบบกิจกรรมการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) เสนอผู้อำนวยการโรงเรียนอนุมัติ 4) สร้างความเข้าใจร่วมกันในคณะทำงาน 5) แผนพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ควรมีความยืดหยุ่น ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจในบริบทความเป็นจริง ตระหนักถึงคุณค่า เป้าหมาย และประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ลูกศิษย์ และโรงเรียน (วิริยะ) มีความเพียรพยายามในการศึกษา วางแผน และติดตาม พร้อมทั้งมีการเสริมแรงบวก (จิตตะ) มีความจดจ่อ ตั้งใจในระหว่างการวางแผน (วิมังสา) ไตร่ตรองพิจารณาแผน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวความคิดร่วมกันพัฒนาแผน

P หมายถึง Perform ดำเนินการ เป็นขั้นตอนที่ 4 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) ดำเนินการตามแผน 2) สังเกตการณ์ (ประเมินระยะสั้น) 3) นำปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นไปแก้ไขและพัฒนาต่อยอด 4) มีความยืดหยุ่นสามารถปรับกระบวนการได้ตามความเหมาะสม ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สื่อสารให้ครูเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความพอใจในบทบาทหน้าที่ของตน ปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู รักในงานที่ทำและในวิชาที่สอน และจัดสรรค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม (วิริยะ) ดำเนินการและติดตามกระบวนการอย่างต่อเนื่อง สังเกตพฤติกรรมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของครูเป็นระยะ และเสริมแรงบวก (จิตตะ) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ส่งเสริมให้ครูได้ฝึกเจริญสติ รวมถึงสร้างสถานการณ์หรือกำหนดปัญหาที่เหมาะสมให้ครูได้เผชิญและจัดจ่อเพื่อแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหานั้น (วิมังสา) ไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ฝึกให้ครูแก้ปัญหาด้วยตนเองจากประสบการณ์ตรง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมองความคิด

A หมายถึง Assess ประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ 5 ของกระบวนการ มีวิธีการดังนี้ 1) สังเกตการณ์ สอนและการปฏิบัติงานของครู 2) คณะทำงานประเมิน แผลผล สรุปผลและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนา 3) ใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ขับเคลื่อนด้วยหลักอิทธิบาท 4 คือ (ฉันทะ) สร้างความเข้าใจ และการยอมรับตามความเป็นจริง เพื่อการพัฒนาต่อยอดอย่างถูกวิธี และปลุกเร้าให้ครูตระหนักถึงคุณค่าของวิชาชีพครู (วิริยะ) ติดตามการดำเนินการของกระบวนการอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลเป็นระยะด้วยความเป็น

ธรรม และพิจารณาขึ้นเงินเดือนหรือสวัสดิการอื่น ๆ โดยอิงตามผลการประเมิน (จิตตะ) จดจ่อมุ่งมั่นในการประเมินผลเพื่อให้ทราบผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการตามข้อเท็จจริง (วิมังสา) ไตร่ตรองในการประเมินผลอย่างรอบคอบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย ในกระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์ออกมาเป็น (PO – SIMPA Process) มีองค์ประกอบ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป้าหมายของกระบวนการ คือ ครูมีความคิดสร้างสรรค์ ส่วนที่ 2 เป็นตัวกระบวนการ มี 1 หลักธรรม 2 ปัจจัย 5 ขั้นตอน ในเบื้องต้นควรมีการเผยแพร่กระบวนการและให้ข้อมูลแนวทางการปฏิบัติ สำนักงานเขตมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับใช้ตามบริบทของสถานศึกษาตนเอง และมีการติดตามความคืบหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของกระบวนการได้จริง

1.2 กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมในบริบทของแต่ละสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ได้ทุกโรงเรียน

1.3 กระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 3 ไม่สามารถให้ผลลัพธ์ที่ดีได้ในทันที ต้องอาศัยระยะเวลา และเหตุปัจจัยที่เหมาะสม ดังนั้นการนำกระบวนการไปใช้เพียงชั่วคราว และการประเมินผลในระยะสั้นอาจเห็นข้อแตกต่างและผลลัพธ์น้อย ต้องอาศัยความต่อเนื่อง และการประเมินผลในระยะยาวร่วมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ ได้เน้นการศึกษาและพัฒนากระบวนการพัฒนาครูด้านความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักพุทธธรรม โดยใช้หลักพุทธธรรม คือ อิทธิบาท 4 เพียงอย่างเดียว สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปควรออกแบบการวิจัยโดยบูรณาการกับหลักธรรมอื่นเพิ่มเติม

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือวิจัย R & D เพื่อพัฒนากระบวนการต่อไป และนำกระบวนการสู่การทดลองใช้ในพื้นที่จริง ให้เกิดผลลัพธ์และประโยชน์แก่โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษายิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- ฐกร พงษ์ปิณฺธิ. (2564). การพัฒนาสมรรถนะครูในช่วงยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580). ดุษฎีนิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และคณะ. (2561). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์หัวใจ.
- พรปวีณ์ คงนันทิพัฒน์ และภานุวัฒน์ รักดีวงศ์. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบุคลากร
ทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. **ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**.
20(2). 103-111.
- พระครูนิรุติวรโสภณ (วชิรเมธีวรฉัตร). (2566). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของครูโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4. **วารสารวิจัยวิชาการ**. 6(4). 1-16.
- พระครูพนมปริชากร. (2562). อนาคตภาพของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ระหว่าง พ.ศ. 2559
- 2573. **วิชาการศรีปทุม ชลบุรี**. 16(1). 210-212.
- พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว. (2561). **พระบรม
ราโชวาท พระราชทานแก่คณะกรรมการคุรุสภาคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ และ
คณะกรรมการมูลนิธิช่วยครูอาวุโสในพระบรมราชูปถัมภ์ ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา
พระราชวังดุสิต**. แหล่งที่มา <http://www.phralan.in.th/coronation/newsdetail.php?id=1164> สืบค้นเมื่อ 4
ก.พ. 2566.
- พระราชบัญญัติการศึกษาพระปริยัติธรรม พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา 136. (เมษายน 2562): 12-
13.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยนต์ ชุ่มจิต. (2550). **ความเป็นครู**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). รูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิง
วิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วาสนา ศรีอัครลาภ และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการ
โค้ชทางปัญญาในงานบริหารและบริการของภาครัฐ. **มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย
สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**. 9(2). 339-340.
- สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (2565) **การประชุม
วิชาการนานาชาติรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหัจกรี ครั้งที่ 4 และการประชุมวิชาการนานาชาติ
เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา**. แหล่งที่มา: <https://www.pmca.or.th/thai/?p=11688>
สืบค้นเมื่อ 4 ก.พ. 2566.
- สมหมาย ปะบุตร. (2564). **การสร้างกระบวนการโค้ชด้วยหลักพุทธธรรมของครูที่เลี้ยงในโรงเรียนร่วม
พัฒนาวิชาชีพครู**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สิริชัย ดีเลิศ. (2558). **การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของบัณฑิตในสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่
มีอัตลักษณ์เชิงสร้างสรรค์**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ฮอนด้า เข็มมา, ประยุทธ์ ชูสอน, และพรวิทย์ จันทศิริศิริ. (2561). ยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาวิจัยครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 14(2). 1-10.
- Leedy, P.D. and Ormrod, J.E. (2015). **Practical research planning and design**. 11th Edition Essex Pearson Education Limited.
- Uaz Haines, C. (2011). **Value added by mixed methods research: A Multiphase mixed methods design**. The Degree of Doctoral of Philosophy. Psychological Studies in Education. University of Nebraska-Lincoln.
- William. (1970). **Classroom Idea for Encouraging Thinking and Feeling**. New York: DOK publishing.

สภาพและแนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา:
กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง*

CONDITIONS AND GUIDELINES FOR VOCATIONAL EDUCATION MANAGEMENT IN
THE EDUCATIONAL INNOVATION AREA: A CASE STUDY
OF RAYONG TECHNICAL COLLEGE

¹ชรินทร์ ชูชื่น Charin Choochue ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: charin.Choochuen@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยดำเนินการดังนี้ 1) ศึกษาสภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ด้วยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ศึกษาแนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ประกอบด้วย (1) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 7 ด้าน ได้แก่ การบริหารฐานนวัตกรรม การบริหารสมรรถนะองค์กร การบริหารหุ้นส่วนองค์กร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม นวัตกรรมเชิงระบบ การบริหารแผนนวัตกรรม (2) กระบวนการบริหารแบบ POLC 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning: P) การจัดองค์การ (Organizing: O) การนำ (Leading: L) และการควบคุม (Controlling: C) (3) ปัจจัยการพัฒนาวิทยาลัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

คำสำคัญ: การบริหาร, การจัดการอาชีวศึกษา, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, วิทยาลัยเทคนิคระยอง

*Received: April 06, 2024, Revised: April 23, 2024, Accepted: April 23, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

Abstract

The purpose of this research article was to study the conditions and guidelines for vocational education management in the educational innovation area: a case study of Rayong Technical College. The process was as follows: 1) Studying the administrative conditions of vocational education in the Educational Innovation area: a case study of Rayong Technical College by using a questionnaire with a sample of 350 people, quantitative data were analyzed using basic statistics such as percentages, means, and standard deviations. 2) Studying guidelines for vocational education management in the educational innovation area: a case study of Rayong Technical College by interviewing 9 key informants, data were analyzed using content analysis. The results were found that: 1) Conditions of vocational education management in the educational innovation area: a case study of Rayong Technical College in overall, there was at high level of practice, and 2) Guidelines for vocational education management in educational innovation areas: a case study of Rayong Technical College consisted of (1) vocational education management in educational innovation areas in 7 aspects, including innovation base management, Organizational competency management, Organizational partnership management, Innovative leadership, Innovator development, Systematic innovation, Innovation plan management, (2) 4-step POLC management process, including planning (Planning: P), organizing (Organizing: O), leading (Leading: L), and controlling (Controlling: C), (3) Colleges Development factors in the educational innovation area.

Keywords: Administration, Vocational Education Management, Innovation Area, Rayong Technical College

บทนำ

การศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง ตลอดจนเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การอ่านออก เขียนได้ การเพิ่มพูนความรู้ และฝึกทักษะที่จำเป็น การปลูกฝังหน้าที่การเป็นพลเมืองดี เพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพที่มั่นคง สามารถพึ่งพาตนเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุขอันจะนำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคม (ทิพย์พพร ต้นตีสุนทร, 2564)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 ได้ระบุไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการตาม (3)

คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาทุกช่วงวัยและตลอดชีวิต ได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” กรอบการพัฒนา ด้านการศึกษาจึงได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็น “การศึกษา 4.0: ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมได้” การจัดการศึกษาในยุคใหม่จึงจำเป็นต้องใช้นวัตกรรมการศึกษาเพื่ออนาคตสำหรับการศึกษาทุกระดับ โดยผู้สอน นักวิชาการ และผู้บริหารต่างต้องร่วมมือกันพัฒนานวัตกรรมมาช่วยในการบริหารและพัฒนากิจการการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การเรียนการสอนในยุคใหม่ หรือยุค 4.0 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุคใหม่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและแก้ปัญหาการทำงานที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมๆ พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาจึงถือว่าเป็น National Action Research ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่ใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งของโลก โดยบางคนอาจเรียกว่า Implementation Research เป็นวิจัยปฏิบัติการที่ให้เฉพาะกรอบวิธีการในการขับเคลื่อนแล้วให้ผู้ที่อยู่ในกระบวนการเป็นผู้ที่เลือกสรรสิ่งที่ตัวเองจะนำมาใช้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่และมีการเรียนรู้และขยายผลของนวัตกรรมที่ได้จากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่การจัดการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ โดยให้ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนไปสู่การเปลี่ยนแปลงการศึกษาของประเทศ (ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2561)

ดังนั้น การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการจัดการศึกษายุคใหม่ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะแห่งอนาคตเป็นการศึกษาเพื่อความเปลี่ยนแปลง (Education for Change) เน้นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเป้าการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่อย่างสร้างสรรค์ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) เรียนรู้ด้วยการคิดสร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของกระบวนการคิด 2) เรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ด้วยตนเองพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 3) เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความหลากหลายของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกัน ทั้งเชื้อชาติ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ให้เรียนรู้วิถีอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และ 4) เรียนรู้ที่จะแบ่งปันและรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นความท้าทายของโรงเรียนหรือสถาบันศึกษาต่างๆ ในการพัฒนาระบบที่คนใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การพัฒนาการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาคนและการพัฒนาชุมชนและสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์โลกอนาคต การศึกษาจึงได้รับความคาดหวังจากทุกภาคส่วนว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ, 2561)

จากการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมดังกล่าว จังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่จัดอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมาจากข้อเสนอของภาคีเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP) ที่ก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวกันขององค์กรภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคมที่มีจุดร่วมกันในการมุ่งปฏิรูปการศึกษาไทย ภายใต้แนวคิดระบบการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม เสนอแนวทางการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาผ่านคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเข้าสู่สภาการศึกษา ต่อมา จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้น โดยเห็นสมควรว่า ประเทศไทยควรต้องมีการพัฒนาการจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้ มีความรู้เท่าทันโลกและมีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนและให้

รัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างแท้จริง สมควรกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้น เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษาอันเป็น การนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น การจัดการศึกษาใหม่ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาแบบล่างขึ้นบน (bottom up) โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (วาทีนิ พูลทรัพย์, 2563)

ดังนั้น คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งถือเป็นฟันเฟืองหลักและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่โดยก่อนที่พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะมีผลบังคับใช้ ได้มีการดำเนินการตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ศรีสะเกษ และระยอง โดยประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองเดือนกันยายน 2561 และมีการประกาศพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพิ่มเติมอีกในหลายจังหวัด การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ถือเป็นสัญญาณของรัฐบาลที่เอื้ออำนวยให้คนในพื้นที่ในทุกภาคส่วนทุกคนคิดและลงมือทำอย่างเต็มกำลังความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่จะทำให้ระบบการศึกษาไทยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาชาติสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียนตามบริบทพื้นที่และความต้องการของประเทศ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความร่วมมือของทุกภาคส่วน การจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานี้จึงต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยกรอบหลักสูตรการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ 1) เด็กระยองเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์สังคมดิจิทัล 2) คนระยองรู้รากเหง้าเท่าทันสังคม อุดมปัญญา จิตใจดี มีวินัย มีรายได้ ใสใจสุขภาพ 3) คนระยองมีจิตสำนึกในการพัฒนาเมืองระยองให้เป็นเมืองน่าอยู่ 4) คนระยองมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง, 2562)

ด้วยเหตุนี้ วิทยาลัยเทคนิคระยองจึงได้จัดการศึกษาโดยเปิดสอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สถานประกอบการตลาดแรงงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานและแผนการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและวิทยาลัยเทคนิคระยองอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงเป็นทางเลือกในการพัฒนาดังกล่าวและจากการสำรวจในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาลดลง ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุค่านิยมการเลือกเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษา ปัญหาอาจมาจากภาพลักษณ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่นักเรียนทะเลาะกัน เป็นเด็กเกเร ชอบชกต่อย ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน เกิดพฤติกรรมเชิงลบ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทบต่อความรู้สึกของประชาชน หากองค์กรไม่ปรับปรุงแก้ไขก็จะเป็นการทำลายภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรให้ย่อยยับ

ได้และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคระยอง พบว่า สถานประกอบการหลายแห่งของจังหวัดระยองขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทาง เช่น ทักษะการเชื่อมต่อได้น้ำ ทักษะทางปิโตรเคมี เคมีอุตสาหกรรม และเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาของตลาดแรงงานของคนไทย เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของภาพลักษณ์ เพื่อส่งเสริมการตลาดอย่างรอบด้านแล้วจะเห็นได้ว่าเกิดขึ้นจาก 2 ส่วน คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในคือการกระทำหรือพฤติกรรมขององค์กรถือว่าเป็นสภาพความเป็นจริงภายในที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพและคุณภาพขององค์กรประกอบทางธุรกิจ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก คือ ข้อมูลใหม่ที่แพร่กระจายสู่กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายและสาธารณชนในวงกว้าง หากเป็นไปได้ในเชิงลบแล้วย่อมถือว่าเป็นภาวะคุกคาม (Threat) หมายถึง การสูญเสียศักยภาพในการแข่งขันและนำไปสู่ความถดถอย สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาส เกตุไทย (2556) พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่บุคคล ครอบครัว ชุมชน สถานประกอบการและสถาบันอื่นด้านการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และวิภาดา ศรีจอมขวัญ (2556) พบว่า สภาพการบริหารการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาไทยมีการดำเนินการร้อยละ 69.85 ส่วนด้านกิจกรรมการพัฒนาครูอาชีวศึกษามีการดำเนินการร้อยละ 59.91

ดังนั้น วิทยาลัยเทคนิคระยอง ซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่ต่อยอดการศึกษาจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงต้องมีการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองให้คงอยู่ได้ด้วยการดำเนินการบริหารให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเรียนการสอน การบริหารของสถานศึกษา การพัฒนาด้านทักษะอาชีพให้นักศึกษาสำหรับอนาคต ควรมีแนวทางการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้การดำเนินงานของวิทยาลัยเทคนิคระยองสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ประกอบการ รวมทั้งผู้เรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยทำให้วิทยาลัยดำรงอยู่ได้ ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารของวิทยาลัยเทคนิคระยอง ได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวนี้จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัย เรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของระดับอาชีวศึกษา และประเทศชาติ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอน ในสถาบันอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง จำนวน 11 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,486 คน รวมทั้งสิ้น 1,541 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอน ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน (จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 คน ครูผู้สอน จำนวน 302 คน) หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการให้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ ทั้ง 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน หัวหน้างานประกันคุณภาพ จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ 2 คน รวมจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ การบริหารฐานนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.28), ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.28), การบริหารสมรรถนะองค์กร ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.27), นวัตกรรมเชิงระบบ ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.30), การบริหารหุ้นส่วนองค์กร ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.26), การพัฒนานวัตกรรม ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.28), การบริหารแผนนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.36), ตามลำดับดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติของสภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวม

สภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การบริหารฐานนวัตกรรมการ	4.36	0.28	มาก
2. การบริหารสมรรถนะองค์กร	4.32	0.27	มาก
3. การบริหารหุ้นส่วนองค์กร	4.30	0.26	มาก
4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.34	0.28	มาก
5. การพัฒนานวัตกรรม	4.29	0.28	มาก
6. นวัตกรรมเชิงระบบ	4.32	0.30	มาก
7. การบริหารแผนนวัตกรรม	4.27	0.36	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.31	0.11	มาก

2. แนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่

1. การบริหารฐานนวัตกรรมการ ได้แก่ ผู้บริหารมีกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการนวัตกรรมการศึกษาที่ชัดเจนเป็นจุดแข็งขององค์กร มีกระบวนการจัดการความรู้ หรือวิธีการใหม่เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในอนาคต สามารถนำปัญหาที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยมาเป็นปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนนวัตกรรมการบริหาร มีนวัตกรรมเชิงนโยบายช่วยเพิ่มความคล่องตัว และเพิ่มความมีประสิทธิภาพ พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพและภูมิปัญญาตามความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการบริหารแผนนวัตกรรม โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบเชิงรุก (Active learning)

2. การบริหารสมรรถนะองค์กร ได้แก่ ผู้บริหารมีการขับเคลื่อนสถาบัน สามารถพัฒนาและขยายความร่วมมือกับภาคประกอบการและเครือข่ายทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ สามารถวางแผนระบบใหม่หรือเปลี่ยนแปลงระบบปัจจุบันให้เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัย สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน มีการพัฒนาการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ เพื่อเพิ่มสมรรถนะองค์กร การจัดงบประมาณการบริหารสมรรถนะวิทยาลัยที่เพียงพอ เหมาะสมการจัดการปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่วิทยาลัย เป็นแบบอย่างที่ดีการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ และส่งเสริมความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นแบบอย่างที่ดี

3. การบริหารหุ้นส่วนองค์กร ได้แก่ ผู้บริหารนำความรู้และเทคนิค/นวัตกรรมใหม่ๆ ในการบริหารจัดการวิทยาลัย สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในองค์กร เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Participate management) มีการทำข้อตกลงในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับภาคีเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง มีการทำงานเป็นทีม

ให้ความร่วมมือในทุกส่วนของกิจกรรม และทุกขั้นตอนของการทำงาน สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทำประชาพิจารณ์ มีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพของวิทยาลัย และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของวิทยาลัย

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ได้แก่ ผู้บริหารมีทักษะ ความสามารถ มีความรู้ ความเข้าใจ การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และนำองค์ความรู้ความสำเร็จตามเป้าหมาย นำนวัตกรรมการบริหารเข้ามาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวิทยาลัยมีการเสริมแรง และรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในการจัดการนวัตกรรมการศึกษา สร้างแนวคิด หรือแนวปฏิบัติใหม่ในการดำเนินงานการบริหารจัดการวิทยาลัยตามนวัตกรรมที่สร้างขึ้น ใช้นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตลอดจนกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ในวิทยาลัยเทคนิคระยอง เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม First s - curve, New S - curve มีการจัดโครงสร้างหน่วยงานให้เอื้อต่อการใช้งาน ICT กำหนดกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับ ICT

5. การพัฒนานวัตกรรม ได้แก่ ผู้บริหารสร้างภาวะผู้นำและทิศทางของการทำงาน (Leadership & Direction) กระตุ้นแรงจูงใจในการทำงาน (Motivation) เพื่อการพัฒนานวัตกรรม สร้างผู้นำด้านวิชาการในการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอนมีการเพิ่มขีดความสามารถของครู และบุคลากรทางการศึกษาในการผลิต และพัฒนานวัตกรรม สร้างความตระหนักให้กับครู และบุคลากรมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) และนำมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน นำนวัตกรรมเข้ามาแก้ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีระบบ และสนับสนุนพัฒนานวัตกรรมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

6. นวัตกรรมเชิงระบบ ได้แก่ ผู้บริหารมีการวางระบบใหม่เกี่ยวกับการจัดเก็บ และให้บริการข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้เสีย สามารถวิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่มีอยู่ในพื้นที่นวัตกรรม มีโครงการและกระบวนการที่สนับสนุนการนวัตกรรมและการวัดผลประเมินผลแบบครบวงจร เชื่อมโยงกัน มีกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนสถาบันได้ จัดทำทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการนวัตกรรม สร้างทีมที่มีความสามารถและความรู้ในนวัตกรรม และจัดระบบฐานข้อมูล จัดระบบการจัดอบรมพัฒนาในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ การบริหารการจัดการในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากการนวัตกรรม ปรับปรุงระบบตามผลลัพธ์และประสิทธิภาพ

7. การบริหารแผนนวัตกรรม ได้แก่ ผู้บริหารมีการกำหนดโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจนและไม่ทับซ้อน (Formulate Organizational Structure) การบริหารโดยการเลือกและการใช้ทรัพยากรทั้งบุคคล และวัสดุอย่างเหมาะสม คำนวณ ในวิถีทางใหม่ๆ ร่วมกันวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) บริหารฐานนวัตกรรมจัดการอาชีวศึกษาขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนาากำลังคนสมรรถนะสูง มีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสมและเพียงพอ กำหนดแนวทางการดำเนินการ นำนวัตกรรมการบริหารเข้ามาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ที่วางไว้ และกำหนดเกณฑ์การปฏิบัติงานด้านความคิด วิธีการ ระบบความรู้ หรือเทคโนโลยี ควบคู่กับการเน้นคุณธรรมจริยธรรม

2.2 กระบวนการบริหารแบบ POLC ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดองค์การ (Organizing: O) 3) การนำ (Leading: L) และ 4) การควบคุม (Controlling: C)

1. การวางแผน (Planning) ผู้บริหารมีกระบวนการจัดทำแผนการใช้ความรู้ใหม่ให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้แผนนวัตกรรมบรรลุถึง

วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในเพื่อรับมือกับโอกาสและอุปสรรค กำหนดแนวทางและเลือกนวัตกรรมที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และสภาพแวดล้อม และวางแผนนวัตกรรมการเรียนการสอนและการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพและภูมิปัญญาตามความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชนพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม จัดให้มีการทำแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจนมีการบริหารแผนนวัตกรรม ไปใช้กับการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

2. การจัดองค์กร (Organizing) สร้างโครงสร้างองค์กรที่สนับสนุนการนวัตกรรมและการทำงานร่วมกัน สร้างทีมที่มีความหลากหลายและสามารถทำงานร่วมกันได้ สร้างกระบวนการและเครื่องมือที่สามารถใช้ในการสนับสนุนแผนนวัตกรรม และจัดสรรทรัพยากรและบุคลากรให้สอดคล้องกับแผนนวัตกรรม ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปวิธีสอบ จัดทำโครงการอบรมพัฒนากระบวนการคิด การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องคิดอย่างเป็นระบบกำหนดทิศทางการเรียนรู้พัฒนาทั้งส่วนบุคคลและทีม

3. การนำ (Leading) สร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการนวัตกรรมและการทำงานร่วมกัน สนับสนุนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจและการร่วมมือ สร้างความมั่นใจในทีม และส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความรู้ และประชุมชี้แจงแผนนวัตกรรมให้บุคลากรรับรู้และนำไปปฏิบัติประเมินความสำเร็จของโครงการจากการจัดงานประชุมวิชาการของสถานศึกษาว่าสถานศึกษากำหนดทิศทางการเรียนรู้พัฒนาทั้งส่วนบุคคลและทีม โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ทั้งจากภายในและภายนอก หรือโดยใช้หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาหรือสถาบัน

4 การควบคุม (Controlling) ตรวจสอบผลการทำงานตามแผนและประเมินผล ความสำเร็จของนวัตกรรม ปรับปรุงแผนและกระบวนการตามผลการปฏิบัติ สร้างรายงานและแบ่งปันความรู้ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป และติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนนวัตกรรมอย่างใกล้ชิด เมื่อมีการนำหลักสูตรวิชาชีพหรือนวัตกรรมมาใช้สู่ชุมชนผู้รับผิดชอบต้องมีการติดตามการใช้รูปแบบการกำกับ ติดตามอย่างเป็นรูปธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารวิทยาลัย ตระหนักถึงความสำคัญกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตาม 7 ด้านของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม โดยมีการนำผลการประเมินตาม SAR (แผนงาน/โครงการ) ของวิทยาลัย ไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจัดทำโครงสร้างการบริหารในรูปแบบ/แผนภูมิอย่างชัดเจน โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 สนองต่อนโยบายต้นสังกัด นโยบายของจังหวัดระยอง (การจัดการศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง: RAYONG MARCO (พ.ศ. 2562-2564) และระดับชาติ วิทยาลัยมีแนวทางในการสื่อสารให้บุคลากรรับรู้และเข้าใจ เนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ของการบริหาร

จัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานของวิทยาลัยบรรลุดุประสงค์ที่ตั้งไว้ ประกอบกับผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ ความรู้ประสบการณ์ในการจัดการศึกษา โดยส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบเชิงรุก (Active learning) สอดคล้องกับบริบทของวิทยาลัย และสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัย ทำให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการสร้างสรรค์ผลงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ทั้งในระดับประเทศและต่างประเทศ สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมิน แสวงหา สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์ศุข (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการดำเนินงานรูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือหลักการองค์กรแห่งการเรียนรู้

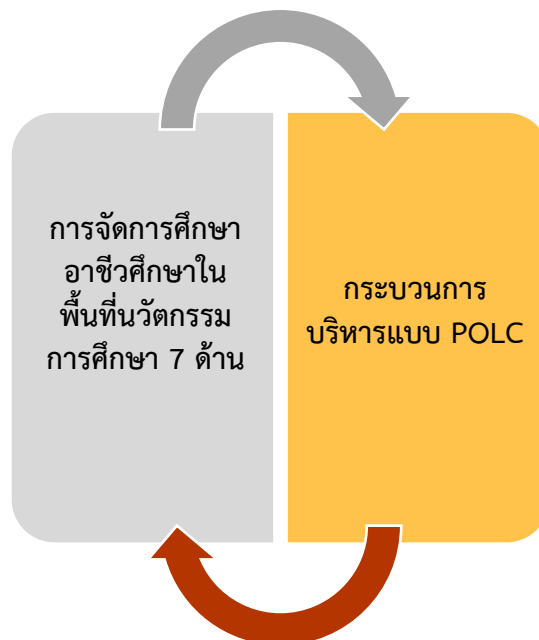
2. แนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ประกอบด้วย (1) การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 7 ด้าน ได้แก่ การบริหารฐานนวัตกรรม การบริหารสมรรถนะองค์กร การบริหารหุ้นส่วนองค์กร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม นวัตกรรมเชิงระบบ การบริหารแผนนวัตกรรม (2) กระบวนการบริหารแบบ POLC 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning: P) การจัดองค์การ (Organizing: O) การนำ (Leading: L) และการควบคุม (Controlling: C) (3) ปัจจัยการพัฒนาวิทยาลัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการนวัตกรรมการศึกษาที่ชัดเจนเป็นจุดแข็งขององค์กร มีกระบวนการจัดการความรู้ หรือวิธีการใหม่เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในอนาคต สามารถนำปัญหาที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยมาเป็นปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนนวัตกรรมการบริหาร มีนวัตกรรมเชิงนโยบายช่วยเพิ่มความคล่องตัว และเพิ่มประสิทธิภาพ พัฒนาหลักสูตรวิชาชีพและภูมิปัญญาตามความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการบริหารแผนนวัตกรรม โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบเชิงรุก (Active learning) มีการขับเคลื่อนสถาบันสามารถพัฒนาและขยายความร่วมมือกับภาคประกอบการและเครือข่ายทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ สามารถวางแผนระบบใหม่หรือเปลี่ยนแปลงระบบปัจจุบันให้เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัย สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน มีการพัฒนาด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ เพื่อเพิ่มสมรรถนะองค์กร การจัดงบประมาณการบริหารสมรรถนะวิทยาลัยที่เพียงพอเหมาะสม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่วิทยาลัย ส่งเสริม ความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม (Participate management) สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม มีการพัฒนานวัตกรรม และสนับสนุนพัฒนานวัตกรรมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม มีการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากการนวัตกรรม ปรับปรุงระบบตามผลลัพธ์และประสิทธิภาพควบคู่กับการเน้นคุณธรรม จริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของวาทีณี พูลทรัพย์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาส เกตุไทย (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ปฏิบัติมาก คือ การวางแผน การกำหนดรายละเอียดแผนงาน การจัดสรรทรัพยากรและอุปกรณ์ ให้งานที่เกี่ยวเนื่องอย่างเหมาะสม การนำมีการบริหารงานบุคลากร การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้

อย่างเหมาะสมทำให้มีบุคลากรที่มีศักยภาพในการดำเนินงาน การพัฒนาความรู้และทักษะในการวางแผนการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการสร้างความรู้ความเข้าใจอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และมีความสอดคล้องการบริหาร (POLC) กับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิปิพนิต และคณะ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม 5) การวัดและประเมินผล ส่วนเนื้อหาฝึกอบรม จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 Plan 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 2 Do การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 3 Check การติดตามตรวจสอบทบทวน การประเมินผลและการรายงานผลการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หน่วยที่ 4 Act การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 7 ด้าน ได้แก่ การบริหารฐานนวัตกรรม การบริหารสมรรถนะองค์กร การบริหารหุ้นส่วนองค์กร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรม นวัตกรรมเชิงระบบ การบริหารแผนนวัตกรรม และกระบวนการบริหารแบบ POLC 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning: P) การจัดองค์การ (Organizing: O) การนำ (Leading: L) และการควบคุม (Controlling: C) (3) ปัจจัยการพัฒนาวิทยาลัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สถาบันการอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมควรให้ความสำคัญและตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) การเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่ได้ประกาศใช้แล้ว ซึ่งทำให้คนในพื้นที่ในทุกภาคส่วนทุกคนคิดและลงมือทำอย่างเต็มกำลังความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ เพื่อให้ระบบการศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษาไทยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้เกิดคุณภาพที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- ทิพย์พาพร ตันติสุนทร. (2564). การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. แหล่งที่มา <https://www.csd.or.th/2021/09/ending-poverty/> สืบค้นเมื่อ 1 มี.ค. 2565.
- ประภาส เกตุไทย. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พิศณุ ทองเลิศ. (2555). นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภูมิภควิทย์ ภูมิพงศ์ชศร. (2564). รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 7(1). 159-172.
- วาทีณี พูลทรัพย์. (2563). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาดา ศรีจอมขวัญ. (2556). รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2561). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง 4 เรือนรู้. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 46(4). 534-553.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง. (2562). แผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง (2562-2565). ระยอง: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2563). หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 7(1). 121-132.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

การศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ชุมพร เขต 2*

TEACHER LEADERSHIP IN PRIVATE SCHOOLS UNDER THE CHUMPHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹สุริยา ปาระจุม Suriya Parajoom ²จิตติยาภรณ์ เชาวรากุล Jitiyaporn Chaowarakul

³วัสสิกา รุมาคม Vassiga Rumakhom

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น Saint John's University, Thailand

Corresponding Author E-mail: tonggao1986@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 และ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย การหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ t-test และค่าสถิติ F-test ผลการศึกษาพบว่า 1) ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย อันดับแรก ได้แก่ ด้านภาวะความเป็นครู รองลงมา ด้านการบริหารจัดการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ที่มีระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน มีภาวะผู้นำครูไม่ต่างกัน และประสบการณ์การทำงาน มีภาวะผู้นำครูต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำครู, โรงเรียนเอกชน

Abstract

The research objectives were 1) teachers leadership in private schools under the Chumphon primary educational service area office 2, and 2) to comparing study teachers leadership in private schools under the Chumphon primary educational service area office 2, classified by educational level school size and work experience, the sample group used in this research were teachers leadership in private schools under the Chumphon primary educational service area office 2, there were 118 people. Questionnaire was implemented to collect data, Statiscs used in data analysis include Frequency means Percentage standard aeviation, independent t-test and one-way anova f-test. The research results showed that: 1) Teachers leadership in private schools under the Chumphon primary educational service area office 2 Overall, it is at a high level. When considering each aspect, it is at a high level in every aspect. In order from highest to lowest, the first is the qualifications of teachers. Secondary in management the side with the final average is in terms of developing yourself and your colleagues, respectively. 2) Comparison results teachers leadership in private schools under the Chumphon primary educational service area office 2 Categorized by educational level, school size, and work experience, it was found that private school teachers Under the the Chumphon Primary Educational Service Area Office, Area 2, with different levels of education and school sizes, teacher leadership is different. and work experience There are different teacher leadership styles. Significant at the 0.05 level.

Keywords: Leadership, Teachers Leadership, Private Schools

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงมากมาย ทั้งในเรื่องของเศรษฐกิจ เทคโนโลยีและโรคระบาดที่ส่งผลกระทบจนเกิดการเปลี่ยนแปลงหลากหลายรูปแบบต่อองค์กรต่างๆ ซึ่งโรงเรียนประถมศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผิดชอบการจัดการศึกษาให้กับเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพจัดการศึกษาเพื่อปวงชนมุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติโดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โรงเรียนจึงต้องปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยมีครูเป็นผู้นำสำคัญในการนำพาองค์กรให้ขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สถานการณ์เหล่านี้และไม่ว่าสถานการณ์บ้านเมืองจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านใด ท่ามกลางยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ทักษะของผู้นำจึงเป็นสิ่งสำคัญ ทักษะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จส่วนใหญ่คือมีความฉลาด มีวิสัยทัศน์ มีทักษะการสื่อสารที่ยอดเยี่ยมมีทักษะการจัดการ ฯลฯ ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญเท่าเทียมกัน แต่เนื่องจากโลกกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ผู้นำจึงต้องเป็นมากกว่านั้น

โรงเรียนเอกชนเป็นหน่วยงานทางการศึกษาอีกหน่วยงานหนึ่งที่จัดการศึกษาเทียบเท่ากับหน่วยงานราชการ คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ซึ่งถือเป็นตบใจยุทธการพัฒนาแห่งอนาคตมุ่งตอบสนองเป้าหมายหลักของแผนพัฒนา การพัฒนาคน สำหรับโลกยุคใหม่ โดยคนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ การพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของภาคการผลิตเป้าหมาย สามารถสร้างงานอนาคต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน เนื่องจากคนเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนาขณะเดียวกันก็เป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการจึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งร่างกาย จิตใจ ความรู้และทักษะความสามารถ ทั้งนี้ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ครูโรงเรียนเอกชนจึงมีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เช่นเดียวกันตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พุทธศักราช 2562 การบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ โดยให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล และมีคณะกรรมการบริหาร ประกอบด้วยผู้บริหาร ผู้รับใบอนุญาต ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนศิษย์เก่า และผู้ทรงคุณวุฒิ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนมีการจัดการที่มีความเป็นอิสระ แต่โรงเรียนเอกชนก็ยังพบว่า มีคู่แข่ง เป็นการแข่งขันในระดับโรงเรียนเอกชนไม่ว่าจะเป็นลักษณะเดียวกัน ยังต้องมีการแข่งขันกับโรงเรียนของรัฐบาลด้วย อีกทั้งยังมีการกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานเช่นเดียวกับโรงเรียนของรัฐอีกด้วย ทรัพยากรที่สำคัญที่จะทำให้โรงเรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพเหนือคู่แข่งคือ ครู ภาวะผู้นำของครูโรงเรียนเอกชนจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นผู้แทนองค์กรเพื่อนำองค์กรของตนเองไปสู่ความสำเร็จ สอดคล้องกับที่ สุรรัตน์ พัฒนเชียร (2552) กล่าวว่า ภาวะผู้นำครู หมายถึง การแสดงออกของครูในการร่วมกันทำงานอย่างร่วมมือรวมพลังนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการมีความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องต่างๆ ระหว่างครูแต่ละบุคคลภายในสถานศึกษา รวมไปถึงความสามารถของครูในการนำ ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน และการนำครูคนอื่นๆ โดยปราศจากการใช้อิทธิพล ในการกระตุ้น ชักจูงเพื่อนครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบต่อความตัดสินใจ และกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาเข้าร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันและให้ความร่วมมือรวม พลังในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมภาวะผู้นำครูที่มี ประสิทธิภาพสูงสุดจะต้องให้ความสำคัญกับความเชื่อใจการสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันเป็นอันดับแรก

การพัฒนาครูต้องคำนึงถึงกระบวนการพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งระบบให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะทางด้านภาวะผู้นำของครูนั้นมีทั้งการพัฒนาตนเองของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียน มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานที่กำหนดและสามารถจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลให้แก่ผู้เรียนพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ โดยมีการพัฒนาระบบแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีขวัญและกำลังใจในการพัฒนาตนเองตามมาตรฐานคุณวุฒิและแสดงศักยภาพในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพมีผลงานการสอนที่แสดงศักยภาพการสอนอย่างมืออาชีพ เป็นเชิงประจักษ์ และได้รับการเชิดชู เกียรติอย่างเหมาะสม นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีภาวะผู้นำทางด้านวินัยมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดี

แก่สังคมมีจิตวิญญาณและอุดมการณ์ ที่มุ่งพัฒนาการศึกษาของชาติและมีทักษะในการเข้าถึงและดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2, 2565)

การพัฒนาครูนั้น ผู้บริหารจะต้องทำความเข้าใจในความต้องการของตัวบุคคลและของกลุ่มบุคคลด้วย เนื่องจากครูจะมีระดับความพร้อมหรือระดับความมีวุฒิภาวะและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน และอาจกล่าวได้ว่าครูเป็น “นักเรียนรู้ที่ผู้ใหญ่” (Adult Learners) จึงจะต้องคำนึงถึงสอดคล้องกับจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ด้วย เช่น 1) ผู้ใหญ่ต้องกำหนดแผนงานและรูปแบบในการพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ควรเน้นปัญหาเป็นศูนย์กลางมากกว่าการเน้นเนื้อหา 3) สิ่งที่พัฒนาควรสอดคล้องกับประสบการณ์การเรียนรู้ของพวกเขา 4) ประสบการณ์ในอดีตอาจนำมาใช้ร่วมกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างขึ้นมาใหม่ได้อันจะทำให้การพัฒนาครูเป็นไปอย่างได้ผล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 มีโรงเรียนเอกชนในสังกัดจำนวน 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนภูดินทร์พิทยาลัย โรงเรียนหลังสวนเทศบาลอุบลรัตน์ โรงเรียนอนุบาลเกษมวิทยา โรงเรียนวังเด็กวัดนา โรงเรียนเอื้ออาพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษาพัฒนาสาระและหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพและนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนที่ดี เป็นไปตามมาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ในการปฏิบัติงานของครูยังคงพบปัญหาโดยเฉพาะภาวะผู้นำของครู คือ 1) การพัฒนาตนเองของครู ซึ่งยังขาดการพัฒนาตนเองค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะเป็นในการศึกษาต่อ และการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ 2) การมีภาวะผู้นำในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ส่งผลให้ครูปรับตัวกับสถานะที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ปัจจุบันไม่ดีเท่าที่ควร และ 3) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา ครูยังขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การเป็นผู้นำโครงการในการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ เพื่อนำมาซึ่งการพัฒนาตนเองและโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2, 2565)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญในการวางแผนและการกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานพัฒนาครูและการศึกษาครูให้มีภาวะผู้นำเพื่อความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำครูของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ทำงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำนวน 172 คน และมีกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูโรงเรียนเอกชน

จำนวน 118 คน ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง Krejcie & Morgan (1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ 1) ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์การทำงาน 2) แบบสอบถามภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ศึกษาข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดแบบสอบถาม ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาวิจัย 2) ขอนหนังสือจากมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน กลับมาจำนวน 118 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และ 3) นำแบบสอบถามที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติที่ใช้คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) 2) วิเคราะห์ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา วิเคราะห์โดยการหาค่าที (t-test: Independent Samples) และการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ทำงาน วิเคราะห์โดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA/ F-test) ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงนำไปทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยใช้วิธี Scheffe

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2

ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. วุฒิภาวะความเป็นครู	4.11	0.76	มาก
2. การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง	3.80	0.73	มาก
3. การพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	3.60	0.81	มาก
4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา	4.02	0.88	มาก
5. การบริหารจัดการ	4.10	0.83	มาก
รวม	3.93	0.80	มาก

สรุปผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยอันดับแรก ได้แก่ ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู รองลงมาด้านการบริหารจัดการ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ทำงาน

ตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐานภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา

ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน	การศึกษา	N	$\bar{X}$	SD	t	p-value
ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู	ปริญญาตรี	87	4.04	0.74	3.00	0.93
	สูงกว่าปริญญาตรี	31	4.47	0.54		
ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง	ปริญญาตรี	87	4.05	0.69	3.49	0.96
	สูงกว่าปริญญาตรี	31	4.53	0.57		
ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	ปริญญาตรี	87	4.06	0.79	3.65	0.04*
	สูงกว่าปริญญาตรี	31	4.61	0.43		
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	ปริญญาตรี	87	4.00	0.94	3.29	0.72
	สูงกว่าปริญญาตรี	31	4.52	0.51		
ด้านการบริหารจัดการ	ปริญญาตรี	87	4.03	0.85	3.37	0.59
	สูงกว่าปริญญาตรี	31	4.57	0.42		
ภาพรวม	ปริญญาตรี	87	4.03	0.71	3.68	0.15
	สูงกว่าปริญญาตรี	31	4.54	0.45		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ในภาพรวม มีค่า p-value เท่ากับ 0.15 ซึ่งมากกว่า 0.05 หมายความว่า ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำครูไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบในรายด้าน พบว่า ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและด้านการบริหารจัดการ มีค่า p-value เท่ากับ 0.93, 0.96, 0.04, 0.72 และ 0.59 ตามลำดับ ซึ่งด้านวุฒิภาวะความเป็นครู ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการ มีค่า p-value มากกว่า 0.05 หมายความว่า ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ค่า p-value น้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน	ขนาด	N	$\bar{X}$	SD	T	p-value
ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู	กลาง	57	4.45	0.45	4.26	0.64
	ใหญ่	61	3.92	0.80		
ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง	กลาง	57	4.38	0.53	2.92	0.79
	ใหญ่	61	4.02	0.76		
ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	กลาง	57	4.42	0.48	2.89	0.00*
	ใหญ่	61	4.03	0.87		
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	กลาง	57	4.31	0.64	1.91	0.35
	ใหญ่	61	4.00	1.01		
ด้านการบริหารจัดการ	กลาง	57	4.34	0.57	1.30	0.25
	ใหญ่	61	4.04	0.92		
ภาพรวม	กลาง	57	4.38	0.48	3.62	0.60
	ใหญ่	61	4.00	0.78		

จากการเปรียบเทียบ ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ในภาพรวม มีค่า p-value เท่ากับ 0.60 ซึ่งมากกว่า 0.05 หมายความว่า ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำครูไม่แตกต่างกัน และผลการเปรียบเทียบในรายด้าน พบว่า ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและด้านการบริหารจัดการ มีค่า p-value เท่ากับ 0.79, 0.79, 0.00, 0.32 และ 0.25 ตามลำดับ ซึ่งด้านวุฒิภาวะความเป็นครู ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการ มีค่า p-value มากกว่า 0.05 หมายความว่า ครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ส่วนการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ค่า p-value น้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกประสบการณ์ทำงาน

ประสบการณ์การทำงาน	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	P-value
ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู	ระหว่างกลุ่ม	6.29	2	3.14	6.76	0.02*
	ภายในกลุ่ม	53.54	115	0.46		
	รวม	59.83	117			
ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง	ระหว่างกลุ่ม	4.58	2	2.29	5.20	0.07
	ภายในกลุ่ม	50.73	115	0.44		
	รวม	55.32	117			
ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน	ระหว่างกลุ่ม	6.74	2	3.37	6.59	0.02*
	ภายในกลุ่ม	58.80	115	0.51		
	รวม	65.55	117			
ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	5.68	2	2.28	3.88	0.23
	ภายในกลุ่ม	84.06	115	0.73		
	รวม	89.75	117			
ด้านการบริหารจัดการ	ระหว่างกลุ่ม	4.10	2	2.05	3.35	0.38
	ภายในกลุ่ม	70.42	115	0.61		
	รวม	74.53	117			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	5.23	2	2.61	6.01	0.03*
	ภายในกลุ่ม	50.06	115	0.43		
	รวม	55.30	117			

จากการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกประสบการณ์ทำงานในภาพรวม พบว่า มีค่า p-value เท่ากับ 0.03 น้อยกว่า 0.05 หมายความว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำครูแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบในรายด้าน ได้แก่ ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา และด้านการบริหารจัดการ มีค่า p-value เท่ากับ 0.02, 0.02, 0.07, 0.23 และ 0.38 หมายความว่า ภาวะผู้นำครูที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีภาวะผู้นำครู ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและด้านการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านวุฒิภาวะความเป็นครู และด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันจึงแสดงการเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีการทดสอบแบบเชฟเฟ (Scheffe) เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู

อายุ	$\bar{X}$	น้อยกว่า หรือเท่ากับ 5 ปี (4.00)	6-10 ปี (4.02)	11 ปี ขึ้นไป (4.52)
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	4.00			.52621*
6-10 ปี	4.02			.50343*
11 ปี ขึ้นไป	4.52			

จากตารางแสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลพบว่า ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ($\bar{X} = 4.00$) และประสบการณ์ 6-10 ปี ($\bar{X} = 4.02$) มีภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ 11 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 4.52$)

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านการพัฒนาดตนเองและเพื่อนร่วมงาน

อายุ	$\bar{X}$	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี (4.04)	6-10 ปี (4.08)	11 ปี ขึ้นไป (4.59)
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี	4.04			.55288*
6-10 ปี	4.08			.51232*
11 ปี ขึ้นไป	4.59			

จากตารางแสดงผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ด้านการพัฒนาดตนเองและเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ผลพบว่า ครูโรงเรียนเอกชนที่มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี ($\bar{X} = 4.04$) และประสบการณ์ 6-10 ปี ($\bar{X} = 4.08$) ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ด้านการพัฒนาดตนเองและเพื่อนร่วมงาน น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์ 11 ปี ขึ้นไป ($\bar{X} = 4.59$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาดตนเองและเพื่อนร่วมงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการ อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านภาวะความเป็นครูของภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูเอกชนมีภาวะความเป็นครูที่ดี มีการวางตัวเหมาะสมในการแสดงออกต่อผู้เรียนและผู้อื่น ครูสามารถกระตุ้น จูงใจ ปรับเปลี่ยนความคิดและให้เกียรติแก่ผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับสุริรัตน์ พัฒนเอียร (2552) กล่าวถึงภาวะความเป็นครู การแสดงออกของครูในการร่วมกันทำงานอย่างร่วมมือรวมพลังนำไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการมีความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องต่างๆ ระหว่างครูแต่ละบุคคลภายในสถานศึกษา รวมไปถึงความสามารถของครูในการนำ ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน และการนำครูคนอื่นๆ โดยปราศจากการใช้อิทธิพลในการกระตุ้น ชักจูงเพื่อนครูให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีความรับผิดชอบต่อความตัดสินใจและกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา เข้าร่วมในการเรียนรู้ร่วมกันและให้ความร่วมมือรวมพลังในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมภาวะผู้นำครูว่าเป็นการสร้างการสร้างความแข็งแกร่งผลักดันให้บุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการส่วนตัว เพื่อเขาจะได้ตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพรังสรรค์ จันทรงษ์ (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีการพัฒนาภาวะผู้นำครูอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์ (2560) ได้ให้ความหมายของผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง การใช้การปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานในการสร้างความร่วมมือ สร้างแรงจูงใจให้สูงขึ้น จนส่งผลให้ผู้ร่วมงานรู้สึกอยากเปลี่ยนแปลงและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป็นรูปแบบพฤติกรรมผู้นำที่มีความสามารถใช้คุณลักษณะที่สำคัญของตนเองในการบริหาร ได้แก่ การมีอิทธิพลอย่างอุดมการณ์การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นทางปัญญา และการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจ ระหว่างผู้ร่วมงานหรือผู้ติดตามให้การปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางที่ผู้นำหรือผู้บริหารต้องการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิริยยุทธ แสงไชย (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานของภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับณรงศ์วิทย์ แสนทอง (2547) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองเป็นสิ่งที่สำคัญและจะต้องดำเนินการอยู่ตลอดเวลา トラบดีที่สังคมและสภาพแวดล้อมยังคงเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง โลกและสังคมไทยในปัจจุบันหรืออนาคตต้องเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สังคมแห่งการใช้ปัญญา มาแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศ แต่จุดอ่อนของคนไทยคือไม่ค่อยจริงจังกับการพัฒนาตัวเองด้วยตัวเอง มักจะเน้นที่ให้คนอื่นพัฒนาตัวเรา ควรมีการพัฒนาคุณาจารย์ผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถในการสอน การประยุกต์ใช้จิตวิทยาการศึกษา และการประเมินผล การเรียนเพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพตลอดจนการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิจากชุมชนมาร่วมผลิตครูจะช่วยให้การผลิตครูมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิริยยุทธ แสงไชย (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีศักยภาพในตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเมตต์ เมตต์การุณจิต (2547) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมภายในองค์กรจะช่วยสร้างความสามัคคีช่วยให้ทราบถึงความต้องการของบุคลากรในองค์กรและช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้สูงขึ้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเป็นการช่วยลดความขัดแย้งและการต่อต้านจากบุคลากรทุกระดับ และช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานและทำให้สุขภาพจิตในองค์กรดีขึ้นเป็นการสร้างหลักประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในองค์กรและยังช่วยลดงบประมาณในการบริหารงานมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ แสงไชย (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการบริหารจัดการของภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูสามารถออกแบบการบริหารจัดการในงานของตนเองและโรงเรียนโดยใช้ทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2556) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การควบคุมทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นคนและทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ รวมถึงการสร้างมนุษยสัมพันธ์ภายในองค์กรให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมทางการบริหารการสั่งการควบคุมทางการบริหารหรือใช้กระทำทางการบริหารซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ แสงไชย (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1 ด้านการบริหารอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ทำงาน อภิปรายผลตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ครูโรงเรียนเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีภาวะผู้นำครูต่างกัน และภาวะผู้นำครูด้านคุณลักษณะความเป็นครู ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการไม่แตกต่างกัน

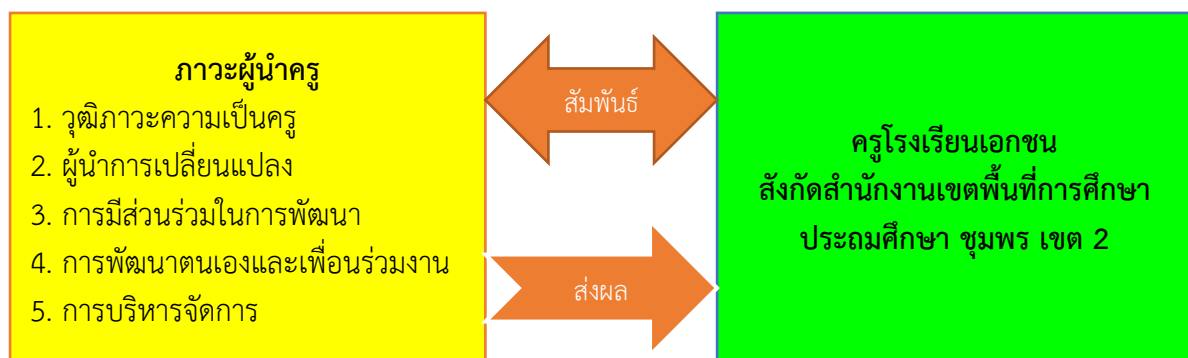
สมมติฐานที่ 2 ครูโรงเรียนเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีภาวะผู้นำครูต่างกัน และครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีภาวะผู้นำครูด้านคุณลักษณะความเป็นครู ด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ครูโรงเรียนเอกชนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำครูต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีภาวะผู้นำครูด้านผู้นำการเปลี่ยนแปลง ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ด้านการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านคุณลักษณะความเป็นครู ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ที่มีระดับการศึกษา ขนาดโรงเรียน มีภาวะผู้นำครูไม่ต่างกัน และประสบการณ์การทำงาน มีภาวะผู้นำครูต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ด้านวุฒิภาวะความเป็นครู ควรพัฒนาการผูกพันต่อโรงเรียนและการมุ่งมั่นในการทำงานเพิ่มมากขึ้นเพื่อเกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น
 - 1.2 ด้านการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ควรจัดกิจกรรมการการร่วมงานกับผู้อื่นเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างความกลมเกลียว และเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงในการทำงาน
 - 1.3 ด้านการพัฒนาตนเองและเพื่อนร่วมงาน ควรมีการอบรมและสร้างทีมให้มีความช่วยเหลือกันเพิ่มมากขึ้น
 - 1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ควรพิจารณาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในแต่ละงาน และเปิดโอกาสให้ท่านได้มีอิสระในการทำงานและมีอำนาจในการตัดสินใจ
 - 1.5 ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการวางแผนงานให้เพื่อนครูได้มีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศในการทำงาน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร กับสำนักงานเขตอื่นๆ
 - 2.2 ควรศึกษาภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ในเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำครู

2.3 ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณรงค์วิทย์ แสนทอง. (2547). **มารู้จัก Competency กันเถอะ**. กรุงเทพมหานคร: เอชอาร์เซ็นเตอร์.
- เทพรังสรรค์ จันทรังษี. (2556). **การพัฒนาภาวะผู้นำครูในโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลสกลนคร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2547). **การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและราชการ**. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์25.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). **การจัดการภาครัฐแนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- วิรุทธ แสงไชย. (2564). **ภาวะผู้นำครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. (2565). **การประกันคุณภาพการศึกษา**. ชุมพร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. (2565). **แผนพัฒนาการศึกษา**. ชุมพร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิทธิพร สมบูรณ์ทรัพย์. (2560). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสมศักดิ์วิทยา**. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรรัตน์ พัฒนเอียร. (2552). **ตัวแบบความสามารถทางภาวะผู้นำครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ* DRIVING THE BUDDHIST LEARNING INNOVATION AREA

¹พระมหาสมบัติ ธนปณฺโญ PhramahaSombat Dhanapaṅḡo

²พระครูโสภาสนนทกิตฺติ (ศักดิ์ดา โสภาโส) PhrakhuOpatnontakitti (Sakda Obhaso)

³อุตร เขียวอ่อน Udon Keowon ⁴พระครูนิวริฐสารบัณฑิต PhrakruNiwitthasarnbundit

⁵พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐริปณฺโญ Phrakhrusangkharak Chakkrit Bhuripaṅḡo

⁶อรุณรัตน์ วิลไธรัตน์กุล Aroonrad Wilairatdanakun

^{1,2,3,4,5,6}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author Email: aroonrad.wil@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 2) พัฒนาการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3) ส่งเสริมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มาเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 120 รูป/คน มีเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการสนทนากลุ่มย่อย มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จำนวน 13 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของสภาพปัจจุบัน ให้เข้ากับกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นๆ รวมถึงพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการตามแผน และจัดให้มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มีรูปแบบที่ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เน้นกิจกรรมเพื่อให้การขับเคลื่อนมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนควรดำเนินการให้มีการเข้าถึงง่าย เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย 2) การขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ 3) การขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม 4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ในการพัฒนาขับเคลื่อนรูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธในสถานศึกษามีรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ใช้รูปแบบเดียวกันในการพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้เรียนรู้พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการสร้างเครือข่ายวิถีพุทธให้มีประสานงานการร่วมมือกัน

คำสำคัญ: พื้นที่นวัตกรรม, นวัตกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้วิถีพุทธ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) study the model for driving the Buddhist learning innovation areas, 2) develop the driving of Buddhist learning innovation areas, 3) promote the driving Buddhist learning innovation areas. Using qualitative research methods and action research as an important part of every step of the research process. Related concept and theoretical documents were studied. Data were analyzed by content analysis. Interviews with 120 key informants, including administrators, faculty, staff, and students of the Faculty of Education at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, by interview form. Data were analyzed by content analysis. A small group discussions with 13 key informants including administrators, faculty, staff, students in the Faculty of Education, and those involved in the development of innovative Buddhist learning area. The research tool was a set of activities to analyze data by content analysis. The research results found that: The model for driving the Buddhist learning innovation area had been developed and adjusted according to the current situation to be compatible with the effective learning process. This could be used to exchange knowledge with other educational institutions including an innovative area for learning the Buddhist way. There was a plan for organizing teaching and learning, implementing the plan and organizing the measurement and evaluation of learning management. It had a format that was easy for students to understand, focusing on activities to drive efficiency, teaching and learning should be made easily accessible, providing opportunities for all sectors to participate, consisting of 1) policy-driven, 2) spatial-driven, 3) activity-driven, 4) technology-driven. In developing and driving the model for driving the Buddhist learning innovation area in educational institutions, there was a clear model to drive the Buddhist school by using the same format to develop students' learning to learn Buddhism effectively, a Buddhist network should be created to coordinate and cooperate.

Keywords: Innovation Area, Learning Innovation, The Buddhist Learning

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคำสอนให้บุคคลได้เรียนรู้ เข้าใจโลก และชีวิต เพื่อให้บุคคลเกิดการประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ ทั้งในรูปแบบของการศึกษา การฝึกฝน ค้นคว้า การทำความเข้าใจหลักธรรม และแม้กระทั่งการทำความเข้าใจตนเอง หากการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความสุข ย่อมเอื้ออำนวยให้ผู้เรียน นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลเกิดการพัฒนาหรือก้าวหน้าในวิชาความรู้ หรือศาสตร์ที่กำลังเรียนรู้หรือศึกษาอยู่อย่างต่อเนื่องเกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิผลในการเรียนรู้

ทั้งนี้ ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันเริ่มให้ความสำคัญกับระบบการเรียนรู้เชิงพุทธหรือตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาปัจจุบันซึ่งการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่เน้นทั้งความรู้และคุณธรรมแก่ผู้เรียน และที่สำคัญส่งเสริมความสุขแก่ผู้เรียนในขณะที่กำลัง

เรียนรู้ การศึกษาคือรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น กลไกในการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการทดลองจัดการศึกษาที่มีอิสระในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีความคล่องตัว อันส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่และเพื่อให้มีการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ รวมทั้งขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งอื่น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนเพื่อให้การสร้างและพัฒนากิจการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วน นำไปสู่การยกระดับการจัดการศึกษาของประเทศอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

แนวทางการกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นสำหรับทดลองการบริหารจัดการศึกษา โดยการกำหนดระยะเวลาการทดลองที่ชัดเจนเพื่อนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เช่น การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง การออกแบบการทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ยังไม่ครอบคลุมไปยังพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามด้วยหลักพุทธธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

จากการศึกษาองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธนั้น พบว่า มีหลากหลายนวัตกรรมการเรียนรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ กระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้วิถีพุทธ เศรษฐศาสตร์วิถีพุทธ การฝึกสติภาวนาวิถีพุทธ วัฒนธรรม/มารยาทชาวพุทธ นวัตกรรมครุศาสตร์ครุศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย นับเป็นการผสมผสานระหว่างนวัตกรรมการเรียนรู้และวิถีพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีความสอดคล้องกับพระพุทธศาสนาอย่างแนบแน่น การดำเนินชีวิตตลอดถึงการเรียนรู้ทางด้านวิถีพุทธของคนในสังคมได้เลือนหายไป ซึ่งจะเห็นได้จากปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นมากมาย เช่น ขาดความตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณี ศิลปะอันดีงามของชาติที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ภาพสะท้อนดังกล่าวของเยาวชนและสังคมไทยจึงควรสร้างความตระหนักด้านนวัตกรรมการศึกษาให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีพุทธที่หลากหลายนวัตกรรมการศึกษาที่มีความสำคัญและขาดหายไป นำไปสู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมเหล่านี้ เพื่อให้สังคมได้กลับมาสนใจพื้นฐานพัฒนาจิตใจตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้อย่างมีความสุข มั่นคง ยั่งยืนตลอดไป (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

การพัฒนาทางการศึกษาได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็นการศึกษาที่ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมได้ การจัดการศึกษาในยุคใหม่จึงจำเป็นต้องใช้นวัตกรรมการศึกษาเพื่ออนาคตสำหรับการศึกษาทุกระดับ โดยผู้สอน นักวิชาการ และผู้บริหารต่างต้องร่วมมือกันพัฒนานวัตกรรมมาช่วยในการบริหารและพัฒนากิจการการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การเรียนการสอนในยุคใหม่ หรือยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจึง

จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีโครงการเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมใหม่เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและแก้ปัญหาการทำงานที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมๆ ซึ่งโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ถือเป็นกรอบวิธีการในการขับเคลื่อน โดยให้ผู้ที่อยู่ในกระบวนการเป็นผู้เลือกสรรสิ่งที่จะนำมาใช้โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนในโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เหมาะสมสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและขยายผลของนวัตกรรมที่ได้จากพื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาสู่การจัดการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ โดยให้ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนไปสู่การเปลี่ยนแปลงการศึกษาของประเทศ หลายปีที่ผ่านมาการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาไทยนั้นมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายอยู่เสมอ โดยมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงทำให้จุดเน้นต่างๆ จะต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่ ทำโครงการใหม่เกือบทุกครั้งตามการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ส่งผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับครูลด ขาดแคลนครู ครูไม่มีใจ ไร้จิตวิญญาณความเป็นครู จึงส่งผลเสียต่อเด็กๆ ซึ่งจะทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนยากยิ่งขึ้น และยุคปัจจุบันการแก้ปัญหาเป็นเรื่องที่ยากแม้จะมีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษามากกว่า 10 ปี ก็ยังไม่สามารถทำให้คุณภาพการศึกษาของประเทศดีขึ้นได้อย่างทั่วถึง ด้วยข้อจำกัดของระบบการศึกษแบบเดิมกับความต้องการและความคาดหวังแบบใหม่ ปัญหาการศึกษาของไทยมีความซับซ้อน และเรื้อรังทั้งในด้านโอกาส คุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารจัดการจึงนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาพบว่าไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร และยังสร้างภาระจำนวนมากให้แก่ครูและสถานศึกษา (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเป็นสถานที่เรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน นักศึกษา ประชาชน เพื่อส่งเสริมคนไทยให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับวิถีพุทธ เช่น ผู้สูงอายุ มีการดูแล ส่งเสริมสุขภาพที่มาปฏิบัติธรรม มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และสถานตรวจสุขภาพ ตลอดถึงการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้มีนโยบายเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้ มีความเท่าทันโลก มีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน และให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริงจึงได้จัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษา เพื่อเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ทั้งนี้เพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อการขยายผลและยกระดับคุณภาพทางการศึกษาไปสู่สังคมแห่งสุขภาวะองค์กรรวมเชิงพุทธ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
2. เพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

3. เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มาเป็นส่วนสำคัญต่อการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอน ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดนิยามเป็นขอบเขตเนื้อหา การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยและเป็นโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหา วัตถุประสงค์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มคณาจารย์และเจ้าหน้าที่เรียนโรงเรียนวิถีพุทธ ๓ โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนชวนาพุทธเศรษฐศาสตร์ จังหวัดเชียงราย 2) โรงเรียนสัตยาไส จังหวัดลพบุรี 3) โรงเรียนรุ่งอรุณ กรุงเทพมหานคร 4) วิทยาลัยจุลลณีศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 5) โรงเรียนวัดสุทธิวราราม กรุงเทพมหานคร และกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ ผู้บริหาร จำนวน 20 รูป/คน คณาจารย์ 30 รูป/คนเจ้าหน้าที่ 10 รูป/คน นิสิต 60 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และชุดกิจกรรม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ และการประชุมกลุ่มย่อย และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

จากการศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 5 โรงเรียน พบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มีการพัฒนาปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของสภาพปัจจุบัน ให้เข้ากับกระบวนการการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาอื่นๆ รวมถึงพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มีการวางแผนในการจัดการเรียนการสอน ดำเนินการตามแผน และจัดให้มีการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มีรูปแบบที่ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย เน้นกิจกรรมเพื่อให้การขับเคลื่อนมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนควรดำเนินการให้มีการเข้าถึงง่าย เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาขับเคลื่อนรูปแบบการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธในสถานศึกษามีรูปแบบที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนวิถีพุทธ ให้ใช้รูปแบบเดียวกันในการพัฒนาการเรียนของนักเรียน ให้เรียนรู้พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการสร้างเครือข่ายวิถีพุทธให้มีประสานงานการร่วมมือกันในการวางแผนพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ที่เป็นแบบแผนเป็นแนวทางเดียวกันของเครือข่าย เพื่อที่จะช่วยให้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้สร้างผลสัมฤทธิ์ที่ดีและลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษาของผู้เรียน และควรเป็นพื้นที่นวัตกรรม การเรียนรู้ตามแบบวิถีพุทธที่นำมาสร้างนวัตกรรม เพื่อเป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาในรูปแบบของพุทธที่ใช้ได้จริงมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นได้ อาจจะมีการจัดเวทีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดจากหลายภาคส่วน เพื่อจะได้เห็นมุมมองแนวความคิดจากหลายส่วน

2. การพัฒนาการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มีการขับเคลื่อนทั้งในเชิงนโยบายเชิงพื้นที่ การขับเคลื่อนการจัดกิจกรรม และการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี

2.1 การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการนำร่องการส่งเสริมการบริหารและการจัดการการเรียนรู้วิถีพุทธให้อิสระ มีความคล่องตัวในการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เน้นการพัฒนากลไกการจัดการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วนในพื้นที่ จะต้องเร่งขับเคลื่อนการดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรม การจัดการศึกษาตอบโจทย์ผู้เรียน สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และคนในพื้นที่ โดยสถานศึกษานำร่องและหน่วยงานทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ สร้างสิ่งใหม่ให้เหมาะสมกับพื้นที่ และสามารถเป็นตัวอย่าง เป็นโมเดลต้นแบบของการแก้ไขปัญหาระบบการศึกษาจากฐานทุนเดิมที่มีสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมได้จริง

2.2 การขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ ด้วยกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ ทั้งทางด้านความประพฤติ ศิลปสมาธิ ปัญญา เพื่อความเจริญงอกงามทุกขั้นตอนของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกิน อยู่ ดู ฟัง ในชีวิตประจำวันที่มีสติสัมปชัญญะคอยกำกับ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาดนจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคม และสิ่งแวดล้อมให้เจริญสืบต่อไป การพัฒนาที่ตัวผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญโดยมีการบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีสวนเกษตรวิถีพุทธ หรือทำการเกษตรไม่รบกวนธรรมชาติ แต่อาศัยธรรมชาติจัดการกันเองเพื่อให้ได้ปัจจัยในการดำรงชีพอย่างพอเพียง เช่น จากการทำการเกษตรที่ปรับสวนยางเป็นปายาง นาข้าวไม่ไผ่พรวน ใช้ความได้เปรียบของทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพบริหารจัดการโดยพึ่งพาตนเอง อยู่ได้อย่างมีความสุข

2.3 การขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงโดยการใช้ตัวอย่างคุ่มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน การที่นิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกที่เป็นนิสิตมาศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ลงพื้นที่มาสังเกตการใช้ตัวอย่างคุ่มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน ทำให้เกิดการเรียนรู้ และนำแนวทางการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียซึ่งเป็นน้ำที่ผ่านการใช้ประโยชน์และมีการปนเปื้อน นำมาท่อดูดน้ำเสียดูดน้ำจากบ่อน้ำเสียมาเก็บในบ่อพักน้ำ การบำบัดให้สะอาดก่อน เพื่อกระจายน้ำไปตามท่อในการรดน้ำผักในแปลงพืชผักสวนพุทธเกษตร เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในชุมชนทำให้คนในชุมชนเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการใช้น้ำ 2) กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธด้วยกระบวนการไตรสิกขา ฐานสติ ฐานปัญญา และฐานศีล เป็นการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อปลูกฝังการคิดถูกวิธี คิดเป็นระเบียบ คิดมีเหตุผล และคิดเป็นกุศล 3) กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ เพื่อการพัฒนาจิต การสร้างวินัย หลักการดำเนินชีวิต การสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง การอยู่อย่างมีความสุข 4) กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ มีวิธีการสอนเป็นระบบ มีตำรา มีบทเรียน เป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย มีการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ที่เรียนสะดวกสบาย ทำน้อยได้ผลมาก เห็นผลชัดเจนกว่า 95% ของผู้ที่เรียนจบหลักสูตรครุสมาธิ ยืนยันว่ามีความสุขมากขึ้นนอนหลับง่าย มีความเครียดน้อยลง ควบคุมอารมณ์ได้ดี ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ออกแบบแอปพลิเคชัน เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้กิจกรรมผ่านแอปพลิเคชัน นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีช่วยในการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเกิดผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น มีการอัปเดตข้อมูลจากพื้นที่ต่างๆ การเผยแพร่นวัตกรรมใหม่ๆ การแก้ปัญหาสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างแอปพลิเคชันที่เป็นศูนย์กลางในการให้ข้อมูลในการคัดแยกขยะ เชื่อมโยงกลุ่มผู้รับซื้อของเก่ากับกลุ่มผู้ที่ต้องการขาย ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการคัดแยกขยะประเภทต่างๆ ได้แก่ ขยะอันตราย วัสดุรีไซเคิล และขยะทั่วไป ด้วยวิธีที่ปลอดภัยและเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการคัดแยกขยะตามชุมชนได้

3. การส่งเสริมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธมีรูปแบบดังนี้

3.1 รูปแบบที่ 1 ส่งเสริมเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและผลักดันการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาจิตและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมตามหลักพุทธศาสนา อันเป็นแนวทางที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตนให้มีทักษะในการดำเนินชีวิต เก่ง ดี มีสุข และสามารถนำหลักธรรมคำสอนที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) สนับสนุนผู้นำพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ร่วมมือร่วมพลังกัน เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3) ส่งเสริมวิถีเกษตรกรรมแบบพอเพียง การศึกษาตามแนวพุทธปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนวิถีพุทธ คือ กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งทางด้านความประพฤติ ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อความเจริญงอกงามทุกขั้นตอนของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกิน อยู่ ดู ฟัง ในชีวิตประจำวันที่มีสติสัมปชัญญะคอยกำกับ การบูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีสวนเกษตรวิถีพุทธ หรือทำการเกษตรไม่รบกวนธรรมชาติ แต่อาศัยธรรมชาติจัดการตนเองเพื่อให้ได้ปัจจัยในการดำรงชีพอย่างพอเพียง สนับสนุนให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้ตระหนักถึงภัยอันตรายอันเกิดจากสารเคมีอันตราย 4) จัดกลุ่มพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ การมีส่วนร่วมในชุมชน บวร ประชาชนชาวบ้าน และผู้นำชุมชน จัดกลุ่มผู้สนใจถ่ายทอดองค์ความรู้ การทำกิจกรรม 5) บูรณาการกลไกการขับเคลื่อนนโยบาย จัดการประชุมปรึกษาหารือเป็นกลุ่มคณะแบบไม่เป็นทางการ หาแนวทางร่วมกันพัฒนา

3.2 รูปแบบที่ 2 ส่งเสริมเชิงพื้นที่ ประกอบด้วย 1) ควรเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาขับเคลื่อนอาจจะมีการจัดเวทีสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด เพื่อจะได้เห็นมุมมองแนวความคิดและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน 2) ถ้าพื้นที่ใดมีประสบการณ์ และแนวทางที่มีประสิทธิภาพควรเป็นที่เล็งในการพัฒนาพื้นที่อื่นต่อไป 3) แต่ละพื้นที่ควรมีความพร้อมที่จะทำไม่ใช่เพียงแค่ต้องการที่จะทำ 4) ต้องมีความพร้อมที่จะพัฒนา และมุ่งทำให้เกิดผลต่อส่วนรวมและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

3.3 รูปแบบที่ 3 ส่งเสริมด้วยกิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียงโดยการใช้ น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน การที่นิสิตปริญญาโทและปริญญาเอกที่เป็นนิสิตมาศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ลงพื้นที่มาสังเกตการใช้ น้ำอย่างคุ้มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน ทำให้เกิดการเรียนรู้ และนำแนวทางการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียซึ่งเป็นน้ำที่ผ่านการใช้ประโยชน์และมีการปนเปื้อนนำท่อดูดน้ำเสียดูดน้ำจากบ่อน้ำเสียมาเก็บในบ่อดักน้ำ การบำบัดให้สะอาดก่อน เพื่อกระจายน้ำไปตามท่อในการรดน้ำผักในแปลงพืชผักสวนพุทธเกษตร เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำให้คนในชุมชนเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการใช้น้ำ 2) กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธด้วยกระบวนการไตรสิกขา ฐานสติ ฐานปัญญา และฐานศีล เป็นการเรียนรู้วิถีพุทธ เพื่อปลูกฝังการคิดถูกวิธี คิดเป็นระเบียบ คิดมีเหตุผล และคิดเป็นกุศล 3) กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ เพื่อการพัฒนาจิต การสร้างวินัย หลักการดำเนินชีวิต การสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง การอยู่อย่างมีความสุข 4) กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ มีวิธีการสอนเป็นระบบ มีตำรา มีบทเรียน เป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย มีการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ที่เรียนสะดวกสบาย ทำน้อย ได้ผลมาก เห็นผลชัดเจนกว่า 95% ของผู้ที่เรียนจบหลักสูตรครูสมาธิ ยืนยันว่ามีความสุขมากขึ้นนอนหลับง่าย มีความเครียดน้อยลง ควบคุมอารมณ์ได้ดี ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.4 รูปแบบที่ 4 ส่งเสริมด้วยเทคโนโลยี การสร้างแอปพลิเคชัน เป็นเครื่องมือสนับสนุนในการประสานงาน ใช้ในการแก้ปัญหา ถ่ายทอดความรู้ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ออกแบบแอปพลิเคชันเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้กิจกรรมผ่านแอปพลิเคชัน นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการ

ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ช่วยให้การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิฤตเกิดผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น มีการอัปเดตข้อมูลจากพื้นที่ต่างๆ การเผยแพร่นวัตกรรมใหม่ๆ การแก้ปัญหาสังคมหรือสิ่งแวดล้อม เช่น การสร้างแอปพลิเคชันที่เป็นศูนย์กลางในการให้ข้อมูลในการคัดแยกขยะ เชื่อมโยงกลุ่มผู้รับซื้อของเก่ากับกลุ่มผู้ที่ต้องการขาย ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการคัดแยกขยะประเภทต่างๆ ได้แก่ ขยะอันตราย วัสดุรีไซเคิล และขยะทั่วไปด้วยวิธีที่ปลอดภัยและเหมาะสม อีกทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการคัดแยกขยะตามชุมชนได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำชุดกิจกรรมมาส่งเสริมการสร้างเครือข่ายกระบวนการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิฤต 4 กิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในแต่ละพื้นที่ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมวิฤตพอเพียงโดยการใช้ตัวอย่างคุ่มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน การที่นิสิตปริญญาโท และปริญญาเอกที่เป็นนิสิตมาศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ลงพื้นที่มาสังเกตการใช้ตัวอย่างคุ่มค่าและวิถีเกษตรยั่งยืน ทำให้เกิดการเรียนรู้ และนำแนวทางการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียซึ่งเป็นน้ำที่ผ่านการใช้ประโยชน์และมีการปนเปื้อน นำท่อดูดน้ำเสียดูดน้ำจากบ่อน้ำเสียมาเก็บในบ่อพักน้ำ การบำบัดให้สะอาดก่อน เพื่อกระจายน้ำไปตามท่อในการรดน้ำผักในแปลงพืชผักสวนพุทธเกษตร เชื่อมโยงกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในชุมชนทำให้คนในชุมชนเรียนรู้และเห็นคุณค่าของการใช้น้ำ 2) กิจกรรมการเรียนรู้วิฤตด้วยกระบวนการไตรสิกขา ฐานสติ ฐานปัญญา และฐานศีล เป็นการเรียนรู้วิฤต เพื่อปลูกฝังการคิดถูกวิธี คิดเป็นระเบียบ คิดมีเหตุผล และคิดเป็นกุศล 3) กิจกรรมเดินด้วยเท้า ก้าวไปในบุญ เพื่อการพัฒนาจิต การสร้างวินัย หลักการดำเนินชีวิต การสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง การอยู่อย่างมีความสุข 4) กิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้วิฤต มีวิธีการสอนเป็นระบบ มีตำรา มีบทเรียน เป็นลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย มีการเรียนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ที่เรียนสะดวกสบาย ทำน้อย ได้ผลมาก เห็นผลชัดเจนกว่า 95% ของผู้ที่เรียนจบหลักสูตรครุสมาธิ ยืนยันว่ามีความสุขมากขึ้นนอนหลับง่าย มีความเครียดน้อยลง ควบคุมอารมณ์ได้ดี ทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพรรณิ สวนเพลง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง อินเทอร์เน็ตบรรณคดีตั้ง นวัตกรรมสร้างสรรค์การศึกษาเพื่อพัฒนาครู ผู้ดูแลนักเรียนในศูนย์พัฒนานักเรียนเล็กทั่วประเทศไทย ระยะที่ 2 สวนดุสิตอินเทอร์เน็ตบรรณคดีตั้ง (Suan Dusit Internet Broadcasting :SDIB) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในรูปแบบใหม่ ที่ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ระดับแผนงานมี 6 กลยุทธ์ คือ 1) ส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กทั่วประเทศไทยมีความรู้และนำความรู้จาก SDIB ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยได้ 2) ผลิตเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยเพิ่มขึ้น 3) ผลักดันให้มีการบริหารระบบ SDIB ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สูงขึ้น 4) ผลักดันให้มีการพัฒนาระบบ SDIB ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สูงขึ้น 5) รับปรุงคุณภาพของเนื้อหาในระบบ SDIB ให้มีคุณภาพและน่าสนใจ และ 6) ช่อมบำรุงอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ เพื่อให้สามารถใช้งานได้ โดยมีโครงการทั้งสิ้น 15 โครงการ

2. ผลการส่งเสริมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิฤตด้วยเทคโนโลยีเป็นการพัฒนาการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิฤตในพื้นที่ต่างๆ ให้มีคุณภาพและมีความทันสมัยเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนด้วยพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิฤต การสร้างแอปพลิเคชันเพื่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิฤตเป็นแนวทางที่เชื่อมโยงพื้นที่ ทำให้เครือข่ายเชื่อมโยงกัน กลุ่มชุมชนต่างๆ สื่อสารประชาสัมพันธ์ ถ่ายทอดองค์ความรู้ในแอปพลิเคชัน

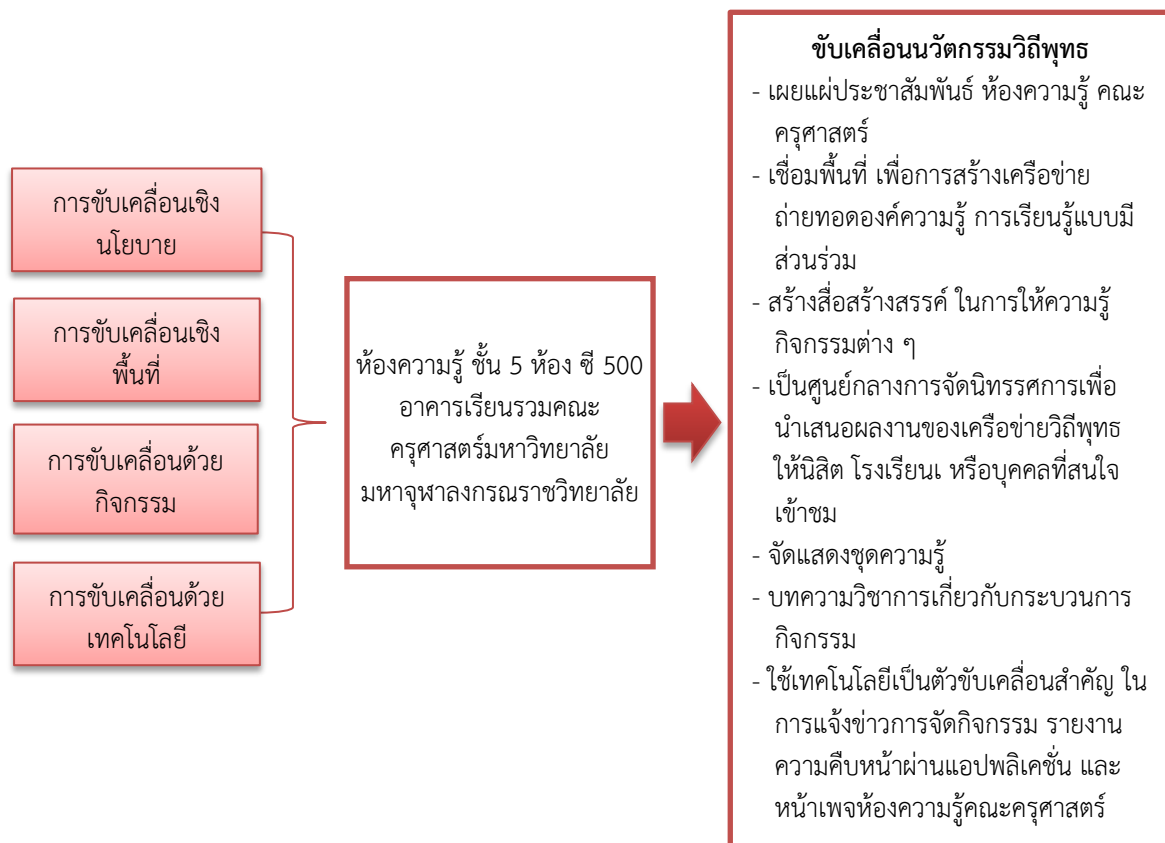

โดยผู้ที่สนใจสามารถดาวน์โหลดแอปพลิเคชันไปใช้ได้ฟรี มีการให้ข้อมูล ข่าวสาร บริการต่างๆ และประชาสัมพันธ์กิจกรรมของแต่ละเครือข่ายผ่านสื่อดิจิทัล เป็นการกระตุ้นให้เกิดการวางแผนการผลิต และกิจกรรมการตลาด การสื่อสาร การแปรรูปผลิตผลอินทรีย์ เกิดการเรียนรู้แบบไม่จำกัด มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางด้านการเกษตร การประกอบกิจกรรมในแต่ละชุมชน ช่วยให้การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเกิดผลสำเร็จได้ง่ายขึ้น โดยในแพลตฟอร์มของแอปพลิเคชัน ประกอบด้วยระบบการบริหารจัดการน้ำ แผนผังการบริหารจัดการทรัพยากรแหล่งน้ำ การบำบัดน้ำเสีย การท่องเที่ยวเชิงเกษตรวิถีพุทธ การเข้าเยี่ยมชมในสถานที่ต่างๆ ข้อมูลที่น่าสนใจ ตำแหน่งที่ตั้ง และการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเกษตรพอเพียง ซึ่งจะทำให้การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเกิดการบริหารจัดการที่รวดเร็วมีรูปแบบเดียวกันเกิดประสิทธิภาพ และสร้างการเปลี่ยนแปลง มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพิชิต ฤทธิเจริญ (2550) ได้กล่าวถึงนวัตกรรมทางด้านการเรียนการสอนไว้ว่า นวัตกรรมที่ผลิตออกมาทางด้านการเรียนการสอนจำแนกประเภทได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) นวัตกรรมประเภทผลิตภัณฑ์หรือสิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมประเภทนี้มีลักษณะเป็นสื่อที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจกระจ่างชัดเจนในเรื่องที่เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาการเรียนรู้ในทักษะด้านต่างๆ ได้เร็วยิ่งขึ้น นวัตกรรมประเภทนี้ ได้แก่ ชุดการเรียน ชุดการสอน ชุดการเรียนการสอน แบบฝึกทักษะ ชุดการฝึก ชุดฝึกทักษะการเรียนรู้ บทเรียนสำเร็จรูปแบบสื่อผสม บทเรียนโปรแกรม เกม การ์ตูน นิทาน เอกสารประกอบการเรียนรู้ เอกสารประกอบการเรียนการสอน เอกสารประกอบการสอน เป็นต้น 2) นวัตกรรมประเภทรูปแบบ เทคนิค และ วิธีการสอน นวัตกรรมประเภทนี้เป็นการใช้วิธีการสอนหรือเทคนิคการสอนในรูปแบบที่นักการศึกษาได้คิดค้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ออกให้ผู้เรียนทั้งในด้านการความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติ ซึ่งมีวิธีการสอนและเทคนิคการสอน ได้แก่ วิธีการสอนคิด วิธีการสอนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ CIPPA MODEL วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT วิธีสอนตามแนวพุทธวิธี วิธีสอนแบบบูรณาการ วิธีสอนโครงงาน วิธีสอนโดยการตั้งคำถาม Constructivism เป็นต้น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ ระวิพันธ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในการผลิตผลงาน ตลอดจนสร้างชิ้นงานที่จับต้องได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คิดสิ่งใหม่ได้ (INVENTION) และนำมาพัฒนาจนเป็นนวัตกรรมขึ้นมา (innovation) จากการลงมือและสร้างผลผลิตได้ (production) และเน้นวางรากฐานการศึกษาด้วยความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ (imagination) จำเป็นต้องใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2558) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ พัฒนาแหล่งการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมีความทันสมัย พัฒนาการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนโครงการและเพียงพอ ได้แก่ พัฒนาการจัดการ และการกำกับติดตามการใช้แหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ด้านบุคลากรและการใช้บริการฯ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากงานวิจัยคือการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย 1) การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย 2) การขับเคลื่อนเชิงพื้นที่ 3) การขับเคลื่อนด้วยกิจกรรม 4) การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี เป็นกระบวนการในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธให้มีคุณภาพและมีความทันสมัย ด้วยการนำเทคโนโลยีมาเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ เป็นการเชื่อมโยงพื้นที่ เพื่อการสร้างเครือข่าย ถ่ายทอดองค์ความรู้ การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดกิจกรรม การสื่อสารประชาสัมพันธ์ชุดความรู้ ชุดกิจกรรม ผ่านแอปพลิเคชัน และหน้าเพจ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

- ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
ควรนำองค์ความรู้การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ไปใช้การพัฒนาใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยบูรณาการเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอน
- ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - ควรนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ
 - ควรศึกษาต่อยอดชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธแบบมีส่วนร่วมแบบพหุภาคี

2.3 ควรศึกษาเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธแบบบูรณาการเชื่อมโยงเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาประเทศในมิติองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- พรรณี สวนเพลง. (2554). **อินเทอร์เน็ตบรอดคาสต์นวัตกรรมการสร้างสรรค์ด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาครู ผู้ดูแลเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กทั่วประเทศไทย ระยะที่ 2**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 102 (30 เม.ย. 2562).
- พิชิต ฤทธิ์จรรยา. (2550). **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เฮาส์ออฟเคอสมิส.
- ไพลดา อริรุทธพาณิชย์. (2552). **การพัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนด้วยชุดฝึกอบรมการวิจัยในชั้นเรียน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วันเพ็ญ ระวิพันธ์ และคณะ. (2562). **แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(1). 116-128.
- สมเจตน์ ผิวกองงาม. (2566). **การเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา: ทฤษฎี และการนำไปประยุกต์ใช้. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย**. 5(4). 249-266.
- สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำเนียบรอบพัฒนาสมรรถนะเด็ก**. แหล่งที่มา <https://www.sobkroo.com/articledetail.asp?id=1035>. สืบค้นเมื่อ 25 ต.ค. 2565.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2558). **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์
แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1^{*}
THE DEVELOPMENT NEEDS TO ENHANCE THE KINDERGARTEN TEACHER'S
COMPETENCY BY PROVIDING AN ACTIVE LEARNING EXPERIENCE FOR THE
DEVELOPMENT OF SCIENCE PROCESSING SKILLS FOR KINDERGARTEN STUDENTS
UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹จิราภรณ์ อินทร์พรหม Jirapron Inprom ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nokjira23@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยมีวิธีวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 92 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้วยแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย คือ 1) ขั้นการวางแผน P (Plan) 2) ขั้นการจัดองค์กร O (Organizing) 3) ขั้นการนำ L (Leading) 4) ขั้นการควบคุม C (Controlling)

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ครูปฐมวัย, ประสบการณ์แบบเชิงรุก, ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์, เด็กปฐมวัย

^{*}Received: April 01, 2024, Revised: April 23, 2024, Accepted: April 23, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก(Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

Abstract

The purpose of this research article was to study the development needs that promote the competency of kindergarten teachers in organizing active learning experiences to develop the science processing skills of kindergarten students under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, the research methods were as follows: 1) Studying of the needs for developing the competencies of kindergarten teachers in schools under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, using a questionnaire, a sample group was 92 kindergarten teachers in the school under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1. Statistics used in data analysis included percentages, means, and standard deviations. 2) Studying of educational institution administration guidelines that promote competency of kindergarten teachers in organizing experiences in Active Learning to develop science processing skills of kindergarten students under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, with interviewing 9 key informants, data were analyzed using content analysis. Summary of the results of the research found that 1) existing abilities and desired abilities in developing the competency of kindergarten teachers in schools under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, in overall the practice was at a high level. 2) Guidelines for school administration that promote the competency of kindergarten teachers in organizing active experiences (Active Learning) to develop science processing skills of kindergarten students were 1) Planning stage P (Plan), 2) Organization stage O (Organizing), 3) Leading stage L (Leading), 4) Control stage C (Controlling).

Keywords: Competency, Kindergarten Teacher, Active Learning Experience, Science Processing Skills, Kindergarten Students

บทนำ

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่เน้นเรื่องความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารสามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างไร้พรมแดน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั่วโลกเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เกิดวิทยาการที่ก้าวหน้าอย่างมากมาย และการเป็นผู้แสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ง่ายและรวดเร็วขึ้นนี้เองจึงทำให้ผู้คนจะต้องเกิดการเรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาจากทุกมุมโลก ขณะเดียวกันก็จำเป็นจะต้องเป็นผู้รู้จักกรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ สามารถใช้วิจารณญาณไตร่ตรองถึงความน่าเชื่อถือและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ได้เป็นอย่างดีเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองสูงสุด จากสภาวการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นการป้อนความรู้จากครูผู้สอนเพียงอย่างเดียวหรือที่เรียกว่า Teacher Center นั้นมีอาจพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเกิดคุณลักษณะสำคัญต่อการเป็นผู้แสวงหาและคัดกรองข้อมูลด้วยตนเองได้

รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการ

พัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคน ทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาในระยะ 20 ปี โดยเป้าหมายหนึ่งคือประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) ส่วนเป้าหมายย่อยส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ “เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย” เด็กปฐมวัยจึงถือว่าเป็นช่วงวัยที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการวางรากฐานการพัฒนาในทุกด้านเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่พัฒนาการด้านต่างๆ โดยเฉพาะสมองมีการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูและการจัดการเรียนรู้ที่ดีถูกต้องตามหลักพัฒนาการเด็กจะเกิดการพัฒนาย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น การพัฒนาจึงต้องพัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะในช่วงนี้ เด็กๆ จะสามารถเรียนรู้ได้ดีและเป็นการวางรากฐานในการศึกษาในระดับต่อไปของชีวิต ซึ่งการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพนั้น เป็นผลจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับเทพกัญญา พรหมขัติแก้ว (2554) และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัยว่าเป็นช่วงที่สำคัญเนื่องจากเด็กช่วงปฐมวัย 0-6 ปี มีการพัฒนาสูงสุด ซึ่งเซลล์สมองในช่วงนี้จะแตกเพิ่มเส้นใยในสมองเชื่อมโยงระหว่างเซลล์สมองด้วยกันอย่างมากมายรวดเร็วและจะมีความสามารถในการเรียนรู้ดีกว่าในวัยอื่นๆ จึงกล่าวได้ว่า ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การวางรากฐานให้แก่บุคลากรในประเทศตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเด็กปฐมวัยจึงถือเป็นช่วงวัยที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการวางรากฐานการพัฒนาในทุกด้าน หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูและการจัดการเรียนรู้ที่ดีและถูกต้องตามหลักพัฒนาการหลักการเรียนรู้และหลักวิชาการแล้ว เด็กจะเกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในช่วงเวลาต่อไป ซึ่งในปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การสื่อสาร และการดำเนินชีวิต เด็กจึงต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ การเลี้ยงดูและการจัดการเรียนรู้จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การพัฒนาเด็กต้องไม่ใช้การให้ความรู้ แต่เป็นการพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2556) ได้แก่ ทักษะการคิด รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้เท่าทันสารสนเทศ รู้เท่าทันสากล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และมีทักษะชีวิต (กันตวรรณ มีสมสาร, 2560)

จากโจทย์ปัญหาทางการศึกษาที่ท้าทายอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้เยาวชนของประเทศเติบโตขึ้นมาด้วยการเป็นคนที่ดี เก่ง และมีความสุข สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นได้อย่างแท้จริง และสามารถคิดเป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้จึงต้องสร้างให้เยาวชนไทยสามารถยืนอยู่บนโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย สามารถเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน ตลอดจนเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนจากการที่ผู้สอน คือผู้ถ่ายทอด เป็นผู้ให้ความรู้ปรับบทบาทกลายเป็นผู้ชี้แนะและให้วิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) การเรียนรู้แบบเชิงรุก (active learning) เป็นแนวการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ เด็กมีการเรียนรู้อย่างตื่นตัวมีชีวิตชีวา สร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ตนสนใจ ผ่านการลงมือทำกับวัตถุ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้แสดงความคิดของตนขณะทำกิจกรรม โดยครูสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการ

เรียนรู้ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ดังนั้น การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิควิธีการสอน และกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีความกระตือรือร้นมากขึ้น มีความสนใจและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แต่วิธีการสอนแบบเชิงรุกใช้กิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น การศึกษากรณีเฉพาะ (Case Studies) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Plays) การใช้เกม (Game) เป็นต้น มีงานวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากยืนยันว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเรียนรู้กันอย่างจริงจัง (actively involved) แม้แต่การเรียนรู้จากการฟังผู้เรียนก็ต้องได้ปฏิบัติ การฟังจริงๆ อย่างตั้งใจจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาไม่ต่ำกว่าสองทศวรรษให้ข้อเสนอว่าผู้เรียนต้อง “ทำ” มากกว่าเพียงแต่ฟัง กล่าวคือ ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน อภิปราย หรือแก้ปัญหาที่สำคัญที่สุดต้องปฏิบัติอย่างจริงจังในงานที่ใช้การคิดขั้นสูงในระดับวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน เหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกสำหรับเด็กปฐมวัยว่าเป็นการจัดการกิจกรรมแบบบูรณาการ เปิดโอกาสให้เด็กเลือกกิจกรรมและอุปกรณ์โดยใช้ประสาทสัมผัส ตัดสินใจและคิดอย่างอิสระ ผ่านการปฏิบัติ ทดลอง ใช้คำถาม ลงมือแก้ปัญหาโดยการเรียนรู้ผ่านการลองถูกลองผิด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 4 ที่เน้นและให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ การจัดการกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงสามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง ได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจด้วยกระบวนการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนสังคมและส่วนรวม จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีแนวทางที่สามารถตอบโจทย์ของการจัดการศึกษาเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

ในการพัฒนาเด็กให้มีลักษณะดังกล่าว ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก หากครูมีคุณภาพจะส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กดีตามไปด้วย ดังนั้นการพัฒนาทักษะเด็กปฐมวัยสู่ศตวรรษที่ 21 ครูจึงต้องสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ในการพัฒนาเด็กให้มีทักษะดังกล่าวครูเองจะต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วย โดยเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้สู่เด็ก เป็นผู้จัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีพัฒนาการอย่างรอบด้าน และที่สำคัญคือการพัฒนาให้เด็กมีทักษะในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาครูถือเป็นหัวใจของการพัฒนาผู้เรียน ดังพระราชกระแสรับสั่งด้านการศึกษารัชกาลที่ 9 ความตอนหนึ่งว่า “เรื่องครูมีความสำคัญไม่น้อยกว่านักเรียน ปัญหาหนึ่งคือ การขาดครู เพราะจำนวนไม่พอและครูย้ายบ่อย ดังนั้น ก่อนคัดเลือกเด็กที่จะมาพัฒนา ต้องพัฒนาครูก่อนให้พร้อมที่จะสอนเด็ก ให้ได้ผลตามที่ต้องการ จึงต้องคัดเลือกครูและพัฒนาครูจะต้องตั้งฐานะในสังคมของครูให้เหมาะสมและปลูกจิตสำนึกโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการคือการให้ทุนและอบรม กล่าวคือต้องมีความรู้ทางวิชาการในสาขาที่เหมาะสมที่จะสอน ต้องอบรมวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็นครูที่แท้จริงคือมีความรักความเมตตาต่อเด็ก ควรเป็นครูที่ห่วงที่ เพื่อจะได้มีความผูกพันและคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดของตน ไม่คิดย้ายไปย้ายมา” จากพระราชกระแสรับสั่งด้านการศึกษา

ของรัชกาลที่ 9 ชำรงต้น พบว่า การพัฒนาครูเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2550)

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ให้มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ ผู้สอนต้องพิจารณาถึงแนวการจัดประสบการณ์ที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งความสนใจ ความสามารถ และสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยเป็นหลักในการกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ และควรกำหนดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงอายุให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ ระดับพัฒนาการ และลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสลงมือกระทำ เคลื่อนไหว สำรวจ สังเกต ทดลอง เล่น สืบค้น คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้น ความรู้และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงนับเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของการคิดและนำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และสิ่งนั้นจะมีความหมายต่อเด็กอย่างยิ่ง หากได้เล่นหรือทำงานกับสิ่งที่ตนเองสนใจและการนำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพสติปัญญาและธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะเป็นการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ให้เด็กได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นทักษะที่ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยสามารถคิดหาเหตุผล แสวงหาความรู้สามารถแก้ปัญหาได้ตามวัยของเด็กจึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานหรือทักษะเบื้องต้นที่ควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนา ดังที่ นิศารัตน์ แซ่ซ่ง (2552) กล่าวว่า การให้เด็กได้รับประสบการณ์เรียนรู้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างสม่ำเสมอจะเป็นการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนมีจิตใจเป็นนักวิทยาศาสตร์ไม่หลงเชื่ออะไรง่าย ๆ รู้จักใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล รู้จักแสวงหาความรู้อยู่เสมอซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ การมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้น นิศารัตน์ แซ่ซ่ง (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไว้ว่า การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดในตัวเด็กเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญทางการศึกษาและเป็นการแก้ไขปัญหาค้นคว้าให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ผึก ปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น ซึ่งเป็นการเตรียมเด็กให้มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัย ตามคำกล่าวของยอร์ซีร์ สายฟ้า (2551) ที่กล่าวว่า เด็กเปรียบเสมือนแก้วน้ำที่พร้อมจะถูกเติมเต็ม และคำกล่าวนี้อาจสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เมื่อแรกเกิดการเรียนรู้ หรือประสบการณ์เดิมของเด็กเปรียบเสมือนกับแก้วที่มีน้ำอยู่แล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนั้นล้วนแล้วแต่เป็นที่น่าสนใจ น่าสืบค้น น่าสำรวจ ดังนั้นเมื่อเด็กเริ่มเจริญวัยขึ้นและรับประสบการณ์ใหม่ๆ เข้ามามากขึ้น แก้วที่มีน้ำอยู่บ้างแล้วนั้นก็ถูกเติมถึงขอบแก้ว ซึ่งนั่นก็หมายความว่า การเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ และการสร้างความหมายใหม่ในสิ่งต่างๆ ของเด็กได้เกิดขึ้นแล้วนั่นเอง บริบทดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย กล่าวคือ หลักสำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นั้นก็คือ การสร้างความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยกับประสบการณ์วิทยาศาสตร์จะสอดคล้องกัน โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะทางสติปัญญาที่แสดงถึงความสามารถในการฝึกฝนกระบวนการทางความคิดอย่างมีระบบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการรับรู้ การค้นหาศาสตร์ความรู้ การสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา เด็กเป็นเหมือน

นักวิทยาศาสตร์ตัวน้อยๆ ที่มีความสงสัยใคร่รู้มีคำถามเกี่ยวกับโลก ธรรมชาติรอบตัว และเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัว ผ่านประสบการณ์ต่างๆ ตลอดเวลา การกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นการตอบสนองต่อธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นทักษะและลักษณะนิสัยของบุคคลที่ช่วยในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกรอบตัวจึงควรส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย (อัญชลี ไสยวรรณ, 2548)

จากการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับนโยบายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2562) โดยมีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียน โดยเปิดโอกาสให้เด็กคิดและลงมือทำ แต่จากผลการศึกษาผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยส่วนมากจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่นำเสนอสาระความรู้และกระบวนการด้วยความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ การสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาไม่ถูกต้อง ส่งผลให้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2564) แสดงให้เห็นว่าเด็กควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เด็กมีผลการประเมินพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้นจากปีการศึกษา 2564 อีกทั้งการพัฒนาบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเองย่อมจะส่งผลต่อคุณภาพและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังที่ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2554) กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้แพร่หลาย ครูปฐมวัยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ด้านวิธีสอนวิทยาศาสตร์ และด้านบริบทที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาปฐมวัย มิได้เป็นการศึกษาภาคบังคับและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้กำหนดกรอบสาระของหลักสูตรไว้กว้างๆ ส่งผลให้สาระของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไม่มีความชัดเจน และครูปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่ได้จบสาขาวิชาวิทยาศาสตร์โดยตรงจึงทำให้ขาดทักษะในการจัดประสบการณ์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย

จากความสำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยตระหนักถึงความเป็นบริบทของปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่ขาดพื้นฐานประสบการณ์ด้านต่างๆ เด็กปฐมวัยจะสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติได้ดี อีกทั้งมีนโยบายในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2545-2559) โดยเน้นกระบวนการที่นักเรียนเป็นผู้คิดและลงมือปฏิบัติศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ Visser (2000) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นระหว่างที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้มีความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาด้วยวิธีการทาง

วิทยาศาสตร์ได้ มีการพัฒนาด้านกระบวนการคิดขั้นสูง มีคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงเจตคติและค่านิยมที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ จนเกิดเป็นคุณลักษณะของผู้มีจิตวิทยาศาสตร์ส่งผลทำให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ครบถ้วนในสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ และเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลนั้นๆ รู้ถึงสิ่งที่ได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้อง และจากงานวิจัยที่ผ่านมา มีการจัดประสบการณ์เชิงรุกเพื่อพัฒนาผู้เรียนในหลายด้าน เช่น การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดประสบการณ์เชิงรุกยังมีรูปแบบและวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้เกม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่า การจัดประสบการณ์เชิงรุกส่งผลดีในแต่ละด้านที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) มาเป็นตัวจัดกระทำให้เกิดกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เพราะการจัดประสบการณ์แบบนี้สามารถเป็นวิธีที่สนองต่อการปูพื้นฐานประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี มีความเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะบริหารงานให้มีประสิทธิภาพให้ทุกๆ ด้าน จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในทุกๆ ด้าน ให้เหมาะสมตามหลักสูตรและศักยภาพของแต่ละบุคคล จากการบริหารสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ครูปฐมวัยจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดประสบการณ์ และสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มิบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมสมรรถนะครูให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลที่คุณภาพของเด็ก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัย เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย และส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้รักในการเรียนรู้อย่างมีความหมาย อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา, สมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย 3 แนวคิด ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารสถานศึกษา 2) สมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) 3) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งแต่ละแนวคิดประกอบด้วย องค์ประกอบ ดังนี้

1. กระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดองค์การ (Organizing: O) 3) การนำ (Leading: L) และ 4) การควบคุม (Controlling: C) ซึ่งสรุป กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 4 ขั้น ดังนี้ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำปฏิบัติ (Leading) 4) การควบคุมการปฏิบัติงาน (Controlling)

2. สมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) หมายถึง การพัฒนาความสามารถของครูปฐมวัยให้มีกระบวนการการจัดประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว โดยมีกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดประสบการณ์ 2) การพัฒนาองค์ความรู้ 3) มนุษย์สัมพันธ์ 4) การมีส่วนร่วม

3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หมายถึง ความสามารถหรือความชำนาญในการใช้กระบวนการคิดที่เป็นระบบของเด็กปฐมวัยเพื่อแสวงหาความรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย ได้แก่ 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการวัด 3) ทักษะการจำแนกประเภท 4) ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 5) ทักษะการลงความเห็นข้อมูล 6) ทักษะการพยากรณ์

ส่วนที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 (ความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์) โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 117 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่

ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การจัดประสบการณ์ 2) การพัฒนาองค์ความรู้ 3) มนุษย์สัมพันธ์ 4) การมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษจำนวน 1 คน ครูเชี่ยวชาญด้านปฐมวัย 1 คน และครูเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์จำนวน 1 คน รวมจำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. ความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความสามารถที่เป็นอยู่ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.81) ส่วนความสามารถที่พึงประสงค์ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อของความสามารถที่เป็นอยู่ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.69) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.69) ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.56) และ ด้านการจัดประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.05) เมื่อพิจารณารายข้อของความสามารถที่พึงประสงค์ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.60) ด้านการจัดประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.61) ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.60) และด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวม

การปฏิบัติ	ความสามารถที่เป็นอยู่			ความสามารถที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดประสบการณ์	3.50	0.05	ปานกลาง	4.41	0.61	มาก
2. การพัฒนาองค์ความรู้	3.56	0.56	มาก	4.41	0.60	มาก
3. มนุษย์สัมพันธ์	3.83	0.69	มาก	4.42	0.60	มาก
4. การมีส่วนร่วม	3.93	0.69	มาก	4.41	0.59	มาก
รวม	3.70	0.81	มาก	4.41	0.59	มาก

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

2.1 ขั้นการวางแผน P (Plan) กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย วางแผนพัฒนาครูให้มีเป้าหมายที่ชัดเจนในเรื่องที่สอน เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง กระตือรือร้น อยากเรียนอยากรู้ทุกๆ เรื่องที่สนใจรวมถึงสิ่งแปลกใหม่รอบตัว เรียนรู้จากการสำรวจ สังเกต โดยใช้ประสาทสัมผัส ลงความเห็น จำแนกประเภท พร้อมทั้งเสนอผลที่ค้นพบด้วยตนเอง โดยครูเป็นเพียงผู้กำหนดสถานการณ์ และวางแผนทางดำเนินงานพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียน กำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์การดำเนินงาน รวมทั้งการกำหนดทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง

2.2 ขั้นการจัดองค์กร O (Organizing) ผู้บริหารจัดการโดยการจัดโครงสร้างการจัดบุคคล แบ่งแผนงาน และจัดสรรทรัพยากรต่างๆ ให้เหมาะสม ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย เพื่อให้ครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้และมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมการทำงานภายในโรงเรียนอย่างเหมาะสม จัดระบบการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายตามแผนที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยการจัดทำแผนงานปฏิบัติงาน การจัดบุคลากรครูปฐมวัยรับผิดชอบงาน การจัดทำมาตรฐานเพื่อกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติงาน การประสานงาน การจัดระบบทรัพยากรภายในโรงเรียน และการกำหนดภารกิจด้านการพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

2.3 ขั้นการนำ L (Leading) ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ (Leadership) และการจูงใจ (Motivation) เป็นการเสริมแรง กระตุ้นให้บุคลากรทำงานได้เต็มที่ตามความรู้ความสามารถ ประสานความร่วมมือ ร่วมกันทำงานตามความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ สร้างแรงจูงใจ และบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่กำหนดสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงานให้มีบรรยากาศที่ดี ทำให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีความสุข ส่งเสริมให้ครูได้ใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มเวลา ส่งเสริมและสนับสนุนช่วยเหลือครูในทุกด้าน มีการอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอน การจัดหาสื่อการเรียนการสอน การจัดสถานที่ภายในโรงเรียนให้สะอาด เหมาะสม และเอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก จูงใจ ประสานงาน และสนับสนุนเพื่อให้ครูปฐมวัยปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายของโรงเรียนตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ในด้านการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

2.4 ขั้นการควบคุม C (Controlling) ผู้บริหารมีการควบคุมองค์กร ติดตามผลงาน ประเมินผล ตรวจสอบให้การดำเนินงานต่างๆ เป็นไปตามปฏิทินการปฏิบัติงานของแผนปฏิบัติการประจำปีในการพัฒนา และมีคณะทำงานปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยมีการสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสอนวิทยาศาสตร์ มีการติดตามการวัดผลและประเมินผลการจัดประสบการณ์ของครู มีการตรวจสอบ การศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ มีการนิเทศการสอนหรือการเยี่ยมชั้นเรียนในการสอนวิทยาศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ความต้องการ (ความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์) ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อของความสามารถที่เป็นอยู่ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ และด้านการจัดประสบการณ์ เมื่อพิจารณารายชื่อของความสามารถที่พึงประสงค์ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการจัดประสบการณ์ ด้านการพัฒนาองค์ความรู้ และด้านการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญและตระหนักถึงการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ต้องมีการวางแผนพัฒนาสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นอันดับแรก มีการวางแผนพัฒนาให้ครูปฐมวัยมีเป้าหมายที่ชัดเจนในเรื่องที่สอน เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ กระตือรือร้น สนใจ โดยครูเป็นผู้กำหนดสถานการณ์ และวางแผนทางดำเนินงานเด็กปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สนับสนุนทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินงานอย่างเหมาะสมเพียงพอ ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของณัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง (2556) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือการพัฒนาด้านตนเองโดยด้านการพัฒนาด้านตนเอง คือการวิจัยในชั้นเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ด้านการสอน คือ การจัดการเรียนการสอนและการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ด้านคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ คือความรักและศรัทธาในวิชาชีพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัยที่สำคัญที่สุดของแต่ละด้าน ได้แก่ การวิจัยในชั้นเรียน คือ การสนับสนุนของผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอน คือ การจัดอบรมให้ความรู้และติดตามผลจากหน่วยงานต้นสังกัด การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนคือ การส่งเสริมนโยบายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ด้านความรักและศรัทธาในวิชาชีพคือ การส่งเสริมให้ครูรักและตระหนักในอาชีพครู

แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย คือ 1) ขั้นการวางแผน P (Plan) 2) ขั้นการจัดองค์กร O (Organizing) 3) ขั้นการนำ L (Leading) 4) ขั้นการควบคุม C (Controlling) ซึ่งการบริหารสถานศึกษาแบบ POLC เป็นหลักการบริหารจัดการที่นำมาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของครูอย่างยิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิปิพนิต และคณะ (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้ (Knowledge) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling)

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 อันเป็นการพัฒนาความสามารถของครูปฐมวัยให้มีกระบวนการจัดการประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว โดยมีกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ประกอบด้วย 1) การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการประสบการณ์ การพัฒนาองค์ความรู้ มนุษย์สัมพันธ์ การมีส่วนร่วม 2) แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดการประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นการวางแผน P (Plan) ขั้นการจัดองค์กร O (Organizing) ขั้นการนำ L (Leading) ขั้นการควบคุม C (Controlling) ดังภาพที่ 1

การพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดการประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย	
1. การพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย 4 ด้าน ได้แก่ การจัดการประสบการณ์ การพัฒนาองค์ความรู้ มนุษย์สัมพันธ์ การมีส่วนร่วม	2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดการประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) 4 ขั้น ได้แก่ ขั้นการวางแผน P (Plan) ขั้นการจัดองค์กร O (Organizing) ขั้นการนำ L (Leading) ขั้นการควบคุม C (Controlling)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถที่เป็นอยู่ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีผลน้อย คือ การจัดการประสบการณ์ เหตุนี้ โรงเรียนประถมศึกษาควรทำการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้วยการจัดการประสบการณ์มากขึ้น เช่น การทัศนศึกษา การศึกษาดูงาน เป็นต้น

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เมื่อพิจารณารายด้านที่มีผลน้อย คือ การมีส่วนร่วม เหตุนี้ โรงเรียนประถมศึกษาควรทำการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้านการมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยการจัดกิจกรรมส่งเสริมครูปฐมวัยให้มีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมกีฬา การจัดกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากผลการวิจัยความสามารถที่พึงประสงค์ในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เมื่อพิจารณารายข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ เหตุนี้ ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยด้านมนุษย์สัมพันธ์ในการจัดการประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). นโยบายด้านการศึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. แหล่งที่มา <http://www.bic.moe.go.th/th/index.php>. สืบค้นเมื่อ 1 ก.พ. 2562.
- กันตวรรณ มีสมสาร. (2560). การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21. วารสารวไลยของกรณ์ปริทัศน์. 7(2). 45-56.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). ทักษะทางสังคม พื้นฐานการอยู่ร่วมอย่างมีความสุข. แม่และเด็ก. 31(432). 102-103.
- ฉัตรชัย หวังมีจมี. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียนรู้เปลี่ยนสมรรถนะ. Journal of HRintelligence. 12(2). 47-63.
- ณัฐภัสสร ชื่นสุขสมหวัง. (2556). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพของครูปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. (2554). ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 40(174). 32-35.
- นันทกา วารินิน. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นิศาตร์ณ์ แซ่ซ่ง. (2552). ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2551). เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง “สอนวิทย์-คณิตในระดับปฐมวัยอย่างไรให้สนุก และได้มาตรฐาน” สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. มาตรฐานครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตลาดาพับลิเคชัน
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). คู่มือวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2562). แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ. แหล่งที่มา https://srb1.go.th/?page_id=4081 สืบค้นเมื่อ 2 มี.ค. 2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2564). การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ. แหล่งที่มา <https://srb1.go.th/?cat=14> สืบค้นเมื่อ 2 มี.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2550). **ครูของแผ่นดิน : ประมวลพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(3). 351-362.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2548). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. คุษุณินิพนธ์การศึกษาคุษุณิบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Keeves, P. J. (1988). **Model and Model Building Education Research, Methodology and Measurement: An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Likert, Rensis. (1932). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Visser, A. (2000). Chronic Diseases, Aging, and Dementia: Implications for Patient Education and Counselling (Book Reviews). **Patient Education and Counselling**. 39. 293- 309.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วม
ทางการเมืองกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม*

THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS INVOLVED
IN POLITICS AND TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT IN SOCIAL STUDIES,
RELIGIONS AND CULTURES

¹ชยกร ชุ่มมงคล Chayakorn Chummongkhon ²อชิระ อดุตมาน Achira Uttaman

^{1,2}มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Chayakornchummongkhon@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมืองกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 2) เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบแบบสำรวจ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองและการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยรวม สัมพันธ์กับพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวม ในทิศทางเดียวกันในระดับความสัมพันธ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) ระดับพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมมีระดับรวมระดับพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, พฤติกรรมทางการเมือง

Abstract

The purposes of this research were: 1) to studying the relationship between the behavior of high school students who participate in politics. with the teaching and learning of social studies, religion and culture 2) to study the behavioral patterns of political participation of high school students. This research is a survey research. Using quantitative research methods and qualitative research data collection. The research tools include a questionnaire on the political engagement behavior of high school students and the management of teaching and learning in social studies, religion, and culture. Interviews regarding political engagement behavior and the management of teaching and learning in social studies, religion,

*Received: October 17, 2023, Revised: December 17, 2023, Accepted: December 17, 2023.

and culture are also conducted. Summary of research results found that 1) The overall management of teaching and learning in social studies, religion, and culture is positively correlated with politically engaged behavior among high school students. This relationship is statistically significant at the .01 level. 2) The overall level of politically engaged behavior among high school students, when considered as a whole, falls within the moderate range, with an average score of 3.16.

Keywords: Teaching and Learning Management in Social Studies, Political Participation, Political Behavior

บทนำ

การเติบโตขึ้นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับนักเรียนในโรงเรียน นับเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจอย่างยิ่ง อย่างที่ไม่เคยมีครั้งใดที่จะมีกลุ่มนักเรียนในโรงเรียนแสดงการเคลื่อนไหวเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมาอย่างนี้ เฉพาะปี 2563 มีกลุ่มนักเรียนที่ก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาเฉพาะเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมืองถึง 47 กลุ่มตามจังหวัดต่างๆ (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, 2564) จากงานวิจัยที่ผ่านมาที่ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาของดวงแก้ว จันทระสระแก้ว (2550) มีข้อเสนอที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้ให้นักเรียน “กลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย” เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองว่าครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ในขณะที่สถานศึกษามีบทบาทน้อยมากในการเรียนรู้ทางการเมืองจึงเสนอให้รัฐบาลทบทวนและวางแผนเพื่อส่งเสริมให้มีประวัติศาสตร์เหตุการณ์ทางการเมืองเพื่อสรุปเป็นบทเรียน และจัดให้มีโครงการเลือกตั้งสนามเล็กขนานไปกับการเลือกตั้งจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ มัธยมนันท์ (2561) ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุดคือปัจจัยจากครอบครัว ในขณะที่ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนคือหลักสูตรในการเรียนการสอนในโรงเรียน เนื่องจากนักเรียนมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองเท่าที่ควร อีกทั้งระบบโรงเรียนยังอยู่ในรูปแบบของหลักการอำนาจนิยมที่ไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าที่จะมีส่วนร่วมกับการประเด็นทางสังคมหรือประเด็นทางการเมืองเท่าที่ควร โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาไม่ได้มีส่วนในการผลักดันให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่รัฐมุ่งใช้เพื่อขัดเกลาให้พลเมืองเป็นไปตามที่รัฐมุ่งหวัง ดังที่ เรมอนด์ วิลเลียมส์ กล่าวถึงความสัมพันธ์ของอำนาจรัฐกับชุดข้อมูลที่รัฐต้องการนำเสนอต่อพลเมืองว่า “เป็นการเลือกบรรจุสิ่งที่ต้องการจะให้คนยอมรับลงไปเป็นหลักสูตนั่นเอง” (แอปเปิ้ล ไมเคิล, 2529) สอดคล้องกับงานของ Manabu Sato ศาสตราจารย์ด้านการศึกษามหาวิทยาลัยโตเกียว และ Tracy Lynn Steffes อาจารย์สอนประวัติศาสตร์และการศึกษามหาวิทยาลัยบราวน์ (Tracy Lynn Steffes, อ้างใน ฌ็อง-ฌัก เลียวไพโรจน์, 2561) ที่ว่า รัฐขัดเกลาคนให้เป็นพลเมืองในอุดมคติโดยใช้หลักสูตรการศึกษาที่รัฐสร้างเป็นมาตรฐานความรู้ผ่านแบบเรียนต่างๆ เป็นเครื่องมือเพื่อพิทักษ์รักษาความมั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมให้กับรัฐและชนชั้นนำของรัฐ จากการศึกษาของนฤมล นิมนวล (2559) และกัปฤทัย ปุณกันนธ์ (2552) ที่ใช้กรอบแนวคิดอำนาจนำของ Antonio Gramsci อธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของหลักสูตรและแบบเรียนของไทยในแต่ละยุคสมัย โดยรัฐพยายามอธิบายความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐและพลเมืองผ่านเนื้อหาในแบบเรียนใน

ฐานะเป็นกลไกหนึ่งในกระบวนการขัดเกลาทางการเมือง ทั้งนี้เนื้อหาในแบบเรียนจะได้รับการคัดสรรจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมภายในกระทรวงศึกษาธิการให้เหมาะสมกับอำนาจทางความคิดและวัฒนธรรมที่ควบคู่ไปกับการครองอำนาจทางการเมืองในแต่ละช่วงเวลา ดังนั้น การศึกษาในระบบจึงถือเป็นเครื่องมือที่ทำให้รัฐสามารถครอบงำความคิด ความเชื่อและทัศนคติของพลเมืองเริ่มตั้งแต่เมื่อเขาสู่ระบบการศึกษาภาคบังคับ ในประเทศไทยทุกคนจะต้องเข้ารับการศึกษาระบบของรัฐภายใต้ระบบการศึกษาภาคบังคับ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) มาตรา 11 และมาตรา 17 ที่ให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กมีหน้าที่ดูแลให้ลูกหรือบุคคลในการดูแลให้ได้รับการศึกษาภาคบังคับโดยเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นจำนวนเก้าปี เริ่มตั้งแต่เด็กที่อายุย่างเข้าเจ็ดปี จนถึงย่างเข้าปีที่สิบหก

การพัฒนาหลักสูตรในแต่ละยุคสมัยภายใต้ปรัชญาการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้การจัดการศึกษาตอบสนองต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่ใช้ในปัจจุบันมีวิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระมุข โดยกำหนดสมรรถนะที่สำคัญให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างเป็นวิจรรณญาณ และการคิดเป็นระบบ ความสามารถในการแก้ปัญหา ที่จะเผชิญแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง เข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ความสามารถในการสื่อสารที่จะถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเพื่อเจรจาต่อรองในการขจัดและลดปัญหาความขัดแย้ง ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อเรียนรู้การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เพื่อนำกระบวนการต่างๆ ที่เป็นประสบการณ์สั่งสมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจว่ามนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนา เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง และผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง และมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับการที่นักการศึกษาหลายท่านได้ระบุถึงเป้าหมายของสังคมศึกษาว่าเป็นวิชาเพื่อเตรียมคนให้เป็นพลเมืองที่ดี (Social Studies as Citizenship Education) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในด้าน ความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม ตลอดจนการแสวงหาความรู้รอบตัวอย่างไม่หยุดนิ่ง ทั้งเรื่องที่เป็นไปในประเทศและของสังคมโลก เพื่อให้เข้าใจ และเกิดความตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในสังคม ทั้งนี้องค์ความรู้ของสังคมศึกษาส่วนใหญ่ได้รับแนวคิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งวางตัวเป็นประเทศเสรีประชาธิปไตย ดังนั้นนักการศึกษาเหล่านี้จึงพยายามอย่างยิ่งที่จะวางเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษาเพื่อจัดการศึกษาให้นักเรียนเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในแนวทางประชาธิปไตย (NCSS, 2021) โดยสร้างความเข้าใจและผลกระทบในการมีส่วนร่วม (participate effectively) ในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย และฝึกพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่นักเรียนให้เป็นผู้ที่สนองตอบต่อการกระทำของรัฐ มีเสรีภาพในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมในการตัดสินใจนโยบายของรัฐด้วย

จากเหตุผลดังกล่าวที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเห็นได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมือง ว่าการกระทำดังกล่าวของนักเรียนที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีความเกี่ยวข้องอย่างไรกับสิ่งที่นักเรียนเหล่านั้นได้รับจากการที่ต้องอยู่ภายใต้ระบบการศึกษาของรัฐ โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่เป็นวิชาที่รัฐใช้ในการขัดเลาะ ปลุกฝังความรู้ ทักษะ และค่านิยมให้เกิดพลเมืองในอุดมคติที่รัฐต้องการตามที่ได้วางเป้าหมายไว้ อีกประการหนึ่ง งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ผ่านมาส่วนใหญ่ไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับบริบทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน เพราะมองระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเพียงแค่การเลือกตั้ง งานวิจัยเล่มนี้จึงต้องการศึกษารูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และผลการศึกษาจากงานวิจัยเล่มนี้จะทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมืองกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งจะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์แก่การจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมือง กับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายศึกษาในปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 2 จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 2,477 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับตอบแบบสอบถาม และกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยคำนวณหากลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 2 จากโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) โดยใช้ตารางคำนวณของ Taro Yamane เพื่อตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน 2) กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสำหรับสัมภาษณ์ ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) คัดเลือกจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2565 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 5 คน

2. ระเบียบวิธีในการวิจัย แบ่งการเก็บข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ: การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (Questionnaires) 2) การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ: การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

3.2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

4. วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสอบถามรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถาม 2) ศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ตามที่กำหนดในกรอบแนวความคิดในการวิจัย 3) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเขียนนิยามตามลักษณะที่ต้องการศึกษา 4) ร่างแบบสอบถามโดยเขียนข้อความให้มีความครอบคลุมตามโครงสร้างของนิยามศัพท์เฉพาะ 5) นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น 6) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้วนำไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เกณฑ์ความคิดเห็นสอดคล้องต้องกัน (Index of Item objective congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้ทีเกณฑ์ค่า $IOC \geq 0.5$ 7) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและเสนอกรรมการอีกครั้งหนึ่ง 8) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนมีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมไปทดลอง (Try out) กับนักเรียนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Coefficient Cronbach's Alpha) 9) จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกลุ่มตัวอย่าง

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal interview) ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ที่มีลักษณะของข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-end Questions) มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและกำหนดข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ 2) ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้วิจัยศึกษาความหมาย รูปแบบ ระดับ ปัจจัย ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์เอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยศึกษาความหมายและองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 4) สร้างแบบสัมภาษณ์ 5) นำแบบสัมภาษณ์ให้

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) 6) แบบสัมภาษณ์ที่พัฒนาและสร้างขึ้นเพื่อเป็นแบบในการสนทนาแบบกลุ่มย่อย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ มีดังนี้ 1) ค่าสถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน ค่าความเบ้ และค่าความโด่ง 2) สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ (1) วิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรวัดดัชนีความสอดคล้อง (2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองและการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หาได้จากสูตรสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (3) การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการตามจุดประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมืองกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูตรของเพียร์สัน 2) เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมืองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งวิเคราะห์จากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมืองกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับพฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน

การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	พฤติกรรมกรรมกรมีส่วนร่วมทางการเมือง					
	การเลือกตั้ง	การสนับสนุนกิจการทางการเมือง	การจัดตั้งหรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง	การเป็นผู้ประท้วงหรือผู้ร่วมชุมนุมทางการเมือง	การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง	รวม
ครูผู้สอน	.386**	.193**	.351**	.216**	.250**	.337**
เนื้อหา	.438**	.175**	.251**	.225**	.264**	.319**
วิธีการจัดการเรียนการสอน	.263**	-0.039	-0.016	.102*	.274**	.118*
บรรยากาศ	.354**	0.089	.168**	.183**	.324**	.256**
รวม	.456**	.137**	.239**	.230**	.344**	.326**

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ในตารางที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยรวม สัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรวมในทิศทางเดียวกันในระดับความสัมพันธ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .326$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโดยรวม สัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้ง ($r = .456$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ ด้านการสนับสนุนกิจการทางการเมือง ($r = .137$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ด้านการจัดตั้งหรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง ($r = .239$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก ด้านการเป็นผู้ประท้วงหรือผู้ร่วมชุมนุมทางการเมือง ($r = .230$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก และด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง ($r = .344$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษารูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยแสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังนี้

รูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การเลือกตั้ง	3.71	.77	ดี
2. การสนับสนุนกิจการทางการเมือง	2.85	1.18	ปานกลาง
3. การจัดตั้งหรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง	2.72	1.12	ปานกลาง
4. การเป็นผู้ประท้วงหรือผู้ร่วมชุมนุมทางการเมือง	3.14	1.07	ปานกลาง
5. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง	3.40	.84	ปานกลาง
รวมระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	3.16	.81	ปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2 พบว่า ระดับรูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมมีระดับรวมระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีส่วนร่วมทางการเมืองกับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อพิจารณาความคิดเห็น พบว่าโดยภาพรวมมีระดับรวมระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับ

ปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.16 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเลือกตั้งโดยรวมอยู่ในระดับดี พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสนับสนุนกิจการทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการจัดตั้งหรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นผู้ประท้วงหรือผู้ร่วมชุมนุมทางการเมืองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ มัธยมนันท์ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีรูปแบบพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยโดยการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ในระดับมาก รองลงมาคือรูปแบบการเข้าชื่อเพื่อเรียกร้องประเด็นสาธารณะ รูปแบบการร่วมชุมนุมทางการเมือง รูปแบบการร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมของชุมชน รูปแบบการใช้ความรุนแรงทางการเมือง และรูปแบบการร่วมกิจกรรมขององค์กรทางการเมือง เป็นระดับท้ายสุดตามลำดับ สอดคล้องกับงานศึกษาของรพีพร ธงทอง (2564) ที่ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชนไทยและปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน โดยเก็บตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนเป็นสถาบันสังคมที่มีความสำคัญรองจากสถาบันครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยนักเรียนเหล่านั้นมีคะแนนด้านการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองในระดับดีมากโดยการติดตามความเคลื่อนไหวทางการเมืองรวมถึงการแบ่งปันข้อมูลผ่านการใช้สื่อสังคมออนไลน์

2. การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เมื่อพิจารณาความคิดเห็นพบว่าโดยภาพรวมมีระดับรวมระดับการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้านครูผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับดี ดังข้อความเห็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มย่อยซึ่งนักเรียนมีความเห็นว่าครูสังคมศึกษามีข้อบ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยแก่นักเรียน เช่น เป็นครูที่เข้าใจ ใจกว้าง มีเหตุผล เคารพและยอมรับความแตกต่าง รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน รวมทั้งเป็นครูที่มีความสนใจในเหตุการณ์รอบตัว เข้าใจเหตุการณ์และปัญหาต่างๆ ในสังคม และกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ให้แก่นักเรียน สอดคล้องกับเจตคติอย่างประชาธิปไตย (Democratic Attitudes) ตามข้อเสนอของทิตินา แคมณี (อ้างใน รุจน์ ฤๅชา, 2555) อีกทั้งนักเรียนมองว่า พฤติกรรมของครูที่แสดงออกทางการเมืองสร้างความกล้าแสดงทางการเมืองให้แก่นักเรียนได้ โดยนักเรียนบางคนได้ยกตัวอย่างประกอบเกี่ยวกับวิธีการของครูสังคมที่แสดงออกทางการเมืองและประสบการณ์ความสนใจเมื่อมีครูหรือผู้ใหญ่เข้าใจตนเกี่ยวกับพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองสอดคล้องกับข้อเสนอของพิมพ์นธ์ เตชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2557) ที่ยกตัวอย่างบุคลิกภาพครูที่สัมพันธ์กับการกระตุ้นการแสดงออกของนักเรียน เช่น เมื่อครูมีท่าทางยิ้มแย้ม นักเรียนก็จะแจ่มใส ครูเปิดโอกาส นักเรียนก็จะเกิดการคิดอย่างอิสระ ในแง่ของการมีลักษณะประชาธิปไตยก็เช่นกัน ดังที่ รุจน์ ฤๅชา (2555) ได้ข้อสรุปของการศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกครูสังคมศึกษาในการเป็นแบบอย่างพฤติกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้

การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้านเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับดี จากการสนทนากลุ่มย่อยนักเรียนให้ความเห็นว่า เนื้อหาวิชาสังคมในบางสาระ เช่น สาระหน้าที่พลเมืองเป็น

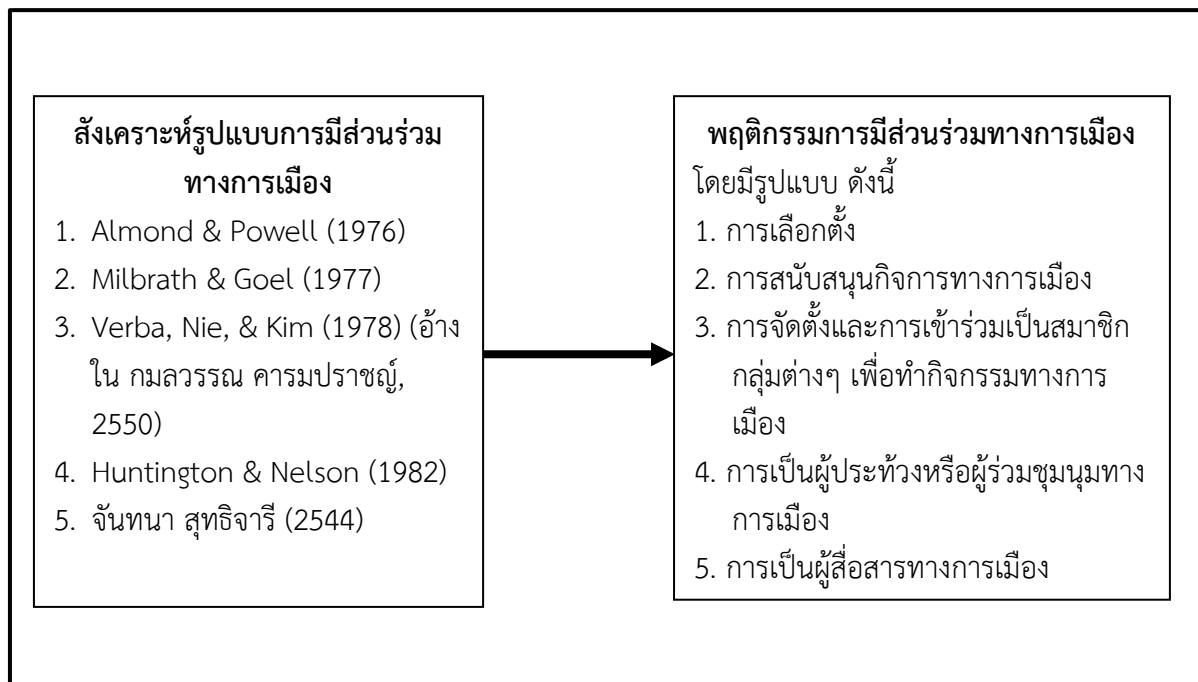
เนื้อหาที่ให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง สิทธิ หน้าที่ สารประวัติศาสตร์โดยเฉพาะประวัติศาสตร์การเมือง มีบทบาทในการปูพื้นฐานความรู้ทางการเมืองให้นักเรียน แต่นักเรียนก็ยอมรับว่าการเข้าใจเนื้อหาของสาระอื่นในสังคมศึกษาที่เหลือ คือ ภูมิศาสตร์ ศาสนา และเศรษฐศาสตร์ทำให้นักเรียนสามารถมองสังคมในภาพรวมได้เข้าใจยิ่งขึ้น และนักเรียนเห็นว่า เนื้อหาทางการเมืองบางส่วนมีรายละเอียดน้อยเกินไป แต่ก็เป็นตัวกระตุ้นให้นักเรียนสนใจศึกษานอกห้องเรียนต่อไป สอดคล้องงานของวิจัยของอังฉรา อุทรศิริกุล (2561) ที่สังเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระดับมัธยมศึกษา 1-6 เปรียบเทียบกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยตามแบบของพลเมืองตามแนวคิด Westheimer and Kahne ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาสามารถสร้างพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยได้

การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากการสนทนากลุ่มย่อยนักเรียนในแต่ละระดับชั้นให้มุมมองจากประสบการณ์เรียนวิชาสังคมที่แตกต่างกันโดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถให้มุมมองที่ครอบคลุมมากกว่าเนื่องจากมีประสบการณ์มากกว่า เมื่อเทียบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่พึ่งมีประสบการณ์ในการเรียนมาเพียงปีเดียว แต่โดยภาพรวมนักเรียนเห็นไปให้ทิศทางเดียวกันว่า วิธีการจัดการเรียนการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับบุคลิกครูผู้สอน นอกจากนี้นักเรียนได้ให้ข้อสังเกตว่ายังไม่มียุทธวิธีการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษาที่จะให้บรรลุเป้าหมายของการเรียนวิชาสังคมศึกษาคือการพลเมืองที่มีคุณภาพในแนวทางประชาธิปไตย ซึ่งอาจทำให้ระดับคะแนนด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต่ำกว่าในด้านอื่นๆ

การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมด้านบรรยากาศโดยรวมอยู่ในระดับดี จากการสนทนากลุ่มย่อย การจัดสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ความเหมาะสมของโต๊ะและรูปแบบการจัดที่นั่งของนักเรียนและครู การจัดสภาพห้องเรียนให้ถูกสุขลักษณะแทบจะไม่มีผลต่อนักเรียนเลยแต่บรรยากาศทางจิตวิทยา เช่น การมีปฏิสัมพันธ์อย่างกัลยาณมิตร เคารพและให้เกียรติซึ่งกัน มีอิสระในความคิด การใช้เหตุผล และการแลกเปลี่ยนร่วมมือกัน ส่งผลกับนักเรียนที่จะเอื้อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีเจตคติและมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ซึ่งบรรยากาศทางจิตวิทยาดังกล่าวทำให้นักเรียนมีความปลอดภัยสบายใจที่จะกล้าแสดงความคิดเห็น ซึ่งบรรยากาศดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับวิธีการจัดการเรียนการสอนและบุคลิกครูผู้สอน สอดคล้องกับข้อเสนอของสิริวรรณ ศรีพหล (2526) ที่เสนอแนะการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนว่ามีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน เป็นคนคิดเป็นทำเป็น มีเหตุผล มีเจตคติที่ดี และมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

องค์ความรู้การวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบพฤติกรรมการณ์มีส่วนร่วมทางการเมืองที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสังเคราะห์จากงานของนักรัฐศาสตร์ทั้งไทยและต่างประเทศซึ่งได้องค์ประกอบของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตพฤติกรรมของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

1. การเลือกตั้ง หมายถึง ความถี่ในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิทธิเพื่อลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การติดตามนโยบายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง ความกระตือรือร้นในการใช้สิทธิเลือกตั้ง การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

2. การสนับสนุนกิจการทางการเมือง หมายถึง ความถี่ในการแสดงพฤติกรรมสนับสนุนกิจการทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การรณรงค์ชักชวนผู้อื่นให้มาสนับสนุนผู้นำทางการเมืองหรือกลุ่มการเมืองที่ตนเองสนใจ การร่วมกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ทางการเมือง การบริจาคหรือระดมทุนเพื่อกิจการทางการเมือง

3. การจัดตั้งหรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเมือง หมายถึง ความถี่ในการแสดงพฤติกรรมในการการจัดตั้งหรือการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่างๆ ทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การก่อตั้งหรือเข้าร่วมกลุ่มทางการเมือง การติดตามช่องทางสื่อสารของกลุ่มการเมืองหรือบุคคลทางการเมือง

4. การเป็นผู้ประท้วงหรือผู้ร่วมชุมนุมทางการเมือง หมายถึง ความถี่ในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประท้วงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การติดตามข่าวสารการประท้วง การเข้าร่วมชุมนุมกรณีความไม่เป็นธรรมในสังคม การเข้าร่วมชุมนุมในกรณีที่ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินงาน การตัดสินใจของรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง การร่วมลงชื่อคัดค้าน การคว่ำบาตร (boycott)

5. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง หมายถึง ความถนัดในการแสดงพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง การส่งต่อ ข่าวสารทางการเมืองด้วยการเขียน ภาพเคลื่อนไหวหรือแบ่งปันรูปภาพ การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ครูและนักเรียนควรร่วมมือกันในการกำหนดวางแผน และดำเนินการให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามที่มุ่งหวัง โดยสามารถเริ่มต้นจากการสอบถามความสนใจหรือต้องการของนักเรียน

1.2 การศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งในการทำความเข้าใจนักเรียน ซึ่งในระดับโรงเรียนสามารถใช้เป็นกรอบในการสร้างแผนการศึกษาต่อ ในระดับห้องเรียนครูจะได้วางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยพื้นฐานของนักเรียนในหลายๆ ด้านเพื่อเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์พฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของนักเรียน เช่น อายุ ระดับชั้น ครอบครัว รายได้

2.2 ควรศึกษารูปแบบพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองจากกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างกับกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกับวิธีการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆ เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. (2564). **สงครามเย็น (ใน) ระหว่างโบว์ขาว**. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- กมลวรรณ คารมปราชญ์. (2550). **การศึกษาอิทธิพลของการถ่ายทอดทางการเมือง จากครอบครัว สถาบันการศึกษา ที่ทำงาน และสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อความนิยมเชิงทางการเมือง ความผูกพันต่อพรรคการเมือง และพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองของพนักงานรัฐวิสาหกิจ**. คุชฎินิพนธ์วิทยาสตรคุชฎินิพนธ์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัปฤทัย ปุณคนนท์. (2552). **การปลูกฝังอุดมการณ์ประชาธิปไตย ศึกษาผ่านหนังสือเรียนสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทนา สุทธิจารี. (2544). **การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน: การมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพมหานคร: วี เจ พรินติ้ง.
- ณัฏฐนันท์ เลี้ยวไพโรจน์. (2561). **จินตกรรม “ชาติไทย” ในแบบเรียนสังคมศึกษา ทศวรรษที่ 2500 - 2560**. คุชฎินิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ดวงแก้ว จันทรสระแก้ว. (2550). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนมัธยมศึกษา : กรณีศึกษากลุ่มนักเรียนเพื่อประชาธิปไตย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล นิมนวล. (2559). การเมืองในแบบเรียนชั้นมัธยมศึกษาของไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2503-2551. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 หน้า 5-6 (27 ก.ค. 2542).
- พิมพันธ์ เตชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาณุวัฒน์ มัชยมนันท์. (2561). การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองไทยของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย: กรณีศึกษานักเรียนโรงเรียนสามเสนวิทยาลัย. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- รพีพร ธงทอง. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองสมัยใหม่ของเด็กและเยาวชน. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. 16(1). 27-40.
- รุจน์ ฤชา. (2555). บทบาทของครูสังคมศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนประชาธิปไตยตัวอย่าง. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริวรรณ ศรีพล. (2526). การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 13-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อัจฉรา อยู่ทศศิริกุล. (2561). การศึกษาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- แอปเปิ้ล ไมเคิล. (2529). การศึกษาและอำนาจ [Education and power] แปลโดย สำลี ทองอิ้ว. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Almond, G. A. & Powell, G. B. (1976). *Comparative Political Today*. Boston: Little Brown and Company.
- Huntington, S. P. & Nelson, J. M. (1982). *Participation and Political Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Milbrath, L. W. & Goel, M. L. (1977). *Political Participation: How and Why Do People Get Involved in Politics?*. Washington D.C.: University Press of America.
- NCSS. (2021). *National Curriculum Standards for Social Studies: Executive Summary*. From <https://www.socialstudies.org/standards/national-curriculum-standards-social-studies-executive-summary> Retrieved May 16, 2023.

ผลของการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่มีต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะ ของเด็กปฐมวัย*

THE EFFECTS OF EXPERIENCE BY USING THE CONCEPT OF MODELLING ON PUBLIC-MINDED BEHAVIORS OF YOUNG CHILDREN

¹พงษ์ลัดดา แสงจันทร์ Pongladda Sangchan ²รุ่งรอง งามศิริ Rungrong Ngamsiri

³จริยาภรณ์ สกุลพราหมณ์ Jariyaporn Sakulprahm

^{1,2,3}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: aomsasawin@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง และระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบและศึกษาพัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลองและระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย ตำบลหนองปรือ อำเภอนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท ประกอบด้วยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.60-1.00 มีค่าความสอดคล้องในการสังเกตเท่ากับ 0.87 และเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดประสบการณ์ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ มีค่าความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับแผนเท่ากับ 1.00 และมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 4.58 เมื่อเทียบกับเกณฑ์พบว่า แผนการจัดประสบการณ์ใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ มีประสิทธิภาพมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงทดลองโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบอนุกรมเวลา ซึ่งมีการสังเกต 3 ระยะ คือ ระยะก่อนทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลพัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลองโดยใช้กราฟเส้น ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะหลังทดลอง สูงกว่าระยะก่อนทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ 2) พัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลองและระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ มีแนวโน้มสูงขึ้น

คำสำคัญ: พฤติกรรมจิตสาธารณะ, การเรียนรู้จากตัวแบบ, เด็กปฐมวัย

Abstract

The objective of this research article were to compare the public-minded behaviors of young children in pre-experiment and post-experiment by experience using the concept of modelling and to study the development of public-minded behaviors of young children in pre-experiment, experiment and post-experiment by experience using the concept of modelling. The target group consisted of 16 young children studying in kindergarden 3 in the 2nd semester of the academic year 2020 of Bannongsarai School, Nongprue District, Kanchanaburi province. Two types of instruments were: 1) the observation of public-minded behaviors form, with the content validity was 0.60-1.00, and the rater agreement index was 0.87 and 2) lesson plans by experience using the concept of modelling, with the index of consistency between lesson plans and objectives was 1.00 and efficiency value was 4.58. Comparing with the criteria, it was found that lesson plans by experience using the concept of modelling most effective. The research methodology used time series experimental design. There were 3 stages of observation including pre-experiment, during experiment and post-experiment. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and using line graphs for presenting the development of public-minded behaviors. The findings were as follows: 1) The public-minded behaviors of young children in post-experiment was higher than pre-experiment by experience using the concept of modelling. 2) The development of public-minded behaviors of young children in pre-experiment, during experiment and post-experiment by experience using the concept of modelling tended to be higher.

Keywords: Public-Minded Behaviors, Modelling, Young Children

บทนำ

การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ทั้งในเชิงสถาบัน ระบบ และโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็ง สามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ สถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยหลายประการ สังคมไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากภายในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศหลากหลายรูปแบบ เช่น ความขัดแย้งทางการเมือง การขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นสถิติอาชญากรรมอันเป็นผลมาจากปัญหาพฤติกรรมของเยาวชนที่ทวีความรุนแรงอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน โดยเฉพาะปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งได้แก่ วินัย ความซื่อสัตย์ และการมีจิตสาธารณะ

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2552) กล่าวว่า จิตสาธารณะเป็นสิ่งที่ควรได้รับความสนใจและใส่ใจ เนื่องจากผู้คนมีความเป็นปัจเจกนิยมมากขึ้นต่างคนต่างอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมเมืองที่เน้นความเจริญเชิงวัตถุมากกว่าจิตใจ มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อการดำเนินชีวิตที่ง่ายขึ้นมากมาย แต่ผู้คนกลับขาดสิ่งที่

เรียกว่า จิตสำนึกร่วม หรือจิตสาธารณะ ต่อคนรอบตัวและสิ่งรอบข้าง ซึ่งสิ่งนี้มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ เพียงแต่ต้องปลูกให้ตื่นขึ้นมา หรืออาจต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นใหม่ แต่ไม่ว่าจะเป็นความหมายใดก็ตามจิตสำนึกร่วมหรือจิตสาธารณะนั้น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคน ซึ่งจะทำให้ผู้คนอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นสุข การขาดจิตสาธารณะทำให้สาธารณะสมบัติของชาติ รวมถึงธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ดิน น้ำและป่าเสียหายโดยที่ไม่มีใครช่วยกันดูแลรักษา เพราะไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของที่จะต้องดูแลซึ่งอาจเกิดจากความเคยชินในการใช้ทรัพยากรในอดีตที่มีเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความประมาทและใช้อย่างฟุ่มเฟือย รวมถึงการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งเมื่อจำนวนทรัพยากรน้อยลงแต่นิสัยเดิมของผู้คนยังคงอยู่ จึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆในสังคมตามมา ดังนั้น การศึกษาจึงควรปลูกฝัง ส่งเสริม และพัฒนาจิตสาธารณะของคนให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังในช่วงปฐมวัย เนื่องจากปฐมวัยเป็นวัยที่มีความไวต่อการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรม เพราะเป็นไม้อ่อนที่ดัดง่าย การปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมจะช่วยป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้มาก หากเด็กได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสมเมื่อเติบโตขึ้นจะทำให้เด็กสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่างชาติอื่นจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขกายสบายใจ ตลอดจนเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ (กรรยา พรณนา, 2559)

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ส่วนใหญ่เกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ โดยตัวแบบสามารถถ่ายทอดความคิด และการแสดงออกได้พร้อมๆ กัน หากเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์มาก่อน เมื่อได้รับการเสนอตัวแบบที่มีพฤติกรรมเหมาะสม จนเด็กเกิดความสนใจ เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าในตัวแบบจะลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลงได้ และหันมาเลียนแบบพฤติกรรมที่เหมาะสมจากตัวแบบแทน ซึ่งวิธีการนี้สามารถนำไปปรับใช้เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยได้ ตัวแบบมี 2 ประเภท คือ ตัวแบบที่เป็นบุคคลและตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ ตัวแบบที่เป็นบุคคลทำให้เด็กได้มีโอกาสสังเกตและมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับตัวแบบ ส่วนตัวแบบที่เป็นสัญลักษณ์ เป็นตัวแบบที่เสนอผ่านสื่อต่างๆ เช่น โทรทัศน์ การ์ตูน หุ่นนิทาน เป็นต้น การนำแนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบมาใช้จัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมจิตสาธารณะให้กับเด็กปฐมวัยจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ โดยการซึมซับและเลียนแบบพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมและพร้อมที่จะแสดงออกมาเมื่อมีโอกาส

นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย ยังเป็นโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งทางโครงการกองทุนฯ ได้กำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนในโรงเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้น โรงเรียนบ้านหนองสาหร่ายจึงได้กำหนดอัตลักษณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของโครงการกองทุนฯ ซึ่งคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียนที่โรงเรียนกำหนด

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ในระยะก่อนทดลองและระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ

2. เพื่อศึกษาพัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลองและระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ สูงกว่าระยะก่อนทดลองการจัดประสบการณ์

2. พัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลองและหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ มีแนวโน้มสูงขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบอนุกรมเวลา (Time series design)

2. กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัย ที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนบ้านหนองสาหร่าย ตำบลหนองปรือ อำเภอนาทม จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 4 จำนวน 16 คน

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยซึ่งมีพฤติกรรมที่สังเกต 3 ด้าน คือ 1) การดูแลรักษา ไม่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม 2) การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการดูแลสถานที่ของส่วนรวมและรับอาสาทำสิ่งที่ตนสามารถทำได้ 3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต (RAI) เท่ากับ 0.97

3.2 การจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ประกอบด้วยแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 8 แผน คู่มือการจัดประสบการณ์ หุ่น นิทาน และอุปกรณ์ประกอบการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องของแผนการจัดประสบการณ์กับวัตถุประสงค์ เท่ากับ 1.00 และค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 4.58

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบและเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรม จิตสาธารณะโดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะก่อนทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยก่อนการทดลองทุกวัน เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์

ระยะที่ 2 ระยะทดลอง ผู้วิจัยจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ตามแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ และสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยทุกวัน

ระยะที่ 3 ระยะหลังทดลอง ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยหลังการทดลองทุกวัน เป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะก่อนและหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 การศึกษาพัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะ โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมจิตสาธารณะในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลองและระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยนำเสนอข้อมูลพัฒนาการในรูปแบบของกราฟเส้น

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ สูงกว่าระยะก่อนทดลองจัดประสบการณ์

2. พัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลองและหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยผลการวิจัยทั้ง 2 ข้อได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระยะก่อนทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระยะก่อนทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ

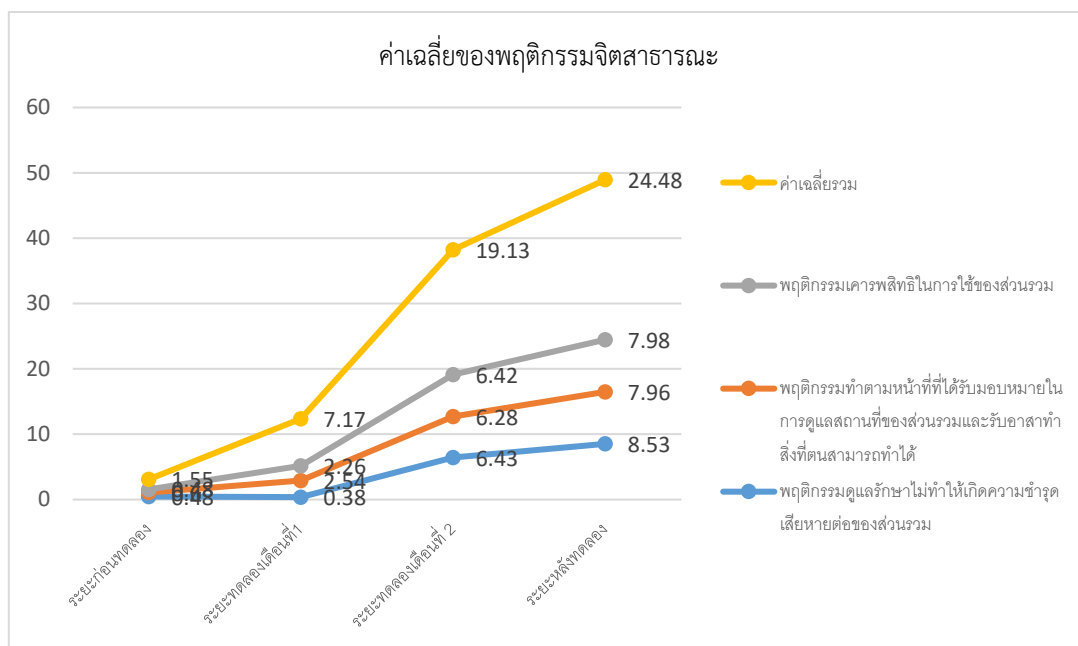
ระยะการทดลอง	ระยะก่อนทดลอง				ระยะทดลอง								ระยะหลังทดลอง			
					เดือนที่ 1				เดือนที่ 2							
	ค่าสถิติ	ดูแลรักษาไม่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม	ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการดูแลสถานที่ของส่วนรวม	เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม	พฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวม	ดูแลรักษาไม่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม	ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการดูแลสถานที่ของส่วนรวม	เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม	พฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวม	ดูแลรักษาไม่ทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม	ทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการดูแลสถานที่ของส่วนรวม	เคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม	พฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวม			
	ค่าเฉลี่ย	0.48	0.60	0.48	1.55	2.38	2.54	2.26	7.17	6.43	6.28	6.42	19.13	8.53	7.96	7.98
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.21	0.39	0.23	0.42	0.65	0.63	0.72	1.78	0.50	0.57	0.40	1.38	0.04	0.10	0.04	0.11

จากตารางที่ 1 แสดงว่า

ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยโดยรวมในระย่ก่อนทดลอง พบว่า มีค่าเท่ากับ 1.55 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าเท่ากับ 0.42 ระย่หลังทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ 24.48 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.11 แสดงว่าค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรม จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระย่หลังทดลอง สูงกว่าระย่ก่อนทดลองจัดประสการณโดยใช้นวคคการเรยนรู้จากตัวแบบ และเม่อพิจารณาพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยเป็นรายด้าน พบว่าพฤติกรรมจิตสาธารณะในระย่หลังการทดลอง สูงกว่าระย่ก่อนการทดลองทุกด้าน

ผลการศึกษาพัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระย่ก่อนทดลอง ระย่ทดลองและระย่หลังทดลองจัดประสการณโดยใช้นวคคการเรยนรู้จากตัวแบบ พบว่า ระย่ก่อนทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ 1.55 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.42 ระย่ทดลองเดอนที่ 1 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ 7.17 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.78 ระย่ทดลองเดอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ 19.13 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 1.38 และระย่หลังทดลอง ค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวมมีค่าเท่ากับ 24.48 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 0.11 แสดงว่าพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระย่ก่อนทดลอง ระย่ทดลองและระย่หลังทดลองจัดประสการณโดยใช้นวคคการเรยนรู้จากตัวแบบ มีแนวโน้มสูงขึ้น ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย ในระย่ก่อนทดลอง ระย่ทดลองและระย่หลังทดลองจัดประสการณโดยใช้นวคคการเรยนรู้จากตัวแบบ

จากภาพที่ 1 แสดงว่า พฤติกรรมจิตสาธารณะโดยรวมและรายด้านในระยะทดลองสูงกว่าระยะก่อนทดลอง และระยะหลังทดลองสูงกว่าระยะทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบ แสดงว่าพัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลอง และระยะหลังทดลอง จัดประสบการณ์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบ มีแนวโน้มสูงขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า พฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบ สูงกว่าระยะก่อนทดลองจัดประสบการณ์ และพัฒนาการของพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยในระยะก่อนทดลอง ระยะทดลองและระยะหลังทดลองจัดประสบการณ์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยทั้ง 2 ข้อ ทั้งนี้เนื่องจาก

1. การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขั้นตอนการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบ โดยแบ่งเป็น 2 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ชั้นการได้มาซึ่งความรู้ และชั้นที่ 2 ชั้นการกระทำ ซึ่งในแต่ละชั้นจะประกอบไปด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบ ดังนี้

1.1 ชั้นการได้มาซึ่งความรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนเก็บจำพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งการออกแบบกิจกรรมในขั้นนี้ ประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ การเล่านิทานประกอบภาพและการเล่านิทานประกอบการเชิดหุ่น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบ ในขั้นของการเลือกใส่ใจตัวแบบ การเข้ารหัสและการเก็บจำ โดยการเล่านิทานประกอบภาพและการเล่านิทานประกอบการเชิดหุ่น รวมทั้งการสนทนาซักถามเกี่ยวกับเนื้อหาและตัวละครในนิทาน ซึ่งตัวละครหลักในนิทานคือตัวแบบของเด็กในการแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะ กิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรมนี้เป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความสนใจและใส่ใจตัวแบบจากนิทานที่ครูสร้างขึ้นซึ่งนำไปสู่การเข้ารหัสและการเก็บจำพฤติกรรมจิตสาธารณะไว้ในกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก

1.2 ชั้นการกระทำ เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำเอาสิ่งที่เก็บจำในขั้นของการได้มาซึ่งความรู้ แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม การออกแบบกิจกรรมในขั้นนี้ ประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ การเตรียมการแสดงบทบาทสมมติ การแสดงบทบาทสมมติ และการสะท้อนกลับและระดมความคิดเกี่ยวกับนิทาน มีความสอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้จากตัวแบบ โดยกระบวนการนี้ เด็กได้แสดงพฤติกรรมของตนเองออกมา จากการสังเกตตัวแบบ ซึ่งเด็กได้เก็บบันทึกข้อมูลต่างๆ ไว้ในระบบความจำของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือกระทำ นำสิ่งที่จำไว้ออกมาแสดงเป็นพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก เริ่มจากกิจกรรมเตรียมการแสดงบทบาทสมมติ เด็กและครูร่วมกันเตรียมความพร้อมแบ่งหน้าที่ตัวละครและซ้อมการแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมนี้เด็กจะอยู่ในกระบวนการถอดรหัสโดยเด็กนำเอาสิ่งที่เก็บจำแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมผ่านการแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ในส่วนของกิจกรรมการสะท้อนกลับและระดมความคิดเกี่ยวกับนิทาน เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ร่วมกันระดมความคิดเกี่ยวกับตัวละครในนิทานและเนื้อเรื่องในนิทาน แล้วร่วมกันแสดงออกมาโดยการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมนี้จะช่วยให้เด็กแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะออกมาเมื่อมีโอกาส

สรุปการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แนวคิดจากตัวแบบ ทั้ง 2 ชั้น 5 กิจกรรม มีความสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมครบ 2 ชั้นผ่านการเรียนรู้ 5 กิจกรรมแล้วนั้น เด็กจะเกิดการจดจำพฤติกรรมจิตสาธารณะของตัวแบบ และนำพฤติกรรมนั้นมาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าเมื่อเด็กมีโอกาสเด็กสามารถแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะออกมาได้เหมือนกับตัวแบบตามแนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ จึงส่งผลทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหลังได้รับการจัดประสบการณ์

2. การเลือกใช้ตัวแบบ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้แต่งนิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมจิตสาธารณะและกำหนดคุณลักษณะของตัวแบบในนิทาน ให้มีคุณสมบัติของตัวแบบที่ดี คือ มีความคล้ายคลึงกับผู้เลียนแบบในด้านต่างๆ เช่น อายุ เพศ รวมทั้งระดับความสามารถ (พิมพ์ชนก นุชนตร, 2560) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบตัวละครในหนังสือนิทานทั้ง 8 เรื่อง เป็นเด็กชั้นอนุบาล 3 ทั้งเพศชายและหญิง ซึ่งเป็นวัยเดียวกันกับผู้เลียนแบบ นอกจากนี้ยังให้มีบุคลิกลักษณะ น่ารัก อ่อนโยน และชอบแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะ อีกทั้งเรื่องราวในนิทาน เมื่อตัวแบบได้แสดงพฤติกรรมที่ดีออกมาแล้ว ยังได้รับคำชมเชยจากครูและเพื่อน จึงอาจส่งผลให้ เมื่อเด็กได้ฟังนิทานแล้ว จึงเกิดแรงจูงใจที่จะแสดงพฤติกรรมเหมือนกับตัวแบบในนิทาน เพราะคาดหวังว่า จะได้รับการเสริมแรงเหมือนที่ตัวแบบได้รับ ซึ่งวิธีการนี้สอดคล้องกับการเสริมแรงที่เรียกว่า การเสริมแรงจากการคาดหวังว่าจะได้รับการเสริมแรงเหมือนที่ตัวแบบได้รับ (vicarious reinforcment) ซึ่งวิธีการนี้เป็นกระบวนการจูงใจ ตามแนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ (รังรอง งามศิริ, 2560) ดังนั้นการเลือกใช้ตัวแบบและการนำเสนอเนื้อหาในนิทานที่ผู้วิจัยใช้จึงมีผลทำให้เด็กปฐมวัยเกิดพฤติกรรมจิตสาธารณะ

3. นิทาน หุ่น และการแสดงบทบาทสมมติ เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากตัวแบบให้กับเด็ก เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นสื่อรูปธรรมที่มีผู้นิยมนำมาใช้กับเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก การเล่านิทานประกอบอุปกรณ์หรือสิ่งประดิษฐ์ที่ผู้เล่าจัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเล่านิทานเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับเด็กเล็ก เพราะสามารถทำให้เด็กสนุกและตื่นตาไปกับนิทานที่เล่าได้เป็นอย่างดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547) นอกจากนี้อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเล่านิทานที่เหมาะสมกับวัยของเด็กอีกอย่างหนึ่ง คือ หุ่น เพราะหุ่นเป็นสื่อที่ดึงดูดความสนใจของเด็กเนื่องจากหุ่นสามารถเคลื่อนไหวได้ มีสีสันสวยงาม และคล้ายกับตุ๊กตาหรือของเล่นที่เด็กรู้จัก นอกจากนี้การเชิดหุ่น เป็นกิจกรรมที่เด็กต้องทำร่วมกับผู้อื่น และเปิดโอกาสให้เด็กได้กล้าแสดงออก และใช้ภาษาในการพูดคุยสื่อสารเรื่องราวต่างๆ และซึ่งจะช่วยดยอดก้าการจดจำพฤติกรรมจิตสาธารณะให้กับเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับศุภลักษณ์ บำรุงพันธ์ (2555) กล่าวว่า นิทานนอกจากการสร้างความสนใจและให้ความบันเทิงแก่เด็กแล้ว นิทานยังเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งในการฝึกการสร้างมโนภาพและจินตนาการ ซึ่งเป็นวิธีการที่สำคัญยิ่งในการช่วยยกระดับกล่อมเกลাজิตใจของเด็กซึ่งยังละเอียดอ่อนให้สามารถรับสิ่งทั้งงามเจียนามธรรมต่างๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับสายทอง ธัญญาภ (2559) กล่าวว่า การให้เด็กได้เลียนแบบพฤติกรรมที่ดีของตัวละครในนิทาน เป็นวิธีการที่จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคมที่ดี เพราะเป็นวิธีการจัดประสบการณ์เพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยและพฤติกรรมต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับเด็ก และยังสามารถช่วยแก้ไขพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามตัวแบบของตัวละครในนิทานที่เด็กสนใจและชื่นชอบได้

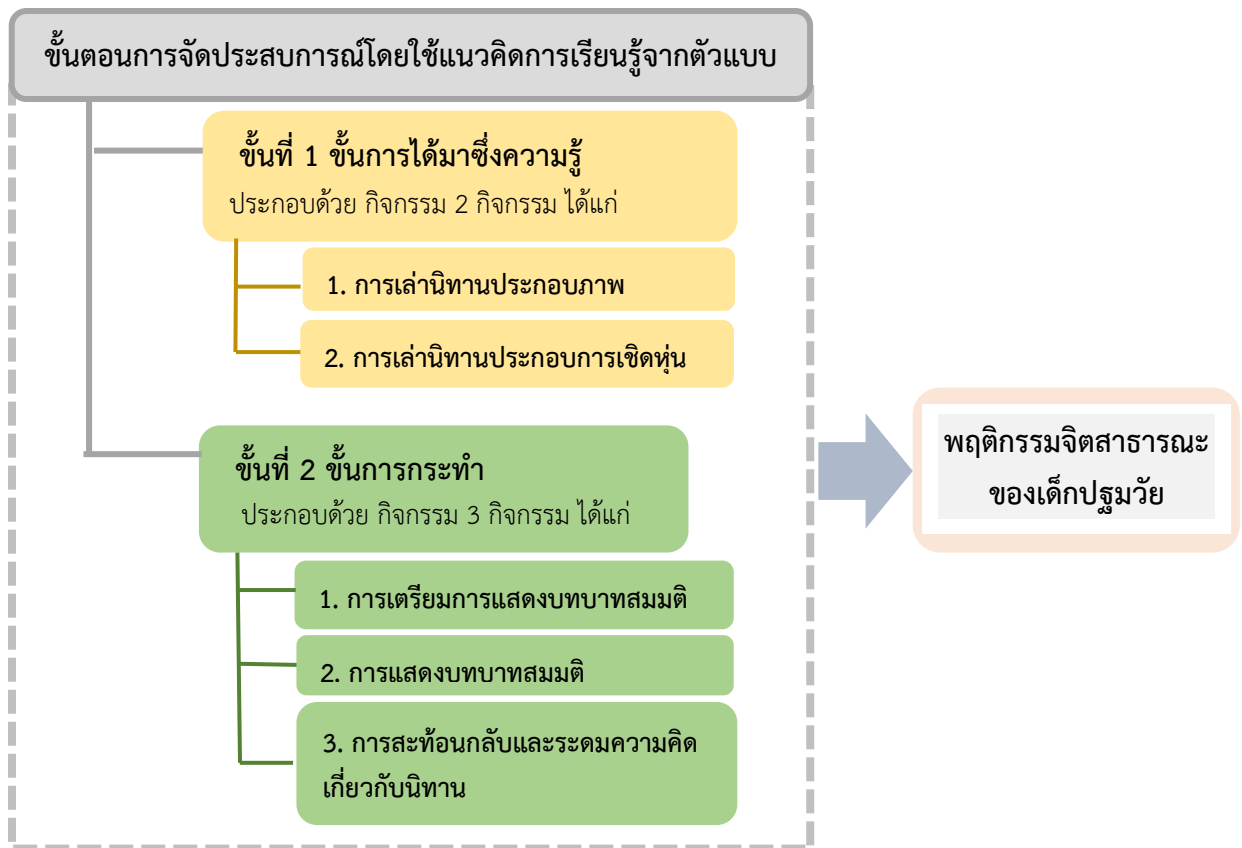
สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ โดยมีขั้นตอน 2 ชั้น คือ ขั้นการได้มาซึ่งความรู้และขั้นของการกระทำ การเลือกใช้ตัวแบบในนิทาน การใช้หุ่น และการแสดงบทบาทสมมติ มีความสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบและเหมาะสมกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงส่งผลทำให้เด็กปฐมวัยมีแนวโน้มของพฤติกรรมจิตสาธารณะเพิ่มขึ้น และการเพิ่มขึ้นจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ระยะเวลาหลังการทดลองเพิ่มจากระยะทดลอง และระยะทดลองเพิ่มจากระยะก่อน

การทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ที่ได้นำแนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบมาใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมด้านบวกของปวรี กาญจน์ (2556) ที่ศึกษาพบว่า คะแนนความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นของนักศึกษา คณะศิลปศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม ที่ชมวีดิทัศน์การเรียนรู้จากตัวแบบสัญลักษณ์ หลังการทดลองสูงกว่า ก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ขั้นตอนการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้นำหลักการของแนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบที่มาจากทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาสังคม มาพัฒนาเป็นขั้นตอนการจัดประสบการณ์ และได้ใช้ตัวแบบที่เป็นหุ่นและนิทานเพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดการเก็บจำ มีการแสดงบทบาทสมมติและการสะท้อนกลับ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้นำเอาสิ่งที่เก็บจำมาแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะ สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ดังนี้
ขั้นตอนในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบมีทั้งหมด 2 ขั้นตอน
ดังนี้

1. ขั้นการได้มาซึ่งความรู้ คือกระบวนการที่ครูจัดกิจกรรมให้ความรู้กับเด็กปฐมวัยเพื่อให้เกิดการเก็บจำพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 2 กิจกรรม ได้แก่ การเล่านิทานประกอบภาพ และการเล่ากิจกรรมการเล่านิทานประกอบการเชิดหุ่น
2. ขั้นการกระทำ คือ กระบวนการที่ครูจัดกิจกรรม เพื่อให้เด็กปฐมวัยนำเอาสิ่งที่เก็บจำในขั้นที่ 1 แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมของตนเอง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ การเตรียมการแสดง บทบาทสมมติการแสดงบทบาทสมมติ และการสะท้อนกลับและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
จากผลการวิจัยพบว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ในระยะทดลองจัดประสบการณ์ สูงกว่าระยะก่อนทดลองจัดประสบการณ์ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า การจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ สามารถนำไปใช้กับโรงเรียนอื่นที่มีบริบทคล้ายคลึงกับโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายได้ ซึ่งการนำไปใช้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้
 - 1.1 การจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ควรเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้เล่านิทานและเชิดหุ่นด้วยตนเอง
 - 1.2 การจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบ ครูต้องให้การเสริมแรงทันทีเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น เพศ อายุ ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยหรือไม่
 - 2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้จากตัวแบบในด้านการปลูกฝังคุณธรรมด้านต่างๆ ให้กับเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กรรยา พรรณนา. (2559). จิตสาธารณะสร้างได้ง่ายนิดเดียว. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ พะทำโล. (2558). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของเด็กปฐมวัย. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์. 16(1). 77-78.
- พิมพ์ชนก นุชเนตร. (2560). การสังเกตและพฤติกรรมการเล่นแบบจากรายการเซเลบสล็อก. การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- รังรอง งามศิริ. (2560). เอกสารประกอบการสอน รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู. กาญจนบุรี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ศุภลักษณ์ บำรุงพันธ์. (2555). ผลการจัดประสบการณ์การเล่นหัดประกอบคำถามปลายเปิดที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายทอง ธัญนายก. (2559). การจัดกิจกรรมการเล่นหัดโดยใช้หนังสือนิทานบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดียที่มีต่อพฤติกรรมด้านคุณธรรม จริยธรรมและการมีจิตใจที่ดีงามของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 14(2). 74.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ^{*}
THE NEED ASSESSMENT OF DEVELOPING SCHOOL DIRECTORS UNDER THE
BANGKOK PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BASED ON THE
CONCEPT OF ENTREPRENEURIAL LEADERSHIP

¹ปฏิภาณ เทพพิทักษ์ Patiparn Thepphituk ²พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Petpon

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: patiparn.oak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ให้ข้อมูล 59 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 25 คน รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 28 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการโดยภาพรวมอยู่ในระดับ 0.302 ($PNI_{Modified} = 0.302$) องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ความสามารถทางนวัตกรรม ($PNI_{Modified} = 0.327$) รองลงมา คือ ความกล้าเสี่ยง ($PNI_{Modified} = 0.319$) และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($PNI_{Modified} = 0.305$) ตามลำดับ 2) วิธีการพัฒนาผู้บริหารที่ได้จากแบบสอบถามในด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาระหว่างการปฏิบัติงานด้วยวิธีระบบที่เลี้ยง และการพัฒนานอกเวลาการปฏิบัติงานด้วยวิธีการอบรม

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำผู้ประกอบการ, ความต้องการจำเป็น, การพัฒนาผู้บริหาร

Abstract

This descriptive research aimed to study the need assessment of developing school directors under the Bangkok primary educational service area office based on the concept of entrepreneurial leadership. The population was school directors under the Bangkok primary educational service area office consisting of 25 school directors, 6 acting school directors and 28 Deputy Directors, 59 in total. The research tool was a 5 level rating scales questionnaire. Data were analyzed using Mean, Standard deviation and Modified Priority Needs Index

^{*}Received: July 18, 2023, Revised: August 13, 2023, Accepted: August 13, 2023.

($PNI_{Modified}$). The research result revealed that 1) the priority needs index overall was 0.302 ($PNI_{Modified} = 0.302$). When data were analyzed per item of entrepreneurial leadership, the highest priority needs index was Innovativeness ($PNI_{Modified} = 0.327$), Risk taking ($PNI_{Modified} = 0.319$), and Creative thinking ($PNI_{Modified} = 0.305$). 2) School director development methods from questionnaires of the highest priority needs index aspects consisting of on the job training with mentoring method and off the job training with training methods.

Keywords: Entrepreneurial Leadership, Needs Assessment, School Director Development

บทนำ

การศึกษาไทยในปัจจุบัน จากการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ทำให้คนในสังคมต้องการเพิ่มความรู้ความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจึงหันมาสนใจศึกษาต่อในหลักสูตรที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ ดังนั้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในสังคม สถาบันการศึกษาจึงมุ่งพัฒนาหลักสูตรใหม่ๆ อาทิหลักสูตรที่บูรณาการระหว่างสองศาสตร์ขึ้นไป เช่น ระดับอาชีวศึกษาหลักสูตรเดียวจะมีหลายสาขาวิชาเรียนช่วงต้นจะผนวกการตลาดและการบัญชีเข้าไปด้วย เป็นต้น และมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยตลอดเวลา แม้ว่าสภาพการแข่งขันทางการศึกษาจะเป็นแรงผลักดันให้สถาบันการศึกษาต่างๆ เร่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น แต่เนื่องจากทรัพยากรตั้งต้นของแต่ละสถาบันการศึกษามีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความสามารถ ปริมาณของบุคลากรการศึกษางบประมาณ เงินทุน เทคโนโลยี สถานที่ และความมีชื่อเสียง ล้วนส่งผลให้โอกาสพัฒนาคุณภาพการศึกษาย่อมแตกต่างกันด้วย โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาขนาดเล็ก หรือสถาบันการศึกษาที่ยังไม่มีความพร้อม มีทรัพยากรตั้งต้นไม่มาก ย่อมมีศักยภาพไม่เพียงพอในการพัฒนาคุณภาพมากนัก (ประหยัด พิมพ์, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำในยุคโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมียุทธศาสตร์ในการจัดการและพฤติกรรมขององค์กร ตลอดจนต้องมีความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเป็นอย่างดีต้องรู้ถึงเทคนิคในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้นำที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (ตฤณเศรษฐ์ รัตนรังษะกุล, 2561)

ภาวะผู้นำประกอบการ คือ ความสามารถในการสร้างสรรค์และสร้างวิสัยทัศน์จากสิ่งที่ไม่มียุทธศาสตร์มันจะทำให้ผู้นำสถานศึกษาต้องรวบรวมวิถีที่กว้างขึ้นของทักษะภาวะผู้นำโดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการเพื่อจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและไปถึงวิสัยทัศน์ที่วางไว้ตามยุคสมัย (Bradley S. Smith, 2016)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และมีอำนาจหน้าที่จัดทำนโยบาย แผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาวิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา รวมถึงการกำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษา

ชั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนทั้งหมด 37 โรงเรียน ได้รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2564) ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน (National Test : NT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 มีผลการประเมินเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่รวมร้อยละ 51.82 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 43.97 แต่เมื่อแยกผลการประเมินเป็นรายโรงเรียน พบว่า มีจำนวน 11 โรงเรียน จาก 37 โรงเรียน ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ หรือคิดเป็นร้อยละ 29.73 และผลการประเมินความสามารถด้านการอ่าน (Reading Test : RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 พบว่า มีค่าเฉลี่ยระดับประเทศร้อยละ 73.02 ซึ่งมีถึง 16 โรงเรียนคิดเป็นร้อยละ 43.24 จากโรงเรียนทั้งหมดที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ

จากแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ สภาพการศึกษา และผู้บริหารในปัจจุบัน จึงเป็นเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ เนื่องจากมีความเห็นว่าภาวะผู้นำผู้ประกอบการจะมีส่วนสำคัญให้ผู้บริหารโรงเรียนนำไปขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และทำให้โรงเรียนมีคุณภาพพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลการวิจัย ประชากรในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร และมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 25 คน รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 6 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 28 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 59 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเป็นคำถามปลายเปิด

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำผู้ประกอบการ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

3.2 ศึกษาค้นคว้าการสร้างแบบสอบถาม และร่างแบบสอบถาม โดยการกำหนดนิยามของตัวแปรและออกแบบข้อคำถามทั้ง 3 ตอน ให้ครอบคลุมกับกรอบแนวคิด

3.3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ ความครอบคลุมในเนื้อหา ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม โดยเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน จากนั้นนำมาคำนวณค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา/วัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence: IOC)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ด้วยดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI Modified)

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ โดยภาพรวม สรุปดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ โดยภาพรวม

องค์ประกอบภาวะผู้นำ ผู้ประกอบการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{Modified}	อันดับ
	(M)	(S.D.)	ระดับ	(M)	(S.D.)	ระดับ		
1. การมีวิสัยทัศน์	3.75	0.83	มาก	4.77	0.42	มากที่สุด	0.27	5
2. ความกล้าเสี่ยง	3.61	0.77	มาก	4.76	0.46	มากที่สุด	0.32	2
3. ความสามารถทางนวัตกรรม	3.61	0.69	มาก	4.79	0.45	มากที่สุด	0.33	1
4. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.69	0.82	มาก	4.82	0.40	มากที่สุด	0.31	3
5. วิธีการเชิงรุก	3.72	0.81	มาก	4.78	0.46	มากที่สุด	0.29	4
Total Scores	3.68	0.78	มาก	4.78	0.44	มากที่สุด	0.30	

จากตารางที่ 1 พบผลการวิจัยดังนี้

สภาพปัจจุบันของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.68$, $S.D. = 0.78$) องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การมีวิสัยทัศน์ ($M = 3.75$, $S.D. = 0.83$) รองลงมา คือ วิธีการเชิงรุก ($M = 3.72$, $S.D. = 0.81$) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($M = 3.69$, $S.D. = 0.82$) ในลำดับที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 องค์ประกอบ คือ ความกล้าเสี่ยง ($M = 3.61$, $S.D. = 0.77$) และความสามารถทางนวัตกรรม ($M = 3.61$, $S.D. = 0.69$) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.78$, $S.D. = 0.44$) องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($M = 4.82$, $S.D. = 0.40$) รองลงมา คือ ความสามารถทางนวัตกรรม ($M = 4.79$, $S.D. = 0.45$) วิธีการเชิงรุก ($M = 4.78$, $S.D. = 0.46$) การมีวิสัยทัศน์ ($M = 4.77$, $S.D. = 0.42$) และความกล้าเสี่ยง ($M = 4.76$, $S.D. = 0.46$) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.30$) องค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด คือ ความสามารถทางนวัตกรรม ($PNI_{Modified} = 0.33$) รองลงมา คือ ความกล้าเสี่ยง ($PNI_{Modified} = 0.32$) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($PNI_{Modified} = 0.31$) วิธีการเชิงรุก ($PNI_{Modified} = 0.29$) และการมีวิสัยทัศน์ ($PNI_{Modified} = 0.27$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ที่ใช้เกณฑ์การประเมินความต้องการจำเป็นที่กำหนดว่า ค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) เท่ากับ หรือ มากกว่า 0.30 ถือว่ามีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา (สุวิมล ว่องวานิช, 2558) โดยภาพรวมมี 3 ด้าน ที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนาเป็นลำดับแรก ดังนี้

ดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 คือ ความสามารถทางนวัตกรรม แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร มีความต้องการในการพัฒนาด้านดังกล่าวมากที่สุด ความสามารถทางนวัตกรรมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่แสดงถึงความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนาแนวคิดใหม่และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมภายในโรงเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่เป้าหมายที่ท้าทายในอนาคต โดยสอดคล้องกับ Bagheri, Pihie and Krauss (2013) ได้นำเสนอสมรรถนะของผู้นำผู้ประกอบการด้านการสร้างนวัตกรรมไว้ว่า การตระหนักในสำคัญของนวัตกรรมจะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาความคิดแบบใหม่ เป็นการมองเห็นอนาคตที่จะประสบความสำเร็จในบทบาทของผู้นำผู้ประกอบการ และ Ngigi, McCormick and Kamau (2018) กล่าวว่า การสร้างนวัตกรรมคือความสามารถและแนวโน้มในการคิดอย่างสร้างสรรค์พัฒนาแนวคิดใหม่และใช้ประโยชน์จากความคิดในการสร้างโอกาส การใช้ทรัพยากรและการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการ

ดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 คือ ความกล้าเสี่ยง ซึ่งทำให้ผู้บริหารยอมรับความไม่แน่นอน พร้อมปรับตัวและเผชิญหน้ากับความท้าทาย ปัญหา และอุปสรรคอย่างมั่นใจ อันเป็นการนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนรูปแบบใหม่ สอดคล้องกับ Ngigi, McCormick and Kamau (2018) ที่กล่าวว่า ความกล้าเสี่ยงเป็นการยอมรับความไม่แน่นอนที่จะเกิดขึ้นและการรับภาระความรับผิดชอบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อหาโอกาสในการประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ Bagheri, Pihie and Krauss (2013) ได้กล่าวไว้ว่า ความกล้าเสี่ยงเป็นความต้องการและลักษณะนิสัยที่ชอบความท้าทายเพื่อพัฒนาความสามารถของความเป็นผู้ประกอบการ

ดัชนีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารต้องคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานโยบายหรือแนวทางปฏิบัติให้โรงเรียนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในปัจจุบันได้ สอดคล้องกับ Zijlstra, P.H. (2014) ที่กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์คือการผลิตความคิดใหม่และมีประโยชน์ในด้านต่างๆ ทำให้ตระหนักถึงโอกาสการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น อีกทั้ง Ngigi, McCormick and Kamau (2018) ยังสนับสนุนว่า ความคิดสร้างสรรค์จะทำให้ผู้นำผู้ประกอบการเกิดความคิดที่แตกต่าง เกิดความท้าทายความเชื่อแบบเดิม นำไปสู่การมองปัญหาในรูปแบบใหม่

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ที่ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ เรียงลำดับตามค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ประกอบด้วย ความสามารถทางนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีการเชิงรุก และการมีวิสัยทัศน์ ดังนี้

1. ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovativeness) หมายถึง พฤติกรรมการคิดพัฒนาแนวคิดผลิตภัณฑ์ และการบริการใหม่ ใช้ประโยชน์จากความคิดในการสร้างโอกาส การใช้ทรัพยากรและการแก้ปัญหาของผู้ประกอบการ มีการกระตุ้นทางปัญญาให้ผู้อื่นคิดอย่างแตกต่าง มองการแก้ปัญหาเดิมในรูปแบบใหม่ ผ่านการสำรวจและเก็บข้อมูล การสร้างแนวคิดและออกแบบ และการนำแนวคิดไปทดสอบและปฏิบัติ

2. ความกล้าเสี่ยง (Risk taking) หมายถึง พฤติกรรมที่กล้าเสี่ยง ยอมรับความไม่แน่นอน การรับความท้าทาย มีการปรับตัวและความยืดหยุ่นจัดการกับความท้าทายได้อย่างมั่นใจในการเผชิญกับข้อจำกัด ความผิดหวัง หรือความทุกข์ เกิดการริเริ่มลงมือทำสิ่งใหม่ ตัดสินใจบนข้อมูลของความเป็นไปได้และ นำบทเรียนในอดีตประกอบการตัดสินใจ

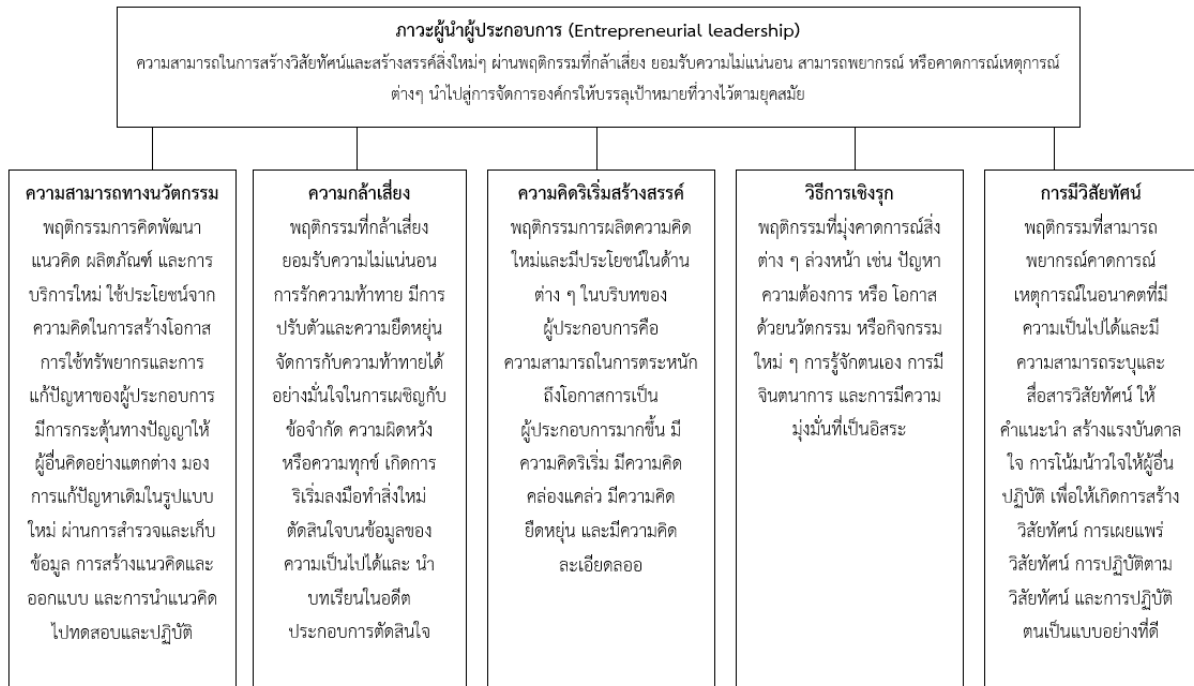
3. ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative thinking) หมายถึง พฤติกรรมการผลิตความคิดใหม่และมีประโยชน์ในด้านต่างๆ ในบริบทของผู้ประกอบการคือความสามารถในการตระหนักถึงโอกาสการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น มีความคิดริเริ่ม มีความคิดคล่องแคล่ว มีความคิดยืดหยุ่น และมีความคิดละเอียดลออ

4. วิธีการเชิงรุก (Proactive Method) หมายถึง พฤติกรรมที่มุ่งคาดการณ์สิ่งต่างๆ ล่วงหน้า เช่น ปัญหา ความต้องการ หรือ โอกาส ด้วยนวัตกรรม หรือกิจกรรมใหม่ๆ การรู้จักตนเอง การมีจินตนาการ และการมีความมุ่งมั่นที่เป็นอิสระ

5. การมีวิสัยทัศน์ (Visionary) หมายถึง พฤติกรรมที่สามารถพยากรณ์คาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตที่มีความเป็นไปได้และมีความสามารถระบุและสื่อสารวิสัยทัศน์ ให้คำแนะนำ สร้างแรงบันดาลใจ การโน้มน้าวใจให้ผู้อื่นปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

และสรุปองค์ความรู้จากการศึกษาครั้งนี้เป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ที่ใช้ในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ควรมุ่งเน้นพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถทางนวัตกรรมเป็นลำดับแรก เนื่องจากผลการวิจัยระดับความต้องการจำเป็นพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ ด้านความสามารถทางนวัตกรรมมากที่สุด

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางการวางแผนนโยบายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำผู้ประกอบการของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากผลการวิจัยได้ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดภาวะผู้นำผู้ประกอบการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้ประกอบการของบุคลากรในตำแหน่งอื่นเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงานในองค์กร

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำผู้ประกอบการของผู้บริหารโรงเรียนที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ตฤณเศรษฐ์ รัตนรังสฤษฎ์. (2561). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียนใน
เครือข่ายมัธยมศึกษาพัฒนาการ. สารนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประหยัด พิมพ์. (2561). การศึกษาไทยในปัจจุบัน. *Academic Journal of Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus*. 7(1). 242-249.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2564). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี
งบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bagheri, A., Lope Pihie, Z. A. and Krauss, S. E. (2013). Entrepreneurial leadership competencies
among Malaysian university student entrepreneurial leaders. *Asia Pacific Journal
of Education*. 33(4). 493-508.
- Bradley S. Smith. (2016). The role of leadership style in creating a great school. *SELU Research
Review Journal*. 1(1). 65-78.
- Ngigi, S., McCormick, D. and Kamau, P. (2018). Entrepreneurial leadership competencies in the
21st century: an empirical assessment. *DBA Africa Management Review*. 8(2). 1-17.
- Zijlstra, P. H. (2014). **When is entrepreneurial leadership most effective**. Behavioral,
Management and Social Sciences. University of Twente.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
เพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี*

A PARTICIPATIVE ADMINISTRATION OF COMMUNITY-BASED SCHOOL LEARNING
RESOURCES MANAGEMENT TO SUPPORT LEARNING SKILLS FOR LEARNER IN
THE 21st CENTURY UNDER THE OFFICE OF PATHUMTHANI SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹อำนาจ จันทร์พางาม Amnarj Janphangam ²สาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: camryhv2555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 22 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนาและทดลองรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการสอบถามเชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และขั้นตอนที่ 3 เพื่อประเมินรูปแบบฯ โดยการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 22 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้ องค์ประกอบที่ 2 รูปแบบการบริหาร PDCA 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) วางแผนการปฏิบัติงาน (P: Plan) 2) ดำเนินการตามแผน (D: Do) 3) ตรวจสอบประเมินผล (C: Check)

*Received: March 30, 2024, Revised: April 25, 2024, Accepted: April 25, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

4) นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A: Act) และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, แหล่งเรียนรู้, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ทักษะการเรียนรู้

Abstract

The purpose of this research article was to study a participative administration of community-based school learning resources management to support learning skills for learner in the 21st century under the office of Pathumthani Secondary Educational Service Area. It was a combined method research. The research method had 3 steps: Step 1: Study the conditions and guidelines for a participative administration of community-based school learning resources management to support learning skills for learner in the 21st century, with the population using in the research, there were 22 people and 12 key informants in the interviews. Step 2: To develop and test a community participatory management model for managing learning resources in schools to enhance learning skills of learners in the 21st century by in-depth inquiry with 9 experts, obtained through purposive selection, and step 3 to evaluate the model by examining the feasibility and usefulness of the model with the research population of 22 people, quantitative data were analyzed using basic statistics, namely percentage, mean, and standard deviation and qualitative data were analyzed using content analysis. The results found that; the community participatory management model for managing learning resources in schools to enhance the learning skills of students in the 21st century under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office consisted of 2 components: Component 1: Management; there were 5 areas of participation: 1) planning, 2) performing various actions, 3) evaluating results, 4) providing resources, 5) disseminating knowledge. Component 2: PDCA management model, 4 steps, including 1) plan work operations (P: Plan), 2) carry out the plan (D: Do), 3) check and evaluate results (C: Check), 4) bring the evaluating results to improve work (A: Act). The results of evaluating the feasibility and usefulness of the model in overall, it was at the highest level.

Keywords: Model, Community-participatory Management, Learning Resources, Community Participation, Learning Skills

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนมีโอกาสพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดด้วยการวางรากฐานการพัฒนาชีวิต รวมถึงการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ให้กระบวนการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการพัฒนาสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งจิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และมาตรา 40 บัญญัติให้กระจายอำนาจการบริหารการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปสู่สถานศึกษาโดยตรงโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาแต่ละแห่งทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ฉะนั้นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และได้วางเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) ทักษะ และคุณลักษณะ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติถึงเป้าหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวดที่ 4 มาตรา 22 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการ

เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของตนเองได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขฉบับเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 และแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 จึงเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ

แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งที่นักเรียนจะศึกษาค้นคว้าหาคำตอบที่สนใจใฝ่รู้แหล่งเรียนรู้มีทั้งภายในโรงเรียน และชุมชน แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนนอกจากห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ แล้ว สถานที่ทุกแห่งในบริเวณโรงเรียนจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ และบางครั้งโรงเรียนอาจจัดเพิ่มเติมสิ่งที่มีอยู่เช่น จัดเป็นจุดศึกษาสวนการเรียนรู้ ค่ายการเรียนรู้ โดยโรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่กล่าวในเบื้องต้นนั้น จะบังเกิดประสิทธิภาพในเชิงปฏิบัติต้องยึดหลักปรัชญาการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ซึ่งครูสามารถกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดได้ปฏิบัติงานด้วยเอกลักษณ์ของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ตระหนักในความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ดำเนินการส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัด ได้มีการประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมต่างๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง แต่จากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประจำปีการศึกษา 2562 – 2563 พบว่า โรงเรียนต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น ทุกโรงเรียนมีปัญหาไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนไม่สามารถหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาหรือรูปแบบที่จะอำนวยความสะดวกต่อการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้ตรงกับความต้องการเพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนจะส่งผลต่อความราบรื่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในทำนองเดียวกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนส่วนมากมีอาชีพทำการเกษตรและรับจ้างทั่วไปและมีฐานะยากจนจึงไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนหรือแม้แต่การอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนเอง นอกจากนั้นแล้วอาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและผู้ปกครอง หรือระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ไม่มีความคุ้นเคยกัน จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ชุมชนไม่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมใดๆ ของทางโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี, 2563)

จากความสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการดำเนินการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานแหล่งเรียนรู้ มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการนำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สู่การปฏิบัติจริงให้เกิดประสิทธิผลที่ยั่งยืนจึงจัดทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

การดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเอกสาร นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้รับผิดชอบงานแหล่งเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 22 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ใน 5 ด้าน คือ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ใน 5 ด้าน คือ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยจะดำเนินการดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ความรู้ (Content synthesis) นำผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มาเป็นข้อมูลสำหรับยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2. นำร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษาแล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสม และความถูกต้องของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ส่วนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2. ผู้วิจัยนำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ไปทดลองใช้โดยผู้วิจัยเลือกโรงเรียนคณะราษฎรบำรุงปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในการทดลองใช้ เพื่อให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมถึงรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และชุมชน แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ที่มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดต่อไป

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้และปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องแล้วจะดำเนินการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้จริง โดยการใช้แบบสอบถาม สอบถามผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบงานแหล่งเรียนรู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนที่ 1

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

1. ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และผลจากการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกันและออกแบบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้ร่างรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan: P) 2) การดำเนินการตามแผน (Do: D) 3) การตรวจสอบ (Check: C) และ 4) การแก้ไขปรับปรุง (Act: A) และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้

2. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยการตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า ด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$) เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การเผยแพร่ความรู้ ($\mu = 4.66$) รองลงมาคือ การวางแผน ($\mu = 4.63$) ด้านที่มีความถูกต้องมากที่สุด คือ การจัดหาทรัพยากร ($\mu = 4.52$) รองลงมาคือ การวางแผน ($\mu = 4.50$) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบฯ โดยรวม

ประเด็นในการตรวจสอบ	ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. การวางแผน	4.63	.23	มากที่สุด	4.50	.20	มากที่สุด
2. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ	4.54	.15	มากที่สุด	4.42	.19	มาก
3. การประเมินผล	4.58	.07	มากที่สุด	4.40	.21	มาก
4. การจัดหาทรัพยากร	4.58	.14	มากที่สุด	4.52	.18	มากที่สุด
5. การเผยแพร่ความรู้	4.66	.13	มากที่สุด	4.49	.08	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.60	.10	มากที่สุด	4.47	.17	มาก
$\mu = 4.53, \sigma = .20$						

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$) เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า ด้านที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การเผยแพร่ความรู้ ($\mu = 4.57$) รองลงมาคือ การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ($\mu = 4.54$) ด้านที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ การเผยแพร่ความรู้ ($\mu = 4.71$) รองลงมาคือ การวางแผน ($\mu = 4.50$) ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ โดยรวม

ประเด็นในการตรวจสอบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
1. การวางแผน	4.38	.15	มาก	4.50	.27	มากที่สุด
2. การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ	4.54	.17	มากที่สุด	4.40	.14	มาก
3. การประเมินผล	4.48	.21	มาก	4.43	.11	มาก
4. การจัดหาทรัพยากร	4.50	.18	มากที่สุด	4.48	.21	มาก
5. การเผยแพร่ความรู้	4.57	.17	มากที่สุด	4.71	.23	มากที่สุด

ค่าเฉลี่ยรวม	4.50	.18	มากที่สุด	4.50	.19	มากที่สุด
	$\mu = 4.50, \sigma = .18$					

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

1. ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา วิเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี และผลจากการศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกันและออกแบบรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้ร่างรูปแบบประกอบด้วยองค์ประกอบของรูปแบบการบริหาร PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Plan: P) 2) การดำเนินการตามแผน (Do: D) 3) การตรวจสอบ (Check: C) 4) การแก้ไขปรับปรุง (Act: A) และองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้ ซึ่งหลักการบริหารแบบ POLC มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต และคณะ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม 5) การวัดและประเมินผล ส่วนเนื้อหาฝึกอบรม จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 Plan 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 2 Do การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 3 Check การติดตามตรวจสอบทบทวน การประเมินผลและการรายงานผลการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หน่วยที่ 4 Act การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของบุปผา ทองน้อย (2557) ที่พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ได้กล่าวถึงการพัฒนาแบบว่า ผู้วิจัยจะพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีแนวความคิด วิเคราะห์สภาพการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น หรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีดา บุญเพลิง, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต (2562) ที่กล่าวว่า การนำนโยบายการปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จเพียงไรขึ้นอยู่กับความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และจำเป็นต้องตระหนักด้วยว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องยึดมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย

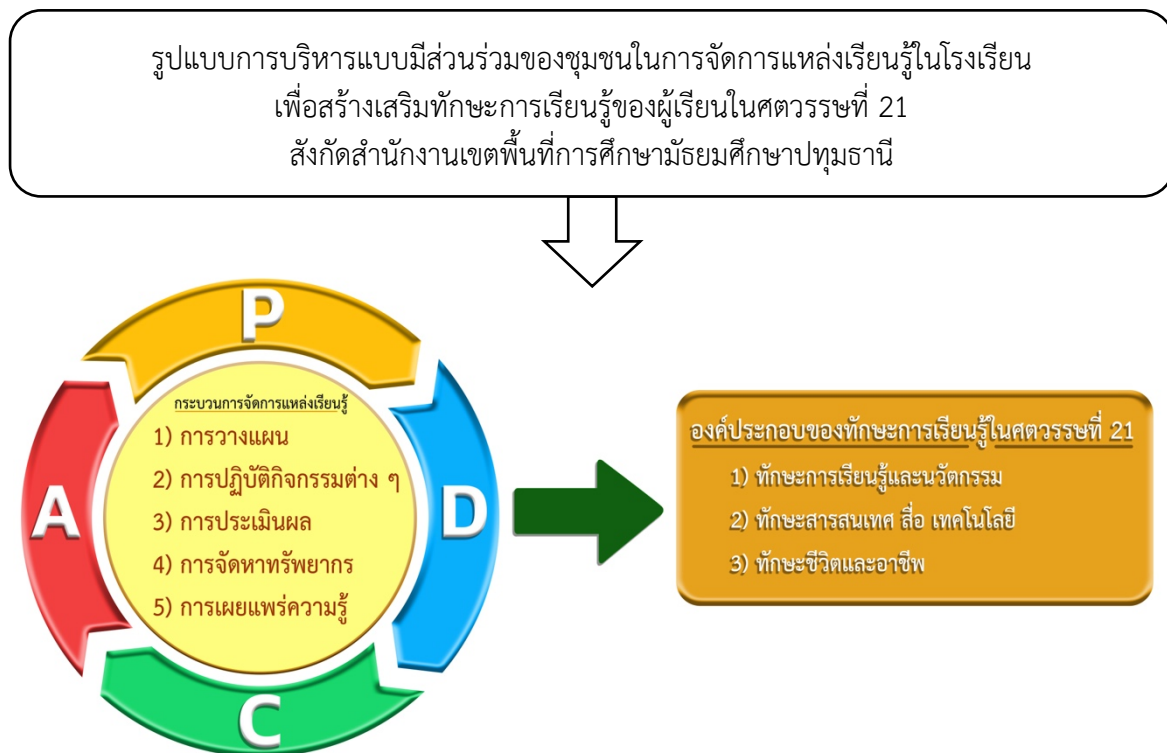
2. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยการตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง ตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน พบว่า ด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า ด้านที่มีความเหมาะสมมากที่สุดคือการเผยแพร่ความรู้ รองลงมาคือการวางแผน ด้านที่มีความถูกต้องมากที่สุดคือการจัดหาทรัพยากร รองลงมาคือการวางแผน ซึ่งสอดคล้องกับ Fetterman (1996) ที่สรุปไว้ว่า การร่วมมือรวมพลังในการปฏิบัติงานช่วยให้บุคลากรเกิดความรู้และทักษะในการปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของผลงานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเกิดความสำเร็จ และสอดคล้องกับ Kusek & Rist (2004) ที่สรุปไว้ว่า ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ต้องมีความถูกต้องสามารถตรวจสอบได้ มีความยุติธรรมและน่าเชื่อถือจึงจะทำให้รูปแบบมีความน่าเชื่อถือ และผลจากการใช้รูปแบบน่าเชื่อถือด้วย

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า ด้านที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดคือการเผยแพร่ความรู้ รองลงมาคือการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้านที่มีความเป็นประโยชน์มากที่สุดคือการเผยแพร่ความรู้ รองลงมาคือการวางแผน ซึ่งผลการวิจัยด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบมีกระบวนการที่มีประโยชน์ต่อวงการศึกษากว่าทั้งนี้อาจเนื่องรูปแบบมีกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจนมีการช่วยเหลือสนับสนุนแบบต่างๆ ทำให้ผลการประเมินคุณภาพมีความสมเหตุสมผลและให้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stufflebeam & Shinkfield (2007) ที่กล่าวว่า การประเมินควรมีประโยชน์ เพื่อนำผลและสารสนเทศไปปรับปรุงงาน ส่วนผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบมีวิธีการและขั้นตอนที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก กระบวนการช่วยทำให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงเนื่องจากผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง มีทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ และมีความคุ้มค่าในการดำเนินการตามรูปแบบ สอดคล้องกับแนวคิดของ Stufflebeam & Shinkfield (2007) ที่สรุปไว้ว่า เกณฑ์มาตรฐานที่สามารถปฏิบัติได้ ต้องการการปฏิบัติที่เป็นจริง รอบคอบ เป็นที่ยอมรับและประหยัด และไม่ฟุ่มเฟือย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) ด้านการประเมินผล 4) ด้านการจัดหาทรัพยากร และ 5) ด้านการเผยแพร่ความรู้ องค์ประกอบที่ 2 คือ รูปแบบการบริหาร PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน

ได้แก่ 1) วางแผนการปฏิบัติงาน (P: Plan) 2) ดำเนินการตามแผน (D: Do) 3) ตรวจสอบประเมินผล (C: Check) และ 4) นำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A: Act) ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีไปใช้ ควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้นำชุมชน โดยการประชุมชี้แจงให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลังจากที่ได้มีการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2.2 ควรศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เนื่องจากสถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาและสภาพแวดล้อมที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อค้นพบวิธีการพัฒนาระบบการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บุปผา ทองน้อย. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ปรีดา บุญเพลิง, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2562). การนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลไปสู่การปฏิบัติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ*. 8(1). 96-106.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. (2563). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563**. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561)**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2563). หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 7(1). 121-132.
- Fetterman, D.M. (1996). **Empowerment Evaluation: An Introduction to Theory and Practice**. In Fetterman, D.M., Kaftarian, S.J., Wandersman, A. (Eds). *Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self – assesment and Accountability*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kusek, J.Z. & Rist, R.C. (2004). **Ten Steps to a Results – based Monitoring and Evaluation System: A Handbook for Development Practitioners**. Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development/ The World Bank.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. J. (2007). **Evaluation Theory, Models and Applications**. CA: John Wiley and Son, Inc.

การจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี*
MANAGING THE CONSERVATION OF THAI-MON LOCAL TRADITIONS, PATHUM
THANI PROVINCE

¹ศิริชัย เกื้อกุล Sirichai Kueakul ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sirichai.ku@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีแบ่งการดำเนินงานวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 15 คน ระยะที่ 2 กำหนดรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี ด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี ด้วยการการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญ 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย-มอญ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) แบบแผนวัฒนธรรม วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ เครือญาติ 2) ศาสนาและความเชื่อ หลักศาสนา ความเชื่อในชุมชนความสามัคคี 3) เทคโนโลยี การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทักษะและความชำนาญในการใช้ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำรูปแบบไปใช้ 2) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ และผลการประเมินรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มีความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การอนุรักษ์, การจัดการ, ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ, จังหวัดปทุมธานี, ผู้นำชุมชน, ประชาชนชาวบ้าน

*Received: March 27, 2024, Revised: April 23, 2024, Accepted: April 23, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพจนานุกรม เรื่อง รูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The purpose of this research article was to study the conservation management of Thai-Mon local traditions, Pathum Thani Province. It was qualitative research. The research work was divided into 3 phases: Phase 1; studied the conservation of Thai - Mon local traditions, Pathum Thani Province by interviewing 15 key informants, Phase 2; determined the management model for the conservation of Thai-Mon local traditions, Pathum Thani Province by organizing a group discussion with 9 experts, and Phase 3; evaluating the management model for preserving Thai-Mon local traditions, Pathum Thani Province with a seminar based on 7 experts, data were analyzed using basic statistics and content analysis. The research results found that the management model for the conservation of Thai-Mon local traditions, Pathum Thani Province, had 3 parts: Part 1; the origin of the model, consisting of 1) the concepts and principles of the model, 2) the objectives of the model, Part 2; the elements of the management model preserving Thai-Mon local traditions, Pathum Thani Province, consisted of 1) cultural patterns, way of life, occupations, traditions, culture, relationships, kinship, 2) religion and beliefs, religious principles, beliefs in community harmony, 3) technology, public relations, skills and expertise in using, Part 3; using the model, consisting of 1) factors for using the model, 2) conditions for using the model and the results of the evaluation of the management model for the conservation of local Thai-Mon traditions, Pathum Thani Provinces was useful, appropriate and being possible in practice in overall, it was at the highest level.

Keywords: Model, Conservation, Management, Thai-Mon Local Traditions, Pathum Thani Province, Community Leaders, Local Philosophers

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันทำให้วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม ต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยทั้งสภาพแวดล้อม อาคารบ้านเรือน เครื่องแต่งกาย อาหารการคมนาคม การศึกษา ภาษา อาชีพ การติดต่อสื่อสาร เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยเทคโนโลยี และวิวัฒนาการสมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ อย่างรวดเร็ว หากแต่วัฒนธรรม ประเพณีของชาติเป็นรากเหง้าที่เราคนไทยจะลืมเสียไม่ได้ ในบางชุมชนยังมีการอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่นและยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน แต่ในชุมชนเมืองก็ยากที่จะรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมที่มีการขยายเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ประวัติศาสตร์บางอย่างสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย (อานนท์ อาภาภิรมณ์, 2525) ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ รามคำแหง จังหวัดสุโขทัย วันที่ 25 มกราคม 2507 ความตอนหนึ่งว่า “ชาติไทยเรานั้นได้มีเอกราช มีภาษา ศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นของตนเองมาช้านานหลายศตวรรษแล้ว ทั้งนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราได้เสียสละอุทิศชีวิต กำลัง ทั้งกายและใจ

สะสมสิ่งเหล่านี้ไว้ให้พวกเรา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้ให้คงทนถาวรตกเป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังต่อไป” (อ้างใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

ชาติไทยเป็นชาติที่เก่าแก่และมีวัฒนธรรมประจำชาติซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและพัฒนาหล่อหลอมขึ้นในสังคมไทย จนมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็นภาษา วรรณคดี ศิลปวัตถุดนตรี อาหารและการแต่งกาย นอกจากนี้ คนไทยยังได้มีการยอมรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นเข้ามา โดยการนำมาดัดแปลงผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยมีที่มาจากหลายแหล่งกำเนิดด้วยกัน ดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่ของประเทศไทยส่วนใหญ่มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ คนไทยจึงมีความผูกพันกับแม่น้ำลำคลองทำให้เกิดวิถีชีวิตริมน้ำและประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำที่สำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น 2) พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลานาน โดยคนไทยได้นำหลักคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การบวชเพื่อสืบทอดศาสนา เป็นต้น 3) ค่านิยมเป็นแบบอย่างพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกัน ค่านิยมบางอย่างกลายเป็นแกนหลักของวัฒนธรรมไทย เช่น ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งคนไทยให้ความเคารพและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก 4) การเผยแพร่และการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ ในอดีตประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมจากจีนและอินเดียเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติมาในประเทศไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มาจากชาติตะวันตกที่เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การแต่งกายตามแบบสากล การผูกเนคไท การสวมเสื้อนอก การสร้างบ้านเรือนรูปทรงต่างๆ เป็นต้น (ดนัย ไชยโยธา, 2546)

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนา ธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์มีการคุ้มครองและปกป้องด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการป้องกันการลอกเลียนแบบ ซึ่งรวมถึงการผลักดันให้เมืองประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะ ได้รับการขึ้นทะเบียนด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ก้าวสู่เมืองที่ได้รับการยอมรับในเวทีสากล อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์และการจัดทำแผนพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น พร้อมทั้งการส่งเสริม การท่องเที่ยวตามฤดูกาลและตามศักยภาพของพื้นที่ทั้งการท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยววิถีพุทธของโลก (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

ข้อมูลวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ อัตลักษณ์ชุมชนในรูปแบบดิจิทัลเป็นคลังความรู้ที่มีคุณค่า และเป็นแหล่งทรัพยากรต้นทางให้กับการสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ส่งเสริมให้ชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรชีวภาพและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศที่ตนเองอาศัยอยู่ ส่งเสริมการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจ

ดิจิทัล โดยกระบวนการขับเคลื่อนให้เกิดข้อมูลดิจิทัลดังกล่าว เริ่มต้นจากการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูล วัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งชุมชน หน่วยงาน สถาบัน ได้จัดเก็บข้อมูลภายใต้มาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมความหลากหลายทางชีวภาพกับสื่อวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชนในแต่ละรูปแบบ โดยเจ้าของข้อมูลสามารถกำหนดสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อเป็นการปกป้องรักษาข้อมูลสำคัญทางวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีความละเอียดอ่อนได้ และทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งทรัพยากรอื่น ทั้งในประเทศและภายนอกประเทศ ข้อมูลตั้งแต่ระดับดีเอ็นเอ ไปจนถึงระบบนิเวศ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ บุคคล การใช้ประโยชน์เพื่อนำมาจัดเก็บและพัฒนาให้เกิดโครงสร้างข้อมูลซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้าหากันได้เกิดเป็นเครือข่ายข้อมูลวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพขนาดใหญ่ โดยโครงสร้างข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาเปิดเผยสู่สาธารณะในรูปแบบเว็บไซต์ให้บริการและพัฒนาต่อยอดเป็นแอปพลิเคชัน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาต่อยอดเชิงเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน ก่อให้เกิดการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการต่อยอดการใช้งานข้อมูลทั้งข้อมูลวัฒนธรรม ข้อมูลชีวภาพ อัตลักษณ์ชุมชน ไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในอนาคต ตามแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งใน 5 จังหวัด ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปทุมธานีเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสสามโคก ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอสสามโคก กับฝั่งตะวันออกของจังหวัด หรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองบางส่วนของอำเภอธัญบุรี อำเภอลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีจึงเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านอุตสาหกรรม การคมนาคม การศึกษา การท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเฉพาะการสร้างหมู่บ้านจัดสรรและคอนโดมิเนียม ซึ่งมีผลทำให้ร่องรอยภูมิประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี เริ่มเลือนลางไปตามกาลเวลาและยุคสมัยที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2558)

ชุมชนชาวมอญได้อพยพมาพำนักอยู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระยาเกียรติและพระยาราม ขุนนางมอญที่มีความดีความชอบในราชการและกลุ่มญาติพี่น้องได้รับพระราชทานที่ดินตั้งบ้านเรือน ณ บ้านขมิ้น ซึ่งได้แก่ บริเวณวัดขุนแสนในปัจจุบัน มอญในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ทั้งกลุ่มชาวมอญเก่าที่อยู่มาแต่เดิมและกลุ่มชาวมอญใหม่ได้รับพระราชทานที่ดินให้ตั้งชุมชนอยู่ชานกรุงศรีอยุธยาบริเวณวัดตองปุและคลองคูจาม ในปัจจุบันแม้จะไม่มีชุมชนของผู้สืบเชื้อสายมอญภายในกรุงศรีอยุธยาอยู่ในบริเวณที่กล่าวถึงในประวัติศาสตร์ แต่ก็มีชุมชนมอญและกลุ่มวัฒนธรรมมอญกระจายอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจากพระนครศรีอยุธยาลงมาจนถึงกรุงเทพฯ หลายชุมชนชาวมอญได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ทั่วไปตามที่ราบลุ่มริมแม่น้ำภาคกลาง ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี อยุธยา นครปฐม

กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และบางส่วนของภูมิภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ทางภาคอีสาน ได้แก่ นครราชสีมา มีบ้างเล็กน้อยที่อพยพลงใต้ อย่างเช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี โดยมากเป็นแหล่งที่พระเจ้าแผ่นดินโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินทำกินให้ตั้งแต่แรกอพยพเข้ามา (เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาส, 2558)

จากชุมชนดั้งเดิมของจังหวัดปทุมธานี ธัญญบุรี และสามโคก ที่เคยเป็นชุมชนเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา ชาวบ้านทำมาค้าขาย โดยอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก สินค้าจากหลากหลายแหล่งมักมาพักขบวนที่ปทุมธานีก่อนที่จะเดินทางไปยังภาคเหนือ ตุ่มสามโคกและโอ่งราชบุรี ถือเป็นสินค้าที่นิยมอย่างมากในสมัยนั้น เมืองปทุมธานีเริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปีพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนไปเพาะปลูกพืชไร่และพืชสวนทางการเกษตรอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าว เช่น การทำสวนผัก แตงโม สวนส้ม จนพื้นที่นาบางส่วนกลายเป็นพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวานใหญ่ที่สุดในประเทศไทยประกอบกับช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ข้าวไทยเป็นที่ต้องการของตลาดโลกมาก ประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีความสำคัญในด้านการผลิตอาหารมาช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนอาหารของโลก ประเทศไทยจึงได้ทำการพัฒนาแหล่งน้ำในโครงการขนาดใหญ่ต่าง ๆ เพื่อการชลประทานโดยอาศัยเงินกู้จากธนาคารโลก และได้ก่อสร้างเขื่อนเจ้าพระยาที่จังหวัดชัยนาทในโครงการเจ้าพระยาใหญ่ แล้วเสร็จในปีพุทธศักราช 2500 ส่งผลให้พื้นที่บริเวณคลองรังสิตได้รับน้ำอย่างสม่ำเสมอ สำหรับใช้ในการเกษตรและยังสามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ดังกล่าว (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2558)

อีกปัจจัยหนึ่งที่เร่งความเจริญของปทุมธานี คือ การตัดถนนพหลโยธินในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 รวมทั้งการสร้างเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เพื่อการกักและการผลิตกระแสไฟฟ้า ผลพวงจากการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ๆ นอกเหนือไปจากโรงสีข้าวและโรงเลื่อยไม้ที่มีอยู่เดิม ไปเป็นโรงงานปั่นด้าย โรงงานย้อมผ้า โรงงานอุตสาหกรรมเคมี ส่งผลให้พื้นที่สองข้างทางถนนพหลโยธิน ในเขตรังสิตกลายเป็นย่านอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแรงงานในภาคเกษตรกรรมมาเป็นแรงงานรับจ้างในโรงงาน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและสภาพแวดล้อมของปทุมธานี มีการอพยพย้ายของแรงงานต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก ความต้องการที่อยู่อาศัยมีมากขึ้น หมู่บ้านจัดสรรและเมืองได้ขยายตัวไปอย่างมาก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี, 2558)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า การพัฒนาเมืองในปัจจุบันทำให้ประวัติศาสตร์เกิดการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่า วิถีชีวิตในชุมชนแบบดั้งเดิมเริ่มจางหายไปตามกาลเวลาหากแต่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และมีคุณค่าทางด้านความงามมีสุนทรีย์ ซึ่งจะสะท้อนเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การก่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่อพยพมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีการพัฒนาทางสังคมของวิถีชนที่มีคุณค่าทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสังคมหรือชุมชน และสะท้อนถึงพัฒนาการของการดำรงอยู่ของสังคมนั้น หากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมก็อาจจะทำให้ถูกทำลายลงด้วยสาเหตุต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ โดยเฉพาะการขยายเมืองเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจากวิถีชีวิตสังคมเกษตรกรรม สู่การเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้อัตลักษณ์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษาเรื่องการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นการสืบสานอนุรักษ์ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญในสังคมไทย ซึ่งจะได้เป็นประโยชน์ในการนำมาขยายผลถ่ายทอดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี เป็นระยะที่ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลของชุมชนไทยเชื้อสายมอญ เกี่ยวกับวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการร่างรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semistructured Interviews) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการจดบันทึก (Field notes) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นที่ในการวิจัยคือ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีชุมชนชาวมอญอาศัยอยู่มากที่สุด

ระยะที่ 2 กำหนดรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี โดยนำข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาจัดทำแบบสอบถามในการวิจัยโดยใช้วิธีการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี ประธานสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญจังหวัดปทุมธานี ประธานวัฒนธรรมตำบลบ้านกระแซง ประธานศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมวัดสำแล ประชาชนชาวบ้าน และทายาทผู้สืบเชื้อสายมอญ

ระยะที่ 3 ประเมินรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย – มอญ จังหวัดปทุมธานี เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถจัดทำได้จริง วิธีการประเมินรูปแบบโดยใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน เป็นเทคนิคที่เป็นรูปแบบการได้องค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์และองค์ความรู้ต่างๆ มาให้ข้อมูลเชิงลึกและทรงคุณเป็นกรณีวิพากษ์ วิเคราะห์ผลงานหรือแนวทางการออกแบบ ผู้วิจัยและนักออกแบบสามารถเรียนรู้ เข้าใจ กระบวนการและวิธีการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ สามารถนำมาสมทบและเป็นข้อมูลชั้นยอด ใช้ในการปรับหรือพัฒนาแนวคิดหรือประเมินผลงานให้สมบูรณ์มีเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีไทย-มอญ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 3 ส่วน สามารถอธิบายรายละเอียดได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ ที่มาของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 แนวคิดและหลักการของรูปแบบ

ภายใต้บริบทของกระแสสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เทคโนโลยี และวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากการปรับตัวของมนุษย์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิต ตามความเชื่อและหลักศาสนา หรือแบบแผนวัฒนธรรมต่างๆ ที่เป็นผลกระทบหรือสืบเนื่องจากเทคโนโลยีที่ใช้และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี เช่น แบบแผนในการตั้งถิ่นฐาน โครงสร้างของระบบเครือญาติ ถึงแม้ว่าวิถีชีวิตในชุมชนแบบดั้งเดิมเริ่มจางหายไปตามกาลเวลาหากแต่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และมีคุณค่าทางด้านความงามดงามมีสุนทรียะ ซึ่งจะสะท้อนเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การก่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่อพยพมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีการพัฒนาทางสังคมของวิถีชนที่มีคุณค่าทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสังคมหรือชุมชน และสะท้อนถึงพัฒนาการของการดำรงอยู่ของสังคมนั้น หากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม ก็อาจจะทำให้ถูกทำลายลงด้วยสาเหตุต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ โดยเฉพาะการขยายเมืองเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจากวิถีชีวิตสังคมเกษตรกรรมสู่การเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ตามกระแสโลกาภิวัตน์

วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมทฤษฎีของ sociobiology และวิวัฒนาการทางวัฒนธรรมที่อธิบายถึงวิถีสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในขณะที่ร่องรอยพัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มความซับซ้อนของสังคมหรือวัฒนธรรมวิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมยังพิจารณากระบวนการที่สามารถนำไปสู่การลดความซับซ้อน (ความเสื่อม) หรือที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการแพร่กระจายโดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญอย่างเห็นได้ชัดในความซับซ้อน (cladogenesis) วิวัฒนาการทางสังคมวัฒนธรรมคือกระบวนการที่การปรับโครงสร้าง โครงสร้างได้รับผลกระทบตามกาลเวลาทำให้เกิดรูปแบบหรือโครงสร้างในเชิงคุณภาพที่แตกต่างจากรูปแบบบรรพบุรุษตามแนวคิดทฤษฎีวิวัฒนาการของ Stewart (1972) โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการตามหลักการแนวคิดทฤษฎีของ Stoner & Wankle (1986) Mescon & Khedouri (1985) และบททวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านแบบแผนวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ในระบบเครือญาติ 2) ด้านศาสนาและความเชื่อ เกี่ยวข้องกับหลักการนับถือศาสนาที่ถูกติดมากับความเชื่อของชุมชน และยังสืบทอด อนุรักษ์อย่างเหนียวแน่นจากความสามัคคีของคนในชุมชน 3) ด้านเทคโนโลยี เกี่ยวข้องกับทักษะความสามารถในการใช้ และนำเทคโนโลยีมาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมในชุมชน

จากความสำคัญดังกล่าวส่งผลให้ชุมชนชาวมอญต้องมีการพัฒนาการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นำไปสู่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชน จึงควรมีรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ เพื่อให้ชาวมอญในชุมชนและทายาทผู้สืบเชื้อสายมอญได้เห็นความสำคัญ ในการที่จะอนุรักษ์และรักษาไว้ซึ่งประเพณีที่ดั้งเดิมของบรรพบุรุษ อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประเพณีมอญให้เป็นที่รู้จักขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อให้มีรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น และนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ต่อไป

ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

2.1 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย

1. แบบแผนวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนมอญในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นแบบแผนของการประพฤติปฏิบัติที่ฝังงานและการแสดงออกถึงความรู้สึกนึกคิดใน สถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมสามารถรู้ เข้าใจ ซาบซึ้ง ยอมรับ และใช้ปฏิบัติร่วมกันในสังคมสืบทอดปฏิบัติกันมาผ่านสายเลือดและเครือญาติ ได้แก่ 1) ภาษาและวัฒนธรรม หมายถึง ภาษาที่ใช้ในการพูดและการเขียนรวมทั้งงานประพันธ์ที่สร้างสรรค์ที่มีการบันทึกไว้ เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่เป็นลายลักษณ์อักษร 2) การแต่งกายและอาหาร หมายถึง เครื่องนุ่งห่ม และอาหารที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ 3) ประเพณีและพิธีทางศาสนา หมายถึง กิจกรรมที่ปฏิบัติในโอกาสของวันสำคัญต่างๆ 4) ศิลปกรรม หมายถึง งานศิลปหัตถกรรม จิตกรรม สถาปัตยกรรม และประติมากรรม 5) การแสดงและการละเล่น หมายถึง การละเล่นและของเล่นของชาวมอญ ดนตรีและเพลงมอญประเภทต่างๆ และศิลปะการแสดงของมอญ

ชาวมอญจึงเป็นกลุ่มคนที่มีแบบแผนวัฒนธรรมเป็นของตนเองเป็นจุดเริ่มต้นของ ศิลปะวัฒนธรรมของหลากหลายชนชาติแม้จะผ่านกาลเวลามานานแต่แบบแผนวัฒนธรรมก็ยังคงอยู่ตราบไต่ที่ ชาวมอญยังรักและหวงแหนในวัฒนธรรมของตนเอง

2. ศาสนาและความเชื่อ ศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ หลักธรรมคำสอน พิธีกรรมที่แสดงออกถึงความเชื่อนั้น และวิธีการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ศาสนาเป็นเรื่อง ความเชื่อศรัทธาในหลักธรรมคำสอน ซึ่งให้คำอธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับชีวิต ความเป็นมา ความเป็นอยู่ และ ความเป็นไป อธิบายอดีตปัจจุบัน และอนาคต อธิบายสาเหตุของปัญหาต่างๆ ทำให้เกิดความสงบ และ ความหวังในชีวิต พิธีกรรมคือ การแสดงออกถึงความเชื่อเหล่านี้ ตั้งแต่คนเกิดมาจนถึงตาย มีพิธีกรรมเกี่ยวกับ ชีวิต พิธีกรรมตามฤดูกาล ตามเทศกาล หรือวันสำคัญของประเพณีที่ได้กำหนด และกระทำสืบต่อกันมา พิธีกรรมเหล่านี้ นอกจากจะให้ความหมายเกี่ยวกับชีวิตแล้ว ยังเป็นการกระชับความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ ด้วยกัน และระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ทำให้หลักธรรมคำ สอน และกฎเกณฑ์ต่างๆ ของศาสนา ได้รับการเคารพนับถือ และปฏิบัติตามความเชื่อในศาสนาแสดงออกใน การดำเนินชีวิตประจำวันของผู้นับถือศาสนานั้นๆ ซึ่งมีกฎหรือบัญญัติที่เรียกชื่อต่างๆ กันเป็นแนวทางชาวมอญ จึงเป็นกลุ่มคนที่มีความผูกพันอย่างลึกซึ้งกับหลักศาสนาและความเชื่อที่ยึดถือสืบทอดกันมาอย่าง ยาวนานถึงปัจจุบัน

3. เทคโนโลยี เทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา เนื่องจากในการ ดำรงชีวิตมนุษย์ต้องพบเจอปัญหาต่างๆ มากมายในแต่ละวัน ดังนั้น เมื่อเกิดปัญหา มนุษย์ก็คิดหาวิธีแก้ปัญหานั้น ทั้งแบบการวิธีการและการสร้างชิ้นงาน ทำให้การใช้ชีวิตมีความสะดวกสบาย เมื่อมนุษย์พบปัญหาใน ชีวิตประจำวัน มนุษย์ก็จะหาวิธีแก้ปัญหานั้น เพื่อนำมาสร้างสิ่งที้นำมาใช้แก้ปัญหานั้น เมื่อเวลาผ่านไปความต้องการ

ของมนุษย์เปลี่ยน มนุษย์ก็จะพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยใช้การออกแบบที่มีอยู่เดิมเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาต่อยอดไปสู่เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้ในที่สุด เทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคตก็ยังมีพัฒนาเทคโนโลยีออกมาอย่างเร็วขีดจำกัด เทคโนโลยีจึงเป็นสำหรับมนุษย์ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าสังคมไหนก็มีความจำเป็นที่ต้องใช้เทคโนโลยีทั้งช่วยในการจัดเก็บข้อมูล การสืบค้นข้อมูล การติดต่อสื่อสาร ดังนั้น ผู้นำชุมชนหรือผู้นำกลุ่มต้องมีการเรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้

การนำรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ไปใช้ให้เกิดผลสำเร็จบรรลุเป้าหมายได้ ควรทำความเข้าใจแนวทางการนำไปใช้ในเรื่องต่อไปนี้

3.1 ปัจจัยการนำรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ไปใช้ มีดังนี้

1. แบบแผนวัฒนธรรม จะต้องมีการพัฒนาการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ อย่างต่อเนื่อง อาจจะมีการศึกษาข้อมูล การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม

2. ศาสนาและความเชื่อ มีกระบวนการ หรือจัดกิจกรรมการถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีไทย - มอญ ให้ความรู้อย่างถูกต้องมีเหตุ มีผล ไม่มั่วและเข้าใจง่าย ต้องมีความกลมเกลียวและความสามัคคีของชาวมอญในชุมชนที่จะร่วมมือกันในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีไทย - มอญ

3. เทคโนโลยี ในชุมชนต้องมีระบบสารสนเทศที่เข้าถึงได้ง่ายสะดวกในการใช้ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนเยาวชนรุ่นใหม่ควรมีบทบาทในการมีส่วนร่วมช่วยด้านเทคโนโลยีเพื่อให้ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถดำเนินการต่อไปได้ในสังคมปัจจุบัน

3.2 เงื่อนไขการนำรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ไปใช้ มีดังนี้

1. รูปแบบนี้สามารถนำไปใช้ในชุมชนได้ทุกชุมชน โดยเฉพาะชุมชนที่มีโครงสร้างองค์กร หรือมีการบริหารจัดการที่ใกล้เคียงกัน มีปัจจัยที่สอดคล้องกันก็สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

2. เทคนิคการจัดการแบบมีส่วนร่วมก็จะเป็นอีกเงื่อนไขที่จะช่วยให้การนำรูปแบบนี้ไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นในชุมชนที่จะนำรูปแบบนี้ไปใช้จะต้องปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการงานให้เป็นการบริหารจัดการงานแบบมีส่วนร่วมก็จะช่วยให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ที่หน่วยงาน สถานศึกษา หรือบุคคลที่สนใจในการเรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ สามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกก็เป็นเงื่อนไขอีกข้อหนึ่งที่ชุมชนต้องมีการจัดการให้พร้อมใช้งาน และเอื้อต่อการใช้งานอีกด้วย

ผลการประเมินรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี เพื่อทราบระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติของรูปแบบ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

องค์ประกอบ	ความคิดเห็น						แปลผล
	ความเป็นประโยชน์		ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ		
	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	$\overline{X}$	S.D.	
ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ							
1.1 แนวคิดและหลักการของรูปแบบ	4.71	0.49	5.00	0.00	4.71	0.49	มากที่สุด
1.2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	5.00	0.00	5.00	0.00	4.86	0.38	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย-มอญ จังหวัดปทุมธานี							
2.1 แบบแผนวัฒนธรรมวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ความสัมพันธ์เครือญาติ	5.00	0.00	5.00	0.00	4.71	0.49	มากที่สุด
2.2 ศาสนาและความเชื่อหลักศาสนา ความเชื่อในชุมชนความสามัคคี	5.00	0.00	5.00	0.00	4.71	0.49	มากที่สุด
2.3 เทคโนโลยี การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทักษะและความชำนาญในการใช้	5.00	0.00	5.00	0.00	4.57	0.53	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้							
3.1 ปัจจัยนำรูปแบบไปใช้	4.86	0.38	5.00	0.00	4.86	0.38	มากที่สุด
3.2 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้	4.86	0.38	5.00	0.00	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.92	0.18	5.00	0.00	4.77	0.39	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด	$\overline{X} = 4.90, \quad S.D.=0.19$						มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า จากการประชุมสัมมนาของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มีความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย-มอญ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) แบบแผนวัฒนธรรม วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ เครือญาติ 2) ศาสนาและความเชื่อ หลักศาสนา ความเชื่อในชุมชนความสามัคคี 3) เทคโนโลยี การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทักษะและความชำนาญในการใช้ ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำรูปแบบไปใช้ 2) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ซึ่งเป็นผลจากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 แล้วมีการทำการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ

ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การจดบันทึก และจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจึงทำให้ข้อมูลมีความตรงกับข้อมูลจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของไทยโรจน์ พวงมณี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมพื้นที่หมู่บ้านน้ำพร อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า 1) การสำรวจและศึกษานันทนาการในพื้นที่ โดยมีการออกแบบวิธีการเก็บข้อมูลบริบทพื้นที่ องค์ความรู้ทางธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องโดยกลุ่มคนในชุมชนนักวิชาการ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักวัฒนธรรมและนักพัฒนาชุมชน 2) กิจกรรมการสรุปข้อมูลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมีตัวแทนคนในชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น นักวิชาการนักวัฒนธรรม ตัวแทนปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานพัฒนาชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 คน โดยการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี โดยรวมมีความเป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและมีผลอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 3 ด้าน เพื่อให้การอธิบายเป็นไปอย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยจึงได้นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่แสดงความคิดเห็นในรอบสุดท้ายของการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นหลักในการอธิบาย มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรพร วรจักร (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการทอผ้าไหมศิลปวัฒนธรรมชุมชนของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปผลการวิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบการทำผ้าไหมศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ด้านทฤษฎีพื้นฐานและหลักการของรูปแบบ ด้านองค์ประกอบหลักรูปแบบการทำผ้าไหมศิลปวัฒนธรรม ด้านแนวทางการประเมินรูปแบบ มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มี 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ที่มาของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) แนวคิดและหลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย-มอญ จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย 1) แบบแผนวัฒนธรรม วิถีชีวิต การประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ เครือญาติ 2) ศาสนาและความเชื่อ หลักศาสนา ความเชื่อในชุมชนความสามัคคี 3) เทคโนโลยีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ทักษะและความชำนาญในการใช้ และส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำรูปแบบไปใช้ 2) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ ดังสรุปในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ควรมีแผนการพัฒนาการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ มีการศึกษาข้อมูล การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อให้การจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นทันต่อยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง และมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้ทราบว่าควรพัฒนาหรือปรับปรุงในด้านใด อย่างไรบ้าง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะพื้นที่ชุมชนไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้สนใจควรขยายพื้นที่ในการศึกษาเพิ่มเติม หรือควรมีการศึกษาเฉพาะประเพณีมอญที่มีอยู่ในประเทศไทย

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). **แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2554). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ดนัย ไชยโยธา. (2546). **สังคม วัฒนธรรม และประเพณี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ดวงพร สุภาพร. (2561). **วิธีการเรียนรู้กับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไทยโรจน์ พวงมณี. (2564). **แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมพื้นที่หมู่บ้านน้ำพรอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรพร วรจักร. (2559). **รูปแบบการดำเนินงานศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. คุุณภูมิตดการศีกษาคุุณภูมิตด. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). **พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม**. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/พระบรมราโชวาท-พระราชดำรัส/> สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2565.
- สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี. (2558). **สภาพแวดล้อมของปทุมธานี**. แหล่งที่มา <http://pathumthani.m-culture.go.th/activity.html?nid=114>. สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2565.
- สำนัก ก วรรณกรรม และ ประวัติศาสตร์. (2558). **200 ปี ปทุมธานี**. จาก <http://www.pathumthanitourist.com/th/2015-08-02-14-00-29/2015-08-24-04-44-31>. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2565.
- สุภางค์ จันทรวาณิช. (2543). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ. (2558). **มรดกทางวัฒนธรรม: การสร้างตัวตนคนมอญสามโคกจังหวัดปทุมธานี**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานนท์ อาภาภิรมณ์. (2525). **สังคม วัฒนธรรมและประเพณีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Mescon, M. & Khedouri, F. (1985). **Management: Individual and organizational effectiveness**. New York: Harper & Row.
- Steward Julian H. (1972). **Theory of Culture Change: The Methodology of Multilinear Evolution**. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Stoner, A. F. & Wankel, C. (1986). **Management**. 3 rd ed. New Delhi: Prentice – Hall.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม *

PARTICIPATIVE MANAGEMENT OF THE SCHOOL COMMITTEE IN MANAGING
LEARNING RESOURCES ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY
ECONOMY IN SMALL SCHOOLS UNDER THE SAMUT SONGKHRAM PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹เสกสรร สวนสำราญ Sakesan Suansumran ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ณกมล ปุณฺชเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sakesan.suan@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัย 3 ขั้นตอน: ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 34 คน และการใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างการวิจัย จำนวน 401 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบฯ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 30 คน และการประเมินรูปแบบด้วยแบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 45 คน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย ส่งเสริม

*Received: April 05, 2024, Revised: April 21, 2024, Accepted: April 21, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

สนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 3) การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 5) การพัฒนาพัฒนาองค์ความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) เงื่อนไขความรู้ 5) เงื่อนไขคุณธรรม และผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purpose of this research article was to study the participatory management of school committees in managing learning resources according to the philosophy of sufficiency economy in small schools under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office. It was a combined research method between quantitative research and qualitative research. The research was done in 3 steps: Step 1: Studied the conditions of participation and the need for participation of school committees in managing learning resources according to the philosophy of Sufficiency Economy in small schools by interviewing 34 key informants and using questionnaires for a research sample of 401 people, Step 2: Developed a model for managing the participation of school committees in managing learning resources according to the philosophy of the sufficiency economy in a small school under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office by organizing a group discussion of 18 experts by selecting them purposively and Step 3: evaluated the model by interviewing 30 key informants and evaluating the model with an evaluation form with a sample of 45 people used in the research, analyzing quantitative data with basic statistics such as percentages, means, and standard deviations, and qualitative data analysis using content analysis. The research results found that participatory management model of the school committee in managing learning resources according to the philosophy of sufficiency economy in small schools under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office, there were 2 components: Component 1: Participatory management of learning resources by the school committee in managing learning resources in 5 aspects, consisting of 1) Setting policies to promote and support, providing, creating, or developing learning resources in schools. 2) Promoting the development of personnel to have knowledge and experience in organizing learning resources in schools. 3) Supporting personnel in all departments to participate in presenting innovative work created from use of learning resources in schools. 4) Supervision, monitoring, and evaluation of the teaching and learning management system using learning resources in

schools. 5) Development of knowledge of the educational institution committee. Component 2: Philosophy of sufficiency economy in schools in 5 aspects, consisting of 1) moderation, 2) reasonableness, 3) good immunity, 4) knowledge conditions, and 5) moral conditions. The results of the evaluation of the model found that the model was feasible and useful at the highest level.

Keywords: Model, Participative Learning Resource Management, Philosophy of Sufficiency Economy, Small Schools

บทนำ

บทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันจากทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาทุกระดับ ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อลดขั้นตอน และสามารถแก้ปัญหาความซ้ำซ้อน ซึ่งแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เริ่มจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายหลักในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบฉบับแรกของประเทศไทย โดยมีเจตนารมณ์ให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยกำหนดหลักการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาตามมาตรา 9 ให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ โดยกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและสถาบันต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (ปัจจุบันให้ยุบเลิกและโอนอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 19/2560 เรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ สั่ง ณ วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2560) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง หลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษานั้นเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงานระดับปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจทางการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยตนเองโดยเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงการศึกษา ลงวันที่ 3 เมษายน พุทธศักราช 2560 พ.ศ. 2565, 2565)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยการกระจายอำนาจ และการจัดการศึกษาตามภารกิจงานหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญ บทบาท และหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสถานศึกษาและรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษารวมทั้งมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีความคล่องตัวและเกิดประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ในปัจจุบัน โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้น เช่น พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด สวนพฤกษศาสตร์ การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันนักเรียน เช่น กิจกรรมเลี้ยงปลา กิจกรรมปลูกผักสวนครัว กิจกรรมปลูกไม้ผล กิจกรรมเลี้ยงไส้เดือน กิจกรรมทำปุ๋ยหมัก และกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น (โรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามเล็งเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้พบว่า โรงเรียนต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน การจัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการกำกับติดตามดูแลและประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น ทุกโรงเรียนมีปัญหาในการได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โรงเรียนไม่สามารถหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหา หรือรูปแบบ ที่จะอำนวยความสะดวกต่อการมีส่วนร่วมให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ตรงกับความต้องการ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาจะส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ในทำนองเดียวกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้รับความร่วมมือในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ทราบว่ามีการประชุมหรือมีการอบรม ขาดความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เพราะไม่มีเวลา ขาดงบประมาณสนับสนุนส่วนมากมีอาชีพทำการเกษตรและรับจ้างทั่วไปและมีฐานะยากจนจึงไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน นอกจากนั้นแล้วอาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษา หรือระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับครูที่ไม่มีความคุ้นเคยกันจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม, 2564)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษายังมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในระดับน้อย จากปัญหาในลักษณะที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนา รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจทำการศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนทุกโรงเรียน เพื่อให้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัติ นักเรียน รวมทั้งเป็นสถานที่สำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่อยู่บริเวณโดยรอบของโรงเรียนและประชาชนทั่วไป และเป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

การดำเนินการวิจัยขั้นตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็กรวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเอกสาร นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร จำนวน 10 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 14 คน (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ใน 4 ด้าน คือ 1) การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 3) การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ส่วนที่ 3 ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

3.1 ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 60 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวงานงานบริหาร จำนวน 240 คน คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) จำนวน 420 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จาก 60 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 53 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวงานงานบริหาร จำนวน 148 คน คณะกรรมการสถานศึกษา (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) จำนวน 201 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้มาโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ใน 4 ด้าน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1. นำผลการศึกษาตามขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับหลักทฤษฎีที่ได้ศึกษาไว้แล้วตามขั้นตอนในบทที่ 2 แล้วนำมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับยกร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

2. นำร่างรูปแบบเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมพิจารณาแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3. ตรวจสอบรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) กับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานบริหาร ที่ได้รับรางวัลสถานศึกษาพอเพียงและคณะกรรมการสถานศึกษา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2) ครูผู้รับผิดชอบหัวงานงานบริหาร จำนวน 2 คน และ 3) คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้และมีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จำนวน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองและประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ทดลองรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ส่วนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของร่างรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ดังนี้

2.1 ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร จำนวน 10 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) จำนวน 10 คน รวมเป็น 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เฉพาะผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

2.2 การประเมินโดยใช้แบบประเมิน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จาก 60 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 60 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร จำนวน 240 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) จำนวน 420 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้แบบประเมิน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 15 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร 15 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) 15 คน รวมจำนวน 45 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 คือ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 3) การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และ 5) การพัฒนาพัฒนาองค์ความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 2 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความพอประมาณ คือ มีความพอดี มีความเข้าใจในศักยภาพของตน มีการปฏิบัติตนให้พอเหมาะกับศักยภาพของตนที่มีอยู่ ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล คือ มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีการกระทำอย่างรอบคอบ สอดคล้องกับเงื่อนไขของการมีความรู้ มีคุณธรรม วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลได้อย่างมีเหตุผล มีเหตุผลช่วยกำหนดความพอประมาณได้ 3) ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี คือ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุสมผล มีความเฝ้าหาความรู้รอบตัว และเหตุการณ์ต่างๆ มีความรักเอื้ออาทรต่อเพื่อนสมาชิกในสังคม มีความสามัคคีปรองดอง โดยคำนึงถึง ความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล 4) เงื่อนไขความรู้ คือ มีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง ความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ อย่างรอบด้านในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการใช้เป็นประโยชน์พื้นฐาน เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การมีความรอบรู้ย่อมทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง ทั้งนี้ รวมถึงความรอบคอบ ความระมัดระวัง คือ มีการวางแผน โดยสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่างๆ มาพิจารณาเชื่อมโยงสัมพันธ์กันและความมีสติตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชาต่างๆ เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติโดยมีการปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งกายภาพและทางสังคมด้วย และ 5) เงื่อนไขคุณธรรม คือ มีความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งครอบคลุมคนทั้งชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ นักธุรกิจ มีสองด้าน คือ ด้านจิตใจ/ปัญญา และด้านการกระทำในด้านแรกเป็นการเน้นความรู้คู่คุณธรรม ตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการกระทำหรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขนี้จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของความพอเพียงเป็นไปได้ ทำให้ตนเองไม่มีความโลภ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม เพราะการมีความโลภจะทำให้ทำอะไรสุดโต่ง ไม่นึกถึงความเสี่ยง ไม่รู้จักพอ มีโอกาสที่จะกระทำการทุจริต หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ประเมินในการตรวจสอบความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของของรูปแบบฯ โดยรวม

ประเด็นในการตรวจสอบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้						
1. การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดทำ จัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4.66	.35	มากที่สุด	4.61	.36	มากที่สุด
2. การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และ ประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4.64	.34	มากที่สุด	4.67	.28	มากที่สุด
3. การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการ นำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่ง เรียนรู้ในโรงเรียน	4.56	.37	มากที่สุด	4.62	.31	มากที่สุด
4. การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการ จัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4.63	.36	มากที่สุด	4.65	.35	มากที่สุด
5. การพัฒนาพัฒนาองค์ความรู้ของคณะกรรมการ สถานศึกษา	4.61	.31	มากที่สุด	4.50	.40	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน						
6. ความพอประมาณ	4.60	.55	มากที่สุด	4.50	.40	มากที่สุด
7. ความมีเหตุผล	4.56	.37	มากที่สุด	4.56	.37	มากที่สุด
8. ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	4.80	.55	มากที่สุด	4.50	.40	มากที่สุด
9. เงื่อนไขความรู้	4.56	.37	มากที่สุด	4.50	.37	มากที่สุด
10. เงื่อนไขคุณธรรม	4.61	.31	มากที่สุด	4.56	.37	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.80	.45	มากที่สุด	4.60	.55	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 5 ด้าน ดังนี้ 1) การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดทำจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 3) การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 5) การพัฒนาพัฒนาองค์ความรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา และองค์ประกอบที่ 2 ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีภาวะผู้นำและเป็นผู้นำทางวิชาการที่ต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้วยการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน ชุมชนท้องถิ่นของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา และมีแนวคิดในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีในชุมชน/ท้องถิ่นดังกล่าว ในส่วนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สอดคล้องกับ

งานวิจัยของจำรูญ กลิวัตร (2564) ที่ผลการวิจัย พบว่า การสร้างนวัตกรรมในโรงเรียนตามการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 3 ประกอบด้วย 1) เงื่อนไขความรู้ 2) เงื่อนไขคุณธรรม 3) ความมีเหตุผล 4) มีภูมิคุ้มกันที่ดี 5) ความพอประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ สันติเลทวงศ์ และคณะ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

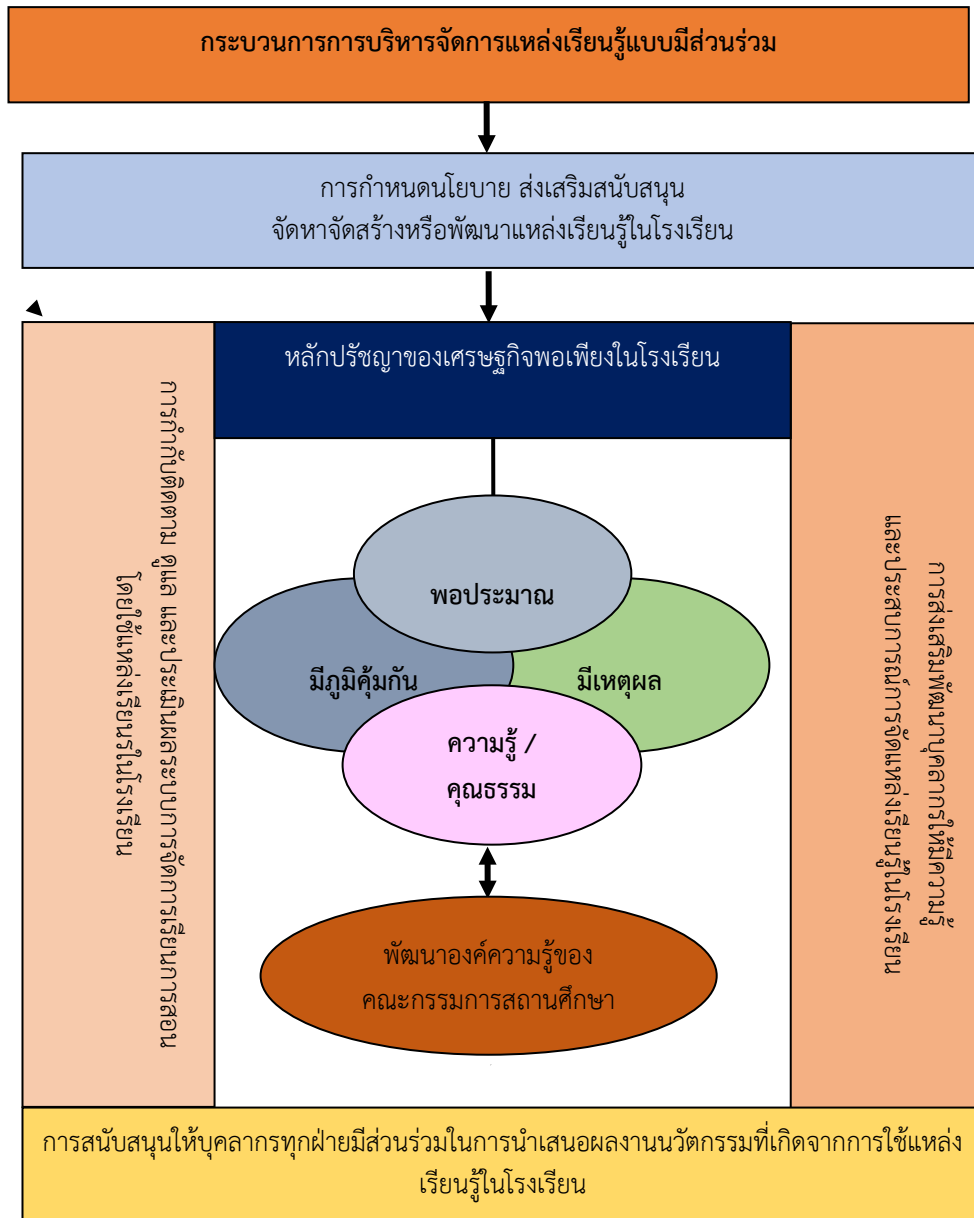
ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยการตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร และคณะกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง สอดคล้องกันคือ รูปแบบฯ มีความเหมาะสมดีมากในการนำไปใช้กับโรงเรียน เพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีบทบาท มาร่วมในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยมีขั้นตอนกระบวนการในการศึกษา การเก็บข้อมูล อย่างเป็นระบบ ชัดเจนตลอดจนการสร้างรูปแบบฯ ในการการบริหารโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ สันติเลทวงศ์ และคณะ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง และมีข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มเติม คือ ควรมีการนำเสนอเงื่อนไขสำคัญของการเป็นสถานศึกษาที่ใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นภาพความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการประเมินโดยใช้แบบประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและผู้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย มีการพัฒนา อบรม/สัมมนา อยู่เสมอ มีวิธีการและขั้นตอนนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง เป็นรูปธรรมที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก มีกระบวนการเป็นระบบ ผ่านการทดสอบหรือตรวจสอบก่อนนำไปใช้จริง มีทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ และมีความคุ้มค่าในการดำเนินการ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนา โด่งพิมาย (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการใน 2 องค์ประกอบคือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข โดยมีความคิดเห็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และมีประโยชน์โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 คือ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเป็นผู้นำทางวิชาการ ควรให้ผู้เกี่ยวข้องควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหาเพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์จริง

1.2 ควรมีการเสริมแรง สร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ ทั้งนี้อาจเป็นไปในรูปแบบของการศึกษาดูงาน การให้มีโอกาสในการศึกษาต่อหรือเข้ารับการศึกษอบรมตามโอกาสอันควร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน และบรรลุเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

- จำรูญ กสิวัตร. (2564). การศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 3 (นวัตกรรมและมูลค่าสูง) เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เด่นวิช ชูคันหอม. (2558). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนา โด่งพิมาย. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปาริชาติ สันติเลฆงษ์ และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออก. วารสารรัชต์ภาคย์. 16(48). 411-425.
- พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงการศึกษา ลงวันที่ 3 เมษายน พุทธศักราช 2560 พ.ศ. 2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนที่ 39 ก หน้า 14. (8 พ.ย. 2565).
- มุกิตา แพทย์ประทุม. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง. (2564). แผนปฏิบัติการโรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง. สมุทรสงคราม: โรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2564. สมุทรสงคราม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อรรธรณ แสงสุวรรณ. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับระบบประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

การพัฒนาโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์
เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู*

DEVELOPING A LEARNING MANAGEMENT MODEL USING DASE STUDIES AS A
BASIS TOGETHER WITH SCAMPER TECHNIQUES TO PROMOTE CREATIVE
EDUCATION AS AN INNOVATOR OF TEACHING PROFESSIONAL STUDENTS

¹กชพรรณ วิลาพันธ์ Kotchapphan Wilaphan ²นัรนาท จุลเนียม Neranart Chulniam

³เกษิณี ผลประพฤติ Kasinee Phonprakhom

^{1,3}มหาวิทยาลัยปทุมธานี Pathumthani University, Thailand

²มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี Thonburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: elovevmylove@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ 2) เพื่อทดลองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ 3) เพื่อหาความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู ระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเอกชน จังหวัดปทุมธานี จำนวน 53 คน ที่ลงทะเบียนรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาคการเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาและอาจารย์เกี่ยวกับโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ 2) แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ 3) แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน แผนการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ 4) แบบทดสอบ ความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ 5) แบบประเมินผลงานการออกแบบนวัตกรรม การศึกษาสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรรม 6) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ และ 7) แบบประเมินรับรองโมเดลการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test dependent และ one sample t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ (1) บทบาทผู้สอน (2) บทบาทผู้เรียน (3) เนื้อหา (4) ชุดคำถาม (5) ทรัพยากรการเรียนการสอน (6) สภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ โดยผ่านระบบจัดการเรียน (LMS) และเครื่องมือเทคโนโลยีที่มาสนับสนุนการเรียนรู้ และ 7) การประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และการประเมินการศึกษาสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูประกอบด้วย 8 ขั้นตอนตามกระบวนการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ได้แก่ (1) การให้ความรู้ (2) การกำหนดเป้าหมาย (3) การสำรวจแนวทางการออกแบบ (4) การรวบรวมข้อมูล

(5) การพัฒนาต้นแบบ (6) การพัฒนาชิ้นงาน (7) การนำเสนอผลงาน และ (8) การประเมินผล โดยแทรกการตั้งคำถามตามเทคนิคสแคมเพอร์ในทุกขั้นของการสอน โดยประเมินความเหมาะสมของโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ ในภาพรวมระดับมากที่สุดโดย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 2) ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และผลการศึกษาความสามารถในการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครูสูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 3) ผลความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนในภาพรวมในระดับมาก โดยประเมินการรับรองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อองค์ประกอบและขั้นตอนอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ: โมเดลการจัดการเรียนรู้, เทคนิคสแคมเพอร์, การเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

The objectives of this research are: 1) To create a learning management model using case studies as a basis together with Scamper techniques to promote creative education as an innovator of teaching professional students. 2) To test a learning management model using case studies as a basis together with Scamper techniques to promote creative education as an innovator of teaching professional students. 3) To find satisfaction with learning management using case studies as a basis together with Scamper techniques to promote creative education as an innovator of teaching professional students Bachelor's degree, private university Pathumthani Province, fifty-three people registered for the course in innovation and information technology. Semester 1, academic year 2023, using the method of selecting a purposive sample (Purposive Sampling). The duration of the experiment is eight weeks. Data collection tools include: 1) a questionnaire on the opinions of students and teachers regarding the learning management model by Using a case study as a basis along with the Scamper technique. 2) An interview with an expert about the learning management model using a case study as a base along with the Scamper technique. 3) A form to evaluate the suitability of the learning model. teaching Lesson plans and learning media 4) Creative problem-solving ability test 5) Innovation design performance evaluation form Creative education as an innovator; 6) Student satisfaction questionnaire with the learning management model using case studies as a basis along with the Scamper technique; and 7) Learning management model certification evaluation form. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean and standard deviation, dependent t-test and one sample t-test. The research results found that; 1) The learning management model using case studies as a basis together with the Scamper technique has 7 elements: (1) the role of the teacher, (2) the role of the learner, (3) content, (4) a set of questions,

(5) teaching resources. (6) The learning environment using case studies as a base along with Scamper techniques through the learning management system (LMS) and technological tools that support learning and (7) assessment of creative problem-solving abilities and assessment of creative education as an innovator for teaching professional students, consisting of eight steps as follows The learning process using case studies as a basis includes (1) providing knowledge (2) setting goals (3) exploring design guidelines (4) collecting data (5) developing prototypes (6) developing work pieces (7) presenting work and 8) Evaluation by inserting questions according to the Scamper technique in every step of teaching. And the evaluating the appropriateness of the learning management model using case studies as a basis together with the Scamper technique. Overall, the highest level by the mean value was 4.67. 2) The results of the study of creative problem-solving ability found that Average score of the post-study test was higher than before-study with a statistical significance of .05. And the results of the study of the ability to be an innovator of teaching professional students found that the mean score of the innovator ability of teaching professional students above the threshold Statistically significant at .05. 3) Results of student satisfaction with the learning management model using case studies as a base combined with the Scamper technique. It was found that students were satisfied with the teaching model in the picture. included at a high level. by evaluating the certification of the learning management model using a case study as a basis together with the Scamper technique from expert opinions on the components and steps. It is at the level of highest agreement. 6. Results of the evaluation to certify the learning management model using case studies as a basis together with the Scamper technique. It was found that the opinions Experts on the components and procedures were at the highest level of agreement.

Keywords: Learning Management Model, Scamper, Being an Innovator for Teaching Professional Students

บทนำ

การสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ตลอดจนเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมให้แก่ผู้เรียน การเรียนรู้ในยุคปัจจุบันมีอิทธิพลสูงในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เกิดความคิดรวบยอดในสิ่งที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้นช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นสิ่งที่กำลังเรียนเป็นรูปธรรม เชื่อมโยงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวผู้เรียนสู่การเรียนรู้ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่างๆ เป็นการส่งเสริมการมีกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้เรียน สร้างสภาพแวดล้อม และประสบการณ์การเรียนรู้ที่แปลกใหม่เพื่อที่กระตุ้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าให้เกิดนวัตกรรม (Innovation) เพิ่มมากขึ้น โดยมีการระบุ ว่า นวัตกรรมเป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญในการพัฒนาและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ดังเช่นใน

แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม คำศัพท์หนึ่งที่ตามมาคือ “Innovator หรือ นวัตกรรม” และทักษะสำคัญของการเป็นนวัตกรรม จากการทบทวนวรรณกรรม Dyer, Gregersen และ Christensen (2009) ได้ศึกษานิยายของผู้ประกอบการด้านนวัตกรรม 25 รายและสำรวจผู้บริหารมากกว่า 3,000 ราย และบุคคล 500 คน ที่เริ่มก่อตั้งบริษัทที่มีนวัตกรรมหรือคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อค้นหาทักษะของนวัตกรรม จากการศึกษาพบ 5 ทักษะสำคัญ ซึ่ง 5 ทักษะนี้ประกอบกันเป็นสิ่งที่เรียกว่า DNA ของนวัตกรรม ประกอบด้วย การเชื่อมโยง การตั้งคำถาม การสังเกต การทดลอง และการสร้างเครือข่าย เป็นต้น

นวัตกรรม (Innovator) คือ คนแรกในการกระทำสิ่งต่างๆ มีความรู้มีความสามารถในการเข้าใจ และประยุกต์ใช้ความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ รับมือกับอุปสรรคในระหว่างการพัฒนาวัตกรรมได้ กล้าเสี่ยงอย่างชาญฉลาด กล้าทำสิ่งใหม่ๆ กล้าคิดต่างอย่างสร้างสรรค์ในการทำให้เกิดนวัตกรรม (พัชรพร อยู่เย็น, อภิญญา ภูมิโธตา และ ศิริระ ศรีโยธิน, 2560) ดังนั้น นวัตกรรม (Innovator) คือผู้ที่สามารถสร้างสรรค์แนวคิด วิธีการหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ในการทำสิ่งต่างๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน อาจพัฒนากับผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นแล้ว หรืออาจปรับปรุงหรือให้การสนับสนุนที่สำคัญบางอย่างในการสร้างสรรค์ได้ เมื่อสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการ นวัตกรรมจะสร้าง POC หรือ Proof Of Concept หรือ การทดสอบความเป็นไปได้ เพื่อพิจารณาว่าแนวคิดของตนเองสามารถเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นไปได้ (พัชรพร อยู่เย็น, อภิญญา ภูมิโธตา และศิริระ ศรีโยธิน, 2560) โดย นวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของทั้งหมดและถือว่าหน้าที่หลักในการตัดสินใจในกระบวนการสร้างสรรค์นวัตกรรม (Noailles P, 2013)

ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยเทคโนโลยี เป็นสิ่งที่ครูต้องมีทักษะและมีความพร้อมผู้บริหารครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของครูในการออกแบบและสร้างนวัตกรรม โดยการสนับสนุนความพร้อมในด้านอุปกรณ์ความรู้และงบประมาณแก่ครูที่มีความต้องการจะพัฒนาความสามารถในด้านนี้หน่วยงานการศึกษาควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ให้ครูต้องพัฒนาความสามารถในการออกแบบและสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเชื่อมโยงไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมการศึกษาใหม่ๆ โดยอาจใช้วิธีการบูรณาการกับการวิจัยในชั้นเรียน (Pearson S, 2013) และพัฒนาการหาความรู้จากองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่ในองค์กรเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมให้สำเร็จ (Krashen, S. 2014) เหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นสำคัญในการสร้างสรรค์นวัตกรรมของครู โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) ให้ข้อเสนอแนะและช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจากปฏิบัติ (learning by doing) ซึ่งเป็นแนวทางของการเรียนรู้ตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (constructionist) ที่มีแนวความคิดว่าผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งการแสวงหาคำตอบจากการสืบค้นแหล่งความรู้ด้วยตนเอง โดยมีงานวิจัยที่ศึกษาเชิงทดลองของการพัฒนาการศึกษาสร้างสรรค์โดยใช้กิจกรรมด้านการคิดนอกกรอบ (divergent thinking) ของนักวิชาการหลายท่านซึ่งมีผลการวิจัยสอดคล้องกันว่าการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาจะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จของการเรียนมากกว่ากลุ่มที่จัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ (Liao et al., 2018; Tin. 2011; Dai, 2012; Maley A, 2014)

ในการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาที่ Osborn (1963) ได้พัฒนาวิธีการระดมสมอง (brainstorming) เพื่อสร้างการแก้ปัญหาที่เน้นบทบาทของการคิดแบบนอกกรอบ (divergent thinking) และสร้างทางเลือกที่แปลกใหม่ คือ การส่งเสริมให้มีการคิดอย่างอิสระ นำไปสู่การเลือกความคิดที่เหมาะสมที่สุด ซึ่ง Dacey & Kenny (1997) ได้สนับสนุนเทคนิคของการระดมสมองว่าได้ผลมากกว่าการคิดเพียงคนเดียว

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้เทคนิคสแคมเปอร์ (SCAMPER) ที่พัฒนาโดย Eberle ในปี ค.ศ. 1971 โดยตัวอักษรแต่ละตัวในคำว่า SCAMPER (สแคมเปอร์) หมายถึง แต่ละขั้นตอนในกระบวนการคิด และสร้างมุมมองใหม่ๆ สามารถต่อเติมความคิดที่มีอยู่แล้วให้น่าสนใจและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้ความคิดเก่าเป็นรากฐานของความคิดใหม่มีประโยชน์ในการให้คำตอบหรือทางเลือกที่หลากหลายสำหรับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์และการออกแบบสิ่งใหม่ที่น่าไปใช้ประโยชน์ได้ในการปฏิบัติได้

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจพัฒนาโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งจะเป็นแนวทางสำหรับการบูรณาการตามความต้องการของผู้เรียน ด้วยระบบการศึกษาอิเล็กทรอนิกส์ การเรียนรู้ทางไกล หรือการเรียนรู้ผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นช่องทางการเรียนรู้แบบปกติในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู
2. เพื่อทดลองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู
3. เพื่อความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์ รวมทั้งการศึกษา ความคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษาวิชาชีพครูอาจารย์ และความคิดเห็นของโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

ส่วนที่ 2 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครูซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน

ส่วนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการศึกษาศร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์

ขั้นตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเปอร์เพื่อส่งเสริมการศึกษาศร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการใช้แบบสอบถาม

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี จากจำนวน 8 คณะวิชา

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครูระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยปทุมธานี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 53 คน ได้แก่ สาขาวิชาการสอนปฐมวัย จำนวน 10 คน สาขาวิชาการสอนพลศึกษา จำนวน 23 คน และสาขาวิชาการสอนอิสลาม จำนวน 20 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นกลุ่มที่ผู้วิจัยสามารถดำเนินการได้โดยไม่ไปก่อความระบอบเดิมของการเรียนการสอนในสถาบันอื่นหรือสาขาวิชาอื่น

สรุปผลการวิจัย

1. การสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อ เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ และนำผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้าน การเรียนการสอนแบบผสมผสาน ด้านเนื้อหา ด้านวิธีสอน มากำหนดออกแบบเนื้อหาในรายวิชา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศให้สอดคล้องกับเนื้อหา และนำมาออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้การเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ โดยการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ และนำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและปรับแก้ตามคำแนะนำ เพื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว จำนวน 3 ท่านคือ ด้านเนื้อหาด้านภาษา ด้านประเมินผลเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้และนำมาหา ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ(Index of Item Objective Congruence: IOC) และปรับปรุงเกี่ยวกับรายละเอียดในกระบวนการเรียนการสอนในชั้นต่างๆให้สอดคล้องกับโมเดลการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น

โมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทผู้สอนในการจัดแผนการเรียนรู้กำหนดเนื้อหา วางแผนกิจกรรมและทรัพยากรในการเรียนแบบผสมผสาน สร้างแรงจูงใจในการเรียน วัดและประเมินผลผู้เรียน 2) บทบาทผู้เรียน คือ การแสวงหาความรู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มทั้งในชั้นเรียนปกติและแบบออนไลน์แสดงความคิดเห็นในการระดมสมอง ปฏิบัติและสร้างผลงาน นวัตกรรม 3) เนื้อหา โดยสาระความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้แก่เนื้อหาในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ 8 ขั้นตอนซึ่งประกอบด้วย ให้ความรู้ (Educate) กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย (Challenge) สำรวจแนวทางออกแบบ (Inspire) รวบรวมข้อมูล (Collect) พัฒนาต้นแบบ (Prototype) พัฒนาชิ้นงาน (production) นำเสนอผลงาน (Display) ประเมินผล (Evaluate) 4) ชุดคำถามเป็นกิจกรรมกระตุ้นและระดมสมองด้านความคิดโดยใช้รูปแบบเทคนิคของสแคมเพอร์เป็นเทคนิคการสร้างความคิดใหม่ ฝึกให้ผู้เรียนคิดตามขั้นตอนของการถามที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือกิจกรรมที่จะช่วยเน้นการปฏิสัมพันธ์แบบกลุ่มทางด้านความคิดหลากหลายแง่มุมใหม่ 5) ทรัพยากรการเรียนการสอนซึ่งนำมาใช้ในกิจกรรมของการเรียนรู้ ได้แก่ ความรู้ด้านเนื้อหา การสร้างนวัตกรรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการตรวจสอบประเมินผลงาน 6) สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบบ

ผสมผสานระหว่าง การเรียนในชั้นเรียนและการเรียนออนไลน์โดยผ่านระบบจัดการเรียน (LMS) และเครื่องมือเทคโนโลยี ที่มาสนับสนุนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น Application tools Social media และ 7) การประเมินผล ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และการประเมิน นวัตกรรมการศึกษาสร้างสรรค์ในด้านความใหม่ ความมีประสิทธิภาพและการมีคุณค่า สำหรับขั้นตอนในการจัด กระบวนการเรียนรู้ของโมเดลการจัดการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นระบุปัญหา ขั้นสร้าง ความคิด ขั้นวางแผนและลงมือปฏิบัติ และขั้นค้นหาการยอมรับ ซึ่งมีผลการวิจัยดังในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อ ส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ เหมาะสม
ขั้นตอนการสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้			
1.การปฐมนิเทศ	4.80	0.44	มากที่สุด
2.การวัดความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์	4.40	0.54	มาก
3.การเตรียมความพร้อมของผู้เรียน	4.80	0.44	มากที่สุด
4.การจัดกิจกรรมของกลุ่มผู้เรียน	4.40	0.54	มาก
ขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้			
1.ขั้นการระบุปัญหา			
1.1 ผู้เรียนกำหนดความต้องการการให้ความรู้	4.80	0.44	มากที่สุด
1.2 ผู้เรียนกำหนดเป้าหมาย	4.80	0.44	มากที่สุด
1.3 ผู้เรียนตอบชุดคำถาม (SCAMPER)			
2.ขั้นตอนการสร้างความคิด			
2.1 ผู้เรียนสำรวจแนวทางการเป็นนวัตกรรม	4.80	0.44	มากที่สุด
2.2 ผู้เรียนรวบรวมข้อมูล	4.80	0.44	มากที่สุด
2.3 ผู้เรียนตอบชุดคำถาม (SCAMPER)	4.80	0.44	มากที่สุด
3.ขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติ			
3.1 ผู้เรียนทำการสร้างต้นแบบการเป็นนวัตกรรม	4.80	0.44	มากที่สุด
3.2 ผู้เรียนทำการสร้างชิ้นงานนวัตกรรมฯ	4.60	0.54	มากที่สุด
3.3 ผู้เรียนตอบชุดคำถาม (SCAMPER)	4.40	0.54	มาก
4.ขั้นตอนการค้นหาและการยอมรับ			
4.1 ผู้เรียนนำเสนอผลงาน	4.80	0.44	มากที่สุด
4.2 ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันประเมินผล	4.80	0.44	มากที่สุด
4.3 ผู้เรียนตอบชุดคำถาม (SCAMPER)	4.40	0.54	มาก
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	4.67	0.27	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า การสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ($\bar{X}$ = 4.67, S.D.=0.27) โดย ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเรียนการสอนอยู่ระหว่าง 4.40 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด

ตารางที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
ขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้			
1.ขั้นการระบุปัญหา			
LMS Moodle	4.80	0.44	มากที่สุด
LINE	4.80	0.44	มากที่สุด
Padlet	4.80	0.44	มากที่สุด
YouTube	4.80	0.44	มากที่สุด
2.ขั้นตอนการสร้างความคิด			
Padlet	4.80	0.44	มากที่สุด
Google Docs	4.60	0.54	มากที่สุด
YouTube	4.80	0.44	มากที่สุด
Mentimeter	4.40	0.54	มาก
3.ขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติ			
LINE	4.80	0.44	มากที่สุด
YouTube	4.60	0.54	มากที่สุด
Google Docs	4.80	0.44	มากที่สุด
Canva	0.80	0.44	มากที่สุด
Pubhtml5	0.40	0.54	มาก
4.ขั้นตอนการค้นหาและการยอมรับ			
LINE	4.60	0.54	มากที่สุด
YouTube	4.60	0.54	มากที่สุด
Pubhtml5	4.60	0.54	มากที่สุด
Socrative	4.60	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	4.68	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินพบว่า เครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 ($\bar{X}=4.68$, S.D. =0.38) โดยค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนอยู่ระหว่าง 4.40 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด

2. ทดลองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการศึกษาสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

ผลของการทดลองใช้โมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการศึกษาสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งการนำเสนอเป็น 2 ประเด็น ดังนี้
1) ความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ 2) ความสามารถในการส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งมีผลการวิจัยดังในตารางดังนี้

ตารางที่ 3 ประเมินการทดลองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยภาพรวม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. โมเดลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จริง	4.80	0.44	มากที่สุด
2. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ตามโมเดลการจัดการเรียนรู้ฯ แบบผสมผสานฯ (8 สัปดาห์)	4.60	0.54	มากที่สุด
3. โมเดลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ได้จริง	4.80	0.44	มากที่สุด
4. โมเดลการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานฯ ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครูได้จริง	4.60	0.54	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	4.70	0.49	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลประเมินการทดลองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 ($\bar{X}=4.70$, S.D.=0.49) โดยค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานอยู่ระหว่าง 4.60 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ โดยภาพรวม

	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ทดสอบก่อนเรียน	53	30	11.18	2.01	33.727	.000
ทดสอบหลังเรียน	53	30	21.74	1.73		

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ก่อนและหลังการเรียนรู้ด้วยโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังเรียน ($\bar{X}$ = 21.74, S.D.=1.73) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 11.18, S.D.=2.01) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตารางที่ 5 การทดสอบความสามารถในการเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

คะแนนเต็ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value	Test-value
25	53	23.00	2.33	2.606	.015	21

จากตารางที่ 5 แสดงผลการทดสอบความสามารถในการเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยในภาพรวม พบว่า ความสามารถในการส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 21 คะแนนซึ่งเป็นเกณฑ์ระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อโมเดลการจัดการเรียนรู้ฯ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนใน ภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.48) ดังในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

ลำดับ	ความพึงพอใจของนักศึกษา	ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
1	การนำเข้าสู่บทเรียน		
	1.1 การปฐมนิเทศผู้เรียน	4.17	มาก
	1.2 การวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียน	4.13	มาก
	1.3 การจัดกลุ่มผู้เรียน	4.67	มากที่สุด
2	การดำเนินกิจกรรมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู		
	2.1 ขั้นการคิดและกำหนดหัวข้อเรื่องผ่านกระดานสนทนา	4.50	มาก
	2.2 ขั้นการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู	4.47	มาก
	2.3 ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม	4.37	มาก
	2.4 ขั้นการเขียนรายงานการปฏิบัติผ่านเอกสาร	4.20	มาก
	2.5 ขั้นการนำเสนอผลงาน	4.53	มากที่สุด
	2.6 การที่นักศึกษาวิชาชีพครูสามารถซักถามเมื่อเกิดข้อสงสัยได้ตลอด	4.63	มากที่สุด
	2.7 การเขียนรายงานผ่านเอกสารทำให้นักศึกษาช่วยกันแสดงความคิดเห็น	4.47	มาก
	2.8 การปฏิบัติงานทำให้นักศึกษาได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างผลงาน	4.73	มากที่สุด
	2.9 การนำเสนอผลงานต่างๆ ทำให้กลุ่มช่วยกันสร้างงานนำเสนอได้ดียิ่งขึ้น	4.60	มากที่สุด
	2.10 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ทำให้งานมีประสิทธิภาพมาก	4.76	มากที่สุด

ลำดับ	ความพึงพอใจของนักศึกษา	ค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
	2.11 การตอบคำถามช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกคิดมากยิ่งขึ้น	4.50	มากที่สุด
	เฉลี่ยรวม	4.48	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน คือ การนำเข้าสู่บทเรียนและการดำเนินกิจกรรมการสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากในทุกด้านเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการสร้างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู ดังต่อไปนี้

1.1 จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ รวมทั้งการศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของนักศึกษาวิชาชีพครู อาจารย์และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการสร้างร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู

1.2 โมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทผู้สอนในการจัดการแผนการเรียนรู้กำหนดเนื้อหา วางแผนกิจกรรมและทรัพยากรในการเรียนแบบผสมผสาน สร้างแรงจูงใจในการเรียน วัดและประเมินผลผู้เรียน 2) บทบาทผู้เรียน คือ การแสวงหาความรู้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่มทั้งในชั้นเรียนปกติและแบบออนไลน์แสดงความคิดเห็นในการระดมสมองปฏิบัติและสร้างผลงานนวัตกรรม 3) เนื้อหา โดยสาระความรู้ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้แก่เนื้อหาในรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ 8 ขั้นตอนซึ่งประกอบด้วย ให้ความรู้ (Educate) กำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย (Challenge) สำรวจแนวทางออกแบบ (Inspire) รวบรวมข้อมูล (Collect) พัฒนาต้นแบบ (Prototype) พัฒนาชิ้นงาน (production) นำเสนอผลงาน (Display) ประเมินผล (Evaluate) 4) ชุดคำถามเป็นกิจกรรมกระตุ้นและระดมสมองด้านความคิดโดยใช้รูปแบบเทคนิคของสแคมเพอร์เป็นเทคนิคการสร้างความคิดใหม่ ฝึกให้ผู้เรียนคิดตามขั้นตอนของการถามที่สอดคล้องกับเนื้อหาหรือกิจกรรมที่จะช่วยเน้นการ ปฏิสัมพันธ์แบบกลุ่มทางด้านความคิดหลากหลายแง่มุมใหม่ 5) ทรัพยากรการเรียนการสอนซึ่งนำมาใช้ในทุกกิจกรรมของการเรียนรู้ได้แก่ ความรู้ด้านเนื้อหา การสร้างนวัตกรรม การแลกเปลี่ยน เรียนรู้และการตรวจสอบประเมินผลงาน 6) สภาพแวดล้อมการเรียนการสอนแบบผสมผสานระหว่าง การเรียนในชั้นเรียนและการเรียนออนไลน์โดยผ่านระบบจัดการเรียน (LMS) และเครื่องมือเทคโนโลยีที่มาสนับสนุนการเรียนรู้ไม่ว่าจะเป็น Application tools Social media และ 7) การประเมินผลที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง โดยประเมินความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์และการประเมินนวัตกรรมการศึกษาสร้างสรรค์ในด้านความใหม่ ความมีประสิทธิภาพและการมีคุณค่า สำหรับขั้นตอน

ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโมเดลการจัดการเรียนรู้นี้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นระบุปัญหา ขั้นสร้าง ความคิด ขั้นวางแผนและลงมือปฏิบัติ และขั้นค้นหาการยอมรับ

1.3. ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู ดังนี้

1.3.1 การประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยประเด็นในการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้คือ 1) องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) เนื้อหา 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้และ 5) การวัดและการประเมินผล โดยผล การประเมินพบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้คือ 4.91 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านของแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมตั้งแต่ 4.33 ถึง 5.00

1.3.2 การประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้โดยประเด็นในการประเมิน ประกอบด้วย 1) โครงสร้างของการออกแบบบทเรียน 2) การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบ LMS 3) การออกแบบระบบบริหารจัดการรายวิชา 4) ระบบการติดต่อสื่อสาร และ 5) การวัดผล ประเมินผล ผลการประเมิน พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการประเมินความ เหมาะสมของสื่อการเรียนรู้สำหรับใช้ในการจัดกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในโมเดลการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ พบว่า ค่าเฉลี่ย ความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ในภาพรวมคือ 4.79 ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79/S = 0.41$) และค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.30 ถึง 5.00 ซึ่งอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

1.3.3 การประเมินร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรของนักศึกษาวิชาชีพครู มีประเด็นการประเมิน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ภาพรวมของรูปแบบ 2) องค์ประกอบของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการเรียนการสอนตามรูปแบบ 4) เครื่องมือการเรียนรู้ 5) แนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ 6) การใช้งานรูปแบบ โดยสรุปผลการประเมินในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ผลการประเมินในภาพรวมพบว่า ร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 โดยค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของ ส่วนประกอบของรูปแบบอยู่ระหว่าง 4.60 ถึง 4.70 ซึ่งอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด 2) องค์ประกอบของร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมมากที่สุดโดยมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 โดยค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอยู่ระหว่าง 4.60 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด 3) ขั้นตอนการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ มีความ เหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 โดยค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเรียนรู้ อยู่ระหว่าง 4.40 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด 4) เครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนของร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 โดยค่าเฉลี่ยความ เหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนอยู่ระหว่าง 4.40 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด 5) แนวทางการประเมินผลที่กำหนดในร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ มีความ เหมาะสมในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 โดยค่าเฉลี่ยความ เหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผล การเรียนอยู่ระหว่าง 4.60 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด 6) ผลการประเมินด้านการใช้งานในร่างโมเดลการจัดการเรียนรู้ มีความ เหมาะสมในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 โดยค่าเฉลี่ย

ความเหมาะสมของประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานอยู่ระหว่าง 4.40 ถึง 4.80 ซึ่งอยู่ในระดับความเหมาะสมมากถึงมากที่สุด

2. ผลการทดลองโมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการศึกษาสร้างสรรค์การเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยสรุปผลใน 2 ประเด็น ได้แก่

2.1 ผลการศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ที่พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนในทุกด้าน โดยเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างโดยใช้สถิติ t-test dependent พบว่า คะแนนเฉลี่ยของการทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สามารถอภิปรายถึงสาเหตุของ ผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1.1 การคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ความรู้และการให้สถานการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดหาคำตอบที่แปลกใหม่ (Sung et al., 2013) ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Treffinger et al. (2007) ที่เชื่อว่า ความสามารถในการแก้ปัญหาขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคคลในการวางแผน โดยให้ความสำคัญกับความแตกต่างระหว่างบุคคลในการกำหนดวิธีการเพื่อให้ได้คำตอบที่ความชัดเจนและการนำไปสู่การดำเนินการ มีส่วนช่วยในการทำให้ปัจจัยของการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ 3 ประการ ได้แก่ ความรู้ (cognitive factor) เจตคติ (affective factor) และการตระหนักรู้ในความคิดของตน (metacognition factor) มีความชัดเจนขึ้นจากการคิดหาคำตอบที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Osborn (1963) ที่ได้พัฒนาวิธีการระดมสมอง (brainstorming) เพื่อสร้างการแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ในทุกแบบที่เป็นไปได้การระดมสมองช่วยให้เกิดการคิดแบบอนกนัย (divergent thinking) และสร้างทางเลือกที่แปลกใหม่ ดังนั้น ปัจจัยแห่งความสำเร็จประการหนึ่งของการใช้วิธีการเรียนการสอนตามรูปแบบที่ได้พัฒนาขึ้นก็คือ การสร้างปฏิสัมพันธ์แบบกลุ่ม (group interaction) เพื่อกระตุ้นให้มีการคิดที่หลากหลายมีความแปลกใหม่ คล่องตัว และยืดหยุ่น

2.1.2 การพัฒนาการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นแนวทางการ จัดการเรียนการสอนที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการศึกษาในปัจจุบันในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้ก้าวเข้าสู่ความเป็นวิถีปกติใหม่ (new normal in educational technology) ด้านเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ เช่น การจัดการเรียนรู้ผ่านเว็บ (web-based instruction) ความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ (Covili, 2012) ซึ่งการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยเพิ่มความน่าสนใจในการสอน และลดการเรียนการสอนแบบบรรยาย แนวคิดการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ในงานวิจัยของ Ching– Wen Wang Ruey–Yun Horng (2002) เรื่องผลของการฝึกการคิดแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ประเภทของการคิดและการปฏิบัติงานด้านวิจัยและพัฒนา ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หลังการฝึก CPS คะแนนด้านการคิดคล่อง (fluency) และคิดยืดหยุ่น (flexibility) สูงกว่าก่อนการฝึก

2.2 ผลการศึกษาความสามารถในการส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 21 คะแนนซึ่งเป็นเกณฑ์ในระดับคืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พอที่จะอภิปรายถึงสาเหตุได้ดังต่อไปนี้

2.2.1 การส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ผู้วิจัยใช้เป็นกระบวนการหนึ่งในกิจกรรมการเรียนรู้มีส่วนที่ช่วยสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียน โดยกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาความคิดที่

แตกต่างไปจากเดิม และสร้างการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยผ่านเทคโนโลยีเพื่อการสร้างต้นแบบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ออกแบบอย่างอิสระ (open-ended nature of design) การเชื่อมโยงสู่แหล่งความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ และช่องทางการเรียนรู้แบบออนไลน์ มีการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การให้ข้อมูลป้อนกลับ (feedback) ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของงานนั้นและพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับงานของ Greaves, Zibarras & Stride (2013) ที่ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการออกแบบกับการออกแบบสิ่งของด้วยตัวต่อเลโก้ในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โครงสร้างร่างกายของสัตว์สมบัติ ของวัสดุ เครื่องกลอย่างง่าย และเสียง ตามลำดับ นอกจากนี้ Jaiswal & Kant (2018) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นเกรด 7 ด้านความรู้เกี่ยวกับเครื่องกลอย่างง่าย เจตคติต่อเนื้อหาวิชา และเจตคติต่อความคิดสร้างสรรค์ พบว่านักเรียนทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้ง 3 ด้าน โดยนักเรียนกลุ่มทดลองทำคะแนนหลังเรียนด้านความรู้และเจตคติต่อความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าการให้อิสระแก่นักเรียนในการคิดออกแบบและทดสอบความคิดของตนเองช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านความรู้และความคิดสร้างสรรค์ได้ดีกว่าการชี้นำโดยครู

2.2.2 โมเดลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ให้ผู้สอนมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงได้ฝึก ค้นคว้า และศึกษาทดลอง ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งปัจจัยความสำเร็จประการหนึ่งน่าจะมาจากบทบาทของผู้สอนจึงมีลักษณะผู้อำนวยการความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ (learning facility) โดยการกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม สืบค้นข้อมูลและรายละเอียด ส่งเสริมกระบวนการสะท้อนคิด อย่างมีเหตุผล การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้วยคำพูด ภาพ บนสื่อ และช่องทางที่เหมาะสม

2.2.3 การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ทั้งด้านการสำรวจข้อมูลเพื่อการระบุปัญหาที่ชัดเจน การสร้างความคิดเพื่อให้เกิดความใหม่ ของการแก้ปัญหาที่แตกต่างจากเดิมและมีคุณค่ามากกว่าเดิม ซึ่งกระบวนการคิดและผลิตผลของการคิดดังกล่าวจำเป็นต้องมีการบูรณาการเนื้อหาที่เป็นสหวิทยาการ ซึ่งการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ มีจุดเด่นที่ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการเนื้อหาให้มีความสำคัญกับการออกแบบ (design process skills) และการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง (hands-on learning) (Lee & Breitenberg, 2010) ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก คือ การให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ทั้งที่เป็นผลงาน สิ่งประดิษฐ์ ระบบใหม่หรือวิธีการแก้ปัญหาใหม่ และการสร้างและประเมินต้นแบบ (prototype) และการสร้างชิ้นงานจริงที่สมบูรณ์ (Gerber et al., 2012) ประเมินผลงานและการค้นหาการยอมรับ ดังนั้น ขั้นตอนการเรียนรู้ของผู้เรียนในกระบวนการใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์จึงส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และสามารถสร้างผลงานให้นักศึกษาวิชาชีพครูให้เป็นนวัตกรรมเพื่อสร้างนวัตกรรมได้

3. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ เพื่อส่งเสริมการศึกษารสร้างสรรคการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู

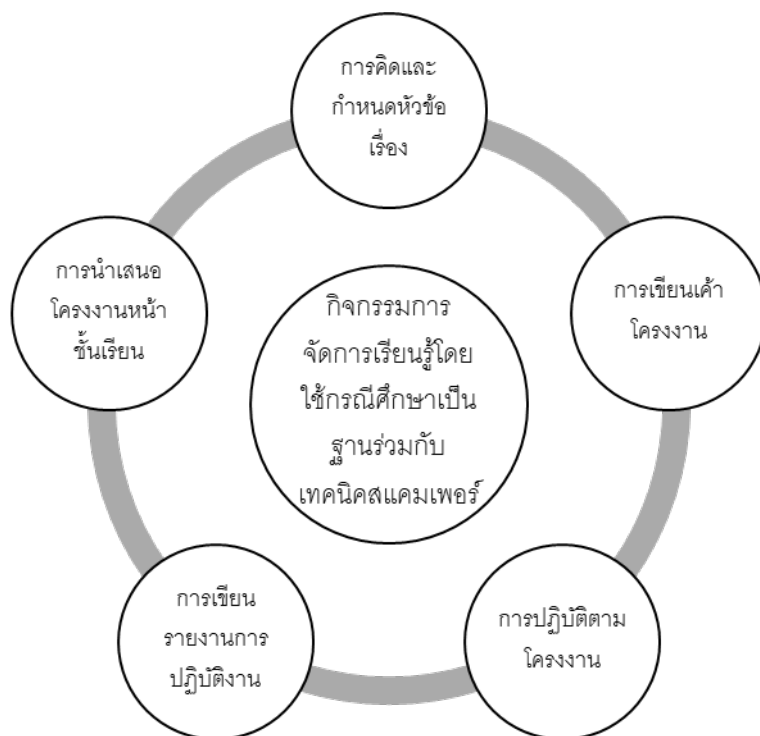
ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาวิชาชีพครูที่มีต่อโมเดลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อโมเดลการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 นั้น พอที่จะอภิปรายสาเหตุที่มาจากโมเดลการจัดการเรียนรู้ ที่เป็นการใช้ข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นของการเรียนแบบดั้งเดิม (tradition) และการเรียนแบบดิจิทัล (digital)

environment) เข้าด้วยกัน รวมทั้งการผสมผสานแนวคิดของการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ โมเดลการจัดการเรียนรู้ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์การเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ และเทคนิคการใช้คำถามกระตุ้นการคิดแปลกใหม่ด้วยวิธีสแคมเพอร์ เป็นรูปแบบการสอนที่สอดคล้องกับกระบวนการคิดที่มีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วย 3 มิติที่สำคัญ ได้แก่ การวางแผน การติดตาม และการทบทวน โดยในมิติด้านการวางแผนผู้เรียนจะกำหนดเป้าหมายสำหรับการเรียนรู้ การตรวจสอบเนื้อหาเบื้องต้น และการวิเคราะห์งาน ส่วนการติดตามเป็นการควบคุมกระบวนการด้านการคิด โดยเกี่ยวข้องกับการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการเลือกว่าต้องการบรรลุเป้าหมายใด มีการติดตามและการนำเสนอกระบวนการทำงาน และผลการทำงานซึ่งความสำเร็จในการทำงานแต่ละขั้นจะกลายเป็นแรงจูงใจในการคิดสร้างสรรค์ช่วยสร้างเจตคติ (affective) ที่ดีต่อผลที่จะได้รับ และเป้าหมายของการเรียนรู้จึงทำให้ผู้เรียนมีเจตคติทางบวกต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้และมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์เพื่อส่งเสริมการเป็นนวัตกรรมของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งในการพัฒนาโมเดลแต่ละครั้งควรมีเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจง และมีความพยายามพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ โดยการปฏิบัติการเป็นนวัตกรรมที่ดีจะต้องใช้ระยะเวลา ที่จะทำให้ตัวผู้วิจัยเองมีประสิทธิภาพมากที่สุด สรุปเป็นภาพองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ว่า โมเดลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานร่วมกับเทคนิคสแคมเพอร์ เพื่อให้การฝึกฝนหรือการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มี 5 ขั้นตอนได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การคิดและกำหนดหัวข้อเรื่องผ่านกระดานสนทนา ผู้เรียนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นที่ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มที่สนทนากันนั้น เกิดจากการคิดไตร่ตรองคำตอบอย่างรวดเร็ว และแลกเปลี่ยนแนวคิดของกันและกันโดยผ่านกระดานสนทนา เป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Majid et al. (2003) ที่ศึกษาผลการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ นักเรียนที่ใช้อินเทอร์เน็ตนั้นสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการลงมือปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 การเขียนเค้าโครงงานผ่านเอกสาร เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มซึ่งต้องใช้ทักษะการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนอย่างมาก จะเห็นได้ว่าเพื่อนในกลุ่มมีอิทธิพลต่อการทำงานในขั้นตอนนี้ เนื่องจากทุกคนต้องช่วยกันคิดและร่วมกันเขียนโครงงานผ่านเอกสารในเวลาจำกัด เป็นวิธีสอนที่เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้ ตามที่ วรวิทย์ มัสพันธ์ (2556) กล่าวได้ว่า การสนับสนุนจากเพื่อนที่มีความสัมพันธ์ทางบวก จะสามารถแก้ปัญหาร่วมกันและระดมสมองเป็นกระบวนการฝึกและวิธีการสอนที่เสริมสร้างสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติโครงงาน ผู้เรียนจะต้องสร้างลงมือสร้างที่ตนเองได้ออกแบบเขียนเค้าโครงงานไว้ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้คิดว่าเมื่อออกแบบแล้ว สามารถนำมาลองเล่นถ้าผลที่ได้ไม่เป็นตามที่วางแผนไว้จะต้องแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 การเขียนรายงานปฏิบัติงานผ่านเอกสาร ทุกคนภายในกลุ่มสามารถช่วยกันหรือแบ่งหน้าที่ในการเขียนรายงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับจันทร์จิรา แดงฉวน (2560) กล่าวว่า ผู้เรียนแบ่งหน้าที่ในการทำงานกลุ่ม สามารถวางแผนการทำงาน ทำงานจนสำเร็จ โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ มีการยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่ม มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอโครงงานหน้าชั้นเรียนที่ตนเองสร้างขึ้น ผู้เรียนจะต้องมีการเตรียมตัวทั้งการใช้สื่อ การใช้ภาษาที่เหมาะสม น้ำเสียงในการนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิเคราะห์แบบประเมินผลโครงงานที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้กล่าวว่า กระบวนการความคิดสร้างสรรค์ สามารถจัดการเรียนรู้โดยใช้การนำเสนอผลงาน เพราะเป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้มีโอกาสอภิปรายวิจารณ์ แสดงความคิดเห็นผลจากการนำเสนอของผู้อื่น แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนในชั้นเรียนทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงออกส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนโดยตรง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติ (face to face) และการเรียนแบบออนไลน์ก็คือ ระบบการบริหารจัดการความรู้แบบออนไลน์ เครื่องมือการสื่อสารและเครื่องมือการทำงาน วิธีการ และเครื่องมือในการวัดประเมินผลแบบออนไลน์

1.2 สัดส่วนที่เหมาะสมสำหรับรูปแบบการเรียนการสอนผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนปกติกับการเรียนออนไลน์คือ 40:60 แต่ในอนาคตแนวโน้มเพิ่มสัดส่วนของการเรียนแบบออนไลน์เมื่อคำนึงถึงการศึกษาแบบวิถีปกติใหม่ (new normal) ในสถานการณ์ต่างๆ หรือศักยภาพของเทคโนโลยีการสื่อสารและช่องทางการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้การเรียนรู้ไม่จำกัดสถานที่หรือเวลา

1.3 ขั้นตอนในการสอนแบบผสมผสานที่ควรพบผู้เรียนแบบ face-to-face คือ ในช่วงของการแนะนำรายวิชาและรายละเอียดและเครื่องมือการเรียนรู้ในครั้งแรกของการเรียน (first orientation) นอกจากนั้นควรพบกันในสัปดาห์สุดท้ายของการเรียนการสอนเพื่อร่วมกันสรุปผลการเรียนรู้และประเมินกิจกรรมการเรียนรู้

1.4 วิธีการตั้งคำถามด้วยเทคนิคสแคมเพอร์สามารถนำมาปรับใช้ได้กับรูปแบบการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายและยืดหยุ่น เนื่องจากเป็นคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหามุมมองใหม่และคิดหาวิธีแก้ปัญหาหรือหาคำตอบที่แปลกใหม่ซึ่งจะพัฒนาเป็นนวัตกรรมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบและเครื่องมือในการประเมินกระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้แบบออนไลน์เพื่อให้ได้รูปแบบและเครื่องมือการประเมินที่ให้ผลการประเมินที่ สะท้อนความเป็นจริงของผู้เรียนผ่านช่องทางการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานสำหรับนักเรียนในพื้นที่ขาดแคลนหรือไม่มีความสะดวกในการใช้เครื่องมือการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อเป็นการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันในการจัดการศึกษาและการพัฒนาทักษะดิจิทัลตามการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

จันทร์จิรา แดงฉาน. (2560). การพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่

3 กลุ่มสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยี โดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคชันนิซึม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

พัชรพร อยู่เย็น, อภิญา ภูมิโอบา และศิริ ศรีโยธิน. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นนวัตกรรม: กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ PUNN. แหล่งที่มา <https://conference.kku.ac.th/colaimg/files/articles/b9e07-o-76.pdf> สืบค้นเมื่อ 2 ต.ค. 2566.

Ching– Wen Wang & Ruey–Yun Horng. (2002). The effects of creative problem-solving training on creativity, cognitive type, and R&D performance. **R&D Management Journal**. 32(1). 1-98.

Covili, J. J. (2012). **Going google: Powerful tools for 21st century learning**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Dacey, J. & Kenny. M. (1997). **Adolescent Development**. 2 ed. Dubuque: Times Mirror Higher Education Group.

Dai. (2012). English-language creative writing by Chinese university students: The challenges and benefits of creative writing for university students in China. **English Today**. 28. 21–26.

Dyer, Gregersen & Christensen. (2009). **The Innovator’s DNA**. **Harvard Business Review**. From <https://hbr.org/2009/12/the-innovators-dna>. Retrieved December 20, 2022.

- Gerber, E.M., Marie Olson, J. & Komarek, R.L. (2012). Extracurricular design based learning: Preparing students for careers in innovation. **International Journal of Engineering Education**. 28(2). 317.
- Greaves, M., Zibarras, L. D. & Stride, C. (2013). Using the theory of planned behavior to explore environmental behavioral intentions in the workplace. **Journal of Environmental Psychology**. 34. 109-120.
- Jaiswal, D. & Kant, R. (2018). Green purchasing behaviors: A conceptual framework and empirical investigation of Indian consumers. **Journal of Retailing and Consumer Services**. 41. 60-69.
- Krashen, S. (2014). **The comprehension hypothesis and its rivals**. In the Eleventh International Symposium on English Teaching/Forth Pan-Asian Conference, English Teachers Association /ROC. Taipei: Crane Publishing Company.
- Lee, H. K. & Breitenberg, M. (2010). Education in the new millennium: the case for design-based learning. **International Journal of Art & Design Education**. 29(1). 54-60.
- Liao, Y.-H., Chen, Y.-L., Chen, H.-C. & Chang, Y.-L. (2018). Infusing creative pedagogy into an English as a foreign language classroom: Learning performance, creativity, and motivation. **Thinking Skills and Creativity**. 29. 213–223.
- Majid, D. A., Tan, A.-g. & Soh, K.-C. (2003). Enhancing children's creativity: An exploratory study on using the internet and scamper as creative writing tools. **The korenj journal of thinking & problem solving**. 13. 67-81.
- Maley, A. (2014). **Storytelling with Children**. 9th ed. Oxford: Oxford University Press.
- Noailles P. (2013). **Innovator**. in Carayannis E.G. (eds) Encyclopedia of creativity, invention, innovation, and entrepreneurship. New York, NY: Springer.
- Osborn, A. (1963). **Author Applied Imagination: Principles & Procedures of Creative Thinking**. New York: Scribe.
- Pearson, S. (2013). **Privacy, security and trust in cloud computing**. in S. Pearson & G. Yee (Eds.) Privacy and security for cloud computing. London: Springer London.
- Sung, L.Y., Hwang, B.J., Hsueh, K.L., Su, W.N. & Yang, C.C. (2013). Comprehensive study of an air bleeding technique on the performance of a proton-exchange membrane fuel cell subjected to CO poisoning. **Journal of Power Sources**. 242. 264–272
- Tin, T. B. (2011). Language creativity and co-emergence of form and meaning in creative writing tasks. **Applied Linguistics**. 32. 215–235.
- Treffinger, J.D., Isaksen, G.S. & Dorval, K.B. (2007). **Creative problem solving (Cps version 6.1) A contemporary framework for managing change**. From https://www.researchgate.net/publication/237616636_Creative_Problem_Solving_CPS_Version_61_A_Contemporary_Framework_for_Managing_Change Retrieved December 20, 2022.

การพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC
เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*

THE DEVELOPMENT OF GUIDANCE ACTIVITIES USING THE IMTEAC MODEL TO
ENHANCE THE LIFE SKILLS OF MATTHAYOM SUEKSA FOUR STUDENTS

¹พรพิมล โคตรนาวัง Pornpimol Kotenawung ²อภิชา แดงจำรูญ Apicha Dangchamroon

³อรนุช ลิมตศิริ Oranuch Limtasiri ⁴อัมพร วัจนะ Umporn Wutchana

^{1,2,3,4}มหาวิทยาลัยรามคำแหง Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author E-mail: phanfai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi-experimental research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต 2) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิต ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 38 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบวัดทักษะชีวิต สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples ผลการวิจัยพบว่า 1) แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีความเหมาะสมมากที่สุด 2) คะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะชีวิต, กิจกรรมแนะแนว, รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC

Abstract

In this quasi-experimental research article, the researcher develops to 1) guidance activities using the IMTEAC to enhance life skills; compares 2) life skills scores prior to and after using guidance activities with the IMTEAC to enhance life skills. The sample population consisted of thirty-eight Matthayom Sueksa Four students in the first semester of the academic year of 2023 at Srinakharinwirot University Demonstration School Prasarnmit (Secondary). The research instruments to collect data consisted of 1) a lesson plan; and 2) a life skills test. The statistics used in data analysis were mean and standard deviation. The technique of dependent samples t test was conducted for the hypothesis test. Results showed that 1) the lesson plan of guidance activities using the IMTEAC to enhance the life skills of the students under study found to be appropriate at the highest level. 2) the life

*Received: February 26, 2024, Revised: March 24, 2024, Accepted: March 24, 2024.

skills of the students under investigation after the study were higher than prior to the study at the statistically significant level of .05.

Keywords: Life Skills, Guidance Activities, IMTEAC Model

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือพัฒนาคน ต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น การได้รับการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงในการดำเนินชีวิตทั้งปัจจุบันและอนาคต วัยรุ่นเป็นช่วงวัยของการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการในหลายๆ ด้าน เป็นช่วงเวลาในการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่ มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและการเติบโตทางด้านจิตใจอย่างรวดเร็วและได้รับอิทธิพลจากภายนอกมากกว่าพ่อแม่หรือครอบครัว มีความคิดเป็นอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ เติบโตด้วยจินตนาการและกล้าท้าทายตนเองให้ลองทำสิ่งใหม่ๆ เป็นวัยของการลองผิดลองถูก วัยรุ่นจึงเป็นวัยจุดเปลี่ยนของชีวิตและเป็นช่วงเวลาในการพัฒนาศักยภาพด้านดีของตนเอง เป็นช่วงวัยที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ การสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และการเสริมสร้างทักษะทางด้านสังคม ทักษะชีวิต (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ให้ความหมายของทักษะชีวิตไว้ว่า ทักษะชีวิตหมายถึงความสามารถของบุคคลที่จะจัดการกับปัญหาต่างๆ รอบตัวในสภาพสังคมปัจจุบันและเตรียมพร้อมสู่การปรับตัวในอนาคต อีกทั้งยังมีการระบุเรื่องการพัฒนาทักษะชีวิตไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ซึ่งกล่าวว่า “เสริมสร้างทักษะชีวิตในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับ รวมทั้งพัฒนาคนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้อย่างถูกต้องและสามารถถ่ายทอดความรู้ได้” (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2560) อีกทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้เห็นความสำคัญของการพัฒนาทักษะชีวิต จึงได้กำหนดให้เป็นสมรรถนะสำคัญไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ผู้เรียนทุกคนพึงได้รับการฝึกฝนพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกรู้สึกคิด ให้รู้จักสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสมปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น ป้องกันตนเองในภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงยังได้กำหนดองค์ประกอบสำคัญของทักษะชีวิตไว้ 4 ด้าน คือ 1) การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น 2) การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 3) การจัดการกับอารมณ์และความเครียด และ 4) การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบของทักษะชีวิตที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนมีพื้นฐานด้านอุปนิสัยที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดีและมีความสุข

การพัฒนาทักษะชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ในการร่วมมือช่วยกันปลูกฝังและฝึกฝนให้เด็กและเยาวชนเติบโตไปอย่างดี เป็นคนเต็มคนอย่างสมบูรณ์ รู้จักใช้ความคิด วิเคราะห์ ใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้องเหมาะสม รู้จักตนเอง เคารพตนเองและผู้อื่น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ปรับตัวและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ จึงเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ครูอาจารย์ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเสริมสร้างทักษะชีวิตให้มากที่สุด ทั้งใน 8 สาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อาทิ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและ

สาธารณะประโยชน์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สามารถพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตได้ทุกองค์ประกอบของทักษะชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) แม้ว่าในปัจจุบัน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมถึงนักวิชาการหลายภาคส่วนได้ให้ความสนใจและมุ่งจะพัฒนาเด็กไทยให้เกิดทักษะชีวิต กระนั้นกลับพบปัญหาทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน จากข่าวสารในโทรทัศน์ สื่ออินเทอร์เน็ตต่างๆ ของเด็กและเยาวชน ปัญหาการปรับตัวท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็ว ความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การเผชิญต่อสิ่งชั่วร้าย หรือแบบอย่างที่ไม่เหมาะสมต่างๆ รอบตัว ล้วนก่อให้เกิดปัญหากับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ซึ่งสภาพสังคมที่ขาดทักษะชีวิตนั้นส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา ทั้งปัญหาด้านการปรับตัว ปัญหาความรุนแรง ปัญหาเด็กติดเกม ปัญหาทางเพศ ปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ ปัญหาสุขภาพ เป็นต้น สำหรับทักษะชีวิตด้านการตระหนักรู้ คุณค่าในตนเองและผู้อื่น ส่งผลกระทบสำคัญ เช่น วัยรุ่นส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจว่าตนเองชอบอะไร ถนัดอะไร ไม่แน่ใจว่าตนเองอยากเรียนหรืออยากเป็นอะไรในอนาคต บางครั้งก็มักจะเผลอเปรียบเทียบกับตนเองกับคนรอบตัว เกิดความไม่สบายใจ ไม่พอใจในสิ่งที่ตนเองเป็น สิ่งที่ตนเองมี เกิดการเปรียบเทียบและด้อยค่าในตนเอง ส่วนทักษะชีวิตด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันเด็กวัยรุ่นใช้โซเชียลมีเดียเป็นประจำทุกวัน เสพข่าวสารที่มาไวไปไว การใช้วิจารณญาณในการแยกแยะคัดกรองข้อมูลข่าวสาร สถานการณ์รอบตัวด้วยหลักเหตุและผล ทำให้มักตัดสินใจหรือแก้ไขปัญหาวัยรุ่นด้วยการใช้อารมณ์ ส่วนทักษะด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะเรื่องอารมณ์ที่อ่อนไหวง่ายและหลายครั้งก็ไม่สามารถจัดการกับอารมณ์และความเครียดได้ และด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ในสังคมปัจจุบันที่เอื้อให้เด็กสามารถหาความบันเทิงได้ง่ายผ่านการเล่นเกมออนไลน์ เกมคอมพิวเตอร์ การดู Youtube, Tiktok เป็นต้น ทำให้เด็กมีโอกาสนี้จะเรียนรู้ทักษะด้านสังคมน้อยลง และมักจะมีเพื่อนในโลกออนไลน์มากกว่าเพื่อนในชีวิตจริง จากปัญหาการขาดทักษะชีวิตนั้นสามารถป้องกันได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่จะร่วมกันวางรากฐานที่ดี ดังที่สมพงษ์ จิตระดับ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางป้องกันและรับมือกับภัยออนไลน์ในเด็กนั้น ครูอาจารย์ที่เป็นผู้ให้ความรู้เด็กๆ ในโรงเรียนควรปลูกฝังเรื่องทักษะชีวิตให้เด็กได้เรียนรู้กับเด็ก ต้องไม่ปล่อยให้เด็กอยู่กับมือถือตามลำพัง ต้องหมั่นชวนบุตรหลานพูดคุย เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ และนำไปสู่กิจกรรมอื่นๆ ที่เสริมเข้ามาเพื่อทำให้เด็กไม่ติดอยู่กับโซเชียลมากเกินไป

กิจกรรมแนะแนวถือว่าเป็นแกนหลักของทักษะชีวิตที่ช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตและสร้างความผาสุกให้นักเรียน โดยทักษะที่นักเรียนควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในช่วงวัยรุ่น ระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างมาก ได้แก่ การตระหนักรู้ในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเองและความมั่นใจ การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการกับความเครียดและความวิตกกังวล และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555) ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ การเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิควิธีสอนที่หลากหลายเพื่อที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิต ทักษะที่จำเป็น ผู้เรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมการเรียนการสอน มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ ที่ตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง (เขมณัญญ์ มิ่งสิริธรรม, 2554) จากการศึกษาแนวคิดการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมที่จะสร้างและเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตนั้นจึงต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพราะผู้เรียนเป็นผู้ได้รับประโยชน์นั้นโดยตรง ผู้สอนจึงจำเป็น

จะต้องหารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระและการออกแบบการสอนและการจัดกิจกรรมการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

การจัดการความรู้รูปแบบ IMTEAC ตามแนวคิดของอริชา แดงจำรูญ (2559) เป็นการนำหลักการของการจัดการความรู้ (KM) ที่เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร ส่งเสริมการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สะท้อนความคิด ความรู้ ความรู้สึก หรือประสบการณ์อย่างอิสระ กว้างขวางและลึกซึ้ง เติมเต็มความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นหลักการที่สามารถนำไปเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับนักเรียนได้ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้ เพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ สร้างความรู้จักมั่นใจในตนเอง ความรู้จักกับตนเองด้านบวก ช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนใหม่ เปิดใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อที่ไม่เน้นการท่องจำ เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงสังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าและความสามารถในการเขียนเชิงสังเคราะห์ โดยนำหลักการของการจัดการความรู้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้

จากเหตุผลข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนกิจกรรมแนะแนว มีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต โดยการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษากับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ทั้งนี้เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและฝึกให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตที่เป็นภูมิคุ้มกัน พร้อมตั้งรับต่อการก้าวรุกรทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน สามารถคิด ตัดสินใจ จัดการปัญหาด้วยตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ เหมาะสม ปรับตัวได้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อมเพื่อก้าวสู่สังคมยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
2. เพื่อเปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิตของนักเรียน ก่อนและหลังเรียนกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi-Experimental Research) กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design) สรุปลได้เป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 การสร้างและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบ IMTEAC ตอนที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) การสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบ IMTEAC และ 2) การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดทักษะชีวิต และตอนที่ 3 การดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้อ IMTEAC ทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 16 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มศว ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ที่กำลังศึกษารายวิชากิจกรรมแนะแนว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 38 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา 1) ตัวแปรต้น คือ แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 2) ตัวแปรตาม คือ คะแนนทักษะชีวิตของนักเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และ 2) แบบวัดทักษะชีวิต

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

4.1 การสร้างและพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมแนะแนว 2) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา โดยศึกษาวิเคราะห์ขอบข่ายเนื้อหาของกลุ่มพัฒนากิจกรรมนักเรียน กิจกรรมแนะแนว คุณภาพผู้เรียน สารการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของกิจกรรมแนะแนว 3) ศึกษาทฤษฎี เกี่ยวกับการสอนโดยใช้รูปแบบ IMTEAC จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 4) ออกแบบและกำหนดหน่วยการเรียนรู้รายวิชากิจกรรมแนะแนว 5) กำหนดรูปแบบการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC 6) กิจกรรมการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC และ 7) ดำเนินการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 16 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

4.2 การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดทักษะชีวิต มีลำดับการสร้างดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมแนะแนว 2) ศึกษาหลักการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต ทฤษฎี องค์ประกอบทักษะชีวิตจากเอกสาร ตำราของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดทักษะชีวิต 3) ศึกษาเกณฑ์การตรวจให้คะแนนทักษะชีวิต จากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเกณฑ์การตรวจให้คะแนนทักษะชีวิต 4) สร้างและกำหนดลักษณะแบบวัดทักษะชีวิต และเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยออกแบบข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และจุดมุ่งหมายของการวิจัยเป็นแบบวัดทักษะชีวิต ซึ่งมีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ 5) นำแบบวัดทักษะชีวิตที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมข้อคำถาม ความถูกต้องของการใช้ภาษา เพื่อนำมาตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ แบบวัดทักษะชีวิตที่ได้จะมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1) ค่าสถิติพื้นฐาน การหาค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มประชากร 2) สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ (1) วิเคราะห์ความตรงตามเนื้อหาโดยหาค่าความสอดคล้องระหว่างแบบกับตัวชี้วัด (2) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะชีวิต โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (3) ศึกษาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนว โดยใช้ค่าเฉลี่ย และ (4) เปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียน โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ Dependent Samples

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่

- 1) วิเคราะห์ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) วิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะชีวิตของนักเรียนก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test แบบ Dependent Samples

สรุปผลการวิจัย

1. แผนการจัดการกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

รายการประเมิน	Mean	S.D.	แปลความหมาย
1 กิจกรรมปฐมนิเทศ	4.52	0.38	มากที่สุด
2 กิจกรรม ใจเขาใจเรา (เอาใจเขามาใส่ใจเราทั้งออนไลน์และชีวิตจริง)	4.43	0.40	มากที่สุด
3 กิจกรรม Love is all around (ความรักอยู่รอบตัวเรา)	4.32	0.45	มากที่สุด
4 กิจกรรม บันทึกใจกระเพื่อม	4.65	0.23	มากที่สุด
5 กิจกรรม คลายทุกข์ได้ด้วยปัญญา	4.43	0.57	มากที่สุด
6 กิจกรรม การพูดที่สร้างสรรค์ รักษาสัมพันธ์ฉันและเธอ	4.45	0.49	มากที่สุด
7 กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ รู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน เท้าทันอนาคต	4.63	0.33	มากที่สุด
ภาพรวมของกิจกรรม	4.49	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการประเมินโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 เมื่อพิจารณารายการกิจกรรมพบว่า กิจกรรมบันทึกใจกระเพื่อม (Mean=4.65) มีค่าคะแนนความสอดคล้องสูงที่สุด ตามมาด้วย กิจกรรมปัจฉิมนิเทศ รู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน เท้าทันอนาคต (Mean=4.63) กิจกรรมปฐมนิเทศ (Mean=4.52) กิจกรรมการพูดที่สร้างสรรค์ รักษาสัมพันธ์ฉันและเธอ (Mean=4.45) กิจกรรมใจเขาใจเรา (เอาใจเขามาใส่ใจเราทั้งออนไลน์และชีวิตจริง) (Mean=4.43) กิจกรรมคลายทุกข์ได้ด้วยปัญญา (Mean=4.43) และกิจกรรม Love is all around (ความรักอยู่รอบตัวเรา) (Mean=4.32) ผลประเมินของแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ผ่านผลการตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมของกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุดทุกกิจกรรม

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิต ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะชีวิต ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยเปรียบเทียบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ทักษะชีวิต		Mean	S.D.	t
การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น	ก่อนเรียน	4.08	0.23	7.737**
	หลังเรียน	4.49	0.22	
การคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	ก่อนเรียน	4.01	0.29	7.373**
	หลังเรียน	4.45	0.27	
การจัดการกับอารมณ์และความเครียด	ก่อนเรียน	3.95	0.32	7.280**
	หลังเรียน	4.39	0.24	
การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น	ก่อนเรียน	4.06	0.21	10.063**
	หลังเรียน	4.53	0.22	
ภาพรวมทักษะชีวิต	ก่อนเรียน	16.10	0.72	11.406**
	หลังเรียน	17.85	0.79	

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าคะแนนทักษะชีวิตก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 16.10 (Mean= 16.10, S.D. = 0.72) และหลังเรียนมีค่าคะแนนทักษะชีวิตเฉลี่ยเท่ากับ 17.85 (Mean= 17.85, S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 ด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่สำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการประเมินกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมแนะแนววิเคราะห์มาตรฐานการแนะแนว คุณภาพผู้เรียน และตัวบ่งชี้การแนะแนวของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิเคราะห์ขอบข่ายงานแนะแนวทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ขอบข่ายการศึกษา ขอบข่ายด้านอาชีพ และขอบข่ายด้านส่วนตัวและสังคม รวมถึงวิเคราะห์ปัญหาสภาพความจริง ความต้องการจำเป็นของผู้เรียน เมื่อได้วิเคราะห์แล้วผู้วิจัยเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาขอบข่ายด้านส่วนตัวและสังคมให้กับผู้เรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งขอบข่ายด้านส่วนตัวและสังคมนั้นมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้านคือ ทักษะการเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด และทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ผู้วิจัยจึงออกแบบกิจกรรมที่จะส่งเสริมทักษะชีวิต โดยเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เข้ามาพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC นั้นประกอบ

ไปด้วย 6 ขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อมก่อนเริ่มเรียนรู้ (I) ขั้นตอนที่ 2 สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (M) ขั้นตอนที่ 3 ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์เดิม (T) ขั้นตอนที่ 4 ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ใหม่ (E) ขั้นตอนที่ 5 แบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (A) และขั้นตอนที่ 6 ประมวลสรุปผลองค์ความรู้ (C) โดยแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ในแต่ละแผนนั้นมุ่งจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนเกิดความสุขและความสนุกให้มีความสำคัญกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของตัวผู้เรียน โดยผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ 1) กิจกรรมปฐมนิเทศ เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ผู้เรียนตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น สามารถคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เสนอแนวทางและตัวอย่างการช่วยเหลือเพื่อนได้อย่างเหมาะสม และมีสัมพันธภาพที่ดี 2) กิจกรรมใจเขาใจเรา (เอาใจเขามาใส่ใจเราทั้งออนไลน์และชีวิตจริง) กิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองและผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีและปฏิบัติต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม 3) กิจกรรม Love is all around (ความรักอยู่รอบตัวเรา) กิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการตระหนักรู้คุณค่าในตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนบอกข้อดีของตนเองและผู้อื่นได้ ชื่นชมผู้อื่นเป็น และสามารถเสนอแนวทางในการช่วยเหลือเพื่อนได้ 4) กิจกรรมบันทึกใจกระเพื่อม กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการสังเกตและประเมินอารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์สาเหตุที่มาของอารมณ์ต่างๆ และสามารถเสนอแนวทางในการจัดการกับอารมณ์ที่ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่เหมาะสมได้ 5) กิจกรรมคลายทุกข์ได้ด้วยปัญญา กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายอย่างสร้างสรรค์ได้ สามารถระบุปัญหาที่พบในชีวิตประจำวัน และสามารถสรุปแนวทางในการจัดการกับปัญหาในชีวิตได้ 6) กิจกรรมการพูดที่สร้างสรรค์ รักษาสัมพันธฉันและเธอ กิจกรรมที่จะช่วยให้เกิดการตระหนักถึงความรู้สึกของตนเองและผู้อื่น สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการพูดที่ไม่สร้างสรรค์ไปในทางที่ดีได้ และมีแนวทางในการจัดการกับปัญหาที่หลากหลายในชีวิตประจำวันได้ และ 7) กิจกรรมรู้อดีต เข้าใจปัจจุบัน เท้าทันอนาคต กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพผ่านการสื่อสารที่เหมาะสม ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และอธิบายความสำคัญของบุคลิกภาพตนเองได้ และตระหนักถึงความสัมพันธ์ของลักษณะนิสัยในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการวางแผนในอนาคต

โดยทุกแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนั้นได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความหลากหลาย ให้ห้องเรียนเต็มไปด้วยกิจกรรม เกม นิทาน เพลง ละครสั้น บทบาทสมมติ กรณีศึกษา และได้นำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ยังเปิดโอกาสให้อิสระกับผู้เรียนในด้านการคิดและรูปแบบการแสวงหาความรู้ สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แบ่งปัน แสดงความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน สอดคล้องกับวชิรญาณ พรหมมิ (2566) ศึกษาผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยพวนตามกรอบแนวคิดของ Moran โดยใช้วิธีการบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 5 แผน พบว่า ทุกแผนการจัดการเรียนรู้มีคุณภาพอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามองค์ประกอบอย่างครบถ้วน แต่ละองค์ประกอบมีความสอดคล้องกัน อีกทั้งกิจกรรมการเรียนรู้ยังออกแบบให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน เชื่อมโยงสิ่งที่เรียนให้เข้ากับชีวิตประจำวัน เปิดโอกาสให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับวิทยากรและชาวบ้านในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชญา

ยศศักดิ์ศรี (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนานักกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ CORE Model เพื่อเสริมสร้างความสามารถการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเชื่อมโยงความรู้ 2) ขั้นตอนการจัดการข้อมูล 3) ขั้นตอนสะท้อนการเรียนรู้ และ 4) ขั้นตอนขยายประสบการณ์ ผลการประเมินกิจกรรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาที่เรียนกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเองใช้ความรู้หรือประสบการณ์เดิมเพื่อนำไปสู่การค้นพบความรู้หรือความคิดรวบยอดใหม่ๆ ได้อีกต่อไป อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของประพันธ์ศักดิ์ ภูศรีฐาน (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 และรายด้านทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง และด้านความเป็นประโยชน์ ตามลำดับ รวมถึงงานวิจัยของ Xinwen Bi (2019) ที่ได้ศึกษาผลของการสอนแบบใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนต่อผลการเรียนรู้แบบวิธีผสมผสาน พบว่า ผลการตรวจสอบรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสานบนแพลตฟอร์ม Moodle นั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มี 6 ด้านในการประเมินผลรูปแบบการเรียนรู้ คือ การประเมินบทบาทผู้นำ ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การออกแบบการสอนในชั้นเรียน ความสามารถในการสอนและการวิจัยออนไลน์ ช่วยให้ครู ผู้สอนได้ปรับปรุงการสอน ปรับวิธีการสอนของตนเองได้ทันที่ มีคุณภาพในการสอนเพิ่มมากยิ่งขึ้น และมีความสอดคล้องกับทฤษฎี แคมมณี (2566) ได้กล่าวไว้ว่า รูปแบบการสอนที่ดีนั้นต้องครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญที่ได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบ ตามหลักการ แนวคิด ปรัชญา และทฤษฎีต่างๆ ประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอน วิธีการสอน รวมถึงเทคนิคการสอนที่จะสามารถช่วยให้สภาพการเรียนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี และจะต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตรงตามวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้นๆ ได้

2. กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้นำหลักการ แนวคิดการจัดการเรียนรู้รูปแบบ IMTEAC มาใช้ และประยุกต์กับเทคนิคในการให้คำปรึกษาการใช้การจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อให้ครอบคลุมทักษะชีวิตทั้ง 4 ด้าน โดยขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ที่นำมาใช้พัฒนาเป็นกิจกรรมแนะแนว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นั้นประกอบไปด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เตรียมความพร้อมก่อนเริ่มเรียนรู้ (I) ขั้นตอนที่ 2 สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (M) ขั้นตอนที่ 3 ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์เดิม (T) ขั้นตอนที่ 4 ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ใหม่ (E) ขั้นตอนที่ 5 แบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (A) และขั้นตอนที่ 6 ประมวลสรุปผลกลั่นกรองความรู้ (C)

ในการพบกันครั้งแรกของผู้วิจัยและผู้เรียน ผู้วิจัยจึงได้สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียนเพื่อสร้างความไว้วางใจ ความอบอุ่น และความเข้าใจในกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายอยากให้อีกกิจกรรมแนะแนวจากนี้ไปจนถึงสัปดาห์ที่ 16 จะเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนได้สนุกได้เล่น ได้พัฒนาตนเองไปพร้อมกัน กิจกรรมในครั้งแรกพบว่า ผู้เรียนให้ความสนใจ กระตือรือร้น มีรอยยิ้ม ผ่อนคลาย แสดงอาการของคนมีความสุข โดยสังเกตจากท่าทางที่ตอนต้นคาบมักจะนั่งกอดอก หรือไม่ค่อยสบตา ค่อยๆ เปลี่ยนท่าที่เป็นมิตรมากยิ่งขึ้นเมื่อได้เริ่มเล่นเกมแข่งกันตอบคำถาม (ขั้น 1 : เตรียมความพร้อมก่อนเริ่มเรียนรู้) โดยตอบแบบไม่ซ้ำกัน หากใครตอบไม่ได้หรือตอบซ้ำกับเพื่อน จะต้องออกมาทำการแสดงหน้าชั้นเรียน ต่อด้วยผู้สอนและผู้เรียนผลัดกันแนะนำตัวทีละคน โดยให้กติกาการแนะนำตัวที่ต้องทำท่าที่บ่งบอกถึงชื่อของตนเอง

ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับต้นตอที่จะต้องตอบไม่ให้ง่ายกับเพื่อน รวมถึงจะต้องครีเอทท่าทางที่เข้ากับชื่อของตนเองอีกด้วย การเรียนรู้ในชั้นเรียนจึงมีบรรยากาศของความสนุก ผ่อนคลาย เป็นกันเองเกิดขึ้น ผู้สอนสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ (ขั้น 2 : สร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้) ด้วยการเปิด MV เพลง สบายดีหรือเปล่า ของธนาคารกสิกรไทย ซึ่งเป็นเพลงที่ผ่อนคลาย และมีเนื้อหาที่สอดแทรกให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดและถามตัวเองถึงร่องรอยในชีวิตของเขา ผู้คนที่ผ่านเข้ามาในนั้นผ่านไป หรือว่ายังมีการติดต่อกันอยู่บ้างไหม เรารักษาสัมพันธภาพไว้อย่างไรกันบ้าง ผู้เรียนยังได้สะท้อนความรู้สึก ความคิดเห็น และสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียนผ่านบทเพลงนี้และร่วมกันถ่ายทอดประสบการณ์เดิม ถอดบทเรียนชีวิต (ขั้น 3 : ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์เดิม)

ในอดีตที่ผ่านมา โดยผู้สอนได้ตั้งคำถามจากเรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน และให้แข่งขันกันตอบเพื่อสร้างความตื่นตัว ตื่นเต้น และมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้อยู่ตลอด จากนั้นจึงเชื่อมโยงเข้าสู่ประสบการณ์เดิมในอดีตของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของบทเพลง ซึ่งเป็นเรื่องราวของมิตรภาพ การรักษาความสัมพันธ์ การอยู่ห่างไกลกันไม่ได้ทำให้เพื่อนขาดการติดต่อซึ่งกันและกัน เขาต่างก็แสดงออกถึงความห่วงใยกันเสมอ แม้เวลาจะผ่านไปนานแค่ไหน หรือแม้จะอยู่ไกลกันเท่าใดเรื่องราวที่ดีมีมิตรภาพยังคงมีอยู่เสมอ ผู้สอนใช้คำถามที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่นด้วยคำถามว่า “เหตุการณ์ใดที่เรียกได้ว่ายากที่สุดในชีวิต แล้วเพื่อน...ได้ช่วยให้เราผ่านมันมาได้” “การกระทำไหนของเพื่อนที่ช่วยเราไว้ในตอนนั้น” ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น สะท้อนความรู้สึก ประสบการณ์ในอดีตของพวกเขา ที่นอกจากจะได้ทบทวนตัวเองแล้ว ยังได้เรียนรู้ที่จะขอบคุณผู้อื่น ขอบคุณเพื่อนที่ได้ช่วยเหลือเราไว้ในตอนนั้น เรียนรู้ที่จะก้าวผ่านปัญหา หรือความรู้สึกเชิงลบกับตัวเองในอดีตได้ เมื่อผู้เรียนได้ฝึกคิด เขาก็จะให้ความสำคัญกับการกระทำของตัวเองที่จะส่งผลต่อความสัมพันธ์ต่อไปในอนาคตได้ จากนั้นผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสที่จะแก้ไขสิ่งที่เคยทำผิดพลาด (ขั้น 4 : ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ใหม่) เคยทำไปโดยไม่ตั้งใจซึ่งอาจจะไปทำร้ายจิตใจคนอื่น หรือในช่วงที่ผ่านมาเราไม่มีโอกาสได้บอกความในใจให้เพื่อนได้รับรู้ด้วยการเขียนลงไปจดหมายน้อยเพื่อเขียนความในใจและหากมีโอกาสก็นำไปมอบให้กับเพื่อนคนนั้น ในขั้นตอนนี้พบว่า ระหว่างที่ผู้เรียนกำลังเขียนจดหมายความในใจนั้น ผู้เรียนบางคนมีหล่นน้ำตาเพราะคิดถึงเพื่อนโรงเรียนเก่า บ้างก็คิดถึงความคิดของเพื่อนที่เคยได้ช่วยเหลือตนเองไว้ นั่นเป็นการสะท้อนถึงว่าผู้เรียนได้เห็นคุณค่า เห็นความคิดของผู้อื่น กล้าที่จะยอมรับในสิ่งที่ตนเองเคยผิดพลาดซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาตนเองได้ และผู้เรียนยังได้โอกาสแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ขั้น 5 : แบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง) จากการสวมบทบาทสมมติ เพื่อช่วยแก้ไขสถานการณ์ที่ท้าทาย สถานการณ์ที่ใกล้ตัวที่เคยเกิดขึ้นจริง ระดมสมองช่วยกันหาแนวทางที่ดีที่สุดในการรับมือ จัดการกับปัญหา ซึ่งตรงนี้จะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการรับฟังผู้อื่น ได้เปลี่ยนมุมมอง เปลี่ยนวิธีคิด เพราะปัญหาแบบเดียวกันแต่เมื่ออยู่ร่วมกัน เพื่อน ๆ คนอื่นในกลุ่มอาจมีวิธีการแก้ไขปัญหานั้นที่แตกต่างออกไป จะช่วยทำให้เขาได้เห็นภาพในมุมมองกว้างของปัญหา ทำให้ไม่ยึดติดในความคิดที่ว่า ปัญหาแก้ไขได้แค่ทางเดียว มีเพียงวิธีเดียวเท่านั้น หรือจากที่เคยมองว่าเมื่อมีปัญหาที่หนักมันไปเสียเลย กลายเป็นคนหนีปัญหาอยู่ร่ำไป เมื่อมีหลายวิธีการแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ก็จะช่วยพัฒนาความคิด ทักษะคิด และหาแนวทางแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับตัวเองได้ต่อไปในอนาคต และสุดท้ายไม่เพียงแค่นั้นได้เล่น ได้ทำกิจกรรมกลุ่ม ได้สวมบทบาทสมมติ ผู้เรียนยังได้มีพื้นที่ในการสะท้อนความคิด ความรู้สึก ความประทับใจ หรือประสบการณ์ที่ได้ในชั้นเรียน (ขั้น 6 : ประมวลสรุปผลแก่น้องครุความรู้) ผ่าน การเขียนสรุปกิจกรรมท้ายคาบ การออกมาพูดหน้าชั้นเรียน

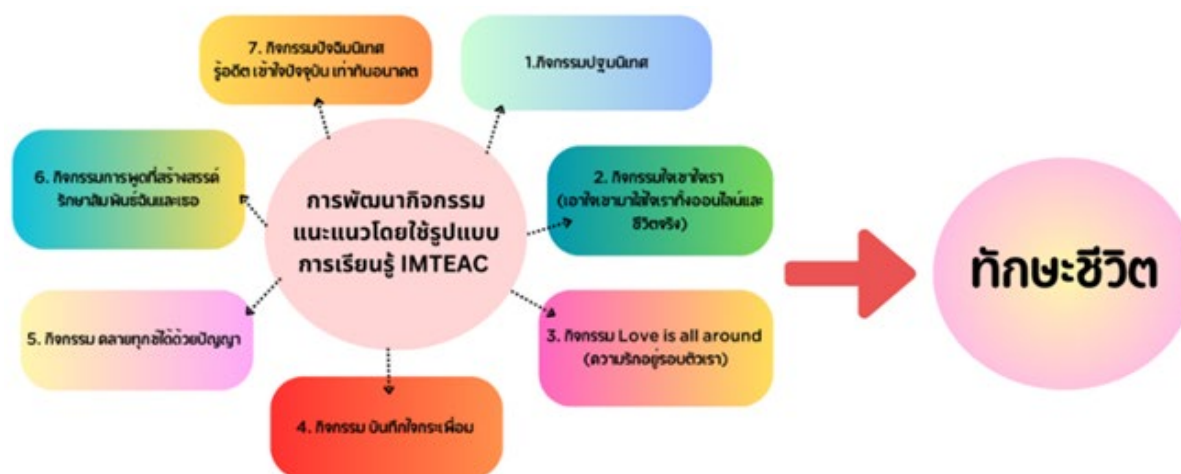
ในระหว่างนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนก็จะคอยสนับสนุน ให้กำลังใจและให้feedbackในสิ่งที่ผู้เรียนได้สะท้อนออกมา ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามถึงประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนี่เป็นสัญญาณที่ดีของจุดเริ่มต้นในการดำเนินการวิจัยการพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ซึ่งเมื่อทำการทดลองแล้วทำให้พบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนั้นมีทัศนคติที่เปลี่ยนไป โดยนักเรียนเองมองว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC ทำให้นักเรียนได้ปรับแนวคิด ระบบการคิด การวิเคราะห์แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งนักเรียนได้มีการแสดงออกโดยบอกกับผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้สอนเองว่า “หลังจากที่ได้เรียนกับอาจารย์ เหมือนทำให้หนูได้ปรับแนวคิด ความคิดของตนเองให้ดีขึ้น ได้เปิดใจคุยกับเพื่อน ผูกมิตรมากขึ้น สิ่งที่เคยเป็นปัญหาก็เหมือนหาทางออกว่าจะแก้ไขมันยังไง ถ้าเจอแบบนี้อีกเราควรต้องทำยังไง รู้สึกสบายใจขึ้นค่ะ” บางส่วนก็บอกว่า “คาบแนะแนวสนุกมาก เป็นคาบที่ผ่อนคลาย ได้รับพลังบวกในคาบเรียนมีกิจกรรมให้ทำเยอะจนหลักไม่ลงเลยตั้งแต่เปิดเทอมมา รู้สึกว่าได้เห็นอะไรหลายอย่างจากมุมเดิม ได้รู้จักเพื่อนบางคนเพิ่มมากขึ้นจากที่ปกติไม่ค่อยกล้าทักหรือคุยกัน ได้ทำงานใหม่ รูปแบบใหม่ๆ จากที่ไม่เคยคิดจะอยากทำเท่าไร แต่พอได้ทำแล้วมันสนุก เป็นประสบการณ์และความทรงจำที่ดี” และความคิดเห็นสุดท้ายบอกว่า “รู้สึกว่าการสอนวิชาแนะแนวของอาจารย์ เป็นคาบแนะแนวที่ดีมากๆ เป็นประสบการณ์ดีๆ ได้ใช้ศักยภาพของตนเองในหลายๆ ด้าน มีกิจกรรมใหม่ๆ ให้ได้รู้จักตัวเอง สังเกตตัวเองสำรวจสภาพจิตใจของตัวเอง ทำให้ได้โอ้บอกตัวเองอีกครั้ง รู้สึกภูมิใจในตัวเองและใส่ใจเพื่อนเยอะขึ้นค่ะ”

ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องคำกล่าวของสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ที่กล่าวไว้ถึงการพัฒนากิจกรรมชีวิตด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง ด้วยประเด็นคำถามสะท้อน เชื่อมโยง ปรับใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บทเรียนสำคัญ ที่จะพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตให้กับตัวผู้เรียนได้ตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น รู้จักการจัดการกับอารมณ์และความเครียดอย่างเหมาะสมและรู้จักสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น รู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยวิธีการสะท้อนความรู้และความคิดที่ได้รับจากการปฏิบัติกิจกรรม เชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาหรือที่ตนเองได้เรียนรู้มาแล้ว เป็นองค์ความรู้ใหม่ แล้วนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคต และส่วนสำคัญอีกประการที่ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ มีทักษะชีวิต มีแรงจูงใจในการเรียนมากขึ้นคือ การเสริมแรง โดยเกิดจากการที่ผู้สอนกล่าวชมเชย สนับสนุน ให้กำลังใจ ใช้การสื่อสารทางบวกที่ไม่ทำให้เสียหน้าหรือได้รับความอับอายเมื่อเขาทำผิด รวมถึงเมื่อผู้สอนทำเป็นแบบอย่างให้เห็น บรรยากาศในชั้นเรียนจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้เรียนต่างสนับสนุนกันและกัน รู้จักให้กำลังใจเพื่อน ชื่นชมเพื่อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองที่ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการส่งเสริมสร้างกำลังใจเป็นอย่างดีให้กับผู้เรียนในการพัฒนาตนเองและพัฒนาเพื่อนร่วมชั้นเรียนให้เก่ง ดี และมีความสุขกับการเรียนไปด้วยกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนากิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้มีการวางแผนการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบตามหลักวิชาการ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมแบบวัดทักษะชีวิต โดยนักเรียนได้ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ทำให้

สามารถประมวลสรุปผล กลั่นองค์ความรู้ที่สะท้อนผ่านตัวอักษร หรือวิดีโอที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านคำพูด ภาษากายได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะชีวิต มีความสามารถในการจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ที่ต้องเผชิญในชีวิตของแต่ละบุคคล ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้วิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า การพัฒนากิจกรรมแนวแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นกระบวนการจัดการกิจกรรมแนวแนวโดยใช้ 6 ขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC มาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นแผนการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนวแนวจำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ กิจกรรมปฐมนิเทศ กิจกรรมใจเขาใจเรา (เอาใจเขามาใส่ใจเรา ทั้งออนไลน์และชีวิตจริง) กิจกรรม Love is all around (ความรักอยู่รอบตัวเรา) กิจกรรมบันทึกใจกระเพื่อม กิจกรรมคลายทุกข์ได้ด้วยปัญญา กิจกรรมการพูดที่สร้างสรรค์ รักษาสัมพันธ์ฉันและเธอ กิจกรรมปัจฉินิเทศ รื้ออดีต เข้าใจปัจจุบัน เข้าใจอนาคต โดยทุกแผนการจัดการเรียนรู้นี้มุ่งเน้นส่งเสริมทักษะชีวิตให้เกิดทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น ผู้เรียนได้สังเกต ตรวจสอบ ความคิด คำพูด และการกระทำของตนเอง รู้จักและเห็นคุณค่า เห็นความสามารถ เชื่อมมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังเห็นคุณค่าของเพื่อน คุณค่าของผู้อื่นด้วยเช่นกัน ยอมรับในความแตกต่างของบุคคลและยอมรับในข้อบกพร่องของตนเองได้

2. การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จากเดิมผู้เรียนอาจใช้อารมณ์ ความรู้สึก ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาต่าง ๆ แต่เมื่อได้เรียนรู้ด้วยกิจกรรมแนวแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC นั้น ผู้เรียนมีความคิด ทักษะคิดที่เปลี่ยนไป มีความคิดว่าทุกปัญหาที่เกิดขึ้นมีทางออก และมีแนวทางในการแก้ไขได้หลากหลายทางเลือก มีสติมากขึ้น ปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถจัดการได้ด้วยวิธีที่สร้างสรรค์ และบทเรียนชีวิตของเพื่อนก็สามารถประยุกต์ใช้ได้กับชีวิตผู้เรียนเช่นกัน

3. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด ผู้เรียนได้ฝึกสังเกตอารมณ์ของตนเอง และได้ฝึกวิธีผ่อนคลายความเครียดของตนเองมากยิ่งขึ้น จากเดิมผู้เรียนเก็บสะสมอารมณ์ ความเครียด ความไม่สบายใจไว้เพียงผู้เดียว แต่เมื่อได้เริ่มบันทึกใจกระเพื่อม (สังเกตอารมณ์ของตนเอง) ตลอดระยะเวลา 2 สัปดาห์ ทำให้ผู้เรียน

จัดจ่อ จัดการ รู้จักอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกและการแสดงออกของตนเองมากขึ้น ใช้การบันทึกอารมณ์เป็นเหมือนเครื่องมือที่ช่วยระบายความคิด ความเครียดของเขา เมื่อได้ระบายลงไปก็ช่วยให้ผู้เรียนเปิดใจ สบายใจมากยิ่งขึ้น อารมณ์ก็ดีขึ้น สุขภาพจิตก็ดีขึ้น รับฟังเพื่อนมากขึ้น และกล้าที่จะแสดงออกถึงความคิด ความรู้สึกของตนเอง เพราะบรรยากาศในชั้นเรียนไม่ได้ตัดสินในความเป็นตัวตนของเขา เป็นห้องเรียนที่เคารพซึ่งกันและกัน ให้ความรู้สึกผ่อนคลาย เกิดความรู้สึกดีและไว้วางใจในตนเองและเพื่อนมากขึ้น

4. การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น ผู้เรียนส่วนมากในชั้นเรียนไม่ได้รู้จักกันมาก่อน ทำให้ในช่วงแรกต่างคนก็ต่างปิดตัวเองเป็นธรรมดา แต่เมื่อได้เริ่มทำกิจกรรมตั้งแต่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ที่ให้ผู้เรียนได้คิดทบทวนตัวเองถึงเหตุการณ์ในอดีต เราเป็นเพื่อนอย่างไร เพื่อนที่ดีต้องเป็นอย่างไร และเราจะเป็นเพื่อนที่ดีให้กับเพื่อนได้อย่างไร นอกจากจะได้คิด ทบทวน ผู้เรียนยังได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนใหม่ในชั้นเรียน ทุกกิจกรรมมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทำงานเป็นทีม ฝึกการสื่อสาร แก้ไขปัญหา ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนได้ช่วยเหลือและรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนได้เห็นศักยภาพของตนเองและเพื่อน ได้เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกัน ปรับตัวได้อย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลังจากที่ได้ทดลองวิธีการสอนกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC นั้น ผู้วิจัยพบว่า คณะนักศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในด้านการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น มีคะแนนสูงสุดตามมาด้วยด้านการตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น และด้านการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ส่วนด้านที่ได้คะแนนน้อยที่สุดคือด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ดังนั้น หากจะนำวิธีการสอนกิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC ไปใช้ควรเพิ่มกิจกรรมหรือกระบวนการที่เน้นในด้านการจัดการกับอารมณ์และความเครียดให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

1.2 การนำวิธีสอนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC ไปใช้นั้นผู้สอนควรศึกษารายละเอียดแต่ละขั้นตอนของรูปแบบอย่างใส่ใจ โดยจะต้องศึกษาทุกขั้นตอนเพื่อจะได้นำไปใช้ให้เกิดประสิทธิผล ทั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการคิดคำถามที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นความสนุก ความอยากเรียนของผู้เรียน ผู้สอนควรใช้คำถามปลายเปิด และละเอียดลออในการใช้ถ้อยคำเพื่อการสื่อสารเชิงบวก

1.3 ผู้สอนควรเปิดใจ พร้อมยอมรับและเชื่อมั่นในตัวผู้เรียน มอบหมายงานที่ท้าทายศักยภาพและความสามารถประกอบกับการเสริมแรงให้กำลังใจให้การสะท้อนกลับที่ดี เป็นที่ปรึกษาให้กับพวกเขาได้ ผู้สอนมีความเป็นมิตร มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีทั้งต่อหน้าและในปฏิสัมพันธ์ออนไลน์ ซึ่งหากผู้สอนมีสิ่งเหล่านี้ก็จะช่วยให้การนำรูปแบบ IMTEAC นี้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ครู อาจารย์แนะแนวทุกระดับชั้นควรพัฒนาการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้พัฒนาทักษะชีวิตได้ครบทุกองค์ประกอบดังที่สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้

2.2 กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนั้น นอกจากใช้ในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนแล้ว ยังสามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมรูปแบบค่ายพัฒนาทักษะชีวิต หรือค่ายพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้ ทำให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการตระหนักรู้ในตนเองและผู้อื่น

เกิดการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รู้จักจัดการอารมณ์และความเครียด อีกทั้งมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและผู้อื่นได้ ผู้เรียนจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นรูปธรรมได้ดีเช่นกัน

2.3 งานวิจัยนี้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งอาจจะมี ความแตกต่างทางด้านบริบทกับนักเรียนในสังกัดอื่นๆ หากผู้วิจัยท่านอื่นจะนำการจัดการเรียนรู้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ IMTEAC เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตนี้ไปใช้ ควรปรับตามบริบท ความพร้อม และวัยของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2554). การบูรณาการวิธีการเรียนแบบร่วมมือกับการเรียนร่วมกัน. *Veridian E-Journal Silpakorn University*. 4(2). 435-445.
- ทิตนา แคมมณี. (2566). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ศักดิ์ ภูศรีฐาน. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนโรงเรียนกุนินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*. 2(5). 359-378.
- พัชญา ยศศักดิ์ศรี. (2566). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ CORE Model เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*. 18(3). 231-244.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). บทความ ทักษะชีวิต สิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นในศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th> สืบค้นเมื่อ 11 ม.ค. 2567.
- วชิรญาณ พรหมมี. (2566). การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษที่ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมไทยพวนตามกรอบแนวคิดของ Moran โดยใช้วิธีการบูรณาการเนื้อหาและภาษา (CLIL) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. 10(3). 410-422.
- วัชร ทรัพย์มี. (2556). การแนะแนวในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สมพงษ์ จิตระดับ. (2562). ภัยออนไลน์ในเด็ก ปัญหาลังคมยุคดิจิทัล. แหล่งที่มา <https://www.thaipost.net/main/detail/45143> สืบค้นเมื่อ 7 มี.ค. 2564.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แนวทางการจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2560). ทักษะชีวิต รหัสศตวรรษที่ 21 : การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตแห่งศตวรรษที่ 21. แหล่งที่มา <https://www.unicef.org/thailand/media> สืบค้นเมื่อ 4 ม.ค. 2567.

- อภิชา แดงจำรูญ. (2560). ผลการใช้รูปแบบการจัดการความรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านเว็บบล็อก (IMTEAC Model) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะใฝ่เรียนรู้สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. **วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา**. 12(13). 40-55.
- Dangcharmroon, A. (2023). Managing Creative Online Learning Activities on “How to be an Inspirational Teacher using the IMTEAC Model” via the Line Application. **Rajabhat Chiang Mai Research Journal**. 24(2). 168-182.
- Xinwen Bi. (2019). On the Effects of Computer-Assisted Teaching on Learning Results Based on Blended Learning Method. **International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)**. 14(1). 58-69.

การศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
เพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาปทุมธานี*

STUDY OF CONDITIONS AND GUIDELINES FOR COMMUNITY PARTICIPATION IN
MANAGING LEARNING RESOURCES IN SCHOOLS TO ENHANCE LEARNING SKILLS
OF STUDENTS IN THE 21ST CENTURY UNDER THE PATHUMTHANI SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹อำนาจ จันทร์พางาม Amnarj Janphangam ²สาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: camryhv2555@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้ 1) การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการใช้แบบสอบถามประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้รับผิดชอบงานแหล่งเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 22 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การประเมินผล การจัดหาทรัพยากร และการเผยแพร่ความรู้

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, แหล่งเรียนรู้, การมีส่วนร่วมของชุมชน, ทักษะการเรียนรู้

*Received: March 30, 2024, Revised: April 26, 2024, Accepted: April 26, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

Abstract

The purpose of this research article was to study the conditions and guidelines for community participation in managing learning resources in schools in order to enhance the learning skills of students in the 21st century under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office. The research methods were as follows: 1) Studying the conditions of community participation in managing learning resources in schools to support learning skills in the 21st century by using a questionnaire. The population used in the research was educational institution administrators or teachers who were responsible for learning resources under Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office, there were 22 people. Data were analyzed using basic statistics, namely percentage, mean, and standard deviation. 2) Study of community participation guidelines in managing learning resources in schools to support learning skills in the 21st century, by interviewing 12 key informants, data were analyzed using content analysis. The results were found: 1) Conditions of community participation in managing learning resources in schools to support learning skills in the 21st century under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office in overall, the practice level was at a high level. 2) Guidelines for community participation in managing learning resources in schools to enhance learning skills of students in the 21st century under the Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office, it included community participation in planning, carrying out various activities, evaluating results, procuring resources and dissemination of knowledge.

Keywords: Community-participatory Management, Learning Resources, Community Participation, Learning Skills

บทนำ

การศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนมีโอกาสพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ตั้งแต่เกิดด้วยการวางรากฐานการพัฒนาชีวิต รวมถึงการพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถด้านต่างๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ให้กระบวนการศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการพัฒนาสภาพแวดล้อม สังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งจิตใจสติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพัฒนาสาระกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่าง

ต่อเนื่อง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และมาตรา 40 บัญญัติให้กระจายอำนาจการบริหารการศึกษาทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปสู่สถานศึกษาโดยตรงโดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาแต่ละแห่งทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา ฉะนั้นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาจะมีการเปลี่ยนแปลงโดยการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” และได้วางเป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ (3Rs8Cs) ประกอบด้วย ทักษะและคุณลักษณะ 3Rs ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetic) ทักษะ และคุณลักษณะ 8Cs ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะ การเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติถึงเป้าหมาย และหลักการของการจัดการศึกษาในมาตรา 6 ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมมีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวดที่ 4 มาตรา 22 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาตนเอง พัฒนาครอบครัว ชุมชน และท้องถิ่นของตนเองได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และแก้ไขฉบับเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 และแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 จึงเห็นได้ว่า ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะที่เป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ

แหล่งเรียนรู้เป็นแหล่งที่นักเรียนจะศึกษาค้นคว้าหาคำตอบที่สนใจใฝ่รู้แหล่งเรียนรู้มีทั้งภายในโรงเรียน และชุมชน แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนนอกจากห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่างๆ แล้ว สถานที่ทุกแห่งในบริเวณโรงเรียนจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ และบางครั้งโรงเรียนอาจจัดเพิ่มเติมสิ่งที่มีอยู่เช่น จัดเป็นจุดศึกษา สวนการเรียนรู้ ค่ายการเรียนรู้ โดยโรงเรียนต้องจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกิจกรรมอย่างต่อเนื่องระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน แนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ที่กล่าวในเบื้องต้นนั้น จะบังเกิดประสิทธิภาพในเชิงปฏิบัติต้องยึดหลักปรัชญาการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ซึ่งครูสามารถกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดได้ปฏิบัติงานด้วยเอกลักษณ์ของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ตระหนักในความสำคัญและความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ดำเนินการส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัด ได้มีการประชาสัมพันธ์ จัดกิจกรรมต่างๆ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง แต่จากรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประจำปีการศึกษา 2562 – 2563 พบว่า โรงเรียนต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากชุมชนในการจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านกิจกรรมนักเรียน และด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น ทุกโรงเรียนมีปัญหาไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนไม่สามารถหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาหรือรูปแบบที่จะอำนวยความสะดวกต่อการมีส่วนร่วมให้ชุมชนได้ตรงกับความต้องการเพื่อให้ชุมชนได้มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของชุมชนจะส่งผลต่อความราบรื่นในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในทำนองเดียวกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานีได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดกิจกรรมการศึกษาของโรงเรียนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนส่วนมากมีอาชีพทำการเกษตรและรับจ้างทั่วไปและมีฐานะยากจนจึงไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนหรือแม้แต่การอบรมสั่งสอนบุตรหลานของตนเอง นอกจากนั้นแล้วอาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนและผู้ปกครอง หรือระหว่างผู้ปกครองกับครูที่ไม่มีความคุ้นเคยกัน จึงอาจเป็นสาเหตุทำให้ชุมชนไม่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมใดๆ ของทางโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี, 2563)

จากความสำคัญ และสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการดำเนินการพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานแหล่งเรียนรู้ มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการนำการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สู่การปฏิบัติจริงให้เกิดประสิทธิผลที่ยั่งยืนจึงจัดทำวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นไปตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเอกสาร นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้แบบสอบถามประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้รับผิดชอบงานแหล่งเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 22 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ใน 5 ด้าน คือ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้ จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ใน 5 ด้าน คือ ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ 3) การประเมินผล 4) การจัดหาทรัพยากร 5) การเผยแพร่ความรู้

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านตามลำดับ ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดหาทรัพยากร ($\mu = 3.97$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ($\mu = 3.95$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเผยแพร่ความรู้ ($\mu = 3.94$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ($\mu = 3.92$) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล ($\mu = 3.77$) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติของสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวม

สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี	μ	σ	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน	3.92	.72	มาก
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ	3.95	.67	มาก
3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล	3.77	.62	มาก
4. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดหาทรัพยากร	3.97	.76	มาก
5. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเผยแพร่ความรู้	3.94	.72	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.91	.73	มาก

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ 3) การจัดวางแผนทางการให้บริการของแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม 4) การวางแผนจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 5) การวางแผนจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 6) การวางแผนจัดหาแหล่งทรัพยากรเพื่อดำเนินการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 7) การวางแผน การดูแล การพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน 8) การวางแผน ปรับปรุงแก้ไข แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชนให้มีความสมบูรณ์และมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น 9) การสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองก่อนการดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ทุกครั้ง 10) การเตรียมบุคลากรเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ 11) จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ

2.2 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ 1) การจัดเตรียมทรัพยากรบุคคล เงินงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ สำหรับการจัดแหล่งเรียนรู้ 2) การประชุมชี้แจงรายละเอียด วิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ก่อนเปิดให้บริการกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ของแหล่งเรียนรู้ 3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการให้บริการของแหล่งเรียนรู้ 4) การสอดส่องดูแลการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย 5) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน 6) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้มีความเหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน 7) การประสานในการติดต่อหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ 8) การส่งเสริมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมจัดหาสื่อประกอบการเรียน และการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 9) การจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 10) การเป็นวิทยากรร่วมกับโรงเรียนเผยแพร่ความรู้ให้นักเรียนและชุมชน 11) การนำนักเรียนไปศึกษาดูงานด้านอาชีพต่างๆ ในเขตจังหวัด 12) การส่วนร่วมกับครูพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้

13) การร่วมกันติดตามผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เดือนละหนึ่งครั้ง 14) ปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน

2.3 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล ได้แก่ 1) การวางแผนการประเมินการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 2) การกำหนดขอบเขตและวิธีการประเมินผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ 4) การประเมินผลการจัดสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ 5) การสรุปผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ในทุกภาคเรียน 6) การประเมินผลความพึงพอใจในการให้บริการของแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียน 7) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 8) การปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นกับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ 9) การจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 10) การจัดทำเครื่องมือประเมินผล

2.4 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดหาทรัพยากร ได้แก่ 1) การวางแผนอัตรากำลังของบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานในแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน 2) การบริจาควัสดุและครุภัณฑ์ที่จำเป็น 3) การดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ด้วยการบริจาคเงินงบประมาณ 4) การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยแรงงาน 5) การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นเครือข่ายของโรงเรียนโดยไม่คิดค่าตอบแทน 6) การจัดทำและเสนอโครงการของงบประมาณเพื่อดำเนินงานแหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 7) การร่วมกับชุมชนในการจัดผ้าป่าการศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้

2.5 แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเผยแพร่ความรู้ ได้แก่ 1) การเผยแพร่ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงโรงเรียนได้รับทราบตลอดเวลา 2) การประชุมสัมมนาหรืออบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในแหล่งเรียนรู้ต่อสาธารณชนทั่วไป 3) การแสดงผลงาน นิทรรศการและการแสดงต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานในการจัดแหล่งเรียนรู้ 4) การเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนและประชาชนทั่วไปที่สนใจ 5) การเผยแพร่ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ 6) การจัดทำป้ายนิเทศในชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ 7) การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ ผ่านการจัดทำสื่อบอร์ดลงในวารสาร เว็บไซต์ของโรงเรียน หรือถ่ายคลิปสัมภาษณ์สิ่งที่ประทับใจ ประโยชน์คุณค่าที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ 8) การประชุม ชี้แจง แจ้างข้อมูลข่าวสารในการประชุมต่างๆ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวมมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ได้กำหนดนโยบายและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการสร้างความเข้าใจให้กับคณะผู้บริหาร ครู และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของนิคม อินตะวงศ์ (2555) และสมาน ชิดรัมย์ (2555) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นกระบวนการบริหารที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งการวางแผน การปฏิบัติ กิจกรรมต่างๆ การประเมินผล การจัดหาทรัพยากร การเผยแพร่ความรู้

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จากผลการสัมภาษณ์สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์และ สังเคราะห์ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน 2) การกำหนดวัตถุประสงค์และ เป้าหมายในการจัดสร้างแหล่งเรียนรู้ 3) การจัดวางแนวทางการให้บริการของแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม 4) การวางแผนจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษา 5) การวางแผนจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 6) การวางแผนจัดหาแหล่ง ทรัพยากรเพื่อดำเนินการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 7) การวางแผน การดูแล การพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน 8) การวางแผน ปรับปรุงแก้ไข แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและ ชุมชนให้มีความสมบูรณ์และมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น 9) การสำรวจความคิดเห็นของผู้ปกครองก่อนการ ดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ทุกครั้ง 10) การเตรียมบุคลากรเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบแหล่งเรียนรู้ 11) จัดตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนต่างๆ สอดคล้องกับแนวคิดของนิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี (2545) ที่กล่าวว่า การดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพต้องอาศัยระบบและ กระบวนการในการบริหารจัดการที่ดี บุคลากรทุกฝ่ายต้องร่วมมือดำเนินงานภายใต้แผนงานที่กำหนดไว้ เช่น มีการวางแผน หรือจัดทำโครงการตามสภาพที่ได้จากผลการวิเคราะห์และดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ทั้งด้าน การผลิตและพัฒนาแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของกิ่งแก้ว อาริรักษ์ และคณะ (2548) ที่ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความ เหมาะสม เช่น การวางแผนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้และการวางแผนที่รอบคอบจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ นำไปสู่การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จทั้งระยะสั้นและระยะยาว

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วย 1) การจัดเตรียม ทรัพยากรบุคคล เงินงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ สำหรับการจัดแหล่งเรียนรู้ 2) การประชุมชี้แจง รายละเอียด วิธีการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงาน ก่อนเปิดให้บริการกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ของแหล่ง เรียนรู้ 3) ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการให้บริการของแหล่งเรียนรู้ 4) การสอดส่องดูแลการดำเนินงาน ให้ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย 5) การแก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงาน 6) การจัดกิจกรรมการเรียน การสอน ให้มีความเหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน 7) การประสานในการติดต่อหน่วยงานอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ 8) การส่งเสริมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การจัด สภาพแวดล้อมจัดหาสื่อประกอบการเรียน และการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 9) การจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน 10) การเป็นวิทยากรร่วมกับโรงเรียนเผยแพร่ความรู้ให้นักเรียนและชุมชน 11) การนำ นักเรียนไปศึกษาดูงานด้านอาชีพต่างๆ ในเขตจังหวัด 12) การส่วนร่วมกับครูพัฒนาเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ 13) การร่วมกันติดตามผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้เดือนละหนึ่งครั้ง 14) ปฏิบัติตามแผนการพัฒนา แหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของอนนท์ ศรีพิพัฒน์ (2558) ได้เสนอขั้นตอน และหลักในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ อาทิ ศึกษารวบรวมรายละเอียดต่างๆ ขององค์ความรู้ ในแหล่งเรียนรู้ ศึกษาเส้นทางการเรียนรู้ของแหล่งเรียนรู้หรือจุดชมต่างๆ ศึกษารายละเอียดสาระการเรียนรู้ใน หลักสูตรเพื่อวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อเปรียบเทียบกับองค์ความรู้ของ แหล่งเรียนรู้ ศึกษาวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายเพื่อออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้

และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยผู้สอนและผู้เรียนควรมีโอกาสวางแผนร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมสำหรับเรียนรู้ในแหล่งเรียนรู้ ที่สำคัญควรมีการนำกิจกรรมที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้และควรเป็นกิจกรรมที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเพื่อความเหมาะสมกับการเรียนรู้ เป็นต้น

2.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล ประกอบด้วย 1) การวางแผนการประเมินการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 2) การกำหนดขอบเขตและวิธีการประเมินผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล ผลการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ 4) การประเมินผลการจัดสภาพแวดล้อมของแหล่งเรียนรู้ 5) การสรุปผลการประเมินแหล่งเรียนรู้ในทุกภาคเรียน 6) การประเมินผลความพึงพอใจในการให้บริการของแหล่งเรียนรู้แก่นักเรียน 7) การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 8) การปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ 9) การจัดทำมาตรฐานการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ 10) การจัดทำเครื่องมือประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ ตันตวงศ์วณิช (2550) และบังอร แอทอง (2552) ที่ได้เสนอให้ประชาชนในชุมชน ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดหาทรัพยากร ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังของบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานในแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน 2) การบริจาควัสดุและครุภัณฑ์ที่จำเป็น 3) การดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ด้วยการบริจาคเงินงบประมาณ 4) การสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยแรงงาน 5) การสร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้เป็นเครือข่ายของโรงเรียนโดยไม่คิดค่าตอบแทน 6) การจัดทำและเสนอโครงการของงบประมาณเพื่อดำเนินงานแหล่งเรียนรู้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 7) การร่วมกับชุมชนในการจัดผ้าป่าการศึกษาเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิสิษฐ ภู่ออด (2553) ที่พบในงานวิจัยว่าการจัดหาทรัพยากรทางการศึกษามีความจำเป็นและมีส่วนสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสามารถจัดการและบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ได้ประโยชน์สูงสุด และสอดคล้องกับเอกกมล เยาวนา (2552) ที่พบว่า ทรัพยากรมีความสำคัญคือเป็นปัจจัยพื้นฐานในการบริหารจัดการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาช่วยให้องค์กรมีการดำเนินงานที่มีคุณภาพช่วยให้ระบบการบริหารจัดการทันสมัย อิสระ และคล่องตัวช่วยให้การวิเคราะห์และตัดสินใจในการบริหารจัดการเกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดการระดมทรัพยากรทุกด้านและทำให้เกิดการมีส่วนร่วมจากทุกส่วนของสังคมทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน

2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการเผยแพร่ความรู้ ประกอบด้วย 1) การเผยแพร่ความรู้ของแหล่งเรียนรู้ โดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงโรงเรียนได้รับทราบตลอดเวลา 2) การประชุมสัมมนาหรืออบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มีอยู่ในแหล่งเรียนรู้ต่อสาธารณชนทั่วไป 3) การแสดงผลงาน นิทรรศการและการแสดงต่างๆ เกี่ยวกับการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานในการจัดแหล่งเรียนรู้ 4) การเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้แก่นักเรียนและประชาชนทั่วไปที่สนใจ 5) การเผยแพร่ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ด้วยสื่อสิ่งพิมพ์ 6) การจัดทำป้ายนิเทศในชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียนเพื่อเผยแพร่ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ 7) การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ผ่านการจัดทำสื่อบอร์ดในวารสาร เว็บไซต์ของโรงเรียน หรือถ่ายคลิปสัมภาษณ์สิ่งที่ประทับใจ ประโยชน์ คุณค่าที่ได้รับจากแหล่งเรียนรู้ 8) การประชุม ชี้แจง แจ้างข้อมูลข่าวสารในการประชุมต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับนิตยา กอบนิลพรรณ (2548) ที่ศึกษาสภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ ลำานรายณ์ พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามาร่วมแสดงความ

คิดเห็นและจัดทำเอกสาร เผยแพร่ข่าวสาร งานในด้านการวางแผนและกำหนดนโยบายการประสานงานกับผู้ปกครองล่วงหน้าโดยส่งจดหมายเวียนและชี้แจงรายละเอียดเพิ่มเติมให้ชัดเจน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อันเป็นการพัฒนาแบบมีกระบวนการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ร่วมประเมิน การจัดหาทรัพยากรและการเผยแพร่ความรู้ เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างเข้มแข็งของชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผน การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย จัดวางแผนทางการจัดสร้างและให้บริการแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดหาแหล่งทรัพยากร พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและชุมชน

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมทรัพยากร บุคคล งบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ ประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานขั้นตอนการปฏิบัติงาน การกำหนดวิธีการให้บริการของแหล่งเรียนรู้ตามความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษา รวมทั้งสอดส่องดูแล

แก้ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนและมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย

3. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดขอบเขตวิธีการประเมินผล การเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการดำเนินงานของแหล่งเรียนรู้ทุกๆ ภาคเรียน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานการดำเนินงานและปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการจัดหาทรัพยากร การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนอัตราบุคลากรสำหรับปฏิบัติงานในการจัดกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ จัดโครงการบริจาควัสดุครุภัณฑ์ งบประมาณ แรงงาน และมีการจัดสรรแบ่งงานและประสานกับบุคคลและหน่วยงาน มีส่วนร่วมในการบริหารโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน รวมถึงมีส่วนร่วมในการสร้างและจัดทำโครงการของงบประมาณสนับสนุนการจัดแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

5. การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้ของแหล่งเรียนรู้โดยการประชาสัมพันธ์ ประชุมสัมมนาอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สาธารณชนโดยการแสดงผลงาน นิทรรศการหรือการแสดงต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างซึ่งอาจนำเสนอในรูปแบบสื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายนิเทศ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรตั้งกลุ่มเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อให้ได้แนวทางการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน

1.2 ผู้บริหารต้องเป็นผู้นำและให้ความสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยการศึกษาปัญหาและกระบวนการวิจัยในการแก้ไขปัญหาเพื่อการเปลี่ยนแปลงสู่เป้าหมายที่ต้องการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลังจากที่ได้มีการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อสร้างเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2.2 ควรมีการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือต่างๆ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิ่งแก้ว อารีรักษ์ และคณะ. (2548). การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย. กรุงเทพมหานคร: อัลฟามี เลิร์นเนียม.
- นิคม ทาแดง, กอบกุล ปราบประชา และอำนาจ เดชชัยศรี. (2545). เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- นิคม อินตะวงศ์. (2555). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน โรงเรียน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นิตยา กอบนิลพรณ. (2548). สภาพและแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของ โรงเรียนอัสสัมชัญคอนแวนต์ลานารายณ์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บ้งอร แอกทอง. (2552). ความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัด นครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พิสิษฐ ภู่ออด. (2553). การบริหารทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สมเกียรติ ตันตวงค์วานิช. (2550). การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของประชาชนในชุมชนเขตลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สมาน ชิดรัมย์. (2555). ปัญหาและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโรงเรียนในอำเภอหนองกี่ สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. (2563). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561). กรุงเทพมหานคร: ฟริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: ฟริกหวานกราฟฟิค.
- อนนท์ ศรีพิพัฒน์. (2558). กิจกรรมในแหล่งเรียนรู้. แหล่งที่มา <https://nitesspm9.hi-supervisory5.net/hi-supervisory5net/kar-chi-haelng-reiyn-ru-bn-web/page>. สืบค้นเมื่อ 15 พ.ย. 2565.
- เอกกมล เยาวนา. (2552). ปัญหาและความต้องการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเกี่ยวกับการระดม ทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

การพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok
ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร*

THE ENGLISH-SPEAKING SKILLS DEVELOPMENT FOR COMMUNICATION USING
TIKTOK APPLICATION IN LEARNING MANAGEMENT FOR GRADE 6TH STUDENTS
IN SCHOOL UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE EDUCATION COMMISSION,
RAT BURANA DISTRICT, BANGKOK

¹สุทธิพร พานิชวัฒนาเจริญ Sutipron Panichwattanajaroen

²ไสว พักขาว Sawai Fakkao

^{1,2}วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Curriculum and Instruction College of Education Science, Dhurakji Pundit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 625161030001@dpu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok 2) เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชันTikTok กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน จำนวน 40 คนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564. ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่มเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษ 2) แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า 1) คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในภาพรวมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, ทักษะการพูด, แอปพลิเคชัน TikTok

Abstract

The objectives of this research were to 1) compare the English-speaking skills for communication before and after learning management using the TikTok application. 2) compare the English-speaking skills for communication after the learning management using the TikTok application with the determined criterion of 70 percent and 3) study the satisfaction of students on the learning management using the TikTok application. A sample of 40 students in grade 6 at YaowaluckWittayaThonburi School, during the second semester of the academic year 2020, were obtained by cluster random sampling. The research instruments consisted of 1) a learning management plan to develop English speaking skills 2) an evaluation form on English speaking skills for communication and 3) a satisfaction questionnaire on learning management. Using statistics for data analysis were mean, standard deviation, and t-test. The results of the research revealed that 1) the post-test scores of English speaking for communication skills of students after learning management using the TikTok application were statistically higher than before at 0.05 level of significance, 2) the post-test scores of English speaking for communication skills of students after learning management using the TikTok application were statistically higher than the determined criterion of 70 percent at 0.05 level of significance. The students' satisfaction with learning management using the TikTok application in overall was a high level.

Keywords: English for Communication, Speaking Skills, TikTok Application

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทุกๆ ด้าน ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของทุกคนในสังคมอย่างทั่วถึง ครุจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555) ได้กล่าวว่า การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่คนทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิตคือ 3R x 7C ซึ่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จะต้องเป็นการเรียนรู้ภายใต้บริบทการสอนความรู้วิชาหลักควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นและหนึ่งในทักษะที่สำคัญใน 7C ที่มีความจำเป็นและถูกกล่าวถึงในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อทำให้การสื่อสารกลายเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างมาก ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) มีความหมายรวมถึงความเข้าใจ การจัดการ และการสร้างการสื่อสารทางการพูด การเขียนที่มีประสิทธิภาพและผ่านทางมัลติมีเดียในรูปแบบและบริบทที่หลากหลายซึ่งภาษากลางและภาษาสากลที่คนทั่วโลกใช้สื่อสารกันในปัจจุบันคือภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้กล่าวถึงปัญหาและจุดอ่อนของระบบการศึกษาไทยไว้หลายประการ เช่น ปัญหาคุณภาพของคนไทยทุกช่วงวัย ปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับ การพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษาอังกฤษซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าภาษาอังกฤษนั้นยังคงเป็นจุดอ่อนของการศึกษาไทย สืบเนื่องจากปัญหาและจุดอ่อน

ดังกล่าวจึงทำให้เมื่อมีการศึกษาผลการพัฒนาการศึกษาของไทยในช่วงปี พ.ศ. 2561 – 2563 ที่ผ่านมามีพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นั้นอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจในกลุ่มสาระการเรียนรู้หลักส่วนใหญ่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ดังนั้นแผนการศึกษาแห่งชาติจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนโดยเฉพาะวิชาภาษาอังกฤษที่ยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ ไว้ในยุทธศาสตร์ที่ 4 คือ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น ความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ย ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาในวิชาคณิตศาสตร์และภาษาอังกฤษลดลง อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพของวิชาภาษาอังกฤษโดยการกำหนดการผลิตครูของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาสาขาวิชาที่ขาดแคลนอย่างเช่นสาขาวิชาภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดคุณภาพการศึกษาโดยมีตัวชี้วัดตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดระดับความสามารถด้านการใช้ภาษาอังกฤษเฉลี่ยของผู้สำเร็จการศึกษาในแต่ละระดับ เมื่อทดสอบตามมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษ (CEFR) ต้องสูงขึ้นในแต่ละช่วงระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามแผน ซึ่งแสดงให้เห็นได้ว่าภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญ และส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันนี้ เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลต่างๆ มีความสำคัญในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เป็นภาษาที่มีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ข้อมูลต่างๆ และการติดต่อ สื่อสารของ ผู้คนทั่วโลกเทคโนโลยีทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ภาษาภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้อังกฤษโดยใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียน ได้พัฒนา และมีความรู้ความสามารถทาง ภาษาอังกฤษที่จะสามารถนำไปใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ข้อมูลต่างๆ ได้ด้วยตนเองเกิดทักษะการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อนำไปดำรงชีพในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีดิจิทัลโลกออนไลน์กำลังได้รับความนิยม และมีผู้สนใจนำมาประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ แอปพลิเคชัน TikTok ซึ่งทาง TikTok ร่วมกับ สสวท. และกระทรวงศึกษาธิการในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการใช้ TikTok เพื่อสร้างวิถีด้านการศึกษสำหรับครู อาจารย์ และนักวิชาการ ซึ่งถือเป็นโอกาสในการพัฒนา บุคลากรทางการศึกษาให้รู้จักการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลและสื่อที่ทันสมัยในการเข้าถึงเยาวชนและคนรุ่นใหม่ อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ TikTok นี้จะเป็นตัวกลางในการสื่อสารให้เด็กไทยให้เลิกกังวลการใช้ภาษา กังวล เรื่องสำเนียง และกลัวที่ใช้ภาษากันมากขึ้น โดยเริ่มจากความสนุกเพลิดเพลินการดูคลิปใน TikTok ซึ่งเราสามารถใช้อย่างสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนไป ของเด็กๆ ในยุคนี้เป็นตัวกลางในการแทรกซึมเพื่อค่อยๆ ทำให้เขาซึมซับ ภาษาอังกฤษและเกิด ความคุ้นชินกับภาษาอังกฤษไปในตัวนั่นเอง เมื่ออนาคตของการศึกษาไม่ได้อยู่แค่ในห้องเรียน การสอนภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน โดยการสอนบทสนทนาหรือประโยค ภาษาอังกฤษหรือ คำศัพท์สั้นๆ ที่ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ มาผสมผสานเข้ากับคาแรคเตอร์ของผู้เรียนจะช่วยเพิ่มความสนุกสนาน ในการเรียน (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการ สื่อสารโดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ส่งผลให้นักเรียนมีการ พัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษด้านการสื่อสารให้เกิดการเรียนรู้สูงขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ภาษาอังกฤษ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการฝึกพูดทำให้เกิดทักษะด้านภาษาอังกฤษสามารถสื่อสารกับชาวต่างประเทศได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชันTikTok กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนเยาวลักษณ์วิทยานบุรี จำนวน 2 ห้องเรียนมีนักเรียน 85 คน โรงเรียนสารสาสน์สุขสวัสดิ์ จำนวน 7 ห้องเรียน มีนักเรียน 275 คน โรงเรียนเมตตาวิทยานบุรีจำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 40 คน โรงเรียนปัญญาศักดิ์ จำนวน 2 ห้องเรียน มีนักเรียน 77 คน โรงเรียนคาเบรียลอุปถัมภ์ จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 30 คน รวมทั้งหมด 507 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้อง 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนเยาวลักษณ์วิทยานบุรี เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างด้วยแบบกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok จำนวน 11 แผน ซึ่งผ่านการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 ซึ่งอยู่ในระดับดี

2.2 แบบประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ ด้านการสนทนา (Conversation) และด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) คะแนนเต็ม 16 คะแนน ซึ่งผ่านการตรวจความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 จึงถือได้ว่าเป็นแบบทดสอบที่มีความตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าความเชื่อมั่นโดยการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยใช้ผู้ประเมิน 2 คนแล้วหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมินโดยการหาค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.85

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok โดยครอบคลุม 3 ด้าน คือ 1) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ และ3) ด้านสื่อการเรียนรู้ ซึ่งผ่าน

การตรวจความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.91 และหาค่าความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.75

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยแจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยการใช้แอปพลิเคชัน TikTok ให้นักเรียนได้ทราบ

3.2 ผู้วิจัยทำการประเมินก่อนเรียนกับนักเรียน โดยใช้แบบประเมินความสามารถการพูดเพื่อการสื่อสารที่สร้างขึ้น และบันทึกคะแนนที่ได้ไว้เพื่อนำไปใช้เปรียบเทียบกับหลังเรียน

3.3 ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้ตามแผนสำหรับหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง On holiday ใช้เวลาเรียนรู้ 17 ชั่วโมง ประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ 11 แผนโดยมีการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชัน TikTok กับกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) ทั้ง 11 แผน

3.4 หลังจัดการเรียนรู้ครบตามแผนแล้ว ผู้วิจัยประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้แบบประเมินที่สร้างขึ้น

3.5 ให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok จำนวนจำนวน 15 ข้อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

4.1 เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok โดยใช้ t-test for dependent samples

4.2 เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ t-test for one sample

4.3 หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok

ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok พบว่า คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในภาพรวมหลังจากเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = -39.19, p=.000$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 11.78, S.D. = 0.92$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 6.73, S.D. = 1.11$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการสนทนา (Conversation) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -22.42$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 5.45, S.D. = 0.78$) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 3.13, S.D. = 0.91$) และยังพบว่าทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสารด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -21.98$) โดยมี

คะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X} = 6.33$, S.D. = 0.83) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.81) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเต็ม 16 คะแนน

รายการ	ทักษะการพูดภาษาอังกฤษ				ค่า t	P-value
	เพื่อการสื่อสาร					
	ก่อนเรียน		หลังเรียน			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการสนทนา (คะแนนเต็ม 8)	3.13	0.91	5.45	0.78	-22.42*	.000
ด้านการปฏิสัมพันธ์ (คะแนนเต็ม 8)	3.60	0.81	6.33	0.83	-21.98*	.000
ภาพรวม (คะแนนเต็ม 16)	6.73	1.11	11.78	0.92	-39.19*	.000

คะแนนทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในภาพรวมหลังจากเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชันTikTok กับเกณฑ์ร้อยละ 70

สำหรับการเปรียบเทียบผลการประเมินทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน TikTok กับเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 70 พบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.96$, $p=.000$) โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการเรียนรู้ด้วยแอปพลิเคชัน TikTok ในแต่ละด้านพบว่า ทักษะด้านการสนทนา (Conversation) มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 70 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = -1.21$, $p=.230$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 5.45 ($\bar{X} = 5.45$, S.D. = 0.78) และในขณะที่ทักษะด้านการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 5.53$, $p=.000$) โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 6.33 ($\bar{X} = 6.33$, S.D. = 0.83) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสาร	คะแนนเกณฑ์ ร้อยละ 70	คะแนน หลังเรียน		ค่า t	P-value
		$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการสนทนา (คะแนนเต็ม 8)	5.6	5.45	0.78	-1.21	.230
ด้านการปฏิสัมพันธ์ (คะแนนเต็ม 8)	5.6	6.33	0.83	5.53*	.000

ภาพรวม (คะแนนเต็ม 16)	11.2	11.78	0.92	3.96*	.000

ทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok

ในส่วนการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=0.60) เมื่อพิจารณาข้อย่อยแต่ละด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้ นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D.=0.53) รองลงมา ได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, S.D.=0.64) และด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{X} = 4.06$, S.D.=0.63) นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านกิจกรรมการเรียนรู้	4.11	0.64	มาก
1. กิจกรรมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน	4.35	0.53	มาก
2. กิจกรรมมีความเหมาะสมด้านเนื้อหา ชัดเจน เข้าใจง่าย	4.25	0.65	มาก
3. กิจกรรมมีความเหมาะสมด้านเวลาและสถานที่	3.90	0.69	มาก
4. กิจกรรมช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำร่วมกัน	3.95	0.70	มาก
ด้านสื่อการเรียนรู้	4.53	0.53	มากที่สุด
5. การประยุกต์ใช้ TikTok ในกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจในเนื้อหา	4.20	0.61	มาก
6. การประยุกต์ใช้ TikTok ในกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลดีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษ	4.45	0.49	มาก
7. การประยุกต์ใช้ TikTok ทำให้กิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนานน่าสนใจ	4.70	0.45	มากที่สุด
8. ความพึงพอใจโดยรวมของการประยุกต์ใช้ TikTok ในกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งนี้	4.75	0.57	มากที่สุด
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.06	0.63	มาก
9. นักเรียนสามารถออกเสียงคำศัพท์ กลุ่มคำ ประโยค และความหมายที่เกี่ยวกับการเดินทางได้	4.20	0.60	มาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
10. นักเรียนสามารถการพูดและเขียนเกี่ยวกับกับการเดินทางสถานที่ท่องเที่ยวได้ถูกต้อง	3.63	0.58	มาก
11. นักเรียนสามารถโต้ตอบเพื่อถามและตอบคำถามง่ายๆได้	3.58	0.76	มาก
12. นักเรียนสามารถพูดเล่าข้อมูลของตนเองจากการท่องเที่ยวได้	3.85	0.79	มาก
13. นักเรียนมีความมั่นใจในการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	3.73	0.75	มาก
14. นักเรียนมีความสุข สนุกสนานกับการเรียนภาษาอังกฤษ	4.40	0.53	มาก
15. นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ	4.33	0.52	มาก
16. ช่วยเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ในการค้นหาคำศัพท์ใหม่ๆ	4.23	0.59	มาก
17. ช่วยทำให้มีพัฒนาการด้านทักษะทางภาษา มีโอกาสก้าวหน้าและความสำเร็จในหน้าที่การงาน	4.15	0.60	มาก
18. มีทักษะด้านภาษาสามารถนำมาใช้ในการค้นคว้าหาข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการเรียน	4.48	0.55	มาก
ภาพรวม	4.23	0.60	มาก

สรุปว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D.=0.60) ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

สำหรับผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษด้วยแอปพลิเคชัน TikTok สามารถเสริมสร้างทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษด้านการพูดและยังทำให้การเรียนภาษาอังกฤษเกิดความสนุกสนานไม่น่าเบื่อ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความสามารถได้อย่างอิสระตามความคิดของตนเองรวมทั้งส่งเสริมทักษะการสื่อสารผ่านการใช้เทคโนโลยีซึ่งทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของสหรัฐ ลักษณะสุด (2563) ที่พบว่าการใช้แอปพลิเคชัน TikTok ประกอบการสอน ทำให้ทักษะการพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ดีขึ้นเมื่อเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน และมีผลการประเมินทักษะการพูดสูงกว่าผู้เรียนที่อยู่ในกลุ่มควบคุม และสอดคล้องกับงานวิจัยของรมณียา สุธรรมจรรยา (2558) ซึ่งพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้แอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ตวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยแอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ตอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปวิณนุช พุ่มจิต และอังคณา เหลืองนภา (2562) ที่ศึกษาการใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟังของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า แอปพลิเคชันสามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี

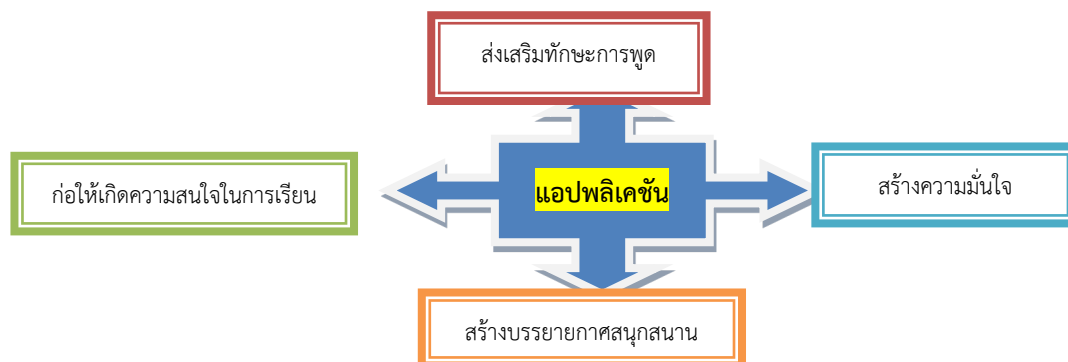
นอกจากนี้ ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจในภาพรวมจากการใช้แอปพลิเคชัน TikTok

ประกอบการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียนรู้นักเรียนให้ความสนใจอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านกิจกรรมการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากแอปพลิเคชัน TikTok กำลังเป็นที่สนใจสำหรับนักเรียนและบุคคลทั่วไปอย่างกว้างขวาง และอีกทั้ง ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนที่ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการพูดด้วยตนเองนอกเหนือจากแบบเรียน ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของทศนา ขัมมณี (2560) ที่กล่าวถึงการวิจัยการใช้บทบาทสมมติเป็นกิจกรรมในลักษณะเรียนปนเล่น พบว่า นักเรียนจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด มีความเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด และมีโอกาสได้แสดงออกหลายบทบาทอีกด้วย ในขณะที่ จิราพร เณรธรณี (2565) กล่าวว่า จุดเด่นของ TikTok เพราะเป็นแอปพลิเคชันที่เด็กรุ่นใหม่ชอบ เหมาะกับความสนใจของเด็กชอบความรวดเร็วตรงจุด โดยข้อดีของ TikTok คือ การจำกัดเวลาในการนำเสนอ และแอปพลิเคชัน TikTok สามารถช่วยให้นักเรียนเลิกกังวลการใช้ภาษาและกล้าที่ใช้ภาษากันมากขึ้น โดยเริ่มจากความสนุกใกล้ตัว ชิมซัปปาภาษาอังกฤษและเกิดความคุ้นชินกับภาษาอังกฤษไปในตัวนั่นเองโดยการสนทนาหรือใช้ประโยคภาษาอังกฤษหรือคำศัพท์สั้นๆ ในสถานการณ์ต่างๆ ผสมผสานกัน ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ต้องมีการฝึกฝนที่มากกว่าการเรียนในห้องเรียน TikTok เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกถึงความเป็นตัวเองได้มากที่สุด ทำให้ผู้เรียนอยากทำคอนเทนต์เพื่อถ่ายทอดในสิ่งที่เป็นตัวของตัวเองจึงถือเป็นจุดเด่นสำคัญในการใช้ประโยชน์ของเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อังกฤษที่เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของพวกเขาได้อย่างแยบยลที่สุดและช่วยเติมเต็มช่องว่างทางการศึกษาได้ต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้แอปพลิเคชัน ด้วยการสร้างความมั่นใจภายใต้บรรยากาศสนุกสนานที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจในการเรียน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ว่า ในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok นั้นเป็นการใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนุกสนาน ทำให้สนใจในการเรียน และในการฟังแอปพลิเคชันในรูปแบบอื่นๆ ก็จะเป็นการช่วยส่งเสริมในการฟังและเป็นการสร้างความมั่นใจ กล้าพูด กล้าแสดงออก ให้แก่นักเรียนได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok สามารถส่งเสริมและพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นๆ นำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาทักษะส่งเสริมการเรียนรู้ อันจะเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานและท้าทาย ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีความตั้งใจในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok เป็นแนวคิดที่ค่อนข้างใหม่ ครูผู้สอนที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok จึงควรศึกษาทำความเข้าใจ ตลอดจนวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างระมัดระวัง เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แอปพลิเคชัน TikTok จะใช้ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มากกว่าการจัดการเรียนรู้ แบบปกติ จึงจะทำให้ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดความรู้และได้รับการฝึกฝนทักษะที่จำเป็นอย่างครบถ้วนในระยะเวลาที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาถึงผลลัพธ์การเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะการสื่อสารด้านการฟัง ภาษาต่างประเทศ จากการใช้แอปพลิเคชัน TikTok ประกอบการสอน

2.2 ควรมีวิเคราะห์ตัวแปรต่างๆ ทั้งปัจจัยหลักและปัจจัยเสริมที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้จากการใช้แอปพลิเคชัน TikTok เช่น การมีส่วนร่วม ความมั่นใจของนักเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- จิราพร เณรธณี. (2565). ประยุกต์ใช้ TikTok ในห้องเรียนอย่างไรให้น่าสนใจและเกิดประโยชน์. แหล่งที่มา <https://www.educathai.com/knowledge/articles/618> สืบค้นเมื่อ 7 พ.ค. 2565.
- ทิตินา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวิณนุช พุ่มจิต และอังคณา เหลืองนภา. (2562). การใช้แอปพลิเคชันในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้านการฟัง. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาต้นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- รมณียา สุธรรมจรรยา. (2558). ผลการใช้แอปพลิเคชันสำหรับสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษบนแท็บเล็ตวิชาภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). ศร.หนูน สสวท. จับมือ TikTok กระตุ้นการเรียนรู้เด็กไทยยุคใหม่-ครูไทยยุคดิจิทัล. แหล่งที่มา <https://www.ipst.ac.th/news/7797/tiktok01.html> สืบค้นเมื่อ 15 ม.ค. 2564.

- สทรรฐ์ ลักษณะสุด. (2563). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคเกมกลุ่มแข่งขันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. 4(3). 247-262.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค.

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี*
CONSERVATION OF THAI - MON LOCAL TRADITIONS, PATHUM THANI
PROVINCE

¹ศิริชัย เกื้อกุล Sirichai Kueakul ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sirichai.ku@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ประกอบด้วยทายาทผู้สืบทอดประเพณี ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และวัดในพื้นที่ชุมชนชาวมอญ จังหวัดปทุมธานี พร้อมทั้งจดบันทึก บันทึกภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวขณะที่อยู่ในพื้นที่วิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตีความแล้วนำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มีการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการรวมกลุ่มเป็นชุมชนชาวมอญโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของประเพณี โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แบบแผนวัฒนธรรม กล่าวคือ วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญของมนุษย์ในแต่ละภูมิภาคจะมีวัฒนธรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น 2) ศาสนาและความเชื่อ คนมอญในจังหวัดปทุมธานียังคงอนุรักษ์ และรักษาสืบทอดความเชื่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ถึงแม้บริบทของสังคมจะเปลี่ยนไปแต่วิถีคนมอญยังคงดำเนินต่อไปโดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษด้วยความรักและหวงแหนในประเพณีและความเชื่อ ที่มั่นคงและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา 3) เทคโนโลยีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เป็นความรู้และกระบวนการที่ทำให้ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ, จังหวัดปทุมธานี, ผู้นำชุมชน, ปราชญ์ชาวบ้าน

Abstract

The objective of this research article was to study the conservation of Thai-Mon local traditions in Pathum Thani Province. It was qualitative research by conducting interviews with 15 key informants, consisting of heirs and inheritors of the tradition, local scholars, community leaders, stakeholders and temples in the Mon community area in Pathum Thani Province along with taking notes, recording still images and movies while in the research area, checking the correctness of the information. The data was then analyzed, interpreted and

*Received: March 27, 2024, Revised: April 22, 2024, Accepted: April 22, 2024.

presented descriptively. The research results found that preserving local Thai-Mon traditions, Pathum Thani Province. Traditions were preserved by grouping into Mon communities with the temple as the center of the tradition, divided into 3 components: 1) Cultural pattern; that was, culture was a pattern of living that had been passed down for a long time. It was something that showed human progress. Each region had a different culture depending on the environment and the people's way of life in each locality. 2) Religion and beliefs; Mon people in Pathum Thani Province still preserve and maintain and pass on the beliefs to the present. Even though the social context had changed, the Mon people's way of life still continues, especially the beliefs about ancestral ghosts with love and tenacity in traditions and beliefs that was stable and connected to Buddhism 3) Technology; using information technology to manage and preserve local traditions. It was knowledge and a process that made community dynamic.

Keywords: Conservation, Thai-Mon Local Traditions, Pathum Thani Province, Community Leaders, Local Philosophers

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันทำให้วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น วิถีชีวิตของชุมชนดั้งเดิม ต้องปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยทั้งสภาพแวดล้อม อาคารบ้านเรือน เครื่องแต่งกาย อาหารการกิน การศึกษา ภาษา อาชีพ การติดต่อสื่อสาร เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วยเทคโนโลยี และวิวัฒนาการสมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ อย่างรวดเร็ว หากแต่วัฒนธรรม ประเพณีของชาติเป็นรากเหง้าที่เราคนไทยจะลืมเสียไม่ได้ ในบางชุมชนยังมีการอนุรักษ์ รักษาวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้อย่างเหนียวแน่นและยังคงสืบทอดมาถึงปัจจุบัน แต่ในชุมชนเมืองก็ยากที่จะรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่ในเขตอุตสาหกรรมที่มีการขยายเมืองอย่างรวดเร็ว ทำให้ประวัติศาสตร์บางอย่างสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย (อานนท์ อาภาภิรมณ์, 2525) ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในพิธีเปิดพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ รามคำแหง จังหวัดสุโขทัย วันที่ 25 มกราคม 2507 ความตอนหนึ่งว่า “ชาติไทยเรานั้นได้มีเอกราช มีภาษา ศิลปะ และขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นของตนเองมาช้านานหลายศตวรรษแล้ว ทั้งนี้ เพราะบรรพบุรุษของเราได้เสียสละอุทิศชีวิต กำลัง ทั้งกายและใจ สละสิ่งเหล่านี้ไว้ให้เรา เราจึงจำเป็นต้องรักษาสิ่งเหล่านี้ไว้ให้คงทนถาวรตกเป็นมรดกของอนุชนรุ่นหลังต่อไป” (อ้างใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552)

ชาติไทยเป็นชาติที่เก่าแก่และมีวัฒนธรรมประจำชาติซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษและพัฒนาหล่อหลอมขึ้นในสังคมไทย จนมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองไม่ว่าจะเป็นภาษา วรรณคดี ศิลปวัตถุ ดนตรี อาหารและการแต่งกาย นอกจากนี้ คนไทยยังได้มีการยอมรับเอาวัฒนธรรมของชาติอื่นเข้ามา โดยการนำมาดัดแปลงผสมผสานกันได้อย่างกลมกลืน จนเกิดเป็นวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมไทยมีที่มาจากหลายแหล่งกำเนิดด้วยกัน ดังนี้ 1) สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และสังคมเกษตรกรรม เนื่องจากพื้นที่ของประเทศไทยส่วนใหญ่มีสภาพภูมิศาสตร์เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ คนไทยจึงมีความผูกพันกับแม่น้ำลำคลองทำให้เกิดวิถีชีวิตริมน้ำและประเพณีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับน้ำที่สำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น 2) พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเผยแผ่เข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลานาน

โดยคนไทยได้นำหลักคำสอนมาใช้ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังมีประเพณีและพิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก เช่น การทอดกฐิน การทอดผ้าป่า การบวชเพื่อสืบทอดศาสนา เป็นต้น 3) ค่านิยมเป็นแบบอย่างพฤติกรรมของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกัน ค่านิยมบางอย่างกลายเป็นแกนหลักของวัฒนธรรมไทย เช่น ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งคนไทยให้ความเคารพและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างมาก 4) การเผยแพร่และการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างชาติ ในอดีตประเทศไทยได้รับวัฒนธรรมจากจีนและอินเดียเข้ามาผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิม แต่ในปัจจุบันจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติมาในประเทศไทย โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มาจากชาติตะวันตกที่เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การแต่งกายตามแบบสากล การผูกเนคไท การสวมเสื้อนอก การสร้างบ้านเรือนรูปทรงต่างๆ เป็นต้น (ดนัย ไชยโยธา, 2546)

ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาสินค้าและบริการด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น ความคิดสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการพัฒนา ธุรกิจการท่องเที่ยว การทำการตลาด และการบริหารจัดการสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวไทยมีเรื่องราวที่เป็นเอกลักษณ์มีการคุ้มครองและปกป้องด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อการป้องกันการลอกเลียนแบบ ซึ่งรวมถึงการผลักดันให้เมืองประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และศิลปะ ได้รับการขึ้นทะเบียนด้านการอนุรักษ์ และส่งเสริมให้ก้าวสู่เมืองที่ได้รับการยอมรับในเวทีสากล อันนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์และการจัดทำแผนพัฒนาเมืองและแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น พร้อมทั้งการส่งเสริม การท่องเที่ยวตามฤดูกาลและตามศักยภาพของพื้นที่ทั้งการท่องเที่ยววิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีพุทธเพื่อให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทาง การท่องเที่ยววิถีพุทธของโลก (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

ข้อมูลวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ อัตลักษณ์ชุมชนในรูปแบบดิจิทัลเป็นคลังความรู้ที่มีคุณค่า และเป็นแหล่งทรัพยากรต้นทางให้กับการสร้างนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ส่งเสริมให้ชุมชนรู้คุณค่าของทรัพยากรชีวภาพและสิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศที่ตนเองอาศัยอยู่ ส่งเสริมการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและธุรกิจดิจิทัล โดยกระบวนการขับเคลื่อนให้เกิดข้อมูลดิจิทัลดังกล่าว เริ่มต้นจากการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องด้านวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งชุมชน หน่วยงาน สถาบัน ได้จัดเก็บข้อมูลภายใต้มาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลที่เหมาะสมความหลากหลายทางชีวภาพกับสื่อวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ชุมชนในแต่ละรูปแบบ โดยเจ้าของข้อมูลสามารถกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลเพื่อเป็นการปกป้องรักษาข้อมูลสำคัญทางวัฒนธรรมและชีวภาพอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีความละเอียดอ่อนได้ และทำการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งทรัพยากรอื่น ทั้งในประเทศและภายนอกประเทศ ข้อมูลตั้งแต่ระดับดีเอ็นเอ ไปจนถึงระบบนิเวศ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถานที่ บุคคล การใช้ประโยชน์เพื่อนำมาจัดเก็บและพัฒนาให้เกิดโครงสร้างข้อมูลซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเข้าหากันได้เกิดเป็นเครือข่ายข้อมูลวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพขนาดใหญ่ โดยโครงสร้างข้อมูลดังกล่าวสามารถนำมาเปิดเผยสู่สาธารณะในรูปแบบเว็บไซต์ให้บริการและพัฒนาต่อยอดเป็นแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาต่อยอดเชิงเศรษฐกิจ

ชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน ก่อให้เกิดการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้บริการดังกล่าวจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดการต่อยอดการใช้งานข้อมูลทั้งข้อมูลวัฒนธรรม ข้อมูลชีวภาพ อัตลักษณ์ชุมชน ไปสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมได้ในอนาคต ตามแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570 (กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ในภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งใน 5 จังหวัด ในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปทุมธานีเป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำโดยมีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านกลางจังหวัดในเขตอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอสสามโคก ทำให้พื้นที่ของจังหวัดปทุมธานีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ฝั่งตะวันตกของจังหวัดหรือบนฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่ในเขตอำเภอลาดหลุมแก้วกับพื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองและอำเภอสสามโคก กับฝั่งตะวันออกของจังหวัด หรือบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมืองบางส่วน อำเภอธัญบุรี อำเภอลองหลวง อำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกา และบางส่วนของอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีจึงเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านอุตสาหกรรม การคมนาคม การศึกษา การท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเฉพาะการสร้างหมู่บ้านจัดสรรและคอนโดมิเนียม ซึ่งมีผลทำให้ร่องรอยภูมิประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี เริ่มเลือนลางไปตามกาลเวลาและยุคสมัยที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2558)

ชุมชนชาวมอญได้อพยพมาพำนักอยู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช พระยาเกียรติและพระยาราม ขุนนางมอญที่มีความดีความชอบในราชการและกลุ่มญาติพี่น้องได้รับพระราชทานที่ดินตั้งบ้านเรือน ณ บ้านขมิ้น ซึ่งได้แก่ บริเวณวัดขุนแสนในปัจจุบัน มอญในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ทั้งกลุ่มชาวมอญเก่าที่อยู่มาแต่เดิมและกลุ่มชาวมอญใหม่ได้รับพระราชทานที่ดินให้ตั้งชุมชนอยู่ชานกรุงศรีอยุธยาบริเวณวัดตองปุและคลองคูจาม ในปัจจุบันแม้จะไม่มีชุมชนของผู้สืบเชื้อสายมอญภายในกรุงศรีอยุธยาอยู่ในบริเวณที่กล่าวถึงในประวัติศาสตร์ แต่ก็ยังมีชุมชนมอญและกลุ่มวัฒนธรรมมอญกระจายอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาจากพระนครศรีอยุธยาลงมาจนถึงกรุงเทพฯ หลายชุมชนชาวมอญได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ทั่วไปตามที่ราบลุ่มริมน้ำภาคกลาง ได้แก่ ลพบุรี สระบุรี อยุธยา นครปฐม กาญจนบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี อ่างทอง นครนายก ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ สมุทรสาคร กรุงเทพฯ ฉะเชิงเทรา เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และบางส่วนของภูมิภาคอื่นๆ ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ตาก กำแพงเพชร นครสวรรค์ อุทัยธานี ทางภาคอีสาน ได้แก่ นครราชสีมา มีบ้างเล็กน้อยที่อพยพลงใต้ อย่างเช่น ชุมพร สุราษฎร์ธานี โดยมากเป็นแหล่งที่พระเจ้าแผ่นดินโปรดเกล้าฯ พระราชทานที่ดินทำกินให้ตั้งแต่แรกอพยพเข้ามา (เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาส, 2558)

จากชุมชนดั้งเดิมของจังหวัดปทุมธานี ธัญบุรี และสามโคก ที่เคยเป็นชุมชนเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือน เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา ชาวบ้านทำมาค้าขาย โดยอาศัยแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นเส้นทางคมนาคมหลัก สินค้าจากหลากหลายแหล่งมักมาพักขบวนที่ปทุมธานีก่อนที่จะเดินทางไปยังภาคเหนือ ตุ่มสามโคกและโอ่งราชบุรี ถือเป็นสินค้าที่นิยมอย่างมากในสมัยนั้น เมืองปทุมธานีเริ่มเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในช่วงปีพุทธศักราช 2500 เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนไปเพาะปลูกพืชไร่และพืชสวนทางการเกษตรอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าว เช่น การทำสวนผัก แตงโม สวนส้ม จนพื้นที่นาบางส่วนกลายเป็นพื้นที่ปลูกส้มเขียวหวานใหญ่ที่สุดในประเทศไทยประกอบกับช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ข้าวไทยเป็นที่ต้องการของตลาดโลกมาก ประเทศไทยถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีความสำคัญในด้านการผลิตอาหารมาช่วยแก้ปัญหาขาดแคลนอาหารของโลก ประเทศไทยจึงได้ทำการพัฒนา

แหล่งน้ำในโครงการขนาดใหญ่ต่าง ๆ เพื่อการชลประทานโดยอาศัยเงินกู้จากธนาคารโลก และได้ก่อสร้างเขื่อนเจ้าพระยาที่จังหวัดชัยนาทในโครงการเจ้าพระยาใหญ่ แล้วเสร็จในปีพุทธศักราช 2500 ส่งผลให้พื้นที่บริเวณคลองรังสิตไดรับน้ำอย่างสม่ำเสมอ สำหรับใช้ในการเกษตรและยังสามารถแก้ปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ดังกล่าว (สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์, 2558)

อีกปัจจัยหนึ่งที่เร่งความเจริญของปทุมธานี คือ การตัดถนนพหลโยธินในสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในฐานะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 รวมทั้งการสร้างเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ เพื่อการกักและการผลิตกระแสไฟฟ้า ผลพวงจากการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ๆ นอกเหนือไปจากโรงสีข้าวและโรงเลื่อยไม้ที่มีอยู่เดิม ไปเป็นโรงงานปั่นด้าย โรงงานย้อมผ้า โรงงานอุตสาหกรรมเคมี ส่งผลให้พื้นที่สองข้างทางถนนพหลโยธิน ในเขตรังสิตกลายเป็นย่านอุตสาหกรรมใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแรงงานในภาคเกษตรกรรมมาเป็นแรงงานรับจ้างในโรงงาน ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชีวิตและสภาพแวดล้อมของปทุมธานี มีการอพยพย้ายของแรงงานต่างถิ่นเป็นจำนวนมาก ความต้องการที่อยู่อาศัยมีมากขึ้น หมู่บ้านจัดสรรและเมืองได้ขยายตัวไปอย่างมาก (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดปทุมธานี, 2558)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่า การพัฒนาเมืองในปัจจุบันทำให้ประวัติศาสตร์เกิดการเปลี่ยนแปลง ถึงแม้ว่า วิถีชีวิตในชุมชนแบบดั้งเดิมเริ่มจางหายไปตามกาลเวลาหากแต่แหล่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาทางประวัติศาสตร์และมีคุณค่าทางด้านความงามมีสุนทรีย์ ซึ่งจะสะท้อนเรื่องราวบอกเล่าความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ การก่อตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนที่อพยพมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีการพัฒนาทางสังคมของวิถีชนที่มีคุณค่าทั้งในอดีตจนถึงปัจจุบัน การแสดงออกถึงเอกลักษณ์ของสังคมหรือชุมชน และสะท้อนถึงพัฒนาการของการดำรงอยู่ของสังคมนั้น หากไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมก็อาจจะทำให้ถูกทำลายลงด้วยสาเหตุต่างๆ ทั้งจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ โดยเฉพาะการขยายเมืองเพื่อรองรับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของค่านิยมจากวิถีชีวิตสังคมเกษตรกรรม สู่การเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ตามกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้อัตลักษณ์สูญสิ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการศึกษา เรื่อง การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความหลากหลายทางวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนชาวมอญในสังคมไทย ซึ่งจะได้เป็นประโยชน์ในการนำมาขยายผลถ่ายทอดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semistructured Interviews) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และการจดบันทึก ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ดวงพร สุภาพร, 2561) ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจดบันทึก เพื่อมาวิเคราะห์สรุปร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎีในการกำหนดเป็นตัวแปรที่จะศึกษา ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี โดยการวิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร งานวิจัย หลักแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

2. ศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ตำแหน่ง ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการจดบันทึก

2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลัก

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งแหล่งข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนชาวบ้าน ทายาทเชื้อสายมอญ ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล ผู้ใหญ่บ้าน การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) (สุภางค์ จันทรวานิช, 2543) จึงต้องเลือกคนในชุมชน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและ มีบทบาทสำคัญในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ ประธานสภา วัฒนธรรมตำบล ประชาชนชาวบ้าน ทายาทเชื้อสายมอญ ตลอดจนชาวบ้านในชุมชน ที่มีการถ่ายทอดภายใน ครอบครัวและจากวิถีชุมชน แต่นอกเหนือจากชาวบ้านในชุมชนแล้วยังมีคนภายนอกเข้ามามีบทบาทสำคัญใน การจัดตั้งและสนับสนุนให้เกิดการดำเนินงานการจัดการประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ โดยองค์กรชุมชน ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประเพณีต่างๆ

2.2 การสร้างเครื่องมือการวิจัยแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และ สังเคราะห์ (Content Synthesis) เป็นความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัด ปทุมธานี เพื่อใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) แล้วนำเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณา

2.3 การเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามที่ได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ ปริญญาแล้ว ไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในพื้นที่ โดยผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมมากที่สุดและลึกที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สอดคล้องกัน

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบด้วย ประธานสภาวัฒนธรรมชาวไทย เชื้อสายรามัญจังหวัดปทุมธานี ประธานวัฒนธรรมตำบลบ้านกระแจะ ประธานศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม วัดสำแล ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนชาวบ้าน 11 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยชาวบ้านบางส่วนเป็นทั้งคณะกรรมการ ศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมวัดสำแล จึงสามารถให้ข้อมูลได้ทั้งในส่วนของชุมชนคือข้อมูลพื้นฐานของชุมชน พื้นที่ชุมชน สภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพ การศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ รวมถึงข้อมูลในส่วน ของการดำเนินงานด้านต่างๆ ตลอดจนวิถีการอนุรักษ์ สืบทอดประเพณีต่างๆ ของชุมชน สามารถสรุปข้อมูล ของผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นคนในชุมชน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำบทสรุปองค์ประกอบของการสัมภาษณ์และข้อสรุปจากการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศมาสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) เพื่อสรุปเป็นตัวแปร แล้วสร้างเป็นข้อคำถามของแบบสอบถามเพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นของการ อนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

สรุปผลการวิจัย

การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี พบว่า ชาวมอญในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี มีรูปแบบการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการรวมกลุ่มเป็นชุมชนชาวมอญโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของประเพณี โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1. แบบแผนวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเจริญของมนุษย์ ในแต่ละภูมิภาคจะมีวัฒนธรรมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของผู้คนในแต่ละท้องถิ่น เช่น การแต่งกาย ภาษา อาหาร โดยชาวมอญในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีได้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มสมาพันธ์ชาวไทยเชื้อสายรามัญ จังหวัดปทุมธานี และศูนย์เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านวัดสำแล เพื่อการสืบสานประเพณีวัฒนธรรม การอนุรักษ์ภูมิทัศน์ทางด้านวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายรามัญ ในจังหวัดปทุมธานี มีประเพณีและวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายมอญในอดีตและปัจจุบันที่ได้สืบทอดกันมา โดยจะเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตตั้งแต่การเกิด การแก่ การเจ็บ การตาย และหลังความตายจนครบวงจรชีวิต เป็นการรักษาประเพณีท้องถิ่นตามแบบแผนวัฒนธรรมไทย-มอญได้อย่างดีถึงปัจจุบัน

2. ศาสนาและความเชื่อ คนมอญในจังหวัดปทุมธานียังคงอนุรักษ์ และรักษาสืบทอดความเชื่อกันมาถึงปัจจุบันถึงแม้บริบทของสังคมจะเปลี่ยนไปแต่วิถีคนมอญยังคงดำเนินต่อไปโดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษ ด้วยความรักและหวงแหนในประเพณีและความเชื่อ ที่มั่นคงและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา ตั้งแต่การเกิด ถึงวาระสุดท้ายของชีวิต วัดจึงศูนย์กลางในการรวบรวมความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมต่างๆ ของคนในชุมชนมอญจะเห็นได้จากงานบุญหรือประเพณีประจำปีที่เกิดขึ้น เช่น ประเพณีแห่ธงสังฆะชาบที่มีตำนานความเชื่อพื้นบ้านเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาและถือปฏิบัติมาถึงปัจจุบัน

3. เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เป็นความรู้และกระบวนการที่ทำให้ ชุมชนมีการเคลื่อนไหวอย่างไม่หยุดนิ่ง การจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต หากการพัฒนาชุมชนนำความรู้ทางด้านเทคโนโลยีมาจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น นำมาปรับประยุกต์ ให้สอดคล้องกับความสามารถและทักษะของคนในชุมชนจะทำให้การจัดการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นประสบความสำเร็จ เป็นตัวช่วยในการประชาสัมพันธ์ ติดต่อสื่อสาร การจัดเก็บและรวบรวมข้อมูล ทั้งในแบบรูปภาพ VDO สื่อสิ่งพิมพ์ ทำให้ผู้ที่สนใจในประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นไทย-มอญสามารถสืบค้น และเข้ามาศึกษาเรียนรู้ในชุมชนได้ แต่ข้อจำกัดของชุมชนคือ ผู้ใช้เทคโนโลยีขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีและปัญหาสุขภาพที่ไม่เอื้ออำนวย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลจากการศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี มีการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการรวมกลุ่มเป็นชุมชนชาวมอญโดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของประเพณี โดยแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

1) แบบแผนวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน 2) ศาสนาและความเชื่อ คนมอญในจังหวัดปทุมธานียังคงอนุรักษ์ และรักษาสืบทอดความเชื่อกันมาถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษและความเชื่อที่มั่นคงและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา 3) เทคโนโลยี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น อันเป็นการจัดการการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นโดยความร่วมมือของคนในชุมชนมอญของแต่ละหมู่บ้านแต่ละตำบล โดยมีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงกันต่างกัน ที่ความถนัดหรือทักษะ ความชำนาญ ในประเพณีเพราะเป็นการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น เช่น การปักสไบมอญ การ

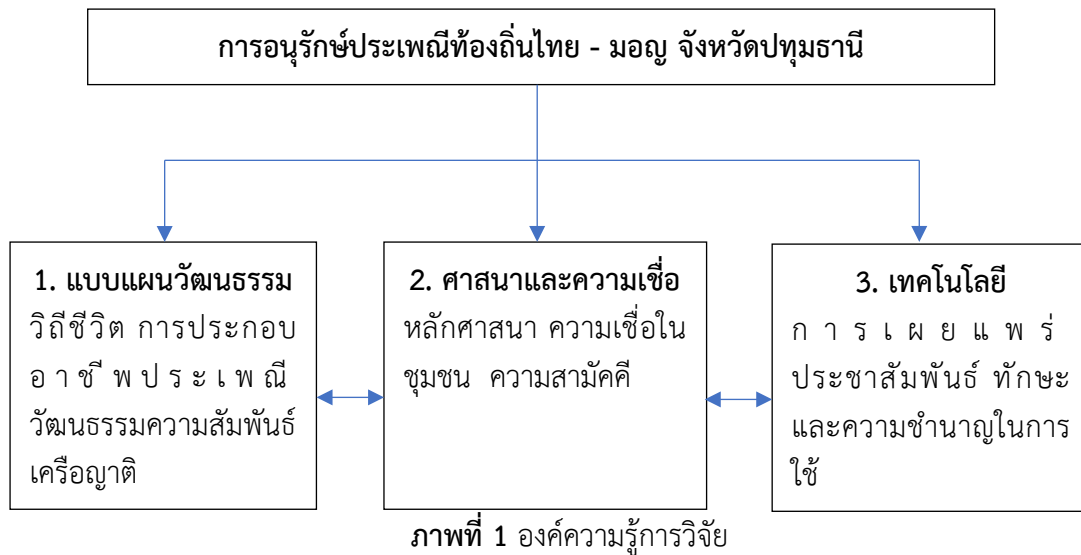
ทำธงตะขาบ การร้องเพลงลำพาวข้าวสาร และอาหารมอญ ซึ่งต้องใช้ความสามารถเฉพาะด้านของแต่ละบุคคล หรือชุมชนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอด เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการนำไปปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของว่าที่ร้อยตรีชนาธิภักดิ์กันยกร พันธุ์หว่าทันกร (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของชาวบ้าน และกรรมการวัด มีปัจจัยสำคัญที่ชาวบ้านและกรรมการวัดให้ความสำคัญกับบทบาทรวมถึงความเชื่อมโยง ระหว่างวัดกับชุมชนไทย-มอญ ในการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป โดยมีการช่วยเหลือ กิจกรรมภายในวัด ชาวบ้านและกรรมการวัดให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือกิจกรรมภายในวัดมาก เนื่องจาก กิจกรรมภายในวัดทำให้ชาวบ้านมีความใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาและความเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นมอญ เช่น ประเพณีวันสงกรานต์ ซึ่งในกิจกรรมสงกรานต์จะสอดแทรกความเป็นเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ของชาวมอญ ไว้มากที่สุด เช่น (1) การแห่ทางหงส์ ธงตะขาบ (แห่ชะต๊ะโน) โดยจะแห่ทางหงส์รอบเจดีย์มอญ 3 รอบก่อน จะชักขึ้นสู่ยอดเสาเพื่อบูชาพระพุทธเจ้า (2) ธรรมเนียมการทำบุญอุทิศบุญบารมี (3) การแต่งกายชุดมอญไปวัด (4) การทำข้าวแช่ไปวัด (5) การสวดมนต์ภาษามอญ (6) การสงฆ์พระมอญยังรักษาธรรมเนียมเก่าแก่แบบ มอญ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของจักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสร้างพลังชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมเป็นอย่างมาก กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ก่อให้เกิดพลังชุมชน การจะพัฒนาชุมชน หรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนต้องอาศัย พลังของชุมชน ซึ่งเกิดจาก กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนจึงควรเป็นกระบวนการพัฒนาขีด ความสามารถของชาวชุมชนให้สามารถ สร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ และการจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ด้วยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และปฏิบัติการ ร่วมกันอย่างมีขั้นตอน มีแผนปฏิบัติการ มีระบบงานที่ต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนโดยองค์กร ก่อให้เกิด กระบวนการชุมชนพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยที่แต่ละชุมชนมีศิลปวัตถุ วัด ซึ่งมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานที่เหมาะสมกับการพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพิษณุ บางเขียว และคณะ (2550) ที่ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพในการท่องเที่ยวที่มีทรัพยากรด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถานและ โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรมในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติ ยึดถือต่อกันมาโดยพิจารณาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้าน การมีส่วนร่วม เนื่องจากพื้นที่จังหวัดปทุมธานีมีชุมชนมอญอยู่หลากหลายพื้นที่โดยเฉพาะ อำเภอมะนัง ปทุมธานี และอำเภอสามโคก มีศาสนสถานทั้งดงามเป็นเอกลักษณ์มีกิจกรรม ประเพณี การแต่งกายและ อาหารที่หลากหลายสืบทอดกันมา ดั่งนั้นประเพณีไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานีควรได้รับการพัฒนาและ ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี เป็น ประเพณีสำคัญของคนมอญ หรือคนรามัญ ซึ่งเกี่ยวข้องกับแบบแผนวัฒนธรรมประเพณีของวิถีชีวิต ตั้งแต่เกิด กระทั่งถึงวาระสุดท้ายของชีวิต มีความเกี่ยวข้องกับหลักศาสนาและความเชื่อที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งปัจจุบันประเพณีหลายอย่างที่มีการสืบทอดเริ่มเลือนรางไปจากความทรงจำของคนมอญ ด้วยความเจริญ ทางสังคม เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การศึกษา ทำให้คนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีไทย - มอญ ไม่มาก โดยเฉพาะประเพณีสำคัญเช่น ประเพณีเป็งสงกรานต์ ประเพณีแห่หงส์ธงตะขาบ ประเพณีลำพาวข้าวสาร และประเพณีตักบาตรพระร้อย ซึ่งปัจจุบันมีให้เห็นเป็นรูปธรรมเฉพาะจังหวัดปทุมธานี ดังนั้น ควรมีการจัดการ การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ด้านแบบแผนวัฒนธรรม ด้านศาสนาและความเชื่อ และด้านเทคโนโลยี โดยผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีวิวัฒนาการของ Stewart (1972) ซึ่งสรุปว่า วิวัฒนาการทาง

สังคมและวัฒนธรรมเป็นผลรวมของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมทางสังคม กับ บุคลิกภาพส่วนรวมของกลุ่มชนแต่ละกลุ่มที่รวมกันเป็นสมาชิกของแต่ละสังคม การเปลี่ยนแปลงสังคมและ วัฒนธรรม เกิดจากการปรับตัวของมนุษย์ให้เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมธรรมชาติ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม เรียกว่า นิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) โดยมีปัจจัยสำคัญคือ แบบแผนวัฒนธรรม ศาสนาและความเชื่อ และเทคโนโลยี ดังสรุปในภาพที่ 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่นไทย - มอญ ซึ่งหลายชุมชนมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความพร้อมในการถ่ายทอด เช่น การปักสไบมอญ การทำธงตะขาบ การทำข้าวแช่ การทำอาหารมอญ การรำมอญ การร้องเพลงลำพาวข้าวสาร เป็นต้น หน่วยงาน ราชการ ทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด ควรให้การสนับสนุนงบประมาณ และส่งเสริมให้มีการจัดตั้งแหล่ง เรียนรู้ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญของชุมชนต่างๆ อย่างเป็นรูปธรรมตามแบบแผนวัฒนธรรมมอญ ที่มีความ เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นการต่อลมหายใจให้วัฒนธรรม ประเพณีมอญไม่สูญหายและเลือนรางไปตามกาลเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ เฉพาะพื้นที่ชุมชน ไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี ในการศึกษาครั้งต่อไปผู้สนใจควรขยายพื้นที่ในการศึกษาเพิ่มเติม หรือควรมี การศึกษาเฉพาะประเพณีมอญที่มีอยู่ในประเทศไทย

2.2 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัด ปทุมธานี

2.3 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน หรือหลักบรร (บ้าน วัด ราชการ) ในการอนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่นไทย - มอญ จังหวัดปทุมธานี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). **แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564-2570**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- จักรพงษ์ แพทย์หลักฟ้า. (2556). **การมีส่วนร่วมของชุมชนเมืองในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชน ลาดพร้าว**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชาย โพธิ์สีดา. (2554). **ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ดนัย ไชยโยธา. (2546). **สังคม วัฒนธรรม และประเพณี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ดวงพร สุภาพร. (2561). **วิธีการเรียนรู้กับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนธรรมชาติบ้านห้วยพ่าน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไทยโรจน์ พวงมณี. (2564). **แนวทางการอนุรักษ์และการพัฒนาต่อยอดศิลปวัฒนธรรมพื้นที่หมู่บ้านน้ำพรอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดเลย**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พัชรพร วรจักร. (2559). **รูปแบบการดำเนินงานบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. ดุษฎีบัณฑิตการศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิษณุ บางเขียว และคณะ. (2550). **การศึกษาองค์ความรู้และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนย่านภูเก็ญและพื้นที่เกี่ยวเนื่องเขตธนบุรี**. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- ว่าที่ร้อยตรีชนาคณ์กัณยกร พันธุ์หว่าทันกร. (2564). **บทบาทของวัดต่อวิถีชีวิตชุมชนไทย-มอญในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2552). **พระบรมราโชวาท พระราชดำรัส เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม**. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/พระบรมราโชวาท-พระราชดำรัส/> สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2565.
- สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดปทุมธานี. (2558). **สภาพแวดล้อมของปทุมธานี**. แหล่งที่มา <http://pathumthani.m-culture.go.th/activity.html?nid=114>. สืบค้นเมื่อ 29 ธ.ค. 2565.
- สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์. (2558). **200 ปีปทุมธานี**. จาก <http://www.pathumthanitourist.com/th/2015-08-02-14-00-29/2015-08-24-04-44-31>. สืบค้นเมื่อ 29 ธันวาคม 2565.
- สุรางค์ จันทรวานิช. (2543). **การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เหมือนพิมพ์ สุวรรณภาศ. (2558). **มรดกทางวัฒนธรรม: การสร้างตัวตนคนมอญสามโคกจังหวัดปทุมธานี**. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อานนท์ อาภาภิรมณ์. (2525). **สังคม วัฒนธรรมและประเพณีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Mescon, M. & Khedouri, F. (1985). **Management: Individual and organizational effectiveness**. New York: Harper & Row.
- Steward Julian H. (1972). **Theory of Culture Change: The Methodology of Multilinear Evolution**. Urbana and Chicago: University of Illinois Press.
- Stoner, A. F. & Wankel, C. (1986). **Management**. 3 rd ed. New Delhi: Prentice – Hall.

สภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการ
แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*

CONDITIONS OF PARTICIPATION AND THE NEED FOR PARTICIPATION OF THE
SCHOOL COMMITTEE IN MANAGING LEARNING RESOURCES ACCORDING TO THE
PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY IN SMALL SCHOOLS UNDER THE
SAMUT SONGKHRAM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹เสกสรร สอนสำราญ Sakesan Suansumran ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ณกมล ปุญชเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sakesan.suan@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของ
คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาด
เล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยมีการวิจัยดังนี้ 1) ศึกษาสภาพการมี
ส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน
โรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 34 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา
2) ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ด้วยการ
ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 401 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรสงคราม ประกอบด้วย (1) การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ในโรงเรียน (2) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (3) การ
สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
(4) การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และ
2) ความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ

*Received: April 05, 2024, Revised: April 21, 2024, Accepted: April 21, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ
สถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, โรงเรียนขนาดเล็ก

Abstract

The purpose of this research article was to study the conditions of participation and the need for participation of school committees in managing learning resources according to the philosophy of sufficiency economy in small schools under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office. The research was as follows: 1) Study the conditions of participation of school committees in managing learning resources according to the philosophy of sufficiency economy in small schools by interviewing 34 key informants, data were analyzed using content analysis. 2) Studying the need for participation of school committees in managing learning resources according to the philosophy of sufficiency economy in small schools under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office. Using a questionnaire with a sample of 401 people, analyzed the data with basic statistics, including mean, standard deviation. The results of the research found that: 1) Conditions of participation of school committees in managing learning resources according to the philosophy of Sufficiency Economy in small schools under the jurisdiction of the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office, it consisted of (1) Policy determination promote and support providing, creating or developing learning resources in schools, (2) Promoting the development of personnel to have knowledge and experience in organizing learning resources in schools, (3) Supporting personnel in all departments to participate in presenting innovative work that had been created from the use of learning resources in schools, (4) Monitoring, supervising, and evaluating the teaching and learning management system using learning resources in schools, and 2) the need for participation of the school committee in managing learning resources according to the philosophy of sufficiency economy in small schools under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office in overall, the practice was at the highest level.

Keywords: Participatory Learning Resource Management, Philosophy of Sufficiency Economy, Small Schools

บทนำ

บทบัญญัติด้านการศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันจากทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาทุกระดับ ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาจำเป็นต้องใช้การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อลดขั้นตอน และสามารถแก้ปัญหาความซ้ำซ้อน ซึ่งแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ เริ่มจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายหลักในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบฉบับแรกของประเทศไทย โดยมีเจตนารมณ์ให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยกำหนดหลักการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาตามมาตรา 9 ให้มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ โดยกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรและสถาบันต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (ปัจจุบันให้ยุบเลิกและโอนอำนาจหน้าที่ให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด (กศจ.) ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 19/2560 เรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ สั่ง ณ วันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2560) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง หลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษานั้นเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยงานระดับปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจทางการบริหารและการจัดการศึกษาด้วยตนเองโดยเปิดโอกาสให้บุคคล ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจึงกำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา (พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงการศึกษา ลงวันที่ 3 เมษายน พุทธศักราช 2560 พ.ศ. 2565, 2565)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีผู้เกี่ยวข้องที่สำคัญประกอบด้วยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยการกระจายอำนาจ และการจัดการศึกษาตามภารกิจงานหลัก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตระหนักถึงความสำคัญ บทบาท และหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นผู้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของสถานศึกษาและรับผิดชอบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษารวมทั้งมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาให้มีการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีความคล่องตัวและเกิดประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ในปัจจุบัน โรงเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ในโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้น เช่น พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด สวนพฤกษศาสตร์ การจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมออมทรัพย์ กิจกรรมเกษตรเพื่ออาหารกลางวันนักเรียน เช่น กิจกรรมเลี้ยงปลา กิจกรรมปลูกผักสวนครัว กิจกรรมปลูกไม้ผล กิจกรรมเลี้ยงไส้เดือน กิจกรรมทำปุ๋ยหมัก และกิจกรรมเพาะเห็ดนางฟ้า เป็นต้น (โรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงครามเล็งเห็นความสำคัญในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้พบว่า โรงเรียนต้องการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของคณะกรรมการสถานศึกษา ด้านการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน การจัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดและการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการกำกับติดตามดูแลและประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น ทุกโรงเรียนมีปัญหาในการได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โรงเรียนไม่สามารถหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหา หรือรูปแบบ ที่จะอำนวยความสะดวกต่อการมีส่วนร่วมให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ตรงกับความต้องการ เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้มีโอกาสในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาจะส่งผลต่อการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ในทำนองเดียวกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้รับความร่วมมือในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนไม่มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษาไม่ทราบว่ามีการประชุมหรือมีการอบรม ขาดความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เพราะไม่มีเวลา ขาดงบประมาณสนับสนุนส่วนมากมีอาชีพทำการเกษตรและรับจ้างทั่วไปและมีฐานะยากจนจึงไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน นอกจากนั้นแล้วอาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับคณะกรรมการสถานศึกษา หรือระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับครูที่ไม่มีความคุ้นเคยกันจึงอาจเป็นสาเหตุทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาไม่ต้องการจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม, 2564)

จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษายังมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระดับน้อย จากปัญหาในลักษณะที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์กับผู้เรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจทำการศึกษาเรื่องสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนทุกโรงเรียน เพื่อให้เป็นสถานที่ถ่ายทอดความรู้และฝึกปฏิบัตินักเรียน รวมทั้งเป็นสถานที่สำหรับการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนที่อยู่

บริเวณโดยรอบของโรงเรียนและประชาชนทั่วไป และเป็นการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเอกสาร นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร จำนวน 10 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 14 คน (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ใน 4 ด้าน คือ

1. การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
2. การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
3. การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
4. การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ส่วนที่ 3 ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

3.1 ศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 60 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร จำนวน 240 คน คณะกรรมการสถานศึกษาในโรงเรียน (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) จำนวน 420 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จาก 60 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 53 คน ครูผู้รับผิดชอบหัวหน้างานบริหาร จำนวน 148 คน คณะกรรมการสถานศึกษา (ไม่รวมผู้บริหารและผู้แทนครู) จำนวน 201 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ได้มาโดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ใน 4 ด้าน ดังนี้

1. การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
2. การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
3. การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
4. การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

สภาพการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

1. ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความคิดเห็นสภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ดังนี้

1.1 ด้านที่ 1 การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) กำหนดนโยบาย ร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) วางเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) วางแผนให้ความรู้คณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนา จัดหาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) กำหนดนโยบายในการจัดกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 5) จัดหา สร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6) สนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ที่เอื้อต่อการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีการมี

ส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง 7) สนับสนุน ส่งเสริมนักเรียน และครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ด้านที่ 2 การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) จัดอบรม/สัมมนา ให้ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอน 2) ส่งเสริมบุคลากรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อสนับสนุนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ร่วมงานอยู่เสมอ 4) ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการใช้แหล่งเรียนรู้กับคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง 5) ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทศนศึกษาด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 ด้านที่ 3 การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) วางแผนการให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมนำเสนอ ผลงาน/นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 2) สร้างความตระหนัก แรงบันดาลใจให้เห็นความสำคัญในการสร้างผลงาน/นวัตกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 3) มีคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนร่วมให้คำปรึกษา แนะนำ เพื่อการพัฒนาการสร้างผลงาน/นวัตกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 4) สนับสนุนงบประมาณในการสร้างผลงาน/นวัตกรรมการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 5) มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้ชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน/นวัตกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 6) มีการประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนให้เกิดผลงาน/นวัตกรรมโดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน

1.4 ด้านที่ 4 การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ได้แก่ 1) มีการกำหนดแผน/โครงการในการกำกับติดตามดูแล การประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 2) มีการกำกับติดตาม ตรวจสอบระบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน 3) มีการดำเนินการวัดและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ 4) มีการสรุป/ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนทุกภาคการศึกษา 5) นำผลสรุป/ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ 6) เสนอข่าวลงในวารสาร เว็บไซต์ของโรงเรียน หรือถ่ายคลิปสัมภาษณ์ คลิปวิดีโอลง Youtube Tiktok เพื่อประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนทุกภาคการศึกษา 7) เผยแพร่ความรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนโดยการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนใกล้เคียงกับโรงเรียนได้รับทราบตลอดเวลา

2. ผลการสังเคราะห์ความต้องการการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.13) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการ

ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.27) ด้านการกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.27) ด้านการสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.22) และด้านการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.22) ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของความต้อการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวม

ความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่ง เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ในโรงเรียน	4.53	0.22	มากที่สุด
2. การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน	4.58	0.27	มากที่สุด
3. การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่ เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4.55	0.22	มากที่สุด
4. การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน	4.56	0.27	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.56	0.13	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 2) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 3) การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 4) การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน มีการนำนโยบายการปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จ มีการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และจำเป็นต้องตระหนักด้วยว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องยึดมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย สอดคล้องกับงานวิจัยของมูทิตา แพทย์ประทุม (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนที่มีความเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กันในการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนของการมีส่วนร่วมที่สำคัญ 6 ประการ ได้แก่ 1) การมี

ส่วนร่วมในการระดมความคิด เป็นการร่วมคิดค้นและการวิเคราะห์ปัญหา และสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดการวางแผนงานร่วมกันด้วยการกำหนดความสำคัญ กำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และสร้างผู้นำรุ่นใหม่ 3) การมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม และการส่งเสริมช่วยเหลือให้การปฏิบัติกิจกรรมสำเร็จตามแผน 4) การมีส่วนร่วมในการลงทุน เป็นทุนที่อยู่ในรูปของงบประมาณ ทุนทางปัญญา 5) การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและตรวจสอบ เป็นการตรวจสอบผลการดำเนินงานและสอบถามความคิดเห็น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นไป 6) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ เป็นการร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้น ทั้งผลประโยชน์ทางตรงและผลประโยชน์ทางอ้อม และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของอรรถพร แสงสุวรรณ (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับระบบประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) เป้าหมายความสำเร็จ 2) การทำงานเป็นทีม 3) ความเป็นประชาธิปไตย 4) การกระจายอำนาจ 5) ความรับผิดชอบ 6) ความสัมพันธ์เชิงบวก 7) การให้ข้อมูลข่าวสาร

ความต้องการการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน และการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนัก และเห็นความสำคัญในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน โดยคำนึงถึงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาที่มีความต้องการให้มีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน มีความรู้ ความเข้าใจในวิถีของชุมชนเป็นอย่างดี และประกอบอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว สอดคล้องกับงานวิจัยของเด่นวิช ชูคันหอม (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการมีส่วนร่วมและความต้องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม 4 ด้าน ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบาย ส่งเสริมสนับสนุน จัดหาจัดสร้างหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (2) การส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (3) การสนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงานนวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (4) การกำกับติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สถานศึกษาควรตั้งกลุ่มเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อขยายผลการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดทำข้อมูล สารสนเทศ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยการจัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการ ดำเนินงาน และบรรลุเป้าหมาย

2.2 ควรมีการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในการ จัดการแหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับผลลัพธ์การเรียนรู้ ของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- จำรูญ กสิวัตร. (2564). การศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขั้นที่ 3 (นวัตกรรมและมูลค่าสูง) เพื่อพัฒนาท้องถิ่นในประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เด่นวิช ชูคันหอม. (2558). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธนา โด่งพิมาย. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปาริชาติ สันติเลฆงษ์ และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. วารสารรัชต์ภาคย์. 16(48): 411-425.
- พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงการศึกษา ลงวันที่ 3 เมษายน พุทธศักราช 2560 พ.ศ. 2565. (2565). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนที่ 39 ก หน้า 14. (8 พ.ย. 2565).
- มุกิตา แพทย์ประทุม. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง. (2564). แผนปฏิบัติการโรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง. สมุทรสงคราม: โรงเรียนบ้านแพรกหนามแดง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2564. สมุทรสงคราม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อรรวรรณ แสงสุวรรณ. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับระบบประกันคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน
เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนราชวัตรวิทยา*

THE DEVELOPMENT OF INTERACTIVE ELECTRONIC BOOK BY USING FLIPPED
LEARNING CONCEPT TO ENHANCE CHINESE LISTENING AND SPEAKING SKILLS
FOR GRADE 5 STUDENTS OF RATCHAWAT WITTHAYA SCHOOL

¹ปิติ เสาวภาคพฤษ์ Piti Saovaparkpurk ²ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai

³บุญรัตน์ แผลงสร Boonrat Plangsorn

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: piti.sao@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนโดยใช้แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อศึกษาความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวัตรวิทยา จำนวน 22 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ 2) แบบประเมินคุณภาพ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ 4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแบ่งเป็น ด้านเนื้อหา มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 และผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ มีคุณภาพอยู่ในระดับ ดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.27/84.54 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 2) ความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนหลังจากเรียนหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับดี 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91

คำสำคัญ: หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ห้องเรียนกลับด้าน

Abstract

This research article is about the development of listening and speaking abilities in the Chinese language using a flipped learning approach, which emphasizes the importance of learners. The objectives of this research are as follows: 1) To develop electronic books (e-books) along with the flipped learning concept to enhance the quality and effectiveness of listening and speaking abilities according to the 80/80 criteria. 2) To study the listening and speaking abilities in the Chinese language after using e-books. 3) To examine the learning performance before and after using e-books. 4) To assess learner satisfaction with e-books. The target group for this research consisted of 22 fifth-grade students from Ratchawat Witthaya School. In the first semester of the 2023 academic year, the research followed an experimental approach, using the following research tools: 1) Interactive e-books 2) Quality assessment forms 3) Satisfaction questionnaires 4) Statistical tools for data analysis, including mean and standard deviation. The research findings revealed: 1) The e-books, as evaluated by experts, were of very high quality, with an average score of 4.44 for content and 4.91 for media quality. They were also effective, scoring 80.27/84.54, meeting the predefined criteria of 80/80. 2) Students' listening and speaking abilities in the Chinese language improved significantly after using the e-books. 3) Student learning performance after using e-books was statistically significantly higher compared to their scores before using them (at the 0.05 significance level). 4) Students expressed the highest level of satisfaction with the e-books, with an average score of 4.91.

Keywords: Interactive e-books, Learning Performance, Flipped Classroom

บทนำ

ในยุคปัจจุบันนี้การสื่อสารนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ ทั้งด้านศาสนา ด้านภาษา และด้านเชื้อชาติ ดังนั้น การเรียนรู้ภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศจึงถือว่ามีความจำเป็นมากขึ้น เนื่องจากภาษานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้างการปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่น ผู้ที่มีความสามารถทางด้านภาษาที่ดีย่อมมีทางเลือกที่เพิ่มขึ้น รวมถึงโอกาสในการทำงานและการประกอบอาชีพ โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ผู้วิจัยให้ความสนใญ่นั้นยังนับว่าเป็นสื่อกลางที่เชื่อมโยงแหล่งความรู้และเทคโนโลยีผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยการจัดเก็บข้อมูลและการนำเสนอข้อมูลสามารถทำได้อย่างหลากหลาย ทั้งในรูปแบบข้อความ ตัวเลข ภาพนิ่ง รวมถึงภาพเคลื่อนไหวและเสียง ซึ่งมีวิธีเก็บข้อมูลในลักษณะพิเศษ ผู้อ่านสามารถเลือกดูข้อมูลอื่นๆ ที่ตนสนใจผ่านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันได้ นับว่าในปัจจุบันนี้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องถือหนังสือจำนวนมาก หากมีอุปกรณ์สื่อสารที่ใช้เรียนรู้ก็สามารถเรียนรู้ได้ในทุกที่ทุกเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตวิทยา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของห้องเรียนกลับด้าน Flipped

Classroom โดยใช้เทคโนโลยีประยุกต์ใช้ร่วมกับกิจกรรมภายในห้องเรียน ซึ่งการที่จะให้นักเรียนทำความเข้าใจในเนื้อหาบางส่วนอาจมีเวลาไม่พอ ดังนั้น การเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก็นับว่าเป็นอีกทางเลือกที่สามารถทำได้ล่วงหน้านอกห้องเรียน นอกจากนี้ เวลาในห้องเรียนครูผู้สอนก็ควรสร้างสภาวะแวดล้อมให้เหมาะกับการจัดกิจกรรมที่ออกแบบไว้เพื่อให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ คอยให้คำแนะนำหลักการที่เข้าใจยาก หรือปัญหาที่เด็กพบ วิธีนี้จะทำให้เด็กเข้าใจความรู้ประกอบกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือมุ่งเน้นให้มีการนำนวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน ดังนั้น การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้จากอาจารย์ผู้สอนเป็นแบบผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง และอาจารย์ผู้สอนมีหน้าที่ออกแบบการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน หรือผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Learning Facilitator) เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้จากกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหารายวิชาและเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาบทเรียนได้อย่างรวดเร็ว เข้าใจบทเรียนเป็นรูปธรรมและกระตุ้นความสนใจต่อการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (อารี พันธมณี, 2546)

เนื่องจากการเรียนภาษาส่วนใหญ่เน้นมักจะเป็นไปด้วยการท่องจำตำรา ผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นว่า หากมีการใช้สื่อการเรียนการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนซึมซับความรู้ต่างๆ ซึ่งแตกต่างจากการท่องจำและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนภาษาที่ดีขึ้น การนำสื่อมาใช้ประกอบการเรียนและการสอนก็ถือว่าเป็นเทคนิคที่ดี เพราะสื่อการสอนเปรียบเสมือนสิ่งที่ถ่ายทอดความรู้ไปให้ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุถึงจุดประสงค์ของการเรียน ดังที่ ทิศนา ขัมมณี (2547) กล่าวว่า แนวทางการจัดการเรียนการสอนนิเวศวิทยาตามหลักพหุสสุต 5 คือ ด้านการทรงจำ (ธตา) มีกระบวนการจัดการกระทำกับข้อมูลที่ได้รับรู้ โดยใช้เทคนิคต่างๆ ส่วนร่วมในการสอนสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จัดจำได้ง่ายและสามารถระลึกได้ ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ การวิเคราะห์ (มนสานุเปกขิตา) เปิดโอกาสให้ได้ซักถาม แสดงความคิดเห็นให้คำแนะนำ และรับฟังข้อคิดเห็นที่แตกต่างกัน จัดหาสื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ มีการร่วมมือและการแลกเปลี่ยนความรู้ จัดระบบความคิดและวิธีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา เพื่อเป็นการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนซึ่งสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนภาษาจีนได้ ตลอดจนผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองโดยมีแบบแผนการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนและหลังการทดลอง ประกอบด้วย

1. ด้านตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน คะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความพึงพอใจของผู้เรียน

2. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนรวม 72 คน

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ปีการศึกษา 2566 จำนวน 22 คน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

4.1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์

4.2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์ เป็นข้อสอบปรนัย แบ่งเป็น 3 ตอน 1) การฟังและเลือกคำตอบสั้นๆ 2) การฟังบทความและตอบคำถาม 3) การฟังบทความและพูดตอบคำถาม จำนวน 5 ข้อ ซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบฉบับเดียวกันในการทดสอบหลังเรียนมีการสลับข้อคำถามและตัวเลือก

4.3. แบบประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับผู้เชี่ยวชาญ 1) แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญในด้านเนื้อหา อันประกอบด้วยหัวข้อการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาและวัตถุประสงค์ ความถูกต้องของเนื้อหา ความถูกต้องของแบบฝึกหัด และความถูกต้องของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ โดยใช้ในการประเมินเนื้อหาทำก่อนนำมาจัดทำเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน 2) แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออันประกอบด้วย หัวข้อการประเมินด้านการออกแบบจอ การออกแบบเนื้อหา การออกแบบตัวอักษร การใช้สี ด้านภาพ เสียง การเชื่อมโยงข้อมูล และการนำเสนอ

5. แบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวไลยอลงกรณ์แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 4 ข้อ มีการแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

6. การสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา

6.1 ศึกษาแนวทางการสร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

6.2 สร้างแบบประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา โดยแบ่งเนื้อหาเป็น 2 ฉบับ คือ ด้านเนื้อหา และด้านสื่อ

6.3 กำหนดมาตราส่วนการประเมินค่าแบบประเมินคุณภาพ 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2553)

6.4 กำหนดเกณฑ์ในการตัดสินเฉลี่ยตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2553)

6.5 นำแบบประเมินคุณภาพคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดเพื่อให้หัวข้อการประเมินรวมถึงภาษาที่ใช้ถูกต้องเหมาะสม

6.6 นำแบบประเมินคุณภาพคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนที่ปรับปรุงแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อทำการประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการหาคุณภาพและประสิทธิภาพของการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา

ตารางที่ 1 การหาคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา และผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา			
1. ความสมบูรณ์ของวัตถุประสงค์	4.67	0.47	ดีมาก
2. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.33	0.47	ดีมาก
3. ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4.00	0.82	ดีมาก
4. ความถูกต้องของเนื้อหา	4.67	0.47	ดีมาก
5. ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหา	4.67	0.47	ดีมาก
6. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	4.33	0.47	ดีมาก
7. ความเหมาะสมของเนื้อหาต่อบรรดับผู้เรียน	4.33	0.47	ดีมาก
ด้านตัวอักษร สีและเสียง			
1. รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ	4.33	0.47	ดีมาก

2. ขนาดของตัวอักษรที่ใช้นำเสนอ	4.33	0.47	ดีมาก
3. สีของตัวอักษรโดยรวม	4.67	0.47	ดีมาก
4. สีของพื้นบทเรียน โดยรวม	4.00	0.00	ดีมาก
5. เสียงของคำศัพท์และประโยค โดยรวม	5.00	0.00	ดีมาก
6. เสียงบรรยายของวิดีโอ โดยรวม	5.00	0.00	ดีมาก
แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน			
1. ความชัดเจนของคำสั่งของแบบทดสอบ ก่อนเรียน/หลังเรียน	4.33	0.47	ดีมาก
2. ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหา	4.33	0.47	ดีมาก
3. จำนวนข้อของแบบทดสอบ	4.33	0.47	ดีมาก
4. ความเหมาะสมของคำถาม	4.33	0.47	ดีมาก
5. การรายงานผลคะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถาม	4.33	0.47	ดีมาก
ด้านการจัดการบทเรียนสื่อออนไลน์			
1. การนำเสนอชื่อเรื่องของบทเรียน	4.67	0.47	ดีมาก
2. การออกแบบบทเรียนโดยภาพรวม	4.33	0.47	ดีมาก
3. ความน่าสนใจชวนให้ติดตามบทเรียน	4.33	0.47	ดีมาก
4. การจัดการบทเรียนโดยรวม	4.33	0.47	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.44		ดีมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตริวิทยา อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.44 โดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีความคิดเห็นสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตริวิทยา จึงมีคุณภาพในด้านเนื้อหา และสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ต่อไป

2. ผลการหาคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตริวิทยาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน

ตารางที่ 2 การหาคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตริวิทยาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา			
1. ความสมบูรณ์ของวัตถุประสงค์	5.00	0.00	ดีมาก
2. ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์	5.00	0.00	ดีมาก
3. ปริมาณเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4.67	0.47	ดีมาก
4. ความถูกต้องของเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก

5. ลำดับขั้นในการนำเสนอเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
6. ความชัดเจนในการอธิบายเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
7. ความเหมาะสมของเนื้อหากับระดับผู้เรียน	5.00	0.00	ดีมาก
ด้านตัวอักษร สีและเสียง			
1. รูปแบบของตัวอักษรที่ใช้ในการนำเสนอ	5.00	0.00	ดีมาก
2. ขนาดของตัวอักษรที่ใช้นำเสนอ	5.00	0.00	ดีมาก
3. สีของตัวอักษรโดยรวม	5.00	0.00	ดีมาก
4. สีของพื้นบทเรียน โดยรวม	5.00	0.00	ดีมาก
5. เสียงของคำศัพท์และประโยค โดยรวม	4.67	0.47	ดีมาก
6. เสียงบรรยายของวิดีโอ โดยรวม	4.67	0.47	ดีมาก
แบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน			
1. ความชัดเจนของคำสั่งของแบบทดสอบก่อนเรียน/หลังเรียน	5.00	0.00	ดีมาก
2. ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
3. จำนวนข้อของแบบทดสอบ	5.00	0.00	ดีมาก
4. ความเหมาะสมของคำถาม	5.00	0.00	ดีมาก
5. การรายงานผลคะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถาม	5.00	0.00	ดีมาก
ด้านการจัดการบทเรียนสื่อออนไลน์			
1. การนำเสนอชื่อเรื่องของบทเรียน	5.00	0.00	ดีมาก
2. การออกแบบบทเรียนโดยภาพรวม	4.67	0.47	ดีมาก
3. ความน่าสนใจชวนให้ติดตามบทเรียน	4.67	0.47	ดีมาก
4. การจัดการบทเรียนโดยรวม	4.67	0.47	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.91		ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อจำนวน 3 ท่าน ประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา อยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.91 โดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาความคิดเห็นสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา จึงมีคุณภาพในด้านสื่อ และสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ต่อไปได้

ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา จำนวน 22 คน จากการศึกษาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ผู้วิจัยขอเสนอผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ในรายวิชาภาษาจีน ดังตารางที่ 3

3. ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา ของกลุ่มเป้าหมาย

ตารางที่ 3 ผลการหาประสิทธิภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา ของกลุ่มเป้าหมาย

การประเมินประสิทธิภาพ	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ
แบบฝึกหัดระหว่างเรียน (E1)	20.00	16.05	80.27
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (E2)	20.00	16.91	84.54

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดลองใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา จำนวน 22 คน ผลปรากฏว่าผู้เรียนได้คะแนนแบบฝึกหัดระหว่างเรียน มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 80.27 และได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีคะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ 84.54 ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 แสดงให้เห็นว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา สามารถนำไปใช้สอนได้

4.ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน หลังจากเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการฟังภาษาจีน เมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน

คนที่	คะแนนการวัดความสามารถการฟัง (20 คะแนน)	แปลผล
1	14	ดี
2	14	ดี
3	12	พอใช้
4	10	พอใช้
5	14	ดี
6	16	ดี
7	12	พอใช้
8	10	พอใช้
9	18	ดีเยี่ยม
10	18	ดีเยี่ยม
11	16	ดี
12	15	ดี
13	14	ดี
14	12	พอใช้
15	15	ดี
16	14	ดี
17	15	ดี

18	12	พอใช้
19	14	ดี
20	10	พอใช้
21	16	ดี
22	15	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	13.91	ดี
S.D.	2.25	

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของผู้เรียนเมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟังภาษาจีนเท่ากับ 13.91 พบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ มีความสามารถในการฟังภาษาจีนอยู่ในระดับดี

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการพูดภาษาจีน เมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน

คนที่	คะแนนการวัดความสามารถการพูด (20 คะแนน)	ระดับคุณภาพ
1	12	พอใช้
2	10	พอใช้
3	14	ดี
4	12	พอใช้
5	16	ดี
6	16	ดี
7	12	พอใช้
8	12	พอใช้
9	16	ดี
10	14	ดี
11	15	ดี
12	14	ดี
13	12	พอใช้
14	16	ดี
15	14	ดี
16	14	ดี
17	12	พอใช้
18	10	พอใช้
19	12	พอใช้
20	12	พอใช้
21	16	ดี
22	14	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	13.41	ดี
S.D.	1.87	

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการพูดภาษาจีนของผู้เรียนเมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา ซึ่งมีความสามารถในการพูดเท่ากับ 13.41 พบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน มีความสามารถในการพูดภาษาจีนอยู่ในระดับดี

การวิเคราะห์ความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของผู้เรียนเมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน โดยแบ่งเกณฑ์การวัดและประเมินผลความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน (โรงเรียนราชวັตรวิทยา, 2564) ได้แก่

17-20 คะแนน อยู่ในระดับคุณภาพ ดีเยี่ยม

13-16 คะแนน อยู่ในระดับคุณภาพ ดี

9-12 คะแนน อยู่ในระดับคุณภาพ พอใช้

5-8 คะแนน อยู่ในระดับคุณภาพ ปรับปรุง

จากตารางที่ 4 และ 5 ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของผู้เรียนเมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟังเท่ากับ 13.91 และค่าเฉลี่ยความสามารถในการพูดเท่ากับ 13.41 พบว่าผู้เรียนที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน มีความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนอยู่ในระดับ ดี

5. ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนโรงเรียนราชวັตรวิทยา

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนและคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนโรงเรียนราชวັตรวิทยา

คะแนนทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	8.86	2.36	13.05	.000*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	17.05	1.55		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .00

จากตารางที่ 6 แสดงการเปรียบเทียบคะแนนทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน หลังจากเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวັตรวิทยา พบว่าผู้เรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวชิรวิทยา

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวชิรวิทยา

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา			มากที่สุด
1. เนื้อหาเรียงลำดับจากง่ายไปยาก	4.95	4.21	มากที่สุด
2. ภาษาที่ใช้ทำให้เข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น	4.95	4.21	มากที่สุด
ด้านสื่อ			
1. ภาพทำให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น	4.91	4.91	มากที่สุด
2. เสียงบรรยายชัดเจน	4.29	4.29	มากที่สุด
ด้านกิจกรรม			
1. กิจกรรมการเรียนรู้มีความน่าสนใจ	4.91	4.86	มากที่สุด
2. กิจกรรมช่วยเพิ่มความรู้	4.29	4.34	มากที่สุด
ด้านการใช้งาน			
1. บทเรียนเข้าถึงได้ง่าย	4.91	4.86	มากที่สุด
2. ระยะเวลาในการศึกษาบทเรียนเหมาะสม	4.29	4.34	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.91		มากที่สุด

จากตารางที่ 7 ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ในรายวิชาภาษาจีน จำนวน 22 คน พบว่าผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด ในด้านเนื้อหา ด้านสื่อ ด้านกิจกรรม ด้านการใช้งาน โดยมีค่าเฉลี่ยรวมความพึงพอใจ เท่ากับ 4.91 อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวชิรวิทยาสามารถอภิปรายผลการวิจัยดังประเด็นต่อไปนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชภัฏวชิรวิทยา ที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.27/84.54 แสดงถึงคุณภาพของการออกแบบองค์ประกอบแต่ละส่วน ได้แก่ ข้อความเนื้อหา ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงประกอบ การสร้างการเชื่อมโยงสัมพันธ์ส่วนต่างๆ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาผู้ใช้กับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และรูปแบบของหนังสือที่พร้อมใช้งาน จุดเด่นของการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อสอนภาษานี้ จะต้องมีการใช้เสียงซึ่งเป็นเสียงบรรยายที่บอกคำอ่านที่ชัดเจนและถูกต้อง จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น สอดคล้องกับ Ratsameeporn

(1999) ได้สรุปหลักการออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ไว้ดังนี้ 1) การใช้รูปแบบของอักษร สีของพื้นหลัง และงานกราฟิก ควรใช้โทนสีที่เข้ากันและใช้สีที่ไม่ทำให้ผู้อ่านใช้สายตาเพ่งมากเกินไป 2) ควรใช้เนื้อที่ของอักษรในแต่ละเฟรมไม่เกิน 50% ของพื้นที่ 3) ภาพที่ใช้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายเนื้อหาและวัยของผู้เรียน 4) มีการเปลี่ยนน้ำหนักขององค์ประกอบบนจอภาพ ซ้าย ขวา บน ล่าง มีความเหมาะสม ลักษณะของความสมดุลนี้ผู้ออกแบบจะจัดให้มีความสมดุลแบบครึ่งซ้ายขวาเท่ากัน และ 5) มีการแทรกภาพจากวิดีโอเพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจจากผู้เรียนเป็นระยะ

2. คะแนนการวัดความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของผู้เรียนเมื่อเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตรวิทยา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยความสามารถในการฟังเท่ากับ 13.91 และค่าเฉลี่ยความสามารถในการพูดเท่ากับ 13.41 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน มีความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนอยู่ในระดับดี แสดงว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตรวิทยา มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ ดังที่ นิภาพร บุญกุล (2554) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการฟัง การพูด และการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนและบทบาทสมมติ พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทดสอบวัดผลทักษะการฟัง การพูด และการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังจากเรียนด้วยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตรวิทยา สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาจีน โดยใช้แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน การวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ คือ มีใบงานและใบกิจกรรมที่มีคำชี้แจงที่ชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย สื่อการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของนักเรียน ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ สามารถใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารได้ การที่ครูใช้สื่อและกิจกรรมช่วยในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนตามปกติ สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงที่พฤติกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะจากประสบการณ์นั้นๆ ได้ ดังที่ ประภาพร นุชอำพันธ์ (2554) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดการสอนภาษาอังกฤษ เรื่อง อาหารและสุขภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

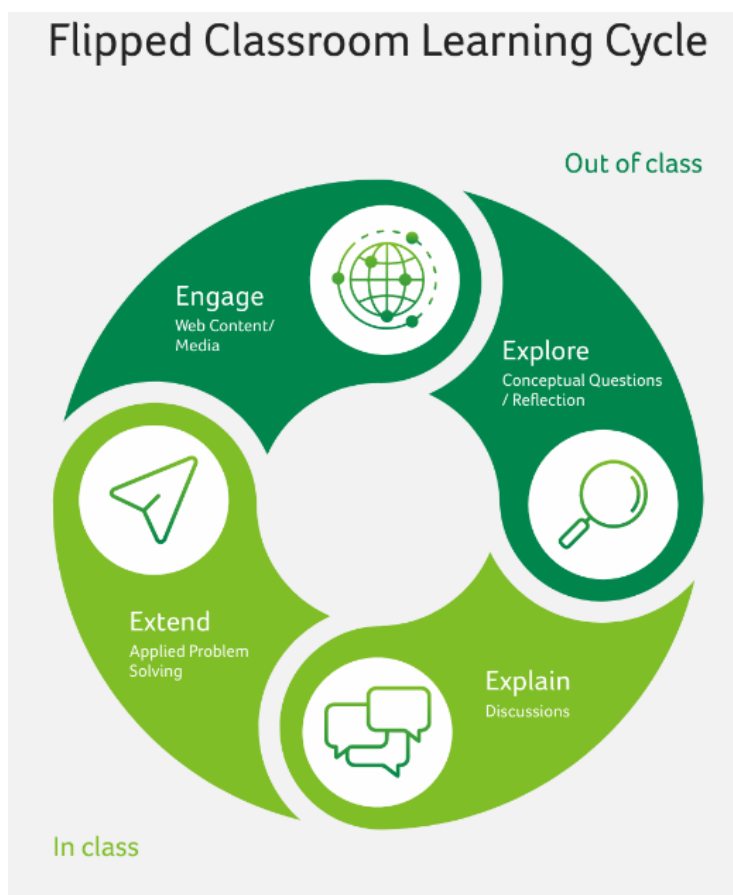
4. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจต่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตรวิทยาอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นเพราะเนื้อหาที่กำหนดในกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับนักเรียน เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมเพียงพอต่อเนื้อหาในแต่ละครั้ง สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสม กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในทักษะการเขียนภาษาจีน นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง เช่น การค้นหาศัพท์ภาษาจีนใหม่ๆ กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ นักเรียนมี

ส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และร่วมทำงานกับเพื่อนอย่างมีความสุข รู้จักค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล สามารถนำความรู้ที่ได้จากกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ดังที่ จริญญา แก้วศรีนวม (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์ (Synectics) เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยตามรูปแบบซินเนคติกส์ (Synectics) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวดีวิทยา โดยสรุปเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน Flipped Classroom ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน Flipped Classroom

จากภาพที่ 1 การจัดการเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน Flipped Classroom อธิบายได้ว่าการเรียนการสอนแบบปกติ ครูเป็นผู้บรรยายเนื้อหาในชั้นเรียน ส่วนนักเรียนเป็นผู้ฟังและจดบันทึกเนื้อหาที่เรียน จากนั้นครูมอบการบ้านให้นักเรียนกลับไปทำตามตามที่ครูสอน ทั้งนี้ นักเรียนอาจไม่เข้าใจในเนื้อหาและไม่กล้าสอบถามครู และอาจจะไม่มีช่องว่างให้ถามเนื่องจากเนื้อหาเยอะในเวลาที่จำกัด เมื่อกลับมา

บ้าน ทำการบ้านไม่ได้ จึงต้องดูการบ้านของเพื่อนทำให้ไม่มีความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน จึงทำให้กลายเป็นปัญหาที่เกิดขึ้น

การเรียนการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน Flipped Classroom เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีรูปแบบคล้ายกับการสอนออนไลน์ นักเรียนเรียนรู้บทเรียนจากวิดีโอการสอนและศึกษาคิวิเคราะห์ด้วยตนเองจากที่บ้านก่อนมาทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ในห้องเรียน ซึ่งใช้เทคโนโลยีในการสอนแบบห้องเรียนกลับด้าน ทำให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนกลับด้านครูสามารถนำไปปรับใช้เพื่อช่วยให้มีเวลามากขึ้นในการเตรียมแผนการสอนวัดและประเมินผู้เรียนเพื่อพัฒนาทักษะและเอาใจใส่กับนักเรียนมากขึ้น อีกทั้งนักเรียนมีเวลามากขึ้นที่จะค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองจากการดูวิดีโอ สามารถปรึกษากับเพื่อนหรือครูผ่านทางออนไลน์ได้ สามารถหาความรู้เพิ่มเติมหรือประเด็นที่สงสัยได้ด้วยตนเอง และร่วมกันทำกิจกรรมในห้องเรียนร่วมกับเพื่อนๆ โดยมีครูคอยให้คำปรึกษาตลอดเวลา ซึ่ง Flipped Classroom เป็นการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาร่วมกับการจัดกิจกรรมในห้องเรียน เนื่องจากเวลาในห้องเรียนมีจำกัด การที่จะให้นักเรียนเข้าใจในหลักการความรู้บางอย่างอาจมีเวลาไม่พอ ดังนั้น การศึกษาความรู้จากการสอนผ่านวิดีโอที่ครูได้บันทึกไว้แล้ว รวมทั้งการอ่านหนังสือเพิ่มเติม ปรึกษาเพื่อนหรือครู สามารถทำได้ล่วงหน้านอกห้องเรียน ส่วนเวลาในห้องเรียน ครูก็สร้างสภาวะแวดล้อมให้เหมาะกับการจัดกิจกรรมที่ออกแบบไว้ เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมและครูคอยให้คำแนะนำหลักการที่เข้าใจยากและปัญหาที่เด็กพบวิธีนี้จะทำให้เด็กเข้าใจความรู้ และเชื่อมโยงในหลักการมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้าน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตวิทยา เมื่อนำไปใช้ในกลุ่มเป้าหมายพบว่าสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นผู้วิจัยจึงมีความคิดที่จะนำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์เผยแพร่ให้กับคุณครูผู้สอนเด็กแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนระดับชั้นอื่นๆ

1.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เชิงปฏิสัมพันธ์ร่วมกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบกลับด้านเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนราชวตวิทยา เป็นสื่อที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและสามารถกลับไปทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง หรือทางโรงเรียนเผยแพร่ผ่านระบบออนไลน์ทางเว็บไซต์หรือ Facebook ของโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในเนื้อหาอื่นๆ หรือพัฒนาความสามารถอื่น

2.2 ควรมีการวิจัยพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในบริบทอื่นๆ ต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยพัฒนารูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้ในอุปกรณ์อื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- จรรยา แก้วศรีนวม. (2557). **การพัฒนาแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนภาษาไทยตามรูปแบบการเรียนการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิภาพร บุญกุล. (2554). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะการฟังการพูดและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเล่นิทานและบทบาทสมมติ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ประภาพร นุชอำพันธ์. (2554). **การพัฒนาชุดการสอนภาษาอังกฤษ เรื่อง อาหารและสุขภาพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- โรงเรียนราชวörterวิทยา. (2564). **การวัดและประเมินผลความสามารถในการฟังและพูดภาษาจีน**. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนราชวörterวิทยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- อารีย์ พันธุ์. (2546). **จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน**. กรุงเทพมหานคร: ไยโหมเอ็ดดูเค.
- Jonathan, B. & Aaron, S. (2013). **Flip your student's learning**. *Educational Leadership*. 70(6). 16-20.
- Jonathan, B. & Aaron, S. (2012). **Flip Your Classroom Reach Every Student in Every Class Every Day**. Intl Society for Technology in educ.
- Ratsameeporn, W. (1999). **Design and development of teaching**. Bangkok: Srinakharinwirot University Press.
- Torrance. (1963). **Education and the Creative Potential**. Minneapolis: The Lund Press.

การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
และเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1*

DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY LEARNING RESOURCES MODEL IN
EDUCATIONAL INSTITUTIONS TO PROMOTE ACTIVE LEARNING AND ENHANCE
LIFE SKILLS OF STUDENTS AT THA KHLONG 1 MUNICIPAL SCHOOL

สุรัสวดี ญาณศิริ Surassawadee Yansiri

โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 Tha Khlong 1 Municipal School, Thailand

Corresponding Author E-mail: surassawadee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 2) พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม 3) ทดลองใช้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม และ 4) ประเมินผลของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม วิจัยเล่มนี้เป็นการวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยแบ่งขั้นตอนการ ดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) เป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ และพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) เป็นการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) เป็นการทดลองใช้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แบบมีส่วนร่วม และขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation: E) การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม พบว่า การศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการ โดยผู้มีส่วนร่วมได้ทราบถึงการพัฒนารูปแบบ ภายใต้อำนาจหลัก การ จุดประสงค์ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล และเงื่อนไขของความสำเร็จ ร่วมวางแผนกำหนดแผนงานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วย การศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบ การจัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นถึงสถานการณ์ปัจจุบัน ปัญหาความต้องการแนวทางการพัฒนา การแสวงหาความร่วมมือจากบุคลากรภายนอก การให้ความรู้การปฏิบัติงานของผู้เข้าร่วมวิจัยให้มีความเข้าใจตรงกันและได้แนวทางปฏิบัติการพัฒนาโดยผ่านการปฏิบัติกิจกรรม พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ อีกทั้งมีวิธีการประเมินผลทำการกำกับติดตาม ประเมินผลปฏิบัติตามกิจกรรมการพัฒนาเป็นระยะๆ และได้ทำสรุปเพื่อจัดทำรายงาน/เผยแพร่ ขยายผลโดยการสรุปผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด 2) ผลการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม มี 6 องค์ประกอบ คือ (1) สำรองการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community: C) (2) สภาพปัญหาและความต้องการ (Assessing Need: A) (3) การวางแผน (Planning: P) (4) การปฏิบัติงาน

*Received: February 29, 2024, Revised: April 21, 2024, Accepted: April 21, 2024.

(Doing: D) (5) การประเมินผล(Evaluation: E) (6) การรายงานผล/เผยแพร่ (Reporting: R) (CAPDER Model) ที่ประกอบด้วยหลักการ จุดประสงค์ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ การประเมินผลและเงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จากการสังเกตและสัมภาษณ์ พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำมากขึ้น ครูมีแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนได้รับพัฒนาการเรียนรู้ตลอดจนมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น และ 4) ผลการประเมินผลรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม พบว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด การมีทักษะชีวิตของผู้เรียนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา, การมีส่วนร่วม, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research article was the development of a learning resource model in participatory educational institutions to promote active learning and increase students' life skills at Tha Khlong 1 Municipality School. The objectives of this research were 1) to analyze the current conditions, problems, and needs in developing a model of learning resources in a participatory educational institution, 2) to develop a learning resource model in participatory educational institution, 3) to carry out an experiment with the learning resource model in participatory educational institutions and 4) to evaluate the results of the learning resource model in participatory educational institutions by using Research and Development: R&D. The research had procedure due to conducted into 4 steps as follows: Step 1: Research (Research: R₁), to analyze the current condition, needs, problems and to develop a model of learning resources in educational institutions. Step 2: Development (Development: D₁), to develop a model of learning resources in educational institutions. Step 3: Research (Research: R₂), to carry out an experiment model of learning resources as participatory educational institutions and step 4: Development (Development: D₂), evaluate (Evaluation: E) of development and improvement of learning resource formats in educational institutions with participation to promote active learning and increase students' life skills. The findings were as follows: 1) the results of analysis of current conditions, problems, and needs in developing learning resource models in participatory educational institutions found out that studying problems including needs and requirements. The participants were informed about the development of the model under the actions; principles, objectives, mechanisms, processes, evaluation, and the condition of success as participated in planning and determining the work strategy for developing learning resources, including study observing a model school for organizing

activities to develop learning resources in educational institutions, consultation to brainstorm and discuss current conditions, problems, needs, and development guidelines, seeking outside cooperation to give information on the operations to the co-researchers to have the same understanding, together with obtaining development guidelines through practicing activities to develop a learning resource model. Furthermore methods for evaluating results, monitoring, evaluating, and evaluating compliance, development activities were carried out periodically and summarized for reporting/publication in order to extend the results by summarizing the results, developing learning resources and reporting results to the original affiliation. 2) The results of developing learning resource models in participatory educational institutions had 6 components: (1) A survey of community participation (Community: C), (2) Problem conditions and needs (Assessing Need: A), (3) Planning (Planning: P), (4) Operation (Doing: D), (5) Evaluation (Evaluation: E), (6) Reporting/Publishing results (Reporting: R) (CAPDER Model) which consisted of principles, objectives, and operating mechanisms to proceed evaluation and success conditions. 3) The results of the experiment using the model for developing participatory learning resources in educational institutions. According to observation and interviews, found out that the participants and all associates had likewise opinions and cooperated very well. Furthermore, they worked on their pride and executive improve his leadership skills. Moreover, teachers had a variety of approaches and methods for organizing and learning that emphasized learner-centered learning. Therefore, students improved their learning and life skills. 4) The evaluation of the model for developing learning resources in participatory educational institutions to promote organizing active learning and increasing students' life skills found out that the overall to promote active learning and students' life skills were both at the highest level. Moreover, the overall of the satisfaction of development model participatory learning resources in educational institutions to promote management, learning proactively and increase students' life skills was also at the highest level.

Keywords: Model, Learning Resources in Educational Institutions, Participation, Active Learning Management

บทนำ

ความท้าทายด้านการศึกษาศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมกับการมีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่สำคัญของกระแสการปรับเปลี่ยนของสังคมที่ส่งผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของสังคมอย่างทั่วถึง ครูอาจารย์จึงจำเป็นต้องตื่นตัวและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีทักษะสำหรับการนำไปดำรงชีวิตในยุคปัจจุบันนี้คือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) ทักษะการคิด (Thinking Skill) ที่ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงของการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นตามที่สังคมต้องการต่อไป แนวคิดและหลักการของการจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นคือการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้สอนต้องมีคุณสมบัติมากกว่าทำหน้าที่ในการสอน (Instructor) ผู้สอนต้องมีลักษณะ ของผู้ที่มีความสามารถในการชี้แนะการเรียนรู้ (Learning Coaching) ที่สามารถทำหน้าที่นำพาผู้เรียนไปท่องเที่ยวนอกห้องเรียนที่ผู้เรียนต้องเกิดการเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมและเรียนรู้จากการ ปฏิบัติจริง (Active Learning) (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560)

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็วมีความซับซ้อนตลอดจนมีการแข่งขันมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงภายในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ หลากหลายรูปแบบ การที่จะพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็งพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ตลอดจนการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา คุณภาพของคน ทั้งในเชิงสถาบันระบบโครงสร้างของสังคมให้แข็งแกร่งสร้างฐานความรู้ให้เป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อย่างไรก็ตามสถานการณ์การพัฒนาที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อคนและสังคมไทยหลายประการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

นโยบายการศึกษาเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยภารกิจระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่านพร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่นจัดให้มีระบบการจัดการความรู้ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทัดเทียมกับมาตรฐานสากลลดความเหลื่อมล้ำและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ ขจัดความไม่รู้หนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาคุณภาพสูงในทุกพื้นที่ พัฒนามหาวิทยาลัยเข้าสู่ระดับโลก พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจก รวมทั้งสร้างความ ตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาค และดำเนินการให้การศึกษาเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษาโดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ในการจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนรักที่จะเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย มีความสุขในการเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้ตามธรรมชาติ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวและสามารถนำความรู้ไปบูรณาการในชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549) โรงเรียนจึงต้องจัดสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะสนองต่อจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ได้แหล่งเรียนรู้นั้นจัดไว้ในรูปของกิจกรรม/โครงการ เช่น สวนเกษตรพอเพียง แหล่งเรียนรู้ที่จัดทำขึ้น เช่น ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา และศูนย์การเรียนรู้ ปฐมวัย เป็นต้น

การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาโดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียนและส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับนักเรียนก็คือการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งมีหลายช่องทาง สถานศึกษามีการจัดทำแหล่งเรียนรู้มากมาย หากแต่การดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อยังไม่มีรูปแบบและกระบวนการพัฒนาที่ชัดเจน แหล่งเรียนรู้บางแห่งจึงไม่ได้ใช้อย่างเต็มที่และขาดการดูแลสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาให้เกิดความต่อเนื่อง ขาดความยั่งยืน ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง แหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติถูกละเลย ไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการดำเนินการที่มุ่งสู่ความสำเร็จโดยกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนและดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังที่ สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ (2553) ได้กล่าวว่า ปัญหาของการมีส่วนร่วมนั้นคือการไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เป็นการมีส่วนร่วมแบบผิวเผิน หรือมีส่วนร่วมแต่เพียงรูปแบบ เช่น ให้ร่วมรับทราบร่วมประชุม แต่ไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น หรือแสดงความคิดเห็นแล้วแต่ไม่นำไปปฏิบัติ สอดคล้องกับฉลาด จันทรสมบัติ (2553) ที่กล่าวว่า การให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นจะนำไปสู่ความยั่งยืน แต่ที่ผ่านมามาตรฐานศึกษายังไม่สามารถนำหลักการมีส่วนร่วมมาใช้ในการพัฒนาได้อย่างแท้จริง

ดังนั้น การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จึงนับได้ว่าเป็นภารกิจสำคัญที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบโดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุม กำกับ และติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของครูในฐานะผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาและจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดห้องปฏิบัติการให้เป็นแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน ตลอดจนการจัดบริการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ศึกษาค้นคว้าและใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนประกอบการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รู้จักคิด ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีความเข้าใจบทเรียนดีขึ้น และมีความสนุกสนานมีความสุขในการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2553) ดังนั้น โรงเรียนเทศบาลเป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานทางการศึกษาและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มี ความสำคัญในการจัดการความรู้ จึงต้องปรับบทบาทให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบตัวและสังคมโลก โดยเฉพาะพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นหลักการว่า ส่วนราชการต้องมีการพัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอจึงต้องพัฒนาสถานศึกษาในรูปแบบใหม่ด้วยการจัดการความรู้ในสถานศึกษา (จักรพงศ์ สุวรรณรัชต์, 2556)

โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อยู่ในตำบลคลองสอง อำเภอกลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีนักเรียนทั้งหมด 3,973 คน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขายและรับจ้าง มีฐานะยากจน ถึงปานกลาง มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป้าหมายของโรงเรียนคือการมุ่งพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลกให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐในระดับส่วนกลางและท้องถิ่น ตลอดจนสนองต่อความต้องการของชุมชนโดยการ

มุ่งพัฒนาตลอดจนใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับการจัดการศึกษาที่ผ่านมาของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติกำหนด เนื่องจากมีปัจจัยหลายๆ ประการที่เป็นอุปสรรคและเกิดปัญหาในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัญหาสำคัญที่ทางโรงเรียนต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในเรื่องของผู้เรียนขาดประสบการณ์ตรงจากการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้เรียนขาดการทำงานร่วมกันเป็นทีม ขาดการวางแผนในการทำงาน ครูเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการใช้แหล่งไม่เห็นประโยชน์และคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเรียนรู้เป็นสื่อในการจัดการสอนมากนัก ซึ่งสถานศึกษาเองยังต้องการแหล่งเรียนรู้อีกจำนวนมากและแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในสถานศึกษาปัจจุบันมีสภาพทรุดโทรมขาดการบำรุง ดูแล รักษา มีสภาพที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่าที่ควรที่สำคัญก็คือขาดแนวทางและวิธีการที่ชัดเจนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในโรงเรียนเห็นสิ่งที่เป็นปัญหาเร่งด่วนที่สุดมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นอย่างมากควรพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยการขอความร่วมมือจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 โดยการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โดยใช้การพัฒนาารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียนในการจัดกิจกรรมการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนารูปแบบ แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของ ผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1
2. พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1
3. ทดลองใช้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1
4. ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research: R₁) เป็นการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาความต้องการ และพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development: D₁) เป็นพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research: R₂) เป็นการทดลองใช้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา แบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน และ

ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development: D₂) เป็นการประเมินผล (Evaluation: E)

การพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างได้แก่ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นละ 1 คน จำนวน 74 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 11 คน และประชากรในชุมชน จำนวน 50 คน ส่วนนักเรียนและผู้ปกครองได้กลุ่มตัวอย่างมาโดย วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) จากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จำนวน 2,814 คน ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 2,814 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง 5,764 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการประชุม และแบบประเมิน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสังเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 พบว่า มีขั้นตอนในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา โดยการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและจำเป็นผู้มีส่วนร่วมได้ทราบถึงพัฒนารูปแบบ ภายใต้ หลักการ จุดประสงค์ กลไก การดำเนินการ วิธีดำเนินการ และการประเมินผล และเงื่อนไขของความสำเร็จ ร่วมวางแผนกำหนดแผนงานในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วยการศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นสนทนากลุ่มถึงสภาพ ปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการแนวทางการพัฒนา การแสวงหาความร่วมมือจากภายนอกให้ความรู้การปฏิบัติงานของผู้ร่วมวิจัยมีความเข้าใจตรงกันและได้แนวทางปฏิบัติการพัฒนาโดยผ่านการปฏิบัติกิจกรรม พัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ ทั้งมีวิธีการประเมินผลทำการกำกับติดตาม ประเมินผล การปฏิบัติตาม กิจกรรมการพัฒนาเป็นระยะๆ และได้ทำสรุปเพื่อจัดทำรายงาน/เผยแพร่ ขยายผลโดยการสรุปผล การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัด

2. ผลการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) สำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community: C) 2) สภาพปัญหาและความต้องการ (Assessing Need: A) 3) การวางแผน (Planning: P) 4) การปฏิบัติงาน (Doing: D) 5) การประเมินผล (Evaluation: E) และ 6) การรายงานผล/เผยแพร่ (Reporting: R) CAPDER Model ที่ประกอบด้วยได้กำหนดหลักการ จุดประสงค์ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 จากการสังเกตและสัมภาษณ์

พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำมากขึ้น ครุมีแนวทางและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและผู้เรียนได้รับพัฒนาการเรียนรู้ตลอดจนมีทักษะชีวิตที่ดีขึ้น

4. ผลการประเมินผลรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 พบว่า 1) การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การมีทักษะชีวิตของผู้เรียน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความพึงพอใจต่อรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและความคิดเห็นในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 โดยใช้กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แบ่งเป็น 1) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ร่วมวิจัยในการวิจัยและพัฒนาแบบฯ ได้กำหนด หลักการ จุดประสงค์ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จโดยอาศัยการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมและทั่วถึง 2) ขั้นตอนการศึกษาสภาพความต้องการและความจำเป็น ผู้ร่วมวิจัยในการวิจัยและพัฒนาแบบฯ ได้กำหนด หลักการ จุดประสงค์ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ 3) การวางแผน ผู้ร่วมวิจัยได้กำหนดแผนงานในการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ที่ประกอบด้วยการศึกษาดูงาน เพื่อจะไปดูโรงเรียนต้นแบบการจัดกิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา การแสวงหาความร่วมมือจากภายนอก โดยการพูดคุยแสดงความคิดเห็นถึง สภาพปัจจุบันปัญหาความต้องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การสร้างทีมงานเพื่อมอบหมายความ รับผิดชอบในการร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ถึงการดำเนินกิจกรรม/โครงการทั้ง 6 กิจกรรม 4) ขั้นตอนปฏิบัติ กิจกรรม เป็นขั้นตอนของผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติกิจกรรมการพัฒนาตามปฏิทินการพัฒนา และร่วมกิจกรรม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาทั้ง 6 กิจกรรม 5) ขั้นตอนการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติ กิจกรรมพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ผู้ร่วมวิจัยได้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และ 6) ขั้นตอนการรายงานและการเผยแพร่ จะเป็นการทำการสรุปผลการพัฒนาแหล่งเรียนตามรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และรายงานผลต่อหน่วยงานต้นสังกัดได้รับทราบถึงผลสรุปของการพัฒนาฯ พบว่า การดำเนินตามแผนและกลยุทธ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลส่งผลให้โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาที่มีคุณภาพที่เอื้อต่อการแสวงหาและสร้างองค์ความรู้ ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจากสภาพจริงและมีแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาและการใช้แหล่งเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด ผู้เรียนเกิดการมีทักษะชีวิต สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ทั้งนี้เพราะรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้นเกิดจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งให้ข้อคิดและข้อเสนอแนะแนวทาง พัฒนาให้มีความสอดคล้องสภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้รูปแบบที่พัฒนาขึ้นสนองต่อความต้องการของบุคลากรใน

สถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของชนาวุธ ประทุมชาติ (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชุมคำ โดยการใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกิจกรรมการเรียนรู้ควบคู่การปฏิบัติทำให้ได้กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามแหล่งเรียนรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นและรูปแบบจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชุมคำมีความเหมาะสมมาก ได้รูปแบบที่ประกอบด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 6 ขั้นตอน และแผนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 20 กิจกรรม รูปแบบการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้มีผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิดา คือปัญญา (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมโรงเรียนกับชุมชนกับชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาตำบลนาข่า อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษาตำบลนาข่า อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดมหาสารคาม โรงเรียนกับชุมชนมีการพัฒนาการทำงานแบบมีส่วนร่วมเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมที่มีความเหมาะสมพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบบพอเพียงของแต่ละศูนย์การเรียนรู้ บุคลากรมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานเกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและถอดองค์ความรู้ในแหล่งเรียนรู้และสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

2. ผลการพัฒนาและหาคุณภาพของรูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ที่ได้มีการสนทนากลุ่มร่วมกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถเฉพาะทาง ซึ่งได้รูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม (CAPDER Model) ประกอบด้วย หลักการ จุดประสงค์ กลไกการดำเนินการ วิธีดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งมีองค์ประกอบหลัก 6 องค์ประกอบ คือ 1) สำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community: C) 2) ศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ (Assessing: A) 3) การวางแผน (Planning: P) 4) การปฏิบัติงานตามแผน (Doing: D) 5) การประเมินผล (Evaluating: E) และ 6) การรายงานผล/เผยแพร่ (Reporting: R) เป็นเพราะมีขั้นตอนการทำงานที่เป็นระบบอย่างมีกระบวนการที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นอย่างดี ตลอดจนรูปแบบฯ ที่ได้นั้นได้ผ่านกระบวนการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญที่เชื่อถือได้จึงส่งผลให้ CAPDER Model มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับงานวิจัยของเด่นวิษ ชูคันหอม (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กลไกการดำเนินงาน วิธี ดำเนินงาน ซึ่งมีประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ 1) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน คือ (1) สำรวจแหล่งเรียนรู้ (2) วางแผนแบบมีส่วนร่วม (3) จัดทำข้อมูลสารสนเทศ และทะเบียนแหล่งเรียนรู้ (4) ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ (5) กำกับติดตามประเมินผลและสรุป (6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 2) การดำเนินงานจัดกิจกรรมการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม 16 กิจกรรม และเงื่อนไขความสำเร็จ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรเจิด มีกุล (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนในสังกัดเทศบาลของจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) หลักการ ได้แก่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษา และการจัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับหลักสูตร 2) จุดมุ่งหมาย เพื่อให้ผู้เรียนรัก ท่องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และเห็นคุณค่าในชุมชนรอบๆ

โรงเรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุขและสอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิไกร คำแฝง (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลักการวิจัยแบบมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน มีการดำเนินงานจัดกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 18 กิจกรรมย่อย ตาม 6 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและกำหนดประเด็นในการพัฒนา 2) สร้างทีมงานและพัฒนาศักยภาพทีมงาน 3) การวางแผนแบบมีส่วนร่วม 4) ดำเนินงานตามแผนปรับปรุงพัฒนา 5) ประเมินผลและสรุปผล และ 6) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญลักษณ์ ศรีสร้อย (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านแห้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย 1) แหล่งเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ (1) แหล่งเรียนรู้ทางวิชาการ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ (2) แหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมด้านวิชาการ ได้แก่ ห้องพยาบาล ห้องศิลปะ หลังพัฒนามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางในการพัฒนา คือ การมีส่วนร่วมทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญของแหล่งเรียนรู้และมีความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น

3. ผลการใช้การพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ใน ส่วนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงรุก โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด การมีทักษะชีวิตของผู้เรียนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจและมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความสนใจและเต็มใจ ตลอดจนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีจึงทำให้การพัฒนารูปแบบฯ มีผลการประเมินเหมาะสมมีความเป็นไปได้และเกิดประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพยุง ใบแย้ม (2558) ได้ทำการวิจัย เรื่องการพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นที่เหมาะสมเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา พบว่า สภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาด้านการวางแผนถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก มีหลักในการดำเนินงานที่ชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องนำแผนไปปฏิบัติมีการติดตามตรวจสอบทุกระยะอย่างต่อเนื่องและนำกลยุทธ์มาบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้โดย วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และกำหนดกลยุทธ์ด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์ พบว่า มีความสอดคล้อง ในระดับมากมีผลการประเมินในระดับมากและมากที่สุด สอดคล้องกับเด่นวิช ชูคันหอม (2558) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สภาพการมีส่วนร่วมพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของ ชุมชนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยรวมอยู่ในระดับ มากมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันและมีความต้องการให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ ภายนอกสถานศึกษากับสถานศึกษา ส่วนรูปแบบการมีส่วนร่วมนั้นประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมมี 6 ขั้นตอน และการดำเนินงานมีกิจกรรมพัฒนา 16 กิจกรรม ผลการประเมิน เหมาะสมความเป็นไปได้และเกิดประโยชน์อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด สอดคล้องกับวุฒิไกร คำแฝง (2557) ได้วิจัยรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษา โรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์ อำเภอกะหรังวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิจัยพัฒนา (Research and Development) และประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ของฉลาด จันทรมบัติ (2558) ได้รูปแบบที่ใช้กระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 6

ขั้นตอน และ 18 กิจกรรมย่อยการดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา ดวงสีทอง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 โรงเรียน หนองไผ่พรเจริญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ผลการพัฒนาหลังการศึกษาดูงานและการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ร่วมวิจัยมีความรู้และทักษะการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้เพิ่มขึ้นให้ความร่วมมือการพัฒนาโดยภาพรวมระดับการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด ระหว่างการพัฒนา กับหลังการพัฒนามีความก้าวหน้า ร้อยละ 23.00 สถิติการเข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้หลังการพัฒนาเพิ่มขึ้น 3,809 ครั้งในรอบที่ 1 ระดับความพึงพอใจผู้เข้าใช้บริการแหล่งเรียนรู้โดยรวมอยู่ระดับมากที่สุด เรียงจาก มากไปหาน้อย คือ ห้องสมุด สมุด สนาม BBL และเครื่องเล่นอนุบาล ห้องเรียน ในรอบที่ 2 ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ แหล่งเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

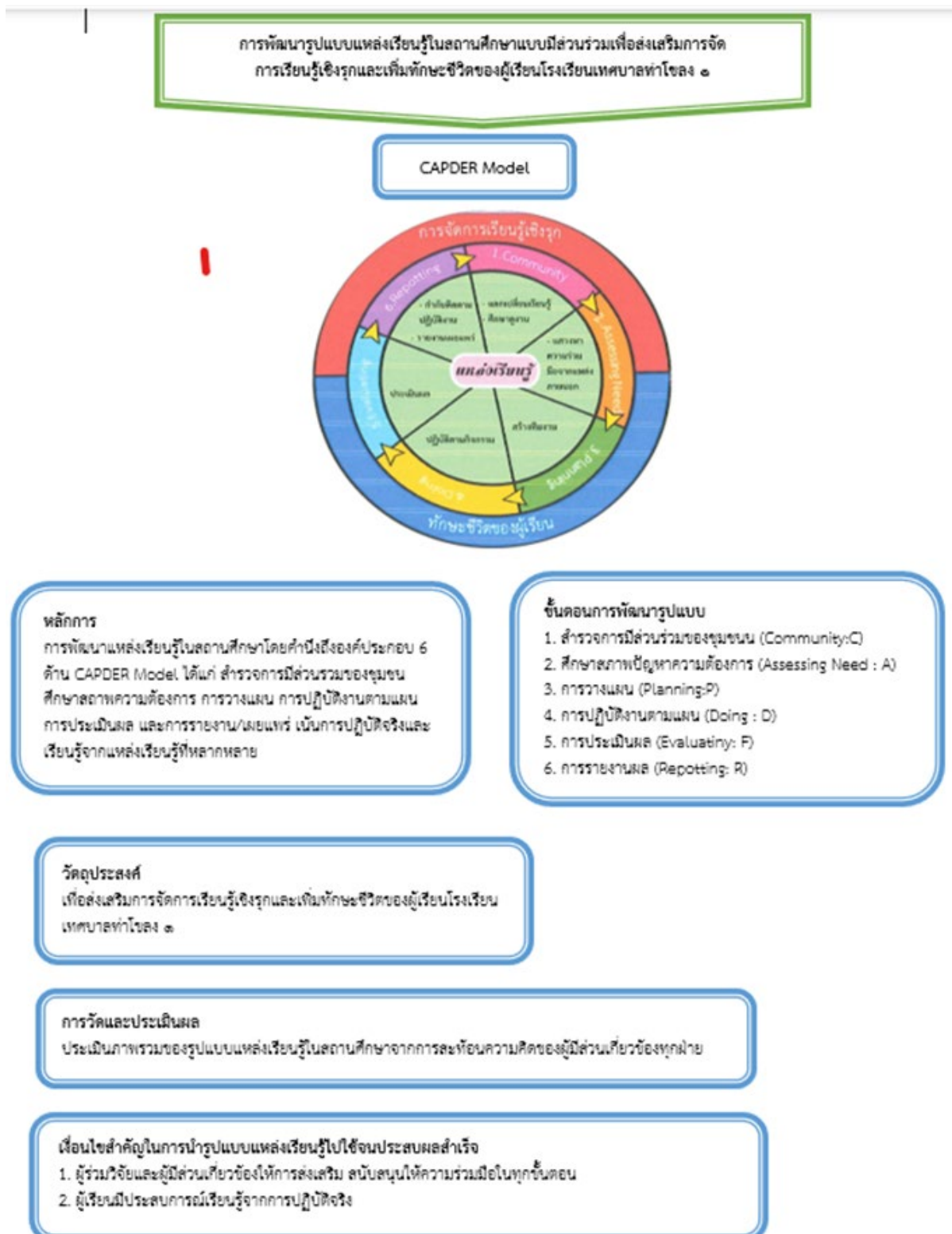
4. ผลการประเมินความพึงพอใจในการดำเนินการจัดกิจกรรมการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ใน สถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียน เทศบาลท่าโขลง 1 ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความเข้าใจ และมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานด้วยความสนใจและเต็มใจ ตลอดจนให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดีจึงทำให้การ พัฒนารูปแบบฯ มีผลการประเมินเหมาะสมมีความเป็นไปได้และเกิดประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และยัง สอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา จันทะคาม (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 พบว่า 1) องค์ประกอบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนมี 12 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนในการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 4 การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 การตรวจสอบ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 6 การนิเทศติดตาม และประเมินผลการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบ ที่ 7 การปรับปรุงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการ มีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 8 การมีส่วนร่วมในการวางแผน องค์ประกอบที่ 9 การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ องค์ประกอบที่ 10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ องค์ประกอบที่ 11 การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผล และองค์ประกอบที่ 12 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ 2) แนวทางการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการทั้ง 12 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การสำรวจแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 2 การวางแผนในการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 3 การปฏิบัติตามแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 4 การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 5 การ ตรวจสอบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 6 การนิเทศติดตามและ ประเมินผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 7 การปรับปรุงการพัฒนาแหล่ง เรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมกับชุมชน องค์ประกอบที่ 8 การมีส่วนร่วมในการวางแผนองค์ประกอบที่ 9 การมีส่วน ร่วมในการตัดสินใจ องค์ประกอบที่ 10 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ องค์ประกอบที่ 11 การมีส่วนร่วมใน การติดตามและประเมินผล และองค์ประกอบที่ 12 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เป็นแนวทางการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณตศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้แนวคิดที่ได้จากการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) มาเป็นแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นวิธีการในการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านต่างๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ดีขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาแบบแผนแห่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้สร้างแบบแผนแห่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีการดำเนินการ โดยกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาแบบแผนแห่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพบริบทสิ่งแวดล้อมและการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ ใช้แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ ซึ่งได้แบบแผนแห่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม (CAPDER Model) ซึ่งมีการขับเคลื่อนการพัฒนา 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) สำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community: C) 2) ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ (Assessing: A) 3) การวางแผน (Planning: P) 4) การปฏิบัติตามแผน (Doing: D) 5) การประเมินผล (Evaluating: E) 6) การรายงาน / เผยแพร่ (Reporting: R) สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลบึงวิทยาทาน

การพัฒนาแบบแปลนโรงเรียนในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 มีรายละเอียดดังนี้

1. สำรวจการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community: C) ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การใช้ข้อมูลเอกสาร การเข้าสนาม

ในการศึกษาดังกล่าวข้างต้นเป็นการศึกษาแบบผสมผสาน โดยการนำเอาวิธีการต่างๆ มาศึกษาวิเคราะห์ชุมชนและนำมาเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาชุมชน โดยเริ่มต้นที่การเข้า สนามหรือการลงสู่ชุมชน จากนั้นใช้การสังเกตทั้งที่มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์พูดคุย อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การใช้ข้อมูลเอกสารมีสองในการศึกษาหาประวัติของชุมชน การสนทนากลุ่มเพื่อระดมความคิดร่วมกับชุมชน การจดบันทึกต่างๆ ในระหว่างการศึกษาชุมชนเทคนิควิธีการแบบผสมผสานเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาวิจัยได้รับทราบข้อมูลข้อเท็จจริงของชุมชนได้มากในมุมมองที่หลากหลาย

2. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ (Assessing: A) ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแบบแปลนโรงเรียนในสถานศึกษา

2.2 การศึกษาดูงาน จากโรงเรียนต้นแบบ 2 แห่ง ที่ประสบความสำเร็จและมีความเป็นเลิศด้านการพัฒนาแบบแปลนโรงเรียนในสถานศึกษา

3. การวางแผน (Planning: P) เป็นการกำหนดการต่างๆ ให้ได้มาซึ่งการพัฒนาแบบแปลนโรงเรียนในสถานศึกษา ซึ่งมีแนวปฏิบัติดังนี้

การกำหนดแผนปฏิบัติการ ดังนี้ 1) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีการประชุมแสดงความคิดเห็น 2) การศึกษาดูงาน กำหนดให้มีการศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ จำนวน 2 แห่ง โดยมีเงื่อนไขที่เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการและประสบผลสำเร็จด้านการ พัฒนาแบบแปลนโรงเรียนในระดับท้องถิ่น 3) การแสวงหาความรู้จากภายนอก โดยกำหนดให้มีการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำหนดแผนงานและขอรับการสนับสนุนด้านงบประมาณ 4) การสร้างทีมงาน เป็นการกำหนดงานและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้แก่ผู้ร่วมวิจัย 5) กำหนดการปฏิบัติกิจกรรม/โครงการ ทั้ง 6 กิจกรรม/โครงการ

4. การปฏิบัติตามแผน (Doing: D) เป็นการดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม/โครงการตามแผนปฏิบัติการ การพัฒนาแบบแปลนโรงเรียนในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม จากการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ข้อตกลงร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกันในเรื่องของการพัฒนาแบบแปลนโรงเรียนทั้ง 6 กิจกรรม/ โครงการ เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียน ประกอบด้วย 1)กิจกรรม/โครงการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต 2) กิจกรรม/โครงการสวนเกษตรพอเพียง 3) กิจกรรม/โครงการส่งเสริมศักยภาพทางด้าน To Be Number One 4) กิจกรรม/โครงการส่งเสริมศักยภาพทางด้าน ดนตรี นาฏศิลป์ 5) กิจกรรม/โครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และ 6) กิจกรรม/โครงการ ส่งเสริมความรู้สู่อาชีพ

5. การประเมินผล (Evaluating: E) เป็นการประเมินผลการดำเนินงาน โดยการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือ หาทางปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานและตรวจสอบการดำเนินการในกิจกรรม/โครงการ โดยใช้กิจกรรม/โครงการพัฒนาแบบแปลนโรงเรียนทั้ง 6 กิจกรรม/โครงการ

6. การรายงาน / เผยแพร่ (Reporting: R) เป็นการสรุปผลการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเพิ่มทักษะชีวิตของผู้เรียนต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในสังกัดเดียวกันในลำดับต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรวิจัยและพัฒนาในเรื่องการทำหลักสูตรท้องถิ่นของสถานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาควบคู่กันไปกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนและสถานศึกษา
 - 1.2 ควรทำการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
 - 1.3 ควรทำการพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะการจัดการ เรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับประสบการณ์ผลการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ระหว่างแหล่งเรียนรู้ สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ผ่านสื่อสังคมแห่งการ เรียนรู้ เช่น ตามเว็บไซต์ สื่อสังคมออนไลน์
 - 2.2 ผู้บริหารเทศบาลนครสมุทรสาครควรมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน หรือให้ความรู้โดยการอบรมประชุมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 - 2.3 ควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพัฒนางานด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคตเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการพัฒนา การวัด และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา.
- จักรพงษ์ สุวรรณรัตน์ (2556). การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. วารสารวิชาการ. 16. 78.
- ฉลาด จันทสมบัติ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ขององค์กรชุมชน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนาวุธ ประทุมชาติ. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชุมคำ อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ชนิดา คือปัญญา. (2555). รูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจแบบพอเพียง กรณีศึกษาตำบลนาข่า อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัด มหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ญาณิศา ดวงสีทอง. (2561). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนหนองไผ่เจริญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เด่นวิช ชูคันทอม. (2558). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 9 (พิเศษ). 153-168.
- ธัญลักษณ์ ศรีสร้อย. (2555). การส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านคำแหง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). การวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- บรรเจิด มีกุล. (2555). การนำเสนอรูปแบบการนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ปริญญญา จันทะคาม. (2561). แนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พยุง ใบแย้ม. (2558). การพัฒนารูปแบบการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา. วารสารสารสนเทศ. 14 (1). 23-34.
- พรรณี เสี่ยงบุญ. (2553). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนบ้านหนองบัวคู อำเภอนาดูน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 6. 109-120.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2560). โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้แบบ Phenomenon-based Teaching and learning. กรุงเทพมหานคร: ศึกษาธิการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2553). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. พิมพ์ครั้งที่ 4. สงขลา: นา ศิลป์โฆษณา
- วัตร ปะโคทั้ง. (2550). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. คุษณินิพนธ์การศึกษาคุษณินิพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิสันต์ พยุงวงษ์. (2560). แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนกรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วุฒิไกร คำแฝง. (2557). รูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กรณีศึกษาโรงเรียนกุ๊กกาสิงห์ประชาสรรค์ อำเภอกะหรัง จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2548). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2551). แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณา การการเรียนรู้ การเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2549). มาตรฐานการศึกษาตัวบ่งชี้และเกณฑ์ การพิจารณาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2549 - 2553). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2553). หลักการทฤษฎีและแนวปฏิบัติทางการบริหารการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด
ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง”
เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*

THE MANAGEMENT OF DEVELOPMENT MODEL FOR THE CIVILIZED
AGRICULTURE CURRICULUM: CONTINUING, MAINTAINING, EXTENSION RELATED
TO THE ROYAL VIEW IN AN ECONOMIC SUFFICIENCY BASED ON “KOK NONG
NA” WITH KINDNESS AND HOPE, FOR STUDENT QUALITY DEVELOPMENT IN
RAJAPRAJANUGROH 39 SCHOOL, NARATHIWAT UNDER THE SPECIAL
EDUCATION BUREAU

นุซี มะเต็ง Nusee Madeng

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส Rajaprajanugroh 39 School, Narathiwat, Thailand

Corresponding Author E-mail: nusee2109@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการวิจัยมี 4 ขั้นตอน: 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ 3) ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ 4) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ รองผู้อำนวยการ ครูผู้สอนโรงเรียน 141 คน และผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูที่ปรึกษาศูนย์เรียนรู้ จำนวน 2 คน ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 1 คน และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 156 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2) ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ได้แก่ (1) ด้านสืบสาน มี 10 ตัวชี้วัด (2) ด้านรักษา มี 7 ตัวชี้วัด (3) ด้านต่อยอดมี 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ คือ (1) การวางแผน (Planning) มี 7 ตัวชี้วัด (2) การจัดองค์การ (Organizing) มี 6 ตัวชี้วัด (3) การนำ (Leading) มี 6 ตัวชี้วัด (4) การควบคุม (Controlling) มี 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และผลการทดลองใช้รูปแบบ คือ นักเรียนได้รับรางวัลด้าน

คุณภาพผู้เรียน ได้แก่ (1) วิชาการ มัธยมศึกษาใช้หลักสูตรอารยเกษตร แบบ B 2) วิชาชีพ มีทักษะในการลงมือปฏิบัติจนเกิดผลและการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ทักษะในการถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตชาวนา ชาวไร่ ตามศูนย์การเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เป็นนามธรรมสู่ชุมชน และสังคม 3) วิชาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อแนวพระราชดำริ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญูมีความรับผิดชอบ และ 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ ทั้งรองผู้อำนวยการ ครูและบุคลากร และนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 กลุ่ม

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, หลักสูตรอารยเกษตร, แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง, คุณภาพผู้เรียน

Abstract

The objective of this research article was to develop the management of development model for the civilized agriculture curriculum: continuing, maintaining, extension related to the royal view in an economic sufficiency based on “Kok Nong Na” with kindness and hope, for student quality development in Rajaprajanugroh 39 School, Narathiwat under the Special Education Bureau. The research procedure was divided into 4 phases. Phases: 1) to study the present circumstance and guidelines of the civilized agriculture curriculum Management. Phases: 2) to develop the model for the civilized agriculture curriculum, Phases: 3) to study the results of the experiment using the model for the smart civilized agriculture curriculum and phases: 4) to evaluate the satisfaction of users of the management of development model for the civilized agriculture curriculum. The sample group used in the quantitative study was the deputy director, 141 school teachers, and the qualitative research informants were Group 1: 2 school administrators, 2 learning center advisors, 1 representative of local philosophers and another group was assessing the satisfaction of 156 students in Mathayomsuksa 4-6 of Ratchaprachanukroh School 39, Narathiwat Province. The research tools were questionnaires, interviews, satisfaction assessment forms then data were analyzed using basic statistics and content analysis. The results of the research found that: 1) Overall management conditions of the civilized agriculture curriculum were practiced at a high level. 2) The results of the development of the administrative model for the Agricultural Civilization Curriculum consisted of 3 components: Component 1: management of development model for the civilized agriculture curriculum: continuing, maintaining, extension related to the royal view in an economic sufficiency based on “Kok Nong Na” with kindness and hope, namely (1) the continuation side had 10 indicators, (2) treatment side had 7 indicators, (3) expansion side had 7 indicators. Component 2: The administrative process of the civilized agriculture curriculum was (1) planning had 7 indicators, (2) organizing had 6 indicators, (3) leading had 6 indicators, (4) controlling had 7 indicators. Component 3 was the creation of a collaborative network and the results of the trial of the model were that students received awards for

learner quality, including (1) Academics, the secondary school level used the civilized agriculture curriculum, type B model, 2) Professional aspect: having skills in taking action until it was effective and applying knowledge to solve problems, skills in transferring knowledge of farmers way of life according to the learning center where the school had organized in order to lead to practice that was abstract practice to community and society, 3) Life subjects: having a good attitude towards the royal initiative, having morality, ethics, be grateful and responsible. 3) The results of the satisfaction assessment of users of the civilized agriculture curriculum management model, including the deputy director, teachers and personnel, and students were at the highest level of satisfaction in both groups.

Keywords: Model, Management, Civilized Agriculture Curriculum, The Royal View in an Economic Sufficiency, Student Quality

บทนำ

โลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลกระทบต่อที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนในชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้การพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญมั่นคงนั้นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศก็คือ การพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากร มนุษย์ที่ทรงคุณค่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการตาม การเปลี่ยนแปลงของสังคมและ กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) อย่างไรก็ดี ในโลกศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001-2100) เป็นยุคที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการขยายตัวของเศรษฐกิจและ ชุมชนเมืองส่งผลให้ทรัพยากรทางธรรมชาติถูกทำลายและเสื่อมโทรมลงอย่างมาก เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม และภัยธรรมชาติเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงด้านการสาธารณสุข เนื่องจากความก้าวหน้า ทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่งผลให้ประชากรมีอายุยืนยาวมากขึ้น และในขณะเดียวกันภาวะเจริญ พันธุ์หรือการเกิดลดลง ส่งผลให้สังคมไทยเข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยหรือวัยพึ่งพิงอย่างเต็มตัว อีกทั้งประชากรยัง ต้องเผชิญกับโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ที่มีความรุนแรงและเพิ่มมากขึ้น เช่น ไวรัสซิกา (สำนักงานเลขาธิการ สภากาการศึกษา, 2560) และไวรัสโควิด19 (Covid-19) ที่มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว มีการใช้สารเคมีเพื่อ เพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการแข่งขันใน ภาคธุรกิจ มีการเปลี่ยนถ่ายแรงงาน แรงงานไร้ฝีมือถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์และเทคโนโลยีใหม่ๆ มากขึ้น มีการ เปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสื่อสารมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดมี การแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดน ซึ่งปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ระบบการศึกษา และการ ดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน จากการ เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้ทุกประเทศทั่วโลกต้องมีการกำหนดทิศทางการผลิตและพัฒนากำลังคนของ ประเทศตนให้มีทักษะและสมรรถนะในระดับสูงขึ้นเตรียมกำลังคนให้มีสมรรถนะเพื่อสร้างผลิตภาพ (Productivity) ที่สูงขึ้นมีความสามารถเฉพาะทางมากขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภากาการศึกษา, 2560)

ดังนั้น การศึกษาในยุคปัจจุบันของประเทศไทยจึงให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาคนให้มี คุณภาพ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนั้น การศึกษาในยุคปัจจุบันของประเทศ

ไทยจึงให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยทุกช่วงวัยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถ พัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ ต่างมีอุดมการณ์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขและมีทักษะชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นการวางรากฐาน ที่เพียงพอสำหรับเยาวชนทุกๆ คน ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เน้นให้คนมีปัญญา เน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เน้นการศึกษาผ่านปวงชน (Education for All) เน้นการร่วมมือจากปวงชน (All for Education) เน้นการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ (Learning how to learn) และเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Cooperative and Collaborative Learning) รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีทักษะในการประกอบอาชีพและมีความมั่นคงในการดำรงชีวิต (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2558) ฉะนั้น ในการพัฒนาคนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคสังคมโลกที่ไร้พรมแดน มีอัตราการแข่งขันสูง จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเน้นคุณภาพคนให้มีความสมดุลทั้งร่างกาย สติปัญญา ทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม การงานอาชีพ คุณธรรมและจริยธรรมให้พร้อมเผชิญกับสิ่งท้าทายที่เพิ่มมากขึ้น และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยความสำเร็จดังกล่าวนั้นต้องอาศัยหน่วยงานด้านการจัดการศึกษา คือ โรงเรียนและการบริหารโรงเรียนซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารหรือผู้นำของโรงเรียน เพราะการบริหารของผู้บริหารจะนำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียน ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง รู้จักใช้ภาวะผู้นำสร้างการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายและความคาดหวังที่ชัดเจน สนับสนุนส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม จัดระบบของหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบท มีการวางแผนงานทางวิชาการ บริหารจัดการเวลาเรียนและปกป้องเวลาเรียนของผู้เรียน เน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความเป็นเลิศทางวิชาการของผู้เรียนให้เป็นที่ยอมรับ มีการกำกับและติดตามและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาครูและบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2555)

สืบเนื่องจากหนังสือกองพระราชภารกิจในพระองค์ 904 กองพระราชภารกิจในพระองค์ 904 สำนักงานราชเลขาธิการในพระองค์ฯ ที่ พว 0202.2/4106 ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2564 โดยอ้างถึงหนังสือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ ศธ 04006/167 ลงวันที่ 29 มกราคม 2564 ขอพระราชทาน

พระบรมราชานุญาตใช้ชื่อโครงการ “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” (สพฐ.) ในการน้อมนำโครงการพระราชทาน “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ไปจัดการศึกษาให้กับนักเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นั้น ทางกองกิจการในพระองค์ฯได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานชื่อโครงการว่า อารยเกษตรสืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ซึ่งสถานศึกษาได้น้อมนำแนวความคิดการจัดทำหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทฤษฎีใหม่ และองค์ความรู้ศตวรรษที่ 21 มาประยุกต์กับหลักสูตรการศึกษาเพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วยโคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ต้องเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ซึ่งสิ่งสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารและการจัดการศึกษา สู้ทักษะอาชีพ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถประกอบอาชีพได้ในอนาคต นำไปสู่การเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งระบบให้พร้อมรับมือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ตามศตวรรษที่ 21 รวมถึงการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผน กลยุทธ์ และการจัดการระบบคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาจึงถือเป็นกระบวนการและเป้าหมายที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุถึงคุณภาพที่กำหนดไว้ สนองต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเป็นพลเมืองโลกนำไปสู่มาตรฐานสากล (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2555)

โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ได้จัดการศึกษาโดยมุ่งมั่นให้ผู้เรียนมีความรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาใช้เทคโนโลยี คุณธรรมเด่น เน้นอาชีพ มีทักษะการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและเป็นพลเมืองที่ดีของโลก และซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึงเป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึงเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม) มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) ซึ่งการพัฒนาโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต การบริหารจัดการโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาสนั้นให้มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทบทวนบทบาท และพัฒนาสมรรถนะ คือ ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้วิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง รู้จักใช้ภาวะผู้นำ สร้างการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายและความคาดหวังที่ชัดเจน เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหาร (Direction Setter) มีความสามารถกระตุ้นคน (Leader Catalyst) เป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจ (Decision Maker) มีความสามารถในการจัดองค์กร (Organizer) เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) ให้ความร่วมมือ (Coordinator) ติดต่อสื่อสารที่ดี (Communication) แก้ปัญหาขัดแย้งในองค์กรได้ (Conflict Manager) สามารถบริหารปัญหาต่างๆ ได้ (Problem Manager) รู้จักวิเคราะห์ และการจัดระบบงาน (System Manager)

มีความสามารถในด้านวิชาการทั้งการเรียนและการสอน (Instructional Manager) มีความสามารถบริหารงานบุคคล (Personnel Manager) การบริหารทรัพยากร (Resource Manager) การประเมินผลงาน (Appraiser) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นผู้นำในสังคมได้ (Ceremonial Head) (จรูญ วัฒนา, 2552)

จากการเข้าร่วมการสัมมนาโครงการอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ตามหนังสือของพระราชภารกิจในพระองค์ 904 เหตุนี้ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ได้น้อมนำแนวพระราชดำริสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมที่ต่อเนื่องและยั่งยืน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยสภาพโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส เป็นโรงเรียนประเภทอยู่ประจำ รองรับนักเรียนด้อยโอกาสทางการศึกษาและนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการจำแนกประเภทเด็กด้อยโอกาสของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การจำแนกประเภทเด็กด้อยโอกาส ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส

ที่	ประเภทเด็กด้อยโอกาส	จำนวนนักเรียน(คน)	ร้อยละ
1	เด็กยากจน(มากเป็นพิเศษ)	432	78.83
2	เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด		
3	เด็กที่ถูกทอดทิ้ง	26	4.74
4	เด็กที่ถูกทำร้ายอย่างทารุณ	1	0.1
5	เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์หรือโรคติดต่อร้ายแรงที่ สังคมรังเกียจ		
6	เด็กในชนกลุ่มน้อย		
7	เด็กเร่ร่อน	1	0.1
8	เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงานหรือแรงงานเด็ก		
9	เด็กที่อยู่ในธุรกิจบริการทางเพศหรือโสเภณีเด็ก		
10	เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
11	พิการเรียนร่วม	82	14.96
	รวม	548	100

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาสเป็นเด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) จำนวน 432 คน คิดเป็นร้อยละ 78.83 เด็กพิการเรียนร่วมจำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 14.96 และเด็กที่ถูกทอดทิ้ง 26 คน คิดเป็นร้อยละ 4.74 ส่งผลให้ผู้เรียนต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษในด้านความรู้ มีทักษะพื้นฐานทางวิชาชีพ มีคุณภาพหรือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีทักษะในการดำรงชีวิต มีความคิดสร้างสรรค์ มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ถูกต้อง เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน และเกณฑ์คุณภาพของโรงเรียนที่กำหนดไว้ เกิดการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้าประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสำราญ ฐานธมโม และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบเกษตรอินทรีย์วิถีโคก หนอง นา

โมเดล: กรณีศึกษารูปแบบชุมชนสันติสุขของบ้านถ้ำโกบ ตำบลหน้าเขา อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ผลวิจัยพบว่า โครงการโคกหนองนาโมเดลเป็นโครงการที่แก้ไขปัญหาเรื่องการขาดแคลนน้ำ ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยในการแก้ปัญหาทุกด้าน เกิดความสมดุลด้านความเป็นอยู่ มีกินมีใช้ มีจำหน่าย สามารถแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาสภาพและปัญหาของการบริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ดังกล่าวข้างต้น ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนในทุกมิติโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทักษะอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพของผู้เรียนในอนาคตอันจะส่งผลต่อคุณภาพของชุมชน และสังคม ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารได้จัดทำวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อวงการศึกษ สังคม ชุมชน และประเทศชาติให้ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในขั้นตอนที่ 1 จะดำเนินการโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่าน

อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (2561) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการบริหารหลักสูตร อารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง”

ตัวแปรที่ศึกษา สภาพการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย องค์ประกอบของการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร 1) สืบสาน 2) รักษา 3) ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง”

1.2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 118 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน 4) ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 24 คน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้น 159 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 141 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) สืบสาน 2) รักษา 3) ต่อยอด

1.3 ศึกษาแนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่ปรึกษาศูนย์เรียนรู้ จำนวน 3 คน ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน ตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

2.1 การยกร่าง และตรวจสอบรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ประกอบการยกร่างรูปแบบฯ ดังนี้

2.1.1 ประมวลความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) การสังเคราะห์องค์ความรู้ (Content Synthesis)

2.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ของการบริหารหลักสูตร อารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นาแห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ 1) สืบสาน 2) รักษา 3) ต่อยอด

2.1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่ปรึกษาศูนย์เรียนรู้ จำนวน 3 คน ตัวแทนปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 9 คน เนื้อหาประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1) สืบสาน 2) รักษา 3) ต่อยอด และกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling)

2.1.4 ผู้วิจัยนำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วม จัดทำเป็นองค์ประกอบในการยกร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.1.5 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยแต่งตั้งขึ้น จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม และการใช้ภาษาและนำเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จัดทำร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดังนี้

ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยใช้กระบวนการประเมินร่างรูปแบบฯ ด้วยการจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 5 คน เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรูปแบบฯ ได้แก่ 1) ด้านความเหมาะสม 2) ด้านความถูกต้อง 3) ด้านความเป็นไปได้ 4) ด้านความเป็นประโยชน์ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

2.3 จัดทำคู่มือรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตัวแปรที่ศึกษา รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ 1) ความเหมาะสม (Propriety Standards) 2) ความถูกต้อง (Accuracy Standards) 3) ความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) และ 4) ความเป็นประโยชน์ (Utility Standards)

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัยนี้ ดังนี้

การนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ไปให้กับฝ่ายบริหารโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส โดยทดลองใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 118 คน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๙ จังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้น 120 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง รวมจำนวน 94 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา การทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบ ฯ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 2 คน 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 118 คน และ 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4 - ม.6) จำนวน 127 คน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้น 247 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 92 และ 3) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม. 4 - ม.6) จำนวน 97 คน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน 191 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา ความพึงพอใจของผู้ใช้รูปแบบฯ และผู้เรียนรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ผลการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์สภาพการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน และการเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านรักษา ด้านสืบสาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านต่อยอด ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติ โดยภาพรวม

สภาพการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร ฯ	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านสืบสาน	4.16	0.26	มาก
2. ด้านรักษา	4.17	0.27	มาก
3. ด้านต่อยอด	4.12	0.26	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.15	0.20	มาก

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ด้านหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ประกอบด้วย 1) ด้านสืบสาน มี 10 ตัวชี้วัด 2) ด้านรักษา มี 7 ตัวชี้วัด 3) ด้านต่อยอดมี 7 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร 1) การวางแผน (Planning) มี 7 ตัวชี้วัด 2) การจัดองค์การ (Organizing) มี 6 ตัวชี้วัด 3) การนำ (Leading) มี 6 ตัวชี้วัด 4) การควบคุม (Controlling) มี 7 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ มี 5 ตัวชี้วัด

3.1 ผู้บริหารมีการวางแผนการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครองนักเรียน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา สังคมพหุวัฒนธรรม อย่างเป็นระบบ

3.2 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีความรู้ความเข้าใจในบริบทของสังคมพหุวัฒนธรรม ชุมชน เป็น ต้นแบบที่ดี

3.3 ผู้บริหารมีนโยบายให้การสนับสนุนด้านต่างๆ มีการเสริมสร้างวิชาการ วิชาชีพ และวิชาชีพชีวิต โดยเครือข่ายมีส่วนร่วม

3.4 มีการขยายผลโครงการ มีการสร้างเครือข่ายระดับโรงเรียน ระดับชุมชน ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับประเทศ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและยั่งยืน

3.5 มีเครือข่ายชุมชนที่ส่งเสริมให้มีความรู้คู่คุณธรรม เป็นคนดี มีระเบียบวินัย สร้างเสริมความสามัคคี รับผิดชอบและสามารถพึ่งพาตัวเองได้

3.5 โรงเรียนประชาสัมพันธ์การทำงานร่วมกับเครือข่ายในทุกมิติอย่างรอบด้าน

3. ผลการศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ สามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนดไว้ ได้รับรางวัลด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่

1. วิชาการ มัธยมศึกษาใช้หลักสูตรอารยเกษตร แบบ B

2. วิชาชีพ 1) มีทักษะในการลงมือปฏิบัติจนเกิดผลและการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา 2) ทักษะในการถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตชาวนา ชาวไร่ ตามศูนย์การเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เป็นนามธรรมสู่ชุมชน และสังคม

3. วิชาชีพ 1) มีเจตคติที่ดีต่อแนวพระราชดำริ มีคุณธรรม จริยธรรม 2) มีความกตัญญู มีความรับผิดชอบ 3) การพึ่งพาตนเองและอยู่อย่างพอเพียง

รูปแบบการบริหารหลักสูตรarayเกษตร ยังส่งผลไปยังวิถีการดำรงชีวิตของชุมชนในระยะยาวและต่อเนื่อง มีการสร้างเครือข่ายด้านการศึกษาของรัฐและเอกชน และวิถีของพหุวัฒนธรรมของสังคมและชุมชนอย่างยั่งยืน

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรarayเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนครราชสีมา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

4.1 ผลการประเมินความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรarayเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนครราชสีมา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยรวม พบว่า รองผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบฯ ไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้ใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และการเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการควบคุม (Controlling), ด้านการวางแผน (Planning) และด้านการสืบสาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการจัดองค์การ (Organizing), ด้านการนำ (Leading) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรที่ใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรarayเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนครราชสีมา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรที่ใช้รูปแบบฯ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารหลักสูตรarayเกษตร			
1. การสืบสาน	4.99	0.09	มากที่สุด
2. การรักษา	4.97	0.16	มากที่สุด
3. การต่อยอด	4.78	0.41	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตรarayเกษตร ฯ			
1. ด้านการวางแผน (Planning)	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ด้านการจัดองค์การ (Organizing)	4.67	0.47	มากที่สุด
3. ด้านการนำ (Leading)	4.67	0.47	มากที่สุด
4. ด้านการควบคุม (Controlling)	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.78	0.31	มากที่สุด

4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนจากการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรarayเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนครราชสีมา สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบฯ ไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้ใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และการเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้าน

การสืบสาน, ด้านการวางแผน (Planning), ด้านการนำ (Leading) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการควบคุม (Controlling) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบฯ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 ด้านการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร			
1. การสืบสาน	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การรักษา	4.96	0.21	มากที่สุด
3. การต่อยอด	4.93	0.26	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 ด้านกระบวนการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร ฯ			
1. ด้านการวางแผน (Planning)	5.00	0.00	มากที่สุด
2. ด้านการจัดองค์การ (Organizing)	4.67	0.47	มากที่สุด
3. ด้านการนำ (Leading)	5.00	0.00	มากที่สุด
4. ด้านการควบคุม (Controlling)	4.33	0.47	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.67	0.31	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพและแนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า สภาพการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส ตระหนักถึงความสำคัญกับการนำผลการประเมินตาม SAR (แผนงาน/โครงการ) ของสถานศึกษาในปีการศึกษา 2553-2554 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของโรงเรียนไปใช้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง จัดทำโครงสร้างการบริหารในรูปแบบ/แผนภูมิอย่างชัดเจน โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนที่ใช้แนวทางการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ ความรู้ ประสบการณ์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำ

นวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาทำให้นักเรียนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่เป็นสาธารณะประโยชน์ทั้งในระดับประเทศสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินแสวงหา สังเคราะห์ และใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนมีหลักสูตร/กระบวนการบริหารหลักสูตรสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสำราญ ฐานธมโม และคณะ (2565) ได้ศึกษารูปแบบเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดล กรณีศึกษา รูปแบบชุมชนสันติสุขของบ้านถ้ำโกบ ตำบลหน้าเขา อำเภอบ้านนา จังหวัดกระบี่ ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ทำให้ทราบถึงการพัฒนารูปแบบชุมชนและสังคมอธิบายไว้ไม่แตกต่างกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 มิติ คือ มิติทางสังคม มิติทางศาสนา และมิติทางเศรษฐกิจ ในการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่าหลายครอบครัวที่ยังไม่ เข้าใจเชิงลึกในเกษตรอินทรีย์แบบยั่งยืน ยังปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ไม่รู้จักการบริหารจัดการน้ำ 2) แนวคิดและวิถีปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบชุมชนตลอดถึงสังคมพบว่าผู้ที่ทำในโครงการเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดลมีรูปแบบพอสรุปได้ 4 ประการดังนี้ (1) มีความซื่อสัตย์สุจริต (2) มีความขยันอดทน (3) มีสัจจะวาจา และ (4) มีการทำบัญชีครัวเรือน รู้จักคำนวณใช้ในสิ่งที่สมควรใช้ รายรับ-รายจ่าย แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนเพื่อใช้จ่าย ส่วนเพื่อลงทุน ส่วนที่ใช้หนี้ ส่วนที่อุดหนุน 3) การสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนมาใช้ในการพัฒนาสังคมให้อยู่ดีมีสุขยั่งยืนได้ตามเพิ่มอินทรีย์ให้ธรรมชาติ รู้รักษาธรรมชาติ อนุรักษ์พันธุ์พืชพื้นเมืองแบ่งปัน สร้างสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภรณ์ บุญเพชร (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้พื้นฐานของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักปรัชญาพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการใช้ชีวิตตามแนวทางสายกลางด้วยความพอเพียง ที่หมายถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เข้ามาประกอบในการตัดสินใจ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ พบว่า มีการพัฒนาครู บุคลากร และหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้หลักสูตรอารยเกษตร แบบ B เลือกเรียนวิชาเพิ่มเติมชุดวิชาอารยเกษตร ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนมีความเข้าใจในความแตกต่าง ตระหนักถึงคุณค่าของสมดุลธรรมชาติ และเป็นที่พึ่งพิงแก่ผู้อื่น การกำหนดแผนกลยุทธ์และการดำเนินงานทุกขั้นตอน ผู้บริหารและบุคลากรทุกคน ทุกฝ่าย ให้ความสำคัญและร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจในการทำงาน โดยเฉพาะการกำหนดให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนนำร่องในการใช้หลักสูตรอารยเกษตร เพื่อให้มีอำนาจในการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทุกมิติ มีการจัดระบบการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียน ไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยการสนับสนุนทรัพยากรอย่างเหมาะสมและเพียงพอ เช่น งบประมาณ บุคลากร โครงสร้างพื้นฐาน และมีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และพัฒนาภูมิปัญญาด้วยการส่งเสริมให้มีความกล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าลงมือทำ โดยให้ทุกคนเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นที่พึ่งซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นเลิศขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอลิสา อินทร์ประเสริฐ และคณะ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การศึกษารูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับองค์ประกอบขั้นตอน 5 องค์ประกอบ คือ (1) องค์ประกอบขั้นตอนการเตรียมความ

พร้อมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในศูนย์การเรียนรู้ (2) องค์ประกอบขั้นตอนการจัดกิจกรรมโรงเรียนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน (3) องค์ประกอบขั้นตอนการดำเนินการเปลี่ยนแปลง (4) องค์ประกอบขั้นตอนการจัดระบบการเรียนรู้และ (5) องค์ประกอบขั้นตอนการสร้างเครือข่ายและขยายผล

2.2 ด้านกระบวนการบริหาร พบว่า ผู้บริหารมีการวางแผนอย่างมีอาชีพ โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติตามแผน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการประเมินครบวงจร และนำผลไปใช้ประโยชน์จริง ผู้บริหารจึงเป็นบุคคลสำคัญที่สุด ผลการดำเนินงานของโรงเรียนดังกล่าว ทำให้เกิดประสิทธิผลในการทำงานตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของปาริชาติ สันติเลखงษ์ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออก ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย การบริหารการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน การบริหารงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดตั้งงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณ การเบิกจ่ายงบประมาณ และการติดตาม ตรวจสอบการใช้จ่าย งบประมาณ การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การติดตามและขยายผล และคุณลักษณะของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเปรม เดชแก้ว และคณะ (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบฯ ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) ระบบงานและกลไก และ (4) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเล็งเห็นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ปราชญ์ชาวบ้านมาร่วมกันพัฒนา มีการสร้างเครือข่ายด้านการศึกษาของรัฐและเอกชน และวิถีของพหุวัฒนธรรมของสังคมตามบริบทของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคมอย่างยั่งยืน ส่งผลต่อนักเรียนในด้านคุณภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Markusen (2004) ได้ศึกษาเป้าหมายด้านอาชีพในการพัฒนาภูมิภาคและเศรษฐกิจชุมชน ที่ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเป็นเรื่องที่มีความซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมด้านแรงงานของชุมชน นำมาซึ่งการเปิดโอกาสทางการค้า และการได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์โดยกิจกรรมด้านแรงงานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับทุนมนุษย์ซึ่งจะมีความสำคัญเพิ่มมากยิ่งขึ้น และมีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาเศรษฐกิจส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับทุนมนุษย์ในระดับน้อย โดยประชาชนในชุมชนหรือผู้ประกอบการภายในชุมชนมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยกลุ่มคนดังกล่าวสามารถเรียนรู้กับการที่จะเป็นสมาชิกในกลุ่มอาชีพ ซึ่งการที่จะทำให้เกิดความสำเร็จได้นั้นควรมีการวางแผนและมีนโยบายอย่างสมเหตุสมผล และมีการกำหนดเป้าหมายของการประกอบอาชีพได้แก่ การทำให้แรงงานมีทักษะสูงขึ้น ให้ความสำคัญกับการเติบโตของธุรกิจ การรวมกลุ่ม การมีส่วนร่วม มีการสนับสนุนการประกอบการ และการพิจารณาศักยภาพของพื้นที่ ปัจจัยผลักดันในการพัฒนามี 3 ประการ โดยประการแรกคือ ต้องมีการวางแผน เนื่องจากผู้ประกอบการยังมีความสับสนในเรื่องการก้าวสู่มาตรฐาน และการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อท้องถิ่น ประการที่สองคือ ยังไม่มีความเข้าใจในลักษณะของศักยภาพความอุดมสมบูรณ์ของท้องถิ่นและภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่เข้าใจในห่วงโซ่อุปทานของสินค้า และประการสุดท้ายคือความสำคัญของความรู้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับการเลือกอาชีพให้เหมาะสม

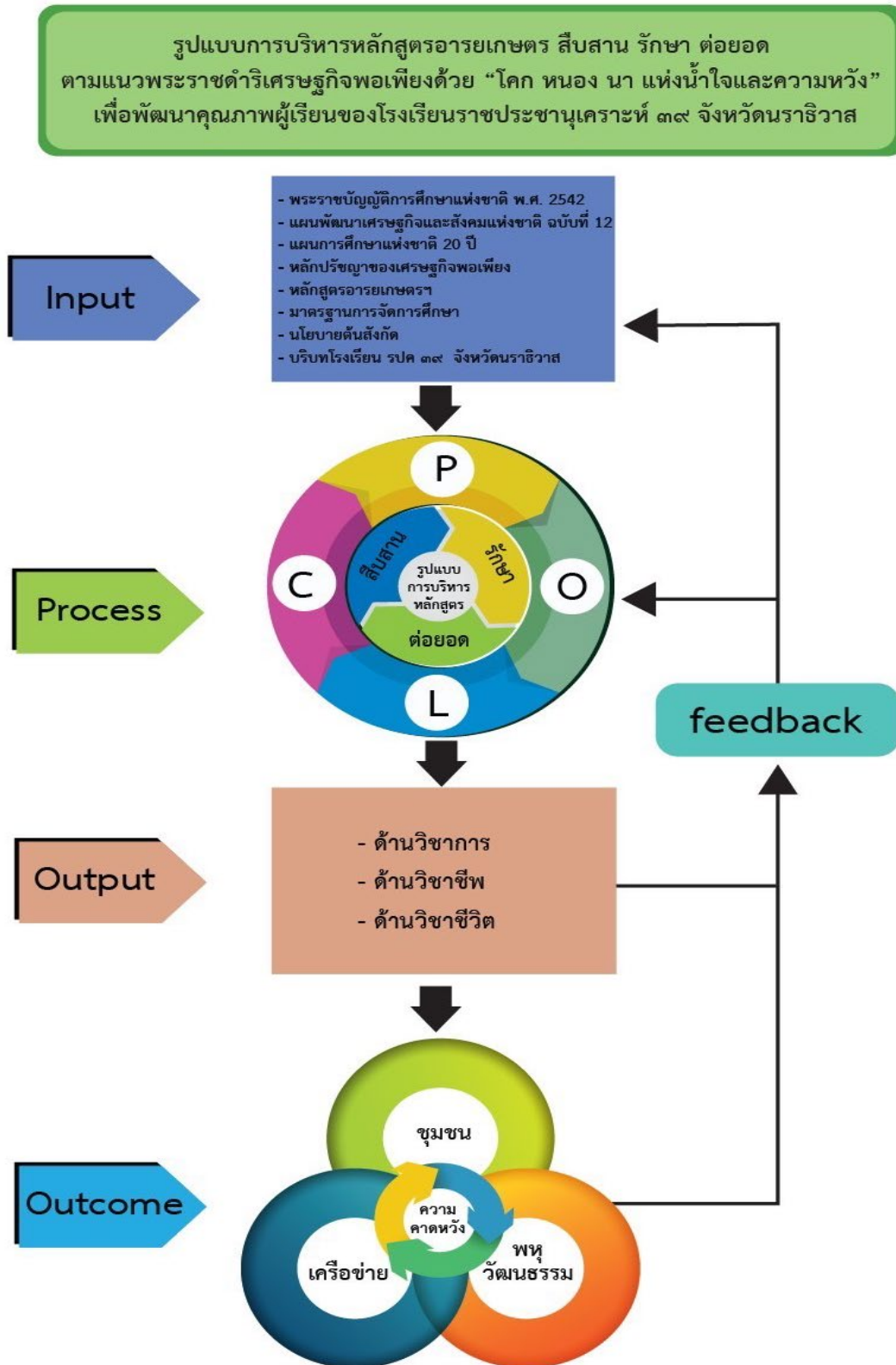
3. ผลการประเมินความพึงพอใจของรองผู้อำนวยการ ครู และบุคลากรในการทดลองใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยรวม พบว่า รองผู้อำนวยการ ครูและบุคลากรมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบฯ ไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนจากการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๓๙ จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบฯ ไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหาร ครูและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการใช้การบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่าย เน้นการลงมือปฏิบัติจริงของผู้เรียน เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม เป็นระบบ ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในด้านคุณภาพผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ของการใช้รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตรฯ ได้แก่ 1) วิชาการ มัธยมศึกษาใช้หลักสูตรอารยเกษตร แบบ B 2) วิชาชีพ มีทักษะในการลงมือปฏิบัติจนเกิดผลและการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา และทักษะในการถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตชาวนา ชาวไร่ ตามศูนย์การเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่เป็นนามธรรมสู่ชุมชน และสังคม และ 3) วิชาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อแนวพระราชดำริ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญูมีความรับผิดชอบ การพึ่งพาตนเองและอยู่อย่างพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดสำราญ ฐานธมโม และคณะ (2565) ที่ผลการวิจัย พบว่า แนวคิดและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตลอดถึงสังคม ผู้ที่ทำในโครงการเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดลมีรูปแบบพอสรุปได้ 4 ประการดังนี้ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความขยันอดทน มีสัจจะวาจา และมีการทำบัญชีครัวเรือน รู้จักคำนวณใช้ในสิ่งที่สมควรใช้ รายรับ-รายจ่าย แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนเพื่อใช้จ่าย ส่วนเพื่อลงทุน ส่วนที่ใช้หนี้ ส่วนที่อุดหนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรภรณ์ บุญเพชร (2565) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้พื้นฐานของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักปรัชญาพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาจักรีบรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการใช้ชีวิตตามแนวทางสายกลางด้วยความพอเพียง ที่หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เข้ามาประกอบในการตัดสินใจ ผลจากการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติผ่านโครงการ โคก หนอง นา นั้น ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกิจกรรม เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงาน ตลอดจนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีการกินอยู่ที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นแนวทางการพัฒนาตนไปสู่ความยั่งยืน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอด ตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า ดำเนินการตามขั้นตอน โดยการสร้างรูปแบบ นำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้จนประสบความสำเร็จ ผลที่ได้รับเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้แก่ 1) วิชาการ มัธยมศึกษาใช้หลักสูตรอารยเกษตร แบบ B 2) วิชาชีพ มีทักษะในการลงมือปฏิบัติจนเกิดผลและการประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา ทักษะในการถ่ายทอดความรู้วิถีชีวิตชาวนา ชาวไร่ ตามศูนย์การเรียนรู้ที่

โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อนำสู่ 3) วิชาชีพ มีเจตคติที่ดีต่อแนวพระราชดำริ มีคุณธรรม จริยธรรม มีความกตัญญู มีความรับผิดชอบ การพึ่งพาตนเองและอยู่อย่างพอเพียง สรุปในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอดตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสร้างเข้าใจและความตระหนักให้กับครูและบุคลากรให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลตามที่โรงเรียนได้กำหนดไว้

1.2 รูปแบบการบริหารหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอดตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 องค์ประกอบ ควรนำไปปรับใช้ในบริบทของโรงเรียนในพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกันทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อการพัฒนาและส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอดตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ทั้งข้อดีและข้อจำกัดของภูมิภาคนั้น

2.2 ควรศึกษาบริบทของโรงเรียนก่อนดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรอารยเกษตร สืบสาน รักษา ต่อยอดตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้วย “โคก หนอง นา แห่งน้ำใจและความหวัง” ในระดับต่างๆ และขยายผลการพัฒนาในทุกๆ พื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ต ซินดิเคท.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). นโยบายด้านการศึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. แหล่งที่มา <http://www.bic.moe.go.th/th/index.php>. สืบค้นเมื่อ 1 ก.พ. 2562.
- จ รุ ญ วั ฒ น า . (2 5 5 2) . ก า ร บ ริ ห า ร ส ต า น ศ ี ก ษ า สู่ ค ว า ม เ ป็ น เ ลื ค . แห ล่ ง ที่ ม า <https://www.gotoknow.org/posts/320364>. สืบค้นเมื่อ 30 มี.ค. 2563.
- ปาริชาติ สันติเลฆวัชร์. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงใต้ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เปรม เดชแก้ว และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 12(3). 72-80.

- พระปลัดสำราญ ฐานธมโม และคณะ. (2565). รูปแบบเกษตรอินทรีย์วิถีโคกหนองนาโมเดล:รูปแบบชุมชนสันติสุขของบ้านถ้ำโกบ ตำบลหน้าเขาอำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.** 3(1). 365-376.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารณ บัญเพชร. (2565). การนำแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติผ่านโครงการ “โคก หนอง นา” กรณีศึกษาพื้นที่จังหวัดระนอง พรก.เงินกู้แก้ไขปัญหาโควิด 2563. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2555). **หลักบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.อีฟวิง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579**. กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค.
- อลิสา อินทร์ประเสริฐ และคณะ. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในภาคตะวันออก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสาร e-Journal of Education Studies, Burapha University.** 4(3). 15-30.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement.** 30(3). 607-610.
- Markusen, A. (2004). Targeting Occupations in Regional and Community Economic Development. **Journal of the American Planning Association.** 70(3). 253-268.

ผลการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถ
ในการอ่านจับใจความภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*

THE EFFECTS OF CIRC COOPERATIVE LEARNING SUPPLEMENTED WITH GRAPHIC
ORGANIZERS ON THAI READING FOR MAIN IDEA SKILLS OF PRATHOMSUKSA 5
STUDENTS

¹รุ่งรัตน์ นันทกุล Rungrat Nuntakul ²ศศิพงษ์ ศรีสวัสดิ์ Sasipong Srisawat

^{1,2}มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: rungratbebe@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกและวิธีปกติ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 44 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยแบบปรนัย จำนวน 40 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มไม่เป็นอิสระกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.18 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.14 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าวิธีวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การอ่านจับใจความ, การเรียนแบบร่วมมือ, การเรียนแบบ ซี ไอ อาร์ ซี

Abstract

The objectives of this research were 1) to compare the thai reading for main idea skills of Prathomsuksa 5 Students before and after learning with CIRC cooperative learning supplemented with graphic layout 2) to compare the thai reading for main idea skills after learning of Prathomsuksa 5 students who were taught by CIRC cooperative learning supplemented by graphical charts and normal methods. The sample group consisted of elementary school students. 5 Ban Mak Khaeng School Under the Office of Udon Thani Primary Educational Service Area, Region 1, in the first semester of the academic year 2023,

*Received: September 08, 2023, Revised: November 21, 2023, Accepted: November 21, 2023.

there are 44 students. It was obtained from Cluster Random Sampling. The control group managed the learning in a normal way. The instrument used for data collection was a Thai reading comprehension test. It is a multiple-choice test, multiple choice, 4 choices, 40 items. Data analysis is by means of mean, percentage, standard deviation. The hypothesis was tested with an independent group t-test. The research results showed that. 1) The students who were taught by CIRC cooperative learning supplemented with graphic diagrams had higher reading comprehension skills in Thai after learning than before. The teaching using the CIRC cooperative learning model supplemented with graphical charts before learning had an average of 19.18, after learning had an average of 32.14. 2) The importance of Thai language after learning was higher than before learning at the statistically significant level of .05. and Students who are taught by CIRC cooperative learning are supplemented with graphical diagrams. Their reading comprehension ability in Thai after learning was higher than the normal method with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Thai Reading for Main Idea, Cooperative Learning, CIRC Cooperative Learning

บทนำ

ทักษะการอ่านมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในชีวิตประจำวันและเป็นกุญแจสำคัญของการเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ข้อมูลข่าวสารมีมากมายหลายรูปแบบและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ทักษะการอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเพื่อเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างดี ดังคำกล่าวที่ว่า ในชีวิตประจำวันของคนเรานั้นมีส่วนสัมพันธ์กับการอ่านทั้งสิ้น ยิ่งโลกมีความเจริญก้าวหน้ามากเพียงใดการอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตคนเรามากขึ้นเพียงนั้น (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2552) ทั้งนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ 2560-2579 ได้มุ่งพัฒนาทักษะการอ่านซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญจำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 คือ 3Rs + 8Cs ประกอบด้วย ทักษะการอ่านออก เขียนได้ การคิดเลขเป็น พร้อมด้วยทักษะทางด้านการสื่อสาร ทักษะด้านความร่วมมือ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจทั้งในด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นตลอดจนพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ปัญหา นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ยังได้กล่าวถึงการอ่านว่า การอ่านเป็นกระบวนการซึ่งผู้อ่านสร้างความหมายหรือพัฒนา การตีความระหว่างกาอ่าน ผู้อ่านจะต้องรู้หัวข้อเรื่อง รู้จุดประสงค์ของการอ่าน มีความรู้ทางภาษาที่ใกล้เคียงกับภาษาที่ใช้ในหนังสือที่อ่าน โดยใช้ประสบการณ์เดิมเป็นประสบการณ์ทำความเข้าใจกับเรื่องที่อ่าน ซึ่งกระบวนการอ่านจะประกอบไปด้วย 1) การเตรียมการอ่าน 2) การอ่าน 3) การแสดงความคิดเห็น 4) การอ่านสำรวจ 5) การขยายความคิดหลักสู่ตรรก่มุขสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียน เมื่อเรียนจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีสาระที่เกี่ยวข้องกับการอ่านว่า “อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่าง ๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งการจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต

ได้มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน” จะเห็นได้ว่า ในระดับชั้นประถมศึกษา คุณภาพของผู้เรียนด้านการอ่าน นอกจากจะเข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านแล้วยังสามารถจับใจความสำคัญ จากเรื่องที่อ่านได้ การอ่านจับใจความ เป็นการอ่านเพื่อเก็บสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน เช่น เนื้อหา ความรู้ ข้อมูล ความคิด และทรรศนะของผู้เขียน ซึ่งผู้อ่านจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายในการอ่านได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความพร้อมในการอ่าน ความรู้พื้นฐาน ความสามารถของผู้อ่าน เป็นต้น โดยปัจจัยที่มีผลต่อการอ่านจับใจความคือ ประสพการณ์ด้านการอ่าน ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่าน ทำให้มีทักษะการอ่านสูง สามารถจับประเด็นและพัฒนาความคิดอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงผู้อ่านที่มีประสพการณ์เกี่ยวกับข้อมูลและเรื่องราวที่อ่าน ทำให้เข้าใจและสามารถจับใจความเรื่องที่อ่านได้เร็วขึ้น อีกทั้งผู้อ่านที่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาด้านความหมายของคำ หลักภาษา ประโยคจะช่วยให้เรียบเรียงข้อมูลความคิดได้อย่างเป็นระบบ ถ้าผู้อ่านมีทักษะด้านประสพการณ์หรือการใช้ภาษาน้อยจะเป็นอุปสรรคในการอ่านจับใจความ เช่น อ่านเข้าใจความไม่ตรงประเด็น จับใจความสำคัญไม่ได้ เป็นต้น และสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ความพร้อมด้านจิตใจของผู้อ่าน การมีสติแน่วแน่ในการอ่านเรื่องราวอย่างตั้งใจจะทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และจิรวัดน์ อินทรพร, 2556) นอกจากนี้ สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2552) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่านจับใจความเป็นกระบวนการที่เข้าใจความหมายของคำ กลุ่มคำ ประโยคและข้อความ เป็นประการสำคัญ ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาความสามารถเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ และพัฒนาสติปัญญา เพราะการอ่านช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมาธิทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ถูกต้อง สามารถจับใจความสำคัญของประโยคหรือข้อความที่อ่านได้ในเวลาที่รวดเร็ว โดยสามารถสรุปส่วนสำคัญได้ว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร และผลเป็นอย่างไร มีประเด็นอะไรที่สำคัญ ดังนั้นการสอนอ่านจับใจความสำคัญจึงเป็นสิ่งที่ผู้สอนต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนมีทักษะ มีความชำนาญในการอ่านจับใจความเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้จากการประเมินโดยองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาในโครงการประเมินนักเรียนนานาชาติรายงานมาว่า ประเทศไทยมีผลประเมินด้านการอ่านอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 66 เมื่อเทียบกับ 79 ประเทศที่ร่วมโครงการ PISA 2018 (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนไทยมีความสามารถในการอ่านที่ลดลง และผลการประเมินสัมฤทธิ์ (O-NET) โรงเรียนบ้านหมากแข้ง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2562 2563 และ 2564 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 49.06 57.19 และ 50.00 ตามลำดับ โดยมีข้อสังเกตว่าคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2562-2564 นั้นต่ำกว่าร้อยละ 80 แสดงถึงความสามารถในวิชาภาษาไทยซึ่งรวมความสามารถภาษาไทยไว้ด้วย จากข้อมูลดังกล่าวมาข้างต้นประกอบกับประสพการณ์ของผู้วิจัยที่ได้พบปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีผลการวัดผลการเรียนรู้ของ นักเรียนด้านการอ่านได้คะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 65.00 ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายของโรงเรียนที่ตั้งไว้คือ ร้อยละ 75 (โรงเรียนบ้านหมากแข้ง, 2564) ทั้งนี้ สาเหตุที่ยังไม่บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง อาจเนื่องมาจากวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูไม่หลากหลายที่ตรงกับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะด้านการอ่านซึ่งพบว่าเป็นปัญหามากเนื่องจากนักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง อ่านแล้วจับใจความสำคัญไม่ได้ สรุปประเด็นไม่ได้ไม่สามารถแยกความรู้ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นได้ ไม่สามารถแยกใจความหลักกับความรองได้ จึงส่งผลกระทบต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของ

โรงเรียนซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพอใจ ผู้วิจัยจึงได้พิจารณาที่มาของปัญหาต่างๆ น่าจะเกิดจากปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่ไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในการจัดการเรียนรู้ หลักการสำคัญของการอ่านจับใจความนั้น ผู้เรียนจะต้องสามารถสรุปสาระสำคัญของเรื่องได้ กล่าวคือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร และสามารถแยกข้อเท็จจริงข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้นำการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนอ่านที่ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มี ปฏิสัมพันธ์กันเพื่อช่วยเหลือและทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มาแก้ปัญหาดังกล่าว โดยเน้นศึกษาการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกจะสามารถพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ และการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าวิธีปกติหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนเรียนและหลังเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกและวิธีปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
 - 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 8 ห้องเรียน รวม 347 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี จำนวน 2 ห้องเรียน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) โดยหน่วยสุ่มเป็นห้องเรียนที่จัดแบบคละความสามารถโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละห้องไม่ต่างกันแล้วจับสลากกลุ่มทดลองจัดการ เรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกและกลุ่มควบคุมจัดการสอนด้วยวิธีปกติ
2. เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้มี 3 ประเภท
 - 2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผนๆ ละ 2 ชั่วโมง
 - 2.2 แผนการจัดการเรียนรู้แบบปกติต่อความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง

2.3 แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยเป็นแบบชนิดปรนัย เลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

3.1 กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหมากแข้ง อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random sampling) โดยหน่วยสุ่มเป็นห้องเรียนที่จัดแบบความสามารถโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละห้องไม่ต่างกันแล้วจับสลากกลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกและกลุ่มควบคุมจัดการสอนด้วยวิธีปกติ

3.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุมโดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ในวิชาภาษาไทยสัปดาห์แรกก่อนทำการสอนและบันทึกผลของคะแนนเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการสอนกับกลุ่มตัวอย่าง ตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก ที่ใช้ทดลองสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 3 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง รวม 6 แผนการจัดการเรียนรู้

3.4 ผู้วิจัยดำเนินการสอนกับกลุ่มตัวอย่างตามแผนการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีปกติ ที่ใช้ทดลองสอนสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 3 สัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง รวม 6 แผนการจัดการเรียนรู้

3.5 ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียนและจดบันทึกผลของคะแนน จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้ หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้

5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ 1) หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-objective Congruence: IOC) ตามสูตร โดยค่าที่ได้ต้องไม่น้อยกว่า 0.50 จึงจะนำไปใช้ได้ 2) หาค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel

5.2 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการบรรยายข้อมูล ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้ ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกและวิธีปกติ โดยใช้การทดสอบที่แบบไม่เป็นอิสระ (t-test for dependent samples) และเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกและวิธีปกติโดยการทดสอบแบบอิสระ (t-test for Independent samples) คำนวณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก

ผู้วิจัยได้นำคะแนนความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยแบบปรนัยชนิดเลือกตอบจำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยจำแนกตามกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบร่วมมือร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก และนำค่าเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียนมาเปรียบเทียบความแตกต่างด้วยการทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระ (t-test for dependent samples) ดังในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P-value
ก่อนเรียน	44	19.18	3.83	31.02*	.000
หลังเรียน	44	32.14	3.87		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 19.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.83 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 32.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 3.87 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการทดสอบพบว่า ค่า t เท่ากับ 31.02 แสดงว่าความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกหลังเรียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2. ผลการศึกษาและเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกกับวิธีปกติ

ผู้วิจัยได้นำคะแนนความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกกับวิธีปกติมาหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำมาทดสอบทีแบบอิสระ (Independent sample t-test) และได้นำเสนอผลการเปรียบเทียบ ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกกับวิธีปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t-test	P-value
การสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก	44	32.14	3.92	2.77**	
วิธีปกติ	44	29.50	4.86		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยหลังเรียนเฉลี่ย 32.14 ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีปกติมีคะแนนเฉลี่ย 29.50 ซึ่งนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก สามารถทำคะแนนได้สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก พบว่า นักเรียนนักเรียนสามารถจดจำเรื่องราวที่อ่านได้ดี มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมกลุ่มในการตอบคำถามจากเรื่องที่อ่าน จึงทำให้นักเรียนเขียนสรุปใจความสำคัญของเรื่องได้ดี นอกจากนี้ยังสามารถบอกข้อคิดและประโยชน์ที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันจากเรื่องที่อ่านได้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลของการสอนอ่านโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกต่อความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานของการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 19.18 และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.14 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ทั้งนี้อาจเนื่องจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1.1 การจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบซี ไอ อาร์ ซี เป็นวิธีการเรียนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาการอ่านไปพร้อมๆ กับเน้นการเรียนเป็นกลุ่มไปด้วย ซึ่งเป็นการเรียนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญและ จะทำให้เกิดบรรยากาศในการเรียนที่ดีเพราะผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนเป็นกลุ่มและเป็นคู่ ให้นักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านสูงได้ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เช่น การฝึกหาคำศัพท์ การหาความหมายของคำศัพท์ทำให้นักเรียนมีความคล่องแคล่วในการอ่าน การทำแบบฝึกอ่านจับใจความสำคัญทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ได้อ่านในเรื่องกับความรู้และประสบการณ์เดิม การฝึกให้ความหมายของคำศัพท์โดยการค้นหาความหมายจากพจนานุกรมหรือตอบคำถามจากเรื่อง นอกจากนี้ การสรุปจากใบงานแล้วมาอภิปรายในกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นใน

เรื่องซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบซี ไอ อาร์ ซี (Steven, Madden, Slavin & Farnish, 1987) ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนอ่านที่ผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อช่วยเหลือและทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) ชี้นำเสนอบทอ่าน 2) อ่านแบบสำรวจและเรียนรู้คำศัพท์ 3) ชี้นำอ่านจับใจความ 4) เขียนเรื่องราว 5) ทดสอบรายบุคคล 6) ตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม จากขั้นตอนการสอนทั้งหมดนั้นพบว่าในขั้นเขียนเรื่องราว ในขั้นนี้ครูให้นักเรียนนำข้อมูลจากขั้นฝึกอ่านจับใจความสำคัญ โดยครูตั้งคำถามที่สามารถหาคำตอบจากเนื้อเรื่องได้มาสรุปเรื่องโดยใช้ภาษาของตนเองโดยเขียนไม่เกิน 5 บรรทัด นักเรียนสามารถจับใจความสำคัญ แยกแยะข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านได้ แล้วสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการจับใจความสำคัญมาสรุปเรื่องโดยใช้ภาษาของตนเองโดยครอบคลุมสาระสำคัญของเรื่องได้ส่งผลให้ผลการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการเกี่ยวกับรางวัลหรือเป้าหมายของกลุ่ม ยังช่วยส่งเสริมให้เรียนรู้จากเพื่อนในกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการอ่าน การหาความหมายของคำศัพท์ การคาดเดาเรื่องจากคำศัพท์ นอกจากนี้ การตอบคำถามตามประเด็นคำถามระดับข้อเท็จจริง ระดับการตีความ และระดับการประเมินค่า การสรุปสาระสำคัญของเรื่อง และการเขียนแผนภาพโครงเรื่องจะช่วยให้เด็กมีความเข้าใจเรื่องที่อ่านมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวรรณ วิงศ์จันทร์ (2560) ที่ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ CIRC มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิกส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น มีความสามารถในการอ่านและเขียนสูงขึ้น ทำงานร่วมกันได้ดีมีความสนใจในการเรียน รวมทั้งทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559) ทั้งนี้เนื่องมาจากกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค CIRC ร่วมกับผังกราฟิก เป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ไปพร้อมๆ กับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เกิดการประสานสัมพันธ์ ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน รู้จักช่วยเหลือ และเห็นความสำคัญของการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น ผนวกกับการนำเสนอข้อมูลของการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านผังกราฟิกผู้เรียนสามารถเข้าใจและหาข้อสรุปของเนื้อหาที่เรียนลำดับความคิดได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคงทนในการเรียนรู้ สอดคล้องกับพิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2545) กล่าวว่า การใช้ผังกราฟิกจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในสิ่งที่เรียนเป็นการฝึกให้ผู้เรียนคิดและปฏิบัติด้วยตนเอง การทำงานด้วยตนเองจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความรู้เนื้อหาบทเรียนนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิเดช น้อยไม้ (2560) ทำการศึกษาการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะการคิด พบว่าการใช้ผังกราฟิกในการจัดการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการคิด การวิเคราะห์ การจัดระบบความคิดในการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิดภาพและมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างเนื้อหาสาระที่เรียน ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจง่ายจดจำได้นาน ดังที่ ปานทิพย์ ปัดถาวะโร (2549) ได้ศึกษาผลการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนที่เรียน โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ CIRC ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.15 คิดเป็นร้อยละ 55.10 หลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 31.75 คิดเป็นร้อยละ 79.38 และผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. นักเรียนที่ได้รับที่ได้รับการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.14 และวิธีสอนแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.50 ทั้งนี้เนื่องจากวิธีสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกเป็นวิธีสอนที่เหมาะสมแก่การสอนอ่านโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งสมาชิกภายในกลุ่มจะคละความสามารถ คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน สมาชิกในกลุ่มจะร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่การอ่าน การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อ คำถามจากเรื่อง และการสรุปเรื่องที่อ่านอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งวิธีสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกจะช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนเพราะมีการจัดกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนแตกต่างกันเข้ากลุ่มเดียวกันและช่วยเหลือกันในการจัดการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภาพรรณ ขาวผ่อง (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (ซี ไอ อาร์ ซี) ผสานวิธีคิดไตร่ตรอง 3 นาที สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มทดลองมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ Schmidt, Mary and Gretchen (2002) ได้ศึกษาผลการใช้วิธีร่วมมือกันเรียนรู้ในการสอนอ่านและการใช้ภาษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้แบบผสมผสาน CIRC และทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเขียนเพิ่มขึ้น

องค์ความรู้การวิจัย

จากผลการวิจัยได้องค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัย คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิก ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยเพิ่มขึ้นสูงกว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบปกติ กล่าวคือ การเรียนจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบ ซี ไอ อาร์ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 นำเสนอบทอ่าน การนำเข้าสู่บทเรียนด้วยการนำบทอ่านให้ผู้เรียนอ่านคร่าวๆ สนทนาซักถาม และแจ้งจุดประสงค์ในการเรียนรู้ที่จะสอน ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน 4-5 คน (โดยใช้กลุ่มเดิมทุกแผน) คละความสามารถของนักเรียน เก่ง อ่อน ปานกลาง กำหนดสัดส่วน 1:2:1

ขั้นที่ 2 ครูแจกบทอ่านให้นักเรียนแต่ละคนอ่านแบบคร่าว ๆ โดยกวาดสายตาดูหัวข้อเรื่อง เนื้อเรื่องเพื่อสำรวจคำศัพท์ในบทอ่านที่ไม่เข้าใจ บันทึกคำศัพท์ แล้วนำไปรวมอภิปราย ค้นหาความหมายกับคู่ของตนเองในกลุ่ม แล้วนำเสนอกับคู่อื่นในกลุ่มของตนเอง

ขั้นที่ 3 ฝึกอ่านจับใจความสำคัญ ครูให้นักเรียนแต่ละคนอ่านในใจเพื่อจับใจความในบทอ่านแล้วให้อภิปรายเนื้อเรื่องกับคู่ของตนเอง ครูแจกใบงานที่ 1 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม สรุปใจความสำคัญโดยใช้ผังกราฟิก ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ โดยประกอบด้วยใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ตลอดจนข้อคิดที่ได้จากเรื่อง ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมาแนะนำเสนอใจความสำคัญของเรื่องโดยใช้ผังกราฟิกครูและนักเรียนร่วมกันสรุปใจความ

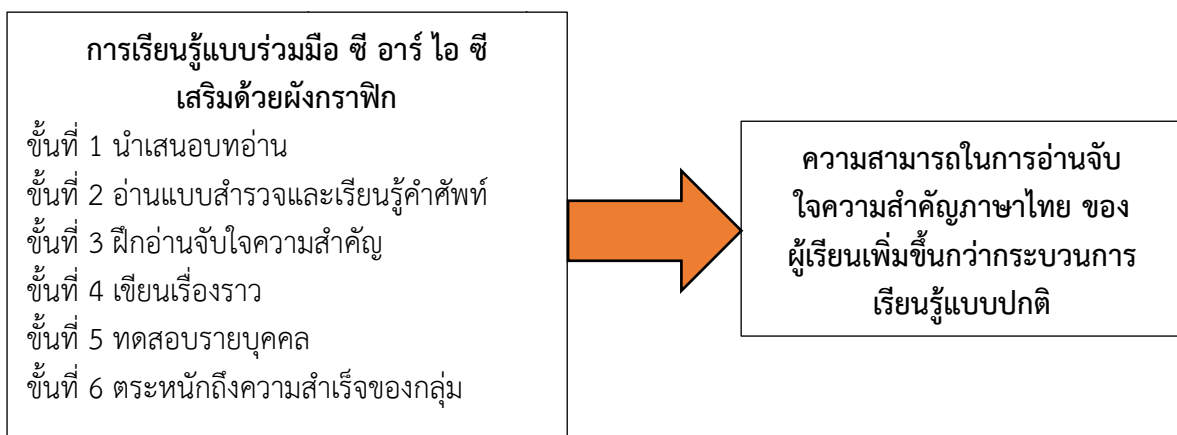
สำคัญของเรื่องครูสุมให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำเสนอคำตอบของกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้นเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันสรุปคำตอบ

ขั้นที่ 4 เขียนเรื่องราว ครูแจกใบงานที่ 2 ให้นักเรียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านกับคู่ของตนเอง แล้วนำคำตอบไปอภิปรายกับคู่อื่นในกลุ่มเพื่อสรุปเป็นคำตอบของกลุ่ม ครูสุมให้ตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่ม นำเสนอคำตอบของกลุ่มต่อเพื่อนร่วมชั้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันสรุปคำตอบ

ขั้นที่ 5 ทดสอบรายบุคคล ครูแจกแบบทดสอบความสามารถในการอ่านจับใจความ ให้นักเรียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านเป็นรายบุคคล ครูตรวจให้คะแนน และนำคะแนนที่ประเมินรายบุคคลมารวมกัน แล้วคิดเฉลี่ยเป็นคะแนนกลุ่ม

ขั้นที่ 6 ตระหนักถึงความสำเร็จของกลุ่ม ครูแจ้งผลการประเมินเป็นกลุ่มแล้วให้รางวัลตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ กลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มตั้งแต่ ร้อยละ 80 ขึ้นไป ได้รับรางวัลเป็น กลุ่มยอดเยี่ยม (Super Team) กลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มตั้งแต่ ร้อยละ 70-79 ได้รับรางวัลเป็น กลุ่มดีเด่น (Great) กลุ่มที่ได้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มตั้งแต่ ร้อยละ 60-69 ได้รับรางวัลเป็น กลุ่มดี (Good Team)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ ซี อาร์ ไอ ซี เสริมด้วยผังกราฟิกส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความร่วมมือกันในการอ่านจับใจความสำคัญนักเรียนเก่ง ปานกลาง อ่อน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันประกอบกับการใช้ผังกราฟิกช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญภาษาไทยเพิ่มขึ้นกว่ากระบวนการเรียนรู้แบบปกติ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ ครูควรเริ่มต้นจากบทอ่านสั้นๆ หรือเนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.2 การสอนโดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือแบบ CIRC เสริมด้วยผังกราฟิกสามารถพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความของนักเรียนส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นส่งผลให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบต่อการเรียนจึงควรส่งเสริมให้ครูทุกระดับนำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย

1.3 ในการทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ CIRC เสริมด้วยผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญหากมีการทดลองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านความสามารถในการอ่านจับใจความและความสามารถในการเขียนสรุปความของนักเรียนดีขึ้นอย่างยิ่ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC เพื่อพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2 ควรมีการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับแผนผังความคิดที่ช่วยส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ

2.3 นอกจากความสามารถในการอ่านจับใจความพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น เช่น ความสามารถในการเขียน ความคิดสร้างสรรค์ที่อาจเกิดการพัฒนาได้จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแผนกราฟิก

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และจิรวัดน์ อินทรพร. (2556). **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). **80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

นภาพรรณ ขาวผ่อง. (2557). **ผลสัมฤทธิ์ในการอ่านจับใจความด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ (ซี ไอ อาร์ วี) ผสมผสานวิธีคิดไตร่ตรอง 3 นาทีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ปานทิพย์ ปัดถาวะโร. (2549). **ผลการใช้การเรียนแบบร่วมมือแบบ CIRC ต่อความสามารถในการอ่านภาษาไทยเพื่อความเข้าใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2545). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป.

โรงเรียนบ้านหมากแข้ง. (2564). **รายงานการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ เขียน ปีการศึกษา 2564**. อุดรธานี: โรงเรียนบ้านหมากแข้ง.

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). **ผลการประเมิน PISA 2018 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์. (2552). **หลักและวิธีการสอนอ่านภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุวรรณณี วงศ์จันทร์. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ CIRC. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อิทธิเดช น้อยไม้. (2560). **หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินติ้งเฮาส์.
- Schmidt, R. J., Rozendal, M. S., Gretchen, G. & Greenman. (2002). Reading instruction in the inclusion classroom: Research-based practices, **Remedial and Special Education**. 23(3). 130-140.
- Slavin, R.E. (1995). **Cooperative learning theory, research and practice**. Massachusetts: Asimon and Schuster.
- Steven, R.J. & R.E Slavin. (1995). Effects of cooperative learning approach in reading and writing on academically handicapped and non – handicapped students. **The Elementary School Journal**. 95(8). 241-262.
- Stevens, R. J., Madden, N. A., Slavin, R. E. & Farnish, A. M. (1987). Cooperative Integrated reading and composition: Two field experiments. **Reading Research Quarterly**. 22(4). 433-454.

การพัฒนาความฉลาดรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง รู้ท้องถิ่นไทย
ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*

THE DEVELOPMENT OF LITERACY AND CREATIVITY IN GEOGRAPHY ON ROO
LONG TONG THAI BY PHENOMENON – BASED LEARNING WITH
GEOINFORMATICS OF SIXTH GRADE STUDENTS

¹สมลดา ลิมนุชสวาท Sumonta Limnuchsawart ²กัลยา เทียนวงศ์ Kanlaya Tienwong

³มนัสนันท์ น้าสมบุรณ์ Manasanan Namsomboon

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยศิลปากร Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Limnuchsawart_S@su.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ และ 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องจันทร์กระจ่าง จำนวน 37 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ 2) แบบวัดความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ 3) แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ และ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกันและการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง รู้ท้องถิ่นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง รู้ท้องถิ่นไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์, ความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, ภูมิสารสนเทศศาสตร์

Abstract

The objective of this research was 1) to compare the literacy in geography of sixth grade students before and after using Phenomenon-based Learning with GIScience. 2) to compare the creative thinking in geography of sixth grade students before and after using Phenomenon-based Learning with Geoinformatics and 3) to study the opinions of grade 6 students gained using Phenomenon-based Learning with Geoinformatics. The sample of this research consisted of 37 Grade 6 students in the Junkrajung room, studying in the second semester of the academic year 2022 The demonstration school of Silpakorn University (Early Childhood and Elementary). This research instruments consisted of 1) the unit learning plan using Phenomenon-based Learning with Geoinformatics. 2) the literacy in geography measurement tool. 3) the creative thinking in geography measurement tool and 4) the opinion of grade 6 students after using Phenomenon-based Learning with Geoinformatics measurement tool. The data were analyzed by arithmetic mean standard deviation t-test for dependent and content analysis. The research findings were summarized as follows: 1) The literacy in geography on the knowledge about Thailand Roo Long thong Thai leaning unit of sixth grade students gained after using Phenomenon-based Learning with Geoinformatics were higher than before leaning at.05 2) The creative thinking in geography on the knowledge about Thailand Roo Long thong Thai leaning unit of sixth grade students gained after using Phenomenon-based Learning with Geoinformatics were higher than before leaning at.05 3) The opinion of sixth grade students gained after using Phenomenon-based Learning with Geoinformatics were at highest agreement level.

Keywords: Geo-literacy, Creative geography, Phenomenon-Based Learning: PBL, Geoinformatics

บทนำ

สาระภูมิศาสตร์ เป็นสาระที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมให้รู้เท่าทัน สามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การปรับใช้ในการดำเนินชีวิต (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2560) แต่ที่ผ่านมามีการจัดการเรียนรู้ยังไม่เพียงพอต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพคนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้กระทรวงศึกษาธิการเกิดการทบทวนและนำมาสู่การปรับปรุงหลักสูตรสาระภูมิศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมและรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์จึงต้องมุ่งเน้นการฝึกทักษะและความสามารถทางภูมิศาสตร์ เพื่อการรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เน้นการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จึงเกิดการพิจารณาปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้จากเดิมที่เคยมุ่งเน้นเนื้อหาสาระวิชา (content - based) ตามที่มีการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดเป็นจำนวนมาก ปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ในรูปแบบฐานสมรรถนะ (competency -

based) เน้นการบูรณาการองค์ความรู้ นำมาสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจจากสิ่งเรียนนำมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งถือได้ว่าหลักสูตรฐานสมรรถนะเป็นอีกหนึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายหลักของการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นการรู้เท่าทัน และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2553)

วิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์เพื่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในกระบวนการคิดขั้นสูง แต่ในผลการเรียนรู้ที่ผ่านมา พบว่าการจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการท่องจำเนื้อหา ผู้เรียนไม่สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาและความสัมพันธ์ได้ อีกทั้งเมื่อเรียนจบแล้วพบว่าผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้กับการเรียนในรายวิชาอื่นๆ ได้ (ราชบัณฑิตยสภา, 2556) ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความจำเป็นของการรู้เท่าทัน หรือความฉลาดรู้ (literacy) ซึ่งมีหลักการที่ไม่ได้ให้ผู้เรียนเรียนท่องจำความรู้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องสอดคล้องกับฐานสมรรถนะ และเมื่อเรียนจบผู้เรียนจะต้องสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ประกอบกับในปัจจุบันได้เริ่มมีการนำความฉลาดรู้มาใช้ในการเรียนภูมิศาสตร์ ซึ่งมีลักษณะที่แสดงความสามารถในการใช้ความเข้าใจเชิงภูมิศาสตร์ การให้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจเชิงภูมิศาสตร์อย่างเป็นระบบ การแก้ไขปัญหาและวางแผนในอนาคต เกิดเป็น “ความฉลาดรู้ หรือการรู้เรื่องทางภูมิศาสตร์” นั้นเอง (กนก จันทรา, 2561) อีกทั้งในปัจจุบันประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการดำเนินชีวิตของมนุษย์จากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างขาดความสมดุล กลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช วันที่ 4 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เนื่องในวันสิ่งแวดล้อมไทย โดยมีใจความว่า “...ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่มีความสำคัญควบคู่กับการพัฒนา ความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันของทุกประเทศ กล่าวคือการพัฒนา ยิ่งรุดหน้าปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และภาวะมลพิษก็ยิ่งก่อตัว และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในขณะนี้...” (กรมควบคุมมลพิษ, 2560) ทั้งนี้เพื่อให้สามารถใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์และเตรียมความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง จึงต้องส่งเสริมและสอดแทรกทักษะการคิดเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสร้างสรรค์ และจากการศึกษาปัญหาของผู้เรียนส่วนหนึ่ง ยังพบว่า การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาเน้นการท่องจำมักพบการตีกรอบความคิด ส่งผลให้ผู้เรียนขาดอิสระทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เกิดความรู้สึกละเลยในการเรียนส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนต่ำกว่ามาตรฐาน (สยามรัฐออนไลน์, 2560) ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ให้กับผู้เรียนในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งพบว่า ความคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถช่วยยกระดับความมั่นใจในตนเองและส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความฉลาดรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ ผู้วิจัยได้นำการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน โดยนำปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโลกปัจจุบันให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ที่เกิด สอดคล้องกับอรรถพรณ์ บุตรกตัญญู (2561) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และการเตรียมความพร้อมต่อการใช้ชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างรู้เท่าทัน เกิดการรู้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ต่างๆ ได้อย่างรู้เท่าทัน และเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจระบบภูมิศาสตร์ได้นั้น ผู้วิจัยได้นำภูมิสารสนเทศศาสตร์มาใช้เพื่อพัฒนาและส่งเสริมทักษะและกระบวนการในการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ผู้เรียนเข้าใจปฏิสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่อยู่รอบตัว ความเป็นมาของ

ธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับธรรมชาติ โดยใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ การรับรู้จากระยะไกล (Remote Sensing : RS) ระบบดาวเทียมนำทางโลก (Global Navigation Satellite System : GNSS) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System : GIS) เครื่องมือนี้นับว่าเป็นเครื่องมือเพื่อการฝึกฝนทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์เชิงพื้นที่ ซึ่งจะต้องอาศัยข้อมูลจากดาวเทียมหรือเทคโนโลยีอวกาศในการช่วยสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะติดตัวและสามารถนำไปใช้ในอนาคต สอดคล้องกับแผนอริณทร์วรรณรัตน์นางกูร (2562) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ในรายวิชาภูมิศาสตร์จำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญทำให้ผู้เรียนเข้าใจพื้นที่ทางกายภาพที่สะท้อนความสัมพันธ์กับกิจกรรมและวิถีชีวิตของมนุษย์ได้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Eric Sanchez (2009) กล่าวว่า การนำเครื่องมือทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์อยู่บ่อยครั้งจนเกิดความชำนาญสามารถก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะที่สำคัญทางภูมิศาสตร์ ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลได้อย่างถูกต้องกลายเป็นความรู้ที่คงทน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความฉลาดรู้สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในการเรียนภูมิศาสตร์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเมื่อเด็กได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ จะสามารถทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์เกิดการจดจำเนื้อหาที่เรียนได้อย่างเข้าใจ กลายเป็นความรู้ที่คงทนและเป็นความรู้ที่ติดตัวไปได้ในอนาคตและสามารถนำความรู้ที่ได้นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้ระดับสูงต่อไปได้อีกด้วย

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ มาใช้ในการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาความฉลาดรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ได้อย่างเข้าใจ ฝึกการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายในลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งสามารถเข้าใจปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างรู้เท่าทัน จึงเป็นที่มาในการนำมาสู่การวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง “รู้ล่อง ท่องไทย” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Designs) แบบกลุ่มเดียวมีการสอบก่อนและสอบหลัง (One-Group Pretest-Posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องแสงตะวัน และห้องจันทร์กระจ่าง โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน ทั้งหมด 72 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ห้องจันทร์กระจ่าง โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศิลปากร (ปฐมวัยและประถมศึกษา) ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 37 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ วิชาสังคมศึกษา จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “ฉลาดรู้ รอบแผ่นดินสยาม” หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “ฉลาดรู้ รับมือภัยพิบัติ” และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง “ฉลาดรู้ เพื่อความยั่งยืนแห่งชีวิต” ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีความเหมาะสมและค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.2 แบบวัดความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง “รู้ล่อง ท่องไทย” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์โดยเป็นทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือกมีทั้งหมด 30 ข้อ ซึ่งมีรายละเอียดประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ผ่านปฏิสัมพันธ์ 2) การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ ผ่านการเชื่อมโยงระหว่างกัน และ 3) การตัดสินใจตามนัย โดยในแต่ละข้อคะแนนเต็ม 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน ตอบถูกได้ 1 คะแนน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือและนำผลไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67-1.00 และนำไปทดสอบกับผู้เรียนที่ผ่านการเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้ว โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้ ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และหาความสัมพันธ์อำนาจจำแนก (r) โดยใช้เกณฑ์อำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และนำมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยสูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson Formular 20) ซึ่งผลวิเคราะห์ข้อสอบมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74 และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง “รู้ล่อง ท่องไทย” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียน หลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ โดยเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์แบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ โดยกำหนดกิจกรรมและสถานการณ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและใช้ในการสอนนำมาใช้ทดสอบหลังเรียน การวัดที่ได้จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ความคิดคล่องแคล่ว ด้านที่ 2 ความคิดยืดหยุ่น ด้านที่ 3 ความคิดริเริ่ม และด้านที่ 4 ความคิดละเอียดลออ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องของแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ มีค่าความเหมาะสมและค่าความสอดคล้อง (IOC) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67 – 1.00 นำไปทดสอบกับนักเรียนที่ผ่านการเรียนวิชาสังคมศึกษาแล้วมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้ ค่าความยากง่าย (p) อยู่

ระหว่าง 0.20 ถึง 0.80 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เกณฑ์อำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรของ Cronbach's alpha ซึ่งผลวิเคราะห์ข้อสอบมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.71 และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ เรื่อง “รู้ล่อง ท่องไทย” ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) บรรยายภาคการเรียนรู้ 3) ประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดช่วงความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ จำนวน 1 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความคิดเห็น จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและนำผลการประเมิน มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

3. การดำเนินการทดลอง

3.1 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ แล้วเก็บข้อมูลนำมาวิเคราะห์ผล

3.2 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียน จำนวน 1 ฉบับ แล้วเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ผล

3.3 ผู้วิจัยนำแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ นำไปใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่างโดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 2 คาบเรียนคาบเรียนละ 50 นาที รวมระยะเวลา 6 สัปดาห์ 12 คาบเรียน

3.4 หลังจากผู้วิจัยสอนครบตามแผนหน่วยการจัดการเรียนรู้แล้ว ผู้วิจัยให้ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างทำวัดความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์หลังเรียน จำนวน 30 ข้อ และทำแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์หลังเรียน จำนวน 1 ฉบับ แล้วเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์ผล

4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำสถิติพื้นฐานมาใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการเปรียบเทียบกับเกณฑ์

4.1 เปรียบเทียบข้อมูลความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ จากแบบวัดความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาคะแนนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

4.2 เปรียบเทียบข้อมูลความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ จากแบบวัดความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาคะแนนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักเรียน จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนโดยคำนวณหาคะแนนค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกันของคะแนนความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์

ความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	p
ก่อนเรียน	37	30	16.24	3.09	-13.994	.000
หลังเรียน	37	30	22.62	2.75		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ของคะแนนความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ พบว่า คะแนนความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก ($M = 22.62$, $S.D. = 2.75$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 16.24$, $S.D. = 3.09$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์

ความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	p
ก่อนเรียน	37	12	4.84	1.42	-15.640	.000
หลังเรียน	37	12	9.11	1.87		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ พบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศ

ศาสตร์หลังเรียน ($M = 9.11$, $S.D. = 1.87$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 4.84$, $S.D. = 1.42$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์

ข้อที่	ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์	M	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับที่
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
1.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถเกิดความเข้าใจในระบบธรรมชาติ และมนุษย์	4.68	0.47	มากที่สุด	2
2.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์	4.70	0.46	มากที่สุด	1
3.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเชิงภูมิศาสตร์อย่างเป็นระบบ	4.49	0.50	มาก	4
4.	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความฉลาดรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์	4.62	0.48	มากที่สุด	3
รวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.62	0.48	มากที่สุด	(2)
ด้านบรรยากาศการเรียนรู้					
5.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมการเรียนรู้ เกิดความสนุกสนานในชั้นเรียน	4.57	0.59	มากที่สุด	3
6.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการเรียนภูมิศาสตร์	4.73	0.50	มากที่สุด	2
7.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน และให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้	4.84	0.37	มากที่สุด	1
8.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้สอนและเพื่อน	4.54	0.55	มากที่สุด	4
รวมด้านบรรยากาศการเรียนรู้		4.67	0.50	มากที่สุด	(1)
ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้					
9.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหา กล้าคิดและกล้าแสดงออก	4.46	0.64	มาก	4
10.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนเกิดกระบวนการในการทำงานที่เป็นขั้นตอน	4.54	0.55	มากที่สุด	3
11.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถสืบค้นข้อมูลจากการใช้ระบบนำทางด้วยดาวเทียม เกิดความชำนาญและเข้าใจในการเรียนภูมิศาสตร์มากขึ้น	4.54	0.64	มากที่สุด	1
12.	การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.54	0.60	มากที่สุด	2

รวมด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้	4.52	0.61	มากที่สุด	(3)
รวมทั้งฉบับ	4.60	0.53	มากที่สุด	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.60$, $S.D. = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดในด้านบรรยากาศการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ($M = 4.67$, $S.D. = 0.50$) รองลงมาคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.62$, $S.D. = 0.48$) และด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้เห็นด้วยเป็นลำดับสุดท้ายอยู่ในลำดับมากที่สุด ($M = 4.52$, $S.D. = 0.61$) ซึ่งยอมรับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความฉลาดรู้ และความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง “รู้ล่องท่องไทย” ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง รู้ล่อง ท่องไทย ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มีลักษณะสำคัญที่เน้นการสอนแบบบูรณาการเรียนรู้เนื้อหาเพื่อเข้าใจจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหาแบบร่วมมือ ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือสร้างสรรค์ประโยชน์ และสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางในการหาคำตอบได้ตามสถานการณ์ ภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับพงศธร มหาวิจิตร (2560) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ตามแนวการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม โดยใช้กระบวนการทางปัญญาของตนซึ่งเป็นผลของความพยายามทางความคิดและสร้างเสริมความรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการทางจิตวิทยา ผู้สอนไม่สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาของผู้เรียนได้แต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญาได้โดยการจัดสภาพการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะไม่สมดุลขึ้น และสอดคล้องกับอรพรรณ บุตรกัตถัญญ (2561) กล่าวว่า ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้โดยเริ่มต้นจากการสังเกตสำรวจและลงมือปฏิบัติผ่านปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้ด้วยมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริง ผู้สอนจะมีหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกและสร้างบรรยากาศเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการสืบเสาะโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนั้นองค์ความรู้ที่ได้มานั้นจะถูกสร้างขึ้นจากการเรียนรู้ของผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ได้นั้น ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทางภูมิศาสตร์โดยใช้ภูมิสารสนเทศศาสตร์ (Geoinformatics) ประกอบด้วยการนำข้อมูลการรับรู้จากระยะไกล (RS) ระบบดาวเทียมเพื่อการนำทาง (GNSS) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) จากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะภูมิประเทศ โดยสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและสามารถนำเสนอข้อมูลผ่านหน้า

จอคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟน ผู้เรียนสามารถให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ผ่านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์และนำไปสู่การตัดสินใจด้วยการคิดอย่างเป็นระบบในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Zhukov (2015) ที่กล่าวว่า การบูรณาการด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้ PhenoBL สามารถช่วยส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในหลากหลายด้าน เช่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางภูมิศาสตร์จากการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ การสังเกต การใช้เทคโนโลยีทางภูมิศาสตร์ การคิดเชิงพื้นที่และสามารถแปลผลข้อมูลทางภูมิศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังก่อให้เกิดการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ 2) การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ และ 3) การตัดสินใจอย่างเป็นระบบตามที่กระทรวงได้กำหนด โดยในการจัดการเรียนรู้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละขั้นที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ได้ ดังนี้

ขั้นที่ 1 “ขั้นตามล่า ทำสังเกตปรากฏการณ์” โดยการสังเกตสถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน โดยใช้การนำระบบการรับรู้จากระยะไกลจากภาพถ่ายดาวเทียมผ่านโปรแกรม Google Map และแอปพลิเคชัน 3 D Earth & Moon เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้และความเข้าใจในระบบธรรมชาติและมนุษย์ ก่อให้เกิดการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างเข้าใจ (ความฉลาดรู้ : การเข้าใจ)

ขั้นที่ 2 “ขั้นตามติด ชวนคิดตั้งคำถาม” เป็นการกำหนดปัญหาโดยใช้สถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน ตามหลักการ องค์ประกอบ ความสัมพันธ์ตามหลักภูมิศาสตร์ โดยใช้การนำข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลผ่านการฝึกใช้ภาพถ่ายดาวเทียมผ่านโปรแกรม Google Map และแอปพลิเคชัน 3 D Earth & Moon และ Handy GPS นำไปสู่การตอบประเด็นคำถามสำคัญทางภูมิศาสตร์ได้อย่างเข้าใจและมีเหตุผลทางภูมิศาสตร์ (ความฉลาดรู้ : การให้เหตุผล)

ขั้นที่ 3 “ขั้นตามร่อง ท่องกระบวนการ” การเรียนรู้ที่หลากหลาย (สืบค้น ค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้) โดยใช้การนำทางมาใช้ในการฝึกการบอค่าและอ่านค่าพิกัดผ่านแอปพลิเคชัน Handy GPS และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการใช้แผนที่ออนไลน์ผ่านโปรแกรม Google Earth จากการเรียนรู้ผ่านข้อมูลที่หลากหลายผู้เรียนเกิดความเข้าใจและสามารถให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ผ่านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์ และนำไปสู่การตัดสินใจได้อย่างเป็นระบบ (ความฉลาดรู้ : ความเข้าใจ การให้เหตุผล และการตัดสินใจ)

ขั้นที่ 4 “ขั้นตามสรุป สะท้อนคิดประเมินผล” ตรวจสอบความรู้และความเข้าใจผ่านกระบวนการคิด หรือกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจากการศึกษาและการสืบค้นเพื่อหาคำตอบที่สอดคล้องและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความเข้าใจในระบบของมนุษย์และธรรมชาติ 2) การใช้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ และ 3) การตัดสินใจอย่างเป็นระบบ โดยสามารถใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศผ่านการนำข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลในการใช้ภาพถ่ายดาวเทียม การใช้ระบบดาวเทียมเพื่อนำทาง และการใช้แผนที่ออนไลน์ (ความฉลาดรู้ : ความเข้าใจ การให้เหตุผล และการตัดสินใจ)

จากขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้ส่งผลให้ผลการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง รูล่องท่องไทย ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากผลการวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับชลาทิป สมานิติ (2562) ที่ได้พัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน เป็นแนวการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการทำงานและทักษะชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการคิดและการแก้ปัญหาซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยให้เด็กสามารถนำประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตจริง และสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทายในอนาคตได้อย่างดี สอดคล้องกับ Eric Sanchez (2009) ได้ทำการศึกษาการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) ประกอบการเรียนรู้ธรณีวิทยา ของผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า การนำเครื่องมือทางภูมิศาสตร์มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์อยู่บ่อยครั้งจนเกิดความชำนาญ สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาทักษะที่สำคัญทางภูมิศาสตร์ ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง กลายเป็นความรู้ที่คงทน จึงสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ สามารถพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนได้จริง

2. ผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ เรื่อง รู้ท้องถิ่นไทย ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ได้ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนมีผลการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดของ Daehler and Folsom (2016); Silander (2015); อรรถพรณ บุตรกตัญญู (2561) โดยการนำสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน นำมาเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการในการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้และพัฒนาทักษะต่างๆ ของผู้เรียนให้สัมพันธ์กับชีวิตจริง ผู้เรียนเกิดความคิดที่หลากหลายเพื่อการเตรียมความพร้อมและรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน สอดคล้องกับตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นกุลธรรม (2564) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน มุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนผ่านกระบวนการคิด การลงมือปฏิบัติและสร้างสรรค์ชิ้นงานตามความสนใจของผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะหลักและทักษะทางสังคม ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นและสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องภายใต้แนวคิดการสร้างองค์ความรู้ในตนเองของผู้เรียน โดยใช้ความรู้สาระวิชาต่างๆ มาบูรณาการผ่านกระบวนการคิดและกระบวนการทางปัญญาได้เกิดกระบวนการสืบเสาะหาความรู้นำไปสู่ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ได้องค์ความรู้ที่มีความหมายและยั่งยืนซึ่งเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ จะสามารถก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะความรู้ และความเข้าใจในการเรียนรู้ผ่านปรากฏการณ์ต่างๆ เพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์นั้น ซึ่งได้นำภูมิสารสนเทศศาสตร์มาใช้ร่วมในการจัดการเรียนรู้ โดยในระหว่างการเรียนรู้ผู้เรียนจะได้ฝึกและพัฒนาทักษะสำคัญทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจทางภูมิศาสตร์ผ่านการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับมนุษย์อย่างมีเหตุผลและสามารถตัดสินใจได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การนำภูมิสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้อยู่บ่อยครั้ง ผู้เรียนได้ฝึกฝนการใช้อย่างเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ เกิดองค์ความรู้และความเข้าใจที่ติดตัวกลายเป็นความรู้ที่คงทน สามารถนำความรู้ที่ได้นำไปปรับใช้ในการเรียนรู้ปรากฏการณ์เชิงพื้นที่ที่เกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับธัญญาพร ก่องจันทร์ (2553) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสนุกและเกิดความสุขในการเรียน โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ที่

ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 ความคิดคล่องแคล่ว เป็นความสามารถของผู้เรียนที่มีการพัฒนาการคิดตั้งประเด็นคำถามจากการสังเกตภาพสถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ได้อย่างชัดเจน คล่องแคล่ว และมีปริมาณจำนวนคำถามอยู่ในเกณฑ์ภายในเวลาที่ผู้สอนกำหนด ส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกและพัฒนาทักษะสำคัญทางภูมิศาสตร์จากการสังเกตและการแปลความของข้อมูลได้อย่างเข้าใจ สอดคล้องกับกัลยา ภูทอง (2554) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีกระบวนการชัดเจนและมีลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ จะสามารถทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดและการแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีอิสระ ผู้เรียนเกิดจินตนาการและเกิดการคิดที่แปลกใหม่ต่างไปจากบทเรียนและสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความกล้าคิดและกล้าแสดงออก

2.2 ด้านความคิดยืดหยุ่น เป็นความสามารถของผู้เรียนเพื่อการคิดหาสาเหตุของการเกิดสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ โดยสาเหตุที่ได้นั้นต้องมีความหลากหลายและสามารถเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้อย่างมีเหตุผลทางภูมิศาสตร์ส่งผลให้ผู้เรียนได้ฝึกและพัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่และการคิดแบบองค์รวมผ่านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับธัญญาพร กองพันธ์ (2553) ซึ่งพบว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนนั้นสามารถทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเฝ้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของกันและกันขณะทำกิจกรรมกลุ่ม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองได้

2.3 ด้านความคิดริเริ่ม เป็นความสามารถของผู้เรียนในการคิดเพื่อหาวิธีการในการแก้ปัญหา และการเตรียมความพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง โดยมีรูปแบบการคิดที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม หรือนำความคิดเดิมมาดัดแปลงได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้อง ผู้เรียนได้ฝึกและพัฒนาทักษะการคิดเชิงพื้นที่และการคิดแบบองค์รวมผ่านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การคิดหาวิธีการในการแก้ปัญหา และการเตรียมความพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับธนัชวัชร จริยภูมิ (2556) กล่าวว่า การเรียนรู้ปัญหาและการแก้ไข เพื่อการพัฒนาต่อยอดได้อย่างต่อเนื่อง โดยการใช้ไอเดียและความคิดแปลกใหม่ในการดำรงชีวิตและการทำงาน ส่งผลให้ผลงานที่ร่วมมือกันทำนั้นประสบความสำเร็จและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น

2.4 ด้านความคิดละเอียดลออ เป็นความสามารถของผู้เรียนในการคิดเพื่อวิเคราะห์ถึงผลของการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสร้างสรรค์ โดยมีการอธิบายเหตุผลประกอบที่แตกต่างจากผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ พร้อมวาดภาพประกอบเพื่อการอธิบายได้อย่างเข้าใจ สอดคล้องกับนันทพร รอดผล (2558) ที่พบว่า การสอดแทรกความคิดสร้างสรรค์ในแต่ละขั้นของการเรียนรู้ สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ร่วมกันตัดสินใจออกแบบวางแผนและแก้ปัญหา โดยสามารถสร้างสรรค์แนวทางแก้ปัญหาที่แปลกใหม่จากแนวทางเดิมๆ หรือคิดขึ้นมาใหม่ได้จึงสามารถสรุปได้ว่า การใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ของนักเรียนได้จริง

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด โดยได้พิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับ พบว่า ประเด็นที่เห็นด้วยมากที่สุดคือด้านบรรยากาศการเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ผู้เรียนได้ฝึกการใช้ภูมิสารสนเทศศาสตร์ผ่านโปรแกรมและแอปพลิเคชันต่างๆ ร่วมกับการศึกษาผ่านปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ส่งผลทำให้บรรยากาศในการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้เตรียมสื่อการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ฟังเพียงอย่างเดียว แต่เมื่อนำ

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์มาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความตื่นตาตื่นใจในการเรียนรู้เกิดความเข้าใจและสามารถจดจำภาพได้ ดังที่ อัญญา บุญยงค์ (2561) กล่าวว่า เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ เป็นวิทยาการที่สำคัญในการเรียนภูมิศาสตร์ เพราะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในการอธิบายการให้เหตุผล สามารถนำมาใช้พัฒนาการคิดวิเคราะห์ การหาความสัมพันธ์ การเชื่อมโยง และการเปรียบเทียบทางภูมิศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง และนอกจากนี้ยังพบว่า ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้มีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้คัดเลือกปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนไม่ได้ถูกฝึกให้เป็นผู้ลงมือคัดเลือกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งเมื่อถึงเวลาที่ผู้เรียนต้องเป็นผู้คัดเลือกปรากฏการณ์สำหรับนำมาใช้ในการเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความไม่คุ้นชินและใช้ระยะเวลาในการคัดเลือกปรากฏการณ์นานกว่าที่ผู้สอนกำหนดจึงจำเป็นที่จะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ถูกฝึกการเลือกปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่เรียนเพื่อการตัดสินใจและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเข้าใจ ดังที่ ชลาทิป สมหาโต (2562) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานจำเป็นที่จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้และเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และมีความพร้อมต่อการใช้ชีวิตในโลกอนาคตได้อย่างรู้เท่าทัน สามารถที่จะนำปรากฏการณ์เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ การเข้าใจ และฝึกทักษะทางภูมิศาสตร์สามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับความสัมพันธ์และปรากฏการณ์ได้อย่างเข้าใจมากยิ่งขึ้น จึงเป็นผลให้ความคิดเห็นในด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้มีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อยกว่าความคิดเห็นในด้านอื่นๆ เกิดเป็นข้อจำกัดของการเรียนรู้ในครั้งนี้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภูมิศาสตร์ประเทศไทย ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับภูมิสารสนเทศศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบตามหลักวิชาการที่มุ่งส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และความเข้าใจในการเรียนภูมิศาสตร์ประเทศไทยและวัดความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ ด้านความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ ด้านการให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์และด้านการตัดสินใจอย่างเป็นระบบรวมทั้งการวัดความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ ด้านความคิดคล่องแคล่ว ด้านความคิดยืดหยุ่น ด้านความคิดริเริ่ม และด้านความคิดละเอียดลออ โดยมีอธิบายภาพองค์ความรู้ได้ดังนี้

1. ขึ้นตามล่า ทำสังเกตปรากฏการณ์ โดยการสังเกตสถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน โดยใช้การนำระบบการรับรู้จากระยะไกลจากภาพจากดาวเทียมผ่านโปรแกรม Google Map และแอปพลิเคชัน 3 D Earth & Moon

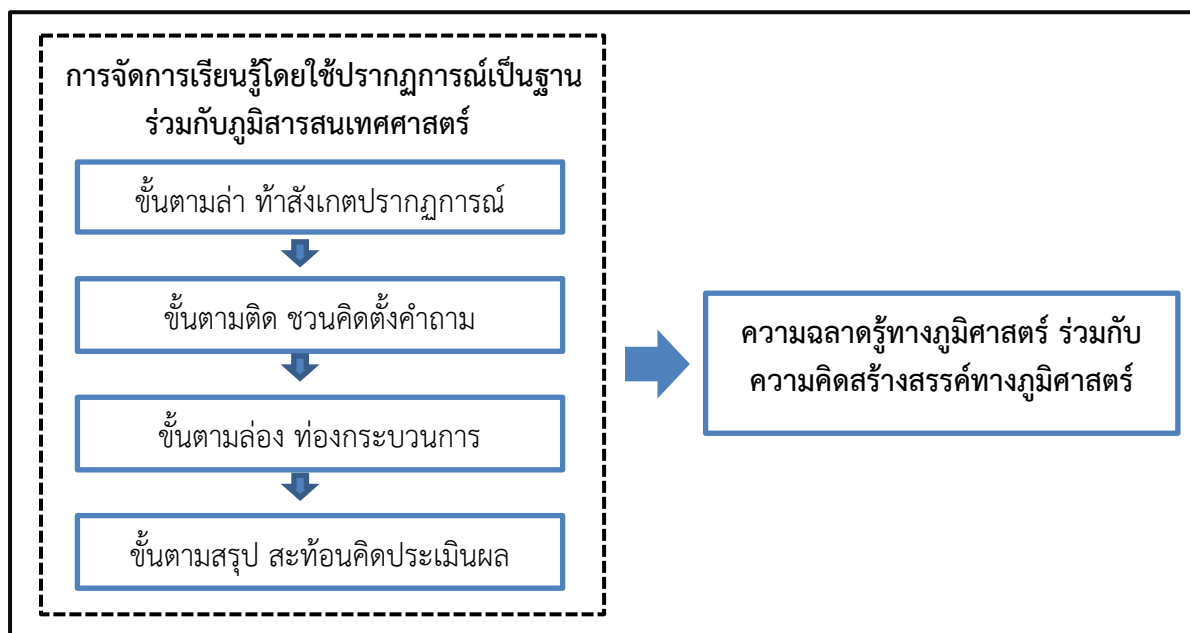
2. ขึ้นตามติด ขวนคิดตั้งคำถาม หรือการกำหนดปัญหา โดยใช้สถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเนื้อหาที่เรียน ตามหลักการ องค์ประกอบ ความสัมพันธ์ตามหลักภูมิศาสตร์ โดยใช้การนำข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลผ่านการฝึกใช้ภาพจากดาวเทียมผ่านโปรแกรม Google Map และแอปพลิเคชัน 3 D Earth & Moon และ Handy GPS

3. ขึ้นตามลอง ท่องกระบวนการ การเรียนรู้ที่หลากหลาย (สืบค้น ค้นคว้า อภิปราย วิพากษ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือลงมือปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้) โดยใช้การนำทางมาใช้ในการฝึกการป้อนค่าและอ่านค่าพิกัด

ผ่านแอปพลิเคชัน Handy GPS และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ในการใช้แผนที่ออนไลน์ผ่านโปรแกรม Google Earth

4. ขึ้นตามสรุป สะท้อนคิดประเมินผล ตามสภาพจริง นำเสนอ สรุป หรือแสดงออกในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่หลากหลายเพื่อตรวจสอบความเข้าใจจากการเรียนรู้ โดยสามารถใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศผ่านการนำข้อมูลการรับรู้จากระยะไกลในการใช้ภาพจากดาวเทียม การใช้ระบบดาวเทียมเพื่อการนำทางและการใช้แผนที่ออนไลน์ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ผลการพัฒนาความฉลาดรู้ทางภูมิศาสตร์ในด้านการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในภาพรวมมีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ผู้สอนควรกำหนดสถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดขั้นสูงเพื่อการแก้ปัญหาและการเตรียมความพร้อมพร้อมกับสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในปฏิสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างกันของสิ่งต่างๆ เพื่อการตัดสินใจอย่างเป็นระบบในการแก้ไขปัญหาและการวางแผนในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ในด้านความคิดยืดหยุ่นมีผลคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะในขณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนไม่ได้ถูกฝึกการตั้งประเด็นคำถามด้วยตนเอง ผู้สอนเป็นผู้กำหนดประเด็นคำถามในการเรียนรู้ ดังนั้นในการเรียนรู้ผู้เรียนควรได้รับการฝึกตั้งประเด็นคำถามด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดเชื่อมโยงกับสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้อย่างหลากหลายและมีเหตุผลเพิ่มมากขึ้น

1.3 จากผลความความคิดเห็นของนักเรียน ในด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ พบว่า

มีผลคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับที่น้อยที่สุด ทั้งนี้ผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกการเลือกสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ทางภูมิศาสตร์ในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการสังเกต การแปลความของข้อมูลในการศึกษาและค้นคว้า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาความฉลาดรู้และความคิดสร้างสรรค์ทางภูมิศาสตร์ร่วมกับวิธีสอนหรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจระบบธรรมชาติและมนุษย์ผ่านปฏิสัมพันธ์ การให้เหตุผลทางภูมิศาสตร์ผ่านการเชื่อมโยงระหว่างกัน และการตัดสินใจอย่างเป็นระบบตามนัย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Method) และเทคนิคการใช้คำถาม เป็นต้น

2.3 ควรพัฒนาความฉลาดรู้และความคิดสร้างสรรค์ในรายวิชาอื่นๆ ของวิชาสังคมศึกษา เพื่อเป็นส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนก จันทรา. (2561). การรู้เรื่องภูมิศาสตร์ ถอดบทเรียนประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ในชั้นเรียนที่เสริมสร้างการรู้เรื่องภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กัลยา ภูทอง. (2554). การพัฒนาผลการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความเข้าใจที่คงทนเรื่อง สิ่งแวดล้อมรอบตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบซินเนคติกส์. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal. 5(1). 378.
- ชลธิป สมานิติ. (2562). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. 39 (1). 113-129.
- ณณณรินทร์ วรรณรัตนากูร. (2562). การพัฒนาการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ ในการเรียนรู้ เรื่อง ภูมิศาสตร์ทวีปเอเชีย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยกระบวนการทางภูมิศาสตร์ร่วมกับเทคโนโลยีสารสนเทศภูมิศาสตร์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ตะวัน ไชยวรรณ และกุลธิดา นุกุลธรรม. (2564). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน : การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมความรู้ของผู้เรียนในโลกแห่งความจริง. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. 15(2). 251-263.
- ธนวัชร จริยะภูมิ. (2556). รูปแบบการเรียนการสอนด้วยเครือข่ายสังคมเพื่อส่งเสริม “ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์” รายวิชาการสร้างการ์ตูน. การประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ธัญญาพร ก่องจันทร์. (2553). ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4MAT ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านโคกม่วง. EDGKKUJ. 4(5). 182-192.

- นันทพร รอดผล. (2558). การศึกษาการพัฒนาผลการเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SSCS. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พงศธร มหาวิจิตร (2560). นวัตกรรมการศึกษาจากฟินแลนด์. นิตยสาร สสวท. 46(209). 40-45.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 (ตอนที่ 45 ก), หน้า 1-3. (22 ก.ค. 2553).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- สยามรัฐออนไลน์. (2560). หยุดสาดสีใส่เด็ก สะท้อนปัญหาการศึกษาไทย. แหล่งที่มา <https://siamrath.co.th/n/16989>. สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟิค.
- สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ. (2554). องค์ประกอบของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ สาระภูมิศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อรพรรณ บุตรกัตถุญ. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นบันไดเพื่อการสร้างมุมมองแบบองค์รวมและการเข้าถึงโลกแห่งความจริงของผู้เรียน. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 46(2). 348-365.
- อัญญา บุชายันต์ และคณะ. (2561). เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศกับการรู้เรื่องภูมิศาสตร์. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. 20(ฉบับพิเศษ). 385 - 397.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2560). 4 ธันวาคม วันสิ่งแวดล้อมไทย. แหล่งที่มา https://www.facebook.com/PCD.go.th/photos/a.174461189303943/1190006587749393/?type=3&locale=th_TH. สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย. 2566.
- Daehler, K., & Folsom, J. (2016). Making Sense of SCIENCE: Phenomena-Based Learning. From <http://www.WestEd.org/mss>. Retrieved Sept 17, 2020.
- Eric Sanchez. (2009). Innovative Teaching/Learning with Geotechnologies in Secondary Education. Eric Sanchez. 65-74.
- Silander, P. (2015). Phenomenon Based Learning. From <http://www.phenomenoleducation.info/phenomenon-based-learning.html>. Retrieved Sept 17, 2020.
- Zhukov, T. (2015). Phenomenon-Based Learning: What is PBL?. From <https://www.noodle.com/articles/phenomenon-based-what-is-pbl>. Retrieved Oct 5, 2020.

การบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ฉะเชิงเทรา*

MANAGEMENT OF ENGLISH LANGUAGE LEARNING FOR COMMUNICATION
ACCORDING TO THE SCHOOL'S INTERNATIONAL ENGLISH PROFICIENCY
STANDARD FRAMEWORK UNDER THE CHACHOENGSAO SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹ศานิต ลอยแก้ว Sanit Loykaew ²ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsarn

³เสวียน เจนเขว้า Sawien Jenkwao

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sanit_1979@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 3 ทดลองและประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจำนวน 306 คน การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบฯ โดยผู้ให้ข้อมูล จำนวน 5 คน และขั้นตอน 3 ทดลองและประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ จำนวน 15 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล 2) กระบวนการบริหาร POLC และมีผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ โดยภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเรียนรู้, ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

*Received: March 28, 2024, Revised: April 27, 2024, Accepted: April 27, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง รูปแบบทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา

Abstract

The objective of this research article was to study the management of English language learning for communication according to the school's international English proficiency standard framework under the Chachoengsao Secondary Educational Service Area Office. The research method consisted of 3 steps: Step 1: Study the conditions and guidelines for managing English language learning for communication according to the school's international English proficiency standard framework. Step 2: Develop and examine the model. Step 3: Test and evaluate the feasibility and usefulness of the model. Using a questionnaire with a sample of 306 school administrators and teachers, developing and validating the model with 5 informants, and step 3, testing and evaluating feasibility and usefulness from the sample group of 15 directors, deputy director of academic affairs and head teachers of the foreign language department. Statistics used in data analysis included percentages, means, standard deviations, and content analysis. Summary of the research results found that the management model for English language learning for communication following the school's international English proficiency standard framework under the Chachoengsao Secondary Educational Service Area Office, it consisted of 2 components: 1) organizing English language learning for communication according to the international English proficiency standard framework, 2) POLC management process and having results of feasibility assessment and usefulness of using the model was overall possible and useful at the highest level.

Keywords: Administration for Learning, English for Communication, International English Proficiency

บทนำ

โลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลกระทบที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนในชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญมั่นคงนั้นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศก็คือ การพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ทรงคุณค่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการตาม การเปลี่ยนแปลงของสังคมและกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) อย่างไรก็ดี ในโลกศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001-2100) เป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาในยุคปัจจุบันจึงให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 – 2569) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ ต่างมีอุดมการณ์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาดนอย่าง

ต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขและมีทักษะชีวิต ซึ่งจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 6 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 ได้ระบุไว้ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการตาม (3) คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเรื่องปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาตน อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการเตรียมความพร้อมรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะและทักษะตามที่กำหนดใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาครูรวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีทิศทางในการดำเนินการที่เป็นเอกภาพมีเป้าหมายการเรียนรู้และการพัฒนาที่เทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้ใช้กรอบอ้างอิงทางภาษาของสหภาพยุโรป The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR) คือ มาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษาที่สหภาพยุโรป จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ในปีค.ศ. 2002 สภาแห่งสหภาพยุโรปได้กำหนดให้ใช้กรอบอ้างอิง CEFR ในการตรวจสอบความสามารถทางภาษา ปัจจุบันกรอบอ้างอิง CEFR ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นมาตรฐานในการจัดลำดับความสามารถทางภาษาของแต่ละบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

ดังนั้น สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างรอบด้าน เป็นรูปธรรม ปรับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อมุ่งมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาภายใต้กรอบ 3 มาตรฐานที่กระทรวงฯ ได้ประกาศใช้ โดยเฉพาะรายวิชาภาษาอังกฤษ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในชีวิตประจำวัน ภาษาอังกฤษถูกกำหนดให้เป็นภาษากลางในการสื่อสารในประชาคมอาเซียน จากการผลการทดสอบทาง

การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษอยู่ที่ 31.11 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษอยู่ที่ 25.56 และจากการจัดอันดับทักษะด้านภาษาอังกฤษของกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักหรือภาษาราชการ หรือ EF English Proficiency Index ของ Education First ประจำปี 2021 พบว่า ทักษะความสามารถด้านภาษาอังกฤษของคนไทยร่วงต่อเนื่องเป็นปีที่ 5 ติดต่อกัน อยู่ในอันดับที่ 100 จากทั้งหมด 112 ประเทศ ได้ผลคะแนนรวม 419 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับต่ำมาก (very low proficiency) เหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้แก่ นักเรียน ให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างครบถ้วนทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีการผสมผสานเทคโนโลยีทางการศึกษาระบบสารสนเทศและสื่อ Interactive Multimedia ที่ทันสมัย บูรณาการการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เน้นการเพิ่มอัตราการใช้ภาษาอังกฤษอย่างสนุกสนานให้กับนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนอยู่ในสภาวะ “สนุกกับการใช้ภาษาอังกฤษ” ให้เท่าทันกับยุคสมัย โดยใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR) เป็นแนวทางการพัฒนา จึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาระดับความสามารถทางภาษาของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) อยู่ที่ระดับ A2 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ที่ระดับ B1 นอกจากนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดให้ครูทุกคนที่ไม่ได้สอนภาษาอังกฤษมีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ A2 ขึ้นไป เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาครู การนำเอาสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน และกลไกของเกมมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแนวคิดหนึ่งในวิธีการ และเทคนิคทางการศึกษาที่สามารถสร้างแรงจูงใจ สร้างการมีส่วนร่วม กระตุ้นการอยากเรียนรู้ด้วยการให้รางวัลกับนักเรียนที่ทำคะแนนได้ดี สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นตัวกลางหรือช่องทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ไปสู่ผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่สนใจ โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ จะช่วยให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้มากขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาในสังกัด จำนวน 29 โรงเรียน ได้จัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวด 6 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึงเป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม) นอกจากนี้โรงเรียนยังพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและเป็นพลเมืองที่ดีของโลก และซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑๖ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยยึดนโยบายการจัดการศึกษาต้องก้าวไปสู่ยุคความรู้ ครูต้องยึดหลัก Teach Less & Learn More คือ สอนน้อย เรียนรู้มาก ครูต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ครูต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยครูต้องพัฒนาทักษะและเจตคติให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) นอกจากนี้ จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ EEC ที่ต้องเร่งพัฒนาด้านการใช้ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

จากสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑๖ จังหวัดบุรีรัมย์ มีประเด็นปัญหาสำหรับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร และครูผู้สอน เช่น ความไม่พร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ขาดความรู้ในการพัฒนาตนเองไม่สามารถจัดการสอนได้เต็มศักยภาพ ขาดการจัดการความรู้ที่ดี ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน อีกทั้งยังไม่มีระบบการจัดเก็บความรู้จากประสบการณ์ และบางครั้งครูไม่มีโอกาสเข้ารับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่ได้รับค่อนข้างต่ำ การเรียนการสอนไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เน้นการท่องจำ ไม่เน้นการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนสมัยใหม่คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ไม่เป็น นักเรียนไม่สามารถพัฒนาตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ และไม่ตอบสนองต่อการแข่งขันกับต่างประเทศ (เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน, 2563) และจากการรายงานผลการดำเนินงานของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑๖ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยม (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 41.43 และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยม (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 29.74 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑๖ จังหวัดบุรีรัมย์, 2564)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน ซึ่งเป็นจะแนวทางหนึ่งที่จะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนานักเรียนในโรงเรียนให้มีความรู้ ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑๖ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ๑๖ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เชียงใหม่

ในขั้นตอนที่ 1 จะดำเนินการโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เชียงใหม่ โดยใช้แบบสำรวจ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เชียงใหม่ จำนวน 29 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 145 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,370 คน รวมทั้งสิ้น 1,515 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอน ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เชียงใหม่ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 เชียงใหม่ โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ครูเชี่ยวชาญกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 2 คน รวมจำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐาน CEFR ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่ ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ยกร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่ ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาไว้แล้วในบทที่ 2 แล้วนำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ดังกล่าว มาเป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่ในการตรวจสอบร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่ ด้านความเหมาะสม และความถูกต้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) ความเหมาะสม และความถูกต้อง ของร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองและประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่ ในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัยนี้ จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สร้างคู่มือเพื่อการทดลองใช้ร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 เชียงใหม่ โดยนำทดลองใช้ที่โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 2 เป็นระยะเวลา 1 เดือน

ส่วนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำร่างรูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ไปใช้กับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ รวมจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทางการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15

สรุปผลการวิจัย

การบริหารจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 คือ การจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ประกอบด้วย 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ มี 7 ตัวชี้วัด 2) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มี 12 ตัวชี้วัด 3) การวัดและประเมินผล มี 5 ตัวชี้วัด 4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ มี 7 ตัวชี้วัด 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ มี 6 ตัวชี้วัด 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ มี 5 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 2 คือ กระบวนการบริหาร POLC ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) มี 6 ตัวชี้วัด 2) การจัดองค์กร (Organizing) มี 5 ตัวชี้วัด 3) การนำ (Leading) มี 5 ตัวชี้วัด 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) มี 5 ตัวชี้วัด

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบทางการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ไปใช้ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทางการจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15 ในภาพรวม

รูปแบบฯ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้อังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล						
1. หลักสูตรภาษาอังกฤษ	4.57	0.68	มากที่สุด	4.61	0.51	มากที่สุด
2. การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้	4.56	0.52	มากที่สุด	4.59	0.68	มากที่สุด
3. การวัดและประเมินผล	4.58	0.60	มากที่สุด	4.60	0.74	มากที่สุด
4. สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ	4.62	0.76	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด
5. การจัดแหล่งเรียนรู้	4.58	0.51	มากที่สุด	4.60	0.66	มากที่สุด
6. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้	4.55	0.66	มากที่สุด	4.53	0.60	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 คือ กระบวนการบริหาร POLC						
7. การวางแผน	4.58	0.63	มากที่สุด	4.55	0.65	มากที่สุด
8. การจัดการองค์กร	4.57	0.68	มากที่สุด	4.61	0.51	มากที่สุด

9. การนำปฏิบัติ	4.56	0.52	มากที่สุด	4.59	0.68	มากที่สุด
10. การควบคุม	4.58	0.60	มากที่สุด	4.60	0.74	มากที่สุด
รวม	4.62	0.76	มากที่สุด	4.58	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทางการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ในภาพรวม พบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.76) และด้านความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.51)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

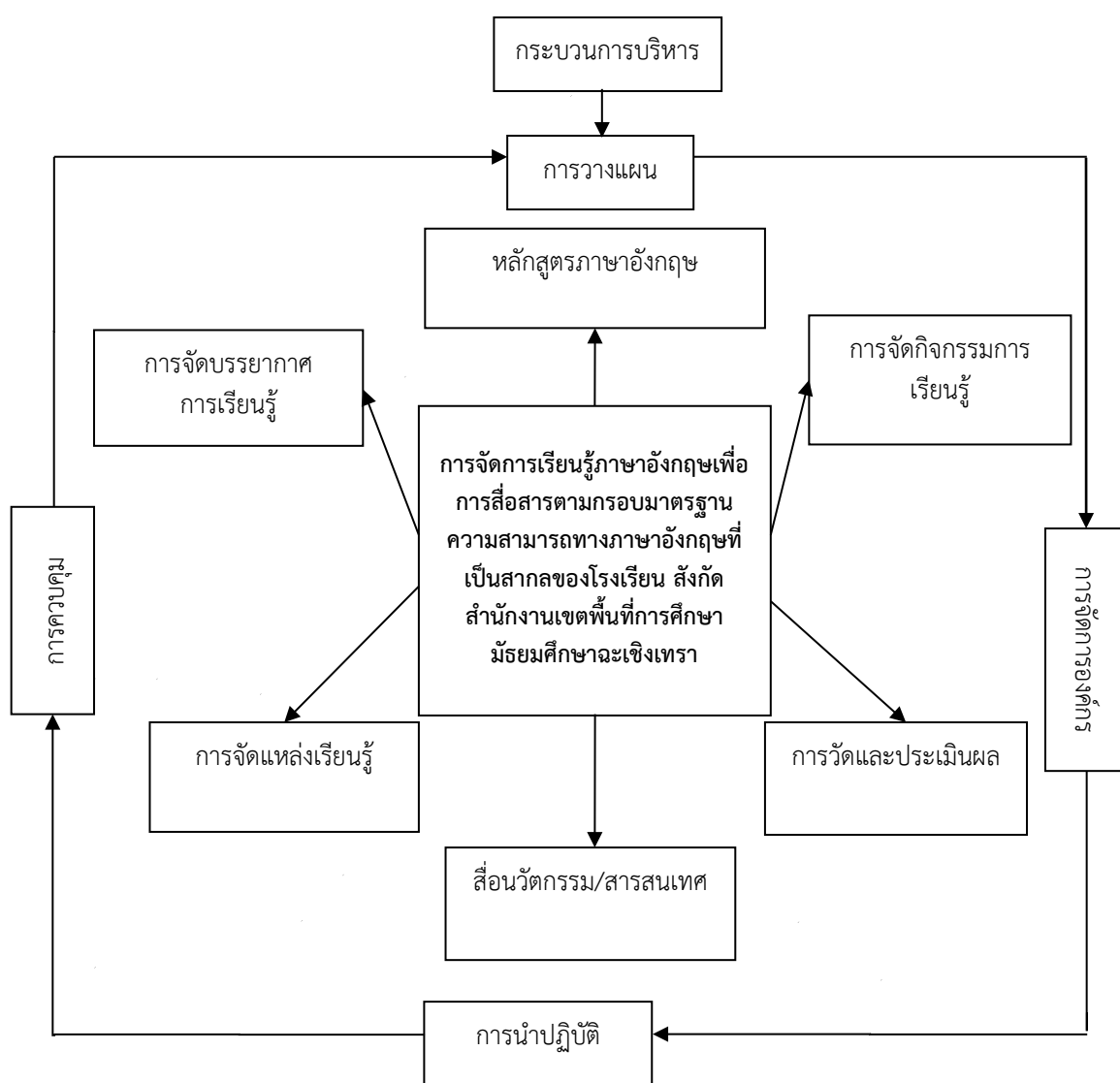
รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ประกอบด้วย 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ กระบวนการการบริหาร POLC ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำปฏิบัติ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีความความเป็นผู้นำทางวิชาการ สนับสนุนและแบ่งปันให้มีความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และส่งเสริมครูผู้สอนให้มีความกระตือรือร้นในการที่จะพัฒนาด้านภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง มีการนำนโยบายการใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของยุโรปไปปฏิบัติ ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้น เน้นการปฏิบัติจริง จัดสถานที่/บรรยากาศให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้มีความน่าสนใจ รวมทั้งสื่อต่างๆ ทั้งนี้โดยผ่านกระบวนการปรึกษาหารือพูดคุยในประเด็นของการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีระบบคอยตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเพื่อนร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ มีการนำแนวคิดเสนอต่อผู้ปกครองและชุมชนให้เห็นความสำคัญ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ประกอบด้วย (1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล (4) สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ (5) การจัดแหล่งเรียนรู้ (6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 2) องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้ (Knowledge) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ

(Leading) การควบคุม (Controlling) 3) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลชลี ฐประเดมิย์ (2565) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การนำนโยบายและแนวทางการใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของยุโรปไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษาสาขาบริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่าโดยทั่วไปโรงเรียนมีการนำกรอบอ้างอิงดังกล่าวไปใช้ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติตามกระบวนการการนำนโยบายการไปปฏิบัติระดับน้อย และโรงเรียนที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษสูง และโรงเรียนที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษต่ำ มีการนำนโยบายการใช้กรอบอ้างอิงนี้ไปปฏิบัติแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยโรงเรียนที่มีคะแนนสูงมีการปฏิบัติตามนโยบายมากกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของวลีรัตน์ เล้าอรุณ และคณะ (2560) ได้ทำการพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพโดยการบูรณาการการสอนแบบเน้นภาระงานกับการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบรูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพโดยการบูรณาการการสอนแบบเน้นภาระงานกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในการเรียนภาษาอังกฤษ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการสอนภาระงานและการเรียนรู้แบบร่วมมือ 2) แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน โดยเนื้อหาข้อสอบเป็น แบบทดสอบปรนัย และอัตนัย 3) แบบประเมินความพึงพอใจต่อการเข้าร่วม กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน 2) ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพในระดับมากที่สุด

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทางการบริหารจัดการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจะเชิงเทรา มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีการสร้างแรงจูงใจที่จะใช้สื่อออนไลน์ให้เป็นประโยชน์การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลนักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และพัฒนาสู่การศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ในอนาคตโรงเรียนมีการสร้างความตระหนักและขอความร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชนในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านระบบออนไลน์อย่างต่อเนื่อง มีการอบรมครูผู้สอนตามโครงการในการใช้สื่อการเรียนรู้ออนไลน์ครูผู้สอนมีการติดตาม ตรวจสอบ จัดช่วงเวลาให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้สื่อผ่านระบบออนไลน์ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอุปกิต ทรวงทองกลาง (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่ส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีนั้นจะเป็นการพัฒนารูปแบบการสอนที่ตอบโจทย์ของการศึกษาของประเทศไทยในยุค 4.0 และเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ท้องถิ่นและประเทศชาติอย่างแท้จริงและเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยการสอนภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ เพราะภาษาอังกฤษนั้นมีความสำคัญอย่างมากในการติดต่อสื่อสารและเตรียมความพร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในงานอาชีพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร POLC สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากร ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ ควรนำไปปรับใช้ในบริบทของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนด้วยการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน ในระดับมัธยมศึกษา อื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การรู้ภาษาต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลชลี ฐปะเตมีย์. (2565). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การนำนโยบายและแนวทางการใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของยุโรปไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน. (2563). บทความปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข. แหล่งที่มา <http://goto.know.org/blog/jed/59979>. สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2564.

อุปกิต ทรวงทองกลาง. (2563). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่ส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

- วลีรัตน์ เล้าอรุณ และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพโดยการบูรณาการการสอนแบบเน้นภาระงานกับการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. 11(3). 40-47.
- วิโรจน์สารรัตน์. (2556). **กระบวนการทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีทัศน์ต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15. (2564). **รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่**. กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมการค้าต่างประเทศ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(3). 351-362.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ
การศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
สมุทรปราการ*

AN INTERNAL QUALITY ASSURANCE MANAGEMENT RELATING TO THE
MINISTERIAL REGULATIONS EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE B.E. 2561 OF
SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SAMUT PRAKAN SECONDARY EDUCATION
SERVICE AREA

¹กวีวัฒน์ ฤชัยลาม Kaweewat Leuchailam ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kaweewatleuchailam007@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เป็นการวิจัยการวิจัยแบบผสานวิธี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ และ 3) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 24 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 24 คน ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน และผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ และครูผู้ได้รับมอบหมาย รวม 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้รูปแบบฯ โดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามี 7 ตัวชี้วัด 2) องค์ประกอบของกระบวนการบริหาร (K-PDCA) 5 ขั้นตอน คือ (1) การให้ความรู้ (Knowledge: K) (2) การวางแผน (Plan: P) (3) การดำเนินการตามแผน (Do: D) (4) การตรวจสอบ (Check:

*Received: April 06, 2024, Revised: April 27, 2024, Accepted: April 27, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

C) และ (5) การแก้ไขปรับปรุง (Act: A) 3) องค์ประกอบของมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง 2561 มี 3 มาตรฐาน และผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า การประเมินความพึงพอใจ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และรูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารงานประกันคุณภาพภายใน, สถานศึกษา, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purpose of this research article was to study an internal quality assurance management relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561 of schools under the office of Samut Prakan Secondary Education Service Area. It was a mixed research study with three steps: 1) studying the conditions and guidelines for an internal quality assurance management relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561, 2) developing a model for an internal quality assurance management relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561 of schools under the office of Samut Prakan Secondary Education Service Area, and 3) trialing and evaluation of the model. The sample group used in the quantitative research was 24 educational institution directors, 24 deputy directors of educational institutions in academic administration group, 24 teachers assigned to be responsible for internal quality assurance, a total of 72 people, and data providers in qualitative research, including school administrators, educational supervisors, and assigned teachers, a total of 9 people. Tools used in the research were questionnaires, semi-structured interviews, satisfaction assessment form using the format applying basic statistics and content analysis. The research results found that the internal quality assurance management relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561 of schools under the office of Samut Prakan Secondary Education Service Area had 3 components: 1) Component of an internal quality assurance had 7 indicators. 2) Component of the administrative process (K-PDCA) in 5 steps: (1) Providing knowledge (Knowledge: K), (2) Planning (Plan: P), (3) Executing the plan (Do: D), (4) Inspection (Check: C) and (5) Correction and improvement (Act: A). 3) Component of an internal quality assurance management relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561, there were 3 standards and the results of the model evaluation found that satisfaction assessment in overall was at a high level of practice, and the format was at the highest level.

Keywords: Model, Internal Quality Assurance Management, Educational Institution, Secondary School

บทนำ

การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาศาสนศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียมและจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังมีความเหลื่อมล้ำ และแตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน การดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพจำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพ และประเมินมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงานที่จัดการศึกษามีการควบคุมคุณภาพและการประเมินมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญทั้งในเชิงความเป็นเลิศทางการศึกษาและประสิทธิภาพของการบริหารระบบการศึกษาที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันพัฒนาอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความมั่นใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาและเชื่อถือคุณภาพของโรงเรียนระบบการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการกำกับควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการทุกขั้นตอน มีการรักษา ปรับปรุง พัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานในทุกส่วนของโรงเรียน ดำเนินไปด้วยความราบรื่นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าด้วยความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพราะได้กำหนดสาระบัญญัติฉบับนี้ไว้หมวดในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักและดำเนินการในเรื่องนี้ครบถ้วน ถูกต้อง ปรากฏไว้ในมาตรา 47 ถึงมาตรา 51 ซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษาที่จะต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรา 47-51 โดยมาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สาระในมาตรานี้กล่าวถึงความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษาระบบการประกันคุณภาพมีสองลักษณะ คือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอกซึ่งรายละเอียดในเรื่องระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนมาตรา 48 ให้องค์การต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก สาระในมาตรานี้ กล่าวถึงหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด การดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวทางที่กำหนดในมาตรานี้ ต้องดำเนินการดังนี้ จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ดำเนินการต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารปกติ จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนเป้าหมายและอัตลักษณ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2561)

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 สนองต่อนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพคนไทยและการศึกษาไทยในอนาคต ประกอบกับนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกของทุกระดับก่อนจะมีการประเมินคุณภาพในรอบต่อไป จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน (ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน) มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ให้ใช้กับสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 เป็นกรอบในการวางแผนและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีมุ่งสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยดำเนินการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ฉบับใหม่ และปรับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อมุ่งมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาภายใต้กรอบ 3 มาตรฐานที่กระทรวงฯ ได้ประกาศใช้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ที่ สมศ.จะนำมาใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะระบบการศึกษาของไทยมีการดำเนินการเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษา มาแล้ว แต่จากการศึกษาวิจัยก็ยังพบว่า ปัญหาที่สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสรุปได้คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการทำงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการพัฒนาน้อย ขาดแคลนงบประมาณ ขาดความร่วมมือและให้ความสำคัญกับชุมชนน้อย การบริหารระบบสารสนเทศขาดประสิทธิภาพ และขาดเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย การใช้รูปแบบในการประเมินไม่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา (เยาวทิศา นามคุณ และถนิตนันท์ สมุทร์ทัย, 2559) และการประกันคุณภาพภายในมีข้อจำกัด ด้านครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากร

ทางการศึกษาที่ยังขาดความรู้ มีความเข้าใจไม่ตรงกัน และยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาระบบคุณภาพ ภายในตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และการเตรียมรับการประกันภายนอก ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนยังมิได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม เพียงพอ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาด้าน การนำผลการประกันคุณภาพภายใน ไปใช้ปรับปรุงพัฒนา และการเผยแพร่ผลการประเมินต่อสาธารณชนยัง กระทำจำกัดและไม่เห็นเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ที่พบว่า สถานศึกษาขาดการเชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพภายในกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน รวมทั้งการเชื่อมโยงกับการประเมินภายนอก การขาดความพร้อมในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการทั้งด้านครู บุคลากร งบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์การสอน ส่งผลต่อปัญหาด้านประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและคุณภาพโดยรวม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 25 โรงเรียน ได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาตามแนวทางระบบประกันคุณภาพภายในและ กฎกระทรวง พร้อมขอรับการประเมินภายนอกรอบสามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554-2559 จากสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2561) ผลจากการประเมินภายนอกรอบสามของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรปราการ พบว่า สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินภายนอกรอบสาม มีจำนวน 9 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.00 และเมื่อพิจารณาตามมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียน มีโรงเรียนที่ได้ระดับคุณภาพระดับคุณภาพพอใช้ 14 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.00 จึงมีความ จำเป็นต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาดังกล่าว เพราะผลของการพัฒนาจะสะท้อนถึง กระบวนการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา และบทสรุปผู้บริหารที่กล่าวถึงด้านการประกันคุณภาพ ภายในที่ให้สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับคุณครูให้ตระหนัก และร่วมมือในการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนเห็น ความสำคัญในการประเมินคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ทั้งนี้ รวมไปถึงรายงานการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565 ของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกัน คุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 พบปัญหาในเรื่องการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา บ่อยทำให้ต้องเรียนรู้งานใหม่ ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้บริหารและบุคลากรใน สถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ, 2565)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสนใจในการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพ การบริหาร และจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.

2561 เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินการประกันคุณภาพสู่การปฏิบัติจริงมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสนใจทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าด้วยความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาตามประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method) โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ การดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 แหล่งข้อมูล ผู้วิจัยจะศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเอกสาร นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2. ศึกษาสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยการใช้แบบสอบถาม

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 25 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 25 คน ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 75 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 24 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 24 คน ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน

2.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วย

1. ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 7) การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ภายใต้การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. มาตรฐานการจัดการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนที่ 3. ศึกษาแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

3.1 ผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 5 คน ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยการสัมภาษณ์

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยจะดำเนินการดังนี้

1. นำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับ แนวคิดหลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์มาเป็นข้อมูลสำหรับยกร่างรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

2. นำร่างรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา และนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของร่างรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 จำนวน 5 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมและความถูกต้องของร่างรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ขั้นตอนที่ 3 นี้จะดำเนินการเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ส่วนที่ 2 ทดลองใช้คู่มือการใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยเลือกโรงเรียนป้อมนาคราชสวทยานนท์ และโรงเรียนวิสุทธิกษัตริ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โรงเรียนละ 20 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในตามคำสั่งสถานศึกษา จำนวน 12 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 8 คน ครูหัวหน้าสายชั้น จำนวน 6 คน และครูที่ทำหน้าที่หัวหน้าโครงการของโรงเรียน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ

ส่วนที่ 3 ประเมินผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการเกี่ยวกับความพึงพอใจ ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถดำเนินการเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่มีความสมบูรณ์พร้อมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนในสังกัดต่อไป

2.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจ ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้ครบถ้วน และดำเนินการประชุม เพื่อชี้แจง วางแผน กำหนดหน้าที่ในแต่ละส่วน เพื่อให้ได้แผนงานที่จะนำไปใช้การปฏิบัติ ต่อไป 2) ศึกษามาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พิจารณาสาระสำคัญที่อาจจะกำหนดเพิ่มเติมในรายละเอียด และคำอธิบาย 3) กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทำประชาพิจารณ์ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ 4) นำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ เสนอคณะกรรมการบริหารโรงเรียนให้ความเห็นชอบ 5) ประกาศมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทราบ

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ 1) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา 2) วิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษา 3) วางแผนโดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการศึกษาปัจจุบัน และกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในการศึกษา 4) กำหนดแผนการจัดการศึกษาที่เฉพาะเจาะจง รวมถึงกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน 5) แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา 7) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา 8) การนำผลการวิเคราะห์สภาพภายในและภายนอกของสถานศึกษา ประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของสถานศึกษา 9) กำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และชื่อโครงการ/กิจกรรม 10) จัดทำประมาณการงบประมาณทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา 11) ตรวจสอบผลลัพธ์ของแผนการจัดการศึกษาที่ได้ดำเนินการแล้วเทียบกับค่าเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ 12) ประเมินแผนการจัดการศึกษาสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการหรือไม่แก้ไขและพัฒนา 13) ดำเนินการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบ 14) นำแผนที่ได้ปรับปรุงแล้วมาปฏิบัติ 15) นำผลของการดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษามาสะท้อนผล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในปีการศึกษาต่อไป

3. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) การชี้แจง ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาให้บุคลากรรับทราบอย่างชัดเจน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) กำหนดเป้าหมายการดำเนินโครงการ ที่ตรงกับค่าเป้าหมายสำหรับแต่ละมาตรฐานการศึกษา 4) จัดผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อเขียนรายละเอียดของโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี 5) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 6) ประชุมพิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อนำสู่การปฏิบัติ 7) ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาฯ 8) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 9) จัดทำโครงการ/

กิจกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 10) จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 11) ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ 12) มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการอย่างต่อเนื่อง 13) ประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรม 14) นำเสนอผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม 15) นำเทคโนโลยี (โปรแกรม) การประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อเป็นสารสนเทศปรับปรุงในปีต่อไป 16) ตรวจสอบผลลัพธ์ของการดำเนินการตามแผนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 17) สรุปผล/ประเมินผลตามเป้าหมายของสถานศึกษา 3) จัดทำรายงาน/โปรแกรม เพื่อตรวจสอบ สรุปผลการดำเนินการตามแผน 18) ประเมินผลลัพธ์ และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 19) นำแผนที่ปรับปรุงสู่การปฏิบัติในปีการศึกษาต่อไป

4. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) กำหนดแผนปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) กำหนดกรอบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในทุกมิติและครอบคลุม 3) กำหนดผู้ประเมิน/ติดตามงาน ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผล และตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) มีการกำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 6) ใช้เทคโนโลยีในการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย 7) ประเมินผลงานการคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพที่สถานศึกษากำหนดไว้ 8) ใช้โปรแกรม/เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล/เอกสาร/หลักฐานการประเมินที่ถูกต้องครบถ้วน 9) มีการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม 10) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลลัพธ์และตรวจสอบมาดำเนินการการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 11) ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแก้ปัญหาและเสนอวิธีการดำเนินงานแก้ไข

5. ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ 1) ติดตามด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นทีม 2) ประชุมชี้แจงกระบวนการทำงานตามมาตรฐานการศึกษาทุกตัวชี้วัด 3) อบรมผู้รับผิดชอบให้มีความรู้/เข้าใจการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 4) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษา 5) ตรวจสอบผลการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนด 6) ตรวจสอบตามสภาพจริงที่สอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ 7) นำผลจากการติดตาม /ผลการประเมินมาสะท้อน เพื่อให้การดำเนินการในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งบุคคลผู้รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) รวบรวมข้อมูล สารสนเทศจากการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน ของสถานศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ออกแบบการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้ในแต่ละมาตรฐานตัวบ่งชี้ 4) วิเคราะห์และแปลผลเพื่อการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา 5) การค้นหาจุดที่ควรปรับปรุง หรือจุดที่ควรพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษา 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปีของสถานศึกษาที่สะท้อนตามมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ 7) นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ 8) รายงานผลและเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ 9) เผยแพร่ผลการประเมินภายในสู่สาธารณชนทุกช่องทาง เช่น ทางออนไลน์

7. การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ภายใต้การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) วางแผนงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) วางแผนนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองมาใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทุกปีการศึกษา 3) นำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาและกำหนดแนวทางส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4) การส่งเสริม การนิเทศ ติดตามเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 5) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาของโรงเรียน 6) ดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามวิธีการพัฒนาของวงจรคุณภาพ PDCA 7) นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ

องค์ประกอบที่ 2 องค์ประกอบของกระบวนการบริหาร (K-PDCA) เป็นกระบวนการบริหารระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้วยการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การให้ความรู้ (Knowledge: K) 2) การวางแผน (Plan: P) 3) การดำเนินการตามแผน (Do: D) 4) การตรวจสอบ (Check: C) และ 5) การแก้ไขปรับปรุง (Act: A)

องค์ประกอบที่ 3 องค์ประกอบของมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวง 2561 เป็นเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวง 2561 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

1. มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 3) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ 5) ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีการนำไปใช้และเผยแพร่ 6) ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม 7) ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับขั้นที่สูงขึ้นและการทำงานหรืองานอาชีพ 8) ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดเป็นแบบอย่างได้ 9) ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย 10) ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย 11) ผู้เรียนมีสุขภาวะร่างกาย จิตสังคมสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

2. มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ได้แก่ 1) มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการชุมชน นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง 2) มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างได้ 3) ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเป็นแบบอย่างได้ 4) พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพตรงตาม

ความต้องการของครูและสถานศึกษา และจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนางาน

5) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และมีความปลอดภัย

6) จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

3. มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ 1) มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ 2) จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ มีนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้และมีการเผยแพร่ 3) ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 4) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน 5) มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เด็กรักที่จะเรียนรู้ และเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข 6) มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ครู และผู้เกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า รูปแบบมีขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมและความถูกต้อง สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาได้

ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

1. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมองค์ความรู้ด้านงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวง 2561 ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.41) การถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.26) กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพของ เดมมิง (Deming) ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.33) ตามลำดับ ดังในตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมด้านการถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา			
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ	4.25	0.71	มาก
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.15	0.74	มาก
3. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.05	0.55	มาก

4. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.07	0.42	มาก
5. ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.40	0.63	มาก
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.20	0.61	มาก
7. การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ภายใต้การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.22	0.66	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.19	0.26	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมด้านมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวง 2561

มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวง 2561	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	4.30	0.61	มาก
มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.18	0.64	มาก
มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.35	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.27	0.41	มาก

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมด้านกระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพของ เดมมิง (Deming)

ด้านกระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพของ เดมมิง (Deming)	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)	4.07	0.57	มาก
ขั้นที่ 2 การทำตามแผน (Do)	4.27	0.68	มาก
ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check)	4.25	0.59	มาก
ขั้นที่ 4 การแก้ไขและพัฒนา (Act)	4.02	0.73	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.16	0.33	มาก

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการของผู้เข้ารับการอบรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของผู้เข้ารับการอบรมรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวม

ประเด็นในการตรวจสอบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การถ่ายทอดความรู้การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา						
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
3. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.56	0.53	มากที่สุด	4.44	0.53	มาก
4. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.67	0.50	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
5. ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.67	0.50	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
7. การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพภายใต้การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.78	0.44	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวง 2561						
8. มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	4.67	0.50	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
9. มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.78	0.44	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
10. มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.56	0.53	มากที่สุด	4.67	0.50	มากที่สุด
กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพของ เดมมิง (Deming)						
11. ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan)	4.67	0.50	มากที่สุด	4.78	0.44	มากที่สุด
12. ขั้นที่ 2 การทำตามแผน (Do)	4.56	0.53	มากที่สุด	4.22	0.44	มากที่สุด
13. ขั้นที่ 3 การตรวจสอบ (Check)	4.67	0.50	มากที่สุด	4.44	0.53	มากที่สุด
14. ขั้นที่ 4 การแก้ไขและพัฒนา (Act)	4.56	0.53	มากที่สุด	4.56	0.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.62	0.31	มากที่สุด	4.62	0.31	มากที่สุด
$\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.31$ มากที่สุด						

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้รูปแบบที่มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการดำเนินการ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร (K-PDCA) เป็นกระบวนการบริหารระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้วยการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ร่วมปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การให้ความรู้ (Knowledge: K) 2) การวางแผน (Plan: P) 3) การดำเนินการตามแผน (Do: D) 4) การตรวจสอบ (Check: C) และ 5) การแก้ไขปรับปรุง (Act: A) และ องค์ประกอบที่ 3 มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง 2561 เป็นเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง 2561 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่ 1) คุณภาพของผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้ง 3 องค์ประกอบเชื่อมโยงความสัมพันธ์โดยที่กระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการตามขั้นตอนการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 คือ 1) การให้ความรู้ (Knowledge: K) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้ง 7 ด้าน 2) การวางแผน (Plan: P) ประกอบด้วยกิจกรรมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3) การดำเนินการตามแผน (Do: D) ประกอบด้วยกิจกรรมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) การตรวจสอบ (Check: C)) ประกอบด้วยกิจกรรมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การแก้ไขปรับปรุง (Act: A) ประกอบด้วยกิจกรรมที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของบุปผา ทองน้อย (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการสู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ได้กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบว่า ผู้วิจัยจะพัฒนารูปแบบขึ้นมาก่อนโดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิด วิเคราะห์สภาพการณ์ต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้น สอดคล้องกับปรีดา บุญเพลิง, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต (2562) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายการปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จเพียงไรขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และจำเป็นต้องตระหนักด้วยว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องยึดมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย สอดคล้องกับพระเมธีปริยัติธาดา (บุญพรม จารุบุญ) และคณะ (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาเขตจังหวัดภาคกลาง ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เขตจังหวัดภาคกลาง 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนา การจัดการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา 6) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และ 7) การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง องค์ประกอบที่ 2 ระบบการบริหารจัดการ K-PDCA ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การให้ความรู้ (Knowledge=k) 2) การวางแผน (Plan: P) 3) การดำเนินการตามแผน (Do: D) 4) การตรวจสอบ (Check: C) และ 5) การแก้ไขปรับปรุง (Act: A) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม 5) การวัดและ

ประเมินผล ส่วนเนื้อหาฝึกอบรม จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 Plan 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 2 Do การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 3 Check การติดตามตรวจสอบทบทวน การประเมินผลและการรายงานผลการรายงานคุณภาพ การศึกษาประจำปี หน่วยที่ 4 Act การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า รูปแบบมีขั้นตอนการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมและความถูกต้อง สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาได้ โดยสาระของรูปแบบมีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และประกาศตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการวิเคราะห์เนื้อหาและทำการสังเคราะห์ จากแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2561) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) นอกจากนั้น ผู้บริหารให้ความตระหนัก ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย มีกระบวนการที่เน้นให้บุคลากร เรียนรู้จากการปฏิบัติงานร่วมกันจนเกิดทักษะสามารถดำเนินการได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Fetterman (1996) ที่สรุปไว้ว่า การร่วมมือร่วมพลังในการปฏิบัติงานช่วยให้บุคลากรเกิดความรู้และทักษะในการปฏิบัติ รวมทั้งเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติจนเกิดความสำเร็จตามบริบทของ สถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาในรูปแบบฯ มีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการศึกษาแนวคิด หลักการ ตรงกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มีการระบุเนื้อหาที่เกี่ยวข้องชัดเจน มีการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้เกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน มีกระบวนการ ครอบคลุมภาระงานการประเมินคุณภาพภายใน มีการรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือและแหล่งข้อมูลที่ หลากหลาย ทำให้ผลการประเมินมีความถูกต้อง การสรุปผลการประเมินภายในมีความสมเหตุสมผล มีคุณภาพ และน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับ Kusek & Rist (2004) ที่สรุปไว้ว่า ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ต้องมีความถูกต้อง สามารถตรวจสอบได้มีความยุติธรรม และน่าเชื่อถือ จึงจะทำให้รูปแบบ มีความน่าเชื่อถือ และผลจากการใช้ รูปแบบน่าเชื่อถือด้วย เป็นไปตามที่ รัตนะ บัวสนธ์ (2554) กล่าวไว้ว่า การประเมินด้านความเหมาะสมควร พิจารณาด้านการบริการ ด้านความเป็นประโยชน์ควรพิจารณาว่าผลการประเมินจะสามารถให้สารสนเทศที่มี ความหมาย ทันเวลา และมีผลต่อการนำไปใช้ได้จริง ด้านความเป็นไปให้ควรพิจารณาว่ารูปแบบนั้นง่ายต่อการ นำไปปฏิบัติ เหมาะสมกับเวลา ทรัพยากร และทุนที่จะต้องใช้ในการดำเนินการ ด้านความถูกต้อง ควรพิจารณา ว่า รูปแบบนั้นมีความแม่นยำ สรุปได้อย่างถูกต้องตามเทคนิควิธีการต่างๆ

ส่วนผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรปราการ พบว่า

1. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมองค์ความรู้ด้านงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 พบว่า บุคลากรมีความพึงพอใจด้าน งานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับบุปผา ทองน้อย (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการ สู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 39 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นไปทดลองใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

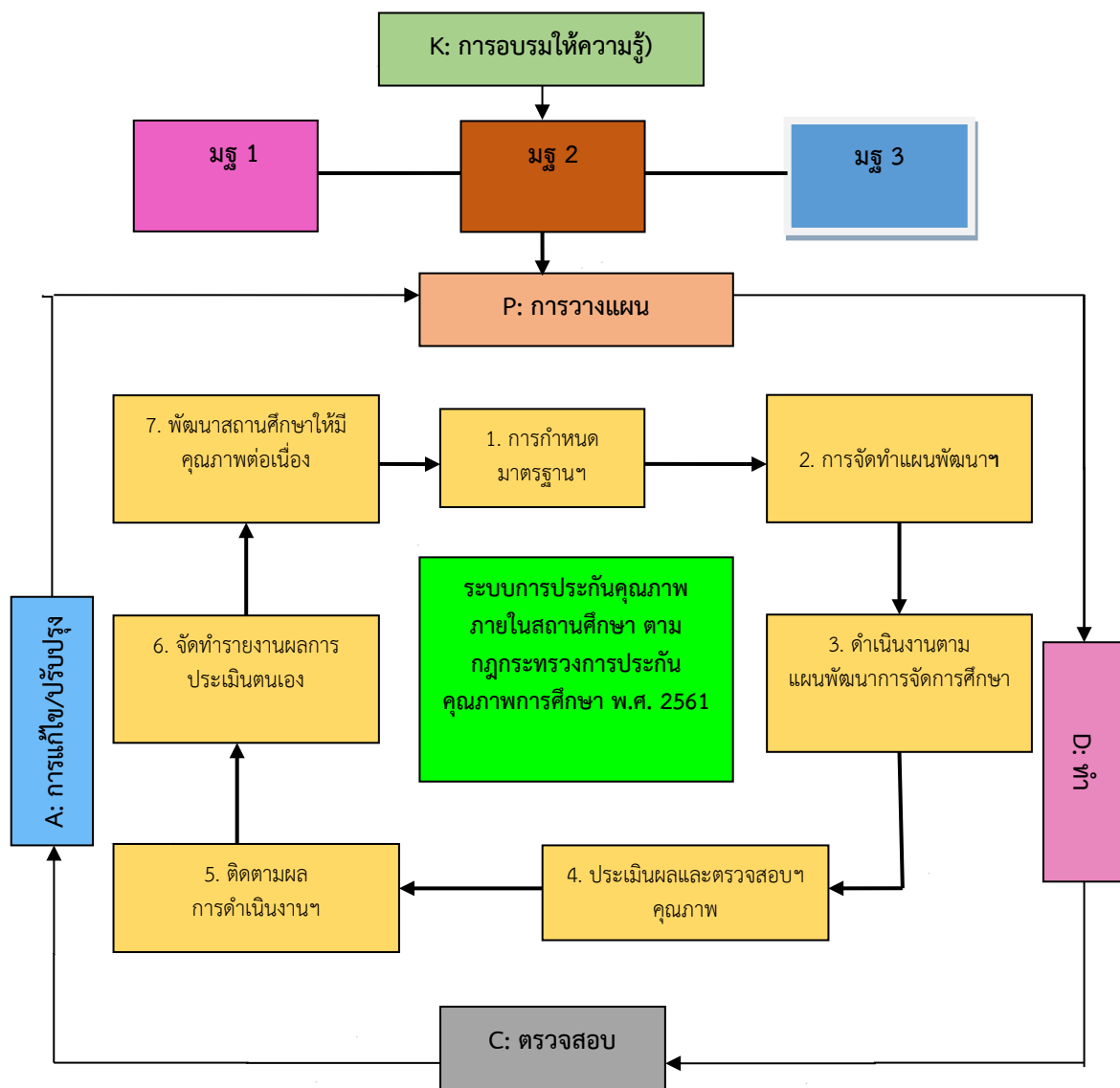
2. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการของผู้เข้ารับการอบรมพบว่า คุณภาพรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน

2.1 ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility Standards) รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา เปิดมุมมองด้านคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นที่ไปตามตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนของสภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเนื่องรูปแบบมีกระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการช่วยเหลือสนับสนุนแบบต่างๆ ทำให้ผลการประเมินคุณภาพมีความสมเหตุสมผลและให้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stufflebeam & Shinkfield (2007) ที่กล่าวว่าการประเมินควรมีประโยชน์ เพื่อนำผลและสารสนเทศไปปรับปรุงงาน

2.2 ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด โดยรูปแบบฯ มีกระบวนการเริ่มจากการอบรมให้ความรู้กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องทุกส่วน มีวิธีการและขั้นตอนที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก กระบวนการช่วยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ในปัจจุบันและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง มีทรัพยากรสนับสนุนเพียงพอ และมีความคุ้มค่าในการดำเนินการตามรูปแบบฯ สอดคล้องกับแนวคิด Stufflebeam & Shinkfield (2007) ที่สรุปไว้ว่า เกณฑ์/มาตรฐานที่สามารถปฏิบัติได้ต้องการการปฏิบัติที่เป็นจริง รอบคอบ เป็นที่ยอมรับและประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) องค์ประกอบของกระบวนการบริหาร (K-PDCA) 3) องค์ประกอบของมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง 2561 สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ในปัจจุบัน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่องานประกันอย่างเป็นระบบ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มากขึ้น มีการจัดระบบเพื่อรองรับการประเมินตามเกณฑ์การประเมินภายในสถานศึกษาและการประเมินภายนอก

1.2 การนำรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สมุทรปราการ ไปใช้ ควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา โดยการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจนและมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการประกันคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลังจากที่ได้มีการใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

2.2 ควรศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อค้นพบวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ดีขึ้น

2.3 ควรมีการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือต่างๆ เพื่อพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

บุปผา ทองน้อย. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มี **ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39**. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ปรีดา บุญเพลิง, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2562). การนำรูปแบบการบริหารโรงเรียน **นิติบุคคลไปสู่การปฏิบัติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 8(1). 96-106.

พระเมธีปริยัติธาดา (บุญพรม จารุปัญโญ) และคณะ. (2564). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการประกัน **คุณภาพการศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคกลาง**. วารสารครุ ศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(2). 1-15.

เยาวทิพา นามคุณ และฤตินันท์ สมุทร์ทัย. (2559). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**. 10(3). 56.

รัตนะ บัวสนธ์. (2554). **การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์. สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. (2565). **ข้อมูลสารสนเทศ**. แหล่งที่มา <https://sesaosp.go.th>. สืบค้นเมื่อ 15 ส.ค. 2565.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา: การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน**. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2561). **รายงานประจำปี 2561 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 “ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย”**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2563). **หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 7(1). 121-132.
- Fetterman, D. M. (1996). **Empowerment Evaluation: An Introduction to Theory and Practice**. In D. M. Fetterman, S. J. Kaftarian, A. Wandersman (Eds.), *Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self-Assessment & Accountability*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kusek, J. Z. & Rist, R. C. (2004). **Ten Steps to a Results-based Monitoring and Evaluation System: A Handbook for Development Practitioners**. Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. (2007). **Evaluation Theory Models and Applications**. San Francisco, CA: Jossey-Bass.

การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ*

THE DEVELOPMENT OF ONLINE LESSON BY USING CASE-BASED LEARNING THAT ENHANCES DIGITAL INTELLIGENCE FOR VOCATIONAL CERTIFICATE STUDENT

¹ชโลบล เปล่งศรี Chalobol Plengsri ²สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithep Siripipattanakul

³ณัฐพล รำไพ Nattaphon Rampai

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chalobol.p@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพให้มีคุณภาพในระดับดี 2) เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน 3) เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ซึ่งงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) บทเรียนออนไลน์ 3) กรณีศึกษา 4) แบบทดสอบหลังเรียน 5) แบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ 6) แบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านเทคนิคอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล พบว่า คะแนนทักษะรายบุคคลของผู้เรียน คิดเป็นร้อยละ 70.61-81.52 ส่วนคะแนนทักษะรายกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 73.08 – 88.46 ถือว่าผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 3) ผลการเปรียบเทียบทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะรายบุคคล คิดเป็นร้อยละ 74.71 และค่าเฉลี่ยของคะแนนรายกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 80.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: บทเรียนออนไลน์, การสอนแบบกรณีศึกษาเป็นฐาน, ความฉลาดทางดิจิทัล

Abstract

The objectives of this research are as follows: 1) To develop the online lessons by using case-based learning for enhances digital intelligence of vocational certificate student to be good quality level. 2) To study the results of enhances digital intelligence of vocational certificate student that are learned with online lessons by using case-based learning. 3) To compare the results of enhances digital intelligence of vocational certificate student that are learned with online lessons by using case-based learning with the criteria of 70 percent. 4) To study the satisfaction of student with online lessons by using case-based learning. The research followed an experimental approach, using the following research tools: 1) Lesson plan 2) Online lessons 3) Case studies 4) Post-test form 5) Quality assessment form 6) Satisfaction questionnaires. The statistics for data analysis, including mean and standard deviation (S.D.) and percentage. The research findings revealed: 1) Online lessons by using case-based learning for enhances digital intelligence of vocational certificate students that evaluated by content expert and media expert were a very good quality. 2) The results of strengthening digital intelligence found that the individual digital intelligence scores are between 70.61 - 81.52 percent, and group digital intelligence scores are between 73.08 - 88.46 percent, passed the standard criteria. 3) The results of comparing students' digital intelligence with the criteria of 70 percent found that the students had an average individual digital intelligence accounting for 74.71 percent and the mean score for each group accounting for 80.23 percent, higher than the standard criteria that the researchers set at the .01 significance level, and 4) Students expressed the highest level of satisfaction with the online lessons by using case-based learning.

Keywords: Online Lesson, Case-Based Learning, Digital Intelligence

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มีการกำหนดคุณธรรม ทักษะ และความรู้ที่จำเป็นบนฐานค่านิยมร่วมสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา การจัดการศึกษาของชาติจะต้องทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนอันเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับ การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงการศึกษา ซึ่งมีการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education : DOE Thailand) 3 ด้าน โดยมี 2 ด้านที่สอดคล้องความฉลาดทางดิจิทัล คือ 1) ผู้เรียนรู้ คือ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลก ในอนาคต และมีสมรรถนะ (Competency) ที่เกิดจากความรู้ 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม คือ เป็นผู้ที่มีทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ 21 ความฉลาดทางดิจิทัล (Digital Intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและ

มูลค่าให้กับตนเองและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) สอดคล้องกับนโยบายและกรอบคุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มุ่งเน้นในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาสมรรถนะสูงเพื่อการพัฒนาประเทศ ภายใต้แนวคิด “ประเทศไทยมั่นคง ร่ำรวย ด้วยมืออาชีวะ” และเพื่อพัฒนาผู้เรียนอาชีวศึกษาของไทย ในการเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นดิจิทัล จึงให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในโลกดิจิทัล มุ่งเน้นการสนับสนุนให้มีการสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดิจิทัล (นิรุฒ บุตระสนธิ, 2566) เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ก้าวเข้าสู่สังคมแห่งนวัตกรรมและดิจิทัล ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีในด้านต่างๆ เพื่อใช้ชีวิตในยุคดิจิทัลได้อย่างปลอดภัยและสามารถนำความรู้และทักษะไปต่อยอดในการประกอบอาชีพ และสามารถเข้าสู่การแข่งขันในตลาดแรงงานได้อย่างเข้มแข็ง

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับ DQ Institute ประเทศสิงคโปร์ ทำการศึกษาเยาวชนไทยอายุ 8-12 ปี ทั่วประเทศ 1,300 คน ผ่านแบบสำรวจออนไลน์ DQ Screen Time Test ชุดเดียวกันกับเด็กประเทศอื่นๆ พบว่า เยาวชนไทยมีความเสี่ยงต่อความไม่ปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cyber-Risk Pandemic) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 60 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของความเสี่ยงมากกว่าค่าเฉลี่ยระดับโลก แสดงว่าเยาวชนไทยมีความฉลาดทางดิจิทัล ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับโลก ทั้งนี้ยังพบว่า เยาวชนไทยมีความเสี่ยงต่อปัญหาการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์ ร้อยละ 49 ความเสี่ยงต่อปัญหาการมีความเกี่ยวพันด้านพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 19 ความเสี่ยงต่อปัญหาการถือว่าเป็นกลุ่มที่ติดเกมส์ ร้อยละ 12 ความเสี่ยงต่อปัญหาการพูดคุยกับคนแปลกหน้าและไปพบคนแปลกหน้านั้นจริงๆ ร้อยละ 7 ประกอบกับผลการสำรวจสถานการณ์เด็กไทยกับภัยออนไลน์ 2565 โดยมูลนิธิอินเทอร์เนตร่วมพัฒนาไทย และศูนย์ประสานงานส่งเสริมการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ (ศปอ.) หรือโคแพท (COPAT) กรมกิจการเด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นเด็กมัธยมศึกษา อายุ 9-12 ปี จำนวน 31,965 คน เยาวชนร้อยละ 81 มีแท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนเป็นของตัวเอง และร้อยละ 64 มีอินเทอร์เน็ตที่บ้าน ซึ่งการมีแท็บเล็ตหรือสมาร์ทโฟนเป็นของตนเองนั้น ช่วยเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงและใช้อินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา เป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การเสพติดอินเทอร์เน็ตหรือเสี่ยงภัยออนไลน์เพิ่มมากขึ้นร้อยละ 40 ตามที่ระบุไว้ใน Child Online Safety Index (COSI) report (DQ Institute, 2020) นอกจากนี้ยังพบว่า เยาวชนร้อยละ 54 เคยพบเห็นสื่อลามกอนาจารในโลกออนไลน์ ร้อยละ 36 มีประสบการณ์ถูกจีบในโลกออนไลน์ ร้อยละ 26 ถูกกลั่นแกล้งออนไลน์ (Cyber Bullying) ร้อยละ 11 ถูกคุกคามทางเพศ และเคยเข้าเว็บไซต์ที่ผิดกฎหมาย/อันตราย และร้อยละ 7 เคยเล่นพนันออนไลน์ จากผลการสำรวจทำให้เห็นว่าเยาวชนไทยมีพฤติกรรมออนไลน์ที่เสี่ยงหรือไม่ปลอดภัยซึ่งเยาวชนบางส่วนเคยตกเป็นเหยื่อและได้รับผลกระทบมาแล้ว ดังนั้นจึงควรที่จะส่งเสริมการพัฒนาทักษะความฉลาดทางดิจิทัลให้กับเยาวชนไทยเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เยาวชนรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศในโลกออนไลน์และสามารถใช้ชีวิตเป็นพลเมืองดิจิทัลในยุคเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างปลอดภัย

จากสถานะปัจจุบันนอกจากผลสำรวจที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในระดับอาชีวศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ พบว่าผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย โดยเมื่อพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอาชีวศึกษา (Vocational National Educational Test: V-NET) เกี่ยวกับสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องของ การป้องกันภัยคุกคามออนไลน์ การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้องและ

ปลอดภัย พบว่า ผลการทดสอบประจำปีการศึกษา 2565 ผู้เรียนอาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพทั่วประเทศ มีผลคะแนนการทดสอบด้านสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลเฉลี่ยอยู่ที่ 34.96 คะแนน (สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2566) และเมื่อพิจารณาผลการทดสอบของผู้เรียนในสถานศึกษาวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร พบว่ามีผลคะแนนการทดสอบด้านสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลเฉลี่ยอยู่ที่ 55.48 คะแนน ซึ่งเมื่อเทียบกับเกณฑ์การผ่านที่ร้อยละ 65 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนยังขาดความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ส่งเสริมให้มีสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นสมรรถนะที่สำคัญที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมีในฐานะพลเมืองในยุคดิจิทัล

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาและเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลและความเป็นพลเมืองดิจิทัลให้แก่ผู้เรียนอาชีวศึกษาโดยผู้วิจัยเลือกใช้บทเรียนออนไลน์มาเป็นการเรียนรู้ เนื่องจากบทเรียนออนไลน์เป็นระบบการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวา (Active Learning) และการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center Learning) ผู้เรียนเป็นผู้คิดตัดสินใจโดยการสร้างความรู้และความเข้าใจใหม่ๆ ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับชีวิตจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ทั้งการเรียนรู้ทางไกลและการเรียนรู้ผ่านเครือข่ายระบบต่างๆ (มธุรส เมืองสุข, 2549) อีกทั้งยังเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ตามสนใจของตนเองโดยเนื้อหาบทเรียนมีทั้ง ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีทัศน์ และมัลติมีเดียอื่นๆ รวบรวมระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยที่ ผู้เรียน ผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนทุกคนสามารถติดต่อ ประเมิน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน (สยาม ลิขิตเลิศ, 2545) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเทคนิควิธีการเรียนรู้ที่จะนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับบทเรียนออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยผู้วิจัยประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-Based Learning) ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่มีการนำเสนอเอาสถานการณ์หรือปัญหา หรือใช้กรณี หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นจริง หรืออาจจะเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงมาดัดแปลงเพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนได้ศึกษา วิเคราะห์ และมีการฝึกให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจมองเห็นปัญหาอย่างแท้จริง และฝึกฝนหาทางแก้ไขปัญหานั้นๆ ผู้เรียนมีการอธิบายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ตลอดจนการร่วมกันตัดสินใจร่วมจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้จากกรณีศึกษาที่หลากหลายจากข่าวสารที่เกิดจากสถานการณ์จริง (สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ, 2545) และเป็นกระบวนการที่ผู้สอนใช้ในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดโดยให้ผู้เรียนศึกษาเรื่องที่สมมุติขึ้นจากความเป็นจริงและตอบประเด็นคำถามเกี่ยวกับเรื่องนั้น และนำคำตอบและเหตุผลที่มาของคำตอบนั้นมาใช้เป็นข้อมูลในการอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ (ทิศนา ขัมมณี, 2554)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนาและหาแนวทางเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาครมีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล และมีความเป็นพลเมืองดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ให้มีคุณภาพในระดับดี

2. เพื่อศึกษาผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบบหนึ่งกลุ่มเทียบกับเกณฑ์ประกอบด้วย

1. ด้านตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน และความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน

2. ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 3 ห้อง รวมทั้งสิ้น 110 คน

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสาคร 1 ห้องเรียน จำนวน 31 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Sampling)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

- 4.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยแบ่งออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์และการสอนโดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพของแผนการจัดการเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากและทำการแก้ไขปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปทดลองต่อไป

- 4.2 บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาบทเรียนออนไลน์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยประยุกต์ใช้หลักการ ADDIE MODEL ของ Seels & Glasgow (1998) ในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานด้วย Google Classroom จากนั้นนำบทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาเสร็จแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของบทเรียนออนไลน์ โดยผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา พบว่า คุณภาพของบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีและผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค พบว่า บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษา มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดี จากนั้นนำบทเรียนออนไลน์มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อนำไปทดลองต่อไป

4.3 กรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความฉลาดทางดิจิทัล จำนวน 8 กรณีศึกษา ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเขียนกรณีศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งในแต่ละกรณีศึกษาผู้วิจัยได้นำเหตุการณ์จริงจากข่าวมาเป็นกรณีศึกษาให้ผู้เรียนได้ศึกษา ฝึกการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และอภิปรายร่วมกัน โดยจัดทำในรูปแบบของใบงานเดี่ยว ใบกิจกรรมกลุ่ม จากนั้นนำกรณีศึกษาที่พัฒนาขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อหาคุณภาพของกรณีศึกษา พบว่ากรณีศึกษามีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

4.4 แบบทดสอบหลังเรียน เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้บทเรียนออนไลน์ โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบเพื่อสร้างแบบทดสอบเป็นแบบทดสอบสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ จากนั้น นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC: Index of Item Objective Congruence) พบว่ามีค่าความสอดคล้องในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.33 – 1.00 ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีความสอดคล้อง/เหมาะสม ที่มีค่าตั้งแต่ 0.50 – 1.00 (ราตรี นันทสุคนธ์, 2553) ซึ่งมีจำนวน 26 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่เคยเรียนเนื้อหาที่ผ่านมา ก่อน เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบ โดยตรวจสอบหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ พบว่า แบบทดสอบมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.16 – 0.84 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.12 – 0.71 ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกเฉพาะข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง .20-.80 (ราตรี นันทสุคนธ์, 2553) และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .02 – 1.0 ให้มีจำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ

4.5 แบบประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ผู้วิจัยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินคุณภาพของบทเรียนออนไลน์เพื่อพัฒนาแบบประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานสำหรับผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเป็น 1) แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา อันประกอบด้วยหัวข้อการประเมินด้านเนื้อหา ด้านการดำเนินเรื่อง และด้านการใช้ภาษา 2) แบบประเมินคุณภาพเครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านสื่ออันประกอบด้วย หัวข้อการประเมินด้านตัวอักษร ด้านภาพ ด้านเสียง และด้านการออกแบบการเรียนการสอน

4.6 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยแบบประเมินเป็นแบบประเมินค่า (Rating scale) โดยใช้หลักของ Likert จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้งาน ด้านเนื้อหา และด้านสื่อ รวมทั้งสิ้น 10 ข้อ ซึ่งมีการแบ่งระดับความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จากนั้นนำแบบประเมินความพึงพอใจที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบประเด็นข้อคำถามของแบบประเมินความพึงพอใจความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข โดยจากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล พบว่ามีค่าความสอดคล้องในภาพรวมอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.67 – 0.93

5. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียมแนะนำรายวิชา แนะนำขั้นตอนการเรียน และให้ผู้เรียนศึกษาคู่มือการใช้งานระบบ 2) ขั้นทดลองและเก็บ

รวบรวมข้อมูล ดำเนินการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ โดยระหว่างการเรียนรู้ผู้เรียนจะได้ฝึกการวิเคราะห์กรณีศึกษา ระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา และแนวทางในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา ด้วยตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปราย และทำงานร่วมกันกับสมาชิกกลุ่ม 3) เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานแล้วให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน และทำแบบประเมินความพึงพอใจ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ 2) เปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยการทดสอบค่าที (t-test) แบบ One Sample

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา			
- ความเหมาะสมของเนื้อหากับระดับของผู้เรียน	5.00	0.00	ดีมาก
- ความถูกต้องของเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
- มีลำดับชั้นในการนำเสนอเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
- เนื้อหาอธิบายได้ครบถ้วน ชัดเจน	4.67	0.58	ดีมาก
- ความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์	4.67	0.58	ดีมาก
- ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละบทเรียน	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา	4.78	0.29	ดีมาก
ด้านการดำเนินเรื่อง			
- การนำเสนอสื่อมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
- ระยะเวลาในการนำเสนอเนื้อเรื่องมีความเหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
- ลำดับการนำเสนอเนื้อหามีความต่อเนื่อง	5.00	0.00	ดีมาก
- ความเหมาะสมของเนื้อหาและภาพที่นำเสนอ	4.67	0.58	ดีมาก
- ความชัดเจนในการดำเนินเรื่อง	4.33	0.58	ดี
- ความน่าสนใจในการดำเนินเรื่อง	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านการดำเนินเรื่อง	4.69	0.34	ดีมาก
ด้านการใช้ภาษา			
- ความเหมาะสมกับภาษาที่ใช้กับวัยของผู้เรียน	5.00	0.00	ดีมาก
- ความถูกต้องของภาษาที่ใช้	4.33	0.58	ดี
- ความชัดเจนของภาษาที่ใช้สื่อความหมาย	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านการใช้ภาษา	4.56	0.33	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.71	0.30	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.30) โดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา มีความคิดเห็นสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีคุณภาพด้านเนื้อหาและสามารถนำไปในการจัดการเรียนรู้ได้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านตัวอักษร			
- ขนาดตัวอักษรเหมาะสม อ่านง่าย ชัดเจน	5.00	0.00	ดีมาก
- สีของตัวอักษรและสีพื้น มีความเหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
- ความเหมาะสมของการจัดวางตัวอักษรและข้อความ	5.00	0.00	ดีมาก
- ข้อความถูกต้องตามหลักภาษา	4.67	0.58	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยด้านตัวอักษร	4.92	0.14	ดีมาก
ด้านภาพ			
- ภาพมีขนาดพอเหมาะกับหน้าจอ	5.00	0.00	ดีมาก
- ภาพมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหา	5.00	0.00	ดีมาก
- ภาพเป็นระเบียบ มีลำดับขั้นและดูง่าย	5.00	0.00	ดีมาก
- ภาพดูง่าย มีความชัดเจน น่าสนใจ	4.67	0.58	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยด้านภาพ	4.92	0.14	ดีมาก
ด้านการออกแบบการเรียนการสอน			
- นำเสนอเนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาและหลักการใช้ภาษา	5.00	0.00	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์นำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ	5.00	0.00	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์มีปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์ออกแบบได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน	5.00	0.00	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม	5.00	0.00	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์สอดคล้องกับเนื้อหา	4.67	0.58	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์มีคู่มือคำชี้แจงในการเรียนอย่างชัดเจน	4.67	0.58	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์พัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนได้	4.67	0.58	ดีมาก
- บทเรียนออนไลน์แสดงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านการออกแบบการเรียนการสอน	4.81	0.26	ดีมาก
ด้านเสียง			
- เสียงบรรยายมีความชัดเจน	4.67	0.58	ดีมาก
- เสียงประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาและระดับของผู้เรียน	4.33	0.58	ดี
- เสียงประกอบเหมาะสมกับเวลาและโอกาส	4.33	0.58	ดี

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
- เสียงและการแสดงภาพมีความสอดคล้องกัน	4.33	0.58	ดี
- การใช้เสียงประกอบหรือเสียงดนตรี มีความสม่ำเสมอ	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยด้านเสียง	4.40	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	4.76	0.28	ดีมาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค จำนวน 3 ท่าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X}=4.76$, S.D.=0.28) โดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคมีความคิดเห็นสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีคุณภาพด้านเทคนิคและสามารถนำไปในการจัดการเรียนรู้ได้

2. ผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 แสดงผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน

ทักษะความฉลาดทางดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	คิดเป็นร้อยละ
1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง	7.09	0.60	70.91
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณ์ญาณที่ดี	7.79	0.75	77.88
3. ทักษะการรักษาข้อมูลส่วนตัว	7.64	0.59	76.36
4. ทักษะการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์	7.12	0.43	71.21
5. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์	7.06	0.48	70.61
6. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ	8.15	0.52	81.52
7. ทักษะในการรับมือกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	7.76	0.64	77.58
8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	7.39	0.46	73.94

จากตารางที่ 3 แสดงผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน โดยให้นักเรียนศึกษากรณีศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษารายบุคคลเพื่อระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และแนวทางป้องกันปัญหาด้วยตนเอง พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ทั้ง 8 ทักษะอยู่ระหว่าง 7.06 – 8.15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.61 – 81.52 โดยทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ ($\bar{X}=8.15$, S.D.=0.52) และทักษะที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ ($\bar{X}=7.06$, S.D.=0.48)

ตารางที่ 4 แสดงผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่ม ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน

ทักษะความฉลาดทางดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	คิดเป็นร้อยละ
1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง	7.31	0.50	73.08
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี	7.77	0.30	77.69
3. ทักษะการรักษาข้อมูลส่วนตัว	7.77	0.00	77.69
4. ทักษะการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์	7.62	0.47	76.15
5. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ทำงานทั้งวันในโลกออนไลน์	7.69	0.47	76.92
6. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ	8.85	0.00	88.46
7. ทักษะในการรับมือกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	8.23	0.40	82.31
8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	8.00	0.40	80.00

จากตารางที่ 4 แสดงผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่ม ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน โดยให้นักเรียนศึกษากรณีศึกษาวิเคราะห์กรณีศึกษารายกลุ่มเพื่อระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และแนวทางป้องกันปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อภิปรายร่วมกับสมาชิกกลุ่ม พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ทั้ง 8 ทักษะอยู่ระหว่าง 7.31 – 8.85 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.08 – 88.46 โดยทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ ($\bar{X}=8.85$, S.D.=0.00) และทักษะที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ทักษะทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ($\bar{X}=7.31$ S.D.=0.50)

3. ผลการเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงผลผลการเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ประเภท	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	t	p
ทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคล	80	59.77	2.71	74.71	7.73	.000**
ทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่ม	80	64.18	1.66	80.23	16.32	.000**
การทำแบบทดสอบหลังเรียน	20	14.77	1.23	73.85	3.50	.000**

** P < .01

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยพิจารณาจากคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคล จากคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่ม และการทำแบบทดสอบหลังเรียน พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัล

รายบุคคล อยู่ที่ 59.77 คะแนน ($\bar{X}=59.77$, S.D.=2.71) คิดเป็นร้อยละ 74.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่มอยู่ที่ 64.18 คะแนน ($\bar{X}=64.18$, S.D.=1.66) คิดเป็นร้อยละ 80.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียนอยู่ที่ 14.77 คะแนน ($\bar{X}=14.77$, S.D.=1.23) คิดเป็นร้อยละ 73.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการใช้งาน			
- มีคู่มือแนะนำการใช้งาน	4.63	0.60	ระดับมาก
- นักเรียนได้รับประโยชน์จากบทเรียนออนไลน์	4.46	0.77	ระดับมาก
- บทเรียนออนไลน์เข้าใช้งานได้ง่าย	4.24	0.55	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยด้านการใช้งาน	4.44	0.64	ระดับมาก
ด้านเนื้อหา			
- จุดประสงค์การเรียนรู้ชัดเจน	4.43	0.60	ระดับมาก
- เนื้อหาเข้าใจง่ายอธิบายได้ชัดเจน	4.43	0.55	ระดับมาก
- กิจกรรมทบทวนเนื้อหาบทเรียนน่าสนใจ	4.37	0.64	ระดับมาก
- มีการลำดับเนื้อหาจากง่ายไปหายาก	4.27	0.87	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา	4.36	0.69	ระดับมาก
ด้านสื่อ			
- รูปแบบตัวอักษรชัดเจน อ่านง่าย	4.43	0.65	ระดับมาก
- ภาพประกอบเหมาะสม สื่อความหมายตรงเนื้อหา	4.32	0.78	ระดับมาก
- เสียงบรรยายประกอบมีความชัดเจน	4.30	0.70	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยด้านสื่อ	4.35	0.71	ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.37	0.67	ระดับมาก

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านการใช้งานมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.44 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64 รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยที่ 4.36 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.69 ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อ มีค่าเฉลี่ยที่ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67 และเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.67

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้วิจัยดำเนินการสร้างบทเรียนออนไลน์ด้วย Google Classroom โดยประยุกต์ใช้หลักการ ADDIE MODEL ของ Seels & Glasgow (1998) มีการวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์เทคโนโลยี วิเคราะห์เนื้อหา ก่อนที่จะเริ่มออกแบบบทเรียนออนไลน์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐาน กำหนดสื่อการเรียน การสอน ช่องทางการเรียนรู้ และออกแบบวิธีการวัดและประเมินผล เพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้าน เทคนิคเพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำไปสู่การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินผลโดยผลการประเมิน คุณภาพบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียน ระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ จากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ส่วนผลการประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค มีระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก แสดงถึงคุณภาพของการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างโดยประยุกต์ใช้หลักการ ADDIE MODEL มีการวิเคราะห์เนื้อหาที่ถูกต้อง เหมาะสม ครบถ้วน สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นเนื้อหาที่ไม่ยาก และง่ายจนเกินไป เหมาะกับระดับ ความสามารถของผู้เรียน อีกทั้งยังมีการดำเนินเรื่อง นำเสนอเนื้อหาได้ชัดเจน ต่อเนื่อง และมีความน่าสนใจ มีการใช้ภาษาในบทเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสม และสื่อความหมายได้ชัดเจน ประกอบกับบทเรียนออนไลน์ที่ สามารถนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจผ่านสื่อประสมหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น ภาพนิ่ง เสียง ภาพเคลื่อนไหว ที่ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามลักษณะการเรียนรู้ของตนเองได้ จากการฟังเสียงบรรยาย การอ่านข้อความ และการ ดูภาพประกอบ บทเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม ทำ ให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความเข้าใจในการเรียนรู้ และความสะดวกในการเรียนรู้ของตนเอง ส่งผลให้ ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีและเข้าใจเนื้อหาได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับสยาม ลิขิตเลิศ (2545) ที่กล่าวว่า บทเรียน ออนไลน์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนจะได้เรียนตามสนใจของตนเองโดยเนื้อหาบทเรียนมีทั้งข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีทัศน์ และมัลติมีเดียอื่นๆ รวบรวมระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยที่ผู้เรียน ผู้สอนและเพื่อน ร่วมชั้นเรียนทุกคนสามารถติดต่อ ปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน

2. ผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตร วิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน โดยให้นักเรียนศึกษากรณีศึกษา วิเคราะห์ กรณีศึกษารายบุคคลเพื่อระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหา และแนวทางป้องกันปัญหาด้วยตนเอง พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ทั้ง 8 ทักษะอยู่ระหว่าง 7.06 – 8.15 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 70.61 – 81.52 ส่วนผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่ม พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ทั้ง 8 ทักษะอยู่ระหว่าง 7.31 – 8.85 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.08 – 88.46 โดยทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะในการจัดสรรเวลา หน้าจอ และทักษะที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ทักษะทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนรู้ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐานมีกระบวนการให้ผู้เรียนได้ศึกษกรณีศึกษาด้วยตนเอง มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมุมมองการเรียนรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับ ความฉลาดทางดิจิทัลได้ดียิ่งขึ้น ก็จะส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะความฉลาดทางดิจิทัลเพิ่มขึ้นได้

จากผลวิจัยข้างต้น เมื่อพิจารณาผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคลและรายกลุ่ม ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน ผู้เรียนมีผลคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคลผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทั้ง 8 ทักษะ แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐานมีกระบวนการให้ผู้เรียนได้ศึกษากรณีศึกษาด้วยตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับสมาชิกกลุ่ม ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมุมมองการเรียนรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถสร้างประสบการณ์การคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ซึ่งเมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์กรณีศึกษาเกี่ยวกับความฉลาดทางดิจิทัลได้ดีก็จะส่งผลให้ผู้เรียนมีความฉลาดทางดิจิทัลเพิ่มขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนนา จันทราช (2562) ที่ศึกษาการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษาบริหารธุรกิจ ผลการวิจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ากระบวนการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษาทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบผลการเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยพิจารณาจากคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคล จากคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่ม และการทำแบบทดสอบหลังเรียน พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายบุคคล อยู่ที่ 59.77 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.71 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะความฉลาดทางดิจิทัลรายกลุ่มอยู่ที่ 64.18 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 80.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้บทเรียนออนไลน์ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐาน เป็นการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำเสนอเนื้อหาการเรียนได้น่าสนใจผ่านสื่อและเครื่องมือที่หลากหลาย สะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน เมื่อนำมาใช้ร่วมกับวิธีการสอนแบบกรณีศึกษาที่มีคุณภาพที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา สามารถสร้างประสบการณ์การคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น

ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยของการทำแบบทดสอบหลังเรียนอยู่ที่ 14.77 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 73.85 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการใช้บทเรียนออนไลน์ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐาน เป็นการใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำเสนอเนื้อหาการเรียนได้น่าสนใจผ่านสื่อและเครื่องมือที่หลากหลาย สะดวกต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน เมื่อนำมาใช้ร่วมกับวิธีการสอนแบบกรณีศึกษาที่มีคุณภาพที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมุมมองการเรียนรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถสร้างประสบการณ์การคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหามากขึ้น ทำให้สามารถพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลของผู้เรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของดร.ณนา นิชัยฤทธิ์ (2562) ที่พัฒนาการเรียนการสอนบนบทเรียนออนไลน์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของ

นักศึกษาครู สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลคะแนนการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาที่เรียนบนบทเรียนออนไลน์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา ก่อนเรียนและหลังเรียน นักศึกษามีผลการคิดแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อที่บทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจด้านการใช้งานมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา ส่วนด้านที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ด้านสื่อ มีและเมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทเรียนออนไลน์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นมีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่หลากหลายทั้ง ภาพนิ่ง วิดีโอ เสียง และมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะความฉลาดทางดิจิทัลมากขึ้นจากการศึกษากรณีศึกษารายบุคคล และการร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้รายกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของเจตินาร์ สายนุ้ย (2564) ที่พัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับแนวคิดเกมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยผลการวิจัย พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับ แนวคิดเกมิฟิเคชัน มีความพึงพอใจในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยความ พึงพอใจจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้าน อาจารย์ผู้สอน และด้านตัวอักษร สีและภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานที่เสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัล ของนักเรียนระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้วิจัยได้สรุปในรูปแบบของขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนแบบกรณีศึกษาเป็นฐาน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนการสอนแบบกรณีศึกษาเป็นฐาน (Case-Based Learning)

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

1. ขั้นเตรียม ให้ผู้เรียนศึกษาวิธีการเรียนและเนื้อหาจากวิดีโอและเอกสารประกอบการเรียน และเพื่อแนะนำวิธีการศึกษากรณีศึกษาให้ชัดเจนถึงจุดมุ่งหมายหรือปัญหาที่ผู้เรียน จะต้องพิจารณาการตอบคำถามหลังการอ่านกรณีศึกษา
2. ขั้นเสนอกรณีศึกษา ผู้สอนนำเสนอกรณีศึกษาจากข่าวที่เกิดขึ้นจริง ผ่านบทเรียนออนไลน์ในรูปแบบของใบงานเดี่ยวและใบกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนในชั้นวิเคราะห์
3. ขั้นวิเคราะห์ ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายระดมพลังสมอง รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกรณีศึกษาเพื่อตัดสินใจหาแนวทางแก้ปัญหาและสรุปผลการอภิปรายของสมาชิกกลุ่ม
4. ขั้นสรุป ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันอภิปรายหาข้อสรุปเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหา และแนวทางในการตัดสินใจแก้ปัญหาจากกรณีศึกษา
5. ขั้นประเมิน ผู้สอนประเมินผู้เรียนจากการการตอบคำถามและการทำงานกลุ่มของผู้เรียน และให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้ Google Form และนำเสนอผ่านบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ครูผู้สอนที่มีแนวคิดจะจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนออนไลน์ สามารถประยุกต์หลักการ ADDIE Model ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ให้มีคุณภาพได้ โดยพัฒนาจากการการวิเคราะห์ผู้เรียน วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์เทคโนโลยี ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญเพื่อนำไปต่อยอดในขั้นตอนต่อไป เพราะขั้นตอนการวิเคราะห์จะสามารถทำให้ครูผู้สอนสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างเต็มความสามารถ ตามความสะดวกของตนเอง ซึ่งบทเรียนออนไลน์เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลา
 - 1.2 ครูผู้สอนที่ใช้บทเรียนออนไลน์ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐาน ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอนของการเรียนการสอนแบบกรณีศึกษาเป็นฐานที่ละขั้นตอนตามลำดับ เพราะในแต่ละขั้นตอนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้แตกต่างกัน เช่น ขั้นศึกษาคกรณีตัวอย่าง ผู้เรียนจะได้พัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์ ขั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกกลุ่ม ผู้เรียนจะได้พัฒนาด้านการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นทีมร่วมกับสมาชิกกลุ่ม ขั้นอภิปรายในชั้นเรียน ผู้เรียนได้พัฒนาด้านการสื่อสารเพื่อแสดงความคิดเห็น การมีภาวะผู้นำ ความกล้าแสดงออก เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเป็นฐานสามารถส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีมุมมองการเรียนรู้ที่กว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถสร้างประสบการณ์การคิดแก้ปัญหาที่หลากหลาย และส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น
 - 1.3 ครูผู้สอนที่สอนระดับอาชีวศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีธุรกิจดิจิทัล ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สามารถนำแนวทางการพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลด้วยบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพื้นฐานธุรกิจดิจิทัลและวิชาเทคโนโลยีดิจิทัล

เพื่อการจัดการอาชีพได้ เนื่องจากเป็นรายวิชาที่มีเนื้อหาเรียนเกี่ยวข้องกับตลาดทางดิจิทัล และความเป็นพลเมืองดิจิทัล

1.4 สถานศึกษาสามารถนำบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเป็นฐานไปใช้ในการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนที่จะต้องเข้าร่วมการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-net) เพื่อให้ผู้เรียนมีผลการสอบด้านสมรรถนะเทคโนโลยีผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้กรณีศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะความฉลาดทางดิจิทัลในด้านเจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียนเนื่องจากความฉลาดทางครอบคลุมทั้งด้าน ทักษะ ความสามารถ ทางอารมณ์ สังคม และการรับรู้ ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเป็นฐานสามารถส่งเสริมให้เกิดเจตคติและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในรูปแบบใหม่ๆ ให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ที่ส่งเสริมการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ที่มีฟังก์ชันให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบทเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาในรูปแบบของจักรวาลเสมือน (Metaverse) เป็นต้น

2.3 จากผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อบทเรียนออนไลน์ร่วมกับกรณีศึกษาเป็นฐาน เรื่อง ความฉลาดทางดิจิทัล นักเรียนได้เสนอความคิดเห็นว่าวิดีโอมีความน่าสนใจ สวยงาม แต่บางหน่วยการเรียนรู้มีเนื้อหายาวเกินไป อยากให้มีการแบ่งเป็นรายทักษะจะสะดวกในการเรียนรู้มากกว่า ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดว่าจะศึกษาการพัฒนาบทเรียนออนไลน์ในร่วมกับการเรียนรู้แบบไมโครเลิร์นนิ่ง มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจตินาร์ สายนัย. (2564). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5E ร่วมกับแนวคิดเกมพีเคชั่นเพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 12(1). 229-243.
- ดรอุณณา นาชัยฤทธิ์. (2562). การพัฒนาการเรียนการสอนบนบทเรียนออนไลน์ด้วยเทคนิคการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อส่งเสริมการคิดแก้ปัญหาของนักศึกษาครู. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิตินา แคมมณี (2551). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรุทธ์ บุตรแสนลี. (2566). การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง เพื่อการทำงานที่หลากหลายกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ใน สังคม วิถี ใหม่ . แหล่ง ที่ มา https://www.facebook.com/pr.vec.fanpage/posts/750097910237047/?paipv=0&eav=AfaFtt6ZBHcXw_rHBSew9Hj_MWg1rth9pVa4fLZ1C2Bw-b_Ax-a4arLDFuzses10&_rdr สืบค้นเมื่อ 19 ส.ค. 2566.

- มธุรส เมืองสุข. (2549). ผลการใช้บทเรียนออนไลน์ เรื่องดนตรีการแสดงในภาคอีสานกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. การศึกษาอิสระศึกษาศาสตร์ มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราตรี นันทสุนทร. (2553). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: จุฑาทอง.
- สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2566). ผลการสอบ V-NET ด้วยระบบดิจิทัล ปีการศึกษา 2565. แหล่งที่มา https://www.niets.or.th/uploads/editor/files/การวิเคราะห์เปรียบเทียบ%20V_NET%20ปีการศึกษา%202565-2.pdf สืบค้นเมื่อ 28 ส.ค. 2566.
- สยาม ลิขิตเลิศ. (2545). E-learning พร้อมหรือยังกับการศึกษาไทย. เทคโนโลยี-แท็บแก้ว. 5(7). 96-102.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.
- สุนทร สันธพานนท์ และคณะ. (2550). การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สุนณา จันทราช. (2562). การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบกรณีศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ของ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์. การประชุมวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์ ครั้งที่ 4 และการประชุมระดับนานาชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์ ครั้งที่ 1 (26-28 มิถุนายน 2562) หัวข้อ การยกระดับงานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร.
- DQ Institute. (2020). 2020 Child Online Safety Index. From <https://www.dqinstitute.org/wp-content/uploads/2020/02/2020COSIReport.pdf> Retrieved August 19, 2022.
- Seels, B. & Glasgow, Z. (1998). Making Instructional Design Decision. The United State of America: Merrill Upper Saddle River, NJ.

การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP เพื่อประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน
โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี*
APPLICATION OF THE CIPP EVALUATION MODEL FOR EVALUATING THE
LEARNING RESOURCE DEVELOPMENT PROJECT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
TO PROMOTE SELF-DIRECTED LEARNING FOR STUDENTS OF THA KHLONG 1
MUNICIPAL SCHOOL, UNDER THA KHLONG MUNICIPALITY, KHLONG LUANG
DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

สุรัสวดี ญาณศิริ Surassawadee Yansiri

โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 Tha Khlong 1 Municipal School, Thailand

Corresponding Author E-mail: surassawadee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP เพื่อประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความเหมาะสมในด้านบริบทของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน 2) ประเมินความเหมาะสมในด้านปัจจัยเบื้องต้นของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน 3) ประเมินความเหมาะสมในด้านกระบวนการของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน และ 4) ประเมินความเหมาะสมในด้านผลผลิตของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน เป็นการศึกษาแบบเชิงคุณภาพประเภทการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP โดยมีขั้นตอนการวิจัย ผู้ประเมินเลือกโมเดล CIPP ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) โดยพิจารณาผลกระทบ ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องของโครงการในด้านต่างๆ ดังนี้ (1) การประเมินบริบท ได้แก่ การประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของกระทรวงมหาดไทย และนโยบายของโรงเรียน (2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ (3) การประเมินกระบวนการดำเนินการตามโครงการ ได้แก่ การประเมินการบริหารโครงการ ความร่วมมือของโรงเรียน ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (4) การประเมินผลผลิต ได้แก่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ผลผลิตในการดำเนินงาน ความพึงพอใจของบุคลากร และผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการ สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินความเหมาะสมในด้านบริบทของการประเมินโครงการพัฒนา

*Received: March 01, 2024, Revised: April 16, 2024, Accepted: April 16, 2024.

แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน หลังดำเนินโครงการ
ครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน 2) การประเมินความเหมาะสมในด้านปัจจัยเบื้องต้น
ของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเอง
ของนักเรียน หลังดำเนินโครงการครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน 3) การประเมิน
ความเหมาะสมในด้านกระบวนการของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการ
จัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน หลังดำเนินโครงการครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งผ่าน
เกณฑ์ประเมิน และ 4) การประเมินความเหมาะสมในด้านผลผลิตของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้
ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน หลังดำเนินโครงการครุมีความเห็น
อยู่ในระดับมากที่สุดและนักเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน

คำสำคัญ: รูปแบบการประเมินแบบ CIPP, โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1, การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา

Abstract

This research article on an application of the CIPP evaluation model for evaluating the learning resource development project in educational institutions to promote self-directed learning for students of Tha Khlong 1 Municipal School, under Tha Khlong Municipality, Khlong Luang District, Pathum Thani Province had the objectives as follows; 1) to evaluate the suitability in the context of evaluating the project to develop learning resources in educational institutions to promote learning management for student self-development, 2) to evaluate the suitability in terms of the preliminary factors of evaluating the project to develop learning resources in educational institutions to promote learning management for student self-development, 3) to evaluate the appropriateness of the process of evaluating learning resource development projects in educational institutions to promote learning management for students' self-development, and 4) to evaluate the appropriateness of the output of the evaluation of the project to develop learning resources in educational institutions to promote learning management for student self-development. It was a qualitative research in evaluation research type by using the CIPP evaluation model, with research steps, the evaluator selected Stufflebeam's CIPP model by considering impact, which would evaluate the project's consistency in various aspects as follows: (1) Context evaluation, which included evaluating the consistency between the project's objectives and the Ministry of Interior policies and school policies. (2) Evaluation of preliminary factors, including the evaluation of the appropriateness of personnel, budget, materials, equipment, time and place used to achieve the objectives. (3) Evaluation of the project implementation process, including project management assessment, school cooperation, community leader cooperation, government cooperation and private agencies. (4) Product evaluation included evaluating the results of operations, personnel satisfaction and those involved with the project. Summary of research findings: 1) Evaluating the suitability in the context of evaluating the project to develop

learning resources in educational institutions to promote learning management for students' self-development, after the project, teachers' opinions were at the highest level which passed the evaluation criteria. 2) Evaluating the appropriateness of the preliminary factors for evaluating the project to develop learning resources in educational institutions to promote learning management for student self-development, after implementing the project, teachers' opinions were at the highest level which passed the evaluation criteria. 3) Evaluation of suitability in terms of the process of evaluating learning resource development projects in educational institutions to promote learning management for student self-development, after implementing the project, teachers' opinions were at the highest level which passed the evaluation criteria. And .4) evaluating the appropriateness of the output of the evaluation of the project to develop learning resources in educational institutions to promote learning management for student self-development, after implementing the project, teachers' opinions were at the highest level and students' opinions were at the highest level which passed the evaluation criteria.

Keywords: Assessment Model CIPP, Tha Khlong Municipal School 1, Development of Learning Resources in Educational Institutions

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีความสลับซับซ้อนตลอดจนมีการแข่งขันมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงจากภายในภาคส่วนต่างๆ ของประเทศ หลากหลายรูปแบบ การที่จะพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (ญาณิศา ดวงสีทอง, 2561)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทยจัดการศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียนและมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน เน้นการฝึกปฏิบัติจริงจากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว และสามารถนำความรู้ไปบูรณาการใช้ในการชีวิตประจำวันได้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2550) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดกระบวนการเรียนรู้และ สาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายในรูปแบบต่างๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ จัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับ และติดตามประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของครูในฐานะผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

รู้จักคิด ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีความเข้าใจบทเรียนดีขึ้น และมีความสนุกสนานมีความสุขในการเรียนโดยใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2551) จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 ได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาได้สะท้อนความตื่นตัวที่จะปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักการศึกษาลดชีวิตที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษามุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้ ทุกประเภท ดังนั้น บทบาทของครูผู้สอนและผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องสู่การพัฒนาตนเองแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความสำคัญกับระบบการศึกษาโดยกำหนดไว้ในหมวด 3 นับเป็นการส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยสอดคล้องกับสถานะในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และการศึกษาทำให้คนในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีโอกาสรับรู้ข่าวสาร มีระบบการส่งข่าวสารที่รวดเร็วเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก สามารถสื่อสารกันได้ทันที สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดสังคมเปิดที่ทุกชาติสามารถเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้อย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นสื่อหรือเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนรู้ และปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้เรียนทุกเพศ ทุกวัยสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลาย สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา โอกาส และสถานที่ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นเครือข่ายคอมพิวเตอร์ขนาดใหญ่ที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงาน องค์กร และแหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ที่ไร้พรมแดนได้อย่างสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543)

โลกปัจจุบันเป็นโลกในยุคข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ การหลั่งไหลของข้อมูลข่าวสารจากทั่วโลกเข้าสู่ประเทศไทย ทำให้บทบาทของการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับกระแสของการเปลี่ยนแปลงเพราะความรู้และข่าวสารมีการเปลี่ยนแปลงเกิดเป็นความรู้ใหม่ตลอดเวลา การเรียนรู้ในปัจจุบันผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการด้านภาษา ห้องคอมพิวเตอร์อินเทอร์เน็ต เป็นต้น การที่ได้เรียนรู้จากแหล่งที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ นอกจากนี้ห้องปฏิบัติการต่างๆ ยังสามารถดึงการสอนจากในห้องเรียนไปสู่ประสบการณ์จริงเป็นห้องเรียนตามประสบการณ์จริงของชีวิตซึ่งอาจเป็นห้องเรียนตามธรรมชาติที่ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้ด้วยตนเองหรืออาจเป็นห้องปฏิบัติการต่างๆ ภายในสถานศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์และ

อินเทอร์เน็ต และห้องปฏิบัติการทางภาษา เป็นต้น ซึ่งเป็นห้องปฏิบัติการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี (คณะกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้, 2543)

โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้มีการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป้าหมายของโรงเรียนคือการมุ่งพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและสังคมโลก สำหรับการจัดการศึกษาที่ผ่านมาของโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายของเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาชาติกำหนด เนื่องจากมีปัจจัยหลายๆ ประการที่เป็นอุปสรรคและเกิดปัญหาในการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน นับว่าเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่ทางโรงเรียนต้องเร่งดำเนินการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่วนของนักเรียนขาดประสบการณ์ตรงจากการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนขาดการทำงานร่วมกันเป็นทีม ขาดการวางแผนในการทำงาน ไม่เห็นประโยชน์และคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาเองยังต้องการแหล่งเรียนรู้อีกจำนวนมาก และที่สำคัญก็คือ ขาดแนวทางและวิธีการที่ชัดเจนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้มีการดำเนินการจัดให้มีห้องปฏิบัติการเพื่อจัดการเรียนรู้ และศูนย์การเรียนรู้ให้นักเรียน แต่ในด้านการพัฒนาห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ตามแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียน พบว่า โรงเรียนจัดห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ได้เพียงบางส่วนและยังไม่เพียงพอแก่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีอยู่ยังไม่สมบูรณ์ ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ แต่โรงเรียนยังมีปัจจัยแวดล้อมซึ่งสามารถที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เพื่อใช้จัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพได้ และบุคลากรที่สามารถที่จะดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อให้สนองตอบต่อคำแนะนำของสำนักงานคณะกรรมการการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ที่ต้องการให้โรงเรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนโดยให้นักเรียนได้มีความคิดวิเคราะห์ โดยการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มากยิ่งขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2551) โครงการพัฒนาห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งเป็นแหล่งที่จะต้องมีการพัฒนาให้เป็นห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่กำหนดไว้ในมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 โดยให้ดำเนินการพัฒนาเพื่อให้เกิดห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ใหม่ๆ เพื่อเป็นการสร้างเสริมคุณลักษณะของนักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข โดยมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ การพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ การพัฒนาห้องคณิตศาสตร์ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ห้องปฏิบัติการทางภาษาและห้องศูนย์สารสนเทศการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุขสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนได้มากยิ่งขึ้น

จากความสำคัญและสภาพปัญหาของโรงเรียนดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นรองผู้อำนวยการสถานศึกษารับผิดชอบการบริหารงานวิชาการโรงเรียน จึงมีความต้องการที่จะประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่องโดยมีจุดเน้นที่สำคัญคือใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการเพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาวัตถุประสงค์การประเมิน คือ การให้สารสนเทศ

เพื่อการตัดสินใจ โดยมีแนวทางการประเมินในด้านต่างๆ โครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam เพราะรูปแบบการประเมินโครงการของ Stufflebeam เป็นรูปแบบการประเมินที่ได้รับความสนใจจากนักประเมินโครงการในปัจจุบันและเป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล/หรือสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม และเป็นรูปแบบที่ทำการประเมินอย่างครอบคลุมตั้งแต่วัตถุประสงค์ ปัจจัยที่ใช้ในโครงการ การดำเนินโครงการ ตลอดจนผลผลิตของโครงการ ผลของการประเมินจะทำให้ทราบข้อดี ข้อเสีย จุดเด่นจุดด้อยของแต่ละส่วนของระบบซึ่งจะสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้บริหารว่าควรจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงส่วนไหนของระบบจึงจะทำให้ระบบหรือโครงการมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความเหมาะสมในด้านบริบทของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมในด้านปัจจัยเบื้องต้นของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมในด้านกระบวนการของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
4. เพื่อประเมินความเหมาะสมในด้านผลผลิตของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพประเภทการวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP

1. ผู้ประเมินเลือกโมเดล CIPP ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) โดยพิจารณาผลกระทบ (Impact) ซึ่งจะประเมินความสอดคล้องของโครงการในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) การประเมินบริบท (Context Evaluation) ได้แก่ การประเมินความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของกระทรวงมหาดไทย และนโยบายของโรงเรียน 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ระยะเวลาและสถานที่ที่ใช้ดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3) การประเมินกระบวนการดำเนินตามโครงการ (Process Evaluation) ได้แก่ การประเมินการบริหารโครงการ ความร่วมมือของโรงเรียน ความร่วมมือจากผู้นำชุมชน ความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและ

เอกชน 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลสัมฤทธิ์ผลผลิตในการดำเนินงาน ความพึงพอใจของบุคลากร และผู้เกี่ยวข้องที่มีต่อโครงการ

2. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครู จำนวน 145 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2565 ที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 743 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

1. การประเมินความเหมาะสมในด้านบริบทของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการ ครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน

2. การประเมินความเหมาะสมในด้านปัจจัยเบื้องต้นของการประเมินโครงการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการ ครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน

3. การประเมินความเหมาะสมในด้านกระบวนการของการประเมินโครงการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการ ครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน

4. การประเมินความเหมาะสมในด้านผลผลิตของการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการ ครุมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งผ่านเกณฑ์ประเมิน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การประเมินความเหมาะสมด้านบริบทของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการ ครุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานมีประสบการณ์ในการพัฒนาห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมาแล้วหนึ่งปีการศึกษา เมื่อได้ศึกษาเอกสาร นโยบาย ตลอดจนได้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและปัญหาร่วมกันแล้วนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาต่อยอดทั้งด้านบริบท ปัจจัยพื้นฐาน กระบวนการ และผลผลิตได้อย่างเหมาะสม จึงส่งผลต่อการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ อัจฉริยนิช (2552) ได้วิจัยการประเมินโครงการเพิ่มพูนสมรรถภาพ School Net ประเทศไทย ศึกษากรณีระบบบริหารการเรียนการสอน ผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบริบท ด้าน

ปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ซึ่งพบว่ามีบริการด้านบทเรียนแก่ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของบทเรียน ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินความเหมาะสมด้านปัจจัยเบื้องต้นของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการ ครุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าหลังดำเนินโครงการแล้วทำให้ครุมีความต้องการในการวางแผน กำหนดแนวทาง และร่วมมือพัฒนาห้องแหล่งเรียนรู้ให้เป็นห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนที่มีคุณภาพยิ่งขึ้นทั้งด้านบริบท ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต สอดคล้องกับงานวิจัยของชูลีพร แก้วจำปา (2552) ผลการดำเนินงานตามโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้รับเงินสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชนในเรื่องทุนส่งเสริมการเรียนรู้ และการส่งเสริมการตลาด ทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมโครงการมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีย์ อัจฉริยวนิช (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่องโครงการเพิ่มพูนสมรรถภาพ School Net ประเทศไทย ศึกษากรณีระบบบริหารการเรียนการสอน ผลการประเมินโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินความเหมาะสมด้านกระบวนการ ของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการทุกกลุ่ม ครุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าโรงเรียนได้ดำเนินการโครงการพัฒนาห้องแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนเข้าใช้ห้องปฏิบัติการให้เกิดประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้อาจารย์ประเมินโครงการเมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนแล้วย่อมทำให้ได้ทราบถึงผลของการประเมินที่ก่อให้เกิดผลผลิตที่ดีได้ สอดคล้องกับพิสนุ พองศรี (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการโดยทั่วไปเห็นว่าควรจะมีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน ซึ่งอาจปรับ ข้าม ลดเพิ่มขั้นตอน หรือปรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์และขนาดของโครงการที่จะประเมิน เช่น การกำหนดค่าน้ำหนักอาจไม่มี หรือมีการกำหนดเกณฑ์อาจมีหลายระดับขั้นก็ได้ เป็นต้น หรือในบางขั้นตอนมีการสลับก่อนหลัง หรือเชื่อมโยงสลับไปมาบ้าง โดยเฉพาะขั้นตอนการศึกษาโครงการที่ประเมินกับการกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน ก็น่าจะเป็นการศึกษาโครงการก่อน แต่บางท่านกลับเห็นว่าน่าจะเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมินก่อน แล้วค่อยศึกษาสิ่งที่ประเมิน ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าจะกำหนดอะไรก่อนก็ได้ เพราะทั้ง 2 ขั้นตอนจะต้องเชื่อมโยงพึ่งพากันอยู่แล้วจึงทำให้โครงการนั้นประสบผลสำเร็จในการประเมินได้

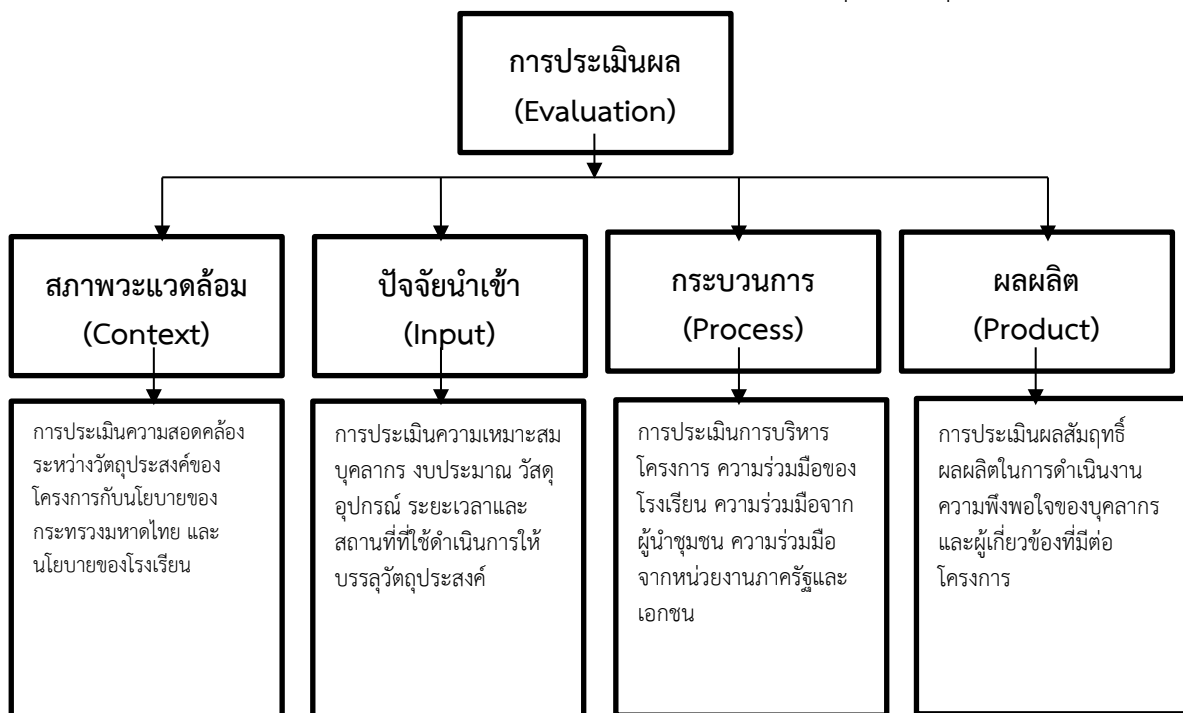
4. การประเมินความเหมาะสมด้านผลผลิตของโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียนโรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี หลังดำเนินโครงการทุกกลุ่ม ครุมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า โรงเรียนได้ดำเนินการโครงการ ในการพัฒนาห้องแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อมุ่งหวังให้นักเรียนเข้าใช้ห้องปฏิบัติการให้เกิดประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้อาจารย์ประเมินโครงการเมื่อได้ดำเนินการตามขั้นตอนแล้วย่อมทำให้ได้ทราบถึงผลของการประเมินที่ก่อให้เกิดผลผลิตที่ดีได้ สอดคล้องกับพิสนุ พองศรี (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการโดยทั่วไปเห็นว่าควรจะมีขั้นตอนที่สำคัญ 8 ขั้นตอน ซึ่งอาจปรับ ข้าม ลดเพิ่มขั้นตอน หรือปรับ

รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนได้ตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์และขนาดของโครงการที่จะประเมิน เช่น การกำหนดค่าน้ำหนักอาจไม่มี หรือมีการกำหนดเกณฑ์อาจมีหลายระดับชั้นก็ได้ เป็นต้น หรือในบางขั้นตอนมีการสลับก่อนหลัง หรือเชื่อมโยงสลับไปมาบ้าง โดยเฉพาะขั้นตอนการศึกษาโครงการที่ประเมินกับการกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมิน ก็น่าจะเป็นการศึกษาโครงการก่อน แต่บางท่านกลับเห็นว่าน่าจะเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์หรือประเด็นการประเมินก่อนแล้วค่อยศึกษาสิ่งที่ประเมินซึ่งผู้เขียนเห็นว่าจะกำหนดอะไรก่อนก็ได้ เพราะทั้ง 2 ขั้นตอนจะต้องเชื่อมโยงพึ่งพากันอยู่แล้วจึงทำให้โครงการนั้นประสบผลสำเร็จในการประเมินได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพันโทภูเบศวร์ ธรรมบุตร (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านผลผลิต พบว่า โดยรวมมีคุณภาพดีเป็นที่พอใจ นักศึกษาวิชาทหารที่ผ่านการฝึกตั้งแต่ชั้นปีที่ 3 ขึ้นไปจะมีความรู้พื้นฐานในวิชาทหารเบื้องต้น ความรู้ตามหลักสูตรนักศึกษาวิชาทหารมีความรู้ในวิชาเฉพาะเหล่านี้มีความเชื่อมั่นในกองทัพเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP เพื่อประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักเรียน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 สังกัดเทศบาลเมืองท่าโขลง อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สรุปลักษณะที่ 1

ภาพที่ 1 โครงสร้างของการประเมินผลตามรูปแบบซีป (CIPP Model)

จากภาพที่ 1 โครงสร้างของการประเมินผลตามรูปแบบซีป (CIPP Model) 4 ประเภท ดังนี้

1. การประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินความต้องการ หรือความจำเป็นเพื่อจัดทำโครงการหรือจัดลำดับความสำคัญของโครงการและกำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการต่างๆ การประเมินบริบททำได้โดยการศึกษาอิทธิพลหรือแรงกดดันต่างๆ ของสิ่งภายนอก

โครงการว่ามีหรือไม่ อย่างไร การศึกษานโยบายการศึกษาของประเทศ ปัญหาของสังคมที่มีผลกระทบต่อโครงการ หรืออาจประเมินโครงการเปรียบเทียบวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของโครงการว่าสอดคล้องกับความเป็นจริงและนโยบายหรือปรัชญาของสถาบันหรือหน่วยงานนั้นหรือไม่

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยที่เราต้องการมีอะไรบ้างพอเพียงหรือไม่ ภายใต้ปัจจัยนี้มีทางเลือกใดหรือโปรแกรมใดที่เราควรดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร เงิน วัสดุอุปกรณ์ จะช่วยให้ผู้ดำเนินการเลือกแผนจัดโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม หรือถ้าประเมินโครงการไปแล้ว ผลจากการประเมินปัจจัยก็จะได้คำตอบว่า การดำเนินงานโครงการที่ทำไปนั้นได้ดำเนินการตามแผนที่เหมาะสมหรือไม่ ปัจจัยเบื้องต้นที่ใช้พอเพียงหรือไม่

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินว่าได้นำโครงการ ไปปฏิบัติตามแผนที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินกระบวนการทำได้ 2 ลักษณะ คือ มีการประเมินการมาก่อนนำไปปฏิบัติจริง เป็นการวิเคราะห์ในเชิงความสัมพันธ์ตามหลักเหตุผลระหว่างจุดมุ่งหมายกับแนวปฏิบัติ ซึ่งอาจได้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติได้ลักษณะที่สองคือการประเมินกระบวนการขณะปฏิบัติอยู่โดยการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการการดำเนินโครงการอย่างมาก การให้ข้อติชมอย่างเหมาะสมและทันทั่วถึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของโครงการในที่สุด

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลลัพธ์ที่ได้ว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งอาจทำได้ทันทีที่โครงการสิ้นสุดและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานต่อมาภายหลังอีก 6 เดือน เป็นต้น การประเมินผลผลิตช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับการรับรอง เลิกล้ม หรือปรับขยายโครงการถ้ากระทำต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การกำหนดเป็นนโยบายในการพัฒนาโรงเรียน ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยทำการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นของโรงเรียนก่อนเสมอแล้วนำผลการวิเคราะห์ระดับปัญหาตามสภาพเป็นจริงที่สำรวจพบมาจัดลำดับความสำคัญร่วมกับกรรมการบริหารโรงเรียนเพื่อวางแผนพัฒนาความจำเป็น

1.2 ในการดำเนินงานประเมินโครงการ ควรให้คณะกรรมการดำเนินงานได้มีการติดตามผลและประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาระหว่างการดำเนินงานและรายงานผลหลังจากสิ้นสุดการดำเนินงาน

1.3 ควรมีการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องให้ครูทุกคนได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมประชุมสัมมนา ศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้มาพัฒนาห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ให้แก่ผู้เรียน

1.4 ครูควรให้นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและสร้างความรู้สึกร่วมกัน

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ขวัญกำลังใจ ยกย่อง ชมเชย แก่บุคลากรในโรงเรียนด้วยความจริงใจ ปลุกจิตสำนึกให้ทุกคนมีความรักและมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่ให้โอกาสแก่ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนางานและมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน

1.6 ควรนำผลที่ได้จากการประเมินนี้ไปปรับปรุง การดำเนินงานพัฒนาห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการใช้ห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนเหล่านั้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาค้นคว้าการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยการใช้วิจัยเชิงปฏิบัติการมาใช้ในห้องปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในโรงเรียน

2.3 ควรศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อเสนอแนะที่ดีไปปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- จิราวรรณ ศัพท์พันธุ์. (2553). **การประเมินผลโครงการตามยุทธศาสตร์อยู่ดีมีสุขของประชาชน ตำบลดงบังและตำบลหัวดง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชลีพร แก้วจำปา. (2552). **การประเมินผลโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในเขต อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ญาณิศา ดวงสีทอง. (2561). **การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนหนองไสพรเจริญวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ไทรนาถ โพธิ์รุกข์. (2554). **การประเมินโครงการโรงเรียนเพื่อนเด็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิพย์วรรณ อรุณศรี. (2545). **การใช้อินเทอร์เน็ตของอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิที่เข้าร่วมโครงการเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บรรจบ นาคำรอด. (2542). **การศึกษาสภาพทั่วไปปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาระบบการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด**. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2539). **การบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์.
- ปรีชา สามัคคี. (2552). **การพัฒนารูปแบบการประเมินแผนงานและโครงการในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พันโทภูเบศวร์ ธรรมบุตร. (2554). การประเมินโครงการฝึกนักศึกษาวิชาทหารของหน่วยฝึกนักศึกษาวิชาทหารจังหวัดทหารบกสกลนคร ค่ายกฤษณ์สีวะรา อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิสนุ พองศรี. (2550). การเขียนรายงานการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: พรอพเพอร์ตี้พรีน.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2551). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2542). **พลังการเรียนรู้ในกระบวนการทัศน์ใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2541). มิติคุณภาพของโรงเรียน. **วารสารสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา**. 15(2). 10-12.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **เด็กเรียนรู้ด้วยเครื่องมืออาชีพ**. กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พรีน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2550). **การวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2551). **คำรับรองสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา.
- อารีย์ อัจฉริยานิช. (2552). **การประเมินโครงการเพิ่มพูนสมรรถนะ School Net ประเทศไทยศึกษากรณีระบบบริหารการเรียนการสอน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา
ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่*
MATHEMATICS LEARNING MANAGEMENT FOR ELEMENTARY EDUCATIONAL
LEVEL OF PRIVATE SCHOOLS UNDER KRABI PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

¹อำนาจ วัฒนกรสิริ Amnat Wattanakornsiri ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ณกมล บุญชเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: kpd.amnat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการศึกษาเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 169 คน จาก และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ด้วยการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยเลือกแบบเจาะจง และขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบฯ มีกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าครู และครูวิชาคณิตศาสตร์ จำนวน 40 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกระบี่ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการการบริหาร POLC องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบไปใช้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารการจัดการเรียนรู้, วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่, โรงเรียนประถมศึกษา

*Received: March 31, 2024, Revised: April 26, 2024, Accepted: April 26, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีหนังสือ รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

Abstract

The objective of this research article was to study the management of new mathematics learning methods at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office. It was a combined research method between quantitative research and qualitative research. The research method consisted of 3 steps: Step 1: Study the conditions, problems, and management approaches for new mathematics learning at the primary level of private schools. Using questionnaires from a sample of 169 people and interviews with 6 key informants. Step 2: Develop a new mathematics learning management model at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office by interviewing with a semi-structured interview with 5 experts with a specific selection, and step 3, trial and evaluate the model with a sample group of 40 school directors, head teachers, and mathematics teachers. Quantitative data were analyzed using basic statistics such as percentages, means, and standard deviations and qualitative data analysis using content analysis. The research results found that a new mathematics learning management model at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office, there were 3 components: Component 1: Organizing new mathematics learning methods at the primary level of private schools under the Office of Education Krabi Province, Component 2: POLC management process, Component 3: Factors promoting new mathematics learning management at the primary level of private schools. The results of evaluating the feasibility and usefulness of using the model in overall, it was at the highest level.

Keywords: Model, Learning Management, New Mathematics Subject, Primary School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรค 2 และ 3 ได้กล่าวไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 22 ได้ระบุไว้อีกว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยทุกช่วงวัยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมี

สุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัวยุคใหม่ เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ พัฒนาตนเองได้ต่อเนื่อง ตลอดชีวิต รวมถึงมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ พัฒนาผู้เรียนและเยาวชนให้เป็นคนดี ฉลาด รอบรู้ และสามารถเป็นอนาคตของชาติได้ เยาวชนไทยจะรู้จักการพึ่งพาตนเอง มีความซื่อสัตย์ วินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ มีสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย โดยมีหลักการสำคัญคือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยคนมีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมคุณธรรม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นการวางรากฐานที่เพียงพอสำหรับเยาวชนทุกๆ คน ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เน้นให้คนมีปัญญา เน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เน้นการศึกษาผ่านปวงชน (Education for All) เน้นการร่วมมือจากปวงชน (All for Education) เน้นวิธีการเรียนรู้ (Learning how to learn) และเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Cooperative and Collaborative Learning) รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีทักษะในการประกอบอาชีพและความมั่นคงในการดำรงชีวิต (พิมพ์นธ์ เตชะคุปต์, 2558) การบริหารจัดการการเรียนรู้ของสถานศึกษาในปัจจุบันนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ซึ่งสิ่งสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนไทยให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานสูงขึ้นเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับนานาชาติอารยประเทศ การเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งระบบให้พร้อมรับมือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ตามศตวรรษที่ 21 และจัดการศึกษาสู่ไทยแลนด์ยุค 4.0 ซึ่งต้องมีการพัฒนาระบบการจัดการศึกษา บริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนในยุคสภาวะวิกฤติของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 (COVID - 19) การยกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล รวมถึงการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ และการจัดการระบบคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาจึงถือเป็นกระบวนการและเป้าหมายที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุถึงคุณภาพที่กำหนดไว้ สนองต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเป็นพลเมืองโลกนำไปสู่มาตรฐานสากล (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2552) ที่เสนอเชิงนโยบายว่า คุณภาพที่ควรปรับปรุงด้านผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น สำหรับคุณภาพที่ควรปรับปรุงด้านครู คือ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพดังกล่าว

การสร้างความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิชาคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์จึงเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาต่อไป ซึ่งเป็นทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะ 3Rs + 8Cs ซึ่ง 3R คือ Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) รวมทั้ง 8C ได้แก่ 1) Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) 3) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม และต่างกระบวนทัศน์) 4) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 5) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) 7) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) และ 8) Compassion (ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม) (วิจารณ์ พานิช, 2558)

การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ มีความสำคัญอย่างมากที่ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดและมีเหตุผล ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การให้เหตุผลอย่างถูกต้องและชัดเจน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบวนการคิดและการให้เหตุผลนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำและต่อเนื่อง ดังนั้น ครูควรสร้างควมมุ่งเน้นสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์ ดังที่ Niss (2003) กล่าวว่า สมรรถนะด้านคณิตศาสตร์เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้คณิตศาสตร์ทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งอยู่ในและนอกขอบเขตทั่วไปทางคณิตศาสตร์ รวมถึงการใช้วิชาคณิตศาสตร์เพื่อตัดสินใจและให้เหตุผล กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนผู้เรียนควรมีความสามารถในการใช้คณิตศาสตร์และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หากครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์หาคำตอบหรือสรุปเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ตลอดจนยอมรับหรือปฏิเสธข้อสรุปได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล (Dressel & Lewis, 1995) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ยังประสบปัญหา เนื่องจากครูส่วนมากยังใช้วิธีการสอนให้ท่องจำมากกว่าการใช้คณิตศาสตร์และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ในระดับนานาชาติ PISA (Program for International Student Assessment) ในปี พ.ศ. 2561 โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กล่าวว่า นักเรียนไทยอายุ 15 ปีมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ที่ 419 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกจาก 79 ประเทศที่ 489 คะแนน จากประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) (ข่าวบีบีซี, 2561) และผู้เรียนของไทยยังมีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์ไม่สูงพอที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ หรือประเทศในแถบยุโรป ปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของประเทศไทยจึงควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งในเรื่องครู ทรัพยากรการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการด้านต่างๆ ภายในห้องเรียนและโรงเรียน (สุนทรีย์ ปาลวัฒน์ชัย, 2559)

โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา (ป. 1- 6) มีจำนวน 37 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565) ได้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้

และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและเป็นพลเมืองที่ดีของโลกซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึงเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม) มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต การบริหารจัดการการศึกษาหรือการบริหารที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทบทวนบทบาทและพัฒนาสมรรถนะ คือ ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง รู้จักใช้ภาวะผู้นำ สร้างการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายและความคาดหวังที่ชัดเจน เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหาร (Direction Setter) มีความสามารถกระตุ้นคน (Leader Catalyst) เป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจ (Decision Maker) มีความสามารถในการจัดองค์กร (Organizer) เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) ให้ความร่วมมือ (Coordinator) ติดต่อสื่อสารที่ดี (Communication) แก้ปัญหาขัดแย้งในองค์กรได้ (Conflict Manager) สามารถบริหารปัญหาต่างๆ ได้ (Problem Manager) รู้จักวิเคราะห์และจัดระบบงาน (System Manager) มีความสามารถในด้านวิชาการทั้งการเรียนและการสอน (Instructional Manager) มีความสามารถบริหารงานบุคคล (Personnel Manager) การบริหารทรัพยากร (Resource Manager) การประเมินผลงาน (Appraiser) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นผู้นำในสังคมได้ (Ceremonial Head) (จรรยา วัฒนา, 2552)

จากผลการทดสอบ O-Net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ระดับจังหวัด จำแนกรายสังกัด พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.09 วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.44 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.94 และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.43 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องพัฒนาให้มีระดับคะแนนสูงขึ้น ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบปัญหาคือ ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาศักยภาพครูให้สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับเนื้อหา และควรมีการติดตามดูแลจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังพบว่า ขาดครูที่มีความชำนาญทางด้านทักษะคณิตศาสตร์ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนด้วย (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่, 2564) ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนเอกชนของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ เป็นไปตามมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการพัฒนาการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ ผู้เรียนตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และเกณฑ์คุณภาพของโรงเรียนเอกชนที่กำหนดไว้ เกิดการพัฒนาโรงเรียนให้ก้าวหน้าประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ ตระหง่าน (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ 2) การนิเทศภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 4) การจัดบรรยากาศทางวิชาการโดยแต่ละด้านมีหัวข้อย่อยเกี่ยวกับการบริหาร

ตามหลักการของ POIC ซึ่งได้แก่ P (Planning) การวางแผน O (Organizing) การจัดองค์การ I (Influencing) การใช้อิทธิพล และ C (Controlling) การควบคุม และสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพันธ์ นาทองไชย (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 5) ขั้นตอนของรูปแบบ 6) ระบบสังคม 7) หลักการตอบสนอง 8) ระบบการสนับสนุน

ผู้วิจัยในฐานะดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งที่เปิดสอนในระดับอนุบาลถึงระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยการเบื้องต้น (Preliminary Study) จากพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อำนวยการ และผู้จัดการโรงเรียนเอกชนที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ยังต้องพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ให้ผู้เรียนมีมีโนทัศน์ สร้างกระบวนการคิด และให้เหตุผลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ยังเน้นท่องจำเพื่อนำไปสอบซึ่งเป็นวิธีแบบเก่า ซึ่งต้องมีการปรับและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์จะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างคุณภาพ และเป็นแนวทางในการศึกษาต่อในระดับสูง รวมถึงช่วยสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์ เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และประเทศชาติ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) โดยนำเทคนิคการวิจัยเชิงปริมาณและเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพมาผสมผสานวิธีในการทำวิจัย มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มีการดำเนินการใน 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและกำหนดกรอบ

ประเด็นคำถามสำหรับการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน

ส่วนที่ 2 การศึกษาสภาพ ปัญหา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 37 คน หัวหน้าครู จำนวน 37 คน และครูวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาโรงเรียนละ 6 คน เป็นจำนวน 222 คน รวมทั้งสิ้น 296 คน จาก 37 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าครู และครูวิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 169 คน จาก 37 โรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าครู 1 คน และครูวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาโรงเรียนละ 2 หรือ 3 คน (ให้ครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 169 คน)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) การวัดและประเมินผล 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4. การควบคุม (Controlling)

ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนศึกษานิเทศก์ และหัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้างาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานการศึกษา ระดับดีหรือดีเยี่ยม

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มีดำเนินการ ดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยนำผลการศึกษาตามขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด หลักการ และทฤษฎีที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 แล้วนำผลการวิเคราะห์

และสังเคราะห์ดังกล่าวมาเป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

2. ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ด้านความถูกต้องและความเหมาะสม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความถูกต้อง และความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

1. นำรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ไปทดลองใช้กับโรงเรียนสาธิตกระบี่ ตั้งอยู่ที่ถนน มหาราช ซอย 41 อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และกำกับติดตามอย่างใกล้ชิด เป็นระยะเวลา 1 ภาคเรียน เมื่อเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว ผู้วิจัยจะประเมินความพึงพอใจ (ความเป็นประโยชน์และข้อจำกัด) ของผู้ร่วมทดลอง ใช้รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

2. การประเมินความพึงพอใจของผู้ร่วมทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยผู้บริหาร หัวหน้าครู และครูวิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้แบบ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form)

3. ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มีการดำเนินการดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 37 คน หัวหน้าครู จำนวน 37 คน และครูวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาโรงเรียนละ 6 คน เป็นจำนวน 222 คน รวมทั้งสิ้น 296 คน จาก 37 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 10 คน หัวหน้าครู จำนวน 10 คน และครูวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาโรงเรียนละ 2 คน เป็นจำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน จาก 10 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานการศึกษาในระดับดีหรือดีเยี่ยม

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจของผู้ใช้ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 1) ด้านหลักสูตร จำนวน 10 ตัวชี้วัด 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 ตัวชี้วัด 3) ด้านสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน/สารสนเทศ จำนวน 7 ตัวชี้วัด 4) ด้านการวัดและประเมินผล จำนวน 7 ตัวชี้วัด 5) ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ จำนวน 7 ตัวชี้วัด 6) ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 8 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) มี 5 ตัวชี้วัด 2) การจัดองค์กร (Organizing) มี 5 ตัวชี้วัด 3) การนำปฏิบัติ (Leading) มี 5 ตัวชี้วัด 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) มี 5 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาความเป็นผู้นำของครู จำนวน 5 ตัวชี้วัด 2) ทักษะการคิดเพื่ออนาคต จำนวน 5 ตัวชี้วัด 3) การเรียนรู้นวัตกรรมใหม่/ทักษะการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ตัวชี้วัด 4) การพัฒนาครูมืออาชีพ จำนวน 5 ตัวชี้วัด

ผลการทดลองและประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 11 เชียงใหม่ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า ผู้ใช้รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ท่าน

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ไปใช้ในภาพรวม พบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ในภาพรวม

องค์ประกอบของรูปแบบฯ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักสูตร	4.65	0.55	มากที่สุด	4.58	0.47	มากที่สุด
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.70	0.53	มากที่สุด	4.63	0.49	มากที่สุด
3. สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.76	0.65	มากที่สุด	4.70	0.56	มากที่สุด
4. การวัดและประเมินผล	4.72	0.16	มากที่สุด	4.70	0.18	มากที่สุด
5. การจัดแหล่งเรียนรู้	4.60	0.45	มากที่สุด	4.62	0.41	มากที่สุด
6. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้	4.63	0.58	มากที่สุด	4.70	0.65	มากที่สุด

7. การวางแผน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
8. การจัดการองค์กร	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
9. การนำปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
10. การควบคุม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
11. พัฒนาความเป็นผู้นำของครู	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
12. ทักษะการคิดเพื่ออนาคต	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
13. การเรียนรู้นวัตกรรมใหม่	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
14. พัฒนาครูมืออาชีพครู	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.86	0.50	มากที่สุด	4.85	0.45	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

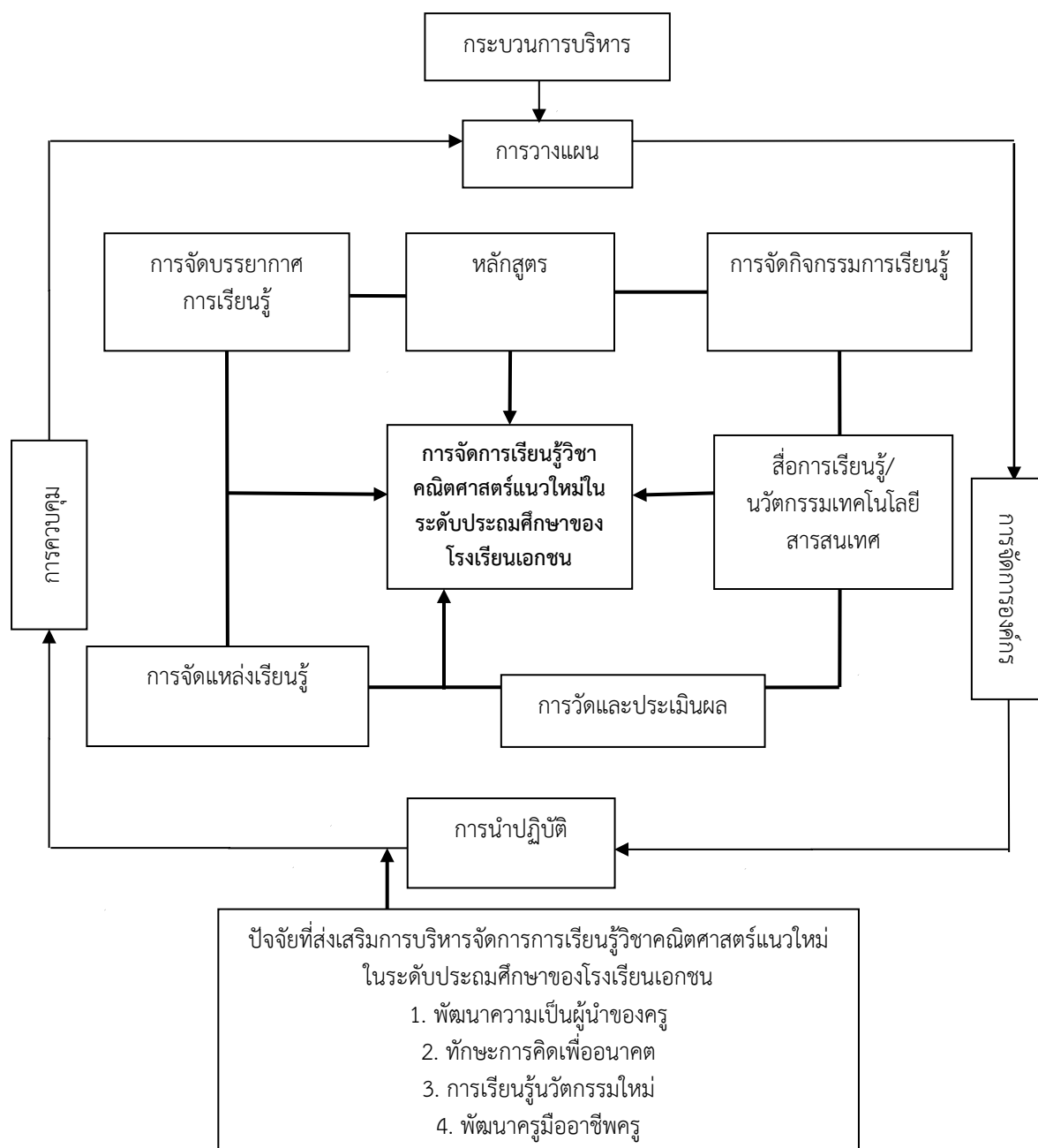
รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร จำนวน 10 ตัวชี้วัด 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 10 ตัวชี้วัด 3) ด้านสื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 7 ตัวชี้วัด 4) ด้าน การวัดและประเมินผล จำนวน 7 ตัวชี้วัด 5) ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ จำนวน 7 ตัวชี้วัด 6) ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 8 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ กระบวนการการบริหาร POLC ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) มี 5 ตัวชี้วัด 2) การจัดองค์กร (Organizing) มี 5 ตัวชี้วัด 3) การนำปฏิบัติ (Leading) มี 5 ตัวชี้วัด และ 4) การควบคุม (Controlling) มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ 1) การพัฒนาความเป็นผู้นำของครู จำนวน 5 ตัวชี้วัด 2) ทักษะการคิดเพื่ออนาคต จำนวน 5 ตัวชี้วัด 3) การเรียนรู้นวัตกรรมใหม่/ทักษะการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 5 ตัวชี้วัด 4) การพัฒนาครูมืออาชีพครู จำนวน 5 ตัวชี้วัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนางานวิชาการ มีการติดตามการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้สอดคล้องกันทั้งคำอธิบายรายวิชา โครงสร้างรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ลงสู่แผนการจัดการเรียนรู้ ทำการนิเทศและประเมินผลเป็นระยะ PLC นำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา ครูและนักเรียน มีส่วนร่วมกิจกรรมเปิดห้องเรียนให้ครูภายในโรงเรียนและ ผู้ปกครองร่วมประเมินเพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติม ผู้บริหารมีวิธีการเปลี่ยนแนวความคิดของครูโดยการจัด กิจกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการจำเป็นอย่างที่จะต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิดแบบเดิมๆ และให้ครูได้คำนึงว่าครูทุกท่านจะต้องเป็นผู้นำของการพัฒนาแนวคิด พัฒนาครูเป็นครูมืออาชีพ ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์โลก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ ตระหง่าน (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ 2) การนิเทศ ภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) การจัดบรรยากาศทางวิชาการ โดยแต่ละด้านมีหัวข้อย่อยเกี่ยวกับการบริหารตามหลักการของ POIC ซึ่งได้ แก่ P (Planning) การวางแผน O (Organizing) การจัดองค์กร I (Influencing) การใช้อิทธิพล และ C (Controlling) การควบคุม ซึ่งมีผลการ ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

ส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมของระดับความเป็นไปได้สูงสุดในระดับมากที่สุด และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพันธ์ นาทองไชย (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนการที่รูปแบบมีหลักการบริหารแบบ POLC นั้นมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต และคณะ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ประกอบด้วย (1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล (4) สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ (5) การจัดแหล่งเรียนรู้ (6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 2) องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้ (Knowledge) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) 3) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ หมายถึง โครงสร้างที่แสดงถึงองค์ประกอบและความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของโครงสร้าง เพื่อช่วยให้กระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูของสถานศึกษาได้ศึกษา วิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การชี้นำ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) การวัดและประเมินผล 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยครูจัดกิจกรรมเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติที่กำหนดไว้ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้คณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน
สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรทำความเข้าใจกับครูผู้สอนให้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญใน

การพัฒนาการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์แนวใหม่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ในการนำรูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ไปใช้ โดยสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้กับหน่วยงานอื่นๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในระดับต่างๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การ สถานศึกษาในสังกัดต่างๆ กันเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ข่าวบีบีซี. (2561). ผล PISA พบการอ่านของนักเรียนไทยแยลงเรื่อยๆ ส่วนคณิต-วิทย์ไม่เปลี่ยนแปลง. แหล่งที่มา <http://www.bbc.com/thai/international>. สืบค้นเมื่อ 26 มิ.ย. 2565.
- จ ร ญ ุ วัฒนา. (2552). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. แหล่งที่มา http://drweerapong.blogspot.com/2015/02/blog-post_41.html. สืบค้นเมื่อ 22 มี.ค. 2564.
- จักรพันธ์ นาทองไชย. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. รายงานวิจัย. ภาพสันธุ์: โรงเรียนห้วยวังวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสันธุ์ เขต 2.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้. 1(2). 1-14.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2555). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในหลักวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). **รายงานประจำปี 2551**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่. (2564). **เอกสารเผยแพร่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่**. แหล่งที่มา www.kbipeo.moe.go.th/category/เอกสารเผยแพร่/. สืบค้นเมื่อ 16 ก.ย. 2564.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(3). 351-362.
- สุเทพ ตระหง่าน. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**. 8(2). 157-172
- สุนทรีย์ ปาลวัฒน์ชัย. (2559). **การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Dressel, P. & Lewis, B. M. (1995). **General Education: Exploration in Evaluation**. 2nd ed. Washington, DC: American Council on Education Boston.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Niss, M. (2003). **Mathematical Competencies and The Learning of Mathematics: The Danish KOM Project**. From www.math.chalmers.se/ Retrieved June 27, 2022.

การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 *

USING GAMIFICATION TO DEVELOP ENGLISH VOCABULARY LEARNING ABILITY FOR MATHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

¹วิจิตรแข เชนปรหมกิจ Wijitkhae Chenparamakit ²วิภารัตน์ มุสิกเงจริญ Wiparat Moosikajaroen

³นพวรรณ ฉิมรอยลาภ Nopphawan Chimroylarp

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: wijitkhae.c@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 2) แบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความพึงพอใจต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, เกมมิฟิเคชัน

Abstract

The purposes of this research were to: 1) develop English vocabulary learning ability for Mathayomsuksa 1 students by using gamification and 2) study Mathayomsuksa 1 students' satisfaction towards English vocabulary learning by using gamification. This research was an quasi- experimental research based on one- group pretest- posttest design. The research instruments were: 1) lesson plans of English vocabulary learning by using gamification 2) the pre- test and post- test for English vocabulary 3) a satisfaction questionnaire towards English vocabulary learning by using gamification. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation (S.D.) and t-test for dependent samples. The research results were: 1) The students' English vocabulary learning ability by using gamification were significantly higher than

*Received: September 13, 2023, Revised: November 21, 2023, Accepted: November 21, 2023.

before at the .05 level. 2) The students' satisfaction towards English vocabulary learning by using gamification were at high level.

Keywords: English Vocabulary, English Vocabulary Learning Ability, Gamification

บทนำ

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ โดยการจัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนวิชา ภาษาอังกฤษทุกระดับชั้น เริ่มตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานที่ดีในการใช้ภาษาอังกฤษ และมุ่งหวังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาอังกฤษ สามารถใช้ภาษาอังกฤษสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ประกอบอาชีพ ตลอดจนเป็นแนวทางในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ความสำคัญของคำศัพท์นั้น Laufer (1996) กล่าวว่า หากขาดความสามารถด้านคำศัพท์ก็จะเป็นไป ได้ยากที่จะเข้าใจเนื้อความ ไม่ว่าจะเป็นผู้เรียนภาษาหรือแม้กระทั่งเจ้าของภาษา ซึ่งสอดคล้องกับ Llach and María (2005) ที่กล่าวว่า คำศัพท์เป็นส่วนแรกของการเรียนภาษา เพราะคำศัพท์เป็นส่วนสำคัญของการสื่อสาร เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความหมาย หากปราศจากคำศัพท์ ไวยากรณ์ก็เป็นเพียงกฎที่ไม่มี ความหมาย ซึ่งคำศัพท์ที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนนั้น ควรเป็นคำศัพท์ที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์และความ สนใจของผู้เรียน และผู้เรียนได้มีโอกาสนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นคำศัพท์ที่อยู่ในหนังสือเรียน สื่อการสอน ตัวผู้เรียน หรือครูผู้สอน

จากที่ผู้วิจัยทำหน้าที่ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รายวิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 3.00 จำนวนมาก (โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์, 2565) และ จากการสอบถามครูผู้สอน พบว่าคะแนนที่ได้น้อยส่วนใหญ่มาจากปัญหาเรื่องคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งคำศัพท์ เป็นพื้นฐานที่ควรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก เพื่อนำไปใช้ร่วมกับทักษะภาษาอังกฤษ ฟัง พูด อ่าน เขียน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับกิจกรรมที่ช่วยในการ เรียนรู้ พบว่า เกมมิฟิเคชัน (Gamification) คือ การนำรูปแบบของเกมมาประยุกต์เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อให้ท้าทายและสนุกสนาน โดยจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ดี (Ian, 2013) สอดคล้องกับ Gabe (2013) ที่นำเกมมาใช้กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการ ทำงานและการแก้ปัญหา โดยเกมมิฟิเคชัน ไม่จำเป็นต้องเป็นการเล่นเกมจริงๆ แต่เป็นการประยุกต์ใช้เทคนิค การจูงใจของการเล่นเกม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในกิจกรรมต่างๆ กลยุทธ์หลักในการจูงใจของการเล่นเกม คือ การให้รางวัลแก่ผู้เล่นที่ทำภารกิจสำเร็จ โดยรางวัลประกอบด้วยคะแนน (Points) สัญลักษณ์แห่ง ความสำเร็จ (Achievements badges) และระดับความสามารถ (Levels) โดยการแข่งขันคือ ส่วนประกอบที่ สำคัญของเทคนิคเกมมิฟิเคชัน ผู้เล่นทุกคนจะพยายามทำให้ตนเองได้รับรางวัลเพื่อการเป็นผู้ชนะ (Hee and Jae, 2014)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการ เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการ พัฒนาภาษาอังกฤษต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (The One Group Pretest Posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนการวิจัย
 - 1.1 อธิบายเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยมีจุดประสงค์การจัดการเรียนรู้ ศึกษาใบงานประกอบ การประเมินผล และข้อตกลงต่างๆ ในชั้นเรียน
 - 1.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) ด้วยแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์ ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 20 คน
 - 1.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 แผน 10 ชั่วโมง
 - 1.4 ทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ด้วยแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์ เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันใช้สลับข้อคำถามและคำตอบกับแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test)
2. ตัวอย่างที่ใช้ครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้อง 3 โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์ จำนวน 20 คน ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษ 2 รหัส อ21102 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเป็นห้องเรียนที่ผู้วิจัยสอน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ 2) แบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ฉบับก่อนเรียน และฉบับหลังเรียน (จำนวน 1 ฉบับ) 3) แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยมีการสร้างเครื่องมือทั้ง 3 ชนิดมีขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 3.1 การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้
 - 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
 - 2) ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร

3) ศึกษาการใช้เกมมิฟิเคชันและการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4) กำหนดรูปแบบของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยยึดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์เป็นหลัก ประกอบด้วย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ สื่อและแหล่งการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง กิจกรรมเสนอแนะ และการบันทึกผลหลังการสอน

5) คัดเลือกเนื้อหาที่จะใช้ในการสอน โดยนำมาจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต สิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน และพิจารณาตามความง่าย จำนวนคำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์ ดังนี้

ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดการเรียนรู้การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาภาษาอังกฤษ 2 รหัสวิชา อ21102 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 5 แผน รวม 10 คาบ (คาบเรียนละ 50 นาที)

ตารางที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้	จำนวนคำศัพท์ (คำ)	จำนวน (คาบ)
1. สัตว์ (Animals)	20	2
2. ผักและผลไม้ (Vegetables and Fruits)	20	2
3. อาชีพ (Occupations)	15	2
4. ยานพาหนะ (Transports)	15	2
5.กิจวัตรประจำวัน (Routine)	20	2
รวม	90	10

6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยปรับแก้แผนการสอนตามคำแนะนำของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหาและการใช้ภาษา

7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน และครูวิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษที่จบการศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนภาษาอังกฤษ และสาขาหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 คน เพื่อประเมินแผน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ (อุเทน ปัญโญ, 2550) จากนั้นนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยใช้เกณฑ์การแปลความหมายแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

8) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.00 มีความเหมาะสมมาก แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 2.92 มีความเหมาะสมมาก แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 2.80 มีความเหมาะสมมาก แผนการจัดการเรียนรู้

ที่ 4 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.00 มีความเหมาะสมมาก และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม 3.00 มีความเหมาะสมมาก

9) นำผลความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขรายละเอียดของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้แผนการจัดการเรียนรู้มีความถูกต้องสมบูรณ์

10) นำแผนการจัดการเรียนรู้การใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยกับนักเรียนตัวอย่าง

3.2 การสร้างแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน แบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือกเพื่อการศึกษา ดังนี้

1) ศึกษาหลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และจุดประสงค์เพื่อสร้างแบบทดสอบ

2) ศึกษาเอกสาร ตำรา เกี่ยวกับหลักการและการสร้างแบบทดสอบ การประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

3) สร้างแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบชุดเดียวกัน ใช้สลับข้อคำถามและคำตอบ ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้ครอบคลุมเนื้อหาและตัวชี้วัด เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปใช้จริง จำนวน 20 ข้อ

ตารางที่ 2 กำหนดแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	จำนวนข้อสอบ (ข้อ)	
		ออก	ใช้
1. Animals	นักเรียนสามารถบอกลักษณะของสัตว์เลี้ยงในฟาร์มและสัตว์ป่าได้	6	3
2. Fruits & Vegetables	นักเรียนสามารถบอกลักษณะของผักและผลไม้ได้	6	5
3. Occupations	นักเรียนสามารถบอกลักษณะงานของแต่ละอาชีพได้	6	4
4. Transports	นักเรียนสามารถบอกลักษณะของยานพาหนะได้	6	5
5. Routine	นักเรียนสามารถเรียงลำดับกิจวัตรประจำวันก่อน-หลังได้	6	3
รวม		30	20

4) นำแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน และครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ ที่จบการศึกษาปริญญาโทบัณฑิต สาขาการสอนภาษาอังกฤษ และสาขาหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ เมื่อบันทึกผลการพิจารณาการลงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คนแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558) ระหว่างแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษกับตัวชี้วัดการเรียนรู้ที่ต้องการวัด แล้วคัดเลือกแบบทดสอบ ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แปลผลได้ว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5) นำแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษมาแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและคัดเลือกข้อคำถามที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จากจำนวน 30 ข้อ เหลือจำนวน 22 ข้อ

6) ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบภาษาอังกฤษ จำนวน 22 ข้อ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR – 20 มีค่า 0.92 มีความเชื่อมั่นสูง ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) มีค่า 0.49 จำแนกได้ดีมาก และค่าดัชนีความยากง่าย (Difficulty) มีค่า 0.51 มีความยากพอเหมาะ

7) คัดเลือกแบบทดสอบที่ใช้จริง จำนวน 20 ข้อ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตร KR – 20 มีค่า 0.96 มีความเชื่อมั่นสูง ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) มีค่า 0.52 จำแนกได้ดีมาก และค่าดัชนีความยากง่าย (Difficulty) มีค่า 0.51 มีความยากพอเหมาะ นำไปทดลองใช้กับนักเรียนตัวอย่าง

3.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1) ศึกษาแนวทางการสร้างเครื่องมือจากเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

2) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เป็นแบบสอบถามแบบแบ่งเป็น 3 ด้านคือ (1) ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ (2) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ และ (3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ จำนวนทั้งหมด 10 ข้อ แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือ การแปลความหมายแบบวัดความพึงพอใจ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

3) นำแบบสอบถามความพึงพอใจมาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยนำแบบวัดความพึงพอใจให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 1 คน และครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ ที่จบการศึกษาปริญญาโท สาขาการสอนภาษาอังกฤษ และสาขาหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์ค่า IOC (Item Objective Congruence Index) ของแบบสอบถามความพึงพอใจเป็นรายข้อ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 แปลผลได้ว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่แก้ไขปรับปรุงอย่างสมบูรณ์ จัดทำเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจฉบับจริงแล้วนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยทำตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.1 นำแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ที่สร้างขึ้นไปทดสอบนักเรียนก่อนเรียนเพื่อวัดความสามารถก่อนการเรียนของนักเรียน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 40 นาที

3.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 10 คาบ จำนวน 5 แผน (คาบเรียนละ 50 นาที)

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ชุด 20 ข้อ ใช้ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนเป็นข้อสอบชุดเดียวกัน

3.4 ทดสอบนักเรียนหลังการสอน เพื่อวัดความสามารถหลังการเรียนของนักเรียน โดยใช้เวลาในการทดสอบ 40 นาที

3.5 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยวิเคราะห์ด้วยตนเองและใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

4.1 การวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยแบ่งหัวข้อได้ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลของแผนการจัดการเรียนรู้ เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ แล้วนำมาแปลความหมายค่าคะแนนเฉลี่ยโดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย 3 ระดับ 2) การวิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ โดยใช้สถิติ ดังนี้ (1) ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ IOC (2) ค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) (3) ค่าความเชื่อมั่น KR – 20 สำหรับแบบทดสอบแบบปรนัย 3) การวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดความพึงพอใจต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ IOC

4.2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลความหมายค่าระดับตามเกณฑ์ (มาเรียม นิลพันธุ์, 2558)

4.3 การวิเคราะห์ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้การทดสอบค่า T-Test แบบ Dependent เพื่อตรวจสอบความมีนัยสำคัญ ความแตกต่างทั้งก่อนและหลังเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ทำแบบทดสอบคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกัน จากนั้นจึงหาผลต่างของคะแนน (D) จากการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน แล้วนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลจากการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนเรียนและหลังเรียน และผลต่าง (D) ของคะแนนในการทดสอบ

นักเรียนคนที่	คะแนน Pre-test (20)	คะแนน Post-test (20)	ผลต่าง (D)
1	13	20	7
2	9	13	4
3	6	9	3
4	3	16	13
5	12	20	8
6	5	10	5
7	5	20	15

8	6	19	13
9	2	10	8
10	8	20	12
11	7	19	12
12	4	10	6
13	9	20	11
14	4	19	15
15	7	15	8
16	13	16	3
17	6	14	8
18	2	7	5
19	4	10	6
20	4	10	6
ค่าเฉลี่ย	6.45	14.85	8.40

จากตารางที่ 3 พบว่า พัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของกลุ่มตัวอย่างทุกคนสูงขึ้นหลังจากที่เรียนด้วยเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน คะแนนเต็ม 20 คะแนน ค่าผลต่างของคะแนนสูงสุดเท่ากับ 15 คะแนน และผลต่างต่ำสุดเท่ากับ 3 คะแนน ซึ่งเห็นได้ว่า นักเรียนทุกคนสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนมากกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ในการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	(S.D)	(D)	S.D (D)	t	df	sig
ก่อนเรียน	20	6.45	3.35	8.40	3.86	9.7371	19	0.0000
หลังเรียน	20	14.85	4.61					

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนเท่ากับ 14.85 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 6.45 คะแนนผลต่างเฉลี่ย (D) ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 8.40 ค่าทดสอบ t เท่ากับ 9.7371 แสดงว่าการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($P < 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ทำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังจากนั้นนำมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าระดับค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบสอบถามความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

ข้อความ	$\bar{X}$	S.D.	ลำดับที่	ความหมาย
1. ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้				
1.1 ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน	4.35	0.85	3	มาก
1.2 กิจกรรม/ภาระงาน การใช้เกมมิฟิเคชันทำให้นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น	4.50	0.81	1	มากที่สุด
1.3 กิจกรรมกระตุ้นความสนใจ ช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายความกังวล	4.35	0.91	3	มาก
1.4 การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ	4.45	0.86	2	มาก
1.5 กิจกรรมเกมมิฟิเคชันมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.50	0.81	1	มากที่สุด
รวมด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้	4.43	0.85	2	มาก
2. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้				
2.1 ครูแสดงความเป็นกันเองกับนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกทางภาษาอย่างเต็มที่	4.45	0.86	2	มาก
2.2 ห้องเรียนมีอุปกรณ์การสอนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	4.50	0.81	1	มากที่สุด
รวมด้านบรรยากาศการเรียนรู้	4.48	0.84	1	มาก
3. ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้				
3.1 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าและมั่นใจในการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.40	0.92	2	มาก
3.2 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน	4.45	0.92	1	มาก
3.3 การเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ	4.45	0.92	1	มาก
รวมด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้	4.43	0.92	2	มาก
รวมทั้ง 3 ด้าน	4.44	0.87		มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.44, S.D = 0.87) นอกจากนี้ จากการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1) ด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.85) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 1.2 กิจกรรม/ภาระงาน การใช้เกมมิฟิเคชันทำให้นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น และข้อ 1.5 กิจกรรมเกมมิฟิเคชันมีความเหมาะสมกับเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D = 0.81) อันดับรองลงมาคือ ข้อ 1.4 การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมเกมมิฟิเคชัน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D = 0.86) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อ 1.1 ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D = 0.85) และข้อ 1.3 กิจกรรมกระตุ้นความสนใจช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายความกังวลอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D = 0.91)

2) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.48, S.D = 0.84) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 2.2 ห้องเรียนมีสื่อการสอนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50, S.D = 0.81) อันดับสอง คือ ข้อ 2.1 ครูแสดงความเป็นกันเองกับนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกทางภาษาอย่างเต็มที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D = 0.86)

3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ โดยรวมแล้วกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X}$ = 4.43, S.D = 0.92) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ข้อ 3.2 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน และข้อ 3.3 การเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.45, S.D = 0.92) อันดับสอง คือ ข้อ 3.1 ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความกล้าและมั่นใจในการเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.40, S.D = 0.92)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยมีการวางแผนการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบขั้นตอน โดยการจัดทำแผนการเรียนรู้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ทำให้ได้แผนการสอนที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อการเรียนรู้คำศัพท์ของนักเรียน สอดคล้องกับ Alpino (2017) ซึ่งให้ความสำคัญของคำศัพท์ คือ คำศัพท์เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการใช้ภาษาที่สอง หากรู้คำศัพท์มาก จะประสบความสำเร็จในการเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 5 เรื่อง คือ Animals, Fruits & Vegetables, Occupations, Transports และ Routine ซึ่งสอดคล้องกับแสงระวี ดอนแก้วบัว (2558) ที่กล่าวถึงความสำคัญของคำศัพท์ว่า

เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เนื่องจากคำศัพท์เป็นกลุ่มเสียงกลุ่มหนึ่งในภาษาใดภาษาหนึ่ง ที่ทำหน้าที่สื่อความหมายในภาษาและการสื่อสาร ประกอบกับผู้วิจัยเลือกใช้เกมมิฟิเคชันในการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย กฎกติกา การแข่งขัน เป้าหมาย ระดับ คะแนน เหรียญตรา รางวัล และกระดานจัดอันดับ ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความท้าทาย ช่วยให้เกิดความสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับณัฐพงศ์ มีใจธรรม (2564) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของเกมมิฟิเคชัน 1) การสะสมแต้มแลกของรางวัล 2) ระดับความยากง่ายเพื่อให้เกิดความท้าทาย 3) สื่อการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน 4) ทำให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน 5) จัดลำดับการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับความรู้เดิม และ 6) จัดอันดับคะแนนให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับปลายฝัน รักษ์รงค์ (2565) ที่สนับสนุนการใช้เกมมิฟิเคชันว่าช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้มีความตื่นตัว กระตือรือร้น อยากมีส่วนร่วม ด้วยการให้เหรียญตรา หรือรางวัล ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนมีความพยายามให้ได้ในสิ่งต้องการและประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับจุฑามาศ มีสุข (2558) ที่กล่าวว่า เกมมิฟิเคชันช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนได้

2. ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.44 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.87 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำเอาหลักการของเกมมิฟิเคชัน ที่มีองค์ประกอบ ทั้งกฎกติกาของเกม การจับเวลาถอยหลังเพื่อความท้าทาย ระดับความยากจากง่ายไปยาก สัญลักษณ์ตัวช่วยขณะเล่น กระดานคะแนนจัดอันดับผู้ที่ได้คะแนนจากมากไปน้อย และรางวัลเพื่อเป็นแรงกระตุ้นในการทำกิจกรรม มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ช่วยให้นักเรียนรู้สึกท้าทาย เกิดความตื่นตัว และให้ความสนใจในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับวรพงษ์ แสงประเสริฐ (2562) ที่กล่าวว่า เกมมิฟิเคชันเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของนักเรียนและการทำให้นักเรียนเกิดความสนุกสนาน ซึ่งครูเป็นผู้คิดกิจกรรมโดยใช้กลไกของเกมทำให้กิจกรรมการเรียนรู้เกิดความน่าสนใจและน่าติดตาม และสอดคล้องกับ Domínguez, et al. (2013) ที่กล่าวว่า กฎกติกาของเกมและองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชันช่วยให้นักเรียนเกิดความท้าทายในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ดี และยังทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในการใช้ภาษาและมีแรงจูงใจเพื่อไปให้ถึงเป้าหมาย โดยด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ กิจกรรม/ภาระงาน การใช้เกมมิฟิเคชันทำให้นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น และกิจกรรมเกมมิฟิเคชันมีความเหมาะสมกับเนื้อหา อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ห้องเรียนมีสื่อการสอนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในห้องเรียน และการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบเกมมิฟิเคชัน ทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ อยู่ในระดับมาก ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในด้านเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ คือ ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และกิจกรรมกระตุ้นความสนใจช่วยให้นักเรียนผ่อนคลายความกังวลอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 1) กฎกติกาของเกม มีการอธิบายวิธีการเล่นเกม วิธีการได้คะแนน การใช้ตัวช่วย และการได้รางวัล 2) การจับเวลา มีการนับเวลาถอยหลังเพื่อความท้าทายของ

เกม 3) ระดับ มีระดับความยากของแต่ละด่าน จากคำถามง่ายไปคำถามยาก 4) ตัวช่วยขณะเล่น มีการเพิ่มเวลา การเพิ่มคะแนน และการตัดตัวเลือกของคำตอบ 5) กระดานคะแนน มีการจัดอันดับคะแนนสูงสุด 5 อันดับแรก 6) รางวัล มีการมอบรางวัลให้ผู้เล่นที่ได้คะแนนสูงสุด 5 อันดับแรก สรุปลักษณะที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้จากรูปภาพ ดังนั้นในการนำไปใช้ ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ให้นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเอง หรือใช้ประกอบการเรียนการสอนในรูปแบบเกมมิฟิเคชัน ผ่านเว็บไซต์ wordwall.net

1.2 ในขั้นปฏิบัติที่ใช้คอมพิวเตอร์ในการตอบคำถามรูปแบบเกมมิฟิเคชัน นักเรียนที่นั่งอยู่ด้านหลังบางคนอาจดูคำตอบที่เพื่อนด้านหน้าตอบและกดยคำตอบตาม ทำให้ไม่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถ อาจทำให้การเรียนรู้ไม่สัมฤทธิ์ผล ครูจำเป็นต้องควบคุมชั้นเรียนให้ทั่วถึง เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาตอบตามเพื่อนด้านหน้า

1.3 ในขั้นปฏิบัติ การเรียนรู้ในรูปแบบเกมมิฟิเคชัน บางเกมมีเวลาและสัญลักษณ์เป็นตัวกำหนดรางวัล หากนักเรียนตอบผิด เวลาจะลดลงไว หรือทำให้สัญลักษณ์ที่ได้รับลดลง และทำให้เกมจบไวกว่าที่ควรเป็น นักเรียนสามารถเริ่มเกมใหม่และเรียนรู้คำศัพท์จากการเล่นได้เรื่อยๆ เพื่อให้ได้คะแนนที่พึงพอใจ แต่หากนักเรียนไม่กระตือรือร้นโดยไม่เริ่มการเล่นใหม่ให้ได้คะแนนที่ดี นักเรียนอาจไม่ได้เรียนรู้คำศัพท์ให้สัมฤทธิ์ผล ดังนั้น ครูจำเป็นต้องสังเกตผลคะแนนนักเรียนให้ได้อยู่ในเกณฑ์ที่ดีในขณะที่อยู่ในช่วงปฏิบัติ หากคะแนนน้อยเกินไปควรแจ้งให้นักเรียนเล่นใหม่อีกครั้ง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยเกมมิฟิเคชันกับ

นักเรียนในระดับชั้นอื่นๆ หรือในรายวิชาอื่นๆ

2.2 ควรมีการวิจัยศึกษาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยการเรียนรู้รูปแบบอื่น เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้แบบบูรณาการ (Learning Integration) หรือการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning)

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จุฬามาศ มีสุข. (2558). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของนักเรียนโดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐพงศ์ มีใจธรรม. (2564). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน (GAMIFICATION) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา**. 32(2). 76-90.
- ปลายฝัน รักรงค์. (2565). **ผลการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการใช้แบบฝึกทักษะออนไลน์ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 50(2). doi:10.14456/educu.2022.17
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2558). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โรงเรียนศิลาจารย์พัฒนา. (2565). **ผลการเรียนของนักเรียนโรงเรียนศิลาจารย์พัฒนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงเรียนศิลาจารย์พัฒนา.
- วรพงษ์ แสงประเสริฐ. (2562). **ผลการสอนการอ่านโดยใช้เกมมิฟิเคชันที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและเจตคติที่มีต่อการสอนอ่านของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**. ในการประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 10. แหล่งที่มา <https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/15832> สืบค้นเมื่อ 10 ต.ค. 2565.
- แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). **ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุเทน ปัญโญ. (2550). **ระเบียบวิธีวิจัย**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่.
- Alpino, S. (2017). **The Teaching of Vocabulary: A Perspective**. Putera Batam University.
- Domínguez, A., Saenz-de-Navarrete, J., de-Marcos, L., Fernández-Sanz, L., Pagés, C., and Martínez-Herráiz, J.-J. (2013). Gamifying learning experiences: Practical implications and outcomes. **Computers & Education**. 63. 380-392. doi: 10.1016/j.compedu.2012.12.020.
- Gabe, Z. J., aLinder. (2013). **The Gamification Revolution: How Leaders Leverage Game Mechanics**. Crush the Competition: McGraw Hill.

- Hee, J. P., and Jae, H. B. (2014). Study and research of Gamification Design. **International Journal of Software Engineering and Its Application**. 8(8). 19-28.
- Ian, G. (2013). **Play As You Learn: Gamification as a Technique for Motivating Learners**. From <http://shura.shu.ac.uk/information.html> Retrieved October 10, 2022.
- Laufer, B. (1996). **The Lexical Plight in Second Language Reading: Words You Don't Know, Words You Think You Know and Words You Can't Guess**. In J. Coady, & T. Huckin (Eds.), **Second Language Vocabulary Acquisition: A Rationale for Pedagogy**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Llach, A., and María, P. (2005). **The relationship of lexical error and their types to the quality of ESL compositions: an empirical study**. *Porta Linguarum Revista Interuniversitaria de Didáctica de las Lenguas Extranjeras*. doi:10.30827/Digibug.29120.

ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบ
มาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา*

STUDY THE CONDITIONS AND GUIDELINES FOR MANAGING ENGLISH LANGUAGE
LEARNING FOR COMMUNICATE ACCORDING TO THE SCHOOL'S INTERNATIONAL
ENGLISH PROFICIENCY STANDARD FRAMEWORK UNDER THE CHACHOENGSAO
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹ศานิต ลอยแก้ว Sanit Loykaew ²ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsarn

³เสวียน เจนเข้ Sawien Jenkwao

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sanit_1979@hotmail.com

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล 2) ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 306 คน 3) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน ด้วยแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 6 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา โดยภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากถึง 6 ด้าน 2) แนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยาทั้ง 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้

*Received: March 28, 2024, Revised: April 26, 2024, Accepted: April 26, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง รูปแบบทางการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา

6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling)

คำสำคัญ: การบริหารการจัดการเรียนรู้, ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล, โรงเรียน

Abstract

The purpose of this research article was to study the conditions and guidelines for managing English language learning for communication according to the school's international English proficiency standard framework under the Chachoengsao Secondary Educational Service Area Office. The research method consisted of 1) studying documents and research related to the management of English language learning for communication according to the international English language proficiency standard framework, 2) studying empirical data on the management conditions for organizing English language learning for communication according to the school's international English proficiency standard framework. Using a questionnaire with a sample group of 306 educational institution administrators and teachers in the academic year 2022, 3) studying guidelines for managing English language learning for communication according to the school's international English proficiency standard framework with a group interview with 6 informants. The results of the research found that 1) the condition of managing English language learning for communication according to the school's international English proficiency standard framework under the Chachoengsao Secondary Educational Service Area Office in overall and each aspect had a high level of practice in all 6 areas. 2) Guidelines for managing English language learning for communication according to the school's international English proficiency standard framework under the Chachoengsao Secondary Educational Service Area Office, these were the components of English learning management for communication according to the school's international English proficiency standard framework under the Chachoengsao Secondary Educational Service Area Office, all 6 aspects were 1) English curriculum, 2) organizing learning activities, 3) measurement and evaluation, 4) innovative media/information, 5) organizing learning resources, 6) organizing learning atmosphere and management processes included 1) Planning, 2) Organizing, 3) Leading, and 4) Controlling.

Keywords: Administration for Learning, English for Communication, International English Proficiency, School

บทนำ

โลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลกระทบที่สำคัญทั้งภายในและภายนอกประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของคนในชาติที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ การพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญมั่นคงนั้นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศก็คือ การพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากร มนุษย์ที่ทรงคุณค่า มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการตาม การเปลี่ยนแปลงของสังคมและ กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) อย่างไรก็ดี ในโลกศตวรรษที่ 21 (ระหว่าง ค.ศ. 2001-2100) เป็นยุคที่ เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาในยุคปัจจุบันจึงให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 – 2569) แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ ต่างมีอุดมการณ์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติเป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียม กันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน การปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุขและมีทักษะ ชีวิต ซึ่งจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ตามมาตรา 6 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่ สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 22 ได้ระบุไว้ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา ตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการตาม (3) คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเรื่องปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมสมรรถนะและทักษะการใช้ ภาษาอังกฤษ ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาตน อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการเตรียมความพร้อม รองรับการแข่งขันประชาคมอาเซียนในปีพ.ศ. 2558 เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึง กำหนดนโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น เพื่อให้ทุกภาคส่วน ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษและพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ และทักษะตามที่กำหนดใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) เป็นกรอบความคิด หลักในการจัดการเรียน การสอนภาษาอังกฤษของประเทศไทย ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาครูรวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อให้การจัดการ เรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีทิศทางในการดำเนินการที่เป็นเอกภาพมีเป้าหมายการ เรียนรู้และการพัฒนาที่เทียบเคียงได้กับมาตรฐานสากล ที่เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

จึงกำหนดให้ใช้กรอบอ้างอิงทางภาษาของสหภาพยุโรป The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR) คือ มาตรฐานการประเมินความสามารถทางภาษาที่สหภาพยุโรป จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ ในปีค.ศ. 2002 สภาแห่งสหภาพยุโรปได้กำหนดให้ใช้กรอบอ้างอิง CEFR ในการตรวจสอบความสามารถทางภาษา ปัจจุบันกรอบอ้างอิง CEFR ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นมาตรฐานในการจัดลำดับความสามารถทางภาษาของแต่ละบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

ดังนั้น สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างรอบด้าน เป็นรูปธรรม ปรับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและ แผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อมุ่งมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาภายใต้กรอบ 3 มาตรฐานที่กระทรวงฯ ได้ประกาศใช้ โดยเฉพาะรายวิชาภาษาอังกฤษ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในชีวิตประจำวัน ภาษาอังกฤษถูกกำหนดให้เป็นภาษากลางในการสื่อสารในประชาคมอาเซียน จากการผลการทดสอบทาง การศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยวิชา ภาษาอังกฤษอยู่ที่ 31.11 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาอังกฤษอยู่ที่ 25.56 และจาก การจัดอันดับทักษะด้านภาษาอังกฤษของกลุ่มที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักหรือภาษาราชการ หรือ EF English Proficiency Index ของ Education First ประจำปี 2021 พบว่า ทักษะความสามารถด้าน ภาษาอังกฤษของคนไทยร่วงต่อเนื่องเป็นปีที่ 5 ติดต่อกัน อยู่ในอันดับที่ 100 จากทั้งหมด 112 ประเทศ ได้ผล คะแนนรวม 419 ซึ่งจัดว่าอยู่ในระดับต่ำมาก (very low proficiency) เหตุนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนด นโยบายเร่งด่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้แก่นักเรียน ให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างครบถ้วนทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีการผสมผสานเทคโนโลยีทางการศึกษาระบบสารสนเทศและสื่อ Interactive Multimedia ที่ทันสมัย บูรณาการการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เน้นการเพิ่มอัตราการ ใช้ภาษาอังกฤษอย่างสนุกสนานให้กับนักเรียน กระตุ้นให้นักเรียนอยู่ในสถานะ “สนุกกับการใช้ภาษาอังกฤษ” ให้เท่าทันกับยุคสมัย โดยใช้กรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (The Common European Framework of Reference for Languages : CEFR) เป็นแนวทางการพัฒนา จึงได้กำหนด เป้าหมายการพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) อยู่ที่ ระดับ A2 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อยู่ที่ระดับ B1 นอกจากนี้ทางกระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนดให้ ครูทุกคนที่ไม่ได้สอนภาษาอังกฤษมีความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ A2 ขึ้นไป เป็นกรอบ ความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียน การสอน การทดสอบ การวัดผล การพัฒนาครู การนำเอาสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน และกลไกของเกมมาใช้ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแนวคิดหนึ่งในวิธีการ และเทคนิคทางการศึกษาที่สามารถสร้าง แรงจูงใจ สร้างการมีส่วนร่วม กระตุ้นการอยากเรียนรู้ด้วยการให้รางวัลกับนักเรียนที่ทำคะแนนได้ดี สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี เป็นตัวกลางหรือช่องทางในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ไปสู่ ผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการนำเสนอนวัตกรรม และเทคโนโลยี มาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่สนใจ โดยผ่านการลงมือปฏิบัติ

จะช่วยให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้มากขึ้น เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของนักเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาในสังกัด จำนวน 29 โรงเรียน ได้จัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวด 6 ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึงเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม) นอกจากนี้โรงเรียนยังพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและเป็นพลเมืองที่ดีของโลก และซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ โดยยึดนโยบายการจัดการศึกษาต้องก้าวไปสู่ยุคความรู้ ครูต้องยึดหลัก Teach Less & Learn More คือ สอนน้อย เรียนรู้มาก ครูต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ครูต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้อำนวยความสะดวก เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยครูต้องพัฒนาทักษะและเจตคติให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556) นอกจากนี้ จังหวัดเขต ๑๖ เป็นจังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ EEC ที่ต้องเร่งพัฒนาด้านการใช้ภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

จากสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ มีประเด็นปัญหาสำหรับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร และครูผู้สอน เช่น ความไม่พร้อมในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ครูขาดความรู้ในการพัฒนาตนเองไม่สามารถจัดการสอนได้เต็มศักยภาพ ขาดการจัดการความรู้ที่ดี ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน อีกทั้งยังไม่มีระบบการเก็บความรู้จากประสบการณ์ และบางครั้งครูไม่มีโอกาสเข้ารับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของผู้เรียน และคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่ได้รับค่อนข้างต่ำ การเรียนการสอนไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เน้นการท่องจำ ไม่เน้นการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนสมัยใหม่คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ไม่เป็น นักเรียนไม่สามารถพัฒนาตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ และไม่ตอบสนองต่อการแข่งขันกับต่างประเทศ (เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน, 2563) และจากการรายงานผลการดำเนินงานของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖ พบว่า ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ย 41.43 และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2563 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ย 29.74 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต้องปรับปรุงอย่างเร่งด่วน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๑๖, 2564)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน ซึ่งเป็นจะแนวทางหนึ่งที่จะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาการเรียนในโรงเรียนให้มีความรู้ความสามารถด้านภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน การศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา จะดำเนินการโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้

ส่วนที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา โดยใช้แบบสำรวจ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอนภาษาอังกฤษ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขตพะเยา จำนวน 29 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 145 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,370 คน รวมทั้งสิ้น 1,515 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอน ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 2 คน ครูเชี่ยวชาญกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 2 คน ศิษยานุศิษย์กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ จำนวน 2 คน รวมจำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐาน CEFR ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล หลักสูตรภาษาอังกฤษ และการจัดแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของผลการศึกษาสภาพการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 โดยรวม

สภาพการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปฏิบัติ
1. หลักสูตรภาษาอังกฤษ	4.04	0.63	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.09	0.50	มาก
3. การวัดและประเมินผล	4.07	0.48	มาก
4. สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ	4.10	0.43	มาก
5. การจัดแหล่งเรียนรู้	4.03	0.50	มาก
6. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้	4.08	0.54	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.06	0.55	มาก

แนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา ในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล 4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้และการเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1. หลักสูตรภาษาอังกฤษ

1.1 มีการวางแผนการบริหารภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

1.2 แต่งตั้งคณะกรรมการที่เป็นผู้นำด้านการจัดทำหลักสูตรภาษาอังกฤษที่ใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR)

1.3 สนับสนุนให้ครูจัดเตรียมการสอนตามแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ให้บุคลากรมีแนวความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจที่ตรงกันที่จะขับเคลื่อน

1.4 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนหลักสูตรภาษาอังกฤษภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

1.5 แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการตามหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลที่เขียนไว้ในแผนปฏิบัติการ

1.6 มีแผนงานในการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

1.7 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบการใช้หลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.1 คณะครูที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีส่วนร่วมในการคิดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2.2 มีการจัดระบบการสอนโดยกำหนดภารกิจในการสอนในหน่วยต่างๆให้มีความสัมพันธ์กัน

2.3 ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

2.4 ครูสรุปการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย

2.5 กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นเหมาะสมกับผู้เรียน เน้นการสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) การสอนภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน

2.6 ใช้สื่อ เทคโนโลยีให้นักเรียนได้นำไปฝึกฝนจนเกิดทักษะการนำไปใช้ เน้นการ จัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ Active Learning

2.7 มีการติดตาม ตรวจสอบการจัดกิจกรรม แก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ

2.8 มีการวิเคราะห์กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดหาสื่อการเรียนการสอน และวิธีการ ประเมินผลที่ชัดเจน

2.9 มีการพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐาน ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ผ่านระบบออนไลน์ครบทั้ง 6 ระดับ (A1-C2)

2.10 สร้างความตระหนักให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบ มาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้ง 4 ทักษะ

3. การวัดและประเมินผล

3.1 มีการวัดประเมินผล การนิเทศติดตามอย่างสม่ำเสมอ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และ หลังเรียน

3.2 มีกระบวนการในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถและทักษะของผู้เรียน ในด้านต่างๆ ทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3.3 มีการสะท้อนผลการเรียนรู้ใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐาน ความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

3.4 วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย โดยการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการเก็บตัวอย่าง ผลงานที่แสดงความก้าวหน้า ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

3.5 มีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อสรุปเป็นจุดอ่อนและแข็งเพื่อพัฒนาการ สอน

3.6 มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เน้นการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

4. สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ

4.1 มีการพัฒนาและการจัดทำสื่อในการเข้าฝึกทักษะผ่านโปรแกรมออนไลน์ที่มีคุณภาพ ทันสมัย

4.2 เนื้อหาสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบ มาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล เป้าหมาย และแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามบริบทของ ผู้เรียนไทย

4.3 มีการใช้สื่อเทคโนโลยี/มัลติมีเดียประกอบการสอน นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.4 มีการฝึกทักษะผ่านโปรแกรมออนไลน์ แบบเรียนและแบบฝึกที่หลากหลาย

4.5 อบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจการใช้ผ่านโปรแกรมออนไลน์ในการเรียนรู้ การใช้ สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.6 ส่งเสริมให้มีการใช้ช่องทางการเรียนรู้ผ่านโลกดิจิทัล เช่น การเรียนรู้การฟัง การออกเสียง ที่ถูกต้องตาม Phonics จากสื่อดิจิทัลอย่างเหมาะสม

4.7 มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อฝึกสื่อสารจริงกับเจ้าของภาษา โดยการทำข้อตกลง ความร่วมมือ (MOU) กับโรงเรียน

5. การจัดแหล่งเรียนรู้

5.1 ส่งเสริมการจัดหาแหล่งเรียนรู้ภาษาอังกฤษจากภายในและภายนอกโรงเรียน

5.2 พัฒนาครูให้ใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวัน เพิ่มการสื่อสารกับนักเรียนโดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นประจำ

5.3 มีการจัดแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีการแลกเปลี่ยนด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษาอย่างสม่ำเสมอโดยใช้สื่อดิจิทัลในหลากหลายช่องทาง เช่น กิจกรรมท่องเที่ยว เป็นต้น

5.4 จัดกิจกรรมเสริมความรู้ เช่น การพูด สนทนาหน้าเสาธงตอนเช้า ภาษาอังกฤษวันละคำ

5.4 จัดแสดงผลงาน หรือกิจกรรมแข่งขัน ด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

5.5 มีการบริการแหล่งความรู้ให้กับผู้เรียนได้พัฒนาทักษะทางภาษาเน้นการสื่อสารทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ ทุกที่ทุกเวลา

6. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้การเรียนรู้

6.1 ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความสุข สนุกสนาน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายการเรียน เน้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

6.2 มีการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เต็มศักยภาพในทุกเวลา และสถานที่ ให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

6.3 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก

6.4 มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ควรมีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

6.5 ส่งเสริมผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้สื่อดิจิทัลที่ทันสมัยและหลากหลาย

6.6 ส่งเสริมการสร้างคุณลักษณะนิสัยของการใฝ่เรียนรู้ การมีนิสัยรักการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ 1) สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล 5) หลักสูตรภาษาอังกฤษ และ 6) การจัดแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน ครู และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญ มีความตระหนัก มีความรับผิดชอบรับผิดชอบในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เห็นความสำคัญในการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และมี

การจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการตรวจสอบปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารมีการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารภาษาอังกฤษให้ผู้เรียนสามารถอ่านออก เขียนได้ โดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายได้ การเลือกสถานที่ในการสร้างสถานการณ์ให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน หรือสังคมจะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางภาษาดี เพื่อเอื้ออำนวยผู้เรียนในการทำงานเป็นทีม และใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอย่างมีความหมาย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jamshidnejad (2011) ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาประสบความสำเร็จ บรรลุเป้าหมายได้ การเลือกสถานที่ในการสร้างสถานการณ์ให้มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน หรือสังคมจะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ทางภาษาที่ดีซึ่งมีหลากหลายกลยุทธ์ในการเลือกใช้เพื่อเอื้ออำนวยผู้เรียนในการทำงานเป็นทีมและใช้กลยุทธ์การสื่อสารภาษาอย่างมีความหมาย ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ในการปฏิสัมพันธ์ทางภาษาผู้เรียนจะต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะทำให้องค์ความรู้ที่ได้เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีความหมายต่อผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลชลี ฐปะเตมีย์ (2565) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การนำนโยบายและแนวทางการใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของยุโรปไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษาสาขาบริหารการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยทั่วไปโรงเรียนมีการนำกรอบอ้างอิงดังกล่าวไปใช้ในระดับปานกลาง มีการปฏิบัติตามกระบวนการการนำนโยบายการไปปฏิบัติระดับน้อย และโรงเรียนที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษสูง และโรงเรียนที่มีคะแนน O-NET วิชาภาษาอังกฤษต่ำ มีการนำนโยบายการใช้กรอบอ้างอิงนี้ไปปฏิบัติแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยโรงเรียนที่มีคะแนนสูงมีการปฏิบัติตามนโยบายมากกว่า ดังนั้น แนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการตั้งเป้าประสงค์การเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการสื่อสาร การวัดผล การพัฒนาครู อย่างต่อเนื่อง โดยมีการชี้แจงจุดประสงค์และนโยบายที่ชัดเจน พร้อมกับมอบหมายภารกิจและมีแนวปฏิบัติ อย่างเหมาะสม สนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ที่เพียงพอ ตลอดจนการกำกับติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตร นะวงศ์ และคณะ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่เป็นสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสอนการฟังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2) สภาพการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่เป็นสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) การส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่เป็นสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 2 สรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้ แนวทางสำหรับครู คือ การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษให้กับนักเรียน การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ แนวทางสำหรับผู้บริหาร คือ สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การสนับสนุนส่งเสริมให้ครูใช้สื่อประกอบการสอนภาษาอังกฤษ การส่งเสริมการศึกษาและเผยแพร่วิจัยในชั้นเรียน การจัดสรรงบประมาณในการจ้างครูพิเศษด้านภาษาอังกฤษ และการเป็นผู้บริหารต้นแบบด้านการใช้ภาษาอังกฤษ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล อันเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยใช้กรอบอ้างอิงทางภาษาของสหภาพยุโรป เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ให้บรรลุตามเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน / การพัฒนาตามระดับความสามารถ 6 ระดับของ CEFR ได้แก่ ระดับ A1 ระดับ A2 ระดับ B1 ระดับ B 2 ระดับ C1 และระดับ C 2 ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ฉะเชิงเทรา ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากร ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

ฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ ควรนำไปปรับใช้ในบริบทของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนด้วยการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาตัวบ่งชี้การบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลของโรงเรียนที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในระดับต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลชลี ฐปะเทมีย์. (2565). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การนำนโยบายและแนวทางการใช้กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของยุโรปไปปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย.

เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน. (2563). บทความปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข. แหล่งที่มา <http://goto.know.org/blog/jed/59979>. สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2564.

วลีรัตน์ เล้าอรุณ และคณะ. (2560). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพโดยการบูรณาการการสอนแบบเน้นภาระงานกับการเรียนรู้แบบร่วมมือของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 11(3). 40-47.

วิจิตร นะวงศ์ และคณะ. (2560). แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามกรอบมาตรฐานความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่เป็นสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 2. วารสารบริหารการศึกษา มศว. 16(30). 176-186.

วิโรจน์สารรัตน์. (2556). กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีศึกษาต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา. (2564). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ. ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่. กรุงเทพมหานคร: องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.

- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(3). 351-362.
- อุปกิต ทรวงทองกลาง. (2563). การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาอังกฤษที่ส่งเสริมสมรรถนะการสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Jamshidnejad, A. (2011). Developing accuracy by using oral communication strategies in EFL interactions. **Journal of Language Teaching and Research**. 2(3). 530-536.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

สภาพและแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการ
ประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสมุทรปราการ*

CONDITIONS AND GUIDELINES OF AN INTERNAL QUALITY ASSURANCE
MANAGEMENT RELATING TO THE MINISTERIAL REGULATIONS EDUCATIONAL
QUALITY ASSURANCE B.E. 2561 OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SAMUT
PRAKAN SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA

¹กวีวัฒน์ ฤชัยลาม Kaweewat Leuchailam ²สาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Kaweewatleuchailam007@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ดำเนินการดังนี้ 1) การใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 24 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 24 คน ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน จำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morga วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ศึกษาแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ 2) แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตาม

*Received: April 06, 2024, Revised: April 26, 2024, Accepted: April 26, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุษฎีนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

กฎกระทรวง 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วย แนวทางการบริหาร มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: การบริหารงานประกันคุณภาพภายใน, สถานศึกษา, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objective of this research article was to study the conditions and guidelines of an internal quality assurance management relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561 of schools under the office of Samut Prakan Secondary Education Service Area, proceed as follows: 1) Using a questionnaire regarding the condition of an internal quality assurance management. The sample group in the research included 24 educational institution directors, 24 deputy directors of educational institutions in academic administration group, 24 teachers assigned to be responsible for internal quality assurance, totaling 72 people, were obtained by Stratified Random Sampling. The sample size was determined using the sample size determination table of Krejcie & Morgia's then analyzed data with basic statistics, namely percentage, mean, and standard deviation. 2) Study guidelines for the management of an internal quality assurance at the basic education level by using group interviews with 9 key informants, data were analyzed using content analysis. The results of the research found that: 1) Conditions of an internal quality assurance management relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561 of schools under the office of Samut Prakan Secondary Education Service Area in overall, there was at a high level of practice. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect. Arranged from highest to lowest, the top 3 were quality assurance operations within educational institutions. Creating educational development plans for educational institutions focusing on quality according to educational standards and setting the educational standards of educational institutions and success target values. 2) Guidelines for operating according to quality assurance standards within educational institutions relating to the Ministerial Regulations Educational Quality Assurance B.E. 2561 of schools under the office of Samut Prakan Secondary Education Service Area, consisting of management guidelines, Standard 1: Quality of learners, Standard 2: Administrative and management processes, Standard 3: Teaching and learning processes focusing on learners as important.

Keywords: Internal Quality Assurance Management, Educational Institution, Secondary School

บทนำ

การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาศาสนศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียมและจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ดังนั้น คุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพของคนที่เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ ยังมีความเหลื่อมล้ำ และแตกต่างกันทั้งในด้านงบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือแม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่นๆ เช่น ความร่วมมือของกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเองมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน การดำเนินการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพจำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพ และประเมินมาตรฐานการศึกษาเพื่อให้เกิดกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงานที่จัดการศึกษามีการควบคุมคุณภาพและการประเมินมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องที่มีนัยสำคัญทั้งในเชิงความเป็นเลิศทางการศึกษาและประสิทธิภาพของการบริหารระบบการศึกษาที่ทุกฝ่ายต้องช่วยกันพัฒนาอย่างเต็มที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความมั่นใจในคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาและเชื่อถือคุณภาพของโรงเรียนระบบการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการกำกับควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการทุกขั้นตอน มีการรักษา ปรับปรุง พัฒนาระบบการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้งานในทุกส่วนของโรงเรียน ดำเนินไปด้วยความราบรื่นมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าด้วยความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพราะได้กำหนดสาระบัญญัติฉบับนี้ไว้หมวดในหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักและดำเนินการในเรื่องนี้ครบถ้วน ถูกต้อง ปรากฏไว้ในมาตรา 47 ถึงมาตรา 51 ซึ่งได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษาที่จะต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา ตามมาตรา 47-51 โดยมาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 สาระในมาตรานี้กล่าวถึงความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษาระบบการประกันคุณภาพมีสองลักษณะ คือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอกซึ่งรายละเอียดในเรื่องระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ส่วนมาตรา 48 ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่า การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก สาระในมาตรานี้ กล่าวถึงหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด การดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวทางที่กำหนดในมาตรานี้ ต้องดำเนินการดังนี้ จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ดำเนินการต่อเนื่องเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารปกติ จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยยืนยันความสำเร็จในการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนเป้าหมายและอัตลักษณ์ของผู้เรียนตามเป้าหมายของสถานศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2561)

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 สนองต่อนโยบายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองที่กำหนดเป้าหมายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคุณภาพคนไทยและการศึกษาไทยในอนาคต ประกอบกับนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพทั้งภายในและภายนอกของทุกระดับก่อนจะมีการประเมินคุณภาพในรอบต่อไป จำนวน 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน (ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน) มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ให้ใช้กับสถานศึกษาที่เปิดสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 เป็นกรอบในการวางแผนและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีมุ่งสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยดำเนินการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่ได้ดำเนินการตามกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานฯ ฉบับใหม่ และปรับแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อมุ่งมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาภายใต้กรอบ 3 มาตรฐานที่กระทรวงฯ ได้ประกาศใช้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ที่ สมศ.จะนำมาใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ที่จะเกิดขึ้นต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะระบบการศึกษาของไทยมีการดำเนินการเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษามาแล้ว แต่จากการศึกษาวิจัยก็ยังพบว่า ปัญหาที่สำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสรุปได้คือ บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพการศึกษา ขาดการทำงานอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและมีการนำข้อมูลย้อนกลับมาใช้ในการพัฒนาน้อย ขาดแคลนงบประมาณ ขาดความร่วมมือและให้ความสำคัญกับชุมชนน้อย การบริหารระบบสารสนเทศขาดประสิทธิภาพ และขาดเครื่องมือประเมินที่หลากหลาย การใช้รูปแบบในการประเมินไม่เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษา (เยาวทิพา นามคุณ และถิตินันท์ สมุทร์ทัย, 2559) และการประกันคุณภาพภายในมีข้อจำกัด ด้านครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากร

ทางการศึกษาที่ยังขาดความรู้ มีความเข้าใจไม่ตรงกัน และยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทางการศึกษา ขาดการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาระบบคุณภาพ ภายในตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และการเตรียมรับการประกันภายนอก ตลอดจนกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียนยังมิได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม เพียงพอ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ ปัญหาด้าน การนำผลการประกันคุณภาพภายใน ไปใช้ปรับปรุงพัฒนา และการเผยแพร่ผลการประเมินต่อสาธารณชนยัง กระทำจำกัดและไม่เห็นเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ที่พบว่า สถานศึกษาขาดการเชื่อมโยงระบบประกันคุณภาพภายในกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน รวมทั้งการเชื่อมโยงกับการประเมินภายนอก การขาดความพร้อมในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการทั้งด้านครู บุคลากร งบประมาณ สื่อ วัสดุอุปกรณ์การสอน ส่งผลต่อปัญหาด้านประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาและคุณภาพโดยรวม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 25 โรงเรียน ได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาตามแนวทางระบบประกันคุณภาพภายในและ กฎกระทรวง พร้อมขอรับการประเมินภายนอกรอบสามตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554-2559 จากสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2561) ผลจากการประเมินภายนอกรอบสามของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรปราการ พบว่า สถานศึกษาที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินภายนอกรอบสาม มีจำนวน 9 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 36.00 และเมื่อพิจารณาตามมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของผู้เรียน มีโรงเรียนที่ได้ระดับคุณภาพระดับคุณภาพพอใช้ 14 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 56.00 จึงมีความ จำเป็นต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาของสถานศึกษาดังกล่าว เพราะผลของการพัฒนาจะสะท้อนถึง กระบวนการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา และบทสรุปผู้บริหารที่กล่าวถึงด้านการประกันคุณภาพ ภายในที่ให้สถานศึกษาควรทำความเข้าใจกับคุณครูให้ตระหนัก และร่วมมือในการพัฒนาระบบการประกัน คุณภาพภายในตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ควรส่งเสริมให้ครูทุกคนเห็น ความสำคัญในการประเมินคุณภาพภายในตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ทั้งนี้ รวมไปถึงรายงานการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565 ของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา เรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกัน คุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 พบปัญหาในเรื่องการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา บ่อยทำให้ต้องเรียนรู้งานใหม่ ซึ่งทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้บริหารและบุคลากรใน สถานศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการประกันคุณภาพ การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ, 2565)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสนใจในการดำเนินการเสริมสร้างประสิทธิภาพ การบริหาร และจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.

2561 เพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินการประกันคุณภาพสู่การปฏิบัติจริงมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าด้วยความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาตามประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 แหล่งข้อมูล ผู้วิจัยจะศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวบรวมข้อมูลด้วยการบันทึกเอกสาร นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

1.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2. ศึกษาสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยการใช้แบบสอบถาม

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 25 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 25 คน ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 75 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 24 คน รองผู้อำนวยการสถานศึกษา กลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 24 คน ครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในจำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 72 คน

2.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วย

1. ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มี 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 7) การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ภายใต้การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. มาตรฐานการจัดการศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ส่วนที่ 3. ศึกษาแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

3.1 ผู้ให้ข้อมูล ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 5 คน ศิษยานิเทศก์ที่รับผิดชอบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน โดยการสัมภาษณ์

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการปฏิบัติของสภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวม

สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา			
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ	4.07	0.37	มาก
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.13	0.31	มาก
3. การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	3.96	0.39	มาก
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.14	0.37	มาก

5. การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา	4.01	0.31	มาก
6. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี	4.00	0.34	มาก
7. การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ภายใต้การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.03	0.31	มาก
มาตรฐานการจัดการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561			
มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	4.02	0.23	มาก
มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	3.99	0.31	มาก
มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.08	0.30	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.04	0.11	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.11) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ตามลำดับ ดังนี้ การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.37), การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.31), และการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.37), ส่วนมาตรฐานการจัดการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ได้แก่ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.30), มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.23), และมาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.31), ตามลำดับ

2. แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

2.1 แนวทางการบริหาร มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ได้แก่ 1) ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด 3) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ 5) ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีการนำไปใช้และเผยแพร่ 6) ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม 7) ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้นและการทำงานหรืองานอาชีพ 8) ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดเป็นแบบอย่างได้ 9) ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย 10) ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย 11) ผู้เรียนมีสุขภาพร่างกาย จิตสังคมสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

2.2 แนวทางการบริหาร มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ได้แก่

- 1) มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการชุมชน นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง
- 2) มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนา งานอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างได้
- 3) ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและทุกกลุ่มเป้าหมาย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเป็นแบบอย่างได้
- 4) พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพตรงตามความต้องการของครูและสถานศึกษา และจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนางาน
- 5) จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และมีความปลอดภัย
- 6) จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

2.3 แนวทางการบริหาร มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- 1) มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
- 2) จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ มีนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้และมีการเผยแพร่
- 3) ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
- 4) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
- 5) มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เด็ดกรัที่จะเรียนรู้ และเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข
- 6) มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ครู และผู้เกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมมีผล การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ การดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการ ศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของ สถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ ส่วนมาตรฐานการจัดการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. 2561 ได้แก่ 1) มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน และ มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตาม กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เป็นอย่างดี มีความเป็นผู้นำ มีการกำหนดนโยบายและ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา

พ.ศ. 2561 มีการอบรม/ศึกษาดูงาน สร้างความเข้าใจให้กับคณะผู้บริหาร ครู และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีส่วนรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย และมีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับสอดคล้องกับปรีดา บุญเพลิง, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต (2562) ได้กล่าวว่า การนำนโยบายการปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จเพียงไรขึ้นอยู่กับความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ และจำเป็นต้องตระหนักด้วยว่า ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติต้องยึดมุมมองของผู้กำหนดนโยบาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม 5) การวัดและประเมินผล ส่วนเนื้อหาฝึกอบรม จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 Plan 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 2 Do การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 3 Check การติดตามตรวจสอบ ทบทวน การประเมินผลและการรายงานผลการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หน่วยที่ 4 Act การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้

2. แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีอภิปรายผลดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวง 2561 ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้ครบถ้วน และดำเนินการประชุม เพื่อชี้แจง วางแผน กำหนดหน้าที่ในแต่ละส่วน เพื่อให้ได้แผนงานที่จะนำไปใช้การปฏิบัติต่อไป 2) ศึกษามาตรฐานการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด 3) พิจารณาสาระสำคัญที่อาจจะกำหนดเพิ่มเติมในรายละเอียด และคำอธิบาย 4) กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 5) ประชาพิจารณ์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ 6) นำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ เสนอคณะกรรมการบริหารโรงเรียนให้ความเห็นชอบ 7) ประกาศมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และค่าเป้าหมายความสำเร็จ ให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกทราบ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีการวางแผนเป็นการเตรียมการไว้ล่วงหน้า เพื่อที่จะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เขตพื้นที่การศึกษา แนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบระยะเวลาและทรัพยากรที่ต้องการใช้เพื่อการทำงานให้สำเร็จ

2.2 แนวทางการบริหารด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ 1) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา 2) วิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษา 3) วางแผนโดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการศึกษาปัจจุบัน และกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุในการศึกษา 4) กำหนดแผนการจัดการศึกษาที่เฉพาะเจาะจง รวมถึงกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน 6) แต่งตั้งคณะทำงาน 5) รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา 7) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา 8) การนำผลการวิเคราะห์สภาพภายในและสภาพภายนอกของสถานศึกษา ประมวลเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา 9) กำหนดกลยุทธ์ ตัวชี้วัดความสำเร็จ และชื่อโครงการ/กิจกรรม 10) จัดทำประมาณการงบประมาณ ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา 11) ตรวจสอบผลลัพธ์ของ

แผนการจัดการศึกษาที่ได้ดำเนินการแล้วเทียบกับค่าเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้ 12) ประเมินแผนการจัดการศึกษาสามารถทำให้เกิดผลลัพธ์ตามที่ต้องการหรือไม่แก้ไขและพัฒนา 13) ดำเนินการปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามผลลัพธ์ที่ได้จากการตรวจสอบ 2) นำแผนที่ได้ปรับปรุงแล้วมาปฏิบัติ 14) นำผลของการดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษามาสะท้อนผล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในปีการศึกษาต่อไป สอดคล้องกับบุญพาทองน้อย (2557) กล่าวว่า ควรวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นเป็นแผนพัฒนาคุณภาพสารสนเทศในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพให้คณะกรรมการสถานศึกษาและครูมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพควรมีความเชื่อมโยงกับความต้องการของท้องถิ่นและหลักสูตรของสถานศึกษา

2.3 แนวทางการบริหารด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ได้แก่ 1) การชี้แจง ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจสาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาให้บุคลากรรับทราบอย่างชัดเจน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ 3) กำหนดเป้าหมายการดำเนินโครงการ ที่ตรงกับค่าเป้าหมายสำหรับแต่ละมาตรฐานการศึกษา 4) จัดผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อเขียนรายละเอียดของโครงการในแผนปฏิบัติการประจำปี 5) จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ตามที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 6) ประชุมพิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อนำสู่การปฏิบัติ 7) ขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาฯ 8) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 9) จัดทำโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 10) จัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 11) ประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ 12) มีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการอย่างต่อเนื่อง 13) ประเมินผลการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรม 14) นำเสนอผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม 15) นำเทคโนโลยี (โปรแกรม) การประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ในการเก็บข้อมูล เพื่อเป็นสารสนเทศปรับปรุงในปีต่อไป 16) ตรวจสอบผลลัพธ์ของการดำเนินการตามแผนตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 17) สรุปผล/ประเมินผลตามเป้าหมายของสถานศึกษา 18) จัดทำรายงาน/โปรแกรม เพื่อตรวจสอบ สรุปผลการดำเนินการตามแผน 19) ประเมินผลลัพธ์ และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 20) นำแผนที่ปรับปรุงสู่การปฏิบัติในปีการศึกษาต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะการดำเนินงานตามแผนเป็น การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยสรุปสาระสำคัญของแผนงาน จัดลำดับโครงการ กิจกรรม ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี โดยมีการประชุมชี้แจง การดำเนินงาน และนิเทศให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผน เพื่อให้งานเป็นไปตามที่กำหนด

2.4 แนวทางการบริหารด้านประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้แก่ 1) กำหนดแผนปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 2) กำหนดกรอบการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในทุกมิติและครอบคลุม 3) กำหนดผู้ประเมิน/ติดตามงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) มีการกำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 6) ใช้เทคโนโลยีในการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย 7) ประเมินผลงานการคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเกณฑ์คุณภาพที่สถานศึกษากำหนดไว้ 8) ใช้โปรแกรม/เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล/เอกสาร/หลักฐานการประเมินที่ถูกต้อง ครบถ้วน 9) มีการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ถูกต้อง เหมาะสม 10) ใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลลัพธ์

และตรวจสอบมาดำเนินการแก้ไขและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 11) ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแก้ปัญหา และเสนอวิธีการดำเนินงานแก้ไข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกันว่า การตรวจสอบเป็นกลไกสำคัญที่จะ กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด การตรวจสอบควรแต่งตั้งบุคคลจากสถานศึกษาดำเนินการตรวจสอบ ทบทวน การตรวจสอบต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสม

2.5 แนวทางการบริหารด้านติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษา ได้แก่ 1) ติดตามด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนการทำงานเป็นทีม 2) ประชุมชี้แจงกระบวนการทำงานตามมาตรฐานการศึกษาทุกตัวชี้วัด 3) อบรมผู้รับผิดชอบให้มีความรู้/เข้าใจ การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 4) จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ 5) ตรวจสอบผลการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนด 6) ตรวจสอบตามสภาพ จริงที่สอดคล้องตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ 7) นำผลจากการติดตาม /ผลการ ประเมินมาสะท้อน เพื่อให้การดำเนินการในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากการติดตาม ของผู้บริหาร คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ได้ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มี คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ มีการประเมินตนเองที่ชัดเจนและเป็นระบบตาม บริบท

2.6 แนวทางการบริหารด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะทำ จัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งบุคคลผู้รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ของสถานศึกษา 2) รวบรวมข้อมูล สารสนเทศจากการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของ สถานศึกษา ผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี ที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ออกแบบการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้ในแต่ ละมาตรฐานตัวบ่งชี้ 4) วิเคราะห์และแปลผลเพื่อการจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา 5) การค้นหาจุดที่ ควรปรับปรุง หรือจุดที่ควรพัฒนาตามบริบทของสถานศึกษา 6) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี ของสถานศึกษาที่สะท้อนตามมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ 7) นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความ เห็นชอบ 8) รายงานผลและเผยแพร่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ 9) มีการเผยแพร่ผลการประเมินภายในสู่ สาธารณชนทุกช่องทาง เช่น ทางออนไลน์ สอดคล้องกับสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต (2560) กล่าวว่า iva การรายงานผลการดำเนินงาน ควรจัดทำรายงานตนเองในรูปแบบที่ง่ายและใช้เป็นข้อมูลพัฒนาต่อไปและการ เขียนรายงานคุณภาพประจำปี โดยการนำเสนอสภาพการดำเนินงานและสรุปผลการดำเนินงานพร้อมแนว ทางการพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป

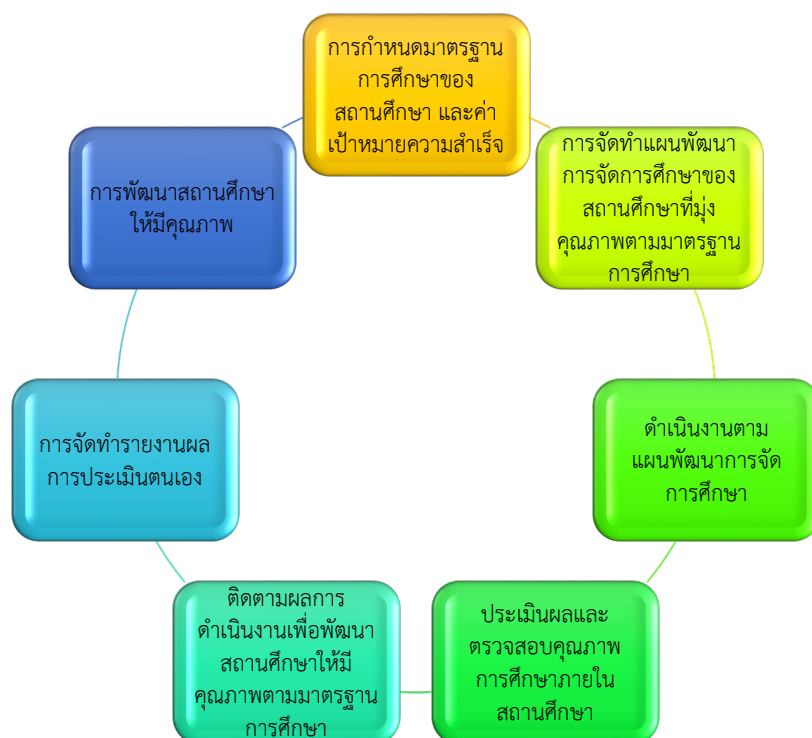
2.7 แนวทางการบริหารด้านการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ภายใต้การใช้ผลการประเมิน คุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1) มีการวางแผนงานด้านการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง 2) มีแผนในการนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเอง มาใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทุกปีการศึกษา 3) นำผล การประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาและกำหนดแนวทางส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างต่อเนื่อง 4) การส่งเสริม การนิเทศ ติดตามเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง 5) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อ

การพัฒนางานของโรงเรียน 6) ดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามวิธีการพัฒนาของวงจรคุณภาพ PDCA 7) นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ ทั้งนี้สืบเนื่องจากการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบและเครื่องมือการพัฒนาที่เรียกว่า การจัดการคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management-TQM) ลดความสูญเสียอันเกิดจากการดำเนินงาน ซึ่งการจัดการคุณภาพของสถานศึกษาทั้งระบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบ การจัดหาทรัพยากร การวางแผนการดำเนินงาน การตรวจสอบการดำเนินงาน และการปรับปรุง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ อันเป็นการดำเนินการที่สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561

จากภาพที่ 1 มีอธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน

และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการส่งเสริม สนับสนุนและกำกับ ดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด โดยมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ การดำเนินงานของคณะบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและค่าเป้าหมายความสำเร็จ ซึ่งมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับจะกำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของมาตรฐานไว้ โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็น 5 ระดับ คือ ระดับกำลังพัฒนา ระดับปานกลาง ระดับดี ระดับดีเลิศ และระดับยอดเยี่ยม

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา อันเป็นทิศทางการบริหารของโรงเรียนที่จัดทำขึ้นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อม เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ตลอดจนเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน โดยมุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน บุคลากร กระบวนการบริหารคุณภาพมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

3. การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ขั้นตอนการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพของโรงเรียน

4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนด วิเคราะห์สภาพและปัญหาเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายความสำเร็จที่สถานศึกษากำหนดไว้ ปรับปรุงแก้ไขเพื่อการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินการ ติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลอย่างเป็นระบบ

5. การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา การดำเนินการนิเทศเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารระบบประกันคุณภาพ โดยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาในการแก้ปัญหาในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

6. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี การจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อสะท้อนการพัฒนาคุณภาพทั้งระบบ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทราบแนวทางการพัฒนาคุณภาพ

7. การพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพภายใต้การใช้ผลการประเมินคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การนำผลการประเมินเพื่อสะท้อนกลับและนำมากำหนดเป็นนโยบาย มาตรการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนางานการศึกษาในปีต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรให้ความสำคัญตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ในปัจจุบัน มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่องานประกันอย่างเป็นระบบ และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้มากขึ้น มีการจัดระบบเพื่อรองรับการประเมินตามเกณฑ์การประเมินภายในสถานศึกษาและการประเมินภายนอก

1.2 ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเป็นผู้นำทางวิชาการ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาตามบริบทของสถานศึกษา จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เพียงพอ และนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาระบบการประกันคุณภาพให้มีความเข้มแข็งและเปลี่ยนแปลงสู่เป้าหมายที่ต้องการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลการประกันคุณภาพการศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลังจากที่ได้มีการใช้รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

2.2 ควรศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งอาจทำให้ได้ข้อค้นพบวิธีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่ดีขึ้น

2.3 ควรมีการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือต่างๆ เพื่อพัฒนางานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อ **การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

บุปผา ทองน้อย. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่งานประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่มี **ประสิทธิภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39**. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ปรีดา บุญเพลิง, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2562). การนำรูปแบบการบริหารโรงเรียน **นิติบุคคลไปสู่การปฏิบัติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ. 8(1). 96-106.

พระเมธีปริยัติธาดา (บุญพรม จารุปัญโญ) และคณะ. (2564). การพัฒนาระบบการบริหารจัดการการประกัน **คุณภาพการศึกษา โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตจังหวัดภาคกลาง**. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 8(2). 1-15.

เยาวทิศา นามคุณ และฤตินันท์ สมุทร์ทัย. (2559). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**. 10(3). 56.

รัตน์ บัณฑิต. (2554). การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครสวรรค์: ริมปิงการพิมพ์. **สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ**. (2565). ข้อมูลสารสนเทศ. แหล่งที่มา <https://sesaosp.go.th>. สืบค้นเมื่อ 15 ส.ค. 2565.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน **เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตาม มาตรฐานการศึกษา: การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน**. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2561). **รายงานประจำปี 2561 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน).** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2550/2551 “ปัญหาความเสมอภาคและคุณภาพของการศึกษาไทย”.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561.** นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต และคณะ. (2563). **หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 7(1). 121-132.**
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต. (2560). **การประกันคุณภาพการศึกษา (Education Quality Assurance).** กรุงเทพมหานคร: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- Fetterman, D. M. (1996). **Empowerment Evaluation: An Introduction to Theory and Practice.** In D. M. Fetterman, S. J. Kaftarian, A. Wandersman (Eds.), *Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self-Assessment & Accountability.* Thousand Oaks, CA: Sage.
- Kusek, J. Z. & Rist, R. C. (2004). **Ten Steps to a Results-based Monitoring and Evaluation System: A Handbook for Development Practitioners.** Washington, D.C.: The International Bank for Reconstruction and Development/The World Bank.
- Stufflebeam, D. L. & Shinkfield, A. (2007). **Evaluation Theory Models and Applications.** San Francisco, CA: Jossey-Bass.

การพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยี
สำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์^{*}
THE DEVELOPMENT OF STUDENT ACADEMIC ADVISING SYSTEM BY CHATBOT
THROUGH CLOUD TECHNOLOGY FOR REQUEST SUBMISSION OF GRAUATE
STUDIES, KASETSART UNIVERSITY

¹พรรณธร ภูระหงษ์ Pantorn Purahong ²สุติเทพ ศิริพิพัฒน์กุล Sutithep Siripipattanakul

³บุญรัตน์ แผลงศรี Boonrat Plangsorn

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Faculty of Education, Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: pantorn.p@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นิสิตบัณฑิตศึกษาภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 1) ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง 2) แบบประเมินความพึงพอใจ และ 3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยฟังก์ชันการทำงานหลัก 4 ฟังก์ชัน ได้แก่ (1) แบบฟอร์มคำร้อง (2) ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง (3) คำแนะนำการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง และ (4) การยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้อง โดยผลการวิจัยของระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง พบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาในภาพรวมอยู่ในระดับดี และผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก 2) ผลความพึงพอใจของระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก และ 3) ผลการศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องอยู่ในระดับดีมาก มีความเห็นว่าแชทบอทใช้งานง่าย สะดวก รวดเร็ว และใช้ได้ทุกที่ทุกเวลา มีการรวบรวมและจัดหมวดหมู่แบบฟอร์มคำร้องได้เป็นระเบียบและครบถ้วน สามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ สามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องได้รวดเร็ว

คำสำคัญ: แชทบอท, คลาวด์เทคโนโลยี, คำแนะนำด้านการยื่นคำร้อง, นิสิตบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Abstract

The purposes of this research were to: 1) Develop the of student academic advising system by chatbot through cloud technology for request submission of Graduate Studies, Kasetsart University. 2) Study the satisfaction of Graduate Studies of student academic advising system by chatbot through cloud technology for request submission. and 3) Study opinions of Graduate Studies of student academic advising system by chatbot through cloud technology for request submission. Research and development in educational innovation. The sample group in this research was the Graduate Studies of Educational Communications and Technology, Kasetsart University of 26 people with the purposive sampling method. The tools of this research include to: 1) Student academic advising system by chatbot through cloud technology for request submission. 2) A satisfaction assessment form. And 3) Opinions interview form. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and content analysis. The results revealed that: Student academic advising system by chatbot through cloud technology for request submission consists of 4 main functions were: 1) Request submission. 2) Example of writing the request submission. 3) Student academic advising for request submission. and 4) Submission and follow-up for request submission. The results of Student academic advising system by chatbot through cloud technology for request submission revealed that: 1) The content quality assessment was at good level and the media quality assessment was at very good level. The satisfaction result was at very good level and 3) Result of the opinions assessment was at very good level, It was found that the system is easy to use, convenient, efficient, and using anytime anywhere. It systematically organizes and categorizes application forms comprehensively. Can respond accurately to user always needs. Moreover, allows quick links to relevant websites.

Keywords: Chatbot, Cloud Technology, Student Academic Advising of Request Submission, Graduate Studies Kasetsart University

บทนำ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้กำหนดแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อเป็นแผนการดำเนินการพัฒนาด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยโดยมีพันธกิจไว้ว่าเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาและใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานและสนับสนุนกิจกรรมของมหาวิทยาลัยอย่างธรรมาภิบาล มั่นคงปลอดภัย และเป็นมาตรฐานสากล รวมทั้งเป็นการพัฒนาบุคลากรและนิสิตให้มีความรู้และทักษะดิจิทัลเพื่อการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ มีคุณธรรมและจริยธรรม และเป็นการออกแบบ พัฒนาและบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลเพื่อให้สามารถรองรับการบริการจัดการการปฏิบัติงานตามพันธกิจในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งเป็นการจัดหา พัฒนา และบริหารจัดการระบบสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล (Digital University) และผลักดันให้มหาวิทยาลัยให้มีมาตรฐานระดับโลกได้ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีวิสัยทัศน์ในการสนับสนุนและขับเคลื่อนงานระดับบัณฑิตศึกษาให้มีมาตรฐานระดับสากล ส่งเสริมให้เกิดองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนมีหน้าที่ในการกำกับดูแล รับผิดชอบ มอบหมาย ติดตาม และสนับสนุนการให้บริการแก่นิสิตและอาจารย์ การรับสมัครนิสิต การออกรหัสประจำตัวนิสิต ทะเบียนนิสิต ทะเบียนอาจารย์ การแต่งตั้งกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิต ทุนการศึกษา รับหรือส่งและติดตามแบบฟอร์มคำร้องออนไลน์ ออกเอกสารทางการศึกษา กิจกรรมนิสิต และให้คำปรึกษานิสิตและอาจารย์ ตลอดจนงานอื่นๆ ได้รับมอบหมาย (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563)

จากปัญหาการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ทำให้การบริการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบออนไลน์มากยิ่งขึ้นเช่นเดียวกับการยื่นแบบฟอร์มคำร้องของบัณฑิตวิทยาลัย ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการยื่นแบบฟอร์มคำร้องรูปแบบออนไลน์ (Online Service) จากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการพบว่านิสิตไม่ทราบว่าจะต้องดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้องใดในการยื่นคำร้องที่ต้องการ เขียนแบบฟอร์มคำร้องไม่ถูกต้องทำให้การยื่นแบบฟอร์มคำร้องไม่ผ่านและใช้เวลาในการยื่นแบบฟอร์มคำร้องอีกครั้ง ไม่ทราบวิธีการยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้อง ข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการยื่นแบบฟอร์มคำร้องแต่ละฉบับ รวมทั้งปัญหาการให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องที่ไม่เพียงพอของเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยต่อจำนวนนิสิต (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาวิธีการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอท โดยใช้ LINE Official Account ในการสร้างแพลตฟอร์มการสนทนาในประเภทแชทบอทเมนูสำหรับให้คำแนะนำ ร่วมกับการใช้คลาวด์เทคโนโลยีประเภทคลาวด์ผสมผสาน (Hybrid Cloud) ประกอบด้วยการทำงานหลัก 4 ฟังก์ชัน ได้แก่ 1) การดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้อง 2) ตัวอย่างการเขียนแบบฟอร์มคำร้อง 3) การให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้อง และ 4) การยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้อง มาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าว เนื่องจากแชทบอทสามารถใช้งานได้ง่าย ทุกที่ทุกเวลา นิสิตสามารถโต้ตอบกับแชทบอทได้รวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้นิสิตสามารถได้รับคำแนะนำด้านการยื่นคำร้อง สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์ม ศึกษาตัวอย่างการเขียนแบบฟอร์มคำร้อง และสามารถเขียนแบบฟอร์มคำร้องได้ถูกต้อง อีกทั้งยังช่วยลดระยะเวลาการยื่นแบบฟอร์มคำร้องและแก้ไขปัญหาการเขียนแบบฟอร์มคำร้องที่ไม่ถูกต้อง สามารถยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้องผ่านแชทบอทได้ง่าย รวดเร็ว และสะดวกมากยิ่งขึ้น รวมทั้งการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยี ผู้วิจัยได้จัดเก็บคำแนะนำบนคลาวด์เทคโนโลยี หรือ Google Drive ที่ใช้ในการจัดเก็บและจัดหมวดหมู่

แบบฟอร์มคำร้อง ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง และคำแนะนำด้านการยื่นแบบฟอร์มคำร้องได้อย่างเป็นระบบ สามารถสำรองข้อมูลด้านการยื่นแบบฟอร์มคำร้องเพื่อป้องกันการสูญหายได้ และยังช่วยให้นิสิตสามารถเข้าถึง และดาวน์โหลดข้อมูลด้านการยื่นคำร้องได้ในเวลาเดียวกันเมื่อมีผู้เข้าถึงข้อมูลจำนวนมากได้อีกด้วย (Peterson R., 2023)

ปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่จำลองการสนทนาของมนุษย์ที่เรียกว่า แชทบอท มาใช้เป็นเครื่องมือในการให้บริการด้านต่างๆ เช่น ด้านธุรกิจ ด้านบริการ ด้านธุรกรรม ด้านการศึกษา และด้านอื่นๆ (Chiradeep B., 2022) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาแชทบอทให้คำแนะนำทางการศึกษาประเภทแชทบอทเมนูที่เชื่อมโยงด้วยเมนูผ่านการคลิกปุ่ม (Button) ที่กำหนดและคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าโดยมีการใช้เพื่อเชื่อมโยงไปยังคำแนะนำด้านการยื่นแบบฟอร์มคำร้องของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และพัฒนาขึ้นโดยใช้แอปพลิเคชัน LINE ผสานกับโปรแกรม Dialogflow เพื่อสร้างแชทบอทที่ประกอบด้วยเมนูต่าง ๆ ได้แก่ เมนูแบบฟอร์มคำร้อง เมนูตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง เมนูคำแนะนำการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง เมนูติดตามและยื่นแบบฟอร์มคำร้องที่ถูกจัดเก็บไว้ในคลาวด์เทคโนโลยีที่เรียกว่า Google Drive ที่นิสิตสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา และมีการแบ่งหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ ทำให้สะดวกต่อการค้นหาคำแนะนำด้านการยื่นคำร้อง

คลาวด์เทคโนโลยีเป็นเทคโนโลยีที่ให้บริการจัดเก็บและส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ใช้ในการรวบรวมทรัพยากร เช่น การจัดเก็บข้อมูล ฐานข้อมูล ระบบเครือข่าย และซอฟต์แวร์ต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำคลาวด์เทคโนโลยีที่เรียกว่า Google Drive มาใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการให้คำแนะนำการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง โดยนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ตลอดเวลาผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต อีกทั้งยังใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน ลดค่าใช้จ่าย และประหยัดทรัพยากรต่างๆ เช่น ลดการใช้กระดาษ ลดการใช้หมึกจากการใช้เครื่องพิมพ์ อีกทั้งยังช่วยในการจัดระเบียบข้อมูลให้สามารถค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สุกนกานต์ สันติสุวรรณ, 2560)

คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้แก่ 1) แบบฟอร์มคำร้อง ได้แก่ แบบฟอร์มคำร้องหมวดทั่วไป แบบฟอร์มคำร้องหมวดวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ แบบฟอร์มคำร้องหมวดอื่นๆ แบบฟอร์มคำร้องออนไลน์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง ได้แก่ ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้องหมวดทั่วไป ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้องหมวดวิทยานิพนธ์/การศึกษาค้นคว้าอิสระ และตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้องหมวดอื่นๆ 3) คำแนะนำด้านการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง ได้แก่ ขั้นตอนการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง การสแกนแบบฟอร์มคำร้องที่ไม่ถูกต้อง ข้อควรทราบก่อนยื่นแบบฟอร์มคำร้องการเตรียมไฟล์แบบฟอร์มคำร้อง การเตรียมไฟล์หลักฐานการรับรองจากอาจารย์ การเตรียมจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ในการให้ความเห็นชอบคำร้อง และค่าธรรมเนียมในการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง 4) การยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้อง (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาแชทบอทร่วมกับการใช้คลาวด์เทคโนโลยี เพื่อให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อให้นิสิตสามารถเข้าถึงและโต้ตอบกับแชทบอทได้รวดเร็ว ทุกที่ทุกเวลา ตรงตามความต้องการของนิสิตด้วยการใช้งานแชทบอทผ่านแอปพลิเคชัน LINE โดยใช้ริชเมนู (Rich Menu) ในการรับคำแนะนำด้านการยื่นคำร้องที่ช่วยให้นิสิตสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้อง ศึกษาตัวอย่างการเขียนแบบฟอร์มคำร้อง เพื่อลดการตรวจสอบแบบฟอร์มคำร้องที่ไม่ถูกต้องจำนวนหลายฉบับ เป็นการลดการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนของเจ้าหน้าที่บัณฑิต

วิทยาลัย สามารถให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องกับผู้อื่นในการยื่นแบบฟอร์มคำร้องและช่วยให้นิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สามารถยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้องได้ถูกต้อง รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษาที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน จำนวน 5,317 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตบัณฑิตศึกษาภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ เป็นนิสิตที่ต้องการยื่นแบบฟอร์มคำร้องไปยังบัณฑิตวิทยาลัยที่มีพื้นฐานการใช้แชทบอทผ่านแอปพลิเคชัน LINE จำนวน 26 คน
2. ขอบเขตตัวแปรการวิจัย
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความพึงพอใจและความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย 1) แบบฟอร์มคำร้อง 2) ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง 3) คำแนะนำการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง 4) การยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้อง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 4.1 ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - 4.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง
 - 4.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

5. การพัฒนาเครื่องมือการวิจัย

5.1 ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้วงจรการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development Life Cycle: SDLC) (Jilvan P, 2018) ประกอบด้วย 1) การรวบรวมความต้องการและการวิเคราะห์ (Requirement Analysis) เป็นการรวบรวมความต้องการและการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและศึกษาความเป็นไปได้ในการนำความต้องการไปใช้ในระบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและความต้องการ การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ การวิเคราะห์เนื้อหา 2) การออกแบบ (System Design) เป็นการกำหนดโครงสร้างของระบบเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การออกแบบเนื้อหา การออกแบบการทำงาน การออกแบบผังการทำงาน การออกแบบองค์ประกอบ การออกแบบการตอบสนอง 3) การพัฒนาระบบ (Implementation) เป็นการนำการออกแบบมาพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง 4) การทดสอบ (Testing) เป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานของระบบ ได้แก่ การประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อของระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 5) การนำส่ง (Deployment) เป็นการนำระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 6) การบำรุงรักษา (Maintenance) เป็นการตรวจสอบปัญหาและแก้ไขระบบให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา

5.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการให้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้ 1) ศึกษารูปแบบการพัฒนาแบบประเมินความพึงพอใจ 2) กำหนดเกณฑ์การประเมินและข้อคำถามของแบบประเมินความพึงพอใจ ประกอบด้วย ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ ด้านการใช้งาน และด้านคุณค่าและการนำไปใช้ จำนวน 22 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของ Likert Scale เกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ 3) นำแบบประเมินความพึงพอใจไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จำนวน 3 ท่าน 4) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ถ้าค่า IOC ที่ได้มีคะแนนมากกว่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นตรงตามวัตถุประสงค์สามารถยอมรับได้ แต่ถ้ามีคะแนนน้อยกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงหรือตัดทิ้ง 5) จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการให้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

5.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการให้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้ 1) ศึกษารูปแบบการพัฒนาแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น 2) กำหนดเกณฑ์การประเมินและข้อคำถามของแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็น จำนวน 3 ข้อ 3) นำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จำนวน 3 ท่าน 4) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า 0.5 ถ้าค่า IOC ที่ได้มีคะแนนมากกว่า 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นตรงตามวัตถุประสงค์สามารถยอมรับได้ แต่ถ้ามีคะแนนน้อยกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่เหมาะสมต้องปรับปรุงหรือตัดทิ้ง 5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการให้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยซอฟต์แวร์ผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

6.1 จัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยในการประเมินคุณภาพระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประกอบด้วย 1) หนังสือขอความอนุเคราะห์ใช้สถานที่และให้นิสิตเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัย ช่วงเวลาระหว่างเดือน มิถุนายน-กันยายน 2566 และ 2) หนังสือขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการทำวิจัย สำหรับผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่านผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล จำนวน 3 ท่าน

6.2 ประชาสัมพันธ์เพื่อทดลองใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในเพจเฟซบุ๊กภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา ศึกษาศาสตร์ ม.เกษตร

6.3 กลุ่มตัวอย่างศึกษาคู่มือการใช้งานระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.4 กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6.5 ประสานงานโดยให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อพบปัญหา

6.6 กลุ่มตัวอย่างตอบแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง โดยเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ผ่าน Google Forms

6.7 ติดต่อกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง โดยสัมภาษณ์แบบออนไลน์

7. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Division: S.D.) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา			
เนื้อหามีความเข้าใจง่าย ชัดเจน	4.33	0.58	ดี
เนื้อหา มีการแบ่งหมวดหมู่ที่เหมาะสม	4.33	0.58	ดี
เนื้อหา มีการเรียงลำดับที่เหมาะสม	4.00	0.00	ดี

เนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง	4.00	0.00	ดี
เนื้อหาที่มีความถูกต้อง	3.33	0.58	ปานกลาง
เนื้อหาที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์	3.33	0.58	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.89	0.58	ดี
ด้านภาษา			
ภาษาที่ใช้ถูกต้อง	4.00	1.00	ดี
ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม	3.67	0.58	ดี
ภาษาที่ใช้ตรงประเด็น	3.67	0.58	ดี
ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย	3.33	0.58	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.67	0.65	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	3.80	0.61	ดี

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วย แหบทบทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใน ภาพรวมอยู่ในระดับระดับดี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.61) โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาและด้านภาษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.58) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.58) ได้แก่ เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่าย ชัดเจน และเนื้อหาที่มีการแบ่งหมวดหมู่ที่เหมาะสม ถัดมา คือ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) ได้แก่ เนื้อหาที่มีการเรียงลำดับที่เหมาะสมและเนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อการยื่น แบบฟอร์มคำร้อง รองลงมาคือรายการประเมินที่มีคุณภาพระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.58) ได้แก่ เนื้อหาที่มีความถูกต้อง และเนื้อหาที่มีความครบถ้วน สมบูรณ์

ด้านภาษาอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.65) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 1.00) ได้แก่ ภาษาที่ใช้ถูกต้อง ถัดมาคือ ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.58) ได้แก่ ภาษาที่ใช้มีความ เหมาะสมและภาษาที่ใช้ตรงประเด็น และสุดท้าย ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.58) ได้แก่ ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย

ตารางที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแหบทบทผ่านคลาวด์ เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านการออกแบบ			
การจัดวางตำแหน่งของริชเมนู (Rich Menu) มีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก
ริชเมนู (Rich Menu) มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	4.67	0.58	ดีมาก
โทนสีของแหบทบทมีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก
สีตัวอักษรกับสีพื้นหลังมีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก
รูปแบบตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก

ภาพกราฟิกมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4.67	0.58	ดีมาก
วิธีการนำเสนอเนื้อหามีความเหมาะสม	4.67	0.58	ดีมาก
ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม	4.33	0.58	ดี
ขนาดภาพกราฟิกมีความเหมาะสม	4.33	0.58	ดี
เชตบอบทมีความน่าสนใจและดึงดูดต่อการใช้งาน	4.33	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ย	4.57	0.58	ดีมาก
ด้านการใช้งาน			
เชตบอบทสามารถโต้ตอบได้ทุกที่ทุกเวลา	5.00	0.00	ดีมาก
ริชเมนู (Rich Menu) ใช้งานได้สะดวก	4.67	0.58	ดีมาก
ริชเมนู (Rich Menu) สามารถเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาที่ต้องการ	4.67	0.58	ดีมาก
เชตบอบทสามารถใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน	4.67	0.58	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย	4.75	0.45	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.62	0.49	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่าผลการประเมินคุณภาพด้านสื่อของผลการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยเชตบอบทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) โดยแบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบและด้านการใช้งาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านการออกแบบอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.58) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.58) ได้แก่ การจัดวางตำแหน่งของริชเมนู (Rich Menu) มีความเหมาะสม ริชเมนู (Rich Menu) มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย โทนสีของเชตบอบทมีความเหมาะสม สีตัวอักษรกับสีพื้นหลังมีความเหมาะสม รูปแบบตัวอักษรมีความเหมาะสม ภาพกราฟิกมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและวิธีการนำเสนอเนื้อหาเหมาะสม รองลงมาคือรายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.58) ได้แก่ ขนาดตัวอักษรมีความเหมาะสม ขนาดภาพกราฟิกมีความเหมาะสม และเชตบอบทมีความน่าสนใจและดึงดูดต่อการใช้งาน

ด้านการใช้งานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.45) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) ได้แก่ เชตบอบทสามารถโต้ตอบได้ทุกที่ทุกเวลา รองลงมาคือ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.58) ได้แก่ ริชเมนู (Rich Menu) ใช้งานได้สะดวก ริชเมนู (Rich Menu) สามารถเชื่อมโยงไปยังเนื้อหาที่ต้องการ และเชตบอบทสามารถใช้งานได้ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยเชตบอบทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ด้านเนื้อหา			
เนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อการยื่นคำร้อง	4.85	0.37	ดีมาก
ภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม	4.85	0.37	ดีมาก
ภาษาที่ใช้ตรงประเด็น	4.65	0.49	ดีมาก
เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่าย ชัดเจน	4.62	0.50	ดีมาก
เนื้อหาที่มีการเรียงลำดับที่เหมาะสม	4.54	0.51	ดีมาก
ค่าเฉลี่ย	4.70	0.46	ดีมาก
ด้านสื่อ			
สีตัวอักษรกับสีพื้นหลังมีความเหมาะสม	4.69	0.47	ดีมาก
ภาพกราฟิกมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4.54	0.58	ดีมาก
การจัดวางตำแหน่งของริชเมนูมีความเหมาะสม	4.50	0.58	ดี
แชทบอทมีความน่าสนใจและดึงดูดต่อการใช้งาน	4.38	0.64	ดี
ค่าเฉลี่ย	4.70	0.46	ดีมาก
ด้านการใช้งาน			
แชทบอทเข้าถึงได้ง่าย	4.85	0.37	ดีมาก
แชทบอทได้ตอบได้ทุกที่ทุกเวลา	4.81	0.40	ดีมาก
ความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอท	4.73	0.53	ดีมาก
แชทบอทได้ตอบได้รวดเร็ว	4.73	0.45	ดีมาก
ริชเมนู (Rich Menu) ช่วยให้ใช้แชทบอทได้สะดวก	4.69	0.55	ดีมาก
ดาวโหลดแบบฟอร์มคำร้องได้สะดวก	4.54	0.51	ดีมาก
ได้รับคำแนะนำด้านการยื่นคำร้องที่ถูกต้อง	4.50	0.65	ดี
ยื่นและติดตามคำร้องได้สะดวก	4.46	0.58	ดี
ท่านสามารถให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องกับผู้อื่นได้	4.42	0.70	ดี
ช่วยให้เขียนแบบฟอร์มคำร้องได้ถูกต้อง	4.35	0.63	ดี
ค่าเฉลี่ย	4.61	0.56	ดีมาก
ด้านคุณค่าและการนำไปใช้ประโยชน์			
แชทบอทได้ตอบได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน	4.65	0.49	ดีมาก
ท่านค้นหาแบบฟอร์มคำร้องและยื่นคำร้องได้ง่ายขึ้น	4.62	0.50	ดีมาก
ท่านมีความรู้เรื่องการยื่นคำร้องเพิ่มมากขึ้น	4.46	0.58	ดี
ค่าเฉลี่ย	4.58	0.44	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.65	0.48	ดีมาก

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48) โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ ด้านการใช้งาน และด้านคุณค่าและการนำไปใช้ประโยชน์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ผลความพึงพอใจด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.37) ได้แก่ เนื้อหาที่มีประโยชน์ต่อการยื่นคำร้องและภาษาที่ใช้มีความเหมาะสม รองลงมาคือ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) ได้แก่ ภาษาที่ใช้ตรงประเด็น รองลงมาคือ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.50) ได้แก่ เนื้อหาที่มีความเข้าใจง่าย ชัดเจน และ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) ได้แก่ เนื้อหาที่มีการเรียงลำดับที่เหมาะสม

ผลความพึงพอใจด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.57) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.47) ได้แก่ สีสันตัวอักษรกับสีพื้นหลังมีความเหมาะสม รองลงมาคือ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.58) ได้แก่ ภาพกราฟิกมีความสอดคล้องกับเนื้อหา รองลงมาคือรายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.58) ได้แก่ การจัดวางตำแหน่งของริชเมนูมีความเหมาะสม และ ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.64) ได้แก่ แชทบอทมีความน่าสนใจและดึงดูดต่อการใช้งาน

ผลความพึงพอใจด้านการใช้งานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.56) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = 0.37) ได้แก่ ท่านเข้าถึงแชทบอทได้ง่าย ถัดไปคือ ($\bar{X} = 4.81$, S.D. = 0.40) ได้แก่ ท่านโต้ตอบกับแชทบอทได้ทุกที่ทุกเวลา ถัดไปคือ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.53) ได้แก่ ท่านมีความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอท ถัดไปคือ ($\bar{X} = 4.73$, S.D. = 0.45) ได้แก่ ท่านโต้ตอบกับแชทบอทได้รวดเร็ว ถัดไปคือ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.55) ได้แก่ ท่านใช้แชทบอทด้วยริชเมนู (Rich Menu) ได้สะดวก ถัดไปคือ ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.51) ได้แก่ ท่านดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้องได้สะดวก รองลงมาคือรายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.65) ได้แก่ ท่านได้รับคำแนะนำด้านการยื่นคำร้องที่ถูกต้อง ถัดไปคือ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.58) ได้แก่ ท่านยืนยันและติดตามคำร้องได้สะดวก ถัดไปคือ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.70) ได้แก่ ท่านสามารถให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องกับผู้อื่นได้ และรายการประเมินที่มีระดับการประเมินน้อยสุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.63) ได้แก่ ท่านเขียนแบบฟอร์มคำร้องได้ถูกต้อง

ผลความพึงพอใจด้านคุณค่าและการนำไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.44) พบว่ารายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.49) ได้แก่ แชทบอทโต้ตอบได้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน รองลงมาคือ ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.50) ได้แก่ ท่านค้นหาแบบฟอร์มคำร้องและยื่นคำร้องได้ง่ายขึ้น รองลงมาคือรายการประเมินที่มีคุณภาพระดับดี ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.58) ได้แก่ ท่านมีความรู้เรื่องการยื่นคำร้องเพิ่มมากขึ้น

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการให้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

ตารางที่ 4 ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

รายการประเมิน	ผลการสัมภาษณ์	ระดับคุณภาพ
ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร	- แชทบอทใช้งานง่าย สะดวก และรวดเร็ว	24
หลังการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยี	- รวบรวมและจัดหมวดหมู่แบบฟอร์มคำร้องได้เป็นระเบียบและครบถ้วน	8
สำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	- แชทบอทสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ	4
	- ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการยื่นแบบฟอร์มคำร้องได้ตลอดเวลา	3
	- เชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องได้รวดเร็ว	2
	- ริชเมนูใช้งานง่าย สื่อสารได้ชัดเจน	2
ท่านพบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้าง	- ความเสถียรของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	4
ในการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยี	- ริชเมนูปรากฏในสมาร์ตโฟนเท่านั้น	4
สำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	- การค้นหาโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) ไม่ครอบคลุมทุกประเด็น	4
	- เขียนแบบฟอร์มคำร้องในสมาร์ตโฟนได้ยาก	2
	- ต้องเข้าใช้งานด้วยอีเมลของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เท่านั้น	2
ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปรับปรุงอย่างไรเกี่ยวกับระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	- เพิ่มการค้นหาโดยใช้คำสำคัญ	4
	- ควรเพิ่มฟังก์ชันการแจ้งเตือนแชทบอท	2
	- เปิดการใช้งานอีเมลภายนอกเพื่อให้ใช้งานสะดวกยิ่งขึ้น	2
	- ควรเรียงลำดับริชเมนูที่มีการใช้งานบ่อยให้อยู่ลำดับแรก	2
ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปรับปรุงอย่างไรเกี่ยวกับระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	- ควรมีส่วนแนะนำปัญหาที่พบบ่อย (FAQ)	2
	- ควรเพิ่มการส่งแบบฟอร์มคำร้องไปยังอาจารย์ได้โดยตรงในการลงนามรับรอง	1

จากตารางที่ 4 จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นหลังการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าแชทบอทใช้งานง่ายสะดวก และรวดเร็ว มีการรวบรวมและจัดหมวดหมู่แบบฟอร์มคำร้องได้เป็นระเบียบและครบถ้วนแชทบอทสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการยื่นแบบฟอร์มคำร้องได้ตลอดเวลา สามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องได้รวดเร็ว และริชเมนูใช้งานง่าย สื่อสารได้ชัดเจน

ปัญหาหรืออุปสรรคในการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง พบว่าความเสถียรของเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ริชเมนูปรากฏในสมาร์ทโฟนเท่านั้น การสนทนาโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) ไม่ครอบคลุมทุกประเด็น เขียนแบบฟอร์มคำร้องในสมาร์ทโฟนได้ยาก และต้องเข้าใช้งานด้วยอีเมลของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เท่านั้น

ข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขในการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง พบว่าควรเพิ่มการสนทนาโดยใช้คำสำคัญ (Keyword) จะมีความน่าสนใจมากขึ้น ควรเพิ่มฟังก์ชันการแจ้งเตือนแชทบอท เพื่อให้ผู้ใช้งานแชทบอทได้รับการแจ้งเตือนเกี่ยวกับการดำเนินการแบบฟอร์มคำร้อง และเปิดการใช้งานอีเมลภายนอกเพื่อให้ใช้งานสะดวกยิ่งขึ้น ควรเรียงลำดับริชเมนูที่มีการใช้งานบ่อยให้อยู่ลำดับแรก ควรมีส่วนแนะนำปัญหาที่พบบ่อย (FAQ) และควรเพิ่มการส่งแบบฟอร์มคำร้องไปยังอาจารย์ได้โดยตรงในการลงนามรับรอง เพื่อใช้ในการยื่นแบบฟอร์มคำร้องได้สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ในภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.61) ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.49) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนาเนื้อหาให้มีความเข้าใจง่าย ชัดเจนมีการแบ่งหมวดหมู่และการเรียงลำดับที่เหมาะสม มีประโยชน์ต่อการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง รวมทั้งเนื้อหามีความถูกต้อง เนื้อหามีความครบถ้วนสมบูรณ์ และผู้วิจัยได้พัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง ตามแนวคิดของ Gabriela M. (2023) นำมาประยุกต์ในการการพัฒนาแชทบอท เริ่มจากการรวบรวมความต้องการและการวิเคราะห์ (Requirement Analysis) การออกแบบ (System Design) การพัฒนาระบบ (Implementation) การทดสอบ (Testing) การนำส่ง (Deployment) และการบำรุงรักษา (Maintenance) ให้ตามแผนดำเนินการที่กำหนด โดยใช้โปรแกรม LINE Official Account เป็นช่องทางรับบริการด้านการยื่นคำร้องของนิสิต ซึ่งพัฒนาเป็นแชทบอทประเภทเมนูสำหรับการให้คำแนะนำ ประกอบด้วยเมนูแบบฟอร์มคำร้อง เมนูตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง เมนูคำแนะนำการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง เมนูการยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้อง ร่วมกับโปรแกรม Dialogflow ในการออกแบบและรวบรวมคำแนะนำด้านการยื่นคำร้องที่ใช้ในการกำหนดหัวข้อการสนทนา (Intent) ที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้า ผสานกับคลาวด์เทคโนโลยีที่เรียกว่า Google Drive ที่ใช้ในการเก็บคำแนะนำด้านการยื่นคำร้อง ได้แก่ แบบฟอร์มคำร้อง ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง และคำแนะนำการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง ทำให้การพัฒนาแชทบอทในแต่ละขั้นเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากที่สุด จึงทำให้คุณภาพด้านเนื้อหาของระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่าน

คลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาที่มีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดี และคุณภาพด้านสื่อของระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องจากผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Budsabok S. et al. (2563) ศึกษาการวิจัยเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชัน Chatbot สำหรับงานบริการนักศึกษา วิทยาลัยการพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้แชทบอทที่มีการช่วยเสริมศักยภาพการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาแอปพลิเคชัน Chatbot สำหรับงานบริการนักศึกษา วิทยาลัยการพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิอยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง พบว่านิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีความพึงพอใจต่อการให้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.48) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนาแชทบอทให้เข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา ดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้อง เขียนแบบฟอร์มคำร้อง และรับคำแนะนำด้านการยื่นคำร้องได้ถูกต้อง รวมทั้งสามารถให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องกับผู้อื่นได้ สามารถแก้ปัญหาการดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้องและเขียนแบบฟอร์มคำร้องได้ถูกต้อง ยืนยันและติดตามคำร้องได้รวดเร็ว รวมทั้งให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องให้กับนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวมทั้งตอบสนองตามความต้องการของผู้ใช้งานได้สะดวก รวดเร็ว และมีประโยชน์ต่อการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน และค้นหาแบบฟอร์มคำร้องและยื่นคำร้องได้ง่ายขึ้น รวมทั้งผู้ใช้งานมีความรู้เรื่องการยื่นคำร้องเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้ผลความพึงพอใจของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการให้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Budsabok S. et al. (2563) ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชัน Chatbot สำหรับงานบริการนักศึกษา วิทยาลัยการพัฒนาศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ พบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก และงานวิจัยของณภัทร ไชยพราหมณ์ และคณะ (2563) ศึกษาการวิจัยเรื่อง ระบบตอบกลับและแจ้งข้อมูลทางการศึกษาผ่านไลน์บอท พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับดี

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง นิสิตบัณฑิตศึกษามีความเห็นว่าการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ใช้งานง่ายสะดวก และรวดเร็ว มีการรวบรวมและจัดหมวดหมู่แบบฟอร์มคำร้องได้เป็นระเบียบและครบถ้วน แชทบอทสามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการ และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการยื่นแบบฟอร์มคำร้องได้ตลอดเวลา รวมทั้งสามารถยื่นแบบฟอร์มคำร้องได้ง่ายขึ้น สามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องได้รวดเร็ว และริชเมนูใช้งานง่าย สื่อสารได้ชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้พัฒนาแชทบอทให้มีความเข้าถึงง่ายด้วยแอปพลิเคชัน LINE เพราะผู้ใช้งานส่วนใหญ่มีบัญชีของแอปพลิเคชัน LINE เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสนทนาที่ใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา และมีการพัฒนาแชทบอทด้วยการใช้ริชเมนู (Rich Menu) ที่เชื่อมโยงไปยังคำแนะนำด้านการยื่นคำร้องได้สะดวก อีกทั้งยังช่วยลดการตรวจสอบแบบฟอร์มคำร้องที่เขียนไม่ถูกต้องจำนวนหลายฉบับต่อการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง ช่วยลดการ

ปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนของเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัย และช่วยให้นิสิตสามารถยื่นแบบฟอร์มคำร้องได้อย่างถูกต้อง และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และยังมีการนำคลาวด์เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถเข้าถึงและแบ่งปันข้อมูลได้อย่างสะดวก รวดเร็ว นิสิตบัณฑิตศึกษาศาสตร์สามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้อง ศึกษาวิธีการเขียน ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง และคำแนะนำด้านการยื่นแบบฟอร์มคำร้องที่จัดเก็บไว้บนคลาวด์เทคโนโลยีได้ง่าย สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีต่อการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องมีคะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vanichvasin P. (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง Chatbot Development as a Digital Learning Tool to Increase Students' Research Knowledge มีวัตถุประสงค์ คือ 1) พัฒนาแชทบอท 2) ประเมินประสิทธิภาพ 3) ศึกษาผลกระทบต่อการเรียนรู้ด้านการวิจัยของนักศึกษา ซึ่งผลการประเมินแชทบอทโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แชทบอทสามารถใช้งานได้อยู่ในระดับดีมาก และงานวิจัยของศิริรัฐ อัมมแฮม และใจทิพย์ ณ สงขลา (2563) ได้ศึกษาผลของแชทบอทที่มีการช่วยเสริมศักยภาพการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้แชทบอทที่มีการช่วยเสริมศักยภาพการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน พบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพแบบเปิดเผยและเก็บตัวทั้งสองกลุ่มสูงขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยการคิดคำนวณสูงกว่าก่อนการทดลอง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้อง โดยใช้ LINE Official Account มาพัฒนาเป็นแชทบอทประเภทเมนูและนำคลาวด์เทคโนโลยีประเภทคลาวด์ผสมผสานมาใช้ในการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง ประกอบด้วยฟังก์ชันการทำงานหลัก 4 ฟังก์ชัน ได้แก่ 1) แบบฟอร์มคำร้อง 2) ตัวอย่างแบบฟอร์มคำร้อง 3) คำแนะนำการยื่นแบบฟอร์มคำร้อง และ 4) การยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้อง และมีการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องโดยใช้วงจรการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development Life Cycle: SDLC) มีขั้นตอนการพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดังนี้

1. การรวบรวมความต้องการและการวิเคราะห์ (Requirement Analysis) เป็นการรวบรวมความต้องการและการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและศึกษาความเป็นไปได้ในการนำความต้องการไปใช้ในระบบ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและความต้องการ การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ การวิเคราะห์เนื้อหา

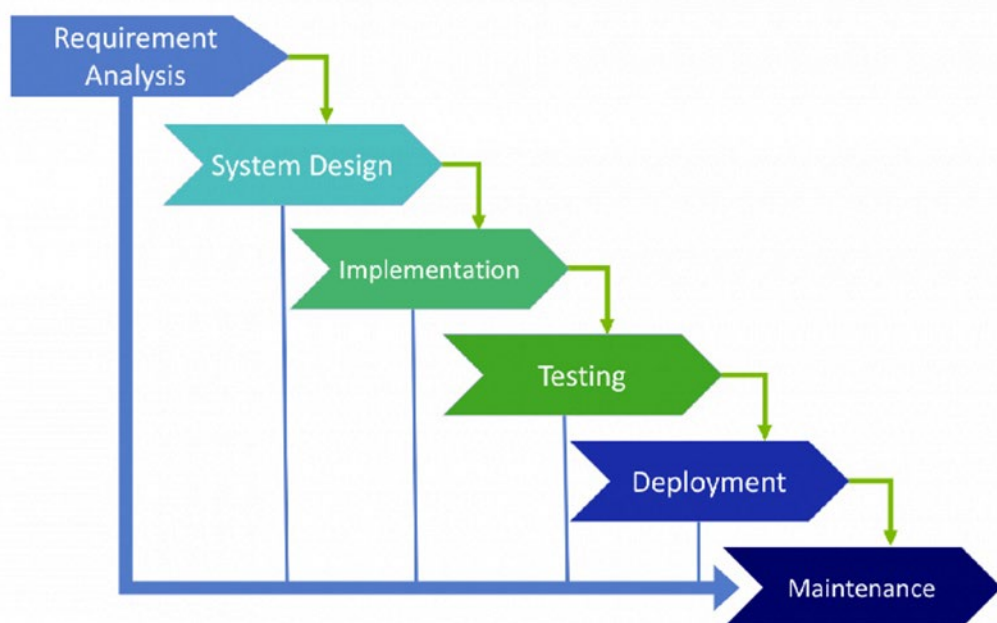
2. การออกแบบ (System Design) เป็นการกำหนดโครงสร้างของระบบเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา ได้แก่ การออกแบบเนื้อหา การออกแบบการทำงาน การออกแบบผังการทำงาน การออกแบบองค์ประกอบ การออกแบบการตอบสนอง

3. การพัฒนาระบบ (Implementation) เป็นการนำการออกแบบมาพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยเซตบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้อง

4. การทดสอบ (Testing) เป็นการทดสอบความสามารถในการทำงานของระบบ ได้แก่ การประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาและด้านสื่อของระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยเซตบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องของนิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การนำส่ง (Deployment) เป็นการนำระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยเซตบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

6. การบำรุงรักษา (Maintenance) เป็นการตรวจสอบปัญหาและแก้ไขระบบให้พร้อมใช้งานตลอดเวลา สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยเซตบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องด้วยวงจรการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development Life Cycle: SDLC) โดยผู้วิจัยออกแบบเนื้อหาให้มีความเข้าใจง่าย ชัดเจน แบ่งหมวดหมู่และเรียงลำดับอย่างเหมาะสมจึงทำให้คุณภาพด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดี และพัฒนาเซตบอทโดยจัดวางตำแหน่งริชเมนู ใช้โทนสีและรูปแบบตัวอักษรที่เหมาะสมจึงทำให้คุณภาพด้านสื่ออยู่ในระดับดีมาก จากการพัฒนาส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก และสามารถนำระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาไปใช้ได้จริงในการบริการให้คำแนะนำด้านการยื่นคำร้องเพื่อให้นิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้รับคำแนะนำด้านการยื่นคำร้องผ่านเซตบอทได้อย่างรวดเร็ว

1.2 ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สามารถนำไปใช้และกำหนดเป็นนโยบายในการใช้ระบบให้คำแนะนำทางการศึกษาด้วยแชทบอทผ่านคลาวด์เทคโนโลยีสำหรับการยื่นคำร้องด้วยการประชาสัมพันธ์แก่นิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ตั้งแต่การปฐมนิเทศนิสิตที่เข้าศึกษาใหม่ เพื่อให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกด้านการยื่นคำร้อง เนื่องจากสามารถดาวน์โหลดแบบฟอร์มคำร้อง เขียนแบบฟอร์มคำร้องยื่นและติดตามแบบฟอร์มคำร้องได้ทุกที่ทุกเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาแชทบอทด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อให้แชทบอทสามารถสนทนาได้ด้วยประโยคที่มีความเฉพาะเจาะจง หรือเพิ่มเติมการสนทนาด้วยเสียงหรือวิดีโอ เพราะช่วยให้แชทบอทสามารถเข้าใจภาษาหรือคำถามของมนุษย์ สามารถโต้ตอบด้วยรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น

2.2 ควรพัฒนาแชทบอทด้วยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลการสนทนา เพราะจะช่วยให้แชทบอทสามารถเก็บข้อมูลคำถามระหว่างแชทบอทกับผู้ใช้งาน เพื่อสรุปผลการสนทนานำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการสนทนาให้แชทบอทตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณภัทร ไชยพราหมณ์ และคณะ. (2563). ระบบตอบกลับและแจ้งข้อมูลทางการศึกษาผ่านไลน์บอท. *Journal of Information Science and Technology*. 10(2). 59-70.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2563). ระบบยื่นคำร้องบัณฑิตศึกษาออนไลน์ Online Graduate Request Submission System. แหล่งที่มา <https://www.grad.ku.ac.th/graduateonlineservice2>. สืบค้นเมื่อ 26 ธ.ค. 2565.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2565). ข้อมูลสถิติ. แหล่งที่มา <https://www.ku.ac.th/th/statistical-data/view/>. สืบค้นเมื่อ 26 ธ.ค. 2565.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2563). แผนปฏิบัติการดิจิทัล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปี พ.ศ. 2564-2568. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัล มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริรัฐ อิมแซม และเจทิพย์ ณ สงขลา. (2563). ผลของการใช้แชทบอทที่มีการช่วยเสริมศักยภาพการเรียนรู้ออนไลน์ที่มีต่อการคิดเชิงคำนวณของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบุคลิกภาพที่แตกต่างกัน. *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกนกานต์ สันติสุวรรณ. (2560). คลาวด์คอมพิวติ้ง Cloud Computing ประยุกต์ใช้งาน. แหล่งที่มา <https://www.mindphp.com/คู่มือ/73-คืออะไร/1941-คลาวด์-คอมพิวติ้ง-cloud-computing.html> สืบค้นเมื่อ 26 ธ.ค. 2565.
- Budsabok S. et al. (2563). Development of Chatbot Application for Student Services Case Study: Division of Student Development Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi. *Journal of Applied Research on Science and Technology*. 19(2). 85-94.

- Chiradeep B. (2022). **What Is a Chatbot? Meaning, Working, Types, and Examples.** From <https://www.spiceworks.com/tech/artificial-intelligence/articles/what-is-chatbot/>. Retrieved December 26, 2022.
- Gabriela M. (2023). **What Are The Software Development Life Cycle (SDLC) Stages and Models.** From <https://distantjob.com/blog/software-development-life-cycle-stages-and-models/>. Retrieved December 26, 2022.
- Jivan P. (2018). **Software Development Life Cycle (SDLC) phases.** From <https://medium.com/@jilvanpinheiro/software-development-life-cycle-sdlc-phases-40d46afbe384> Retrieved December 26, 2022.
- Peterson R. (2023). **Advantages and Disadvantages of Cloud Computing.** From <https://www.guru99.com/advantages-disadvantages-cloud-computing.html>. Retrieved December 26, 2022.
- Vanichvasin P. (2564). Chatbot Development as a Digital Learning Tool to Increase Students' Research Knowledge. **Canadian Center of Science and Education**. 14. 44-53.

รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*

A DEVELOPMENT MODEL OF A LEARNING ORGANIZATION OF SCHOOLS UNDER
THE LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

¹พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน PhramahaYannawat Thitavaddhano

²ศุภกัญญา ศรีคำไทย Sukpinya Srikomthai

³พระมหาศุชัยกรณ์ สิทธิเมธี PhramahaSuchaikon Sitthimethi

⁴สัณญา พงษ์ศรีดา Sanya Phongsrida ⁵ณัฐนิชา ปัญญานิภา Natnicha Pannipa

⁶มนัสนันท์ บุญปู Manassanan Boonpoo

^{1,2,3,4,5,6}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sukpinya.im@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา ใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 คน ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) การส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานสากล 3) ด้านส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 4) ทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) ส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ และ องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) การสร้างแบบแผนความคิด 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: รูปแบบ, การพัฒนา, ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้, สถานศึกษา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research article was to develop a learning organization development model for schools under the local administrative organization, there were 3 steps: Step 1: studied the educational management of schools using interviews with 15 key informants, Step 2: studied the methods for developing the learning organization of schools using a seminar with 12 experts, step 3: developing a learning organization development model for schools under the local administrative organization by organizing a group discussion with 7 experts. The results found that the model for developing the learning organization of schools under the local administrative organization, divided into 2 components: Component 1: Guidelines for developing educational management of schools under the local administrative organizations in 5 areas included 1) promoting educational management of schools, 2) promoting child development centers that met international standards, 3) promoting learning resources, 4) promoting religion preserve and perpetuate arts, culture, customs and local wisdom, 5) promoting sports and recreation and Component 2: the process of developing the learning organization of schools under the local administrative organization in 5 aspects included 1) self-knowledge, 2) creating thought patterns, 3) creating a shared vision, 4) learning together as a team, 5) thinking systematically.

Keywords: Model, Development, Learning Organization, Schools, Local Administrative Organization

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในทุกรูปแบบอย่างไม่หยุดยั้งตามกระแสของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยของประชาชนการเคารพสิทธิมนุษยชนการสร้างความสะดวกและความเป็นธรรมทางสังคมการพัฒนาเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการกระจายรายได้และคุณภาพชีวิตการส่งเสริมการค้าเสรีตลอดจนการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งประเด็นเหล่านี้ก่อให้เกิดข้อกฎหมายและข้อบังคับของรัฐมากมายซึ่งไปจำกัดการประกอบกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อสังคมในลักษณะที่ไม่ดีผลกระทบระยะยาวของข้อจำกัดต่างๆ เหล่านี้คือองค์กรในปัจจุบันจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและกฎระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมขององค์กรและค่อยๆ พัฒนากลายเป็นขนบธรรมเนียมที่ต้องทำ (จินตนา บุญบังการ, 2550)

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้องค์กรทุกองค์กร ไม่สามารถอยู่นิ่งได้ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่รับการถ่ายโอนภารกิจศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อันเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่ได้วางแนวทางเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา มาตรา 289 “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและฝึกอาชีพ ตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ” ถึงแม้ในปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาใช้ฉบับพุทธศักราช 2550 แต่ในเรื่อง

บทบาทและอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ยังมีบัญญัติไว้เช่นเดิม บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ส่งผลให้มีการประกาศใช้พระราชกำหนด แผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 16 ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบจัดบริการสาธารณะให้แก่ ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งปัจจุบันยังคงใช้แนวนโยบายตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ยังมีได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขแต่อย่างใด (กรมอนามัย, 2554)

อย่างไรก็ดีในช่วงเวลาดังกล่าวได้มีการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สองขึ้น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงใน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็น สถานศึกษาในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลงได้ มีผลให้ ผู้บริหารหรือผู้นำทางการศึกษาทุกคนจำต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง พัฒนาแนวคิด วิธีการปฏิบัติ ตลอดจน พฤติกรรมการทำงานต่างๆ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยการปรับกรอบแนวคิดเดิมไม่ยึดติด กับแนวคิดเดิม ดังที่ วิโรจน์ สารรัตนะ และอัญชลี สารรัตนะ (2545) ได้กล่าวว่า การบริหารในภาวะการ เปลี่ยนแปลงต้องคำนึงถึงภาวะของผู้นำและสมาชิกทุกคนในองค์กรที่จะต้องช่วยกันพัฒนาโรงเรียนให้เป็น องค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ส่งผลให้องค์กรพัฒนาต่อไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งนี้เพราะองค์กรแห่งการเรียนรู้ หรืออาจเรียกให้ชัดเจนขึ้นว่า องค์กรที่มีการเรียนรู้เป็นองค์กรที่มีการสร้าง ช่องทางให้เกิดการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันภายในระหว่างบุคลากร ควบคู่ไปกับการรับความรู้จาก ภายนอกโดยมีเป้าประสงค์สำคัญคือเพื่อให้มีโอกาสได้ใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาต่อไป

องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นองค์กรที่คนขยายขีดความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้าง ผลงานตามที่ตนต้องการมีรูปแบบแนวคิดใหม่ๆ ที่เปิดกว้างสร้างสรรค์แรงบันดาลใจใหม่ๆ ได้อย่างอิสระและ เป็นที่ซึ่งสมาชิกขององค์กรมีการเรียนรู้ถึงวิธีการที่จะเรียนรู้ร่วมกัน (Peter M. Senge, 1990) เป็นองค์กรที่ มีสมาชิกในองค์กรมีความตื่นตัวและมีแรงบันดาลใจที่จะพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความคิดริเริ่ม ที่จะสร้างสรรค์สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นกับองค์กร มีความสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสมาชิกของ องค์กรเอง โดยภาพรวมเป็นองค์กรที่มุ่งแสวงหาความเป็นไปได้และโอกาสเพื่อพัฒนา (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2544) โดยมีลักษณะสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ 6 ประการ ได้แก่ 1) การเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทุกระดับ ขององค์กร (continuous learning) บุคลากรแต่ละคนแบ่งปันการเรียนรู้ เพื่อช่วยให้ทีมและองค์กรได้ เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการถ่ายโอนความรู้และบูรณาการการเรียนรู้สู่องค์กรและการปฏิบัติงาน 2) การสร้าง และการถ่ายโอนความรู้ (knowledge generation and sharing) มุ่งเน้นกระบวนการสร้างการได้มาและการ ถ่ายโอนความรู้เพื่อให้บุคลากรได้เข้าถึงความรู้อย่างรวดเร็ว 3) การคิดเชิงสร้างสรรค์และเป็นระบบ (critical systemic thinking) บุคลากรได้รับการกระตุ้นให้คิดวิธีใหม่และใช้ทักษะเชิงเหตุผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เห็น ความเชื่อมโยงและการใช้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อหาข้อสรุป 4) วัฒนธรรมการเรียนรู้ (culture of learning) การ เรียนรู้และการริเริ่มสร้างสรรค์ มีรางวัลผลตอบแทนให้ 5) จิตสำนึกแห่งการยืดหยุ่นและค้นหาทดลองสิ่งใหม่ (flexibility and experimentation) บุคลากรมีอิสระที่จะเสี่ยงทดลอง คิดค้นนวัตกรรม ค้นหาแนวคิดใหม่ และสร้างกระบวนการทำงานและผลผลิตใหม่ๆ 6) ยึดคนเป็นศูนย์กลาง (people centered) ยึดหลักที่ว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ต้องเอาใจใส่บำรุงรักษา สร้างค่านิยม และสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดี พัฒนาและส่งเสริม การเรียนรู้ของบุคลากรแต่ละคน (Gephart and Marsick, 1996)

Peter Senge (1990) เชื่อว่าหัวใจของการสร้าง Learning Organization อยู่กับการสร้างวินัย 5 ประการในรูปของการนำไปปฏิบัติของบุคคล ทีม และองค์กรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวินัย 5 ประการที่เป็นแนวทางการสนทนากันเพื่อพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีดังนี้

1. มุ่งสู่ความเป็นเลิศ และรอบรู้ (Personal Mastery) โดยมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองให้ไปถึงเป้าหมายด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ส่วนตัว (Personal Vission) เมื่อลงมือกระทำและต้องมุ่งมั่นสร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องมี แรงมุ่งมั่นใฝ่ดี (Creative Tention) มีการใช้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ (Commitment to the Truth) ที่ทำให้มีระบบการคิดตัดสินใจที่ดี รวมทั้งใช้การฝึกจิตใต้สำนึกในการทำงาน (Using Subconsciousness) ทำงานด้วยการดำเนินไปอย่างอัตโนมัติ

2. มีรูปแบบวิธีการคิดและมุมมองที่เปิดกว้าง (Mental Model) ผลลัพธ์ที่จะเกิดจากรูปแบบแนวคิดนี้จะออกมาในรูปของผลลัพธ์ 3 ลักษณะคือ เจตคติ หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์ หรือเรื่องราวใดๆ ทศนคติแนวความคิดเห็นและกระบวนทัศน์ กรอบความคิด แนวปฏิบัติที่เราปฏิบัติตามๆ กันไป จนกระทั่งกลายเป็นวัฒนธรรมขององค์กร

3. สร้างและสานวิสัยทัศน์ (Shared Vission) วิสัยทัศน์องค์กร เป็นความมุ่งหวังขององค์กรที่ทุกคนต้องร่วมกันบูรณาการให้เกิดเป็นรูปธรรมในอนาคต ลักษณะวิสัยทัศน์องค์กรที่ดีคือกลุ่มผู้นำต้องเป็นฝ่ายเริ่มต้นเข้าสู่กระบวนการพัฒนาวิสัยทัศน์อย่างจริงจัง วิสัยทัศน์นั้นจะต้องมีรายละเอียดชัดเจน เพียงพอที่จะนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติได้ วิสัยทัศน์องค์กรต้องเป็นภาพบวกต่อองค์กร

4. เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) องค์กรความมุ่งมั่นให้ทุกคนในทีมมีสำนึกร่วมกันว่าเรากำลังทำอะไรและจะทำอะไรต่อไป ทำอย่างไร จะช่วยเพิ่มคุณค่าแก่ลูกค้า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมขึ้นกับ 2 ปัจจัย คือ IQ และ EQ ประสานกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และการสร้างภาวะผู้นำแก่ผู้นำองค์กรทุกระดับ

5. มีความคิดความเข้าใจเชิงระบบ (System Thinking) ทุกคนควรมีความสามารถในการเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบนอกจากมองภาพรวมแล้วต้องมองรายละเอียดของส่วนประกอบย่อยในภาพนั้นให้ออกด้วย วินัยข้อนี้สามารถแก้ไขปัญหาที่สลับซับซ้อนต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจในการดำเนินงานที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) การส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานสากล 3) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 4) การทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) การส่งเสริมกีฬา และนันทนาการ เพื่อให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553) และเพื่อตอบสนองความคาดหวังของสังคม (ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย) ด้วยว่าสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจะต้องมีคุณภาพในด้านคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ในทุกงานต้องมีองค์ประกอบ รูปแบบที่จะบ่งบอกถึงคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษา ซึ่งมีเกณฑ์กำกับในการใช้วัดคุณภาพการจัดการศึกษา ทั้งการประเมินตนเองของสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายในจากหน่วยงานต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพจากภายนอก องค์ประกอบเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพโดยรวมของสถานศึกษาที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมพัฒนาองค์ประกอบ รูปแบบที่เห็นว่าจำเป็นต้องควบคุมตามความเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันพบว่า

สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีปัญหการร้องเรียนต่างๆ มากขึ้นจากการเรียกร้องผลประโยชน์รวมถึงความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม (ยศสรวาดี กริ่งไกร, 2560) เหตุนี้ สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรมีการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยดำเนินการในองค์การอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งองค์การต้องมีกลยุทธ์การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการกำหนดเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันสร้าง ปรับองค์กร บทบาทผู้บริหารและบุคลากรตามวิสัยทัศน์ใหม่ๆ และร่วมกันวางแผนการปฏิบัติงานที่มีทิศทางชัดเจน และดำเนินการตามแผนงานได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การทดลองทำสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการใหม่ การเรียนรู้จากประสบการณ์และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต การเรียนรู้จากบุคคลอื่น เพื่อให้เกิดความรอบรู้แห่งตน และการถ่ายทอดความรู้ทั่วทั้งองค์กรได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ขยายขอบเขตทางความคิดให้กว้าง มองภาพการทำงานแบบองค์รวมอย่างรอบด้านเพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อพัฒนางาน มีการร่วมกันแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ก็จะทำให้เกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคล ระดับทีมงาน และระดับองค์กร เกิดการพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ เหตุนี้ สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงต้องปรับองค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งควรนำหลักองค์การแห่งการเรียนรู้ 5 ประการมาใช้ในการพัฒนาองค์กร

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) จัดเป็นสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า มีเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 9,411 คน และมีครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 602 คน คือ 1) มีข้าราชการ/พนักงานครู จำนวน 289 คน 2) มีผู้ดูแลเด็ก (ทักษะ) จำนวน 184 คน 3) มีผู้ดูแลเด็ก (ทั่วไป) จำนวน 129 คน โดยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่เปิดทำการอยู่ จำนวน 287 แห่ง และที่ยุบเลิก จำนวน 1 แห่ง และที่ยุบรวม จำนวน 6 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2563) อีกประการหนึ่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ศพด.) เป็นสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในการศึกษารั้วนี้ผู้ศึกษามุ่งศึกษาสถานศึกษาที่เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นับว่าเป็นสถานศึกษาแห่งหนึ่งที่ได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงของความเจริญ และสังคมแห่งการสื่อสารไร้พรมแดนนี้ และสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต่างก็มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนแตกต่างกันออกไป โดยประกอบด้วยประชาชนหลากหลายกลุ่มอาชีพ ความเป็นโลกไร้พรมแดนได้เข้ามามีส่วนสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของประชาชนดังกล่าวอย่างมาก ดังนั้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในฐานะเป็นองค์กรที่ถูกฝังรากฐานให้กับเด็กปฐมวัยของชุมชน จึงต้องปรับองค์กรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งที่ผ่านมาทางองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังไม่เคยมีการศึกษาถึงความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดของตนมาก่อนจึงไม่สามารถระบุได้ว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นอย่างไร และควรมีการส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้อย่างไร

จากข้อคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อทำการวิจัยเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร และจะส่งเสริมให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และเพื่อประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระตุ้นให้

เกิดการพัฒนาสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ มีเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาวิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการศึกษาวิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้การสัมภาษณ์ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ แนวคำถามหรือประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ตามแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1-2 มาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ศึกษาไว้ในบทที่ 2 นำมาพัฒนาเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ฉบับร่าง จากนั้นได้นำรูปแบบฯ ฉบับร่าง มาออกแบบการศึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยใช้การสนทนากลุ่ม มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 7 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ เครื่องมือที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม คือ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

1. การจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้
 - 1.1 การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 1) สภาพปัญหา คือ บุคลากรครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีอัตราส่วนไม่เหมาะสมกับนักเรียน สถานศึกษาสถานที่เครื่องเล่นสนามไม่ได้มาตรฐานยังขาดห้องพยาบาล

มุมพักผู้ปกครอง งบประมาณมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการภายใต้ข้อระเบียบกฎหมายที่เข้มงวดและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด และมีการส่งเสริมและสนับสนุนทั้ง 5 ด้าน ตามแผนพัฒนาแต่มีปัญหา คือ ด้านอาคารสถานที่ ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน 2) แนวทางแก้ไข คือ ในด้านบุคลากรมีการปรับแผนอัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับจัดหาครูผู้ดูแลเด็กเพิ่มให้เหมาะสมกับจำนวนเด็กนักเรียน จัดหาเครื่องเล่นสนามที่ได้มาตรฐานให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการเข้าแผนพัฒนาสี่ปีไว้ก่อน ทำงานภายใต้ระเบียบศึกษาระเบียบกฎหมายให้รัดกุมในการทำงาน และการจัดแผนพัฒนาในระยะ 4 ปี เพื่อแก้ไขให้บรรลุจุดประสงค์และความต้องการของชุมชน เช่น เพิ่มห้องเรียนให้เพียงพอ และเพิ่มอัตราครูบุคลากรทางการศึกษา

1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาตรฐานสากล 1) สภาพปัญหา คือ มาตรฐานที่ใช้ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทั้งหมด 23 มาตรฐาน 94 ตัวบ่งชี้ 2) แนวทางแก้ไข คือ จัดระบบการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งในเรื่องของวิชาการและการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กพัฒนาสมบูรณ์ตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน

1.3 การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 1) สภาพปัญหา คือ แหล่งเรียนรู้ในตำบลมีน้อยไม่ค่อยน่าสนใจ และแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญบางแหล่งอยู่นอกพื้นที่ตำบลต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้นจึงจะนำเด็กนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ได้ และมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในตำบลจากชุมชนใกล้เคียงสถานศึกษาให้เต็มศักยภาพ 2) แนวทางแก้ไข คือ จัดกิจกรรมศึกษาเรียนรู้แหล่งเรียนรู้ในตำบลซึ่งปัจจุบันได้จัดทำโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นและโครงการทัศนศึกษาแหล่งเรียนรู้ในตำบลซึ่งปัจจุบันได้ประสานงานกับหน่วยงานอื่น เช่น การจัดการศึกษาการสอนตามอัธยาศัยให้กับชุมชน และผู้รับผิดชอบต้องเสนอโครงการศึกษานอกสถานที่ต่อผู้บริหารและจัดทำแผนพัฒนาเข้าสู่สภาท้องถิ่นเพื่อจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป โดยใช้ดุลยพินิจให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้จากแหล่งชุมชนในตำบลให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนตามสภาพโอกาส

1.4 การทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 1) สภาพปัญหา คือ ปัญหาเพียงเล็กน้อย เพราะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ตรงกับแผนและโครงการที่วางไว้ เช่น การแห่เทียนพรรษา ประเพณีการลอยกระทงการเข้าวัดเพื่อปฏิบัติธรรมในวันสำคัญ 2) แนวทางแก้ไข คือ ควรจัดกิจกรรมโครงการโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เด็กได้ทำกิจกรรมและสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เด็กได้รู้จักและทำความเข้าใจกับผู้มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่วนในเรื่องของการอนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณี

1.5 การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ 1) สภาพปัญหา คือ ข้อจำกัดของกฎระเบียบที่ใช้ในการทำงาน จึงไม่สามารถทำตามความต้องการของชุมชนได้ทุกอย่าง และปัญหาด้านงบประมาณ เพราะการจัดกีฬาเด็กต้องใช้งบประมาณในการจัดบางปีมีจำกัดไม่เต็มศักยภาพของเด็ก 2) แนวทางแก้ไข คือ ใช้แนวทางในการที่ไม่ผิดต่อระเบียบและส่งเสริมให้มีการจัดแข่งขันกีฬาขึ้นทุกปีเป็นการแข่งขันกีฬาเยาวชนประชาชนทั่วไป เพื่อจะได้ถูกระเบียบสำหรับเด็กนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็จัดให้มีการออกกำลังกายกิจกรรมนันทนาการทุกวัน มีโครงการแข่งขันกีฬาระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยกัน และผู้บริหารควรวางแผนทำโครงการเพื่อให้มีการส่งเสริมกีฬาและนันทนาการเป็นไปอย่างเต็มศักยภาพของเด็ก

2. วิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

2.1 วิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านความรู้แห่งตน (Personal Mastery) ประกอบด้วย 1) มอบหมายงานหรือหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับบุคลากรเพื่อเกิดความพึงพอใจในการพัฒนาเรียนรู้กันอย่างสม่ำเสมอ 2) ส่งเสริมการดำเนินการประเมินความรู้ของตนเอง มีการปรับปรุง ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และแก้ไขในสิ่งที่บกพร่อง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ 3) ส่งเสริมการฝึกอบรมให้บุคลากรมีทักษะในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง สนับสนุนให้มีการสร้างองค์ความรู้ งานวิจัยงานสร้างสรรค์ หรือผลงานทางวิชาการ 4) ส่งเสริมบุคลากรให้มีวิสัยทัศน์เป้าหมายและมีแผน ในการทำงานของตนเองเพื่อให้เกิดใจรักในการเรียนรู้ในการตั้งเป้าหมายและวางแผนดำเนินการสู่เป้าหมายของตนเอง 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อแสวงหาความรู้อยู่เสมอ 6) ส่งเสริมให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการให้ประสบความสำเร็จหมั่นติดตามผลการทำงานและองค์ความรู้ใหม่อย่างสม่ำเสมอ 7) ส่งเสริมให้บุคลากรมีความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อตนเอง เห็นคุณค่าแห่งตน ด้วยการมีส่วนร่วมในการพัฒนางานและองค์กร ปลุกฝังทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมระดมสมอง อภิปรายกลุ่ม อบรมสัมมนา 8) สร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรที่มีผลงานโดยจัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติยกย่องผู้ที่มีผลงานสร้างสรรค์งานวิจัยที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม 9) สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการรักการอ่านจากหลายๆ แหล่งความรู้ส่งเสริมให้เกิดความต้องการพัฒนาตนเอง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ 10) สร้างบรรยากาศและโอกาสเพื่อให้บุคลากรสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.2 วิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการสร้างแบบแผนความคิด (Mental Models) ประกอบด้วย 1) กำหนดกรอบการปฏิบัติในการพัฒนาแบบแผนความคิดให้บุคลากรนำไปปฏิบัติได้ 2) จัดกิจกรรมการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนของการสร้างแบบแผนความคิด 3) ดำเนินการตามแนวคิดที่สรุปร่วมกันอย่างเป็นระบบและประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนาปรับปรุงต่อไป 4) ประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านเพื่อการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา 5) วางแผนการดำเนินงานด้วยการคิดวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง 6) ส่งเสริมให้บุคลากรใช้แหล่งความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณา ไตร่ตรองหรือตัดสินใจ 7) ส่งเสริมให้บุคลากรร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงในการทำงานและนำมาสรุปสร้างเป็นแบบแผนความคิดร่วมกัน และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม 8) ส่งเสริมให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นหรือแนวคิดที่หลากหลายและยอมรับในแนวคิดที่สรุปร่วมกัน 9) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการมีแบบแผนความคิดในการทำงาน มีทัศนคติที่ดีต่อการมีแบบแผนความคิด 10) สร้างระเบียบแบบแผนในการทำงานมีการคิดวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนในการวางแผนการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน

2.3 วิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) ประกอบด้วย 1) การพัฒนาวิสัยทัศน์ให้เหมาะสมตามการเปลี่ยนแปลงอยู่เป็นประจำ โดยมีการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงวิสัยทัศน์ 2) ผู้บริหารมีจิตเมตตาต่อบุคลากรในสถานศึกษาอันจะส่งผลให้บุคลากรเกิดความรักความศรัทธาเชื่อมั่นต่อสถานศึกษา และมีทัศนคติที่

ดีต่อสถานศึกษา 3) เปิดโอกาสให้บุคลากรนำวิสัยทัศน์ของตนเองมาร่วมในการพิจารณาเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ร่วมของสถานศึกษา 4) ส่งเสริมให้บุคลากรช่วยกันคิดช่วยกันทำเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาในการทำงานและพัฒนาสถานศึกษาให้เจริญเติบโตก้าวหน้าอย่างมีคุณภาพ 5) ส่งเสริมให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการประเมินวิสัยทัศน์ร่วมกันและยอมรับผลการประเมินเพื่อนำไปพัฒนาสถานศึกษาต่อไป 6) ส่งเสริมให้บุคลากรมีการยอมรับในวิสัยทัศน์ร่วมที่ได้ร่วมกันสร้างเป็นวิสัยทัศน์ของสถาบัน 7) ส่งเสริมให้บุคลากรมีโอกาสร่วมกันร่วมดำเนินการในกิจกรรมเพื่อช่วยกันคิดหาแนวทางพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ 8) สนับสนุนให้บุคลากรมีส่วนร่วมและช่วยกันวางแผน กำหนดวิสัยทัศน์ของสถาบัน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรร่วมมือดำเนินการตามวิสัยทัศน์ของสถาบัน 9) สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ให้ความรู้ ความเข้าใจ ที่จะส่งผลดีต่อบุคลากรทุกคน และองค์กร เพื่อให้ทุกคนมีวิสัยทัศน์ของตนเองที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้องค์กรสำเร็จได้ตามเป้าหมาย 10) สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันในการปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์

2.4 วิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ประกอบด้วย 1) เปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รับรู้ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และวางแผนในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน 2) มอบหมายการทำงานในรูปแบบของการทำงานเป็นทีม ร่วมสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับผู้อื่นและทีมงาน ร่วมกันวางแผนการทำงานที่เป็นทีม ช่วยกันติดตามประเมินผลการทำงานของทีม และมีการพัฒนาทีมงานให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด 3) ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงาน เสริมสร้างกำลังใจให้กันและกันในทีม 4) ส่งเสริมการมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม ร่วมแรงร่วมใจกันทำงาน กิจกรรมหรือภาระหน้าที่ให้ประสบความสำเร็จ 5) ส่งเสริมบรรยากาศที่เป็นมิตร สร้างสรรค์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สมนามศักดิ์กัน เพื่อร่วมกันพัฒนาการเรียนรู้ร่วมกันในทีมงาน 6) ส่งเสริมให้เกิดการประสานสัมพันธ์ที่ดีในทีมงาน มีการให้ หรือแบ่งปันความรู้ให้ผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อถ่ายทอดให้เพื่อนร่วมงานในองค์กรได้เรียนรู้ร่วมกัน 7) ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาสามารถร่วมแสดงความคิดเห็น การถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนาทีมงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 8) ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานอื่นเพื่อนำมาพัฒนาทีมงาน 9) ส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มกำลังความสามารถจะช่วยให้บุคลากรมีความสม่ำเสมอในการทำงาน 10) สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ยอมรับกันในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นทีม

2.5 วิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) ประกอบด้วย 1) กำหนดบทบาทให้เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของตน ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาตนให้มีศักยภาพสูงขึ้นด้วยการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis 2) สถานศึกษาจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆอย่างเหมาะสมคุ้มค่าตามหลักความพอเพียง 3) สถานศึกษามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารงานที่แสดงขอบข่ายหน้าที่และความสัมพันธ์ของหน่วยงานไว้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ 4) สถานศึกษามีการตรวจสอบงบประมาณการใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน รู้จักความพอรู้จักประมาณในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า 5) สถานศึกษาส่งเสริมการบริการวิชาการแก่สังคม ชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาชุมชนและสังคม

6) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความคิดในการรวบรวม คัดสรร วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้จากงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาให้เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม 7) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการคิดแบบองค์รวมที่สามารถมองกรอบของงานได้อย่างชัดเจน 8) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษามีความตระหนักในการพัฒนาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อันจะส่งผลดีต่อสถาบัน ต่อบุคลากร ต่อนักเรียน ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ 9) สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรมีวิธีการคิดโดยยึดหลักการ กฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา และนโยบายของสถานศึกษาในการดำเนินงาน 10) สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการคิดกระบวนการในการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยทุกคนควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาหาที่เกิขึ้นจากการปฏิบัติงานอย่างรอบด้าน

3. รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรรัฐสถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระบวนการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน ได้แก่

1. การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 1) ส่งเสริมการเรียนการสอนโดยใช้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ โดยส่งเสริมบุคลากรด้านการศึกษาให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด 2) ส่งเสริมจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้าน ครอบคลุมการบริหาร บุคคล งานวิชาการและงบประมาณอย่างพอเพียงในปัจจุบันได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทั้ง 5 ด้าน ได้ดีพอสมควรจากการประเมินของ สมศ.

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานสากล 1) พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาตรฐานสากล เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน ครบมาตรฐานการศึกษาครบ 23 มาตรฐาน 2) พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานมีคุณภาพตามหลักวิชาการ 3) ส่งเสริมให้เด็กมีการพัฒนาสมบูรณ์ตามวัยครบ 4 ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และดำรงตนในสังคมได้ มีความพร้อมในการศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

3. การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 1) ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ให้เป็นที่ยอมรับของคนตำบล 2) ส่งเสริมให้ชุมชนได้ใช้เป็นที่ศึกษาหาความรู้โดยเรียนรู้ผ่านการจัดการโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการจัดการศึกษาหาความรู้โดยเรียนรู้ผ่านการจัดการโครงการภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการจัดการกิจกรรม 5) การส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้นอกสถานศึกษาในตำบลเพื่อเพิ่มประสบการณ์สังคมรอบตัว 6) ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

4. การทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 1) ประเพณี วัฒนธรรม กองการศึกษาในแต่ละแห่งควรจัดกิจกรรมรดน้ำขอพรพระ โคตรการวันสำคัญต่างๆ เพื่อมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ส่งเสริมประเพณีไทย เช่น ประเพณีแห่เทียนจำนำพรรษา ประเพณีลอยกระทง 3) โครงการนำเด็กเข้าวัดปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางศาสนา

5. การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ 1) โครงการจัดซื้ออุปกรณ์กีฬาหมู่บ้านโครงการกีฬาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมการเล่นกีฬาของประชาชนตำบลท้องถิ่นตลอดจนส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ 2) การจัดการแข่งกีฬาของศูนย์ทุกปี 3) การจัดนันทนาการให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทุกโอกาสที่อำนวยเสมอ

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านความรู้แห่งตน (Personal Mastery) เป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์กรแห่งการเรียนรู้ บุคลากรในสถานศึกษา มีความตระหนักรู้ เข้าใจ จุดแข็ง จุดอ่อน ศักยภาพ อุปสรรค แรงจูงใจ และความต้องการของตนเอง โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1.1 ส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตสำนึกในการเรียนรู้ 1) ปลุกฝังให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ 2) สนับสนุนให้ใฝ่หาความรู้ 3) เปิดโอกาสให้เรียนรู้สิ่งใหม่ 4) ส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์ 5) สนับสนุนให้เรียนรู้จากประสบการณ์

1.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ของบุคลากร 1) จัดฝึกอบรมพัฒนาทักษะ 2) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3) สนับสนุนให้ศึกษางานวิจัย 4) ส่งเสริมให้เข้าร่วมประชุมวิชาการ 5) จัดให้มีแหล่งข้อมูลในสถานศึกษา

1.3 สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 1) สนับสนุนให้บุคลากรทำงานเป็นทีม 2) ส่งเสริมให้แลกเปลี่ยนความรู้ 3) เปิดโอกาสให้เสนอแนะ 4) รับฟังความคิดเห็น 5) สร้างแรงจูงใจในการทำงาน

1.4 สนับสนุนให้บุคลากรใช้ความรู้พัฒนางาน 1) ส่งเสริมให้นำความรู้ไปใช้ในการทำงาน 2) สนับสนุนให้คิดริเริ่ม 3) สนับสนุนให้แก้ปัญหา 4) สนับสนุนให้พัฒนางาน 5) ให้รางวัลผลงาน

1.5 มีระบบติดตามและประเมินผล 1) ติดตามผลการเรียนรู้ 2) ประเมินผลกิจกรรม 3) ประเมินผลความรู้ 4) ประเมินผลทักษะ 5) ประเมินผลพฤติกรรม

2. การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการสร้างแบบแผนความคิด (Mental Models) เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาความคิด ความเชื่อ ทัศนคติ ของผู้บริหารและบุคลากรในองค์กร ให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา เรียนรู้ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

2.1 การส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ 1) สนับสนุนให้บุคลากรใฝ่หาความรู้เรียนรู้สิ่งใหม่และพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง 2) ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์และความรู้ ระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา 3) สนับสนุนให้บุคลากรคิดวิเคราะห์ ตั้งคำถาม หาคำตอบ และแก้ปัญหา

2.2 การจัดกิจกรรมพัฒนาแบบแผนความคิด 1) จัดฝึกอบรม สัมมนา เวิร์คช็อป เกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างสรรค์ 2) จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำเสนอผลงานการประกวดผลงาน 3) จัดตั้งชมรมกลุ่มสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาความคิด

2.3 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 1) จัดหาแหล่งข้อมูล สื่อการสอน อุปกรณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัย 2) สนับสนุนให้บุคลากรมีเวลา โอกาส และทรัพยากร ในการเรียนรู้ 3) สร้างบรรยากาศในองค์กรที่เปิดกว้างยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง สนับสนุนการคิดริเริ่ม

2.4 การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหาร 1) ผู้บริหารต้องแสดงให้เห็นถึงความใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ 2) ผู้บริหารต้องคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหา อย่างมีเหตุผล 3) ผู้บริหารต้องเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็น สนับสนุนการคิดริเริ่ม

3. การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป้าหมายร่วมกันที่บุคลากรในสถานศึกษามีความเข้าใจ ตระหนัก และมุ่งมั่นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 1) จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระดมสมองเกี่ยวกับอนาคตที่ต้องการของสถานศึกษา 2) เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ 3) รับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายนำมาประกอบการพิจารณา

3.2 วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสื่อความหมายได้ 1) วิสัยทัศน์ควรมีความชัดเจน รัดกุม เข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ตรงประเด็น 2) เน้นผลลัพธ์ที่ต้องการมากกว่าวิธีการ 3) สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

3.3 การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ 1) ประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ให้บุคลากรทุกคนได้รับทราบเข้าใจ 2) เน้นย้ำความสำคัญและสร้างแรงจูงใจให้ทุกคนร่วมมือกัน 3) ติดตามผล ประเมินผลการดำเนินงาน

3.4 การสนับสนุนจากผู้บริหาร 1) ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วม 2) จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ สนับสนุนกิจกรรม 3) สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้

4. การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้จากกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการเรียนรู้แบบกลุ่มช่วยส่งเสริมทักษะในการทำงานร่วมกัน เสริมสร้างความเข้าใจที่มากขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 สร้างวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมกัน 1) กำหนดเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจน เน้นการทำงานเป็นทีม 2) สื่อสารวิสัยทัศน์และพันธกิจให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน 3) กระตุ้นให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์

4.2 ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน 1) จัดกิจกรรมฝึกอบรมเกี่ยวกับทักษะการทำงานเป็นทีม 2) สนับสนุนให้ครูและนักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน 3) จัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice) 4) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน

4.3 สร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 1) สนับสนุนให้บุคลากรกล้าที่จะลองผิดลองถูก 2) ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ 3) ยกย่องและให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีผลงานดี

4.4 พัฒนาระบบสนับสนุน 1) จัดหาทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ 2) พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล 3) จัดตั้งระบบติดตามผลและให้คำปรึกษา

5. การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการคิดอย่างเป็นระบบ (Systems Thinking) เป็นกระบวนการที่สำคัญในการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้และชีวิต โดยการส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบนั้นมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการแก้ไขปัญหา การวิเคราะห์ การสร้างความเข้าใจ และการสร้างความคิดสร้างสรรค์ โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

5.1 ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา 1) มีความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ โดยการจัดฝึกอบรม สัมมนา หรือจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และเครื่องมือของการคิดอย่างเป็นระบบ 2) ฝึกฝนทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ เช่น การศึกษากรณีตัวอย่าง การวิเคราะห์ปัญหา การจำลองสถานการณ์ เป็นต้น 3) มีแรงจูงใจและความตระหนักถึงความสำคัญของการคิดอย่างเป็นระบบ โดยการเชื่อมโยงการคิดอย่างเป็นระบบกับงานประจำ สนับสนุนให้บุคลากรนำไปใช้แก้ปัญหา พัฒนาการเรียนการสอน และยกระดับผลงาน

5.2 พัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการคิดอย่างเป็นระบบ 1) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา 2) สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างต่อความคิดเห็นใหม่ และการเรียนรู้จากความผิดพลาด 3) สนับสนุนให้บุคลากรคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบคอบและหาทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ

5.3 พัฒนาระบบและเครื่องมือที่สนับสนุนการคิดอย่างเป็นระบบ 1) จัดหาสื่อการสอน และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างเป็นระบบ 2) พัฒนาระบบสารสนเทศที่ช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างเป็นระบบ 3) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างเป็นระบบ

5.4 สร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับหน่วยงานภายนอก 1) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ 2) แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับหน่วยงานอื่นๆ ในการประยุกต์ใช้การคิดอย่างเป็นระบบ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาตรฐานสากล 3) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในตำบล 4) การทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 5) การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ นอกจากนี้ยังพบผลการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ 1) การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บุคลากรครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีอัตราส่วนไม่เหมาะสมกับนักเรียน สถานศึกษาสถานที่เครื่องเล่นสนามไม่ได้มาตรฐานยังขาดห้องพยาบาล มุมพักผู้ปกครอง งบประมาณมีข้อจำกัดในการบริหารจัดการ และอาคารสถานที่ยังไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มาตรฐานสากล มาตรฐานที่ใช้ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นมาตรฐานของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีทั้งหมด 23 มาตรฐาน 94 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมีรายละเอียดมากทำให้การบริหารจัดการได้ไม่ทั่วถึงทุกตัวบ่งชี้ 3) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ในตำบล แหล่งเรียนรู้ในตำบลมีน้อยไม่ค่อยน่าสนใจ และแหล่งการเรียนรู้ที่สำคัญบางแหล่งอยู่นอกพื้นที่ตำบลต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น 4) การทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีปัญหาเพียงเล็กน้อย เพราะสามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนได้ตรงกับแผนและโครงการที่วางไว้ และ 5) การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ มีข้อจำกัดของกฎระเบียบที่ใช้ในการทำงานมากจึงไม่สามารถทำตามความต้องการของชุมชนได้ทุกอย่างและปัญหางบประมาณ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสำราญ ชวนวัน (อ้างใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการปฏิบัติงานส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบล พบว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณน้อยจึงให้การช่วยเหลือโรงเรียนได้น้อย ไม่ค่อยมีส่วนร่วมวางแผนจัดหาสื่ออุปกรณ์กับโรงเรียนไม่มีบทบาทเข้าไปพัฒนาอาคารสถานที่และกิจกรรมของโรงเรียน ขาดการประสานงานกับโรงเรียน มีบุคลากรที่มีความรู้ด้านการศึกษาน้อยและไม่ค่อยเข้าใจบทบาทที่แท้จริงของโรงเรียน 2) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรบริหารส่วนตำบล คือ องค์กรบริหารส่วนตำบลมีความสามารถจัดการศึกษาได้ อยากให้การช่วยเหลือโรงเรียนด้านอื่นๆ นอกจากการสนับสนุนงบประมาณ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเข้าไปมีส่วนร่วมจัดการศึกษากับโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้นและควรกำหนดแนวปฏิบัติงานให้สามารถปฏิบัติงานกับโรงเรียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาด้านการขาดแคลนหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร การผลิตสื่อการจัดการเรียนการสอน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจด้านวิชาการขาดแคลนงบประมาณ การจัดสรรยังมีความล่าช้า ไม่เป็นธรรมและไม่ตรงกับความต้องการ มีระเบียบและเงื่อนไขการใช้มากเกินไป บุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอและวุฒิการศึกษาไม่ตรงกับลักษณะงาน ระบบและโครงสร้างการบริหารองค์กรไม่ชัดเจน การจัดหาแผนยุทธศาสตร์การศึกษายังขาดนโยบายและแนวการดำเนินงานที่ชัดเจน บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ 2) ปัจจัยที่ส่งเสริมในการจัดการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ฝ่ายบริหารเป็นทีมเดียวกันและทำงานอย่างต่อเนื่อง ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและเข้ามามีส่วนร่วม การเมืองที่มีข้าฝายเดียวกันส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ได้แก่ การขาดบุคลากรที่รับผิดชอบด้านการศึกษาโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรมีเจตคติไม่ดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายการเมืองไม่มุ่งมั่นในการถ่ายโอนการศึกษา เพราะกระทรวงศึกษาธิการไม่ประสงค์กระจายอำนาจการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

2. วิธีการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) การสร้างแบบแผนความคิด 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ โดยการพัฒนาสถานศึกษาด้วยหลักองค์กรแห่งการเรียนรู้ของ Peter Senge (1990) ที่เชื่อว่าหัวใจของการสร้าง Learning Organization อยู่ที่การสร้างวินัย 5 ประการในรูปของการนำไปปฏิบัติของบุคคล ทีม และองค์การอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ องค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา เพราะองค์การแห่งการเรียนรู้คือองค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศด้วยการพัฒนาความสามารถและศักยภาพของคนในองค์กรทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างต่อเนื่องและบริหารจัดการความสามารถและศักยภาพนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร เหตุฉะนั้น ผู้นำทางการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการมองออกไปข้างนอกเพื่อการพัฒนาภายในและเพื่อการพัฒนาองค์กรของตนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรที่คนเรียนรู้ตลอดเวลาแบ่งปันความรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่ององค์กรที่ยกระดับขีดความสามารถของผู้ปฏิบัติให้บรรลุประสิทธิภาพของตนเองดึงศักยภาพออกมาจากครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน (ประชุม โพธิกุล, 2555)

3. รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรรัฐสถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน และ 2) กระบวนการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน พบว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับแนวคิดของชลิดา ทรัพย์ะประภา (2565) ที่กล่าวว่า การพัฒนาให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มีความสำคัญต่อองค์กรเป็นอย่างยิ่ง สาเหตุที่ปัจจุบันองค์กรยุคใหม่หันมาให้ความสนใจกับองค์กรแห่งการเรียนรู้เนื่องจากความท้าทายและความกดดันไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคม สภาพการทำงาน ความท้าทายและการแข่งขันของสภาพเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี และคาดว่าจะในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงอีกหลายอย่างที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและไม่สามารถคาดการณ์ได้ องค์กรจึงหันมาสนใจพัฒนาปัญญา ความรู้ กระบวนการเรียนรู้ และความคิดเชิงสร้างสรรค์ของบุคลากรซึ่งเป็นที่สามารถพัฒนาขึ้นได้โดยมีจุดมุ่งหมายให้องค์กรสามารถอยู่รอดและก้าวไปสู่เป้าหมายสูงสุดที่ต้องการ และมีความสอดคล้องบางประการกับภารกิจของสุชาติ รักษาก และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวทางพัฒนาการองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย มี 15 แนวทาง ดังนี้ 1) จัดทำแบบสำรวจเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร 2) มีการจัดทำชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) พัฒนาคณะทำงานอย่างต่อเนื่อง 4) กำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายของสถานศึกษา 5) รับฟังปัญหาจากบุคลากร 6) ผู้บริหารให้คำปรึกษา 7) รายงานปัญหาเกี่ยวกับงาน 8) การมอบหมายงานตามโครงสร้าง 9) การทำงานแบบมีส่วนร่วม 10) ประชุม วางแผน แต่งตั้งคณะทำงานในการขับเคลื่อนงาน 11) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 12) เผยแพร่องค์ความรู้ 13) จัดทำฐานข้อมูลกลาง 14) พัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต 15) มีช่องทางการเข้าถึงข้อมูล

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางที่บุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรรัฐสถาบันการศึกษา และสถาบันศาสนา จะสามารถนำไปใช้ให้เกิดมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2) การส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานสากล 3) การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 4) การทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 5) การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ และองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความรอบรู้แห่งตน 2) การสร้างแบบแผนความคิด 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5) การคิดอย่างเป็นระบบ สรุปดังในภาพที่ 1

รูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1. แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษา 1. การส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 2. การส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้มาตรฐานสากล 3. การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ 4. การทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์สืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 5. การส่งเสริมกีฬาและนันทนาการ	2. กระบวนการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 1. การรอบรู้แห่งตน 2. การสร้างแบบแผนความคิด 3. การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 5. การคิดอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปพัฒนาให้เป็นคู่มือรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปใช้ต่อไป
 - 1.2 สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้โดยละเอียดก่อนนำไปใช้
 - 1.3 หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาต่อไป
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยบูรณาการกับหลักพุทธธรรม เช่น สัมปยุตธรรม 7 อิทธิบาท 4 วุฒิธรรม 4 เป็นต้น
 - 2.2 ควรทำการศึกษารูปแบบการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้สถิติขั้นสูง เช่น ปัจจัยส่งผลต่อการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2554). **คู่มือการดำเนินงานโครงการศูนย์เด็กเล็กนำอยู่สู่เมืองไทยแข็งแรง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การทหารผ่านศึก.
- จินตนา บุญบงการ. (2550). **จริยธรรมทางธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิดา ทรัพย์ะประภา. (2565). การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของภาครัฐตามหลักสังคหวัตถุธรรม. **วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์**. 3(2). 37.
- ประชุม โพธิกุล. (2555). การพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/435275> สืบค้นเมื่อ 15 ก.ค. 2563.
- ยศสรวดี กริ่งไกร. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. **ดุชนิพนธ์พุทธศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิโรจน์ สารรัตน์ และอัญชลี สารรัตน์. (2545). **ปัจจัยทางการบริหารกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: อักษราพิพัฒน์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2544). **โรงเรียน: องค์กรแห่งการเรียนรู้ กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนตำบล**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2563). **ฐานข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. แหล่งที่มา <http://www.ayutthayalocal.go.th/newsmoney> สืบค้นเมื่อ 10 มิ.ย. 2563.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550) **รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายส่งเสริมการจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุชาติ รักอก และประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2566). แนวทางพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(2). 452.
- M. A. Gephart & V. J. Marsick. (1996). Learning Organization Come a live. **Training & Development**. 50. 35-45.
- Peter M. Senge. (1990). **The fifth discipline: The art practice of the learning organization**. New York: Doubleday.
- Peter Senge. (1990). **The Leader 's New Work: Building Learning Organizations**. New York: Doubleday.

สภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่
ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่*
CONDITIONS, PROBLEMS, AND GUIDELINES FOR MANAGING NEW MATHEMATICS
LEARNING AT THE PRIMARY LEVEL OF PRIVATE SCHOOLS UNDER THE KRABI
PROVINCIAL EDUCATION OFFICE

¹อำนาจ วัฒนกรสิริ Amnat Wattanakornsiri ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
³ณกมล บุญเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul
^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand
³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: kpd.amnat@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยมีวิธีการวิจัย ดังนี้ 1) ศึกษาสภาพ ปัญหา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าครู และครูวิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ รวมจำนวน 169 คน จาก 37 โรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ทั้ง 6 ด้าน คือ (1) หลักสูตร (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (4) การวัดและประเมินผล (5) การจัดแหล่งเรียนรู้ (6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร 4 ขั้น คือ (1) การวางแผน (Planning) (2) การจัดองค์กร (Organizing) (3) การนำ (Leading) (4) การควบคุม (Controlling)
คำสำคัญ: การบริหารการจัดการเรียนรู้, วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่, โรงเรียนประถมศึกษา

*Received: March 31, 2024, Revised: April 25, 2024, Accepted: April 25, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพจนานุกรม รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

Abstract

The purpose of this research article was to study the conditions, problems, and management approaches for new mathematics learning at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office. The research methods were as follows: 1) Study the conditions, problems, and management of new mathematics learning at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office using a questionnaire with a sample group which was the school directors, head teachers, and mathematics teachers of a private school, elementary level under the Krabi Provincial Education Office, a total of 169 people from 37 schools then analyzed the data with basic statistics, including percentages, means, and standard deviations. 2) Study of the new methods for managing mathematics learning at the primary level of private schools by interviewing 6 key informants by selected specifically, namely private school directors in elementary level under the Krabi Provincial Education Office, then data were analyzed using content analysis. The results of the research found that 1) Problems of managing new mathematics learning at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office in overall, the practice was at a high level and 2) new mathematics learning management guidelines at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office, including components of new mathematics learning management at the primary level of private schools under the Krabi Provincial Education Office, all 6 aspects were (1) curriculum, (2) organizing learning activities, (3) learning media/information technology innovation, (4) measurement and evaluation, (5) organizing learning resources, (6) Organizing a learning atmosphere and the 4-step management process was (1) Planning, (2) Organizing, (3) Leading, and (4) Controlling.

Keywords: Learning Management, New Mathematics Subject, Primary School

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ มาตรา 54 วรรค 2 และ 3 ได้กล่าวไว้ว่า “รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่างๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 22 ได้ระบุไว้อีกว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งพัฒนาให้คนไทยทุกช่วงวัยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น เป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ ความสามารถ พัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต รวมถึงมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม ได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงทรัพยากร และบริการทางสังคมที่มีคุณภาพ ผู้ด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาศักยภาพ รวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ พัฒนาผู้เรียนและเยาวชนให้เป็นคนดี ฉลาด รอบรู้ และสามารถเป็นอนาคตของชาติได้ เยาวชนไทยจะรู้จักการพึ่งพาตนเอง มีความซื่อสัตย์ วินัย มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ มีสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์ มีทักษะพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะ และภาษาต่างประเทศ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกันยังได้กำหนดแนวคิดและกลไกการขับเคลื่อนติดตามประเมินผลที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีทิศทางและเกิดประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของสังคมไทย โดยมีหลักการสำคัญคือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา โดยคนมีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมคุณธรรม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

ดังนั้น การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงเป็นการวางรากฐานที่เพียงพอสำหรับเยาวชนทุกๆ คน ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เน้นให้คนมีปัญญา เน้นรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learning Community) เน้นการศึกษาผ่านปวงชน (Education for All) เน้นการร่วมมือจากปวงชน (All for Education) เน้นวิธีการเรียนรู้ (Learning how to learn) และเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือและการเรียนรู้แบบรวมพลัง (Cooperative and Collaborative Learning) รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีทักษะในการประกอบอาชีพและความมั่นคงในการดำรงชีวิต (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2558) การบริหารจัดการการเรียนรู้ของสถานศึกษาในปัจจุบันนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องเร่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ซึ่งสิ่งสำคัญในการบริหารการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา คือ ระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่ดี มีคุณภาพ มีมาตรฐาน มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนไทยให้มีคุณภาพ มีมาตรฐานสูงขึ้นเทียบเท่าหรือใกล้เคียงกับนานาชาติอารยประเทศ การเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการ

จัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาทั้งระบบให้พร้อมรับมือสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นได้ตามศตวรรษที่ 21 และจัดการศึกษาสู่ไทยแลนด์ยุค 4.0 ซึ่งต้องมีการจัดการศึกษา ปรับการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนในยุคสภาวะวิกฤติของการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด 19 (COVID - 19) การยกระดับการศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเท่าสากล รวมถึงการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาทุกด้าน ทั้งในด้านการพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน รวมถึงการพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์ และการจัดการระบบคุณภาพ การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาจึงถือเป็นกระบวนการและเป้าหมายที่สำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุถึงคุณภาพที่กำหนดไว้ สนองต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา และการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในการเป็นพลเมืองโลกนำไปสู่มาตรฐานสากล (สมศักดิ์ คงเที่ยง, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2552) ที่เสนอเชิงนโยบายว่า คุณภาพที่ควรปรับปรุงด้านผู้เรียน ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อหลักสูตร ทักษะการแสวงหาความรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น สำหรับคุณภาพที่ควรปรับปรุงด้านครู คือ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพดังกล่าว

การสร้างความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบจึงเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิชาคณิตศาสตร์ พร้อมทั้งการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์จึงเป็นประเด็นสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาต่อไป ซึ่งเป็นทักษะสำคัญจำเป็นในโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะ 3Rs + 8Cs ซึ่ง 3R คือ Reading (อ่านออก) (W) Riting (เขียนได้) และ (A) Rithematics (คิดเลขเป็น) รวมทั้ง 8C ได้แก่ 1) Critical Thinking and Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) 2) Creativity and Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) 3) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม และต่างกระบวนการทัศน์) 4) Collaboration, Teamwork and Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) 5) Communications, Information, and Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ) 6) Computing and ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) 7) Career and Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้) และ 8) Compassion (ความมีเมตตา กรุณา วินัย คุณธรรม จริยธรรม) (วิจารณ์ พานิช, 2558)

การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ มีความสำคัญอย่างมากที่ครูต้องออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดและมีเหตุผล ซึ่งผู้เรียนจะต้องมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การให้เหตุผลอย่างถูกต้องและชัดเจน การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการคิดและการให้เหตุผลนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกฝนอยู่เป็นประจำและต่อเนื่อง ดังนั้น ครูควรสร้างเสริมสร้างผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์ ดังที่ Niss (2003) กล่าวว่า สมรรถนะด้านคณิตศาสตร์เป็นความสามารถของบุคคลในการใช้โน้ตทัศน์ทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งอยู่ในและนอกขอบเขตทั่วไปทางคณิตศาสตร์ รวมถึงการใช้วิชาคณิตศาสตร์เพื่อตัดสินใจและให้เหตุผล กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในชั้นเรียนผู้เรียนควรมีความสามารถในการใช้โน้ตทัศน์ทางคณิตศาสตร์และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ หากครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์หาคำตอบหรือสรุปเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ตลอดจนยอมรับหรือปฏิเสธข้อสรุปได้อย่างถูกต้องเหมาะสมผล (Dressel & Lewis, 1995) อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนรู้วิชา

คณิตศาสตร์ยังประสบปัญหา เนื่องจากครูส่วนมากยังใช้วิธีการสอนให้ท่องจำมากกว่าการใช้มนทัศน์และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ได้ จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ในระดับนานาชาติ PISA (Program for International Student Assessment) ในปี พ.ศ. 2561 โดยสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) กล่าวว่า นักเรียนไทยอายุ 15 ปีมีค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ที่ 419 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกจาก 79 ประเทศที่ 489 คะแนน จากประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) (ข่าวปีซี, 2561) และผู้เรียนของไทยยังมีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์ไม่สูงพอที่จะแข่งขันกับประเทศอื่นๆ เช่น จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ สิงคโปร์ หรือประเทศในแถบยุโรป ปัญหาการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของประเทศไทยจึงควรได้รับการปรับปรุงและแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทั้งในเรื่องครู ทรัพยากรการจัดการเรียนรู้ และการบริหารจัดการด้านต่างๆ ภายในห้องเรียนและโรงเรียน (สุนทรีย์ ปาลวัฒน์ชัย, 2559)

โรงเรียนประถมศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา (ป. 1- 6) มีจำนวน 37 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565) ได้จัดการศึกษาโดยมุ่งเน้นในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนเอกชนให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและเป็นพลเมืองที่ดีของโลกซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึงเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม) มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต การบริหารจัดการการศึกษาหรือการบริหารที่มีประสิทธิภาพนั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะฉะนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องทบทวนบทบาทและพัฒนาสมรรถนะ คือ ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้นำที่แข็งแกร่ง รู้จักใช้ภาวะผู้นำ สร้างการทำงานเป็นทีม มีเป้าหมายและความคาดหวังที่ชัดเจน เป็นผู้กำหนดทิศทางการบริหาร (Direction Setter) มีความสามารถกระตุ้นคน (Leader Catalyst) เป็นนักวางแผน (Planner) เป็นผู้มีความสามารถในการตัดสินใจ (Decision Maker) มีความสามารถในการจัดองค์กร (Organizer) เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) ให้ความร่วมมือ (Coordinator) ติดต่อสื่อสารที่ดี (Communication) แก้ปัญหาขัดแย้งในองค์กรได้ (Conflict Manager) สามารถบริหารปัญหาต่างๆ ได้ (Problem Manager) รู้จักวิเคราะห์และจัดระบบงาน (System Manager) มีความสามารถในด้านวิชาการทั้งการเรียนและการสอน (Instructional Manager) มีความสามารถบริหารงานบุคคล (Personnel Manager) การบริหารทรัพยากร (Resource Manager) การประเมินผลงาน (Appraiser) การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) เป็นผู้นำในสังคมได้ (Ceremonial Head) (จรรยา วัฒนา, 2552)

จากผลการทดสอบ O-Net ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ระดับจังหวัด จำแนกรายสังกัด พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ กล่าวคือ วิชาภาษาไทย มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 57.09 วิชาภาษาอังกฤษ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 48.44 วิชาคณิตศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 41.94 และวิชาวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.43 ซึ่งยังอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องพัฒนาให้มีระดับคะแนนสูงขึ้น ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พบปัญหาคือ ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน จัดอบรมให้ความรู้เรื่องการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาศักยภาพครูให้สามารถใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับเนื้อหา และควรมีการติดตามดูแลจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ยังพบว่า ขาดครูที่มีความชำนาญทางด้านทักษะคณิตศาสตร์ และทักษะด้านวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนด้วย (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่, 2564) ข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนเอกชนของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ต้องได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ เป็นไปตามมาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงการพัฒนาการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพ ผู้เรียนตามตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และเกณฑ์คุณภาพของโรงเรียนเอกชนที่กำหนดไว้ เกิดการพัฒนาโรงเรียนให้ ก้าวหน้าประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ ตระหง่าน (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดการ เรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ 2) การนิเทศภายในสถานศึกษา 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และ 4) การจัดบรรยากาศทางวิชาการโดยแต่ละด้านมีหัวข้อย่อยเกี่ยวกับการบริหาร ตามหลักการของ POIC ซึ่งได้ แก่ P (Planning) การวางแผน O (Organizing) การจัดองค์การ I (Influencing) การใช้อิทธิพล และ C (Controlling) การควบคุม และสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพันธ์ นาทองไชย (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 5) ขั้นตอนของ รูปแบบ 6) ระบบสังคม 7) หลักการตอบสนอง 8) ระบบการสนับสนุน

ผู้วิจัยในฐานะดำรงตำแหน่งผู้จัดการโรงเรียนของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งที่เปิดสอนในระดับ อนุบาลถึงระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยการเบื้องต้น (Preliminary Study) จากพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อำนวยการ และผู้จัดการโรงเรียนเอกชนที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด กระบี่ พบว่า การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ของโรงเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ยังต้องพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ให้ ผู้เรียนมีมีโนทัศน์ สร้างกระบวนการคิด และให้เหตุผลเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน การจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ยังเน้นท่องจำเพื่อนำไปสอบซึ่งเป็นวิธีแบบเก่า ซึ่งต้องมีการปรับและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์จะส่งผล ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างคุณภาพ และเป็นแนวทางในการศึกษาต่อใน ระดับสูง รวมถึงช่วยสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านคณิตศาสตร์ เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาเอกชน และประเทศชาติ สืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้ 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การศึกษา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน และนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและกำหนดกรอบ ประเด็นคำถามสำหรับการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนว ใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนเอกชน

ส่วนที่ 2 การศึกษาสภาพ ปัญหา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับ ประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 37 คน หัวหน้าครู จำนวน 37 คน และครูวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาโรงเรียนละ 6 คน เป็นจำนวน 222 คน รวมทั้งสิ้น 296 คน จาก 37 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าครู และครูวิชาคณิตศาสตร์ของ โรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้น ภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 169 คน จาก 37 โรงเรียน โดยแต่ละโรงเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน หัวหน้าครู 1 คน และครูวิชาคณิตศาสตร์ระดับ ประถมศึกษาโรงเรียนละ 2 หรือ 3 คน (ให้ครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 169 คน)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ 3) สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) การวัดและประเมินผล 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัด องค์การ (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4. การควบคุม (Controlling)

ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร จัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน ศึกษาพิเศษ และหัวหน้ากลุ่ม/หัวหน้างาน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

จำนวน 6 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จากโรงเรียนที่ได้รับรองมาตรฐานการศึกษา ระดับดีหรือดีเยี่ยม

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับ ประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยมี รายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการปฏิบัติของสภาพ ปัญหา การบริหารจัดการ การเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยรวม

สภาพ ปัญหา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ใน ระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดกระบี่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ปฏิบัติ
1. หลักสูตร	4.34	0.57	มาก
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.42	0.59	มาก
3. สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ	4.23	0.54	มาก
4. การวัดและประเมินผล	4.27	0.58	มาก
5. การจัดแหล่งเรียนรู้	4.06	0.56	มาก
6. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้	4.34	0.57	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.29	0.33	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพ ปัญหา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับ ประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.33) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.59) ด้านหลักสูตร ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.57) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.57) ด้าน การวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.58) ด้านสื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.54) และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

2. แนวการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียน เอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

2.1 องค์ประกอบของการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับ ประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้าน หลักสูตร 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) การวัดและ

ประเมินผล 5) ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1. ด้านหลักสูตร ประกอบด้วย

1.1 นำหลักสูตรการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ไปบรรจุในหลักสูตรสถานศึกษาและแผนพัฒนาของโรงเรียนเพื่อนำมากำหนดเชิงนโยบาย

1.2 วางแผนวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ตอบสนองตามนโยบาย วัตถุประสงค์ ปรัชญาการศึกษา และความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี

1.3 ส่งเสริมความรู้วิชาคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 มีการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามความถนัดและเต็มศักยภาพ

1.4 มีการวางแผนเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ ต้องทำอย่างเป็นระบบ มีการประชุมวางแผนพัฒนาให้ความรู้บุคลากรในโรงเรียนทุกคน

1.5 แต่งตั้งคณะทำงานดำเนินการตามหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากลที่เขียนไว้ในแผนปฏิบัติการ

1.6 มีแผนงานในการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ครู นักเรียน ผู้ปกครองตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล

1.7 แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา ผ่านการวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ ความสอดคล้องของเนื้อหา

1.8 จัดบุคลากรเข้าประชุมอบรมการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดทำสาระหลักสูตรตามความถนัดของแต่ละบุคคล มีการจัดประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

1.9 ให้ครูเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิด ทำ และสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ให้ขวัญและกำลังใจในการนำหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ แผนจัดการเรียนรู้ ไปจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

10. มีการติดตามการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศและประเมินผลเป็นระยะ และนำผลการประเมินมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.1 มีการกำหนดแนวทางการดำเนินการจัดการเรียนรู้อาจารย์วิชาคณิตศาสตร์อย่างเป็นระบบ ตามโครงสร้างภาระงานแต่ละระดับชั้น

2.2 จัดกิจกรรม หรือออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมตามความสนใจของผู้เรียน ภายใต้หัวข้อบทเรียน

2.3 ส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถในการนำวิธีการจัดกิจกรรมแบบใหม่ เช่น การสอนแบบ Active learning โดยใช้สื่อช่วยเพื่อให้เห็นภาพจริง

2.4 มีการมอบหมายหน้าที่ให้ครูผู้สอนวัดผลเชิงประจักษ์ ติดตามสอบถามผู้เรียนเป็นระยะๆ

2.5 ประชุมชี้แจงบุคลากรและกรรมการสถานศึกษาให้ทราบถึงแนวนโยบายที่จะนำมาจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงบวกต่อวิชาคณิตศาสตร์

2.6 ใช้สื่อ เทคโนโลยีและจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคณะทำงาน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.7 มีการติดตาม ตรวจสอบการจัดกิจกรรม แก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ

2.8 จัดครูแกนนำกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ระดับประถมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์แนวใหม่

2.9 ครูผู้สอนได้รับการนิเทศ ติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือ ให้สามารถบูรณาการการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)

2.10 สร้างความตระหนักให้กับครูผู้สอนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วางแผนกิจกรรมร่วมกัน พร้อมประเมินผลจากการจัดกิจกรรมเพื่อนำมาพัฒนาต่อไป

3. ด้านสื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ ประกอบด้วย

3.1 มีการวางแผนในการจัดหาสื่อการเรียนรู้ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา

3.2 มีการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสอดคล้องกับสื่อการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการที่ผู้เรียนต้องลงมือค้นหาคำตอบได้

3.3 มีการใช้สื่อเทคโนโลยี/มัลติมีเดียประกอบการสอน นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3.4 แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลการผลิต การใช้และประเมินผลการใช้สื่อให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์

3.5 อบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจการใช้ผ่านโปรแกรมออนไลน์ในการเรียนรู้ การใช้สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.6 พัฒนาครูแกนนำในการนำสื่อและนวัตกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือกิจกรรมคณิตศาสตร์แนวใหม่

3.7 มีการประเมินและมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนการใช้การเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่

4. ด้านการวัดและประเมินผล ประกอบด้วย

4.1 มีการวางแผนในการจัดทำระเบียบการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถม

4.2 วางแผนในการจัดทำระเบียบการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถม โดยการประชุมร่วมผู้บริหาร ฝ่ายวิชาการ ครูในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ พร้อมมอบนโยบายในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

4.3 มีการสะท้อนผลให้ครูผู้สอนใช้การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

4.4 สนับสนุนให้ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในแนวปฏิบัติการวัดและประเมินผล เทคนิควิธีการวัดและประเมินรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง

4.5 มีการประเมินผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อสรุปเป็นจุดอ่อนและแข็งเพื่อพัฒนาการสอน

4.6 มีการประกาศใช้ระเบียบการวัดประเมินผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมอย่างเป็นรูปธรรม

4.7 มีการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

5. ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

5.1 วางแผนในการจัดหาแหล่งเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาเพื่อดำเนินการในแผนงานประจำปีต่อไป

5.2 ร่วมประชุมครูเพื่อจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้เป็นฐาน

5.3 จัดทำทะเบียนแหล่งเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ เพื่อให้่ายในการนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน

5.4 แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการจัดหาและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

5.5 มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูด้วยกัน เพื่อกำหนดถึงแหล่งเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่จะสามารถนำมาประยุกต์ประกอบในการเรียนการสอนได้

5.6 มีการนิเทศติดตามผลการใช้แหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุง และเป็นข้อเสนอแนะ

5.7 สร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียน รวมถึงเครือข่ายภายนอกสถานศึกษา

6. ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้การ เรียนรู้ ประกอบด้วย

6.1 วางแผนในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาอย่างเหมาะสม

6.2 สร้างบรรยากาศด้านกายภาพ ด้านการเรียนรู้ บรรยากาศทางสังคม ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เกิดทัศนคติที่ดี

6.3 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เชิงบวก

6.4 มีการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ควรมีการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข

6.5 มีการนิเทศ ติดตามการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้

6.6 ส่งเสริมการสร้างคุณลักษณะนิสัยของการใฝ่เรียนรู้ การมีนิสัยรักการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ

6.7 มีการจัดการชั้นเรียนหลากหลาย เช่น 1) การจัดที่นั่งในชั้นเรียน 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน 3) กฎระเบียบในชั้นเรียน 4) การรับรู้ถึงบรรยากาศเป็นไปในทางบวก

6.8 สร้างแรงจูงใจให้ครูตระหนักถึงการสร้างบรรยากาศของห้องเรียนที่หลากหลาย

2.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน ได้แก่ 1) พัฒนาความเป็นผู้นำของครู 2) ทักษะการคิดเพื่ออนาคต 3) การเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ 4) พัฒนาคู่มืออาชีพครู ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1. การพัฒนาความเป็นผู้นำของครู

1.1 เปลี่ยนแนวความคิดของครูให้ปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน เน้นการเป็นผู้นำของการพัฒนาการสอนคณิตศาสตร์แนวใหม่

1.2 ครูควรเป็นผู้เก็บเด็กได้ ใช้กิจกรรมเป็น เน้นบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึงเป็นครูที่สามารถใจให้นักเรียนอยากเรียน ทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ สนุก มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดกว้างทางความคิด สอดคล้องกับเนื้อหาและเหมาะสมกับวัย มีบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข

1.3 ครูผู้สอนควรพัฒนาตนเองด้านวิชาการตลอดเวลา มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้ทันต่อสถานการณ์โลก และศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียน มีทักษะในการสื่อสาร

1.4 ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมความร่วมมือหรือชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC เป็นประจำเพื่อนำมาพัฒนาความเป็นผู้นำ

1.5 ครูได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ทันต่อศตวรรษที่ 21 รวมทั้งนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.6 อบรมสัมมนาให้ครูมีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เน้นทักษะประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ที่เหมาะสมกับความเป็นครู 2) การสนทนาอย่างสร้างสรรค์ 3) การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง 4) การปฏิบัติงานอย่างไตร่ตรอง และ 5) การมุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ผู้เรียนและพฤติกรรมครูในสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินสมรรถนะประจำสายงาน

2. ทักษะการคิดเพื่ออนาคต

2.1 การนำแนวคิดหรือสิ่งต่างๆ ที่ในอนาคต การคิดนอกกรอบ คิดสร้างสรรค์ คือ การคิดสิ่งใหม่ๆ หรือคิดต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่

2.2 การคิดวิพากษ์ ดังนี้ 1) การเรียนรู้ตลอดเวลาและตลอดชีวิต 2) สมรรถนะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การคิดเชิงระบบ การคิดสร้างนวัตกรรม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการคิดแก้ปัญหา 3) สมรรถนะด้านสังคม 4) สมรรถนะด้านเทคโนโลยี 5) สมรรถนะการสื่อสาร ทั้งวิธีการสื่อสารหลากหลายช่องทาง และสมรรถนะในการใช้ภาษาสากลได้มากกว่า 3 ภาษาหรือมากกว่า 6) ความมีอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของความเป็นพลเมืองของประเทศที่มีรากเหง้าร่วมกันเพื่อความภาคภูมิใจร่วมกัน 7) สมรรถนะในการดูแลตนเอง ทั้งกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ

3. การเรียนรู้นวัตกรรมใหม่/ทักษะการคิดสร้างสรรค์

3.1 นำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้จะช่วยให้งานเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว การเก็บประสบการณ์เดิมมาคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อค้นหานวัตกรรมใหม่ ๆ ช่วยทำให้ประสิทธิภาพของงานเพิ่มมากขึ้น

3.2 การเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ ได้แก่ 1) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ๆ ได้ 2) มีความสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดอย่างเป็นระบบ 3) มีทักษะในการคิด การตัดสินใจโดยไม่จำเป็นต้องเห็นคล้อยตามข้อมูลที่นำเสนอ 4) มีทักษะการคิดที่สามารถโต้แย้ง เพื่อ

นำไปสู่การแสวงหาคำตอบที่เหมาะสมกว่าเดิม 5) สามารถสร้างแนวคิดใหม่ๆ นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อนำเสนอเป็นทางเลือกใหม่

4. การพัฒนาครูมืออาชีพครู

4.1 มีการปรับเปลี่ยนวิธีสอนอยู่เสมอ โดยการเก็บประสบการณ์เดิมมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

4.2 การพัฒนานั้นต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีช่วยสอนให้เป็นเพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านการเรียนการสอน

4.3 สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตนเอง จัดอบรมให้ความรู้ตามความต้องการของครู สมรรถนะภาวะผู้นำของครู และสภาวะปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย

อภิปรายผลการวิจัย

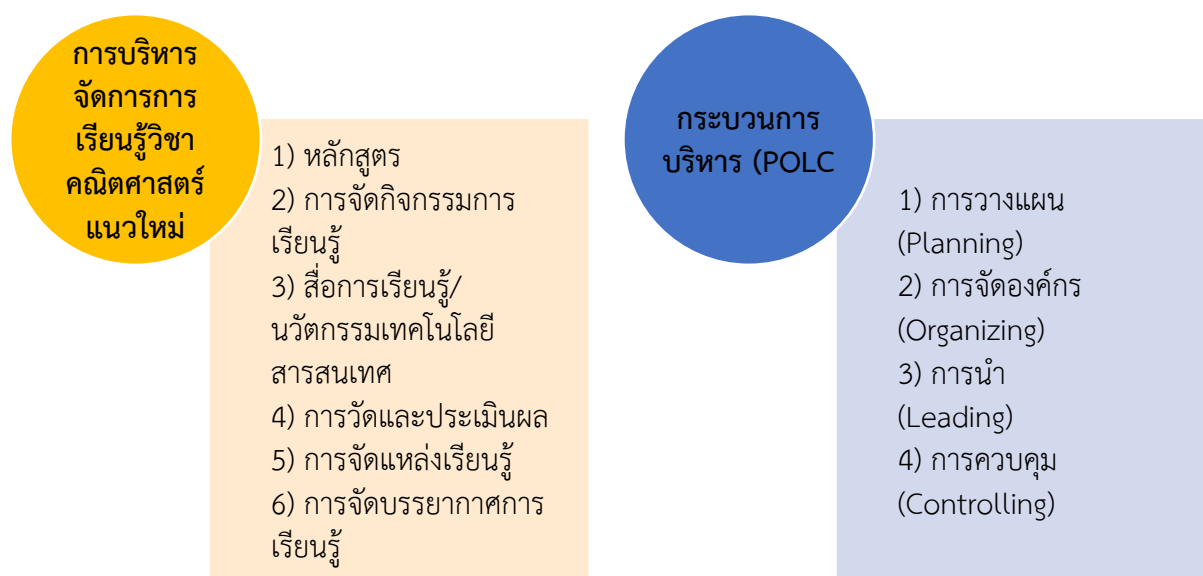
การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพ ปัญหา และแนวทางการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ด้านการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านสื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถเชิงวิชาการมีภาวะผู้นำ มีการวางแผนในการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ มีการวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลาง ตอบสนองตามนโยบาย วัตถุประสงค์ ปรัชญาการศึกษา และความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ส่งเสริมความรู้วิชาคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 มีการจัดทำหลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตามความถนัดและเต็มศักยภาพ เหมาะสมกับระดับชั้นของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของผู้ปกครอง รวมถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและประเทศชาติ นอกจากนี้ ผู้บริหารมีการเตรียมความพร้อมในด้านบุคลากร และข้อมูลสารสนเทศ การประชุมสร้างการรับรู้ ความเข้าใจแก่คณะครูในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร เสนอแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการในโรงเรียนตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และพิจารณาแต่งตั้งคณะอนุกรรมการรับผิดชอบแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อจัดทำสาระการเรียนรู้ที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นระบบชัดเจน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของจักรพันธ์ นาทองไชย (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ 3) หลักการของรูปแบบ 4) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 5) ขั้นตอนของรูปแบบ 6) ระบบสังคม 7) หลักการตอบสนอง 8) ระบบการสนับสนุน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรีย์ ปาลวัฒน์ชัย (2559) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นความขัดแย้งทางความคิด ขั้นเรียนรู้จากการปฏิบัติ ขั้นสรุปความรู้ด้วยตนเอง และขั้นตรวจสอบความรู้ และ 4) การวัดและประเมินผล

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ในแต่ละด้านทั้ง 6 ด้าน คือ 1) หลักสูตร 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) สื่อการเรียนรู้/นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) การวัดและประเมินผล 5) การจัดแหล่งเรียนรู้ 6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ และกระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา การบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่อยู่ในระดับสุดท้าย คือ ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ เหตุนั้น โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ควรมีการสนับสนุนในการพัฒนาการจัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น พร้อมกับสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษา ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในระดับต่างๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบการบริหารจัดการการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์แนวใหม่ในระดับประถมศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทขององค์การ สถานศึกษาในสังกัดต่างๆ กัน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). นโยบายการตรวจราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ข่าวบีบีซี. (2561). ผล PISA พบการอ่านของนักเรียนไทยแยลงเรื่อยๆ ส่วนคณิต-วิทย์ไม่เปลี่ยนแปลง. แหล่งที่มา <http://www.bbc.com/thai/international>. สืบค้นเมื่อ 26 มิ.ย. 2565.
- จ รุ ณ วัฒนา. (2552). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ. แหล่งที่มา http://drweerapong.blogspot.com/2015/02/blog-post_41.html. สืบค้นเมื่อ 22 มี.ค. 2564.
- จักรพันธ์ นาทองไชย. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. รายงานวิจัย. ภาพสันธุ์: โรงเรียนห้วยวังวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสันธุ์ เขต 2.
- พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้. 1(2). 1-14.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2555). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในหลักวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.ลีฟวิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). รายงานประจำปี 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่. (2564). เอกสารเผยแพร่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่. แหล่งที่มา www.kbipeo.moe.go.th/category/เอกสารเผยแพร่/. สืบค้นเมื่อ 16 ก.ย. 2564.
- สุเทพ ตระหง่าน. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี. 8(2). 157-172
- สุนทรีย์ ปาลวัฒน์ชัย. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้เพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางคณิตศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

- Dressel, P. & Lewis, B. M. (1995). **General Education: Exploration in Evaluation**. 2nd ed. Washington, DC: American Council on Education Boston.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Niss, M. (2003). **Mathematical Competencies and The Learning of Mathematics: The Danish KOM Project**. From <https://www.math.chalmers.se/> Retrieved June 27, 2022.

การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน*
DEVELOPMENT OF ANALYTICAL THINKING ABILITY AND TEAMWORK AND
COLLABORATION OF LOWER SECONDARY STUDENTS USING 5 STEPS
COLLABORATIVE LEARNING PROCESS

¹อริวัฒน์ สิมบุตร Athiwat Simboot ²พรเทพ จันทราอุกฤษฎ์ Pornthep Chantraukrit

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Athiwat@horwang.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เรื่อง พืชและการดำรงชีวิตของพืช ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม แบบบันทึกหลังสอนของครู และแบบบันทึกอนุทินของนักเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 39 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ สถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระต่อกันและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ผลการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเพิ่มขึ้น โดยเมื่อจบวงจรปฏิบัติการ พบว่าผลการประเมินอยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 94.87 ระดับดี คิดเป็นร้อยละ 5.13 สำหรับแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้คือ ครูควรเสนอสิ่งเร้าหรือสถานการณ์เพื่อกระตุ้นความสนใจที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์เดิมของนักเรียนเพื่อสร้างความสนใจ ควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกได้ระดมความคิด และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านกิจกรรมเช่น การใช้กระดานโต้ในการเขียนระดมความคิด และมีกิจกรรมการแข่งขันโดยมีการเสริมแรงทางบวกรวมถึงการทดสอบท้ายคาบเป็นทีม นักเรียนควรได้ลงมือปฏิบัติและแสดงความคิดเห็นตลอดจนสรุปองค์ความรู้และนำเสนอในรูปแบบจัดนิทรรศการหน้าชั้นเรียน การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน นอกจากนี้ นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกในกลุ่ม

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์, สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

Abstract

The purpose of this study is to investigate the effects of organizing learning using a 5-step collaborative learning process on plants and plant life on analytical thinking ability and teamwork and collaboration of Mathayom 1 students. It is also to study practices in learning management using the 5-step collaborative learning process by collecting data from the analytical thinking ability test, teamwork and collaboration assessment, post-teaching recording form of teacher and student diary forms. The target group is 39 Mathayom 1 students. The research found that students had higher analytical thinking ability after studying, with a statistical significance of .05. The results of the assessment of teamwork and collaboration increased. At the end of the operating cycle, it was found that the evaluation results were at a very good level, accounting for 94.87 percent, and a good level, accounting for 5.13 percent. To practices in learning management, teachers should present stimulants or situations to stimulate interest that are consistent with students' daily lives or previous experiences. Teachers should also design activities that encourage students to brainstorm and exchange opinions through activities such as using sticky notes to write brainstorming ideas. Furthermore, there should be competitive activities with positive reinforcement including team testing at the end of the lesson. Students should be able to practice and express their opinions as well as summarize their knowledge and present it in an exhibition in front of the class and/ or present work in front of the class. Students should also participate in selecting group members.

Keywords: 5-Step Collaborative Learning Process, Analytical Thinking Ability, Teamwork and Collaboration

บทนำ

ปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงความรู้และเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด แม้ว่าตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จะเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และความพร้อมของสถานศึกษา ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา แต่ หลักสูตรไม่เอื้อให้สังคมไทยเกิดการพัฒนาและปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในขณะนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) ดังจะเห็นได้จากผลการสอบ PISA (Programme for International Student Assessment: PISA) ใน PISA 2015 คะแนนเฉลี่ยวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนไทยอยู่ที่ 421 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยและแนวโน้มคะแนนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนไทยลดต่ำลงจาก PISA 2012 ถึง PISA 2015 คะแนนวิทยาศาสตร์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) จึงได้นำเสนอแนวคิดและจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะที่มุ่งเป้าหมายการพัฒนาไปกับการนำความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและคุณลักษณะต่างๆ ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปประยุกต์ในการทำงานและการดำรงชีวิต

ประจำวันได้ สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นสมรรถนะหลักที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเป็นสมรรถนะที่ช่วยทำให้สามารถจัดระบบและกระบวนการทำงานทั้งของตนเองและร่วมกับผู้อื่นสู่การตัดสินใจและแก้ปัญหาเป็นทีมอย่างรับผิดชอบร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

ผู้วิจัยเชื่อว่าการเรียนวิทยาศาสตร์อย่างมีความหมายจะช่วยให้เด็กมีความสุขและเห็นคุณค่าของการเรียนและเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริงและการเรียนรู้ของนักเรียนสามารถที่จะเรียนรู้ได้มากกว่าความสามารถของนักเรียนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง แต่จะต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้ที่มีศักยภาพสูงกว่า สอดคล้องกับแนวคิดขอบเขตพัฒนาการเรียนรู้ (Zone of Proximal Development) หรือ ZPD ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีของไวทสกี (Vygotsky and Cole, 1978) ในเรื่องพื้นที่รอยต่อพัฒนาการซึ่งเป็นขอบเขตระหว่างสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำหรือเรียนรู้ได้อย่างอิสระ (ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์, 2559) โดยการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) ธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบได้แก่ โลกในมุมมองแบบวิทยาศาสตร์ (Scientific World View) การสืบสอบหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Inquiry) และกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Enterprise) ซึ่งการดำเนินงานทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้ นักวิทยาศาสตร์จะต้องทำงานร่วมกันเป็นทีมและทำงานตามหลักจรรยาบรรณ มีการเผยแพร่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้มีการตรวจสอบ วิพากษ์วิจารณ์ข้อค้นพบเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้อง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560)

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนยังขาดสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยมีความพยายามที่จะให้นักเรียนในห้องทำงานกลุ่ม แต่หลังจากทำกิจกรรมพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มักจะทำเพียงหน้าที่หลักของตนเองที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ไม่ให้ความช่วยเหลือสมาชิกคนอื่น เนื่องจากในปัจจุบันสิ่งแวดล้อมทางการจัดการศึกษา ทำให้เด็กต่างคนต่างเรียน ไม่มีกิจกรรมฝึกให้เด็กทำงานร่วมกับผู้อื่นและมีค่านิยมการแข่งขัน โดยการเรียนการสอนในปัจจุบันส่งผลให้เด็กขาดภาวะผู้นำเนื่องจากการสอนของครูส่วนใหญ่เป็นแบบการถ่ายทอดความรู้ (วิจารณ์พานิช, 2563)

นอกจากสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมแล้ว การคิดวิเคราะห์เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ใช้ในการทำงานและชีวิตประจำวันของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการแก้ปัญหา (Perdana, Jumadi, and Rosana, 2019) สอดคล้องกับ Irwanto et al. (2017) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวข้องกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่นักเรียนใช้ในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ดังนั้นการคิดวิเคราะห์จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ นอกจากนี้การคิดวิเคราะห์ยังเป็นส่วนหนึ่งของการคิดขั้นสูง (Lubis et al., 2021) และเป็นพื้นฐานของการคิดระดับอื่นๆ ซึ่งช่วยทำให้เกิดความเข้าใจของเหตุการณ์ได้ดียิ่งขึ้น (ไพฑูรย์ สีนลรัตน์ และคณะ, 2560)

การทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) เพื่อวัดความรู้และความคิดของนักเรียนโดยข้อสอบ O-NET จะเน้นการคิดขั้นสูง (คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดสร้างสรรค์) ผลการวิเคราะห์คะแนนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2559 - 2564 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในรายวิชาวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าร้อยละ 50 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2565) และเมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อสอบกลางภาคและปลายภาคของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนข้อสอบที่เป็นการคิดวิเคราะห์มีระดับคะแนนต่ำเช่นกัน

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว เป็นที่น่าสนใจที่จะหากลยุทธ์การสอนมาส่งเสริมสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เป็นแนวการสอนที่มีการพัฒนามาจากกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPS) โดยมีการเพิ่มการทำงานกลุ่มแบบรวมพลังเพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ สามารถพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เรื่อง พืช และการดำรงชีวิตของพืช ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เรื่อง พืช และการดำรงชีวิตของพืช ที่มีต่อสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เรื่อง พืช และการดำรงชีวิตของพืช ที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ห้องเรียนความสามารถ จำนวน 39 คน ที่เรียนในรายวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเลือกจากห้องเรียนที่ผู้วิจัยสอนและมีปัญหามากที่สุด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ในรายวิชาวิทยาศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) อยู่ที่ 0.67 - 1.00

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เป็นข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 15 ข้อ ใช้เวลา 45 นาที คะแนนเต็ม 30 คะแนน ทำการวัดทั้งหมด 2 ครั้งคือก่อนเรียนและหลังเรียน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) มีค่า 0.67 - 1.00 นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย แต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน นำผลมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดตรวจสอบความเที่ยงโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาคและวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาระดับความยากและอำนาจจำแนก ผลการวิเคราะห์คุณภาพ พบว่า มีค่าความเที่ยง 0.79 ค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.33 และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.70 สามารถนำแบบวัดไปใช้ได้ 2) แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ซึ่งรายการประเมินประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้หลัก 3 ด้าน ด้านละ 3 ข้อ รวมประเด็นในการประเมินทั้งหมด 9 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที เกณฑ์ให้

คะแนนแบบรูบริคส์แบบแยกย่อย (Analytic scoring rubrics) แบ่งระดับพฤติกรรมออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ 4 3 2 และ 1 นำผลการประเมินมาจัดกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ดังนี้ 3.51 - 4.00 (ดีมาก) 2.51 - 3.50 (ดี) 1.51 - 2.50 (พอใช้) และ 1.00 - 1.50 (ปรับปรุง) เก็บข้อมูล 3 วงจรการปฏิบัติการ แบ่งออกเป็น 3 ชุดคือ 1) ฉบับครูเป็นผู้ประเมิน 2) ฉบับเพื่อนนักเรียนเป็นผู้ประเมิน และ 3) ฉบับนักเรียนเป็นผู้ประเมิน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 0.67 - 1.00 นำไปทดลองใช้และปรับแก้ไข 3) แบบบันทึกหลังสอนของครู สร้างแบบบันทึกหลังสอนตามประเด็นที่กำหนดไว้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 1.00 ทุกข้อและไม่มีประเด็นแก้ไข 4) แบบบันทึกอนุทินของนักเรียน สร้างแบบบันทึกอนุทินตามประเด็นที่กำหนดไว้ มีค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) มีค่า 1.00 ทุกข้อและไม่มีประเด็นแก้ไข

3. การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทดลองสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บทั้งหมด 3 วงจรปฏิบัติการ มีขั้นตอนดังนี้ 1) แนะนำวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน 2) ดำเนินการและเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินพฤติกรรมนักเรียนโดยใช้แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมและทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลก่อนเรียน แบ่งกลุ่มนักเรียนโดยใช้คะแนนสอบและจัดกลุ่มโดยคะแนนความสามารถ 3) หลังเสร็จสิ้นแต่ละวงจรปฏิบัติการ ประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมและศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากแบบบันทึกอนุทินของนักเรียน แบบบันทึกหลังสอนของครู และวิธีทัศน์การสอน เมื่อเสร็จสิ้นทำการทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเพื่อเป็นข้อมูลหลังเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test) 2) วิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม โดยหาค่าเฉลี่ย 3) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากแบบบันทึกหลังสอนของครู แบบบันทึกอนุทินของนักเรียนและวิธีทัศน์การสอน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างเกณฑ์แบบประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	4 (ดีมาก)	3 (ดี)	2 (พอใช้)	1 (ปรับปรุง)
ด้านกระบวนการทำงานแบบรวมมือรวมพลัง				
1. การร่วมกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงาน และแบ่ง หน้าที่กันอย่างเป็นระบบ และ ปรับปรุงการทำงานร่วมกัน	ร่วมกำหนด เป้าหมาย วาง แผนการทำงาน และแบ่งหน้าที่กัน อย่างเป็นระบบ และ ปรับปรุงการทำงาน ร่วมกัน	ร่วมกำหนด เป้าหมาย วาง แผนการทำงาน และแบ่งหน้าที่กัน อย่างเป็นระบบ แต่ไม่ได้ปรับปรุง การทำงานร่วมกัน	ร่วมกำหนด เป้าหมาย วาง แผนการทำงาน แบ่ง หน้าที่ และปรับปรุง การทำงานร่วมกัน แต่ไม่ได้ทำอย่างเป็น ระบบ	ไม่ได้ร่วมกำหนด เป้าหมาย วาง แผนการทำงาน แบ่งหน้าที่ และ ปรับปรุงการ ทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เรื่อง พืชและการดำรงชีวิตของพืช ที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนเรื่อง พืชและการดำรงชีวิตของพืช มีผลต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือไม่

ในการตอบคำถามวิจัยข้อที่ 1 ดำเนินการเก็บคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและดำเนินการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน โดยทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเลขคณิตของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบทีแบบไม่อิสระต่อกัน (t-test) ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติทดสอบที (t-test) ของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ระหว่างก่อนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t-test
ก่อนเรียน	39	6.97	3.46	17.88*
หลังเรียน	39	18.89	5.25	

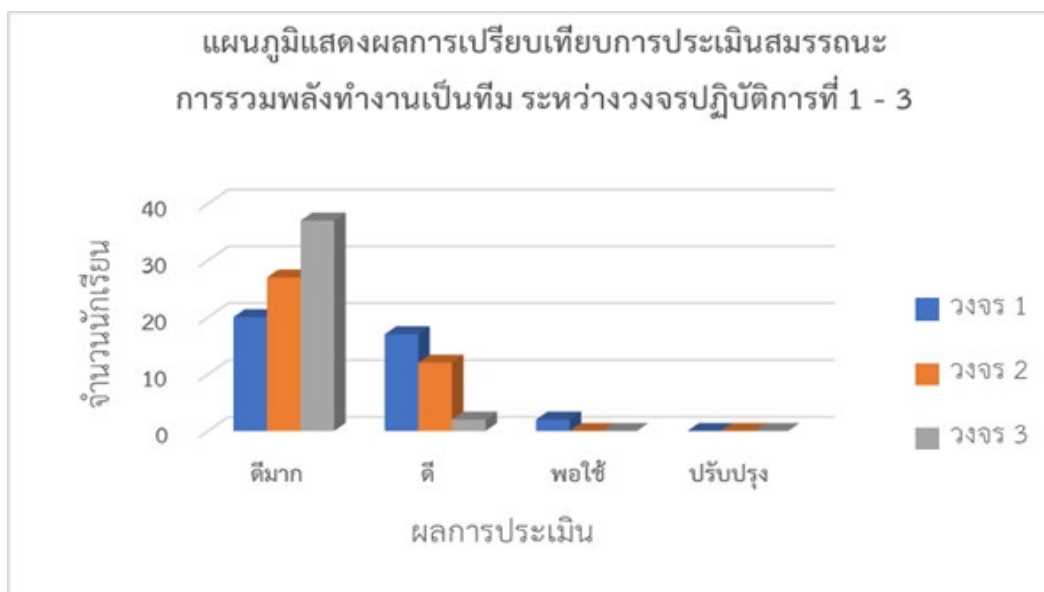
คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.97 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.46 คะแนน ส่วนคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 18.89 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.25 คะแนน เมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังเรียน ด้วยสถิติทดสอบที พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมีค่าสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2. ผลการศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เรื่อง พืชและการดำรงชีวิตของพืช ที่มีต่อสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนเรื่อง พืชและการดำรงชีวิตของพืช มีผลต่อสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 หรือไม่

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมระหว่างวงจรปฏิบัติการที่ 1-3

วงจรปฏิบัติการ	ผลการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม			
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ปรับปรุง
วงจร 1	20	17	2	0
วงจร 2	27	12	0	0
วงจร 3	37	2	0	0

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบผลการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม
ระหว่างวงจรปฏิบัติการที่ 1-3

จากแผนภูมิแสดงผลการเปรียบเทียบการประเมินสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมระหว่างวงจรปฏิบัติการที่ 1-3 พบว่านักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผลการประเมินเมื่อจบวงจรปฏิบัติการที่ 1 พบว่านักเรียนมีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 51.28 ระดับดี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 43.59 ระดับพอใช้ จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.13 วงจรปฏิบัติการที่ 2 พบว่านักเรียนมีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 69.23 ระดับดี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 วงจรปฏิบัติการที่ 3 พบว่านักเรียนมีสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 94.87 ระดับดี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.13

3. ผลการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เรื่อง พืชและการดำรงชีวิตของพืช ที่ช่วยพัฒนาให้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม

แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนเรื่องพืชและการดำรงชีวิตของพืชเป็นอย่างไร ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกหลังสอนของครูและแบบบันทึกอนุทินของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากวงจรปฏิบัติการ 3 วงจรปฏิบัติการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแนวปฏิบัติที่ดีดังนี้

แนวปฏิบัติที่ดี 1 การเสนอสิ่งเร้าหรือสถานการณ์เพื่อกระตุ้นความสนใจที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์เดิมช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม

หากครูเลือกสิ่งเร้าหรือสถานการณ์ที่มีความน่าสนใจ ตื่นเต้น และเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน หรือสถานการณ์ที่สร้างคำถาม สร้างความประหลาดใจ อาจเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความขัดแย้ง

กับประสบการณ์เดิมของนักเรียนจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีความอยากรู้อยากเห็นและช่วยกันรวมพลังระบุดำเนินการสำคัญระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม จากวงจรที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กล้องจุลทรรศน์ ผู้วิจัยได้นำเสนอสิ่งเร้าเป็นภาพแล้วใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนช่วยกันตอบคำถามเพื่อนำเข้าสู่กิจกรรม

ผลปรากฏว่ายังมีนักเรียนบางกลุ่มไม่ค่อยให้ความสนใจ เมื่อสอบถามได้รับคำตอบว่า สิ่งเร้า (ภาพ) ที่ครูนำเสนอไม่น่าสนใจมากพอ อยากเห็นเป็นคลิปที่มีการเคลื่อนไหว ผู้วิจัยจึงได้นำข้อคิดเห็นนี้ไปปรับในแผนการจัดการเรียนรู้ถัดไปเรื่อง ลักษณะและรูปร่างของเซลล์สิ่งมีชีวิต โดยผู้วิจัยได้ทำการปรับเปลี่ยนจากภาพมาเป็นคลิปการสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียว พบว่านักเรียนให้ความสนใจมากเพราะเป็นสิ่งแปลกใหม่ทำให้นักเรียนอยากรู่ว่าสิ่งมีชีวิตเซลล์เดียวมีขนาดเล็กจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างไร มีโครงสร้างเหมือนกับมนุษย์เราหรือไม่

แนวปฏิบัติที่ดี 2 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกในกลุ่มและมีการเปลี่ยนกลุ่มในการเรียนแต่ละครั้งโดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีการคละเทศคละความสามารถ จะช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนและช่วยกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ผู้วิจัยได้เรียนรู้ข้อค้นพบนี้จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 ในแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของเซลล์พืชและเซลล์สัตว์ พบว่านักเรียนบางกลุ่มไม่ค่อยให้ความร่วมมือกัน สมาชิกบางคนไม่ช่วยทำกิจกรรม บางคนก็ไม่ให้เพื่อนช่วยทำ เมื่อสอบถามพบว่านักเรียนจำนวน 9 คน คิดเป็น ร้อยละ 23.08 ของนักเรียนทั้งหมด ต้องการอยากเปลี่ยนกลุ่ม อยากมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกในกลุ่มเอง จากปัญหาที่พบผู้วิจัยจึงได้นำมาปรับใช้ในวงจรปฏิบัติการที่ 2 และ 3 พบว่านักเรียนให้ความร่วมมือมากขึ้น ช่วยกันทำกิจกรรมภายในกลุ่ม มีความสุขในการทำกิจกรรมมากขึ้น

แนวปฏิบัติที่ดี 3 การสรุปองค์ความรู้และนำเสนอในรูปแบบจัดนิทรรศการหน้าชั้นเรียน ช่วยกันคิดวิเคราะห์ความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมและรวมพลังสรุปองค์ความรู้ที่ได้สร้างชิ้นงานและแบ่งหน้าที่กันเพื่อนำเสนอตอบคำถาม

ผู้วิจัยได้เรียนรู้ข้อค้นพบนี้จากวงจรปฏิบัติการที่ 2 ในแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กระบวนการแพร่ของสาร พบว่าวิธีที่จะทำให้นักเรียนสามารถร่วมกันคิดวิเคราะห์กันระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มได้ดีก็คือ การจัดนิทรรศการ นักเรียนจะต้องมีการแบ่งหน้าที่ตามความถนัด เช่น นักเรียนบางคนมีความถนัดเรื่องการวาดภาพระบายสีจะรับผิดชอบหน้าที่นี้ไปและบางคนมีความสามารถในการพูดนำเสนอข้อมูลจะรับหน้าที่ในการนำเสนอนิทรรศการ เป็นต้น และเมื่อแบ่งหน้าที่กันแล้วนักเรียนสามารถสนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันได้ เช่น สมาชิกที่ทำหน้าที่ในการสืบค้นข้อมูลเมื่อได้ข้อมูลมาแล้วอาจไม่แน่ใจในความถูกต้องของข้อมูล สมาชิกคนอื่นก็จะอาสาช่วยตรวจสอบข้อมูลให้ นอกจากนี้ในระหว่างนำเสนอนิทรรศการเมื่อผู้เข้าชมมีคำถามสมาชิกในทีมก็จะคอยสนับสนุนช่วยเหลือตอบให้ โดยแต่ละทีมสามารถบริหารจัดการได้ดีจนสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

แนวปฏิบัติที่ดี 4 การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกในทีมได้ระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านกิจกรรม และเสนอแนวคิดที่แตกต่างหลากหลายอย่างเต็มที่

กิจกรรมหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นคือ การใช้กระดานโน้ตเพื่อให้นักเรียนรวมพลังเสนอแนวคิดหรือแสดงความคิดเห็น ช่วยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรหรือรูปภาพที่มีความเป็นนามธรรมและสามารถจับต้องได้มากขึ้น ทำให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย รับรู้ถึงความคิดเห็นของผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปของทีม ซึ่งเห็นได้จากวงจรปฏิบัติการที่ 1 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กล้องจุลทรรศน์ ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นลงใน

Google Slides ผลปรากฏว่านักเรียนส่วนมากไม่แสดงความคิดเห็น เมื่อสอบถามพบว่าส่วนใหญ่ไม่ชอบการพิมพ์ ชอบการเขียนลงในกระดาษ ชอบการขีดเขียน เนื่องจากสะดวกกว่าและเมื่อวงจรปฏิบัติการที่ 2 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง กระบวนการออสโมซิส ครูแจกกระดาษโน้ตให้นักเรียนคนละ 1 ชิ้น ให้สมาชิกวางแผนร่วมกันเพื่อให้แต่ละคนเขียนความคิดเห็นออกมาได้จำนวนมากและเสร็จในเวลาอันรวดเร็ว ดังนั้นเมื่อแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป เมื่อนักเรียนใช้กระดาษโน้ตในการระดมความคิดเห็นพบว่านักเรียนสามารถวางแผนการทำงานเป็นขั้นตอน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบได้ดีขึ้น ทั้งนี้วงจรปฏิบัติการที่ 2 และ 3 สะท้อนให้เห็นว่าการใช้กระดาษโน้ตเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างหลากหลาย มีการรวมพลังในการคิดวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปของทีมได้

แนวปฏิบัติที่ดี 5 การจัดกิจกรรมให้แต่ละทีมแข่งขันกันโดยมีการเสริมแรงทางบวก จะช่วยให้นักเรียนมีการช่วยกันทำงานในกลุ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อผลลัพธ์ที่ดีของทีม

วงจรปฏิบัติการที่ 3 แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง การสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศของพืช โดยเมื่อกำหนดว่าทีมไหนสามารถทำผลงานได้เสร็จเป็นทีมแรกและมีเนื้อหาองค์ประกอบครบถ้วนจะได้รับรางวัล สังเกตได้ว่าแต่ละทีมจะออกแบบวางแผนการทำกิจกรรมอย่างรอบคอบ มีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน คอยช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิกภายในทีมเพราะมีจุดประสงค์เดียวกันคือผู้ชนะ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้แจ้งกับนักเรียนที่ต้นคาบว่าเมื่อจบกิจกรรมจะมีการทดสอบเก็บคะแนนในท้ายคาบเป็นการทดสอบย่อยเป็นทีม พบว่านักเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมมากขึ้นและเนื่องจากเป็นการทดสอบเป็นทีม นักเรียนแต่ละทีมได้มีการรวมพลังกันระหว่างสมาชิกภายในทีมมากยิ่งขึ้น มีการคอยสอนเนื้อหาให้เพื่อนคนที่ยังไม่เข้าใจเนื้อหา ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกภายในทีม โดยสามารถที่จะแสดงความคิดเห็นของตนเองและหาข้อสรุปของทีมได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สามารถอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงขึ้นไป โดยเมื่อทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ระหว่างก่อนและหลังเรียนด้วยสถิติทดสอบที พบว่า คะแนนเฉลี่ยความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนมีค่าสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ประยุกต์ความรู้ได้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ นักเรียนมีการปฏิบัติกิจกรรมแบบทำงานกลุ่มรวมพลัง โดยทุกคนร่วมด้วยช่วยกัน เด็กเก่งช่วยเด็กเรียนช้ากว่า เด็กถนัดมากช่วยเด็กถนัดน้อย เพื่อให้มีความสุขในการเรียนบทบาทของผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก มีขั้นตอนดังนี้ (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข, 2563) ดังงานวิจัยของพิรุณ ยิงนอก (2564) ใช้กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPS) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สอดคล้องกับภฤณะ โต๊ะดำ (2565) พบว่า กระบวนการเรียนรู้แบบ Co-5 STEPS ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้

2. สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกวงจรการปฏิบัติการ โดยเมื่อจบวงจรปฏิบัติการที่ 3 พบว่า นักเรียนมีสมรรถนะการรวมพลัง

ทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับดีมาก จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 94.87 ระดับดี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.13 ผลการประเมินสูงขึ้นทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีและมีภาวะผู้นำ ด้านกระบวนการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังและด้านการสร้างความสัมพันธ์และจัดการความขัดแย้ง สอดคล้องกันทั้ง 3 ชุด ซึ่งเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนที่มีการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คนเก่งช่วยคนอ่อน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันวางแผนและลงข้อสรุป สอดคล้องกับงานวิจัยของศศิวิมล ขอนดอก (2565) ใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้น (5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ สามารถส่งเสริมพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียน การสรุปองค์ความรู้และนำเสนอในรูปแบบจัดนิทรรศการหน้าชั้นเรียน การนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติและแสดงความคิดเห็นของตนเอง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างสมาชิกในทีม รวมถึงร่วมกันแบ่งหน้าที่รับผิดชอบภาระงานตามความถนัดของตน และช่วยกันคิดวิเคราะห์และรวมพลังสรุปองค์ความรู้สร้างชิ้นงาน

3. แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ระดมความคิด และหาข้อสรุปคือ การเสนอสิ่งเร้าหรือสถานการณ์เพื่อกระตุ้นความสนใจที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์เดิมนักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกสมาชิกในกลุ่มและมีการเปลี่ยนกลุ่มในการเรียนแต่ละครั้งโดยสมาชิกในกลุ่มจะต้องมีการคละเพศคละความสามารถ จะช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน การออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้สมาชิกในทีมได้ระดมความคิดและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านกิจกรรม เช่น การใช้กระดานดำในการเขียนระดมความคิด ช่วยให้นักเรียนกล้าจะแสดงความคิดเห็นและวางแผนเพื่อบริหารจัดการ และเสนอแนวคิดที่แตกต่างหลากหลายอย่างเต็มที่ และการจัดกิจกรรมให้แต่ละทีมแข่งขันกันโดยมีการเสริมแรงทางบวก การให้รางวัล ช่วยให้นักเรียนมีการช่วยกันทำงานในกลุ่มมากยิ่งขึ้นเพื่อผลลัพธ์ที่ดีของทีม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม และศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งเป็นการสอนที่มีการพัฒนามาจากกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยมีการเพิ่มการทำงานกลุ่มแบบรวมพลังคละเพศคละความสามารถเพื่อให้มีการจัดการเรียนรู้บนฐานวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียน โดยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน ซึ่งสามารถพัฒนาสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ดังนี้

1. ขั้นเสนอสิ่งเร้าและรวมพลังระบุดำถามสำคัญ เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องรวมพลังกันระหว่างสมาชิกในทีม ร่วมกันคิดวิเคราะห์เพื่อระบุดำถามสำคัญ เมื่อครูนำเสนอสิ่งเร้า

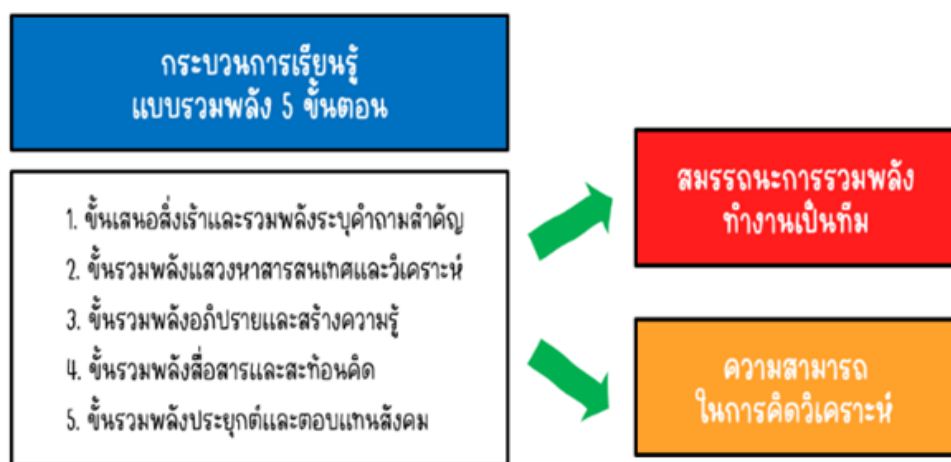
2. ขั้นรวมพลังแสวงหาสารสนเทศและวิเคราะห์ เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องรวมพลังช่วยกันหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ช่วยกันทำการทดลองแบ่งหน้าที่กันภายในทีม จะต้องมีความรู้ ผู้นำ ผู้ตามที่ดี รับฟังแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิก เพื่อคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองหาสาเหตุและผลในการทำกิจกรรม โดยในระหว่างการทำกิจกรรมสมาชิกภายในทีมจะต้องช่วยกัน แบ่งหน้าที่กันเพื่อร่วมกันหาข้อมูลต่างๆ

3. ขั้นรวมพลังอภิปรายและสร้างความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องรวมพลังช่วยกันนำเสนอผลระหว่างกลุ่มหรือนำเสนอหน้าชั้นเรียน จะต้องมีการตกลงกันระหว่างสมาชิกภายในทีม เลือกผู้นำเสนอที่จะสามารถสื่อสารได้ดี ช่วยกันคิดวิเคราะห์ตอบคำถามอภิปรายกัน

4. ขั้นรวมพลังสื่อสารและสะท้อนคิด เป็นขั้นที่นักเรียนนำเสนอความรู้และสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการที่สมาชิกในทีมรวมพลังช่วยกันผ่านการคิดวิเคราะห์ โดยนำเสนอหน้าชั้นเรียน

5. ขั้นรวมพลังประยุกต์และตอบแทนสังคม เป็นขั้นที่นักเรียนจะต้องรวมพลังกันช่วยเหลือกันภายในทีมเพื่อนำการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่อาจเป็นการสร้างชิ้นงานใหม่ ในชีวิตการเรียนรู้ในสาระอื่นๆ ในครอบครัว อาศัยการคิดวิเคราะห์เพื่อนำการเรียนรู้มาประยุกต์ สรุปลงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 เนื่องจากการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน สมาชิกในทีมมีการคละเพศคละความสามารถและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ผู้สอนควรมีการสลับหน้าที่ของสมาชิกในทีมเพื่อจะให้นักเรียนได้มีทักษะในทุกๆ ด้าน
 - 1.2 ผู้สอนควรเตรียมแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและเพียงพอเพื่อให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกันวางแผนการทำงาน ร่วมกันตัดสินใจจากข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายที่มา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ในการทำวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้น โดยอาจเพิ่มรอบของวงจรการปฏิบัติการเพื่อให้นักเรียนได้มีระยะเวลาในการเรียนรู้และได้พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมมากขึ้น
 - 2.2 ควรวิจัยต่อยอดเพื่อแนวทางในการจัดอบรมเพื่อพัฒนาการสอนของครูวิทยาศาสตร์ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีมของนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก เลิศเดชาภัทร และปริญดา ลิ้มปานนท์ พรหมรัตน์. (2561). ผลของการสืบสอบแบบร่วมมือรวมพลังที่มีต่อความสามารถในการสร้างคำอธิบายเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. **วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 46(2). 1-20.
- กฤษณะ โต๊ะดำน. (2565). กระบวนการเรียนรู้แบบรวมพลัง 5 ขั้นตอน (Co-5STEPS) ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ในการประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาตินานาชาติครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยมหาดไทย.
- ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์. (2559). ยุทธศาสตร์การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเสริมต่อการเรียนรู้. **วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์**. 3(2). 154-179.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพ็ญวดี ยินดีสุข. (2563). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลังกับ PLC เพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีรวิทย์ ยิ่งนวก. (2564). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 STEPS) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องทรัพยากรธรณีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2560). **คิดวิเคราะห์ : สอนและสร้างได้อย่างไร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิทยาลัยครุศาสตร์.
- วิจารณ์ พานิช. (2563). **หลักสูตรฐานสมรรถนะ**. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/5NJ3L>. สืบค้นเมื่อ 20 ก.ย. 2565.
- ศศิวิมล ขอนดอก. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นตอน(5E) ร่วมกับการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์เรื่องเซลล์และการทำงานของเซลล์. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 9(2). 265-277.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). **สรุปผลการประเมิน PISA 2015 วิทยาศาสตร์ การอ่าน และคณิตศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). **คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาพื้นฐานวิทยาศาสตร์**. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/4gy60> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม**. แหล่งที่มา <https://shorturl.asia/Fdw94> สืบค้นเมื่อ 20 ก.ย. 2565.
- Irwanto, Rohaeti, E., Widjanti, E. & Suyanta. (2017). **Students' science process skill and analytical thinking ability in chemistry learning**. in AIP Conference Proceedings. AIP Publishing LLC.
- Lubis, A. H., Yusup, F., Dasopang, M. D. & Januariyansah, S. (2021). Effectivity of interactive multimedia with theocentric approach to the analytical thinking skills of elementary

- school students in science learning. **Premiere Educandum: Jurnal Pendidikan Dasar dan Pembelajaran.** 11(2). 1-3.
- Perdana, R., Jumadi, J., & Rosana, D. (2019). Relationship between Analytical Thinking Skill and Scientific Argumentation Using PBL with Interactive CK 12 Simulation. **International Journal on Social and Education Sciences.** 1(1). 16-23.
- Vygotsky, L. S. (1978). **Interaction between Learning and Development.** in M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner & E. Souberman (Eds.). *Mind and Society: The Development of Higher Psychological Processes.*

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

A MODEL OF BALANCED SCHOOL ADMINISTRATION ACCORDING TO THE
THREEFOLD TRAINING OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER
THE OFFICE OF PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹อนิสา สังข์เจริญ Anisa Sangcharoen ²ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

³พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: anisa.sang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพ ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3) เสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาหรือครู และกลุ่มผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 397 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยเลือกเฉพาะเจาะจง 5 คน การสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน และการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาจากการสัมมนา จำนวน 30 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และคู่มือการใช้รูปแบบ ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี 2) ผลจากการประเมินรูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ตามลำดับ และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก จากการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ทุกด้าน 3) รูปแบบการบริหารสถานศึกษาดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ (1) หลักการ กล่าวถึงความสำคัญของดุลยภาพในการปฏิบัติงานและหลักไตรสิกขา ที่นำไปพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์และความสุขในสถานศึกษา (2) วัตถุประสงค์ ให้ความสำคัญกับบุคลากรเพื่อให้มีความสุขในการปฏิบัติงาน (3) กระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา ที่นำเสนอแนวทางการบริหารตามหลักของดุลยภาพในการปฏิบัติงานบูรณาการกับหลักไตรสิกขา และ (4) การประเมินผล นำเสนอผลจากการนำรูปแบบไปทดลองใช้

*Received: January 10, 2024, Revised: April 16, 2024, Accepted: April 16, 2024.

ด้วยการสัมมนา และจากการศึกษาได้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นรูปแบบเชิงภาษา คือ H&M FRATS-Mcow ที่จะ
เป็นประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพ, หลักไตรสิกขา, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research article were: 1) to study the present states and problems of balance school administration under the office of primary education, 2) to develop a model of balance school administration according to the Threefold Training of school administrators under the office of primary education service area, and 3) to propose the model of balance school administration according to the Threefold Training of school administrators under the office of primary education service area. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative research, the samples consisting data were collected from 397 samples consisting of school directors, deputy directors and teachers by using questionnaires then data were analyzed by content analysis, percentage, mean, standard deviation. The qualitative research by documentary study, purposive in-depth interviews with 5 experts, focus group discussions with 9 experts and experiment the model of balance school administration according to the Threefold Training of school by seminar. The research instruments were documentary study form, questionnaire, interview form, group discussion form and model of balance school administration according to the Threefold Training of school administrators form. The results of the study found that: 1) The need of balanced school administration of school administrators, the highest need was a good physical and mental health. 2) Development of a balanced school administration model according to the principles of the Threefold Training of school administrators: the highest level was on utility, propriety, accuracy and feasibility, respectively. The results from the model tryout were suitable in all aspects. 3) The model of balanced school administration according to the principles of the Threefold Training of school administrators under the office of the primary educational service area consisted of 4 components. They were: (1) Principle; significance of work balance and the principles of the Threefold Training in school work development for effectiveness and happiness in school, (2) Objective; significance of personnel to work with happiness, (3) Process; a guideline of balanced school administration integrated with the principles of the Threefold Training, and (4) Evaluation; presenting the results of model tryout from a seminar. The explicit knowledge in form of language obtained from the study was concluded into H&M FRATS – Mcow for the benefit of school administration.

Keywords: Model, Balanced School Administration, Threefold Training, School Administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตปัจจุบันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมของการดำเนินชีวิต สิ่งเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบริบทของประชากรในยุคที่มีการแข่งขันสูงในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น แผนยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 -2580 จึงมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” จะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์ โดยหนึ่งในนั้น คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย รวมทั้งการเป็นผู้โอ้ออมอารี มีวินัย รักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภายใต้นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญทางการศึกษา เป็นที่คาดหวังของการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ของชาติ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สถานศึกษาจึงมีภาระงานที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายส่วนงาน การเร่งติดตามงานเพื่อการรายงานจึงมีอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนความจำเป็นต้องสนองนโยบายของภาครัฐจากนโยบายพบว่า มีการกำหนดความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ นโยบายและเป้าหมายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายต่างๆ ทำให้สถานศึกษาภายใต้ต้นสังกัด มีการปรับรูปแบบการทำงานเพื่อให้ทัน สะท้อนการทำงานของครูที่เกิดขึ้นจริงในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ย่อมจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานให้กับองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความตระหนักถึงความจำเป็นต่อการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่ที่ต้องบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดคุณภาพที่ดี ดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อเสริมศักยภาพให้กับองค์กรโดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ภาพความคาดหวังของการทำงานในสถานศึกษาที่มีการจัดสรรอย่างเป็นระบบนั้นกลับตรงข้ามความจริงที่เกิดขึ้น บุคลากรที่มีความกังวลกับชีวิตส่วนตัว ไม่สามารถบริหารจัดการเวลาได้ เนื่องด้วยงานที่มีปริมาณมาก การเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือแม้แต่วิธีการบริหารสถานศึกษา ที่สร้างความกดดัน ชีวิตของบุคลากรไม่สามารถจัดสรรเวลาให้กับตัวเองและการปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ เป็นเหตุผลให้บุคลากรขาดแรงบันดาลใจในการทำงาน ปัจจุบันในวงการศึกษามีข่าวให้เห็นจากสื่อสารมวลชน ที่นำเสนอข่าวเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษา เช่น ในสถานศึกษาแห่งหนึ่งมีบุคลากรครูได้กระทำอัตวินิบาตกรรม โดยมีข้อมูลจากการสืบสวนพบว่า บุคลากรดังกล่าวมีความกดดันจากการทำงาน สืบเนื่องจากการมอบหมายงานของผู้บริหารที่มากเกินไป ทำให้ไม่สามารถมีเวลากับครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ขาดการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และได้รับวาทะที่บั่นทอนจากผู้บริหารด้วย จากเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความไม่สมดุลของการบริหารงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Hutton ได้นำแนวคิดเพื่อส่งเสริมความสมดุลชีวิตในการทำงานอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 3 ด้านได้แก่ 1) ความสมดุลในด้านเวลา 2) ความสมดุลในการมีส่วนร่วม 3) ความสมดุลในด้านความพึงพอใจ (Hutton , 2005) ความสมดุล หรือดุลยภาพที่หายไปจากชีวิตอันเนื่องมาจากการทำงานที่ไม่สามารถวางแผนงาน หรือให้เวลากับชีวิตส่วนตัวที่มีต่อครอบครัว หรือการพัฒนา

ทักษะทางอาชีพของตนเอง ขาดแรงผลักดันในการดำเนินชีวิตจะส่งผลให้เกิดภาวะการหมดไฟในการทำงาน (Burnout) มีผลกระทบต่อการทำงานในสถานศึกษาตามไปด้วย

การบริหารสถานศึกษาที่ใช้หลักการทำงานเพื่อสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในเบื้องต้น ผู้ได้บังคับบัญชาจะได้รับผลในเชิงบวก บนพื้นฐานของความเหมาะสม และความพอดี ซึ่งองค์ประกอบต่างๆ จะต้องประสานกลมกลืนกันอย่างมีคุณภาพ เป็นลักษณะที่เรียกชื่อพิเศษว่า “พอดี” ซึ่งในทางธรรม คำว่า “พอดี” จะแสดงคุณลักษณะที่เหมาะสมและลงตัว หรือที่เรียกว่า ดุลหรือดุลยภาพ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2546) การบริหารหรือการเป็นผู้นำนั้น จึงไม่ควรเป็นเพียงการใช้อำนาจ หรือคำนึงถึงเหตุผล และความถูกต้องเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้บริหารที่มีความอ่อนโยนทางจิตใจ น้อมนำหลักธรรมและคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาปรับใช้ ซึ่งไตรสิกขา เป็นหลักธรรมหนึ่ง ที่เป็นการพัฒนาฝึกปฏิบัติเพื่อชีวิตที่ดีงาม การเรียนรู้หรือกระบวนการฝึกปฏิบัติที่ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมาจากการประยุกต์ใช้หลัก “ไตรสิกขา” ซึ่งประกอบด้วย ศีล คือ การฝึกตนให้อยู่ในระบบ ระเบียบแบบแผน ทำตามอย่างวัฒนธรรมและกฎเกณฑ์ที่บังคับในขณะปฏิบัติหน้าที่ ทำให้แสดงออกผ่านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สมภา คือ การฝึกอบรมทางใจ การปลูกฝังคุณธรรม และสภาวะของจิตที่มีความผ่อนคลาย และทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ มีความแน่วแน่ และปัญญา คือ การศึกษาอบรมทางปัญญาให้เข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง โดยผ่านการไตร่ตรองหาข้อบกพร่อง เพื่อปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น คุณค่าของการปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาจึงสามารถนำมาแก้ปัญหาคาใจ ขาดดุลยภาพและส่งผลให้บุคคลประสบผลสำเร็จทั้งในด้านครอบครัว การทำงานและสังคม (สุมานพ ศิวารัตน์, 2560)

จากที่กล่าวถึงในข้างต้นจะเห็นได้ว่า ดุลยภาพมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต เพราะไม่เพียงแต่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จแล้ว ยังทำให้ชีวิตมีความสมบูรณ์แบบมีความผสมผสานอย่างลงตัว การบริหารที่เรียกว่าสำเร็จนั้น ไม่เพียงแต่มุ่งไปที่ประสิทธิภาพของงาน แต่ในขณะเดียวกันคุณภาพของบุคลากรที่จะเกิดความสุขในการทำงาน จำเป็นต้องมาจากการสร้างดุลยภาพในสถานศึกษาเช่นกัน ผู้บริหารต้องรู้จักเรียนรู้ประเพณีปฏิบัติอย่างถูกต้องตามแบบแผน สร้างความสุขกาย สบายใจในสถานศึกษา มีการไตร่ตรองบนพื้นฐานของความถูกต้องตามหลักธรรมไตรสิกขา เพื่อการดำเนินชีวิตได้อย่างพอเหมาะพอดี ดุลยภาพที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานและเกิดความสุขต่อบุคลากรที่แท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพ ตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารโดยการวิเคราะห์เนื้อหา เกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีของรูปแบบ ดุลยภาพ การบริหารสถานศึกษา หลักไตรสิกขา และข้อมูลการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) เป็นแบบวิเคราะห์ (analysis) และการสังเคราะห์ (synthesis) ดำเนินการวิเคราะห์เอกสาร โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการหาค่าความถี่ (Frequency Distribution) ได้กรอบแนวคิดการวิจัย และเครื่องมือในการวิจัย 2) ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ความคิดเห็นเรื่องความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดย หาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index : PNI_{modified})

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 5 คน 2) ยกร่างรูปแบบ 3) พัฒนารูปแบบ โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน 4) พัฒนารูปแบบบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการทดลองใช้รูปแบบจากการสัมมนา โดยผู้เข้าร่วม จำนวน 30 คน และ 5) การประเมินรูปแบบ โดยการแจกแบบสอบถามประเมินรูปแบบเกี่ยวกับความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความถูกต้อง (Stufflebeam, 2007) ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง 2) คู่มือการใช้รูปแบบ 3) แบบสอบถาม เพื่อประเมินรูปแบบตามมาตรฐานการตรวจสอบ 4 ด้านของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดย วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency Distribution) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าเฉลี่ย (Average) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบประเมินรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยการแก้ไข ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบเครื่องมือการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร (Document Study) วิเคราะห์ข้อมูลโดย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านการมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ด้านการสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสร้างดุลยภาพในองค์กร ด้านการจัดการทางการเงิน ด้านการจัดสรรเวลา ด้านการมีสัมพันธภาพในองค์กร และด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ตามสภาพที่ปฏิบัติจริง สภาพที่คาดหวัง และการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นโดยภาพรวม

ด้าน	การบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	สภาพที่ปฏิบัติจริง (D)			สภาพที่คาดหวัง (I)			ความต้องการจำเป็น	
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$PNI_{modified} (I-D)/D$	ลำดับ
1	การจัดสรรเวลา	3.81	0.83	มาก	4.35	0.58	มาก	0.149	4
2	การใช้ชีวิตส่วนตัว	3.95	0.88	มาก	4.45	0.61	มาก	0.126	6
3	การจัดการทางการเงิน	3.55	0.98	มาก	4.18	0.73	มาก	0.177	3
4	การมีสัมพันธภาพในองค์กร	3.87	0.95	มาก	4.42	0.62	มาก	0.142	5
5	การสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสร้างดุลยภาพในองค์กร	3.68	0.97	มาก	4.38	0.63	มาก	0.190	2
6	การมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี	3.48	1.06	มาก	4.30	0.69	มาก	0.235	1
รวม		3.71	0.94	มาก	4.33	0.58	มาก	0.169	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.94) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรกคือ ด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.88)

สภาพที่คาดหวังการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.58) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมาก เป็นลำดับแรก คือ ด้านการใช้ชีวิตส่วนตัว ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61)

ลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.169$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ความต้องการจำเป็นอันดับ 1 คือ ด้านการมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ($PNI_{modified} = 0.235$)

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา นำข้อมูลไปกรอกรูปแบบ และตรวจสอบด้วยการสนทนากลุ่ม จึงได้ร่างรูปแบบที่นำไปทดลองใช้จากการสัมมนา พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา มีความเหมาะสมทุกด้าน จากการตรวจสอบรูปแบบ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้องตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม

ข้อ	รายการประเมิน	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้			ความเหมาะสม			ความถูกต้อง		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
๑	หลักการ	4.72	0.48	มากที่สุด	4.43	0.65	มาก	4.62	0.51	มากที่สุด	4.68	0.50	มากที่สุด
๒	วัตถุประสงค์	4.65	0.27	มากที่สุด	4.31	0.20	มาก	4.55	0.28	มากที่สุด	4.51	0.28	มากที่สุด
๓	กระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา	4.63	0.29	มากที่สุด	4.38	0.34	มาก	4.51	0.28	มากที่สุด	4.60	0.28	มากที่สุด
๔	ประเมินผล	4.61	0.24	มากที่สุด	4.31	0.22	มาก	4.53	0.23	มากที่สุด	4.53	0.23	มากที่สุด
รวม		4.65	0.32	มากที่สุด	4.36	0.36	มาก	4.55	0.33	มากที่สุด	4.58	0.32	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.32) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.33) ด้านความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.32) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.36)

3. ผลการนำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) หลักการ กล่าวถึงความสำคัญของดุลยภาพในการปฏิบัติงานและหลักไตรสิกขา ที่นำไปพัฒนางานให้เกิดผลสัมฤทธิ์และความสุขในสถานศึกษา 2) วัตถุประสงค์ ให้ความสำคัญกับบุคลากรเพื่อให้มีความสุขในการปฏิบัติงาน 3) กระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา ที่นำเสนอแนวทางการบริหารตามหลักของดุลยภาพในการปฏิบัติงานบูรณาการกับหลักไตรสิกขา และ 4) การประเมินผล นำเสนอผลจากการนำรูปแบบไปทดลองใช้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้นำผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการ

บริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพ เมื่อนำมาพิจารณาทางด้าน ปัญหาที่มากที่สุด ลำดับที่ 1 คือ การมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติงานในสถานศึกษาในปัจจุบัน ด้วยนโยบายและแนวทางจากต้นสังกัดมีการเปลี่ยนไป บุคลากรต้องรายงานผลให้ทันเวลา ในขณะที่ยังมีหน้าที่การสอนและการดำเนินชีวิตส่วนตัว ที่ทำให้ไม่สามารถบริหารเวลาได้ ทำให้เกิดความเครียดทางจิตใจและส่งผลต่อร่างกาย ทำให้กระทบต่อการปฏิบัติงานที่ขาดประสิทธิภาพด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวารีศิริ ภูเปี่ยมสินธุ์ (2557) ที่ได้ศึกษาเรื่องดัชนีความสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังพบว่า องค์ประกอบดัชนีความสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบและเมื่อเรียงตามน้ำหนักองค์ประกอบ ที่ได้จามากไปน้อยอันดับ 1 คือ จิตใจและร่างกาย ที่ได้รับเป็นแนวปฏิบัติที่ทำให้เกิดดัชนีความสุขได้ เช่นเดียวกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2560) ได้ให้แนวคิดการสร้างองค์กรแห่งความสุข 8 ประการ ที่จะทำให้เกิดสุขภาวะที่ดีได้ใน 4 มิติ คือ กาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งประการแรกที่สำคัญ คือ การส่งเสริมความแข็งแรงของสุขภาพกายและใจ (Happy Body) เพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข อาจเป็นผลมาจากการส่งเสริมร่างกายให้สมบูรณ์แข็งแรงจะส่งผลต่อจิตใจและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้วย นอกจากนี้ Greenfield & Terry (1995) ได้เสนอแนวการสร้างกลยุทธ์ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานโดยมีส่วนสำคัญ คือ การให้บริการด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคลากร การช่วยเหลือนี้จะทำให้บุคลากรได้คลายความกังวลและมีความพร้อมในการกลับมาปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ แสดงให้เห็นว่า ความสมบูรณ์ของร่างกายจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้จิตใจมีความพร้อมเป็นดุลยภาพทั้งร่างกายและจิตใจที่นำไปสู่ความสุขในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากการประเมินรูปแบบด้วยการแจกแบบสอบถามผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงแก้ไข และนำเสนอรูปแบบ จากการตรวจสอบรูปแบบ พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม ความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผลการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาให้เกิดดุลยภาพ อาจเป็นเหตุผลมาจากสภาพการบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีปัจจัยที่ทำให้การปฏิบัติงานมีความสำเร็จ โดยเฉพาะการขับเคลื่อนที่มีบุคลากรเป็นฟันเฟืองสำคัญ การบริหารจึงไม่ได้คาดหวังที่ผลงานทางวิชาการโดยไม่ตระหนักถึงสภาวะจิตใจ ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพจึงเป็นแนวทางที่จะทำให้เกิดประโยชน์ งานมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วยการสร้างความสุขในสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเป็นอีกมิติของการบริหารในปัจจุบันและอนาคตที่ผู้บริหารให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Keeves (1998) ที่ว่า รูปแบบควรเป็นแนวทางที่สามารถพยากรณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ โดยต้องมีความเหมาะสมกับบริบทของสิ่งที่ปฏิบัติ

3. การนำเสนอรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา และ 4) การประเมินผล จากการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพไปทดลองใช้จากการสัมมนา สิ่งที่ได้รับจากการสัมมนาเห็นว่ากระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพมีความเหมาะสมในทุกด้าน อาจมีเหตุผลจากการเสนอรูปแบบกล่าวคือ 1) การบริหารตามหลักศีล ผู้บริหารมีแนวทางโดยสร้างความเข้าใจเรื่องการบริหารเพื่อให้บุคลากร

เรียนรู้บทบาทของตนเองเกิดการยอมรับ ควรมีแผนการปฏิบัติงานที่เป็นลำดับ มีความยืดหยุ่นด้านเวลาให้กับครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกัน และบุคลากรเองก็ได้รับการพัฒนาความก้าวหน้า นอกจากนี้ ผู้บริหารยังสามารถช่วยเหลือด้านการเงินด้วยการสนับสนุนสินค้าหรือบริการตามความเหมาะสม เพื่อคลายความกังวลจากปัญหาทางเศรษฐกิจ รวมทั้งควรมีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ในสถานศึกษา เป็นความผูกพัน ความสบายใจในการปฏิบัติงานแสดงให้เห็นว่ามีสภาวะจิตใจที่ดีในร่างกายที่มีความพร้อมในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป 2) การบริหารตามหลักสมาธิ ผู้บริหารมีแนวทางโดยมอบหมายงานให้เหมาะสม และเปิดโอกาสทางความคิดให้กับบุคลากร สร้างขวัญและกำลังใจเพื่อให้เกิดแรงผลักดันในชีวิต สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานจนเกิดเป็นความร่วมมือด้วยความเต็มใจ 3) การบริหารตามหลักปัญญา ผู้บริหารมีแนวทางโดยการหมั่นพิจารณาการมอบหมายงานให้มีความเหมาะสมกับเวลา และความสามารถของบุคลากร มีการวิเคราะห์แผนงานและแก้ปัญหาอย่างมีระบบ ให้การดูแลช่วยเหลือบุคลากรและครอบครัวเพื่อคลายความกังวล ที่สำคัญผู้บริหารยังต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความยุติธรรม สร้างความกลมเกลียวให้เกิดขึ้น โดยอาจจะมีกิจกรรมที่ให้ปฏิบัติร่วมกันเพื่อคุณภาพที่ดีในสถานศึกษาอย่างครบถ้วนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปัทมวราวรรณ จินดารักษ์ และสายสุนีย์ เกษม (2562) ที่ว่า ความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง ช่วยให้การดำเนินชีวิตมีการผสมผสานระหว่างงานและชีวิตส่วนตัวได้อย่างลงตัว ซึ่งองค์กรมีส่วนสนับสนุนให้เกิดคุณภาพเช่นกันรวมทั้งการช่วยเหลือด้านสวัสดิการ ที่สอดคล้องกับค่าครองชีพ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความผูกพันในองค์กร และเป็นความพึงพอใจในชีวิตด้วย นอกจากนี้ Clark (2001) ยังมีแนวคิดที่ว่า ความพึงพอใจในชีวิตและการทำงาน ทำให้บุคคลมีความสุขในการดำเนินชีวิต จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่ใช้หลักไตรสิกขาในการบริหารสถานศึกษาจะทำให้มีความเข้าใจบุคลากรอย่างลึกซึ้งและสามารถสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นได้ เช่นเดียวกับแนวคิดของทวีศักดิ์ ทองทิพย์ (2561) ที่ให้แนวคิดว่าการบริหารสถานศึกษาตามหลักศีล ต้องมีการบริหารในด้านบุคลากรให้มีความพร้อม มีระบบการบริหารมีเป็นระเบียบแบบแผน จัดเตรียมอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม สวัสดิการพื้นฐานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ส่วนการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมาธินั้น ควรมีการบริหารใจของบุคลากรให้มีจิตที่คิดในขั้นสูง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีสติ เมื่อบุคลากรในสถานศึกษาที่สุขภาพจิตที่ดีจะทำให้เป็นผู้มีจิตใจเป็นสุข สดชื่น สงบ และการบริหารสถานศึกษาตามหลักปัญญา เป็นการบริหารที่ใช้ความรู้ ความเข้าใจ เน้นความรู้จริงตามธรรมชาติ การบริหารด้วยความเข้าใจทำให้ชีวิตมีความเป็นอิสระมีความผ่อนคลายทุกเวลา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบคุณภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้เป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Semantic Model) โดยมีหลักไตรสิกขา เป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบคุณภาพตามหลักไตรสิกขา ซึ่งเป็นองค์ความรู้จากการวิจัย “H&M FRATS-MCoW” สำคัญของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบคุณภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการบริหารแบบคุณภาพตามหลักไตรสิกขา เป็นการดำเนินงานในสถานศึกษาที่มีความสมดุลกันของการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยการบริหารอย่างมีแบบแผน สร้างความผ่อนคลายจากการปฏิบัติงาน และไตร่ตรองการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยมีองค์ประกอบของคุณภาพ ได้แก่

1.1 การจัดสรรเวลา คือ การวางแผนและจัดลำดับความสำคัญของงานที่จะต้องปฏิบัติ มีการแบ่งเวลาให้กับครอบครัวและการพักผ่อน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

1.2 การใช้ชีวิตส่วนตัว คือ การปฏิบัติตามบทบาทที่ได้รับผิดชอบทั้งการปฏิบัติงานและชีวิตครอบครัว มีการเข้าสังคม มีกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้เกิดความผ่อนคลาย รวมทั้งมีการพัฒนาตนเองตามความสนใจ ทำให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต

1.3 การจัดการทางการเงิน คือ การจัดทำแผนทางการเงิน การได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับภาระงานและค่าครองชีพ

1.4 การมีสัมพันธภาพในองค์กร คือ การปฏิบัติงานตามความสามารถ และมีความเหมาะสม มีอิสระทางความคิด ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพ มีบรรยากาศในการทำงานแบบเกื้อกูลกันทำให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน

1.5 การสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสร้างดุลยภาพในองค์กร คือ การกำหนดเวลาการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรใช้เวลาในการพักผ่อนอย่างเต็มที่หลังการปฏิบัติงานและมีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้เกิดความผ่อนคลายจากการทำงาน

1.6 การมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี คือ การส่งเสริมด้านสุขภาพ สนับสนุนให้มีการพักผ่อน ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมที่สนใจ และส่งเสริมด้านจิตใจด้วยการสร้างความผ่อนคลาย เกิดสมาธิในการปฏิบัติงาน

2. การพัฒนาดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา

2.1 พัฒนาพฤติกรรมด้วยการรักษาศีล เป็นการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้เหมาะสม เป็นไปตามบทบาทหน้าที่และสถานภาพของแต่ละบุคคล

2.2 พัฒนาสมาธิด้วยการมีจิตใจจดจ่อ มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณธรรมจริยธรรม สามารถวิเคราะห์และแยกแยะว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำ

2.3 พัฒนาปัญญาด้วยการแก้ปัญหาของชีวิต เพราะปัญหาเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมทั้งหมดที่มีการแสดงออก มีเหตุผลในการดำเนินชีวิตให้สามารถแก้ปัญหาได้

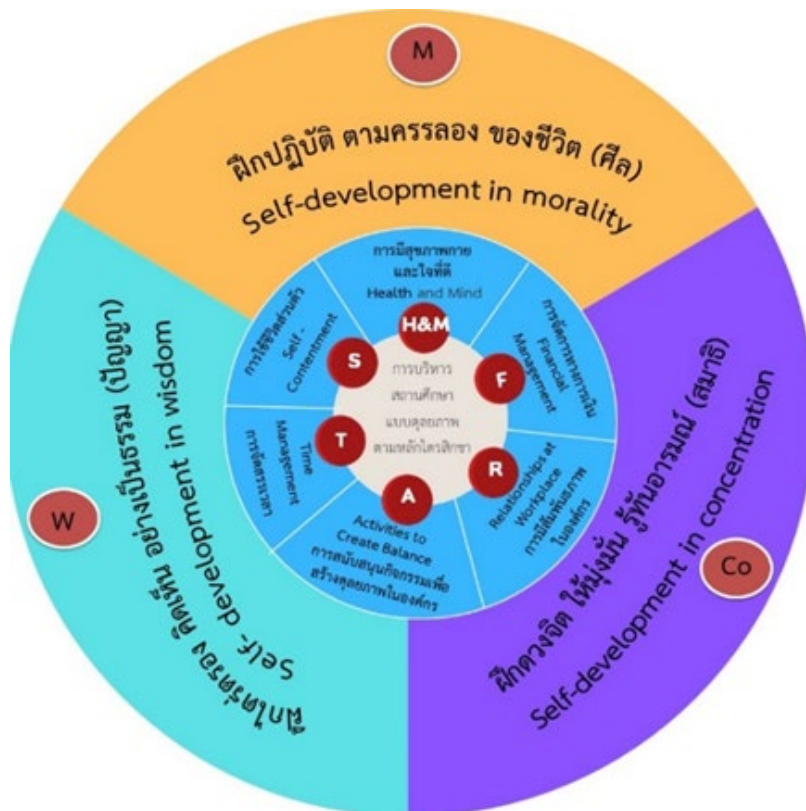
3. การบูรณาการดุลยภาพกับหลักไตรสิกขาในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรคำนึงถึงแนวทางดังนี้

3.1 การบริหารแบบดุลยภาพตามหลักศีล คือ การชี้แจง สร้างความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานตามระเบียบ แบบแผนของราชการ ให้เกิดการยอมรับร่วมกัน สนับสนุนการแบ่งเวลาให้กับครอบครัวและการพักผ่อน สนับสนุนความก้าวหน้าทางอาชีพเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

3.2 การบริหารแบบดุลยภาพตามหลักสมาธิ คือ การสร้างความสัมพันธ์ด้วยการสร้างขวัญกำลังใจในสถานศึกษาทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หรือการมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดความผ่อนคลายจากการปฏิบัติงาน

3.3 การบริหารแบบดุลยภาพตามหลักปัญญา คือ การพิจารณา วิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลในการมอบหมายงาน และแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานให้มีความถูกต้องยุติธรรม

สรุปองค์ความรู้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 “H&M FRATS-MCoW” กระบวนการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาเป็นลำดับต้นเพื่อเป็นจุดเชื่อมโยงของการบริหารงานส่วนอื่นที่มีประสิทธิภาพ

1.2 สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารกับครู และระหว่างครูกับครู ด้วยกิจกรรมต่างๆ นอกจากเป็นการสร้างความสัมพันธ์แล้ว ยังทำให้บรรยากาศการปฏิบัติงานดีขึ้น

1.3 พัฒนาปัญญาภายนอกและปัญญาภายใน เพื่อให้มองเห็นธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์โดยปราศจากอคติ ทำให้การปฏิบัติงานในสถานศึกษามีความสุข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ในการศึกษากับสังกัดอื่นๆ

2.2 ควรมีระยะเวลาในการทดลองใช้ 1 ภาคการศึกษา เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของการบริหารสถานศึกษาแบบดุลยภาพตามหลักไตรสิกขาให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทวีศักดิ์ ทองทิพย์. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาของโรงเรียนวัดพระบาทเขากระโดง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสาร Mahachulagajasara Journal*. 8. 22-31.
- ปัทมวรรณ จินดารักษ์ และคณะ. (2562). สมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานกับความหลากหลายของกลุ่มวัย. *วารสารนักบริหาร*. 39(1). 1-11.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). *รุ่งอรุณของการศึกษา เบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์สว.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). *ศูนย์องค์การสุขภาวะครอบครัว Happy Workplace*. กรุงเทพมหานคร: แอทโพร์พรีนซ์.
- สุมานพ ศิวารัตน์. (2560). การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยไตรสิกขา. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*. 8(1). 36.
- สุวารีศรี ภูเปี่ยมสินธุ์. (2557). *ดัชนีความสุขในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Clark. (2001). Sue Campbell, Work cultures and work/family balance. *Journal of Vocational Behavior*. 58(3). 348-365
- Hutton, A. (2005). *The case for work/life balance: closing the gap between and policy practice*. New Zealand: Hudson Highland Group.
- Keeves. (1988). *Educational research methodology, and measurement: An international handbook*. Oxford. England: Pergamon Press.
- Stufflebeam, D. L. (2022). *CIPP evaluation model checklist: A tool for applying the CIPP Model to assess long-term enterprises*. From <http://www.wmich.edu> Retrieved March 20, 2022.

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่
ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1*

MANAGEMENT OF VOCATIONAL EDUCATION TO CREATE A MODERN LEARNING
SOCIETY IN SOUTHERN VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTE: REGION 1

¹สุธาสนี คงทอง Suthasinee Kongthong ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Eve.kongthong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยมีวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอน 1 สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยการวิทยาลัย หัวหน้าฝ่ายงาน และหัวหน้าแผนก จำนวน 223 คน ขั้นตอน 2 สร้างและตรวจสอบรูปแบบฯ โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 คน และขั้นตอน 3 ทดลองใช้และประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ ด้วยแบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการและรอง ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 30 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า PNI และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มี 5 ด้าน ได้แก่ การคิดเชิงระบบ พลวัตการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 2) กระบวนการการบริหาร 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดองค์กร การนำปฏิบัติ การควบคุม และผลการประเมินความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารจัดการ, สังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่, สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

*Received: March 29, 2024, Revised: April 26, 2024, Accepted: April 26, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

Abstract

This research article aimed to study the management of vocational education in order to create a modern learning society in the Southern Vocational Education Institute: region 1, with a research method of 3 steps: Step 1: Current conditions, necessary needs, and guidelines for the management of vocational education to create a modern learning society in Southern Vocational Education Institutions: region 1, using a questionnaire from a sample group of 223 college directors, college deputy director, head of department and head of division, Step 2: Create and check the form by in-depth interviews with 5 experts and step 3, trial and evaluation of the usefulness of the model with an evaluation form with a sample group of 30 college directors and deputy directors. Statistics used in data analysis were basic statistics such as percentage, mean, standard deviation, and PNI values. Moreover, qualitative data were analyzed by content analysis. The research results found that the vocational education management model to create a modern learning society in the Southern Vocational Education Institute: region 1, there were 2 components: 1) Vocational education management to create a modern learning society in southern vocational education institutions: region 1 had 5 aspects: systems thinking, learning dynamics, learning together as a team, knowledge management and transfer, use of technology and communication. 2) Management process in 4 aspects: planning, organization, implementation, and controlling. The result of evaluating the usefulness of implementing the model in overall was at a high level.

Keywords: Model, Management, Modern Learning Society, Southern Vocational Education Institute: Region 1

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลก มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy/Society: KBE/KBS) โดยอาศัยช่องทางในการผลิต การจัดเก็บ การแพร่กระจายและการเข้าถึงความรู้ เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาประเทศ เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย แต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนาโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มี

รายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ ซึ่งในระยะ 5 ปี จะยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาในทุกมิติมีการบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี สอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนาทุกด้านมีคุณภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศน์ มีความสอดคล้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการพัฒนาในมิติหนึ่งต้องไม่ส่งผลกระทบต่อมิติอื่นๆ รวมทั้งต้องมุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคนทุกวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีศักยภาพ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพ การแข่งขันทั้งในภาคการผลิต และภาคบริการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมนำไปสู่การสร้างสังคมที่พึงปรารถนา รวมถึงมีจิตอนุรักษ์ รักษา ป่าไม้ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 32 และ 34 ได้กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์กรระดับชาติรับผิดชอบงานการศึกษาด้านวิชาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองและขาดการประสานในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการขาดเอกภาพในด้านนโยบาย และเป้าหมายรวมของประเทศในการพัฒนาศักยภาพของกำลังคนภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในระดับประเทศและภูมิภาค ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) และแผนการศึกษาชาติระยะ 20 ปี (2560 - 2579) ที่เป็นการวางกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบกับประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่กำหนดว่า “ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้” ซึ่งมาตรฐานการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะ และการประยุกต์ใช้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา และมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษา สถานศึกษามีครูที่มีคุณวุฒิการศึกษาและจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา และมาตรฐานที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมีแนวนโยบายให้กับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 คือ “การอาชีวศึกษากับการพัฒนาประเทศ” โดยกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาอย่างมาก อีกทั้งรัฐบาลก็มีนโยบายที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นผู้นำในเอเชียและสามารถแข่งขันได้ระดับโลก ด้วยการลงทุนด้านเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ซึ่งต้องอาศัยกำลังคนที่มีสมรรถนะและทักษะการทำงานอย่างมีคุณภาพ การอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงงานในสาขาต่างๆ ให้กับประเทศ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่สามารถผลิตกำลังคนได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) ดังนั้น การดำเนินงานของพัฒนาอาชีวศึกษาครบทุกด้านตามศักยภาพและความเหมาะสมภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นสำคัญ รวมทั้งมุ่งเน้นพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเข้มข้น เพราะเป็นทักษะสำคัญในทุกสาขาอาชีพในยุคปัจจุบัน และฝึกฝนอาชีพในส่วนที่เป็นความต้องการเฉพาะในแต่ละสาขา ให้มีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นของภาคธุรกิจในแต่ละด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ความสามารถเป็นผู้นำสูง คือ มีและใช้ความรู้ ความสามารถ/ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำต้องได้รับการพัฒนาและการเสริมสร้างสมรรถนะครอบคลุมองค์ประกอบ 3 กลุ่ม คือ 1) ความรู้ (knowledge): ข้อมูล/สิ่งที่ถูกสั่งสม หรือความรู้เฉพาะด้านของผู้บริหาร 2) ทักษะ (skills): สิ่ง que ผู้บริหารกระทำได้ดี และฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ/ความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะทักษะที่สำคัญ สำหรับการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และ 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล (personal characteristics or attributes): บุคลิกลักษณะประจำตัวที่ติดตัวมา องค์ประกอบทั้งสามกลุ่มเป็นคุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารมีผลการบริหารงานสถานศึกษาที่ดีกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐาน กล่าวคือ บุคลากรเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจชัดเจน มีทักษะและความสามารถในการประยุกต์ศาสตร์อย่างมีศิลป์ ส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานในระดับต้นและส่งผล/ช่วยสร้างความสำเร็จในระดับองค์กรของตนแน่นอน โดยปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและจูงใจ การพัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่จะช่วยสร้างความสำเร็จให้แก่สถานศึกษานั้น ย่อมหนีไม่พ้นเรื่องของ การบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารหรือระดับความสามารถของผู้บริหาร เป็นความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาในคุณลักษณะด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ลักษณะเฉพาะตัว (Attribute) พฤติกรรม (Behavior) ประกอบกันทำให้สามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ ตามภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกิดผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายตามที่ใฝ่ฝัน อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนยุคใหม่หรือในยุคการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาประเทศ ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ความรู้ความสามารถของผู้บริหารองค์กรจึงต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้สอดคล้องกันด้วย (เรชา ชูสุวรรณ, 2550)

การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามี

ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัดเพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 เป็นสถาบันที่เกิดขึ้นตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 มาตรา 13 โดยการรวมสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีในเขตจังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุงรวม 11 แห่ง ซึ่งวิทยาลัยต่างๆ ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มีภารกิจที่ไม่เหมือนกันทั้งหมดและสถาบันมีภารกิจหลักที่สำคัญ คือ การผลิตและพัฒนากำลังด้านวิชาชีพที่มีคุณภาพ การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการวิชาชีพสู่สังคมชุมชน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารที่มีคุณภาพตาม การดำเนินการให้บรรลุผลตามภารกิจดังกล่าวจึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการที่ดีของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ซึ่งแต่ละวิทยาลัยอาจมีบริบทและภารกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีรูปแบบเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่เหมาะสมเชื่อถือได้ และควรได้มาจากการศึกษาวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงมีความสนใจทำการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และจากการศึกษาข้อมูลในภาพรวมของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของปัญหาอาจสืบเนื่องมาจากครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลมีส่วนทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำไปด้วย ปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการที่ไม่เป็นระบบ ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานทุกฝ่าย รวมถึงทิศทางการบริหารจัดการของผู้บริหาร (วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาดิษฐ์, 2563) ดังที่ มัทนา วังนอมศักดิ์ (2550) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า คุณสมบัติของผู้นำในอนาคตควรประกอบด้วย 1) ทักษะใหม่ ผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลมีความเข้าใจผู้อื่นสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ 2) ความร่วมมือผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคลและการทำงานเพื่อความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกันทั้งภายในและระหว่างองค์กร 3) การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงสร้างองค์กรที่มีการส่งเสริมติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการทำงานร่วมกัน 4) ยึดหลักความยืดหยุ่น ยอมรับ และแสวงหาความท้าทาย 5) ใจกว้าง และปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ กล้ารับฟังความคิดเห็นหรือการทดลองทำสิ่งที่แตกต่างกันไม่ยึดติดกับแนวคิดหรือความรู้และความสามารถเดิมๆ 6) แสวงหาตัวอย่างศึกษาวิธีการทำงานของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ๆ และสอดคล้องกับสาขาวิชา ขอบข่าย (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรม ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาและปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 ตามกรอบการประเมินแบบ

ชิป (CIPP Model) มี 4 ด้าน คือ 1) บริบทการอาชีวศึกษาช่วงอุตสาหกรรม 4.0 2) ปัจจัยป้อนคุณลักษณะผู้บริหาร 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิตความสำเร็จของการบริหาร นอกจากนั้นปัญหาที่เกิดจากจากระบบการบริหารจัดการการศึกษาที่มีทรัพยากรจำกัด มีปัจจัยหลายอย่างที่ไม่สามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงได้ แต่ปัจจัยหนึ่งที่สามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงได้ คือ การเร่งพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนในที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และจากการศึกษาข้อมูลในภาพรวมของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งอยู่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของปัญหาอาจสืบเนื่องมาจากครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล มีส่วนทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำไปด้วย ปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการที่ไม่เป็นระบบ ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานทุกฝ่ายรวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหาร (วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก, 2563)

จากสาเหตุของปัญหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานและความร่วมมือเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงสนใจทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มีขอบเขต ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลนำมาใช้ในการจัดทำงานวิจัยนี้

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่

2. ศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยการตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 11 คน 2) รองผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 44 คน 3) หัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 121 คน และ 4) หัวหน้าแผนกวิชาจำนวน 105 คน รวมทั้งสิ้น 281 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัย 2) รองผู้อำนวยการวิทยาลัย 3) หัวหน้าฝ่ายงานของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และ 4) หัวหน้าแผนกของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 162 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรที่จะศึกษาทั้งหมดเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan ที่ความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

3. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 4 คน ที่มีประสบการณ์การบริหารวิทยาลัย 5 ปีขึ้นไป ศิษยานุศิษย์ จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน รวมจำนวน 9 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบ และตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

1. ยกร่างสร้างรูปแบบและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยนำแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ ในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อนำมาจัดทำเป็นกรอบในการยกร่างสร้างรูปแบบฯ และตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และนำร่างรูปแบบฯ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม การใช้ภาษาและนำข้อเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจัดทำร่างสร้างรูปแบบฯ และตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เรื่อง การสร้างรูปแบบฯ และตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์หาข้อสรุปรวม และจัดทำเป็นองค์ประกอบ

2.2 ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบฯ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม การใช้ภาษา และนำข้อเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบฯ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และยืนยันความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

ในการทดลองรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ผู้วิจัยดำเนินการโดยจะนำคู่มือรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก จังหวัดจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นวิทยาลัยในกลุ่มสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ระยะเวลาในการทดลองใช้ 1 ภาคการศึกษาของปีการศึกษา 2565 จากนั้น ผู้วิจัยจะดำเนินการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 จากผู้ใช้ด้วยแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยและรองผู้อำนวยการของวิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 จำนวน 55 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัยและรองผู้อำนวยการของวิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ที่นำไปทดลองใช้

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การคิดเชิงระบบ 7 ตัวชี้วัด 2) พลวัตการเรียนรู้ 7 ตัวชี้วัด 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 7 ตัวชี้วัด 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ 7 ตัวชี้วัด 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร 8 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 2 คือ กระบวนการบริหาร POLC ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 6 ตัวชี้วัด 2) การจัดองค์กร (Organizing) 5 ตัวชี้วัด 3) การนำปฏิบัติ (Leading) 5 ตัวชี้วัด 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) 5 ตัวชี้วัด

ผลการทดลองและประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในภาพรวม ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับ

มาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.12) เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ พลวัตการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.34), การวางแผน ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.34), การควบคุม ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.65), การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.32), การนำปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.39), การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.30), การคิดเชิงระบบ ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.32), การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.31), การจัดการองค์กร ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.33)⁹ ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในภาพรวม

รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1	ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1			
1. การคิดเชิงระบบ	4.16	0.32	มาก
2. พลวัตการเรียนรู้	4.33	0.34	มาก
3. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	4.20	0.30	มาก
4. การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้	4.15	0.31	มาก
5. การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร	4.22	0.32	มาก
องค์ประกอบที่ 2 คือ กระบวนการบริหาร POLC			
6. การวางแผน	4.30	0.34	มาก
7.การจัดการองค์กร	4.10	0.33	มาก
8. การนำปฏิบัติ	4.21	0.39	มาก
9. การควบคุม	4.27	0.65	มาก
รวม	4.21	0.12	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการคิดเชิงระบบ 2) ด้านพลวัตการเรียนรู้ 3) ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) ด้านการจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร องค์ประกอบที่ 2 ได้แก่ กระบวนการบริหาร POLC ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำปฏิบัติ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำทางวิชาการมีภาวะผู้นำ (Leadership) และสร้างภาวะผู้นำให้เกิดทิศทางของการทำงาน กระตุ้นให้บุคลากรทำงานได้เต็มที่ตามความรู้ความสามารถ มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง/ชุมชน/ท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา จัดสรรทีมงานตามความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ นอกจากนั้น ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา

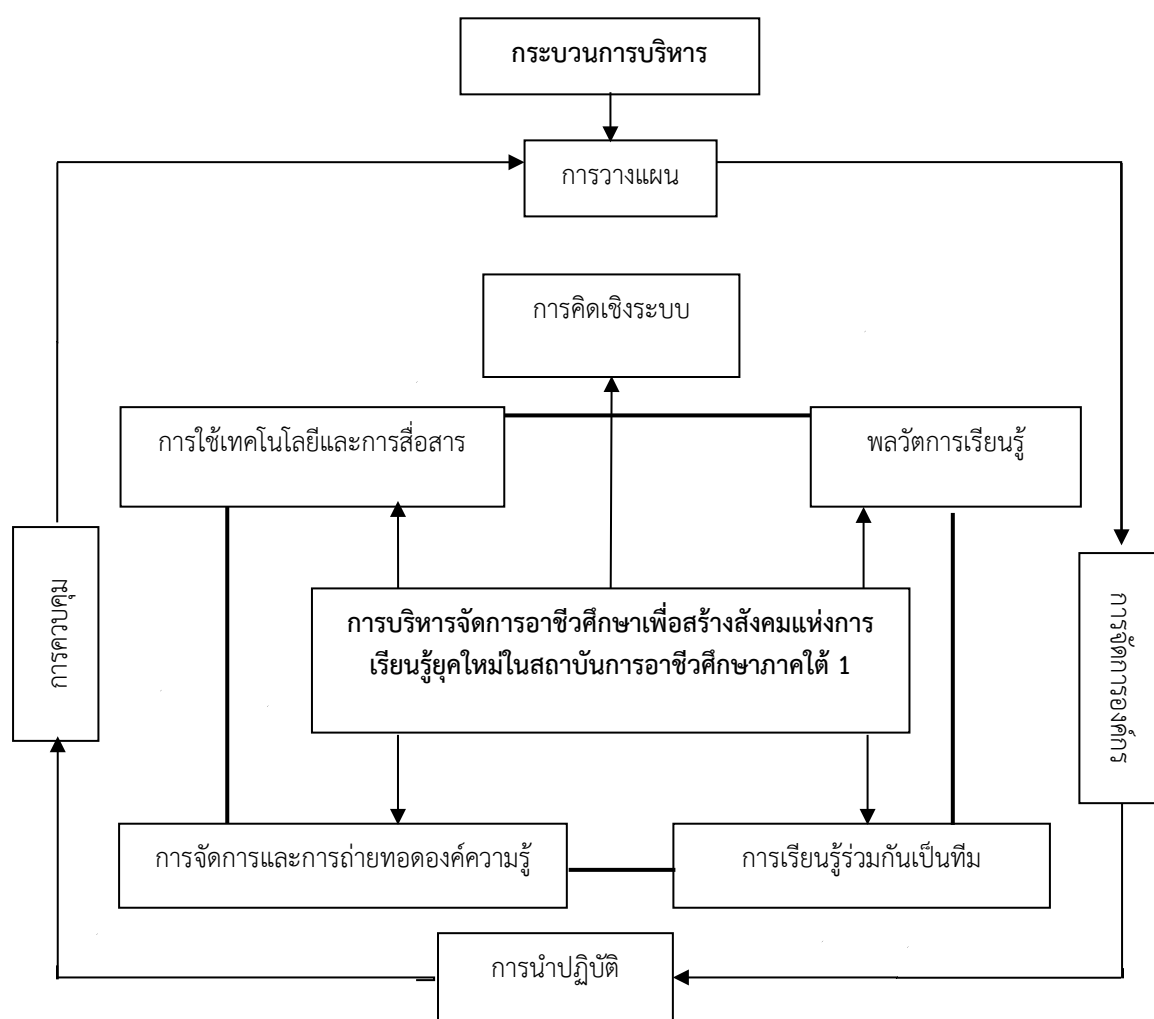
โดยผ่านกระบวนการปรึกษาหารือพูดคุยในประเด็นของการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญตา เจริญศรี (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการณ์การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม มีสภาพการณ์การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีวิถีคิดแบบองค์รวมวางแผนการทำงานได้ชัดเจนและเป็นระบบ มีความสนใจที่จะค้นหาความรู้ใหม่ๆ มีวิธีการเรียนรู้หลากหลาย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน มีการร่วมคิด ร่วมเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน มีการแบ่งปันเพื่อพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารและการปฏิบัติงาน และ 2) รูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม มีองค์ประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้ 5 ประการ ได้แก่ (1) การคิดเชิงระบบ (2) พลวัตการเรียนรู้ (3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ (5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อสังคมแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การทำงานเป็นทีม วัฒนธรรมองค์กร การถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยีการเรียนรู้ และโครงสร้างองค์การ

ผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 สรุปได้ว่า รูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการวางแผนการบริหารเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 อย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงกันที่เน้นการนำไปปฏิบัติได้จริง มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ 3 ของงานประกันคุณภาพและสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน และนำกระบวนการ POLC มาบูรณาการในการบริหารจัดการเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ ซึ่งหลักการบริหารแบบ POLC มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต และคณะ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ประกอบด้วย (1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล (4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ (5) การจัดแหล่งเรียนรู้ (6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 2) องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้ (Knowledge) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) 3) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และมีความสอดคล้องกับพระมหาสิริวิวัฒนา สิริวัชรวรกุล, ณรงค์ พิมสาร และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพิณิต (2563) ที่ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในสังคมแห่งการเรียนรู้ จังหวัดนครนายก ในภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และองค์ประกอบที่ 2 คือ กระบวนการบริหาร POLC ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำปฏิบัติ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่
ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ไปใช้ ผู้นำไปใช้ควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบฯ จากคู่มือการใช้รูปแบบฯ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างละเอียดในทุกประเด็นเนื้อหา ก่อนนำไปใช้ในสถานการณ์จริง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำรูปแบบไปปฏิบัติให้เกิดผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ที่สร้างขึ้นในครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ให้ประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแต่ละภาคส่วนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทบทวนเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อให้มีการพัฒนาแนวทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน และบรรลุเป้าหมาย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ขวัญตา เจริญศรี (2562). รูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระมหาสิริวัฒนา สิริวัชรวรกุล, ณรงค์ พิมพ์สาร และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2563). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในสังคมแห่งการเรียนรู้ จังหวัดนครนายก. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 7(2). 188-202.

มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2550). รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เรชา ชูสุวรรณ. (2550). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนดิษฐ์. (2563). รายงานการประเมินตนเองของวิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนดิษฐ์. สุราษฎร์ธานี: วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนดิษฐ์.

- สาโรจน์ ขจรวนเตียว. (2561). กลยุทธ์การบริหารการประกันคุณภาพของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 10(3). 351-362.
- Keeves, Peter J. (1988). *Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา:

กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง*

VOCATIONAL EDUCATION MANAGEMENT IN THE INNOVATION AREA: A CASE STUDY OF RAYONG TECHNICAL COLLEGE

¹ชรินทร์ ชูชื่น Charin Choochue ²เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: charin.Choochuen@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ด้วยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน 2) เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน 3) เพื่อทดลองและประเมินรูปแบบ ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) การบริหารแผนนวัตกรรม 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) การพัฒนานวัตกรรม 5) การบริหารสมรรถนะองค์กร 6) การบริหารฐานนวัตกรรม 7) นวัตกรรมเชิงระบบ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการพัฒนาวิทยาลัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 2 ด้าน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหาร (POLC) 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหาร, การจัดการอาชีวศึกษา, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, วิทยาลัยเทคนิคระยอง

*Received: April 06, 2024, Revised: April 22, 2024, Accepted: April 22, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

Abstract

The purpose of this research article was to study vocational education management in the area of educational innovation: a case study of Rayong Technical College. It was a combined research method between quantitative research and qualitative research. The research steps included: 1) to study the conditions and management guidelines for vocational education in the educational innovation area: a case study of Rayong Technical College by using a questionnaire with a sample of 350 people and interviewing 9 key informants, 2) to develop and examine a vocational education management model in the educational innovation area: a case study of Rayong Technical College by interviewing 5 experts 3) to test and evaluate the model, the questionnaire was used with a sample of 15 people through purposive selection. Quantitative data were analyzed with basic statistics such as percentages, averages, and standard deviations and qualitative data analysis using content analysis. The research results found that the vocational education administration model in the educational innovation area: a case study of Rayong Technical College had 3 components: Component 1: Educational management in the educational innovation area consisting of 7 aspects; 1) innovative leadership, 2) innovation plan management, 3) organizational partnership management, 4) innovator development, 5) organizational competency management, 6) innovation base management, 7) systematic innovation. Component 2: College development factors in the educational innovation area, consisting of 2 aspects, 1) administrators, 2) school development strategies in the educational innovation area. Component 3: Management Process (POLC), consisting of 4 steps; 1) Planning, 2) Organizing, 3) Leading, and 4) Controlling. The results of evaluating the feasibility and benefit of the vocational education management model in the area of educational innovation: a case study of Rayong Technical College in overall, it was at the highest level.

Keywords: Model, Administration, Vocational Education Management, Innovation Area, Rayong Technical College

บทนำ

การศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง ตลอดจนเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามให้เกิดขึ้นกับคนในชาติ ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เริ่มตั้งแต่การอ่านออก เขียนได้ การเพิ่มพูนความรู้ และฝึกทักษะที่จำเป็น การปลูกฝังหน้าที่การเป็นพลเมืองดี เพื่อนำไปสู่การ ประกอบอาชีพที่มั่นคง สามารถพึ่งพาตนเอง อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุขอันจะ นำไปสู่ความเข้มแข็งของสังคม (ทิพย์พพร ตันติสุนทร, 2564)

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 ได้ระบุไว้ว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถ พัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ดำเนินการตาม (3) คือ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และ เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) เป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาทุกช่วงวัยและตลอดชีวิต ได้กำหนด วิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” กรอบการพัฒนา ด้านการศึกษาจึงได้รับการปรับเปลี่ยนให้เป็น “การศึกษา 4.0: ผู้เรียนสร้างนวัตกรรมได้” การจัดการศึกษาใน ยุคใหม่จึงจำเป็นต้องใช้นวัตกรรมการศึกษาเพื่ออนาคตสำหรับการศึกษาระดับ โดยผู้สอน นักวิชาการ และ ผู้บริหารต่างต้องร่วมมือกันพัฒนานวัตกรรมมาช่วยในการบริหารและพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมาก ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การเรียนการสอนในยุคใหม่ หรือยุค 4.0 จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุคใหม่ช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพและแก้ปัญหาการทำงานที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมๆ พื้นที่นวัตกรรมทางการศึกษาจึงถือว่าเป็น National Action Research ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่ใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งของโลก โดยบางคนอาจเรียกว่า Implementation Research เป็นวิจัยปฏิบัติการที่ให้เฉพาะกรอบวิธีการในการขับเคลื่อนแล้วให้ผู้ที่อยู่ใน กระบวนการเป็นผู้ที่เลือกสรรสิ่งที่ตัวเองจะนำมาใช้ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับ การศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนและพื้นที่และมีการเรียนรู้และขยายผลของ นวัตกรรมที่ได้จากพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสู่การจัดการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ โดยให้ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมใน การขับเคลื่อนไปสู่การเปลี่ยนแปลงการศึกษาของประเทศ (ศรเนตร อาร์โสภาณพิเชฐ, 2561)

ดังนั้น การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการจัดการศึกษาในยุคใหม่ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้และทักษะแห่งอนาคตเป็นการศึกษาเพื่อเปลี่ยนแปลง (Education for Change) เน้นการจัดการ เรียนรู้ที่มุ่งเป้าการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่อย่างสร้างสรรค์ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) เรียนรู้ด้วยการ คิดสร้างสรรค์ ให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานของกระบวนการคิด 2) เรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์ สิ่งใหม่ได้ด้วยตนเองพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง 3) เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันบนความหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมี ความเข้าใจความหลากหลายของคนในสังคมที่มีความแตกต่างกัน ทั้งเชื้อชาติ สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ให้เรียนรู้วิธีอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และ 4) เรียนรู้ที่จะแบ่งปันและรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นความท้าทาย

ของโรงเรียนหรือสถาบันศึกษาต่างๆ ในการพัฒนากระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อสร้างนวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การพัฒนาการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาคนและการพัฒนาชุมชนและสร้างกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์โลกอนาคต การศึกษาจึงได้รับความคาดหวังจากทุกภาคส่วนว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (ศรเนตร อารีโสณพิเชฐ, 2561)

จากการศึกษาพื้นที่นวัตกรรมดังกล่าว จังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่จัดอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมาจากข้อเสนอของภาคีเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP) ที่ก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวกันขององค์กรภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาสังคมที่มีจุดร่วมกันในการมุ่งปฏิรูปการศึกษาไทย ภายใต้แนวคิดระบบการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคนในสังคม เสนอแนวทางการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาผ่านคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเข้าสู่สภาการศึกษา ต่อมา จึงมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาขึ้น โดยเห็นสมควรว่า ประเทศไทยควรต้องมีการพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้ มีความรู้เท่าทันโลกและมีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคนและให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างแท้จริง สมควรกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้น เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษาอันเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพและลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น การจัดการศึกษาใหม่ตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาแบบล่างขึ้นบน (bottom up) โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (วาทีนิ พูลทรัพย์, 2563)

ดังนั้น คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งถือเป็นฟันเฟืองหลักและกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในแต่ละพื้นที่โดยก่อนที่พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะมีผลบังคับใช้ ได้มีการดำเนินการตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 3 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ศรีสะเกษ และระยอง โดยประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยองเดือนกันยายน 2561 และมีการประกาศพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพิ่มเติมอีกในหลายจังหวัด การประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ถือเป็นสัญญาณของรัฐบาลที่เอื้ออำนวยให้คนในพื้นที่ในทุกภาคส่วนทุกคนคิดและลงมือทำอย่างเต็มกำลังความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่จะทำให้ระบบการศึกษาไทยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงขึ้นกว่าเดิมเพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาชาติสามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ในการบริหารจัดการและจัดการศึกษาในระดับพื้นที่ มุ่งพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียนตามบริบทพื้นที่และความต้องการของประเทศ สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นความร่วมมือของทุกภาคส่วน การจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษานี้จึงต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 โดยกรอบหลักสูตรการจัดการศึกษาจังหวัดระยอง กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ 1) เด็กระยองเป็นผู้นำที่สร้างสรรค์สังคมดิจิทัล 2) คนระยองรู้รักเหง้าเท่าทันสังคม อุดมปัญญา จิตใจดี มีวินัย มีรายได้ ใสใจสุขภาพ 3) คนระยองมีจิตสำนึกในการพัฒนาเมืองระยองให้เป็นเมืองน่าอยู่

4) คนระยองมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง, 2562)

ด้วยเหตุนี้ วิทยาลัยเทคนิคระยองจึงได้จัดการศึกษาโดยเปิดสอนหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน สถานประกอบการตลาดแรงงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงานและแผนการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกและวิทยาลัยเทคนิคระยองอยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงเป็นทางเลือกในการพัฒนาดังกล่าวและจากการสำรวจในการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในจังหวัดระยอง พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนนักศึกษาลดลง ซึ่งอาจสืบเนื่องมาจากสาเหตุค่านิยมการเลือกเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษา ปัญหาอาจมาจากภาพลักษณ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีนักเรียนทะเลาะกัน เป็นเด็กเกรง ขอบชกต่อย ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่ส่งบุตรหลานเข้ามาเรียน เกิดพฤติกรรมเชิงลบ ซึ่งเป็นสิ่งที่กระทบต่อความรู้สึกของประชาชน หากองค์กรไม่ปรับปรุงแก้ไขก็จะเป็นการทำลายภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรให้ย่อยยับได้และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคระยอง พบว่า สถานประกอบการหลายแห่งของจังหวัดระยองขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะเฉพาะทาง เช่น ทักษะการเชื่อมต่อได้น้ำ ทักษะทางปิโตรเคมี เคมีอุตสาหกรรม และเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์ เป็นต้น ซึ่งเป็นปัญหาของตลาดแรงงานของคนไทย เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของภาพลักษณ์ เพื่อส่งเสริมการตลาดอย่างรอบด้านแล้วจะเห็นได้ว่าเกิดขึ้นจาก 2 ส่วน คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในคือการกระทำหรือพฤติกรรมขององค์กรถือว่าเป็นสภาพความเป็นจริงภายในที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพและคุณภาพขององค์ประกอบทางธุรกิจ ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอก คือ ข้อมูลใหม่ที่แพร่กระจายสู่กลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายและสาธารณชนในวงกว้าง หากเป็นไปในเชิงลบแล้วย่อมถือว่าเป็นภาวะคุกคาม (Threat) หมายถึง การสูญเสียศักยภาพในการแข่งขันและนำไปสู่ความถดถอย สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาส เกตุไทย (2556) พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแก่บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน สถานประกอบการและสถาบันอื่นด้านการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และวิภาดา ศรีจอมขวัญ (2556) พบว่า สภาพการบริหารการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาไทยมีการดำเนินการร้อยละ 69.85 ส่วนด้านกิจกรรมการพัฒนาครูอาชีวศึกษามีการดำเนินการร้อยละ 59.91

ดังนั้น วิทยาลัยเทคนิคระยองซึ่งเป็นสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่ต่อยอดการศึกษาจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องมีการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองให้คงอยู่ได้ด้วยการดำเนินการบริหารให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเรียนการสอน การบริหารของสถานศึกษา การพัฒนาด้านทักษะอาชีพให้นักศึกษาสำหรับอนาคต ควรมีแนวทางการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน เพื่อให้การดำเนินงานของวิทยาลัยเทคนิคระยองสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครอง ชุมชน ผู้ประกอบการ รวมทั้งผู้เรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้วิทยาลัยดำรงอยู่ได้ ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารของวิทยาลัยเทคนิคระยองได้เล็งเห็นความสำคัญดังกล่าวนี้จึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของระดับอาชีวศึกษาและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ในขั้นตอนที่ 1 จะดำเนินการโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอน ในสถาบันอาชีวศึกษา จังหวัดระยอง จำนวน 11 แห่ง เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 55 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,486 คน รวมทั้งสิ้น 1,541 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ, รองผู้อำนวยการ) และครูผู้สอน ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน (จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 48 คน ครูผู้สอน จำนวน 302 คน) หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการให้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการ ทั้ง 4 ฝ่าย จำนวน 4 คน หัวหน้างานประกันคุณภาพ จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ 2 คน รวมจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาไว้แล้วในบทที่ 2 แล้วนำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ดังกล่าว มาเป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ผู้วิจัยจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ด้านความเหมาะสม และความถูกต้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ประกอบด้วยผู้ที่มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้บริหารที่ได้รับรางวัลดีเด่น จำนวน 2 คน 2) ศึกษานิเทศก์ที่ทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายงานวิชาการ จำนวน 1 คน 3) อาจารย์มหาวิทยาลัย วุฒิระดับปริญญาเอกทางการบริหาร จำนวน 2 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคระยอง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัยนี้ จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สร้างคู่มือเพื่อการทดลองใช้รูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยนำทดลองใช้ที่วิทยาลัยเทคนิคมาตาปุด อ.เมือง จ. ระยอง เป็นระยะเวลา 1 เดือน

ส่วนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ไปใช้กับผู้บริหารวิทยาลัยเทคนิคมาตาปุด อาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยเทคนิคมาตาปุด และหัวหน้างานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคมาตาปุด รวมจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม มี 7 ตัวชี้วัด

1.1 มีทักษะ ความสามารถ มีความรู้ ความเข้าใจการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และนำองค์ความรู้ความสำเร็จตามเป้าหมาย

1.2 นำนวัตกรรมการบริหารเข้ามาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการวิทยาลัย

1.3 มีการเสริมแรง และรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานในการจัดการนวัตกรรมการศึกษา

1.4 สร้างแนวคิด หรือแนวปฏิบัติใหม่ในการดำเนินงานการบริหารจัดการวิทยาลัยตามนวัตกรรมที่สร้างขึ้น

1.5 ใช้นวัตกรรมด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมใหม่ๆ ในวิทยาลัยเทคนิคระยอง

1.6 เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม First s - curve, New S - curve

1.7 มีการจัดโครงสร้างหน่วยงานให้เอื้อต่อ การใช้งาน ICT กำหนดกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับ ICT

2. การบริหารแผนนวัตกรรม มี 7 ตัวชี้วัด

2.1 มีกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการนวัตกรรมการศึกษาที่ชัดเจนเป็นจุดแข็งขององค์กร

2.2 มีกระบวนการจัดการความรู้ หรือวิธีการใหม่เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในอนาคต

2.3 นำปัญหาที่เกิดขึ้นในวิทยาลัยมาเป็นปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนนวัตกรรมการบริหาร

2.4 มีนวัตกรรมเชิงนโยบายช่วยเพิ่มความคล่องตัว และเพิ่มประสิทธิภาพ

2.5 มีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพและภูมิปัญญาตามความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน

2.6 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

2.7 การบริหารแผนนวัตกรรม โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบเชิงรุก (Active learning)

3. การบริหารหุ้นส่วนองค์กร มี 5 ตัวชี้วัด

3.1 นำความรู้และเทคนิค/นวัตกรรมใหม่ๆ ในการบริหารจัดการวิทยาลัย

3.2 สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในองค์กร เป็นแบบอย่างที่ดี

3.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยใช้การบริหารงาน แบบมีส่วนร่วม (Participate management)

3.4 มีการทำข้อตกลงในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ร่วมกันระหว่างวิทยาลัยกับภาคีเครือข่ายและผู้เกี่ยวข้อง

3.5 มีการทำงานเป็นทีมให้ความร่วมมือในทุกส่วนของกิจกรรมและทุกขั้นตอนของการทำงาน

3.5 สร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ทำประชาพิจารณ์ มีส่วนร่วมในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพของวิทยาลัย

3.6 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของวิทยาลัย

4. การพัฒนานวัตกรรม มี 7 ตัวชี้วัด

4.1 สร้างภาวะผู้นำและทิศทางของการทำงาน (Leadership & Direction)

4.2 กระตุ้นแรงจูงใจในการทำงาน (Motivation) เพื่อการพัฒนานวัตกรรม

4.3 สร้างผู้นำด้านวิชาการในการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรมจัดการเรียนการสอน

4.4 มีการเพิ่มขีดความสามารถของครู และบุคลากรทางการศึกษาในการผลิต และพัฒนานวัตกรรม

4.5 สร้างความตระหนักให้กับครู และบุคลากรมีทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนานวัตกรรม (Innovation) และนำมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

4.6 นำนวัตกรรมเข้ามาแก้ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีระบบ

4.7 สนับสนุนพัฒนานวัตกรรมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. การบริหารสมรรถนะองค์กร มี 7 ตัวชี้วัด

5.1 มีการขับเคลื่อนสถาบัน สามารถพัฒนาและขยายความร่วมมือกับภาคประกอบการและเครือข่ายทางวิชาการทั้งในและต่างประเทศ

5.2 วางแผนระบบใหม่หรือเปลี่ยนแปลงระบบปัจจุบันให้เหมาะสมกับบริบทของวิทยาลัย สร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน

5.3 พัฒนาด้านการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ๆ เพื่อเพิ่มสมรรถนะองค์กร

5.4 มีการจัดงบประมาณการบริหารสมรรถนะวิทยาลัยที่เพียงพอเหมาะสม

5.5 มีการจัดการปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่วิทยาลัย เป็นแบบอย่างที่ดี

5.6 การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของวิทยาลัยอย่างสม่ำเสมอ

5.7 ส่งเสริมมีความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานและคุณลักษณะที่พึงประสงค์และเป็นแบบอย่างที่ดี

6. การบริหารฐานนวัตกรรม มี 6 ตัวชี้วัด

6.1 กำหนดโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจนและไม่ทับซ้อน (Formulate Organizational Structure)

6.2 การบริหารโดยการเลือกและการใช้ทรัพยากรทั้งบุคคล และวัสดุอย่างเหมาะสม คุ่มค่าในวิถีทางใหม่ๆ

6.3 ร่วมกันวางแผนเชิงกลยุทธ์ (Strategic Planning) บริหารฐานนวัตกรรมจัดการอาชีวศึกษาขับเคลื่อนการผลิตและพัฒนากำลังคนสมรรถนะสูง

6.4 มีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เหมาะสมและเพียงพอ

6.5 กำหนดแนวทางการดำเนินการ นำนวัตกรรมการบริหารเข้ามาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพตามจุดประสงค์ที่วางไว้

6.6 กำหนดเกณฑ์การปฏิบัติงานด้านความคิด วิธีการ ระบบ ความรู้ หรือเทคโนโลยี ควบคู่กับการเน้นคุณธรรม จริยธรรม

7. นวัตกรรมเชิงระบบ มี 8 ตัวชี้วัด

7.1 มีการวางระบบใหม่เกี่ยวกับการจัดเก็บ และให้บริการข้อมูลแก่ผู้มีส่วนได้เสีย

7.2 วิเคราะห์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่มีอยู่ในพื้นที่นวัตกรรม

7.3 มีโครงการและกระบวนการที่สนับสนุนการนวัตกรรมการเรียนการสอนและการวัดผลประเมินผลแบบครบวงจรเชื่อมโยงกัน

7.4 มีกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนสถาบันได้

7.5 จัดทำทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการนวัตกรรมการเรียนการสอน

7.6 สร้างทีมที่มีความสามารถและความรู้ในนวัตกรรม และจัดระบบฐานข้อมูล

7.7 มีระบบการจัดอบรมพัฒนาในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ การบริหารการจัดการในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

7.8 มีการตรวจสอบและวิเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากการนวัตกรรมการเรียนการสอน ปรับปรุงระบบตามผลลัพธ์และประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการพัฒนาวินัยในเขตพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 2 ด้าน ได้แก่

1. ผู้บริหาร มี 7 ตัวชี้วัด

1.1 เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ และสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน

1.2 มีความรู้ ความเข้าใจด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนวัตกรรมในพื้นที่

1.3 เป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง โดยสร้างความตระหนักและค่านิยมร่วมกัน

1.4 เป็นผู้นำด้านวิชาการ ในการขับเคลื่อนการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

1.5 สร้างผู้นำและทิศทางของการทำงาน (Leadership & Direction) พัฒนาครู และบุคลากร ให้เป็นครูมืออาชีพ

1.6 เน้นการประชาสัมพันธ์วิทยาลัยในเชิงบวก/สร้างสรรค์ทีมงานที่เข้มแข็ง

1.7 สร้างแรงจูงใจในการทำงาน (Motivation) สื่อสารและประสานงานให้มีประสิทธิภาพ (Coordination & Communication)

2. กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มี 5 ตัวชี้วัด

2.1 กลยุทธ์การพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาที่เน้นพื้นที่เป็นฐาน

2.2 กลยุทธ์การส่งเสริม พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน

2.3 กลยุทธ์ในการพัฒนาครู และบุคลากรให้มีทักษะความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21

2.4 กลยุทธ์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของวิทยาลัย

2.5 กลยุทธ์การกำกับติดตาม ประเมินผล รายงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหาร

1. การวางแผน (Planning) มี 5 ตัวชี้วัด

1.1 มีการดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 มีการวางแผนการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายด้านต่างๆ โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ

1.3 มีการประชุมชี้แจงผู้บริหาร ครู บุคลากรได้รับทราบดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

1.4 มีแผนงานในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา

1.5 มีการติดตามตรวจสอบเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดองค์กร (Organizing) มี 5 ตัวชี้วัด

2.1 มีการจัดโครงสร้างการบริหารทรัพยากรบุคคล แบ่งฝ่ายงานให้เหมาะสม สอดคล้องกับแผนงาน

2.2 มีการพัฒนาระบบการบริหาร โดยนำกระบวนการ โดยให้มีการมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ

2.3 มีแนวทางการปฏิบัติตามแผน ตามขั้นตอนและเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนดไว้ ดำเนินการตามระบบและกลไกอย่างต่อเนื่อง

2.4 ส่งเสริมจิตใจ ชักนำ กระตุ้น ชี้นำให้ดำเนินการไปสู่การบรรลุเป้าหมาย สนับสนุนให้โอกาส พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากร ให้สามารถเป็นต้นแบบ ขยายผลได้

2.5 ติดตามผลการทำงานในเชิงบวก การให้กำลังใจ ร่วมรับทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน และเสริมแรงด้วยการมอบรางวัลที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์

3. การนำปฏิบัติ (Leading) มี 5 ตัวชี้วัด

3.1 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ (Leadership) และสร้างภาวะผู้นำ กระตุ้นให้บุคลากรทำงานได้เต็มที่ตามความรู้ ความสามารถ

3.2 มีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง /ชุมชน/ท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการมีส่วนร่วมขับเคลื่อนการพัฒนา

3.3 จัดสรรทีมงานทำงานตามความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ตามศักยภาพ

3.4 การให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของการปฏิบัติงาน

3.5 ผู้บริหารพัฒนาสภาพแวดล้อม เพื่อกระตุ้นการจูงใจในการสร้างนวัตกรรมตามความต้องการและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

4. การควบคุมองค์กร (Controlling) มี 5 ตัวชี้วัด

4.1 มีการควบคุม ติดตามผลงาน ประเมินผล ตรวจสอบให้การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

4.2 นำข้อปัญหาที่ได้มา Brain Storm เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

4.3 แต่งตั้งคณะทำงานปรับปรุงการบริหารจัดการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน

4.4 มีการทำประชาพิจารณ์การดำเนินงานการบริหารจัดการอาชีวศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย

4.5 นำผลการทำประชาพิจารณ์การดำเนินงานการบริหารจัดการอาชีวศึกษา

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นด้านความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยองพบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง มีความเหมาะสมและความถูกต้อง สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาได้

ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

1. ผู้วิจัยนำคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับผู้บริหารของวิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด อำเภอมะนัง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นวิทยาลัยในกลุ่มการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ระยะเวลาในการทดลองใช้ 1 เดือน ของปีการศึกษา 2566 กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการของวิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด อาจารย์ที่สอนในวิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด และหัวหน้างานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของวิทยาลัยเทคนิคมาบตาพุด รวมจำนวน 15 คน และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง

2. ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ในการใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวม พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของผู้ใช้รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง โดยรวม

ประเด็นในการตรวจสอบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา						
1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.68	0.49	มากที่สุด	4.53	0.52	มากที่สุด
2. การบริหารแผนนวัตกรรม	4.57	0.42	มากที่สุด	4.55	0.53	มากที่สุด
3. การบริหารทุนส่วนองค์กร	4.64	0.49	มากที่สุด	4.52	0.52	มากที่สุด
4. การพัฒนานวัตกรรม	4.59	0.50	มากที่สุด	4.53	0.50	มากที่สุด
5. การบริหารสมรรถนะองค์กร	4.58	0.53	มากที่สุด	4.55	0.53	มากที่สุด
6. การบริหารฐานนวัตกรรม	4.55	0.52	มากที่สุด	4.51	0.53	มากที่สุด
7. นวัตกรรมเชิงระบบ	4.60	0.42	มากที่สุด	4.52	0.54	มากที่สุด
ปัจจัยการพัฒนาวิทยาลัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา						
1. ผู้บริหาร	4.52	0.54	มากที่สุด	4.53	0.42	มากที่สุด

2. กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	4.52	0.54	มากที่สุด	4.57	0.50	มากที่สุด
กระบวนการบริหาร						
1. การวางแผน (Planning)	4.61	0.49	มากที่สุด	4.51	0.50	มากที่สุด
2. การจัดองค์กร (Organizing)	4.53	0.50	มากที่สุด	4.52	0.51	มากที่สุด
3. การนำปฏิบัติ (Leading)	4.55	0.51	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การควบคุม (Controlling)	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.60	0.47	มากที่สุด	4.60	0.51	มากที่สุด
$\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.56$ มากที่สุด						

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการพัฒนาวิทยาลัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย 2 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และองค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหาร (POLC) ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำปฏิบัติ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีภาวะผู้นำเป็นผู้นำทางวิชาการ มีระบบในการบริหารจัดการ มีการวางแผนอย่างมืออาชีพ โดยมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติตามแผน มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และปรับปรุงแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น มีการประเมินผลและนำผลไปใช้ประโยชน์จริง ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) วิธีดำเนินงานของรูปแบบ 4) แนวการประเมินรูปแบบ 5) ผลที่ได้จากการใช้รูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของวาทีณี พูลทรัพย์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 7 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารฐานนวัตกรรม 2) การบริหารสมรรถนะองค์กร 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 5) การพัฒนานวัตกรรม 6) นวัตกรรมเชิงระบบ 7) การบริหารแผนนวัตกรรม และมีความสอดคล้องการบริหาร (POLC) กับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม 5) การวัดและประเมินผล ส่วนเนื้อหาฝึกอบรม จำนวน 4 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 Plan 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 2 Do การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หน่วยที่ 3 Check การติดตามตรวจสอบทบทวน การประเมินผลและการรายงานผลการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี หน่วยที่ 4 Act การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้

ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความถูกต้องของรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง พบว่า รูปแบบมีขั้นตอนการดำเนินงานการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีความเหมาะสมและความถูกต้อง สามารถนำไปใช้เพื่อการพัฒนาวิทยาลัยอาชีวศึกษาได้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพิศณุ ทองเลิศ (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ คือ การบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระบบการดำเนินงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี นโยบายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ความร่วมมือการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การวัดและประเมินผล หลักสูตร และคุณลักษณะผู้เรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่า นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความถูกต้อง ครบคลุม เหมาะสมเป็นไปได้และเป็นประโยชน์

ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการดำเนินงานในการนำรูปแบบฯ ไปใช้ในการพัฒนาวิทยาลัยอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ครู บุคลากรทางการศึกษาได้รับการสนับสนุนทั้งด้านองค์ความรู้ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 เป็นอย่างดี มีการศึกษาทำความเข้าใจในการนำองค์ประกอบของรูปแบบฯ ที่พัฒนาขึ้น ไปใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการทำงาน สอดคล้องกับภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์ศุข (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่า ผู้ประเมินมีความคิดเห็นต่อรูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของวาทีนิ พูลทรัพย์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีความถูกต้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารการจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: กรณีศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง อันเป็นองค์ประกอบของลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ ของสถานศึกษาที่จัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดระยอง มีการกำหนดการพัฒนาการศึกษาโดยมุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กร กระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาตามแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ตามการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาวิทยาลัยเทคนิคระยอง มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 2) การบริหารแผนนวัตกรรม 3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร 4) การพัฒนานวัตกรรม 5) การบริหารสมรรถนะองค์กร 6) การบริหารฐานนวัตกรรม 7) นวัตกรรมเชิงระบบ องค์ประกอบที่ 2 ปัจจัยการพัฒนาวิทยาลัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 2

ด้าน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) กลยุทธ์การพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหาร (POLC) 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: วิทยาลัยเทคนิคระยอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำเป็นผู้นำทางวิชาการ เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาสถาบันการอาชีวศึกษาที่จัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรม และนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนสู่เป้าหมายที่ต้องการ

1.2 การนำรูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา: วิทยาลัยเทคนิคระยองไปใช้ ควรมีการเตรียมความพร้อมของผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงบุคลากรทุกคนในวิทยาลัย รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายงาน โดยการให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบให้ชัดเจน และมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาอื่นๆ อย่างหลากหลาย ตามบริบทของวิทยาลัยอาชีวศึกษานั้น

2.2 ควรมีการทำวิจัยร่วมกับหน่วยงานความร่วมมือต่างๆ เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ให้สามารถเป็นต้นแบบทางการจัดการศึกษาได้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: สยามสปอร์ตซินดิเคท.
- ทิพย์พพร ตันติสุนทร. (2564). การลดความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา. แหล่งที่มา <https://www.csdi.or.th/2021/09/ending-poverty/> สืบค้นเมื่อ 1 มี.ค. 2565.
- ประภาส เกตุไทย. (2556). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พิศณุ ทองเลิศ. (2555). นวัตกรรมการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาอาชีวศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์ชศร. (2564). รูปแบบนวัตกรรมการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ. 7(1). 159-172.
- วาทีณี พูลทรัพย์. (2563). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาดา ศรีจอมขวัญ. (2556). รูปแบบการบริหารการพัฒนาสมรรถนะครูอาชีวศึกษาไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. (2561). นวัตกรรมการบริหารการศึกษาสู่การเปลี่ยนแปลง 4 เร็ย่นรู้. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 46(4). 534-553.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง. (2562). แผนยุทธศาสตร์การศึกษาจังหวัดระยอง (2562-2565). ระยอง: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดระยอง.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2563). หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 7(1). 121-132.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ *
NETWORK BUILDING, INNOVATION AREA FOR LEARNING
THE BUDDHIST WAY OF LIFE

¹เกษม แสงนนท์ Kasem Saengnont ²สมศักดิ์ บุญปู้ Somsak Boonpoo

³พระครูภัทรธรรมคุณ Phrakhruphattharathamkhun

⁴พระมหาชำนาญ มหาชาโน PhramahaChamnan Mahachano

⁵ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn ⁶ประวิทย์ ชัยสุข Prawit Chaisuk

⁷วารี โสภเตีย Waree Suktai

^{1,2,3,4,5,6,7}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: waree.sok@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 2) พัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 3) ศึกษาประเมินผลการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงสนทนากลุ่ม ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน วัด และชุมชน (กลุ่ม บวร) และนักเรียน ที่เป็นเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จำนวน 351 คน ใช้การสนทนากลุ่มย่อยเพื่อยืนยันข้อมูล มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือกลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จำนวน 13 รูป/คน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจด้านนวัตกรรมวิถีพุทธ การอบรมด้านนวัตกรรม การเสริมสร้างศักยภาพด้านนวัตกรรม และการส่งเสริมการลงทุนด้านนวัตกรรม 2) รูปแบบการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มี 4 มิติ คือ (1) จัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต (2) มิติเครือข่ายการทำงาน (3) มิติกลุ่มเป้าหมายสร้างเครือข่ายการทำงานร่วม และ (4) สร้างเครือข่ายพุทธนวัตกรรม โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ เครือข่ายด้านสังคม เครือข่ายด้านใจ เครือข่ายด้านสติปัญญา และเครือข่ายด้านร่างกาย 3) ประเมินผลการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มี 3 ระยะ คือ ระยะก่อนการดำเนินการสร้างเครือข่าย ระยะดำเนินการ และระยะหลังดำเนินการ

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่าย, พื้นที่นวัตกรรม, การเรียนรู้วิถีพุทธ

Abstract

The objectives of this research article were to 1) Analyze the network building of the Buddhist learning innovation areas. 2) Develop a model for network building of the Buddhist learning innovation areas. 3) Study and evaluate the results of network building of the Buddhist learning innovation areas. It was qualitative research by studying documents, and group discussion interviews with administrators, teachers, parents, students, temples and communities, and students who were in a network of Buddhist learning innovation areas, 351 people, using small group discussions to confirm the data. There were 13 key informant administrators, faculty, staff, and students in the Faculty of Education and those involved in network building of the Buddhist learning innovation areas. The researcher analyzed the data by focusing on the analysis obtained from summarizing the content, analyzing and synthesizing the data and then writing a descriptive narrative. The results of the research found that: 1) network building of the Buddhist learning innovation areas, including creating inspiration for innovation in the Buddhist way, innovation training, strengthening innovation potential, and promoting investment in innovation. 2) The model for network building of the Buddhist learning innovation areas had 4 dimensions: (1) organizing basic life activities, (2) the working network dimension, (3) the target group dimension creating a collaborative working network, and (4) creating a network of Buddhist innovations. This research emphasized on integration according to the three principles of morality, concentration, and wisdom as a base. Learning through activities to develop students in 4 areas, including social networks, mental network, intellectual network, and the physical network. 3) Evaluate the results of creating a network of Buddhist learning innovation areas. There were 3 phases: the phase before network creation, the implementation phase, and the period after operation.

Keywords: Network Building, Innovation Area, Buddhist Learning

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคำสอนให้บุคคลได้เรียนรู้ เข้าใจโลก และชีวิตตามความเป็นจริง เพื่อให้บุคคลเกิดการประจักษ์แจ้งด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในชีวิตของมนุษย์ ทั้งในรูปแบบของการศึกษา การฝึกฝน ค้นคว้า การทำความเข้าใจหลักธรรม และแม้กระทั่งการทำความเข้าใจตนเอง หากการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความสุข ย่อมเอื้ออำนวยให้ผู้เรียน นักเรียน นักศึกษา หรือบุคคลเกิดการพัฒนา หรือก้าวหน้าในวิชาความรู้ หรือศาสตร์ที่กำลังเรียนรู้หรือศึกษาอยู่อย่างต่อเนื่อง เกิดผลสัมฤทธิ์และประสิทธิผลในการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นศาสตร์แห่งการศึกษาอย่างแท้จริงเพราะให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของมนุษย์ และมีหลักการสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนาและช่วยส่งเสริมมนุษย์ทุกคนไปสู่ความสมบูรณ์แบบในชาติโดยอาศัยการฝึกหัดหรือศึกษาเรียนรู้เป็นพื้นฐานสำคัญ ซึ่งการเรียนรู้ฝึกฝน ฝึกหัด

เพื่อพัฒนาตนทั้งหมดนี้ก็คือการศึกษา (สมเจตน์ ผิวทองงาม, 2566) ทั้งนี้ ระบบการศึกษาไทยในปัจจุบันเริ่มให้ความสำคัญกับระบบการเรียนรู้เชิงพุทธหรือตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อประยุกต์ใช้ในระบบการศึกษาปัจจุบันซึ่งการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการที่เน้นทั้งความรู้และคุณธรรมแก่ผู้เรียนและที่สำคัญส่งเสริมความสุขแก่ผู้เรียนในขณะที่กำลังเรียนรู้ การศึกษาคือรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ อันจะส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้น กลไกในการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการทดลองจัดการศึกษาที่มีอิสระในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีความคล่องตัว อันส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีเวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างเต็มที่ และเพื่อให้มีการคิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมด้านการศึกษาและการเรียนรู้ รวมทั้งขยายผลไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งอื่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษา ตลอดจนเพื่อให้การสร้างและพัฒนากิจการศึกษาร่วมกันของทุกภาคส่วนนำไปสู่การยกระดับการจัดการศึกษาของประเทศอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพต่อไป (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

แนวทางการกำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้เป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารและการจัดการศึกษาขึ้นสำหรับทดลองการบริหารจัดการศึกษา โดยกำหนดระยะเวลาการทดลองที่ชัดเจนเพื่อนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศ เพื่อส่งเสริมให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เช่น การนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานไปปรับใช้กับการจัดการศึกษาในสถานศึกษานำร่องให้เหมาะสมกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องอย่างต่อเนื่อง การออกแบบการทดสอบผู้เรียนเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานและการบริหารจัดการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562, 2562) ซึ่งแนวทางดังกล่าวนี้ยังไม่ครอบคลุมไปยังพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ด้วยการจัดกระบวนการเรียนการสอนตามด้วยหลักพุทธธรรมตามแนวทางพระพุทธศาสนา

การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธเป็นสถานที่เรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน นักศึกษา ประชาชนเพื่อส่งเสริมคนไทยให้มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมเกี่ยวกับวิถีพุทธ เช่น ผู้สูงอายุ มีการดูแล ส่งเสริมสุขภาวะที่มาปฏิบัติธรรม มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย และสถานตรวจสุขภาพ ตลอดถึงการดูแลสุขภาพกาย สุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีนโยบายเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอันเป็นรากฐานของการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ มีความใฝ่รู้ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งมีความแตกต่างหลากหลายได้ มีความเท่าทันโลก มีทักษะในการประกอบอาชีพตามความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน และให้รัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกันพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง จึงได้จัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิบัติการบริหารและการจัดการการศึกษาขึ้นเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษาเพื่อเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่องให้เกิดการ

พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพ ลดความเหลื่อมล้ำ รวมทั้งมีการขยายผลนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน และวิธีการปฏิบัติที่ดีไปใช้ในสถานศึกษาอื่น (พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562)

ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาโครงการวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล ทั้งนี้เพื่อเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่มีประสิทธิภาพต่อไป เพื่อการขยายผลและยกระดับคุณภาพทางการศึกษาไปสู่สังคมแห่งสุขภาวะองค์กรร่วมเชิงพุทธ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล
3. เพื่อศึกษาประเมินผลการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐาน แนวคิดที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล การลงพื้นที่เก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงสนทนากลุ่ม และการประชุมย่อย ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง นักเรียน วัด และชุมชน และนักเรียนที่เป็นเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล จำนวน 351 คน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนเชียงรากน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 78 คน 2) โรงเรียนวิเชียรกลิ่นสุคนธ์ จังหวัดวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 63 คน 3) โรงเรียนสามโก้วิทยาเขต จังหวัดอ่างทอง จำนวน 47 คน 4) โรงเรียนกุศลศึกษาวัดชัยพฤกษ์มาลา กรุงเทพมหานคร จำนวน 23 คน 5) โรงเรียนพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี จำนวน 121 คน และ 6) โรงเรียนวัดพิรุณศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 19 คน จากนั้นนำข้อมูลมาเรียบเรียงสรุปสาระสำคัญแนวทางการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล ใช้การสนทนากลุ่มย่อยเพื่อยืนยันข้อมูล มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ กลุ่มผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ นิสิตคณะครุศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล จำนวน 13 รูป/คน ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ที่ได้จากการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล

การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมโดยนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนาเยาวชน เกิดความสามารถในการไต่ระดับพัฒนาการทางนวัตกรรม และเกิดการสร้างเครือข่ายนวัตกรรม (Innovation Network) เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมระหว่างชุมชน สถาบันการศึกษา ผู้นำชุมชน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างความสามารถด้านนวัตกรรม มีแนวทางการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล ดังนี้

- 1.1 การสร้างแรงบันดาลใจด้านนวัตกรรมวิถีพุทธ เป็นการเผยแพร่ความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้อิทธิพล เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจและมีความเข้าใจเกี่ยวกับนวัตกรรม เช่น

นวัตกรรมวิถีพุทธคืออะไร รวมถึงการถ่ายทอดประสบการณ์และแนวทางการพัฒนานวัตกรรมจากปราชญ์ชุมชนที่ประสบผลสำเร็จในการสร้างอาชีพ

1.2 การอบรมด้านนวัตกรรม เป็นการอบรมให้ความรู้เชิงลึกในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพุทธเกษตร การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า โดยจัดร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งสถาบันการศึกษา และหน่วยงานในชุมชน เช่น การออกแบบสินค้านวัตกรรม การตลาดนวัตกรรม

1.3 การเสริมสร้างศักยภาพด้านนวัตกรรม เป็นการให้บริการที่ปรึกษาด้านต่างๆ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการนวัตกรรมให้สามารถแข่งขันได้ในตลาด

1.4 การส่งเสริมการลงทุนด้านนวัตกรรม เป็นการส่งเสริมศักยภาพของผู้ประกอบการนวัตกรรมให้สามารถขยายการลงทุนและขอรับการสนับสนุนจากแหล่งทุนต่างๆ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การพัฒนารูปแบบเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 4 มิติสำคัญ ดังนี้

2.1 จัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต เครือข่ายจัดกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวันที่เป็นการปฏิบัติบูรณาการทั้ง ศิล สมาธิ และปัญญา โดยเน้นการ มีวิถีชีวิตเรียบง่าย หรือวัฒนธรรมของ “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” บนพื้นฐานการใช้ชีวิตประจำวันในสังคม ได้เรียนรู้และพัฒนาชีวิตโดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา หรือการใช้ปัญญาเป็นฐานในการดำรงชีวิต สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องสอดคล้องคุณธรรมจริยธรรม ฝึกอบรมผู้เรียนให้รู้จักวางแผนชีวิตอยู่บนพื้นฐานตามกรอบของ ศิล สมาธิ ปัญญา

2.2 มิติเครือข่ายการทำงาน เครือข่ายการทำงานที่สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างยั่งยืนจะมีการพัฒนาเครือข่ายการทำงานเพื่อเข้ามาร่วมส่งเสริมศักยภาพการทำงานเชิงประเด็นและระดับพื้นที่การทำงานร่วมกันจนเกิดเป็นเครือข่ายการทำงาน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของเครือข่ายและประสิทธิภาพการทำงานและยังเป็นการยกระดับศักยภาพการทำงาน ทั้งมิติการสนับสนุน งบประมาณ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การพัฒนาองค์ความรู้บุคลากร ตลอดจนการพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และหน่วยงานภาคเอกชน เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญ ที่จะสนับสนุนให้เครือข่ายการทำงาน สามารถผลักดันประเด็นการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ และการยึดมั่นแนวทางหรือหลักการจิตอาสาร่วมกิจกรรมและขยายเครือข่ายการทำงานจะเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญที่ช่วยให้เครือข่ายกิจกรรมยังคงประสานความสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเครือข่ายอื่นๆ ได้ และยังสามารถทำงานร่วมกันได้

2.3 มิติกลุ่มเป้าหมายสร้างเครือข่ายการทำงานร่วม โดยดำเนินการกิจกรรมวิถีพุทธทั้งสามกิจกรรมคือ 1) กิจกรรมวิถีพุทธพอเพียง 2) กิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ และ 3) กิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้วิถีพุทธ ซึ่งดำเนินกิจกรรมและพัฒนาให้เป็นขบวนการเรียนรู้ที่ยั่งยืน คำนึงถึงหลักการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติสุขเสมอการดำเนินกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพของขบวนการจึงถูกสะท้อน กรอบแนวคิดสำคัญ มิติเป้าหมายการเพื่อดำเนินการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

2.4 สร้างเครือข่ายพุทธนวัตกรรม โดยการนำหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนา ผู้เรียน และแสดงถึงความพยายามนำหลักพุทธธรรมต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการสร้างเครือข่ายพุทธนวัตกรรม สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้จากกิจกรรมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ 1) เครือข่ายด้านสังคม ได้ฝึกฝนมารยาทไทย การอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น การเจรจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ กล่าวขอบคุณ และกล่าวคำว่าขอโทษ การกราบผู้ใหญ่

การแบ่งปันและ ความอดทนต่างๆ 2) เครือข่ายด้านใจ การฝึกฝนจิตใจ ให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน โดยการสมาธิ แผ่เมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายตลอดถึงเจ้ากรรมนายเวร ปฏิบัติ เริ่มฝึกจิตใจด้วยการเดินจงกรม นั่งสมาธิ ฝึกความสงบ ตูลมหายใจเข้า ลมหายใจออก สอนให้กตัญญูทวนทวนต่อผู้มีพระคุณ เช่น พ่อ แม่ครู บิดา ความเมตตา ฝึกให้เห็นความงามของธรรมชาติ ฝึกการอยู่ร่วมกันคือการปฏิบัติธรรมร่วมกัน 3) เครือข่ายด้านสติปัญญา สอนให้รู้จักพิจารณาว่า อะไรคือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อสังคมได้ เช่น ฝึกให้เด็กทานข้าวร่วมกันอาจจะจะเป็นข้าวกล้อง สอนให้เด็กเรียนรู้การบันการใช้ชีวิตแต่ละวัน ฝึกสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงธรรมชาติ สรุปลวิเคราะห์แต่ละช่วงกิจกรรมที่เกิดขึ้น เด็กได้มีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหน ซึ่งจะ让孩子เข้ามามีกิจกรรมเหล่านี้ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือการพัฒนาในด้านสติปัญญา 4) เครือข่ายด้านร่างกาย พัฒนากล้ามเนื้อด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เช่น กิจกรรมการทำเกษตร การรักษาสัตว์แวดล้อมผ่านรูปแบบการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทสังคม ศาสนาวัฒนธรรมไทย เพื่อให้เด็กมีวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ดีและการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

3. ผลการศึกษาประเมินผลการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

การประเมินผลการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มี 3 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะก่อนการดำเนินสร้างเครือข่าย เพื่อดูว่ามีความเหมาะสม หรือความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด เป็นการเชื่อมโยงในลักษณะของเครือข่าย หมายถึงการจัดการให้คนมานั่งสนทนาเรื่องการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ “รวมกัน” เพื่อพูดคุย สนทนาแลกเปลี่ยน ในระยะดำเนินการสร้างเครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิกดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่เห็นพ้องด้วยกัน

3.2 ระยะดำเนินการ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการ ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้เหมือนกันถึงเหตุผลในการเข้าร่วมกันเป็น เครือข่าย มีความเข้าใจในตัวปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ประสกับปัญหาอย่าง เดียวกันหรือต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาหรือลดความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

3.3 ระยะหลังดำเนินการ เพื่อดูผลสำเร็จ และผลกระทบจากการดำเนินการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ อาจจะต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์และผลกระทบต่อเครือข่ายระยะยาวด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการสร้างนวัตกรรมโดยนำหลักพุทธธรรมมาพัฒนาเยาวชน เกิดความสามารถในการไต่ระดับพัฒนาการทางนวัตกรรม และเกิดการสร้างเครือข่ายนวัตกรรม (Innovation Network) เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนานวัตกรรมระหว่างชุมชน สถาบันการศึกษา ผู้นำชุมชน มีการจัดกิจกรรมต่างๆ สร้างความสามารถด้านนวัตกรรม มีแนวทางการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ดังนี้ 1) การสร้างแรงบันดาลใจด้านนวัตกรรมวิถีพุทธ 2) การอบรมด้านนวัตกรรม 3) การเสริมสร้างศักยภาพด้านนวัตกรรม และ 4) การส่งเสริมการลงทุนด้านนวัตกรรม ทั้งนี้เป็นการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ เป็นการสนับสนุนการพัฒนาวิถีชีวิตและความรู้ และยังเป็น

การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาและการสร้างสรรค์ ซึ่งผลการวิจัยมีสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของวันเพ็ญ ะวิพันธ์ และคณะ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า ครูต้องมีความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ รู้จักวิธีการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายเหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่นๆ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อกระตุ้นผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในการผลิตผลงาน ตลอดจนสร้างชิ้นงานที่จับต้องได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระวิเชียร สิริภทโท (ประทุมมิตร) และคณะ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมด้านการบริหารงานวิชาการโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยี สื่อ ICT และนวัตกรรมทางการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนการเรียนรู้โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน การจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้เรียนที่เน้นหลักสมรรถนะ ซึ่งเน้นทั้งความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attribute) ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เชื่อมโยงกับการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อม นำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ และการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนการจัดการเรียนรู้ที่ให้โอกาสผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิปิพนิต และคณะ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย (1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล (4) สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ (5) การจัดแหล่งเรียนรู้ (6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 2) องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้ (Knowledge) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) 3) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

2. ผลการพัฒนารูปแบบการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ 4 มิติ คือ 1) จัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 2) มิติเครือข่ายการทำงาน 3) มิติกลุ่มเป้าหมายสร้างเครือข่ายการทำงานร่วม 4) สร้างเครือข่ายพุทธนวัตกรรมการศึกษา โดยให้นำหลักไตรสิกขามาใช้ในการพัฒนาผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ (1) เครือข่ายด้านสังคม ผูกพันการอยู่ร่วมกัน การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น (2) เครือข่ายด้านใจ การฝึกฝนจิตใจให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน (3) เครือข่ายด้านสติปัญญา สอนให้รู้จักพิจารณาว่า อะไรคือสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเองและประโยชน์ต่อสังคม (4) เครือข่ายด้านร่างกาย พัฒนากล้ามเนื้อด้วยกิจกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” ทั้งนี้เป็นเพราะการสร้างเครือข่ายในลักษณะนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและร่วมสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการเติบโตทางสติปัญญา และเป็นประโยชน์ต่อสังคมในระยะยาว ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของสมชาย บุญสุน (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดให้เหมาะสมและมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ทั้งที่ผ่านระบบการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิต

จริงจากการกิน อยู่ ดู ฟังเป็นในชีวิตประจำวัน โดยรูปแบบการจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียน วิถีพุทธคือการจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนอย่างเป็นกัลยาณมิตรโดยมีไตรสิกขาเป็นกระบวนการผ่านบ้าน วัด โรงเรียน และนำมาบูรณาการเพื่อนำไปสู่การที่เด็กเป็นคนดี เป็นคนเก่งและมีความสุข โดยที่การจัดการเรียนการสอนนั้นต้องมีความเป็นกัลยาณมิตรกัน

3. ผลการประเมินผลการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ มี 3 ระยะ คือ 1) ระยะก่อนการดำเนินสร้างเครือข่าย 2) ระยะดำเนินการ 3) ระยะหลังดำเนินการ ทั้งนี้เป็นเพราะ การประเมินมีส่วนที่จะช่วยให้การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธประสบความสำเร็จ และช่วยให้เกิดการพัฒนาไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับศิริชัย กาญจนวาสี (2550) ที่กล่าวว่า การประเมินโครงการเป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการแล้วเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ หรือแผนที่ได้วางไว้ หรือเป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้ผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แล้วตัดสินผลการดำเนินโครงการ ซึ่งจะต้องมีการประเมินทั้งหมด 3 ระยะ คือ 1) ระยะก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อดูว่าโครงการมีความเหมาะสม หรือความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด 2) ระยะดำเนินโครงการ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินการ และ 3) ระยะหลังดำเนินโครงการ เพื่อดูผลสำเร็จและผลกระทบจากการดำเนินโครงการ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ ประกอบด้วย 4 มิติ คือ 1) จัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิต 2) มิติเครือข่ายการทำงาน 3) มิติกลุ่มเป้าหมายสร้างเครือข่ายการทำงานร่วม และ 4) สร้างเครือข่ายพุทธนวัตกรรมการศึกษา โดยเน้นบูรณาการตามหลักไตรสิกขา อันมี ศีล สมาธิ ปัญญาเป็นฐาน เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” พัฒนาผู้เรียน 4 ด้าน ได้แก่ (1) เครือข่ายด้านสังคม (2) เครือข่ายด้านใจ (3) เครือข่ายด้านสติปัญญา (4) เครือข่ายด้านร่างกาย สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ควรนำองค์ความรู้การสร้างเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ จากศูนย์กลางการเรียนรู้ คณะครุศาสตร์ ไปสร้างเครือข่ายกับโรงเรียนต่างๆ ในบริเวณจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อเกิดเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาต่อยอดชุดกิจกรรมองค์ความรู้พื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธแบบมีส่วนร่วม แบบพหุภาคี

2.2 ควรศึกษาเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการเรียนรู้วิถีพุทธไปสู่โรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก หน้า 102 (30 เม.ย. 2562).

พระวิเชียร สิริโกโท (ประทุมมิตร) และคณะ. (2564). การพัฒนานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนการกุศลของ วัดในพระพุทธศาสนา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 8(3). 216-224.

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). **พ.ร.บ. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 2562**. แหล่งที่มา <https://www.edusandbox.com/sandboxlaw/> สืบค้นเมื่อ 1 ก.พ. 2564.

วันเพ็ญ ระวิพันธ์ และคณะ. (2562). แนวทางการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศด้านการจัดการเรียนรู้ ของครูตามนโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 6(1). 116-128.

ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สมเจตน์ ผิวทองงาม. (2566). การเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา : ทฤษฎี และการนำไปประยุกต์ใช้. **วารสาร สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย**. 5(4). 249-266.

สมชาย บุญสุน. (2561). **การจัดการศึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยาในโรงเรียนวิถีพุทธ**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตร ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). **พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำนอกกรอบพัฒนาสมรรถนะเด็ก**. แหล่งที่มา <https://www.sobkroo.com/articledetail.asp?id=1035>. สืบค้นเมื่อ 25 ต.ค. 2565.

สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตาม กรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการ ประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(3). 351-362.

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก
(Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1*

SCHOOL ADMINISTRATIVE TO ENHANCE THE KINDERGARTEN TEACHER'S
COMPETENCY BY PROVIDING AN ACTIVE LEARNING EXPERIENCE FOR THE
DEVELOPMENT OF SCIENCE PROCESSING SKILLS FOR KINDERGARTEN STUDENTS
UNDER SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

¹จิราภรณ์ อินทร์พรหม Jirapron Inprom ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: nokjira23@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน 1 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นครูปฐมวัยในโรงเรียน จำนวน 92 คน และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน ขั้นตอน 2 พัฒนารูปแบบฯ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ขั้นตอน 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบฯ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 คนด้วยเลือกแบบเจาะจง โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล 4 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์ มี 7 ตัวชี้วัด 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาองค์ความรู้ มี 7 ตัวชี้วัด 3) สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ มี 7 ตัวชี้วัด 4) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วม มี 7 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการ

*Received: April 01, 2024, Revised: April 22, 2024, Accepted: April 22, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก(Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

บริหาร K-POLC ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้ (Knowledge) มี 5 ตัวชี้วัด 2) การวางแผน (Planning) มี 5 ตัวชี้วัด 3) การจัดองค์กร (Organizing) มี 5 ตัวชี้วัด 4) การนำปฏิบัติ (Leading) มี 5 ตัวชี้วัด 5) การควบคุมองค์กร (Controlling) มี 5 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 3 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 6 ทักษะ ประกอบด้วย 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการวัด 3) ทักษะการจำแนกประเภท 4) ทักษะการจัดกระทำ และสื่อความหมายข้อมูล 5) ทักษะการลงความเห็นข้อมูล 6) ทักษะการพยากรณ์ และผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, สมรรถนะ, ครูปฐมวัย, ประสบการณ์แบบเชิงรุก, ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์, เด็กปฐมวัย

Abstract

The objective of this research article was to study school administration that promotes kindergarten teachers' competency in organizing active learning experiences to develop kindergarten students' science processing skills under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1. It was a combined methods research with a 3-step research method: Step 1: Studying the needs for development that promotes the competency of kindergarten teachers in organizing active learning experiences to develop kindergarten students' science processing skills under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1. The questionnaire was used, the sample group was 92 kindergarten teachers in the school and interviews with 9 key informants. Step 2: Developing the model by interviewing 5 experts. Steps 3: Trialing and evaluating the model from a sample of 6 people selected purposively. Analyzing quantitative data with basic statistics such as percentages, averages, and standard deviations and qualitative data analysis using content analysis. The research results found that the school administration model promoted the competency of kindergarten teachers in organizing active learning experiences to develop the science processing skills of kindergarten students under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, it consisted of 3 components; Component 1: organizing English learning for communication according to the international English proficiency standard framework, 4 competencies, consisting of 1) competency in organizing experiences had 7 indicators, 2) Competency in knowledge development had 7 indicators, 3) Competency in human relations had 7 indicators, 4) Competency in participation had 7 indicators. Component 2: The K-POLC management process consisted of 1) Knowledge had 5 indicators, 2) Planning had 5 indicators, 3) Organizing had 5 indicators, 4) Leading had 5 indicators, 5) Controlling had 5 indicators. Component 3:

Scientific processing skills, consisting of 6 skills; 1) observation skills, 2) measurement skills, 3) classification skills, 4) organization and interpreting data skills, 5) data annotation skills, and 6) forecasting skills. The results of evaluating the feasibility and usefulness of a school administration model that promoted kindergarten teachers' competency in organizing active learning experiences to develop kindergarten students' science processing skills under the Saraburi Primary Educational Service Area Office 1, overall, it was at the highest level of feasibility and usefulness.

Keywords: Model, School Administrative, Competency, Kindergarten Teacher, Active Learning Experience, Science Processing Skills, Kindergarten Students

บทนำ

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นโลกที่เน้นเรื่องความก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นยุคที่ข้อมูลข่าวสารสามารถสื่อสารถึงกันได้อย่างไร้พรมแดน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทั่วโลกเป็นไปได้ง่ายและรวดเร็ว ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้เกิดวิทยาการที่ก้าวหน้าอย่างมากมาย และการเป็นผู้เชี่ยวชาญข้อมูลข่าวสารที่ง่ายและรวดเร็วขึ้นนี้เองจึงทำให้ผู้คนจะต้องเกิดการเรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดเวลาจากทุกมุมโลก ขณะเดียวกันก็จำเป็นจะต้องเป็นผู้รู้จักกรองข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ สามารถใช้วิจารณญาณไตร่ตรองถึงความน่าเชื่อถือและพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ได้เป็นอย่างดีเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองสูงสุด จากสถานการณ์แห่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นการป้อนความรู้จากครูผู้สอนเพียงอย่างเดียวหรือที่เรียกว่า Teacher Center นั้นมีอาจพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเกิดคุณลักษณะสำคัญต่อการเป็นผู้แสวงหาและคัดกรองข้อมูลด้วยตนเองได้

รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคน ทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาในระยะ 20 ปี โดยเป้าหมายหนึ่งคือประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) ส่วนเป้าหมายย่อยส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ “เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัย” เด็กปฐมวัยจึงถือว่าเป็นช่วงวัยที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการวางรากฐานการพัฒนาในทุกด้านเนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่พัฒนาการด้านต่างๆ โดยเฉพาะสมองมีการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วที่สุด หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูและการจัดการเรียนรู้ที่ดีถูกต้องตามหลักพัฒนาการเด็กจะเกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้น การพัฒนาจึงต้องพัฒนาตั้งแต่ระดับปฐมวัย เพราะในช่วงนี้ เด็กๆ จะสามารถเรียนรู้ได้ดีและเป็นการวางรากฐานในการศึกษาในระดับต่อไปของชีวิต ซึ่งการพัฒนาศักยภาพให้มีความเป็นเลิศนั้น เป็นผลจากการส่งเสริมพัฒนาการตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับเทพกัญญา พรหมขัติแก้ว (2554) และเกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) กล่าวถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงปฐมวัยว่าเป็นช่วงที่สำคัญเนื่องจากเด็กช่วงปฐมวัย 0-6 ปี มีการพัฒนาสูงสุด ซึ่งเซลล์สมองในช่วงนี้จะแตกเพิ่มเส้นใยในสมองเชื่อมโยงระหว่างเซลล์สมองด้วยกันอย่างมากมายรวดเร็วและจะมีความสามารถในการเรียนรู้ดีกว่าในวัยอื่นๆ จึงกล่าวได้

ว่า ประเทศจะเจริญก้าวหน้าได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการวางรากฐานให้แก่บุคลากรในประเทศตั้งแต่ปฐมวัย ซึ่งเด็กปฐมวัยจึงถือเป็นช่วงวัยที่สำคัญและจำเป็นที่สุดในการวางรากฐานการพัฒนาในทุกด้าน หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูและการจัดการเรียนรู้ที่ดีและถูกต้องตามหลักพัฒนาการหลักการเรียนรู้และหลักวิชาการแล้ว เด็กจะเกิดการพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในช่วงเวลาต่อไป ซึ่งในปัจจุบันโลกได้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่มีเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี การสื่อสาร และการดำเนินชีวิต เด็กจึงต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ การเลี้ยงดูและการจัดการเรียนรู้จึงต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม การพัฒนาเด็กต้องไม่ใช่การให้ความรู้ แต่เป็นการพัฒนาทักษะในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2556) ได้แก่ ทักษะการคิด รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รู้เท่าทันสารสนเทศ รู้เท่าทันสากล สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และมีทักษะชีวิต (กันตวรรณ มีสมสาร, 2560)

จากโจทย์ปัญหาทางการศึกษาที่ท้าทายอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อตอบสนองต่อการก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้เยาวชนของประเทศเติบโตขึ้นมาด้วยการเป็นคนที่ดี เก่ง และมีความสุข สามารถคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็นได้อย่างแท้จริง และสามารถคิดเป็นรูปธรรมที่สามารถมองเห็นและจับต้องได้จึงต้องสร้างให้เยาวชนไทยสามารถยืนอยู่บนโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้อย่างมีความสุขและปลอดภัย สามารถเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน ตลอดจนเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของผู้เรียนเปลี่ยนจากการที่ผู้สอน คือ ผู้ถ่ายทอด เป็นผู้ให้ความรู้ปรับบทบาทกลายเป็นผู้ชี้แนะและให้วิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจด้วยตนเองจนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) การเรียนรู้แบบเชิงรุก (active learning) เป็นแนวการสอนเน้นเด็กเป็นสำคัญ เด็กมีการเรียนรู้อย่างตื่นตัวมีชีวิตชีวา สร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ตนสนใจ ผ่านการลงมือทำกับวัตถุ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้แสดงความคิดของตนเองขณะทำกิจกรรม โดยครูสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ซึ่งทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ดังนั้น การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) จึงเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิควิธีการสอน และกิจกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ มีความกระตือรือร้นมากขึ้น มีความสนใจและได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง แต่วิธีการสอนแบบเชิงรุกใช้กิจกรรมได้หลายรูปแบบ เช่น การศึกษากรณีเฉพาะ (Case Studies) การแสดงบทบาทสมมติ (Role Plays) การใช้เกม (Game) เป็นต้น มีงานวิจัยทางการศึกษาจำนวนมากยืนยันว่า การเรียนรู้ที่แท้จริงเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเรียนรู้กันอย่างจริงจัง (actively involved) แม้แต่การเรียนรู้จากการฟังผู้เรียนก็ต้องได้ปฏิบัติ การฟังจริงๆ อย่างตั้งใจจึงจะเกิดการเรียนรู้ได้ อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมาไม่ต่ำกว่าสองทศวรรษให้ข้อเสนอว่าผู้เรียนต้อง “ทำ” มากกว่าเพียงแค่ฟัง กล่าวคือ ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน อภิปราย หรือแก้ปัญหาที่สำคัญที่สุดต้องปฏิบัติอย่างจริงจังในงานที่ใช้การคิดขั้นสูงในระดับวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมิน เหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกสำหรับเด็กปฐมวัยว่าเป็นการจัดกิจกรรมแบบรูปธรรม เปิดโอกาสให้เด็กเลือกกิจกรรมและอุปกรณ์โดยใช้ประสาทสัมผัส ตัดสินใจและคิดอย่างอิสระ ผ่านการปฏิบัติ ทดลอง ใช้คำถาม ลงมือแก้ปัญหาโดยการเรียนรู้ผ่านการลองถูกลองผิด ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในหมวดที่ 4 ที่เน้นและให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงสามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ได้เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงได้พัฒนากระบวนการคิด วิเคราะห์ ศึกษาค้นคว้า ทดลอง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองตามความถนัด ความสนใจด้วยกระบวนการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในและนอกห้องเรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนสังคมและส่วนรวม จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบเชิงรุก Active Learning เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีแนวทางที่สามารถตอบโจทย์ของการจัดการศึกษาเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2557)

ในการพัฒนาเด็กให้มีลักษณะดังกล่าว ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดและมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็ก หากครูมีคุณภาพจะส่งผลให้คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กดีตามไปด้วย ดังนั้นการพัฒนาทักษะเด็กปฐมวัยสู่ศตวรรษที่ 21 ครูจึงต้องสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ในการพัฒนาเด็กให้มีทักษะดังกล่าวครูเองจะต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 ด้วย โดยเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้สู่เด็ก เป็นผู้จัดประสบการณ์ให้เด็กได้มีพัฒนาการอย่างรอบด้าน และที่สำคัญคือการพัฒนาให้เด็กมีทักษะในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาครูถือเป็นหัวใจของการพัฒนาผู้เรียน ดังพระราชกระแสรับสั่งด้านการศึกษารัชกาลที่ 9 ความตอนหนึ่งว่า “เรื่องครูมีความสำคัญไม่น้อยกว่านักเรียน ปัญหาหนึ่งคือ การขาดครู เพราะจำนวนไม่พอและครูย้ายบ่อย ดังนั้น ก่อนคัดเลือกเด็กที่จะมาพัฒนา ต้องพัฒนาครูก่อนให้พร้อมที่จะสอนเด็ก ให้ได้ผลตามที่ต้องการ จึงต้องคัดเลือกครูและพัฒนาครูจะต้องตั้งฐานะในสังคมของครูให้เหมาะสมและปลูกจิตสำนึกโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิธีการคือการให้ทุนและอบรม กล่าวคือต้องมีความรู้ทางวิชาการในสาขาที่เหมาะสมที่จะสอน ต้องอบรมวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีความเป็นครูที่แท้จริงคือมีความรักความเมตตาต่อเด็ก ควรเป็นครูที่ห่วงใย เพื่อจะได้มีความผูกพันและคิดที่จะพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดของตน ไม่คิดย้ายไปย้ายมา” จากพระราชกระแสรับสั่งด้านการศึกษารัชกาลที่ 9 ข้างต้น พบว่า การพัฒนาครูเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนานักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2550)

กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนะให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ให้มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้ ผู้สอนต้องพิจารณาถึงแนวการจัดประสบการณ์ที่หลักสูตรแกนกลางฯ กำหนด โดยคำนึงถึงพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา รวมทั้งความสนใจ ความสามารถ และสภาพแวดล้อมของเด็กปฐมวัยเป็นหลักในการกำหนดหน่วยการจัดประสบการณ์และแผนการจัดประสบการณ์ และควรกำหนดการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงอายุให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ ระดับพัฒนาการ และลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้ เด็กปฐมวัยจะเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีโอกาสลงมือกระทำ เคลื่อนไหว สำรวจ สังเกต ทดลอง เล่น สืบค้น คิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ดังนั้น ความรู้และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงนับเป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้เด็กมีโอกาสเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ต่างๆ ที่เป็นพื้นฐานของการคิดและนำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ และสิ่งนั้นจะมีความหมายต่อเด็กอย่างยิ่ง หากได้เล่นหรือทำงานกับสิ่งที่ตนเองสนใจและการนำความรู้และวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาดัดแปลงให้เหมาะสมกับสภาพสติปัญญาและธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะเป็นการพัฒนาทักษะทางวิทยาศาสตร์ให้เด็กได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นทักษะที่

ส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยสามารถคิดหาเหตุผล แสวงหาความรู้สามารถแก้ปัญหาได้ตามวัยของเด็กจึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ลงมือกระทำด้วยตนเองจากสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นกระบวนการขั้นพื้นฐานหรือทักษะเบื้องต้นที่ควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนา ดังที่ นิศารัตน์ แซ่ซัง (2552) กล่าวว่า การให้เด็กได้รับประสบการณ์เรียนรู้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์อย่างสม่ำเสมอจะเป็นการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนมีจิตใจเป็นนักวิทยาศาสตร์ไม่หลงเชื่ออะไรง่ายๆ รู้จักใช้ความคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล รู้จักแสวงหาความรู้อยู่เสมอซึ่งเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่จะช่วยให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ การมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้น นิศารัตน์ แซ่ซัง (2552) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ไว้ว่า การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดในตัวเด็กเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญทางการศึกษาและเป็นการแก้ปัญหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึก ปฏิบัติ คิดเป็น ทำเป็น ซึ่งเป็นการเตรียมเด็กให้มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ในระดับปฐมวัย ตามคำกล่าวของยศวีร์ สายฟ้า (2551) ที่กล่าวว่า เด็กเปรียบเสมือนแก้วน้ำที่พร้อมจะถูกเติมเต็ม และคำกล่าวนี้อสอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เมื่อแรกเกิดการเรียนรู้ หรือประสบการณ์เดิมของเด็กเปรียบเสมือนกับแก้วที่มีน้ำอยู่แล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกนั้นล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่น่าสนใจ น่าสืบค้น น่าสำรวจ ดังนั้นเมื่อเด็กเริ่มเจริญวัยขึ้นและรับประสบการณ์ใหม่ๆ เข้ามามากขึ้น แก้วที่มีน้ำอยู่บ้างแล้วนั้นก็ถูกเติมถึงขอบแก้ว ซึ่งนั่นก็หมายความว่า การเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ และการสร้างความหมายใหม่ในสิ่งต่างๆ ของเด็กได้เกิดขึ้นแล้วนั่นเอง บริบทดังกล่าวนี้เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย กล่าวคือ หลักสำคัญประการหนึ่งของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์นั้นก็คือ การสร้างความหมายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเป็นระบบและเป็นกระบวนการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยกับประสบการณ์วิทยาศาสตร์จะสอดคล้องกัน โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นทักษะทางสติปัญญาที่แสดงถึงความสามารถในการฝึกฝนกระบวนการทางความคิดอย่างมีระบบโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าในการรับรู้ การค้นหาศาสตร์ความรู้ การสืบเสาะหาความรู้ การแก้ปัญหา เด็กเป็นเหมือนนักวิทยาศาสตร์ตัวน้อยๆ ที่มีความสงสัยใคร่รู้มีคำถามเกี่ยวกับโลก ธรรมชาติรอบตัว และเรียนรู้สิ่งที่อยู่รอบตัวผ่านประสบการณ์ต่างๆ ตลอดเวลา การกระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์จึงเป็นการตอบสนองต่อธรรมชาติของการเรียนรู้ของเด็ก โดยให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกฝนทักษะการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จินตนาการความคิดสร้างสรรค์ และจิตวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นทักษะและลักษณะนิสัยของบุคคลที่ช่วยในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกรอบตัวจึงควรส่งเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย (อัญชลี ไสยวรรณ, 2548)

จากการบริหารจัดการสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่สอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับนโยบายจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2562) โดยมีการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบของโครงการและกิจกรรมต่างๆ ในห้องเรียน โดยเปิดโอกาสให้เด็กคิดและลงมือทำ แต่จากผลการศึกษาผลการประเมินด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยส่วนมากจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่นำเสนอสาระความรู้และกระบวนการด้วยความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ทำให้เด็กได้รับการพัฒนาความรู้ความ

เข้าใจ การสืบเสาะหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหาไม่ถูกต้อง ส่งผลให้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับต่ำ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1, 2564) แสดงให้เห็นว่าเด็กควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้กมีผลการประเมินพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้นจากปีการศึกษา 2564 อีกทั้ง การพัฒนาบทบาทหน้าที่ของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อให้ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของตนเองย่อมจะส่งผลต่อคุณภาพและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ดังที่ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2554) กล่าวไว้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้แพร่หลาย ครูปฐมวัยส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องทั้งในด้านเนื้อหาวิทยาศาสตร์ ด้านวิธีสอนวิทยาศาสตร์ และด้านบริบทที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาเหตุหนึ่งอาจเนื่องมาจากการจัดการศึกษาปฐมวัย มิได้เป็นการศึกษาภาคบังคับและในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยได้กำหนดกรอบสาระของหลักสูตรไว้กว้างๆ ส่งผลให้สาระของการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ไม่มีความชัดเจน และครูปฐมวัยส่วนใหญ่ไม่ได้จบสาขาวิชาวิทยาศาสตร์โดยตรงจึงทำให้ขาดทักษะในการจัดประสบการณ์ด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย

จากความสำคัญของการศึกษาระดับปฐมวัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน โดยตระหนักถึงความเป็นบริบทของปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยที่ขาดพื้นฐานประสบการณ์ด้านต่างๆ เด็กปฐมวัยจะสามารถเรียนรู้จากการปฏิบัติได้ดี อีกทั้งมีนโยบายในการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2545-2559) โดยเน้นกระบวนการที่นักเรียนเป็นผู้คิดและลงมือปฏิบัติศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ Visser (2000) กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นระหว่างที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการเรียนการสอนทำให้มีความสามารถในการสืบเสาะหาความรู้และแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ มีการพัฒนาด้านกระบวนการคิดขั้นสูง มีคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงเจตคติและค่านิยมที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ จนเกิดเป็นคุณลักษณะของผู้มีจิตวิทยาศาสตร์ส่งผลทำให้บุคคลสามารถทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ครบถ้วนในสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ และเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้บุคคลนั้นๆ รู้ถึงสิ่งที่ได้มาซึ่งความรู้ที่ถูกต้อง และจากงานวิจัยที่ผ่านมาที่มีการจัดประสบการณ์เชิงรุกเพื่อพัฒนาผู้เรียนในหลายด้าน เช่น การแก้ปัญหา การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ด้วยตนเอง การได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดประสบการณ์เชิงรุกยังมีรูปแบบและวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้เกม การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง การใช้กรณีศึกษา เป็นต้น ซึ่งผลการวิจัยส่วนใหญ่พบว่าการจัดประสบการณ์เชิงรุกส่งผลดีในแต่ละด้านที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) มาเป็นตัวจัดกระทำให้เกิดกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน เพราะการจัดประสบการณ์แบบนี้สามารถเป็นวิธีที่สนองต่อการปูพื้นฐานประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี มีความเหมาะสมกับการพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ขั้นพื้นฐาน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนจะบริหารงานให้มีประสิทธิภาพให้ทุกๆ ด้าน จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในทุกๆ ด้าน ให้เหมาะสมตามหลักสูตรและศักยภาพของแต่ละบุคคล จากการบริหารสถานศึกษาด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี

เขต 1 พบปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ครูปฐมวัยจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีสมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดประสบการณ์ และสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาส่งเสริมสมรรถนะครูให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพและเกิดสัมฤทธิ์ผลที่คุณภาพของเด็ก

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กปฐมวัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย และส่งเสริมให้เด็กเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้อย่างมีความหมาย อีกทั้งยังได้รับการพัฒนาให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการในการพัฒนาที่ส่งเสริมสมรรถนะของครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ในขั้นตอนที่ 1 จะดำเนินการโดยจำแนกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารสถานศึกษา สมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย 3 แนวคิด ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารสถานศึกษา 2) สมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) 3) ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งแต่ละแนวคิดประกอบด้วย องค์ประกอบ ดังนี้

1. กระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผน (Planning: P) 2) การจัดองค์การ (Organizing: O) 3) การนำ (Leading: L) และ 4) การควบคุม (Controlling: C) ซึ่งสรุป กระบวนการบริหาร

ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำปฏิบัติ (Leading) การควบคุมการปฏิบัติงาน (Controlling)

2. สมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) การพัฒนาความสามารถของครูปฐมวัยให้มีกระบวนการการจัดประสบการณ์ที่เด็กปฐมวัยต้องได้มีโอกาสลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว โดยมีกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติ เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดประสบการณ์ 2) การพัฒนาองค์ความรู้ 3) มนุษย์สัมพันธ์ 4) การมีส่วนร่วม

3. ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ความสามารถหรือความชำนาญในการใช้กระบวนการคิดที่เป็นระบบของเด็กปฐมวัยเพื่อแสวงหาความรู้หรือวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วย ได้แก่ 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการวัด 3) ทักษะการจำแนกประเภท 4) ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 5) ทักษะการลงความเห็นข้อมูล 6) ทักษะการพยากรณ์

ส่วนที่ 2 ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของความต้องการในการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 (ความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์) โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 จำนวน 117 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) เป็นเครื่องมือกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แล้วทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความสามารถที่เป็นอยู่และความสามารถที่พึงประสงค์ของครูปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การจัดประสบการณ์ 2) การพัฒนาองค์ความรู้ 3) มนุษย์สัมพันธ์ 4) การมีส่วนร่วม

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ประกอบด้วย อาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ศึกษาพิเศษจำนวน 1 คน ครูเชี่ยวชาญด้านปฐมวัย 1 คน และครูเชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์จำนวน 1 คน รวมจำนวน 9 คน โดยการใช้แบบเจาะจง (purposive sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยจะดำเนินการเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิด หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษาไว้แล้วในบทที่ 2 แล้วนำผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ดังกล่าว มาเป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ส่วนที่ 2 ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ด้านความเหมาะสม และความถูกต้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) ความเหมาะสม และความถูกต้อง ของร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองและประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในขั้นตอนที่ 3 ของการวิจัยนี้ จำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 สร้างคู่มือเพื่อการทดลองใช้ร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยนำทดลองใช้ที่ครูปฐมวัย จำนวน 6 คน จากโรงเรียนอนุบาลวัดพระพุทธบาท ในโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย เป็นระยะเวลา 1 เดือน

ส่วนที่ 2 การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 รวมจำนวน 6 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล 4 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์ มี 7 ตัวชี้วัด 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาองค์ความรู้ มี 7 ตัวชี้วัด 3) สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ มี 7 ตัวชี้วัด 4) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วม มี 7 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร K-POLC ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้ (Knowledge) มี 5 ตัวชี้วัด 2) การวางแผน (Planning) มี 5 ตัวชี้วัด 3) การจัดองค์กร (Organizing) มี 5 ตัวชี้วัด 4) การนำปฏิบัติ (Leading) มี 5 ตัวชี้วัด 5) การควบคุมองค์กร (Controlling) มี 5 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบที่ 3 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 6 ทักษะ ประกอบด้วย 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการวัด 3) ทักษะการจำแนกประเภท 4) ทักษะการจัดกระทำ และสื่อความหมายข้อมูล 5) ทักษะการลงความเห็นข้อมูล 6) ทักษะการพยากรณ์

ผลการทดลองและประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ดังนี้

ผู้วิจัยสร้างคู่มือการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพื่อนำไปทดลองใช้ร่างรูปแบบฯ โดยผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับครูปฐมวัยจำนวน 6 คน จากโรงเรียนอนุบาลวัดพระพุทธบาท ในโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย เป็นระยะเวลา 1 เดือน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ในการนำร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ในภาพรวม พบว่า มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาผลการประเมินในแต่ละด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 โดยรวม

รูปแบบฯ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การจัดประสบการณ์	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
2. การพัฒนาองค์ความรู้	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
3. มนุษย์สัมพันธ์	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
5. การวางแผน	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
6. การจัดการองค์กร	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
7. การนำปฏิบัติ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
8. การควบคุม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านการจัดประสบการณ์ 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาองค์ความรู้ 3) สมรรถนะด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) สมรรถนะด้านการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่ 2 ระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) การให้ความรู้ (Knowledge) 2) การวางแผน (Planning) 3) การจัดองค์กร (Organizing) 4) การชี้นำ (Leading) และ 5) การควบคุม (Controlling) และองค์ประกอบที่ 3 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 1) ทักษะการสังเกต 2) ทักษะการวัด 3) ทักษะการจำแนกประเภท 4) ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล 5) ทักษะการลงความเห็นข้อมูล 6) ทักษะการพยากรณ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ มีความความเป็นผู้นำทางวิชาการ ส่งเสริมให้ครูปฐมวัยได้พัฒนาสมรรถนะของตนเองอยู่เสมอ มีการอบรมพัฒนาครูปฐมวัย นำเทคโนโลยีที่ทันสมัย และพัฒนาการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสถานศึกษาให้มีความน่าสนใจ และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารมีระบบ คอยตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีการนำแนวคิดเสนอต่อผู้ปกครอง และชุมชนให้เห็นความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบ

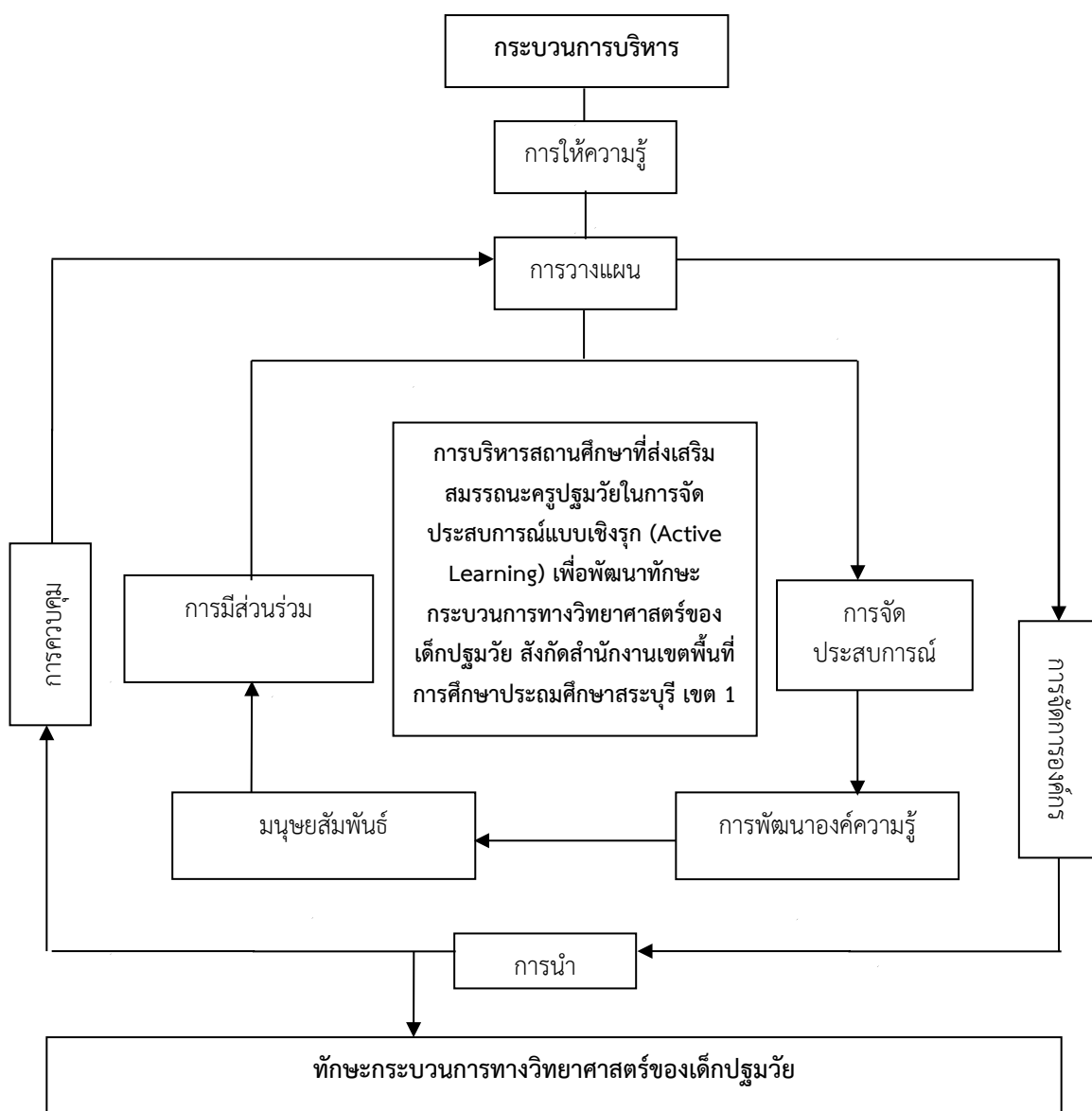
อ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ประกอบด้วย (1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล (4) สื่อนวัตกรรม/สารสนเทศ (5) การจัดแหล่งเรียนรู้ (6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 2) องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้ (Knowledge) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) 3) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย หวังมีงมี (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มี 7 สมรรถนะ คือ 1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2) สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล 3) สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีและการรู้เท่าทันสื่อ 4) สมรรถนะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ 5) สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6) สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม 7) สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวก

การประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 เพราะผู้บริหารเห็นถึงความสำคัญของการนำรูปแบบฯ ดังกล่าวไปแก้ปัญหาต่างๆ ของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) และที่สำคัญนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการได้เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างเสริมทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยให้เด็กมีทักษะทางวิทยาศาสตร์ อันเป็นพื้นฐานของกระบวนการคิดที่นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และการเตรียมความพร้อมรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน เป็นกรอบความคิดหลักในการจัดการเรียนการสอน ทั้งในการออกแบบหลักสูตร การพัฒนาการเรียนการสอน การทดสอบ การวัดผลประเมินผล การพัฒนาครู รวมถึงการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เพื่อให้การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาของประเทศต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของนันทกา วารินัน (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ 1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ความสามารถในการเนื้อหาสาระที่สอน การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้และพัฒนาวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 2) หลักการของรูปแบบมี 4 หลักการ คือ สนองความต้องการของผู้รับการพัฒนา การยืดหยุ่นของกระบวนการและวิธีการ การมีส่วนร่วมของผู้รับการพัฒนา ความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) กระบวนการพัฒนา มี 5 ขั้นตอน คือ การสร้างความต้องการในการพัฒนา การวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนา การออกแบบและวางแผนการพัฒนา การดำเนินการตามแผนพัฒนา และการประเมินผลการพัฒนา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการการบริหาร K-POLC และองค์ประกอบที่ 3 ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 1 ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพเด็กปฐมวัยให้มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงขึ้น ผู้บริหารควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากร ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) โดยการจัดอบรม/สัมมนา ศึกษาดูงานก่อน

1.2 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระบุรี เขต 1 ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องควรนำไปปรับใช้ในบริบทของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) และทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูปฐมวัยในการจัดประสบการณ์แบบเชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในระดับต่างๆ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). นโยบายด้านการศึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ. แหล่งที่มา <http://www.bic.moe.go.th/th/index.php>. สืบค้นเมื่อ 1 ก.พ. 2562.

กันตวรรณ มีสมสาร. (2560). การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูปฐมวัยในศตวรรษที่ 21.

วารสารวไลยของกรณีปริทัศน์. 7(2). 45-56.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). ทักษะทางสังคม พื้นฐานการอยู่ร่วมอย่างมีความสุข. แม่และเด็ก. 31(432). 102-103.

ฉัตรชัย หวังมีจมี. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 : ปรับการเรียนเปลี่ยนสมรรถนะ. Journal of HRintelligence. 12(2). 47-63.

เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว. (2554). ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยกับการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 40(174). 32-35.

- นันทกา วารินิน. (2557). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นิสารัตน์ แซ่ซ่ง. (2552). ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ยศวีร์ สายฟ้า. (2551). เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง “สอนวิทย-คณิตในระดับปฐมวัยอย่างไรให้สนุก และได้มาตรฐาน” สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐานครูวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตลาดาพับลิเคชั่น
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). คู่มือวัดผลประเมินผลวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2562). แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ. แหล่งที่มา https://srb1.go.th/?page_id=4081 สืบค้นเมื่อ 2 มี.ค. 2566.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. (2564). การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ. แหล่งที่มา <https://srb1.go.th/?cat=14> สืบค้นเมื่อ 2 มี.ค. 2566.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2550). **ครูของแผ่นดิน : ประมวลพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้านการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 10(3). 351-362.
- อัญชลี ไสยวรรณ. (2548). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนทักษะการคิดแสวงหาความรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Keeves, P. J. (1988). *Model and Model Building Education Research, Methodology and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Likert, Rensis. (1932). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Visser, A. (2000). Chronic Diseases, Aging, and Dementia: Implications for Patient Education and Counselling (Book Reviews). *Patient Education and Counselling*. 39. 293- 309.

ผลการใช้ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่เสริมการแก้ปัญหา
ตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน*

THE RESULTS OF USING THE PHYSICS TEACHING KIT ON NEWTON IS LAWS OF
MOTION, SUPPLEMENTED WITH PROBLEM-SOLVING TECHNIQUES FROM POLYA
IS METHOD, FOR FOURTH-YEAR HIGH SCHOOL STUDENTS, USING AN INQUIRY-
BASED TEACHING APPROACH

¹อนุชา โสคำภา Anucha Solumpa ²ศรัณย์ ภิบาลชนม์ Sarun Phibanchon

³เชษฐ ศิริสวัสดิ์ Chade Sirisawat

^{1,2,3}คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา Faculty of Education, Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: gengjung_101@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) เพื่อศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับการก่อนการเรียนรู้ 3) เพื่อศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 4) เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง การเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับก่อนการเรียนรู้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม 1 ห้องเรียน จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์และแบบทดสอบวัดเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาประสิทธิภาพชุดการสอน การทดสอบค่าทีแบบ Dependent sample ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตันที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ 85.56/83.33 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) คะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์

*Received: October 11, 2023, Revised: December 17, 2023, Accepted: December 17, 2023.

เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) เจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์, การแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา, การสอนแบบสืบสวนสอบสวน, คะแนนวิชาฟิสิกส์, เจตคติต่อวิชาฟิสิกส์

Abstract

The purposes of this research are 1) To study the results of using a physics teaching package on Newton's laws of motion. which complements the problem solving techniques of Polya For Mathayomsuksa 4 students with an investigative teaching method to be effective according to the 80/80 standard. 2) To study the physics scores of students after class with the Physics Teaching Package on Newton's Laws of Motion. which complements the problem solving techniques of Polya for Mathayomsuksa 4 students with an investigative teaching method with before class. 3) To study the physics scores of students after class with the Physics Teaching Package on Newton's Laws of Motion. which complements the problem solving techniques of Polya for Mathayomsuksa 4 students with an investigative teaching method with the specified criteria of 70 percent. 4) To study the students' attitude towards physics after class with the physics teaching package on Newton's Motion. which complements the problem solving techniques of Polya for Mathayomsuksa 4 students with an investigative teaching method with before class. The samples were Mathayomsuksa 4 students, semester 1, academic year 2022, Makutmuang Ratchawittayalai School The samples were randomly selected from one classroom group of 30 students. The research tools were the researcher-created teaching package, the physics learning achievement test, and the physics attitude test. Statistics used in data analysis were mean, percentage, standard deviation. Finding teaching package efficiency Dependent sample t-test. The results showed that 1) Physics Teaching Series on Newton's Laws of Motion which complements the problem solving techniques of Polya For Mathayomsuksa 4 students using the investigative teaching method, the efficiency was 85.56/83.33, which was higher than the standard of 80/80. 2) Physics scores of students after class with the Physics Teaching Package on Newton's Laws of Motion which complements the problem solving techniques of Polya for Mathayomsuksa 4 students with an investigative teaching method higher than before Statistically significant at the .05 level. 3) Physics scores of students after class with the Physics Teaching Package on Newton's Laws of Motion which complements the problem solving techniques of Polya for Mathayomsuksa 4 students with an investigative teaching method Higher than the specified threshold of 70 percent, statistically

significant at the .05 level. 4) Students' attitude towards physics after class with physics teaching package on Newton's law of motion which complements the problem solving techniques of Polya for Mathayomsuksa 4 students with an investigative teaching method higher than before Statistically significant at the .05 level.

Keywords: Physics Teaching Series, Polya is Problem Solving Technique, Investigative, Physics Learning Achievement, Attitude Towards Physics

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ยังมีปัญหาทั้งด้านครู นักเรียน และวิธีการสอน โดยวิธีการสอนที่ไม่ส่งเสริมกระบวนการคิด การแสวงหาความรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความช่างสงสัยและไม่หาคำตอบ การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันนอกจากจะเน้นด้านเนื้อหาความรู้ กระบวนการคิดและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์แล้ว เจตคติต่อวิทยาศาสตร์ก็เป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังให้เกิดการสร้างสมขึ้นกับตัวนักเรียน เพราะเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ช่วยให้บุคคลเกิดการแสวงหาความรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดเป็นแรงจูงใจในการนำเอาความรู้และทักษะในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการปฏิบัติงาน (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556)

จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาฟิสิกส์ ร้อยละ 61.02 ซึ่งอยู่ในระดับคุณภาพที่ต่ำกว่าเกณฑ์ตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งได้กำหนดให้นักเรียนต้องมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป โดยเฉพาะในเนื้อหาเรื่องแรง มวล และกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่มีเนื้อหาสาระที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้มากมาย โดยธรรมชาติของเนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับแรง ซึ่งส่วนใหญ่มีเนื้อหาที่เป็นนามธรรมเข้าใจยาก และยังต้องประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องการเคลื่อนที่แนวเส้นตรงที่นักเรียนเคยเรียนผ่านมาจากบทที่แล้ว นักเรียนจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการแก้โจทย์ปัญหาที่ครูกำหนด แต่จากการสำรวจสภาพปัญหาพบว่ามีสาเหตุมาจากหลายประการด้วยกัน นักเรียนไม่สามารถคิดวิเคราะห์โจทย์ปัญหาให้เข้าใจได้ ไม่เข้าใจการแก้ปัญหาเป็นระบบ นักเรียนจึงคิดว่าวิชาฟิสิกส์ยาก ไม่อยากที่จะคิด เพื่อการหาคำตอบ และเรียนไม่สนุก นักเรียนบางส่วนสอบไม่ผ่าน มีสาเหตุมาจากครูผู้สอนเลือกสื่อการสอนที่ไม่เหมาะสมกับนักเรียน โดยครูจะเน้นการสอนแบบบรรยายและเร่งรีบสอนเพื่อให้เนื้อหาจบ เน้นให้นักเรียนท่องจำเนื้อหา ทำให้นักเรียนบางส่วนที่เรียนอ่อน ไม่สามารถนำความรู้มาแก้ปัญหาโจทย์ปัญหาได้ และเกิดความเบื่อหน่ายจนทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียน อันเป็นผลให้คะแนนในการสอบต่ำและส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนและเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ได้รับผลไม่เป็นที่น่าพอใจ และเมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัยอยู่ในระดับต่ำ ในหลักสูตรได้กำหนดว่าด้วยการเรียนการสอนฟิสิกส์เพิ่มเติม สาระฟิสิกส์ที่ 1 เข้าใจธรรมชาติทางฟิสิกส์ ปริมาณและกระบวนการวัด การเคลื่อนที่แนวตรง แรงและกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน กฎความโน้มถ่วงสากล แรงเสียดทาน สมดุลกลของวัตถุ งาน และกฎการอนุรักษ์พลังงานกล โมเมนตัมและกฎการอนุรักษ์ โมเมนตัม การเคลื่อนที่แนวโค้ง รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยยังพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ต่ำกว่าเกณฑ์และเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ต่ำ โดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนทั้งห้องเรียน ขณะปฏิบัติกิจกรรมหรือสอบ พบว่า นักเรียนตัดสินใจเลือกคำตอบอย่างรวดเร็วโดยไม่สนใจว่าคำตอบที่เลือกนั้นจะถูกหรือผิด ขาดการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบจึงส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาฟิสิกส์ต่ำ เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะการคิดการแก้ปัญหาและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นเครื่องมือนำไปสู่การค้นพบความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังพบว่า วิธีการสอนโดยใช้ชุดการสอนเป็นการนำสื่อหลายชนิดที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องมาใช้ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ เพื่อสนองจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำเท่านั้น (นพพร วิชาจารย์, 2553) ชุดการสอนอาศัยทฤษฎีการใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ภายในชุดการสอนนั้นได้มีการจัดสร้างขึ้นอย่างมีระบบ โดยอาศัยแนวคิดหลักการและทฤษฎีทางการศึกษาหลายอย่างเข้าช่วยเป็นหลักในการสร้างชุดการสอนนำไปสอนจะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ คือ ความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติในการเรียนการสอน เช่น ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นช่วยพัฒนาการเรียนการสอนทำให้การศึกษาก้าวหน้า ทันสมัยเหมาะสมและสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน (นพพร วิชาจารย์, 2553) ซึ่งชุดการสอนนั้นช่วยในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวคือ ในด้านการเรียนรู้นั้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มสามารถพัฒนาการเรียนของตนเองได้อย่างเต็มที่ (เสาวลักษณ์ กันนิยม, 2554) วิธีการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาได้และพบว่าเทคนิคของโพลยาหรือรูปแบบการแก้ปัญหาของโพลยา เป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจและน่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์ได้โดยรูปแบบการแก้ปัญหของโพลยาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนต้องทำความเข้าใจปัญหา ขั้นนี้เป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์โจทย์ปัญหาที่พบว่า โจทย์กำหนดอะไรให้บ้าง และสิ่งที่โจทย์กำหนดให้มีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีเงื่อนไขอะไรบ้างในการที่จะช่วยหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ ขั้นที่ 2 การวางแผนการแก้ปัญหา นักเรียนจะต้องรู้จักการวางแผนการแก้ปัญหาโดยจะคิดหาวิธีการวางแผนการแก้ปัญหาว่าจะใช้วิธีการหรือหลักการใดมาคิดแก้ปัญหานั้นๆ ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน เมื่อวางแผนการแก้ปัญหาเสร็จแล้วนักเรียนจะต้องดำเนินการแก้ปัญหตามแผนที่วางไว้นั้น ขั้นที่ 4 การตรวจคำตอบหรือการมองย้อนกลับ เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาสำเร็จก็จะตรวจสอบดูว่าผลที่ได้นั้นถูกต้องมีความเป็นไปได้สำหรับโจทย์ปัญหานั้นหรือไม่

แสดงให้เห็นว่า วิธีการแก้โจทย์ปัญหาตามรูปแบบของโพลยามีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้นักเรียนฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยการนำรูปแบบการแก้ปัญหของโพลยามาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น (พนารัตน์ วัดไทยสง, 2544) จากการศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นการสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นการหาความรู้ที่บูรณาการเนื้อหาสาระวิทยาศาสตร์กับการพัฒนากระบวนการคิด และการสำรวจตรวจสอบ เพื่อการค้นพบและการแก้ปัญหาซึ่งวิธีนี้เป็น การปลูกฝังคุณลักษณะของนักวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นในตัวเอง ที่สำคัญที่สุดก็คือการพัฒนาปลูกฝังให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น โดยใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน 5 ขั้น ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลาให้

โอกาสแก่ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกสังเกต ฝึกถาม-ตอบ ฝึกนำเสนอ ฝึกวิเคราะห์วิจารณ์ ฝึกสร้างองค์ความรู้ โดยครูเป็นผู้กำกับควบคุมและดำเนินการให้คำปรึกษาชี้แนะ ช่วยเหลือให้กำลังใจ เป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิด และเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ การสอนแบบสืบสวนสอบสวนหาความรู้ เป็นการสอนที่พัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยวิธีการทางความคิดหาเหตุผลจนทำให้ค้นพบความรู้ หรือแนวทางแก้ปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง การสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นกระบวนการเรียนรู้ทำให้นักเรียนค้นหาความรู้ใหม่ด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการคิด และใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือ (สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (elaboration) 5) ขั้นประเมิน (evaluation)

จะเห็นได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าซักถาม กล้าโต้แย้ง กล้าแสดงออก รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดหลากหลาย มีจิตวิทยาศาสตร์ ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอน เป็นบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนได้ทดลอง และอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถโต้แย้งกัน นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนได้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรู้หลากหลาย (สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ซึ่งจะทำให้นักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร วิชาจารย์ (2553) ที่ศึกษาการสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระบวนการในการดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ และงานวิจัยของนฤมล นิรมงาม (2558) ที่ศึกษาการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ โดยใช้เทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยาสนกับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลการใช้ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เพื่อนำมาพัฒนาคะแนนวิชาฟิสิกส์และเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากเป็นการสอนที่ครูจัดเตรียมสื่อการสอนหลายชนิด ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อสนองจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง ผู้สอนได้ให้นักเรียนรู้จักคิด ค้นคว้าด้วยตนเอง มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และนำไปสู่การใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

2. เพื่อศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เพื่อศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. เพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง การเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยมีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนแผนการเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 4 ห้องเรียน จำนวน 140 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยการสุ่มห้องเรียนด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มจำนวน 1 ห้องเรียน เนื่องจากโรงเรียนจัดนักเรียนแบบคณะกรรมการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

3.1 ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีค่าประสิทธิภาพของชุดการสอน 85.56/83.33

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง การเคลื่อนที่ของนิวตัน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9

3.3 แบบวัดเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ จำนวน 10 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ใช้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยเป็นตามลำดับชั้นดังนี้ 1) ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน และแบบวัดเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ ชั้น ม.4 กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้น ม.4 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ระยอง ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง 2) ดำเนินการสอนนักเรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ด้วยชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้เวลาในการสอนทั้งหมด จำนวน 12 ชั่วโมง 3) ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน และแบบวัดเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ ชั้น ม. 4 กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างชั้น ม.4 โรงเรียนมกุฏเมืองราชวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ระยอง ใช้เวลาในการทดสอบ 1 ชั่วโมง

4) นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ เรื่องกฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน และแบบวัดเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 หาประสิทธิภาพของชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับก่อนเรียน โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test แบบ Dependent

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ -test แบบ One sample T-test

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับก่อนเรียน โดยใช้ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ -test แบบ Dependent

สรุปผลการวิจัย

1. ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนมีประสิทธิภาพ 85.56/83.33

2. คะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับก่อนเรียน

การทดสอบ	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ก่อนเรียน	30	20	9.27	2.12	19	27.016*	.000
หลังเรียน	30	20	16.30	1.44			

**p* < .05

3. คะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาคะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวนกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 (14 คะแนน จากคะแนนเต็ม 20 คะแนน)

การทดสอบ	<i>n</i>	เกณฑ์	$\bar{X}$	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
หลังเรียน	30	14	16.30	1.44	29	8.736*	.000

**p* < .05

4. เจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง การเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน กับก่อนเรียน

องค์ประกอบเจตคติ	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน $\bar{x}$	<i>SD</i>	หลังเรียน $\bar{x}$	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
ความคิดเห็นทั่วไปที่มีต่อวิชาฟิสิกส์	30	10	5.13	1.61	7.83	1.56	29	5.866*	.000
ความสนใจในวิชาฟิสิกส์	30	10	4.07	2.02	6.90	1.84	29	5.142*	.000
การเห็นความสำคัญของวิชาฟิสิกส์	30	10	5.83	1.76	7.90	1.63	29	4.401*	.000
ความนิยมชมชอบต่อวิชาฟิสิกส์	30	10	6.13	2.03	7.77	1.61	29	4.116*	.000
การแสดงออกหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาฟิสิกส์	30	10	6.03	1.79	7.60	2.4	29	2.962*	.006

องค์ประกอบ เจตคติ	<i>n</i>	คะแนน เต็ม	ก่อน เรียน $\bar{x}$	<i>SD</i>	หลัง เรียน $\bar{x}$	<i>SD</i>	<i>df</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
	30	50	27.19	6.15	38	5.72	29	7.190*	.000

* $p < .05$

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีประสิทธิภาพ 85.56/83.33

ผลการใช้ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เริ่มต้นด้วยการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อย่อย 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ข้อที่หนึ่ง และข้อที่สองของนิวตัน 2) เรื่อง น้ำหนักและกฎการเคลื่อนที่ข้อที่สามของนิวตัน 3) เรื่อง การประยุกต์ใช้กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ตลอดจนศึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ การสร้างชุดการสอน องค์ประกอบของชุดการสอน ลำดับขั้นตอนการสร้างชุดการสอน เทคนิคการแก้โจทย์ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างเครื่องมือในการวัดและประเมินผล ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการสอนแต่ละชุดการสอน ประกอบด้วย แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแต่ละชุดการสอนแล้วดำเนินการสร้างชุดการสอน ตามขั้นตอนดังกล่าว จากนั้นนำชุดการสอนที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหา และความเหมาะสมของกิจกรรมที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนนำมาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าการดำเนินการสร้างชุดการสอนที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา โดยใช้วิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ดำเนินการอย่างมีระบบขั้นตอนตามหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องและผ่านการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง จากการทดลองก่อนการนำไปใช้จริง จึงทำให้ชุดการสอนนี้มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร วิชาจารย์ (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนโดยใช้ชุดการสอนเป็นการนำสื่อหลายชนิดที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อสนองจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้คอยแนะนำเท่านั้น ชุดการสอนอาศัยทฤษฎีการใช้สื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ภายในชุดการสอนนั้นได้มีการจัดสร้างขึ้นอย่างมีระบบ โดยอาศัยแนวคิด หลักการ และทฤษฎีทางการศึกษาหลายอย่างเข้าช่วยเป็นหลักในการสร้างชุดการสอนนำไปสอนจะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ คือ ความรู้ ความคิด ทักษะ และเจตคติในการเรียนการสอน เช่น ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นช่วยพัฒนาการเรียนการสอนทำให้การศึกษาก้าวหน้า ทันสมัย เหมาะสมและสอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในสังคมปัจจุบัน และ

สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ กันนิยม (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า ชุดการสอนนั้นช่วยในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวคือ ในด้านการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มสามารถพัฒนาการเรียนของตนเองได้อย่างเต็มที่

จะเห็นได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าซักถาม กล้าโต้แย้ง กล้าแสดงออก รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดหลากหลาย มีจิตวิทยาศาสตร์ ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอน เป็นบรรยากาศการเรียนรู้ที่อิสระและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนได้ทดลอง และอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถโต้แย้งกัน นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนได้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรู้หลากหลาย ซึ่งจะทำให้นักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ กันนิยม (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบ 5E (Inquiry Cycle) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบ 5E (Inquiry Cycle) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.53/84.67 ที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 80/80 แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 อยู่ในระดับดีมาก

จากเหตุผลดังกล่าวจึงสนับสนุนได้ว่า ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีประสิทธิภาพ 85.56/83.33

2. คะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เนื่องจากการสอนที่ครูจัดเตรียมสื่อการสอนหลายชนิด ที่มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับเนื้อหาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อสนองจุดมุ่งหมายในการเรียนการสอนเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การสอนนี้ครูเป็นผู้จัดให้นักเรียนแต่ละคนได้ศึกษาและฝึกฝนด้วยตนเอง ผู้สอนได้ให้นักเรียนรู้จักคิด ค้นคว้าด้วยตนเอง มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และนำไปสู่การใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นเป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพนารัตน์ วัดไทยสง (2544) ที่ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนเพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถแก้โจทย์ปัญหาได้และพบว่าเทคนิคของโพลยาหรือรูปแบบการแก้ปัญหของโพลยาเป็นรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจและน่าจะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์ได้โดยรูปแบบการแก้ปัญหของโพลยาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา นักเรียนต้องทำความเข้าใจปัญหา ขั้นนี้เป็น การช่วยให้นักเรียนรู้จักวิเคราะห์โจทย์ปัญหาที่พบว่า โจทย์กำหนดอะไรให้บ้าง และสิ่งที่โจทย์กำหนดให้มี

ความสัมพันธ์กันอย่างไร มีเงื่อนไขอะไรบ้างในการที่จะช่วยหาสิ่งที่โจทย์ต้องการทราบ ขั้นที่ 2 การวางแผนการแก้ปัญหา นักเรียนจะต้องรู้จักการวางแผนการแก้ปัญหาโดยจะคิดหาวิธีการวางแผนการแก้ปัญหาว่าจะใช้วิธีการหรือหลักการใดมาคิดแก้ปัญหานั้นๆ ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน เมื่อวางแผนการแก้ปัญหาเสร็จแล้วนักเรียนจะต้องดำเนินการแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้นั้น และขั้นที่ 4 การตรวจคำตอบหรือการมองย้อนกลับ เมื่อนักเรียนแก้ปัญหาสำเร็จก็จะตรวจสอบดูว่าผลที่ได้นั้นถูกต้องมีความเป็นไปได้สำหรับโจทย์ปัญหานั้นหรือไม่

จะเห็นได้ว่า วิธีการแก้โจทย์ปัญหาตามรูปแบบของโพลยา มีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้นักเรียนฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยการนำรูปแบบการแก้ปัญหามาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพินท์ ชื่นชอบ (2549) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยเสริมการแก้ปัญหามาตามเทคนิคของโพลยา ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยเสริมการแก้ปัญหามาตามเทคนิคของโพลยา สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์และความสามารถในการแก้ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเหตุดังกล่าวจึงสนับสนุนได้ว่า คณะแนะวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหามาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. คณะแนะวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหามาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการสอนด้วยชุดการสอนที่เสริมการแก้ปัญหามาตามเทคนิคของโพลยา ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผลและฝึกการแก้โจทย์ปัญหาด้วยตนเองอย่างเป็นระบบขั้นตอน โดยนำกระบวนการแก้โจทย์ปัญหามาตามเทคนิคของโพลยา มาประยุกต์ใช้ในขั้นที่ 5 ขยายความรู้ (Elaboration phase) สอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ กันนิยม (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่าชุดการสอนช่วยในการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น กล่าวคือ ในด้านการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างดี ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มสามารถพัฒนาการเรียนของตนเองได้อย่างเต็มที่ และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพนารัตน์ วัดไทยสง (2544) ที่ผลการวิจัยพบว่าวิธีการแก้โจทย์ปัญหาตามรูปแบบของโพลยา มีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้นักเรียนฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน โดยการนำรูปแบบการแก้ปัญหามาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยให้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

จะเห็นได้ว่า การสอนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหามาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน จะช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะฉัตร ชัยมาลา (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา

ฟิสิกส์ เรื่องแสง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ให้มีจำนวนนักเรียนร้อยละ 70 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป ผลการวิจัยพบว่า 1) ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา พบว่า จำนวนนักเรียนร้อยละ 77.14 มีคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า จำนวนนักเรียนร้อยละ 82.86 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ขึ้นไป

จากเหตุผลดังกล่าวจึงสนับสนุนได้ว่า คะแนนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

4. เจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2562) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ (engagement) 2) ขั้นสำรวจและค้นหา (exploration) 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (explanation) 4) ขั้นขยายความรู้ (elaboration) 5) ขั้นประเมิน (evaluation)

จะเห็นได้ว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าซักถาม กล้าโต้แย้ง กล้าแสดงออก รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดหลากหลาย มีจิตวิทยาศาสตร์ ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอน เป็นบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนได้ทดลอง และอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถโต้แย้งกัน นอกจากนี้ผู้เรียนยังมีเจตคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนได้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรู้หลากหลาย ซึ่งจะทำให้นักเรียนที่เรียนวิทยาศาสตร์ตามแนวการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนและเจตคติต่อวิทยาศาสตร์ที่สูงขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวลักษณ์ กันนิยม (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบ 5E (Inquiry cycle) ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบ 5E (Inquiry cycle) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 81.53/84.67 ที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 80/80 แบบวัดเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77 อยู่ในระดับดีมาก

จากเหตุผลดังกล่าวจึงสนับสนุนได้ว่า เจตคติต่อวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนหลังเรียนด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมิน สรุปเป็นภาพที่ 1

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นสร้างความสนใจ ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมิน ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวน สามารถพัฒนาผู้เรียนให้กล้าคิด กล้าทำ กล้าซักถาม กล้าโต้แย้ง กล้าแสดงออก รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดหลากหลาย มีจิตวิทยาศาสตร์ ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นบรรยากาศการเรียนรู้อย่างอิสระและสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เรียนได้ทดลอง และอภิปรายซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสามารถโต้แย้งกัน และเทคนิคของโพลยาหรือรูปแบบการแก้ปัญหาของโพลยา สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการสอนให้นักเรียนแก้โจทย์ปัญหาในวิชาวิทยาศาสตร์ได้โดยรูปแบบการแก้ปัญหาของโพลยาประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา ขั้นที่ 2 การวางแผนการแก้ปัญหา ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน ขั้นที่ 4 การตรวจคำตอบหรือการมองย้อนกลับ ซึ่งมีขั้นตอนที่ชัดเจนทำให้นักเรียนฝึกคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อนำรูปแบบการแก้ปัญหาของโพลยามารวมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนมาใช้ในการเรียนการสอนจะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เหมาะสำหรับการนำไปใช้กับเนื้อหาวิชาที่เป็นนามธรรม ยากต่อการเข้าใจของผู้เรียน เนื่องจากชุดการสอนเน้นไปที่การให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ สืบค้นความรู้ด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ พยายามศึกษาค้นคว้าคำตอบด้วยตนเอง และเข้าใจอย่างแท้จริง

1.2 กิจกรรมในชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน มีขั้นตอนกิจกรรมที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้องมีการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ เช่นอุปกรณ์สำหรับการนำเสนอ อุปกรณ์การทดลอง ทั้งแหล่งการเรียนรู้เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนและควรให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทาง และคอยกระตุ้นผู้เรียนตลอดการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

1.3 กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ครูผู้สอนต้องเน้นให้นักเรียนคิดตามลำดับขั้นตอนในกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อฝึกให้นักเรียนคิดอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งในท้ายที่สุดนักเรียนจะเกิดทักษะการทำงานอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล ซึ่งทักษะดังกล่าวสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้ ไม่เฉพาะแต่ในการเรียนเท่านั้น ดังนั้น ครูผู้สอนจึงไม่ควรรีบร้อนที่จะบอกคำตอบหรือเฉลยอย่างรวดเร็ว เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่สนใจที่จะคิดตามขั้นตอนในกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

1.4 ครูผู้สอนควรมีการช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อนโดยอาจจะใช้วิธีการสอนเพิ่มเติม นอกชั่วโมงเรียน หรือให้ฝึกทำใบงานเพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดการสอนวิชาฟิสิกส์ เรื่อง กฎการเคลื่อนที่ของนิวตัน ที่เสริมการแก้ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีการสอนแบบสืบสวนสอบสวน ในตัวแปรอื่นๆ เช่น ความคงทนในการเรียนรู้ เนื่องจากเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงทำให้นักเรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ไปใช้กับสถานการณ์หรือโจทย์ปัญหาอื่นได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาว่า ภายหลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้ไปแล้วระยะหนึ่ง นักเรียนจะมีความคงทนในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใดจากการจัดการเรียนรู้

2.2 ควรมีการทำการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้ชุดการสอนกับกลุ่มควบคุมที่ใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้รูปแบบปกติ เพื่อทดสอบความแตกต่างในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นพพร วิชาจารย์. (2553). การสร้างชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง กระบวนการในการดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นฤมล นิมงาม. (2558). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาฟิสิกส์ โดยใช้เทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยาผสานกับการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปิยะฉัตร ชัยมาลา. (2550). ความสามารถในการคิดแก้โจทย์ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es). วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พนารัตน์ วัดไทยสง. (2544). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้และแก้โจทย์ปัญหาตามเทคนิคของโพลยา. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (2556). วารสารศึกษาศาสตร์. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มวิทยาศาสตร์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- เสาวลักษณ์ กันนิยม. (2554). การพัฒนาชุดการสอนสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของพืช สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้วิธีการสอนแบบ 5E(Inquiry Cycle). วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรพินท์ ชื่นชอบ. (2549). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฟิสิกส์และความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางฟิสิกส์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้โดยเสริมการแก้โจทย์ตามเทคนิคของโพลยา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรม
การเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน^{*}
DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT PROCEDURE BY USING A
COMMUNITY-BASED LEARNING STRATEGY FOR ENHANCING PRODUCTIVE
COMPETENCE IN MATERIALS AND INNOVATION AMONG STUDENT TEACHERS
IN THE 21ST CENTURY

¹วรรณภา โคตรพันธ์ Wannapa Khotthaphan ²ณัฐฐิตาภรณ์ ชาตรี Natthitaporn Chatree

^{1,2}คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Education, Ubon Ratchthani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: wannapa.ubru@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) พัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาครู สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ใช้ชื่อ PALEC คือ ขั้นตอนที่ 1 ขั้นเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ชุมชน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นประเมินและสะท้อนผล ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุปสู่การประยุกต์ใช้ ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และผลการพัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน หลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ ในทุกด้านสูงกว่าก่อนการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: กระบวนการจัดการเรียนรู้, สมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

Abstract

The objectives of this research were to 1) develop learning management procedure to enhance the productive competence in materials and learning and teaching innovation among student teachers in the 21st century by using a community-based learning strategy and 2) develop productive competence in materials and learning and teaching innovation among student teachers in the 21st century using a community-based learning strategy. This research study consisted of 4 stages. The first stage focused on education and analysis of basic information. Secondly, it was the development of learning management procedure to enhance the productive competence in materials and learning and teaching innovation among these 21st century student teachers. The third stage involved the study of the effectiveness of learning management procedure to enhance the productive competence in materials and learning and teaching innovation among these 21st century student teachers. The last stage was the improvement of learning management procedure to enhance the productive competence in materials and learning and teaching innovation among these 21st century student teachers. The participants of this study were the student teachers majoring in general science from the Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University, using a convenience sampling method. The results showed that the learning management procedure consisted of 5 stages called PALEC: 1) preparation, 2) analysis of community data, 3) learning management, 4) evaluation and reflection and 5) conclusion to apply. Moreover, the assessment of the appropriateness of the learning management procedure by experts were found appropriate at the highest level with an average of 4.53. Furthermore, the results showed that the productive competence in materials and learning and teaching innovation regarding knowledge, skills and attitudes of student teachers, after employing this learning management procedure, was all significantly higher than before employing this learning management a statistical significance of .01.

Keywords: Learning Management Procedure, Productive Competence in Materials and Innovation, Community-Based Learning

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารความรู้ต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) และสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning community) ดังนั้น จะต้องพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง มีทักษะในด้านต่างๆ สามารถก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาคนคือการศึกษา ดังนั้นสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นแหล่งเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสามารถรับมือกับโลกอนาคตจะต้องปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนโดยครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน เป็นผู้สนับสนุน ผู้อำนวยความสะดวกหรือโค้ช เป็นกัลยาณมิตรที่ดีทั้งนักเรียน เพื่อน ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและนักวิชาการครูผู้สอนจะต้องมีทักษะในการจัดการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูมีทักษะและคุณลักษณะที่รองรับการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนบริหารจัดการชั้นเรียน แนวใหม่ ในอันที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีสุขภาวะที่ดี มีความรู้ ทักษะสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

การศึกษาของประเทศไทยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนและสังคมได้ จะเห็นได้จากการมีหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น รายวิชาที่มีการบูรณาการท้องถิ่น เชื่อมโยงความรู้ของชุมชน “ภูมิปัญญา” สู่การจัดการเรียนรู้ เป็นลักษณะของการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนกับชุมชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Learning) เป็นกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ (Melaville & Blank, 2008 ; Beakley & West, 2003; เพ็ญประภา ภัทรานุกรม, 2553) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ควรจัดให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การออกแบบการเรียนรู้ ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้เผชิญกับสถานการณ์ ได้ฝึกทักษะการคิด การปฏิสัมพันธ์และการลงมือปฏิบัติจริงในชุมชน (วรากรณ์ สามโกเศศ และคณะ, 2553) ภายใต้การมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้เรียนและชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ เกิดทักษะกระบวนการคิด ทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีคุณธรรมจริยธรรม ตระหนักและเห็นคุณค่าในชุมชน และเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ชุมชนและผู้เรียนได้ประโยชน์ร่วมกัน เป็นการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (วิจารณ์ พานิช, 2557, อ้างใน กล้า ทองขาว, 2561)

กระบวนการผลิตครูจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษามุ่งพัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ให้เป็นผู้อำนวยให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีใจรักและศรัทธาในวิชาชีพครู นักศึกษาครูต้องได้เรียนรู้จากปัญหาในห้องเรียนที่มีความท้าทายและได้รับคำแนะนำช่วยเหลือ (coaching) จากครูพี่เลี้ยงที่เชี่ยวชาญในทักษะวิชาชีพครู (ประวิต เอรารรณ์, 2558) และจะต้องพัฒนาศักยภาพนักศึกษาครูให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนให้มีความพร้อมสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของสังคม แต่จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการเรียนรู้ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนรู้ของครูส่วนใหญ่เน้นการบรรยายและยังใช้สื่อวัตกรรมการเรียนการสอนน้อย เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนรู้ไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและสภาพปัญหาด้านสื่อการเรียนรู้ พบว่า ใช้สื่อการเรียนรู้ไม่หลากหลาย

ครูยังขาดทักษะในการผลิตและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้นักศึกษามีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน โดยจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ผสมผสานแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้นักศึกษาครูให้ลงไปเรียนรู้ในโรงเรียนได้เรียนรู้ชุมชนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อได้รับประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจากสถานการณ์จริงในชุมชนท้องถิ่นและนำมาบูรณาการเชื่อมโยงการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาให้ผู้เรียนโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชน (Fleck, 2011) และเชื่อมโยงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้เรียนรู้จากของจริง ปฏิบัติจริงจนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย อีกทั้งยังส่งเสริมให้มีเจตคติที่ดีต่อชุมชนเกิดความรักและเห็นคุณค่าของชุมชนท้องถิ่น

จากความจำเป็นดังกล่าว การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐานจึงเกิดขึ้นเพื่อให้เป็นประโยชน์และเป็นต้นแบบของการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนและผลิตครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 และการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังเกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันผลิตครูชุมชน และโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อพัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีมุ่งพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เป็นการดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับนำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชน เป็นฐาน มีรายละเอียดดังนี้

ในขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความหมายสมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน แนวทางการพัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อนวัตกรรมการเรียนการสอน แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ได้แนวคิดสำหรับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. จุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อจัดทำร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

ผู้ประเมินร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอน วิทยาศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 คน

3. วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยจัดทำร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พร้อมคู่มือการดำเนินการ และนำไปตรวจสอบคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 นำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อสร้างกรอบแนวคิดและกำหนดโครงสร้างของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) สร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3) ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 2) แบบประเมินความเหมาะสมของร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ 3) แบบประเมินความสอดคล้องของร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบประเมินจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญตามแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับโดยนำร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และแบบประเมินร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตอบและรับแบบประเมินกลับ โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้อง (index of item-objective congruence: IOC)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินความเหมาะสมของร่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน นำเสนอในรูปของค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการประเมินความสอดคล้องของร่างรูปแบบ นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของค่าดัชนีความสอดคล้อง

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

1. จุดมุ่งหมาย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 430 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาครู สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป ชั้นปีที่ 2 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 49 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

3. วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มาทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิผลของการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) แบบประเมินสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านความรู้ 2) แบบประเมินสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านทักษะ 3) แบบประเมินสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านเจตคติ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทดลองใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

5.1 ออกแบบแผนการทดลอง นำรูปแบบไปทดลองใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ ศึกษากลุ่มเดียวก่อนและหลังการทดลอง (One-Group Pretest-Posttest Design)

5.2 การนำรูปแบบไปทดลองใช้ 1) ทำการวัดสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนก่อนจัดกิจกรรมตาม (Pretest) กับนักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) ดำเนินการจัดกิจกรรมตาม

ขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ทำการวัดสมรรถนะการสอนวิทยาศาสตร์หลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ (Posttest) กับนักศึกษาครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 4) นำผลที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนก่อนและหลังการใช้รูปแบบโดยกำหนดประเด็นการพิจารณาประสิทธิภาพรูปแบบ ดังนี้ พิจารณาความแตกต่างระหว่างคะแนนการวัดสมรรถนะสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนก่อนการใช้และหลังการใช้ ของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติ t-test (for dependent)

6.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากบันทึกการสะท้อนผลการเรียนรู้ของนักศึกษาแล้วนำเสนอในรูปความเรียง

ขั้นตอนที่ 4 ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินผลการนำกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ สำหรับนำไปปรับปรุงองค์ประกอบต่างๆ ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ในส่วนที่ยังมีข้อบกพร่องให้สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ PALEC แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางการศึกษา ชุมชนและวิธีเก็บข้อมูลชุมชน

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ชุมชน (Analyze to Community Data) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต สถานที่สำคัญ โดยการลงพื้นที่จริง เรียนรู้สถานการณ์จริง ปรากฏชาวบ้านและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผล

ขั้นที่ 3 ขั้นการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีการแบ่งปัน สะท้อนความคิดเห็น ร่วมอภิปราย เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้ชุมชนนำไปใช้ในการออกแบบ สร้างสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินและสะท้อนผล (Evaluation and Reflection) เป็นการประเมินผลการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน นำผลการปฏิบัติมาสะท้อน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสู่การประยุกต์ใช้ (Conclusion to Apply) เป็นการให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนและนำเสนอ นวัตกรรมการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นไปเผยแพร่

2. ผลการพัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 2 ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ปี พ.ศ. 2563 จำนวน 49 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ ของนักศึกษาครูก่อนและหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ด้าน	ก่อน		หลัง		t	Sig.
	Mean	S.D.	Mean	S.D.		
1. ด้านความรู้	14.22	2.01	22.92	2.64	27.777**	.000
2. ด้านทักษะ	2.84	0.21	4.56	0.15	49.521**	.000
3. ด้านเจตคติ	2.89	0.35	4.51	0.22	35.260**	.000

* p-value < 0.01

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติของนักศึกษาครู หลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในทุกด้านสูงกว่า ก่อนการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อแยกประเด็นในการเปรียบเทียบสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า

ด้านที่ 1 ด้านความรู้ พบว่า คะแนนประเมินสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านความรู้ก่อนการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.22 คะแนน และหลังการใช้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 22.92 คะแนน

ด้านที่ 2 ด้านทักษะ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านทักษะก่อนและหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านทักษะก่อนและหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

สมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน	ก่อน		หลัง	
ด้านทักษะ	Mean	S.D.	Mean	S.D.
1. สามารถวางแผน ออกแบบและสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในชุมชนท้องถิ่น	2.63	0.53	4.61	0.49

สมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านทักษะ	ก่อน		หลัง	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
2. ศึกษาสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น และนำมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน	2.49	0.54	4.88	0.33
3. เลือกใช้วัสดุในชุมชน ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน	2.53	0.65	4.71	0.46
4. สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อการผลิตสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนได้	2.76	0.72	4.53	0.50
5. มีความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง และการใช้สื่อการเรียนการสอน	3.24	0.75	4.33	0.59
6. สามารถออกแบบ และสร้างสื่อประเภทวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21	2.90	0.76	4.50	0.50
7. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ICT ในการสืบค้นข้อมูล และการออกแบบสื่อนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในการเผยแพร่	3.12	0.81	4.49	0.51
8. มีความสามารถในการออกแบบและผลิตนวัตกรรมการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี ICT	3.12	0.63	4.45	0.50
9. สามารถเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมสอดคล้องกับตัวชี้วัดเนื้อหาสาระ	3.06	0.59	4.55	0.50
10. สามารถออกแบบ สร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นและเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน	2.70	0.55	4.70	0.50
11. ใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความสามารถและความสนใจของนักเรียนและให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้	2.90	0.77	4.60	0.50
12. สามารถสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้บูรณาการแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนและนำไปเผยแพร่เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน	2.60	0.64	4.40	0.50

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านทักษะของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.56 โดยมีสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านทักษะสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ การศึกษาสำรวจแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน ท้องถิ่น และนำมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.88 รองลงมา คือ การเลือกใช้วัสดุในชุมชน ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.71 และ สามารถออกแบบสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นและเสริมสร้างการเรียนรู้ของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.70 ตามลำดับ

ด้านที่ 3 เจตคติ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านเจตคติก่อนและหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านเจตคติก่อนและหลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

สมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน ด้านเจตคติ	ก่อน		หลัง	
	Mean	S.D.	Mean	S.D.
1. การเห็นความสำคัญของการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน	2.92	0.53	4.60	0.50
2. เห็นความสำคัญของการนำวัสดุที่มีในชุมชนท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนอย่างที่มีคุณค่า	2.94	0.52	4.65	0.50
3. มีความมุ่งมั่นในการออกแบบและสร้างสื่อการเรียนการสอน	2.90	0.47	4.49	0.50
4. เห็นคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน	3.04	0.58	4.73	0.40
5. เป็นผู้รู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ รับรู้ไว และสามารถพิจารณาได้ว่าสิ่งใดเป็นข้อมูลที่ควรนำไปใช้ สิ่งใดเป็นข้อมูลที่ไม่ควรบริโภคหรือเผยแพร่	2.94	0.66	4.45	0.61
6. การสร้างสื่อการเรียนการสอนเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน	2.92	0.64	4.65	0.48
7. การมีความซื่อสัตย์ในการใช้และการเผยแพร่สื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน	2.69	0.65	4.49	0.51
8. การทำงานเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์	2.98	0.52	4.39	0.49
9. การมีความรับผิดชอบในการเผยแพร่สื่อและนวัตกรรมการเรียน	2.92	0.64	4.43	0.70
10. การมีความใฝ่เรียนรู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆมาใช้ในการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน	2.71	0.61	4.16	0.60
เฉลี่ยรวม	2.89	0.35	4.51	0.22

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านเจตคติของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐานมีค่าเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.51 โดยมีสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนด้านเจตคติสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ เห็นคุณค่าของแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.73 รองลงมา คือ เห็นความสำคัญของการนำวัสดุที่มีในชุมชนท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างสื่อการเรียนการสอนอย่างที่มีคุณค่า, การสร้างสื่อการเรียนการสอนเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ย 4.65 และการเห็นความสำคัญของการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ย 4.60 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 5 ขั้น (PALEC) คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางการศึกษาชุมชนและวิธีเก็บข้อมูลชุมชน ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ชุมชน (Analyze to community Data) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้

ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต สถานที่สำคัญ โดยการลงพื้นที่จริง เรียนรู้สถานการณ์จริง ประชาชนชาวบ้าน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผล ขั้นที่ 3 ขั้นการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มีการแบ่งปัน สะท้อนความคิดเห็นร่วมอภิปราย เชื่อมโยง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเรียนรู้ชุมชนนำไปใช้ในการออกแบบ สร้างสื่อวัตกรรมการเรียนการสอน ขั้นที่ 4 ขั้น ประเมินและสะท้อนผล (Evaluation and Reflection) เป็นการประเมินผลการสร้างสื่อและวัตกรรมการเรียนการสอน นำผลการปฏิบัติมาสะท้อน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาสื่อและ วัตกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสู่การประยุกต์ใช้ (Conclusion to Apply) เป็นการ ให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนและนำสื่อ วัตกรรมการเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นไปเผยแพร่ และผลการประเมินความเหมาะสม พบว่ามีคะแนนความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.55 ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 5 ขั้นตอน ที่พัฒนาขึ้นมีลำดับขั้นตอน ที่มีความต่อเนื่องมีนำแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบประสบการณ์ การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ชุมชนเป็นฐานเน้นให้ ผู้เรียนปฏิบัติจริง เชื่อมโยงบูรณาการความเป็นชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย การเรียนรู้ เกิดจากการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ผู้สอน ชุมชน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้ ผ่านกระบวนการเตรียมความพร้อมใน ขั้นที่ 1 ทำให้มีความเข้าใจในกระบวนการขั้นตอนของการศึกษาชุมชน และในขั้นตอนการวิเคราะห์ชุมชนผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการหาความรู้และความหมายด้วยตนเอง จากประสบการณ์ที่ผู้เรียนเรียนรู้ “โลกแห่งความจริง” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพปัญหาและความต้องการ หรือลักษณะของชุมชนนั้นๆ การที่ผู้เรียนได้สัมผัสชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยให้เกิดความเข้าใจถึงความ หลากหลายและความเท่าเทียมกัน (วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561) อีกทั้ง กระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเสริมสร้าง ให้ผู้เรียนได้สิ่งที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและสร้างสรรค์ชิ้นงาน สื่อและวัตกรรมการเรียน การสอนที่หลากหลายเกิดการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การพัฒนาผลงานให้มี คุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิทยากร เชียงกูล (2550) ที่กล่าวถึงเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็น ฐานว่ามีเป้าหมายสำคัญ คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนทำโครงการที่ตนเองสนใจและค้นหาความรู้ที่เกิดจากงานของ ตนเอง 2) ใช้วิธีการเรียนรู้แบบ peer to peer learning (เพื่อนช่วยเพื่อน) และเข้าไปในชุมชนมีส่วนร่วมใน การอภิปรายกับคนอื่นและมีส่วนร่วมในการทำงานกับคนอื่น ๆ ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ 3) การใช้สื่อเทคโนโลยีในการเรียนรู้เพื่อสร้างวัตกรรมการเรียนรู้ จากเหตุผลดังกล่าวมานี้จึงทำให้ กระบวนการพัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อและวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน มีความเหมาะสมและสามารถพัฒนานักศึกษาได้จริง

2. ผลการพัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อและวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูใน ศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

จากผลการพัฒนาสมรรถนะการสร้างสื่อและวัตกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านเจตคติ หลังการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อ และวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ในทุกด้านสูงกว่าก่อน การใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ มีเหตุผลหลายประการที่ส่งผลทำ ให้สมรรถนะด้านการสร้างสื่อและวัตกรรมการเรียนการสอนพัฒนาขึ้น ประการแรก กระบวนการจัดการ เรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ผูกทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา ได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง จากการลงพื้นที่จริงและเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวของผู้เรียนอยู่ในชุมชนท้องถิ่นของผู้เรียน รวมทั้งมีการนำเทคโนโลยี

ที่ทันสมัยมาใช้ในการออกแบบและสร้างผลงาน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนคิดเชิงวิพากษ์ซึ่งจะช่วยทำให้ ความรู้ความเข้าใจในความรู้เนื้อหา เข้าใจชุมชน รวมทั้งเกิดทักษะที่หลากหลาย ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสร้างสรรค์ผลงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะจำเป็นในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ยัง ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติเชิงบวกต่อชุมชน ผู้เรียนเกิดความตระหนักเห็นคุณค่าของชุมชน (วิจารณ์ พานิช, 2557; กล้า ทองขาว, 2561) ประการที่สอง กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดความร่วมมือระหว่างผู้เรียน ผู้สอน และชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นการจัดการศึกษาที่ไม่แยกส่วนและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และผู้เรียน ชุมชน ได้มีส่วนร่วมเกิดประโยชน์ร่วมกัน เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงการทำงานในชั้นเรียนกับชุมชนที่มีความหมายเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งผู้เรียนจะได้รับความรู้ ประสบการณ์จากการเรียนรู้ชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะแห่ง ศตวรรษที่ 21 (วิทยากร เชียงกูล, 2550) สามารถนำสิ่งที่เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบและสร้างสื่อนวัตกรรม การเรียนการสอน นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนในโรงเรียน นอกจากนี้ สื่อและ นวัตกรรมที่สร้างขึ้นยังมีความหลากหลายน่าสนใจนำไปใช้ในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ สถานที่ สำคัญของชุมชนได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนภายใต้ความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทางการศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อการเรียนการสอน ของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (PALEC) ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ (Preparation) เป็นขั้นการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางการศึกษา ชุมชนและวิธีเก็บข้อมูลชุมชน

ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ชุมชน (Analyze to Community Data) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้ ชุมชน วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต สถานที่สำคัญ โดยการลงพื้นที่จริง เรียนรู้สถานการณ์จริง ปรากฏชาวบ้าน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ สรุปผล

ขั้นที่ 3 ขั้นการจัดการเรียนรู้ (Learning Management) เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง มีการแบ่งปัน สะท้อนความคิดเห็น ร่วมอภิปราย เชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เรียนรู้ชุมชนนำไปใช้ในการออกแบบ สร้างสื่อนวัตกรรม การเรียนการสอน

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินและสะท้อนผล (Evaluation and Reflection) เป็นการประเมินผลการสร้าง สื่อและนวัตกรรม การเรียนการสอน นำผลการปฏิบัติมาสะท้อน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเพื่อนำไปปรับปรุง และพัฒนาสื่อและนวัตกรรม การเรียนการสอนให้มีคุณภาพ

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปสู่การประยุกต์ใช้ (Conclusion to Apply) เป็นการให้ผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ นำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนและนำเสนอ นวัตกรรม การเรียนการสอนที่จัดทำขึ้นไป เผยแพร่

สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปใช้เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในขั้นของการวิเคราะห์ชุมชน ควรมีการประสานความร่วมมือกับชุมชนให้ชัดเจนเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ชุมชน ผู้สอน ผู้เรียน และให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ
 - 1.2 การนำกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อและนวัตกรรมการ

เรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไปใช้ บทบาทของผู้สอนมีส่วนสำคัญมากในการชี้แนะและให้คำปรึกษากับผู้เรียนเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลชุมชน นำไปสู่การออกแบบสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอนที่น่าสนใจสร้างสรรค์และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาครูในด้านการจัดการเรียนรู้และการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน กับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบอื่น

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการจัดการความรู้เพื่อศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสร้างสื่อการเรียนการสอนของนักศึกษาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กล้า ทองขาว. (2561). การจัดการศึกษาฐานชุมชน (Community-based Education Management = CBEM). แหล่งที่มา www.dpu.ac.th/ces/download.php?filename=1377584927.docx สืบค้นเมื่อ 17 ก.ค. 2562.
- ประวิต เอรารวรรณ์. (2558). ระบบการผลิตครูโดยใช้โรงเรียนสุภาพะเป็นฐาน. วารสารวิชาการคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. 1(1). 28-29.
- เพ็ญประภา ภัทรานุกรม. (2553). การพัฒนาทุนทางสังคมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในชุมชนประมงภัยพิบัติสีนาคี: กรณีศึกษาชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดพังงา. วารสารร่มพญักษ์. 28(2). 2-4.
- วรารณ์ สามโกเศศ และคณะ. (2553). ข้อเสนอแนะทางเลือกระบบการศึกษาที่เหมาะสมกับสุขภาวะคนไทย โครงการ ศึกษาเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสุขภาวะคนไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิจารณ์ พานิช. (2557). นวัตกรรมสู่การเป็นประเทศแห่งการศึกษา. แหล่งที่มา <https://www.gotoknow.org/posts/565909> สืบค้นเมื่อ 17 ก.ค. 2562.
- วิทยากร เชียงกุล. (2550). อธิบายศัพท์สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. วารสารบัณฑิตศึกษา. 11(3). 179 – 191.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). สรุปผลการดำเนินงาน 9 ปีของการปฏิรูปการศึกษา (พ.ศ. 2542- 2551). กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- Beakley, B. A., Yoder, S. L. & West, L. L. (2003). Community-Based Instruction: A Guidebook for Teachers. Council for Exceptional Children, Arlington, VA.

Flecky, K. (2011). **Foundations of service learning**. Jones and Bartlett. From http://samples.jbpub.com/9780763759582/59582_CH01_FINAL.pdf Retrieved June 14, 2018.

Melaville, A., Berg, A. C. & Blank, M. J., (2008). **Community-based learning: Engaging students for success and citizenship**. Washington: Coalition for Community School.

แนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี
ตามแนวคิดทักษะการทำงาน^{*}
APPROACHES FOR DEVELOPING ACADEMIC MANAGEMENT OF VOCATIONAL
COLLEGES IN SUPHANBURI PROVINCE BASED ON THE CONCEPT
OF WORK SKILLS

¹กานต์สินี แสนใจงามวรภัทร์ Kansinee Sanjaingamworapat

²นันทรัตน์ เจริญกุล Nantarat Charoenkul

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: grapekann@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 6 วิทยาลัย โดยผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน ในภาพรวม คือ 0.398 ($PNI_{Modified} = 0.398$) เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{Modified} = 0.412$) ด้านการวัดผลและประเมินผล ($PNI_{Modified} = 0.394$) มีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นลำดับที่สองและด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.389$) เมื่อพิจารณาตามทักษะการทำงานรายข้อย่อยที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดจากทั้ง 3 ด้าน ในการบริหารวิชาการ คือ ทักษะในสถานที่ทำงาน

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ทักษะการทำงาน, วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษา, ความต้องการจำเป็น

Abstract

The objectives of this research were: 1) study the current and the desirable states of academic management of vocational colleges in Suphanburi province based on the concept of work skills; 2) study the Modified Priority Need Assessment academic management of Vocational Colleges in Suphanburi province based on the concept of work skills. This study was conducted with descriptive methods. The population were 6 vocational colleges in Suphanburi province. There were 205 informants, including school directors, academic deputy directors, and teachers. The research instruments were the needs assessment questionnaires of academic management of the vocational colleges in Suphanburi province based on the concept of work skills. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and $PNI_{modified}$. The results showed that the priority need index overall was 0.398 ($PNI_{Modified} = 0.398$). When analyzed each academic management aspect, curriculum development was the highest priority need index ($PNI_{Modified} = 0.412$) and assessment was the second priority need index ($PNI_{Modified} = 0.394$). The lowest priority need was instruction ($PNI_{Modified} = 0.389$). When considering in terms of work skills, overall, which has the highest priority needs index in three aspects of academic management was workplace skill.

Keywords: Academic Management, Work Skills, Vocational Colleges, Needs Assessment

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ในวงการศึกษาก้าวหน้าของเทคโนโลยีดังกล่าวก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้นักศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่อย่างมีคุณภาพ (Williams, 2016; ทิศนา ขัมมณี, 2555) รวมถึงมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตด้านทักษะต่างๆ สำหรับการทำงานในอนาคตที่จะมีความหลากหลายและยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ทักษะเดิมๆ ที่มนุษย์มีและใช้ได้ผลในยุคก่อนๆ ไม่สามารถใช้ได้ผลในยุคปัจจุบันและอนาคต มนุษย์จึงต้องเรียนรู้ทักษะใหม่เพื่อความอยู่รอดในสังคม (Davies, Fidler & Gorbis, 2011) จึงทำให้เกิดความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ใหม่และทักษะชีวิตชุดใหม่ที่มีความแตกต่างไปจากเดิม

ทักษะการทำงาน (Work skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลหนึ่งในการทำงานได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อให้มีทักษะที่เป็นที่ต้องการตลอดเวลา (Schreuder & Coetzee, 2011) และ College, Career Readiness & Success Center (2016) ระบุให้มีการผนวกทักษะการทำงานเข้ากับการศึกษาทุกระดับตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษา เนื่องจากทักษะเหล่านี้จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับการทำงานและประสบความสำเร็จในการทำงานทุกภาคส่วนได้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องแสวงหาการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่จะช่วยสร้างทักษะการทำงานให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนยุคนี้และมีความพร้อมในการทำงานที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานได้ทันที

สำหรับบทบาทของวิทยาลัยอาชีวศึกษา มีภารกิจหลักสำคัญในการจัดการศึกษาที่ผลิตและพัฒนากำลังคนในการเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นส่วนใหญ่ทั้งในระดับแรงงานฝีมือ (Skilled Labor) และแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi – Skilled Labor) ด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกภาคปฏิบัติควบคู่กับการศึกษาภาคทฤษฎี เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานและเป็นแรงงานที่มีคุณภาพได้ (เรวดี นามทองดี, 2558)

ในส่วนของการจัดการศึกษาของวิทยาลัยในสังกัดจังหวัดสุพรรณบุรี มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีศักยภาพตรงตามความต้องการของชุมชนและสถานประกอบการ อย่างไรก็ตามจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) นักเรียนนักศึกษาในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยในระดับสถานศึกษาต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศทั้งหมด ทั้งด้านสมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ สมรรถนะภาษาอังกฤษ และสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล (อาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี, 2565) อีกทั้ง การดำเนินงานของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ยังขาดแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรให้เท่าทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และยังขาดนโยบายการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพให้ดียิ่งขึ้น มุ่งสู่คุณภาพมาตรฐานการศึกษา และสร้างคุณค่าที่ดีแก่สังคมอย่างมีความสุข และวิทยาลัยอาชีวศึกษามีพันธกิจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ผลิตกำลังคนระดับกึ่งฝีมือและด้านเทคโนโลยีให้ได้มาตรฐานอาชีวศึกษา พัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและตลาดแรงงาน ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างร่วมมือด้านการอาชีวศึกษาและบริการ พัฒนาอาชีพและส่งเสริมการประกอบธุรกิจแก่ชุมชน พัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาในทุกด้าน และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการอาชีวศึกษาจึงควรมีแนวคิดทางการศึกษามาสันับสนุนและช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนานักเรียนนักศึกษาได้เต็มศักยภาพ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้ทักษะดังกล่าวในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ตนเอง เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ มีความพร้อมในการรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารงานของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปมากยิ่งขึ้น ทำให้สถานศึกษาสามารถผลิตกำลังคนให้ตรงต่อความต้องการของประเทศ อีกทั้งหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องยังสามารถนำแนวทางในการบริหารดังกล่าว มาเป็นกรอบในการกำหนดนโยบาย หรือแนวปฏิบัติให้การดำเนินงานเพื่อกระตุ้นและส่งเสริมทักษะการทำงานของนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษามากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลการวิจัย

1.1 ประชากร คือ วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 6 วิทยาลัย และมีกลุ่มตัวอย่าง คือ วิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวนทั้งสิ้น 6 วิทยาลัย ซึ่งกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% แล้วจึงใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแยกตามกลุ่มและขนาดของโรงเรียน

1.2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 12 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 6 คน และรองผู้อำนวยการวิทยาลัยหรือหัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 6 คน และครูผู้สอน จำนวน 193 คน รวมทั้งสิ้น 205 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check lists) ตอนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน สำหรับผู้บริหารและครู เป็นแบบตอบสองคู่ (Dual – Response Format) มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสารแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะการทำงานและการบริหารวิชาการ กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย สร้างผังโครงสร้างเครื่องมือและข้อคำถามในการสอบถามให้ชัดเจนตามผังโครงสร้างเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ ได้ข้อคำถามทั้งหมด 103 ข้อ

การหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) กำหนดเกณฑ์ข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.50 ขึ้นไป โดยข้อคำถามที่มีค่า โดยข้อคำถามที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 มีจำนวน 89 ข้อ และข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 0.67 มีจำนวน 14 ข้อ รวมทั้งฉบับมีค่า IOC เท่ากับ 0.96 แสดงว่าแบบสอบถามที่จะนำไปใช้วัดได้ตรงตามจุดประสงค์ตรวจสอบถ้อยคำภาษาให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่าความเฉลี่ยของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.958 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับดีมาก หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ได้จริง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ในการออกหนังสือราชการผ่านระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-office) เวียนแจ้งไปยังสถานศึกษาในสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ทั้ง 6 วิทยาลัย ในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้ให้ข้อมูลดำเนินการตอบแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ จากระหัสคิวอาร์โค้ด ผ่าน Google Form ใช้ระยะเวลาเก็บข้อมูลทั้งสิ้น 14 วัน ผู้วิจัยได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 100 โดยในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นอยู่ภายใต้การให้คำปรึกษาแนวทางในการเก็บข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาและแบบสอบถามทุกฉบับ ผ่านการตรวจสอบแล้วว่า ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามครบถ้วนทุกประเด็นคำถามอย่างสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็น Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) พิจารณาจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน โดยเรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน โดยภาพรวมตามองค์ประกอบทักษะการทำงาน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน

ขอบข่ายการบริหารวิชาการ และข้อย่อยของ ขอบข่ายการบริหารวิชาการ		องค์ประกอบทักษะการทำงาน			เฉลี่ยรวม
		ทักษะการ ประยุกต์ใช้ ความรู้	ทักษะการสร้าง ความสัมพันธ์ ในการทำงานที่ มีประสิทธิภาพ	ทักษะใน สถานที่ทำงาน	
1. การพัฒนาหลักสูตร	การกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้	PNI _{Modified}	0.394	0.431	0.405
		(ลำดับ)	(3)	(1)	(2)
	การกำหนดโครงสร้าง และรายวิชาในหลักสูตร	PNI _{Modified}	0.387	0.415	0.445
		(ลำดับ)	(3)	(2)	(1)
	เฉลี่ยรายด้านพัฒนาหลักสูตร	PNI _{Modified}	0.390	0.422	0.425
		Priority	(3)	(2)	(1)
2. การจัดการเรียนการสอน	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ หลากหลาย	PNI _{Modified}	0.427	0.404	0.393
		(ลำดับ)	(1)	(2)	(3)
	การฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ	PNI _{Modified}	0.372	0.359	0.379
		(ลำดับ)	(2)	(3)	(1)

ขอบข่ายการบริหารวิชาการ และข้อย่อยของ ขอบข่ายการบริหารวิชาการ		องค์ประกอบทักษะการทำงาน			เฉลี่ยรวม	
		ทักษะการ ประยุกต์ใช้ ความรู้	ทักษะการสร้าง ความสัมพันธ์ ในการทำงานที่ มีประสิทธิภาพ	ทักษะใน สถานที่ทำงาน		
3. การวัดผลและประเมินผล (3)	การจัดบรรยายภาค สภาแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้	PNI _{Modified} (ลำดับ)	0.388 (2)	0.377 (3)	0.407 (1)	0.390 (2)
	เฉลี่ยรายด้านการจัดการเรียนการ สอน	PNI _{Modified} Priority	0.395 (1)	0.380 (3)	0.393 (2)	0.389 (3)
	การวัดและประเมินผลด้วย เครื่องมือที่หลากหลาย	PNI _{Modified} (ลำดับ)	0.392 (2)	0.403 (1)	0.382 (3)	0.393 (2)
	การประเมินตามสภาพจริง	PNI _{Modified}	0.396	0.400	0.388	0.395
		(ลำดับ)	(2)	(1)	(3)	(1)
	เฉลี่ยรายด้านการประเมินผล	PNI _{Modified}	0.394	0.402	0.385	0.394
		Priority	(2)	(1)	(3)	(2)
	เฉลี่ยรวม	PNI _{Modified}	0.394	0.398	0.400	0.398
		(ลำดับ)	(3)	(2)	(1)	-

จากตารางที่ 1 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน โดยภาพรวม คือ 0.398 (PNI_{Modified} = 0.398) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ มีผลดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับแรก เมื่อพิจารณารายข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.415) และการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.410)

ด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับที่สอง เมื่อพิจารณารายข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การประเมินผลตามสภาพจริง มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.395) และการวัดและประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.393)

ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุดอันดับสุดท้าย เมื่อพิจารณารายข้อย่อยของขอบข่ายการบริหารวิชาการ สามารถสรุปลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุดไปหาต่ำที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.408) รองลงมา คือ การจัดบรรยายภาค สภาแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และแหล่งเรียนรู้ (PNI_{Modified} = 0.390) และฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ มีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.370)

สามารถสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร การวัดผลและประเมินผล และการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายข้อย่อยการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร มีค่า

ความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายการองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะในสถานที่ทำงาน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ด้านการวัดผลและประเมินผล รายชื่อย่อยการประเมินผลตามสภาพจริง มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายการองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ในสถานที่ทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และการจัดการเรียนการสอน รายชื่อย่อยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายการองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน โดยภาพรวม คือ 0.398 ($PNI_{Modified} = 0.398$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เป็นอันดับสุดท้าย และเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบทักษะการทำงานผนวกกับการพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายชื่อย่อยการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร เพื่อส่งเสริมทักษะในสถานที่ทำงาน มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ส่วนด้านการวัดผลและประเมินผล รายชื่อย่อยการประเมินผลตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมทักษะการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และด้านการจัดการเรียนการสอน รายชื่อย่อยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดจึงมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายชื่อย่อย คือ การกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายการองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะในสถานที่ทำงานมีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในสถานที่ทำงานของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ยังไม่มีการดำเนินการอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ยังขาดการมุ่งเน้นในเรื่องของการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในสถานที่ทำงาน ซึ่งการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรนับเป็นหนึ่งในกระบวนการเริ่มต้นสำคัญของการจัดการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนต่อไป โดยหลักสูตรที่มีการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาที่ดีจะช่วยให้ครูมีทิศทางในการพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่ต้องการคือการมีทักษะการทำงาน ตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ พ่วงสมจิตร (2560) ที่พบว่า การประเมินหลักสูตรจะช่วยให้สาขาวิชาทราบถึงผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมาทั้งในทัศนะของนักศึกษา บัณฑิต คณาจารย์ และผู้ใช้บัณฑิต ได้ทราบถึงความพึงพอใจและความต้องการต่อหลักสูตรซึ่งเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงและบริหารหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อีกทั้งยังสอดคล้องกับที่วารีรัตน์ แก้วอุไร (2564) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ รวมไปถึงความต้องการของสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

ด้านการวัดผลและประเมินผล รายชื่อย่อย คือ การประเมินผลตามสภาพจริงมีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายการองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ใน

สถานที่ทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการสร้างความสัมพันธ์ในสถานที่ทำงานของวิทยาลัยในสังกัด อาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ยังขาดการระบุดึงประเด็นที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการประเมินผลตามสภาพจริง ทั้งนี้ เป็นเพราะการประเมินผลในปัจจุบันเน้นการฝึกปฏิบัติ เน้นการทดสอบและตัดสินผลลัพธ์การเรียนรู้ปลายทาง ไม่ได้เป็นไปเพื่อประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมกับการออกแบบกิจกรรมและการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ อีกทั้งไม่มีเกณฑ์การประเมินทักษะการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างบุคคลที่ชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ Andeade (1998) Burack (2002) Wenger (2004) Winger (2005) ที่ระบุว่า การประเมินผลตามสภาพจริงช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วมและเป็นเจ้าของผลงาน โดยเปลี่ยนบทบาทของผู้เรียนจากที่เป็นผู้รับการทดสอบไปเป็นผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยตรง ตั้งแต่การออกแบบกิจกรรมและการวางแผนการทำงานร่วมกันซึ่งมีส่วนเพิ่มความเข้าใจในการเรียนรู้ได้มากขึ้น ตรงกับที่ Thomas (1994) ที่ได้ศึกษาการรับรู้ของครูผู้สอนในการประมวลผลตามสภาพจริง โดยในการศึกษา ได้สำรวจการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติของครูผู้ที่เป็นผลมาจากการใช้วิธีการประเมินผลตามสภาพจริงในห้องเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนเกิดการรับรู้และมีการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ โดยเฉพาะให้อำนาจหรือให้อิสระในการเรียนรู้แก่นักเรียนให้มีความรู้ในตัวนักเรียนอย่างลึกซึ้ง กล่าวคือรู้ถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูเปลี่ยนแปลงความเชื่อเกี่ยวกับความรู้ของตนเอง เพราะมีความสำคัญที่สนับสนุนให้นักเรียน ค้นพบความรู้ด้วยตนเองและครูผู้สอนมีความเชื่อว่าได้เรียนรู้กับตัวเองมากขึ้นเช่นเดียวกับนักเรียน

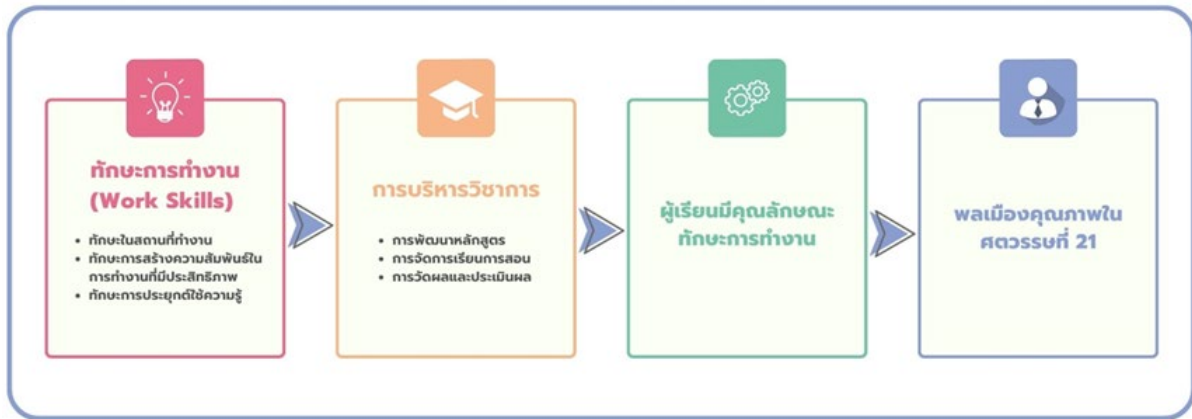
ด้านการจัดการเรียนการสอน รายข้อย่อย คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด เมื่อเรียงลำดับรายการองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ผู้เรียนยังขาดองค์ความรู้และทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้กับการทำงาน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรียังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งในและนอกห้องเรียน รวมถึงยังขาดการจัดการฝึกประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้และทักษะไปสู่การปฏิบัติจริง ในสถานประกอบการหรือการทำงานในอนาคตได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข (2558) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตนเองและสามารถถ่ายโอนความรู้ นำความรู้ไปใช้ได้เน้นการผสมผสานสาระการเรียนรู้หรือเน้นบูรณาการค้นคว้าจากแหล่งความรู้หลากหลาย อีกทั้งทำให้ผู้เรียนกล้าที่จะคิดและค้นหาสิ่งใหม่ๆ เนื่องจากปัจจุบันความรู้เปลี่ยนแปลงเร็วมากทำให้ทักษะการเรียนรู้สำคัญกว่าเนื้อหา การสร้างความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้เชิงรุกทำให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคตได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ สินธพานนท์ (2558) ได้กล่าวว่า ผู้สอนอาจจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาและฝึกกระบวนการวิเคราะห์และแก้ปัญหาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจนและสามารถใช้ทักษะกระบวนการนำไปสู่การแก้ปัญหาได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยคือกระบวนการศึกษาองค์ประกอบของผู้เรียนที่มีทักษะการทำงานเพื่อจัดลำดับของการมีทักษะการทำงานของผู้เรียนวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการทำงานเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

ให้กับนักเรียนนักศึกษาและพัฒนาศักยภาพของครูในการทำงานต่างๆ ในสถานศึกษาซึ่งผลจากการศึกษาระดับของการมีทักษะการทำงานของผู้เรียนวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี สรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย คือ การพัฒนาการบริหารวิชาการเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะทักษะการทำงาน โดยผู้วิจัยสังเคราะห์ข้อบ่งชี้การบริหารวิชาการออกเป็น 3 ข้อบ่งชี้ คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน และ 3) การวัดผลและประเมินผล ส่วนองค์ประกอบของทักษะการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะในสถานที่ทำงาน (Workplace Skill) 2) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพ (Effective Relationship Skill) และ 3) ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ (Applied Knowledge Skill) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการทำงาน ช่วยสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ตนเอง เป็นพลเมืองที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ มีความพร้อมในการรับมือต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย เมื่อพิจารณาตามข้อบ่งชี้การบริหารวิชาการ พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะการทำงานที่จำเป็นในปัจจุบัน และควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาตนเองในด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่พึงประสงค์

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร รายชื่อย่อย การกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตร มีความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะในสถานที่ทำงาน มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมการกำหนดโครงสร้างและรายวิชาในหลักสูตรให้สอดคล้องกับทักษะการทำงานในปัจจุบัน

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล รายชื่อย่อย การประเมินผลตามสภาพจริง มีความต้องการจำเป็นสูงสุด และเมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะการ

สร้างความสัมพันธ์ในสถานที่ทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูออกแบบการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง ด้วยวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเพื่อพัฒนาผู้เรียน

1.4 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน รายชื่อย่อย การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความต้องการจำเป็นสูงสุด เมื่อเรียงลำดับรายองค์ประกอบทักษะการทำงาน พบว่า ทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรเร่งพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้และทักษะไปสู่การปฏิบัติจริงในสถานประกอบการหรือการทำงานในอนาคตได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเน้นการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารวิชาการเพื่อยกระดับทักษะในสถานที่ทำงานแก่ผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาถึงกระบวนการหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาสู่การพัฒนาวัฒนธรรมการจัดการเรียนการสอน โดยใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะเพื่อการทำงาน รองรับความต้องการของตลาดแรงงาน

2.3 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาการบริหารวิชาการวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรีในการพัฒนาทักษะการทำงานของผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนาเครื่องมือแนวทางเชิงรุกหรือกระบวนการใหม่ในการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการพัฒนาผู้เรียนสู่การมีทักษะการทำงานที่ตลาดแรงงานต้องการ

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ประเมินการมีทักษะการทำงานของผู้เรียน โดยเน้นประเมินผลเพื่อพัฒนามากกว่าประเมินเพื่อตัดสินความสามารถหรือคุณลักษณะของผู้เรียนเพียงอย่างเดียว

2.5 ควรนำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารวิชาการของวิทยาลัยในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ตามแนวคิดทักษะการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2560). การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *Veridian E-Journal*. 10(2). 1234-1251.
- ทิตนา แคมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวดี นามทองดี. (2558). การอาชีวศึกษากับการพัฒนาศักยภาพแรงงานไทยในการเป็น ประชาคมอาเซียน. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 8(2). 669-679.
- วารินทร์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). **ทฤษฎีการทดสอบแบบมาตรฐานเดิม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียน**. กรุงเทพมหานคร: 9119 เทคนิคพรินต์.
- อาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. จังหวัดสุพรรณบุรี: อาชีวศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี.
- Andrade, H. G. (1998). **Project zero rubrics and self-assessment**. From <http://pz.harvard.edu/rubrics.php> Retrieved June 14, 2023.
- Burack, F. (2002). Enhanced assessment in instrumental programs. **Music Educators Journal**. 88(27). 6-12.
- College, Career Readiness & Success Center. (2016). **Integrating employability skills with classroom instruction to support English learners**. Washington: American Institutes.
- Davies, A., Fidler, D. & Gorbis, M. (2011). **Future work skills 2020**. Palo Alto: Institute for the Future for University of Phoenix Research Institute.
- Lively, F. J. (2007). **A collaborative journey to better music teaching through authentic assessment and evaluation: A narrative inquiry**. MR32093 M.Ed. University of Prince Edward Island (Canada).
- Schreuder, D. & Coetzee, M. (2011). **Careers an organisational perspective**. Claremont: Juta Limited.
- Thomas, S.O. (1994). **Knowing Learners Y Knowing Ourselves: Teachers Perceptions of Change in theory and Practice Resulting from Inquiry into Authentic Assessment**. **Dissertation Abstract International**. 55(5). 1188A.
- Wenger, G. L. (2004). **What is an authentic assessment in art? Student reflections on the Visual Arts Process Diary of New South Wales**. Australia. The Pennsylvania State University, Ann Arbor. Retrieved from ProQuest Dissertations & Theses Global database.
- Williams, S. (2016). **Future Skills: Update and Literature Review**. From http://www.iftf.org/fileadmin/user_upload/downloads/wfi/ACTF_IFTF_FutureSkills-report.pdf Retrieved May 11, 2022.
- Winger, T. (2005). Geading to communicate. **Education Leadership**. 63(3). 61-65.

การศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษา
เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1*

A STUDY OF THE CURRENT CONDITIONS, ESSENTIAL NEEDS, AND GUIDELINES
FOR THE MANAGEMENT OF VOCATIONAL EDUCATION TO CREATE A MODERN
LEARNING SOCIETY IN SOUTHERN VOCATIONAL
EDUCATION INSTITUTIONS: REGION 1

¹สุธาสนี คงทอง Suthasinee Kongthong ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Eve.kongthong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยมีวิธีวิจัย ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 223 คน โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI 2) ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ด้วยแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีสภาพที่ควรจะเป็นโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ด้านพลวัตการเรียนรู้ ด้านการจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และด้านการคิดเชิงระบบ ตามลำดับ 2) แนวการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ การคิดเชิงระบบ พลวัตการเรียนรู้ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และกระบวนการบริหาร (POLC) ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การนำ การควบคุม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, สังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่, สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

*Received: March 29, 2024, Revised: April 27, 2024, Accepted: April 27, 2024.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

Abstract

The purpose of this research article was to study the current conditions, essential needs and guidelines for managing vocational education to create a modern learning society in the Southern Vocational Education Institute: Region 1, with research methods including 1) studying the current conditions and essential needs of vocational education management to create a modern learning society in Southern Vocational Education Institute: Region 1 by using a questionnaire for a sample of 223 people, with statistics used in data analysis including percentage, mean, standard deviation, and PNI. 2) Study guidelines for vocational education management to create a modern learning society in Southern Vocational Education Institutions: Region 1 with group interviews with 9 key informants. Data were analyzed using content analysis. The results found that 1) Vocational education management to create a modern learning society in the Southern Vocational Education Institutions: Region 1, had the current condition overall with practices at a moderate level. There should be a condition where overall there should be practice at the highest level and the overall necessity index value was equal to 0.43. When considering each aspect, it was found that learning together as a team had the highest need value first, followed by the use of technology and communication, learning dynamics, management and knowledge transfer and systems thinking, respectively. 2) Vocational education management guidelines to create a modern learning society in the Southern Vocational Education Institute: Region 1, included the components of vocational education management to create a new era learning society in the Southern Vocational Education Institute: region 1 in all 5 aspects: systems thinking, Learning dynamics, Learning together as a team, Knowledge management and transfer, Use of technology and communication and management processes (POLC) including Planning, Organizing, Leading, and Controlling.

Keywords: Management, Modern Learning Society, Southern Vocational Education Institute: Region 1

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมโลก มุ่งเน้นการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ (Knowledge-Based Economy/Society: KBE/KBS) โดยอาศัยช่องทางในการผลิต การจัดเก็บ การแพร่กระจายและการเข้าถึงความรู้ เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาประเทศ เป็นเหตุให้ประเทศไทยต้องปรับตัวขนานใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย แต่ประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน อาทิ คุณภาพคนไทยยังต่ำ แรงงานส่วนใหญ่มีปัญหาทั้งในเรื่ององค์ความรู้ ทักษะ และเจตคติ สังคมขาดคุณภาพและมีความเหลื่อมล้ำสูงซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการยกระดับศักยภาพการพัฒนา โครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 จำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง และโครงสร้างประชากรจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ระยะยาว “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ของประเทศ ซึ่งในระยะ 5 ปี จะยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกมิติมีการบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี สอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนาทุกด้านมีคุณภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศน์ มีความสอดคล้องและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการพัฒนาในมิติหนึ่งต้องไม่ส่งผลกระทบต่อมิติอื่นๆ รวมทั้งต้องมุ่งเน้นให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคนทุกวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง มีศักยภาพ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพ การแข่งขันทั้งในภาคการผลิต และภาคบริการ เพื่อสร้างความเข้มแข็งมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมนำไปสู่การสร้างสังคมที่พึงปรารถนา รวมถึงมีจิตอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ส่วนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 32 และ 34 ได้กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์กรระดับชาติรับผิดชอบงานการศึกษาด้านวิชาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อน สิ้นเปลืองและขาดการประสานในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการขาดเอกภาพในด้านนโยบาย และเป้าหมายรวมของประเทศในการพัฒนาศักยภาพของกำลังคนภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในระดับประเทศและภูมิภาค ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) และแผนการศึกษาชาติระยะ 20 ปี (2560 - 2579) ที่เป็นการวางกรอบเป้าหมาย และทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้ และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยการขับเคลื่อนภายใต้วิสัยทัศน์คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ประกอบกับประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่กำหนดว่า “ให้สถานศึกษา แต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษา

ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ และประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้” ซึ่งมาตรฐานการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน ดังนี้ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะ และการประยุกต์ใช้เป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับการศึกษา และมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 การจัดการอาชีวศึกษา สถานศึกษามีครูที่มีคุณวุฒิการศึกษาและจำนวนตามเกณฑ์ที่กำหนด ใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และบริหารจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมีความสำเร็จในการดำเนินการตามนโยบายสำคัญของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา และมาตรฐานที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษาร่วมมือกับบุคคล ชุมชน องค์กรต่างๆ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการจัดทำนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ งานวิจัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการเห็นความสำคัญของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงมีแนวนโยบายให้กับสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อขับเคลื่อนการอาชีวศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 คือ “การอาชีวศึกษากับการพัฒนาประเทศ” โดยกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาอย่างมาก อีกทั้งรัฐบาลก็มีนโยบายที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นผู้นำในเอเชียและสามารถแข่งขันได้ระดับโลก ด้วยการลงทุนด้านเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ซึ่งต้องอาศัยกำลังคนที่มีสมรรถนะและทักษะการทำงานอย่างมีคุณภาพ การอาชีวศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงงานในสาขาต่างๆ ให้กับประเทศ เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่สามารถผลิตกำลังคนได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) ดังนั้น การดำเนินงานของพัฒนาอาชีวศึกษาครบทุกด้าน ตามศักยภาพและความเหมาะสมภายใต้กรอบของกฎหมาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนอาชีวศึกษาเป็นสำคัญ รวมทั้งมุ่งเน้นพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษอย่างเข้มข้น เพราะเป็นทักษะสำคัญในทุกสาขาอาชีพในยุคปัจจุบัน และฝึกฝนอาชีพในส่วนที่เป็นความต้องการเฉพาะในแต่ละสาขา ให้มีประสิทธิภาพและมีความยืดหยุ่นตามความต้องการและความจำเป็นของภาคธุรกิจในแต่ละด้าน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ความสามารถเป็นผู้นำสูง คือ มีและใช้ความรู้ ความสามารถ/ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้บริหารในการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จ ผู้นำต้องได้รับการพัฒนาและการเสริมสร้างสมรรถนะครอบคลุมองค์ประกอบ 3 กลุ่ม คือ 1) ความรู้ (knowledge): ข้อมูล/สิ่งที่ถูกสั่งสม หรือความรู้เฉพาะด้านของผู้บริหาร 2) ทักษะ (skills): สิ่ง que ผู้บริหารกระทำได้ดี และฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ/ความเชี่ยวชาญ โดยเฉพาะทักษะที่สำคัญ สำหรับการแข่งขันในศตวรรษที่ 21 และ 3) คุณลักษณะส่วนบุคคล (personal characteristics or attributes): บุคลิกลักษณะประจำตัวที่ติดตัวมา องค์ประกอบทั้งสามกลุ่มเป็นคุณภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารมีผลการบริหารงานสถานศึกษาที่ดีกว่าหรือสูงกว่ามาตรฐาน กล่าวคือ บุคลากรเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจชัดเจน มีทักษะและความสามารถในการประยุกต์ศาสตร์อย่างมีศิลป์ ส่งผลต่อการปฏิบัติงานในระดับต้นและส่งผล/ช่วยสร้างความสำเร็จในระดับองค์กรของตนแน่นอน โดยปัจจุบัน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดคุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง และการทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์และสังเคราะห์ การสื่อสารและจูงใจ การพัฒนา

ศักยภาพบุคลากร การมีวิสัยทัศน์ และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่จะช่วยสร้างความสำเร็จให้แก่สถานศึกษานั้นย่อมหนีไม่พ้นเรื่องของ การบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารหรือระดับความสามารถของผู้บริหาร เป็นความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาในคุณลักษณะด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ลักษณะเฉพาะตัว (Attribute) พฤติกรรม (Behavior) ประกอบกันทำให้สามารถปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่างๆ ตามภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นและบรรลุเป้าหมายตามที่ได้วาง อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนการสอนยุคใหม่หรือในยุคการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนาประเทศ ย่อมต้องมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ความรู้ความสามารถของผู้บริหารองค์กรจึงต้องได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้สอดคล้องกันด้วย (เรชา ชูสุวรรณ, 2550)

การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการและการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัดเพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 เป็นสถาบันที่เกิดขึ้นตามมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 มาตรา 13 โดยการรวมสถานศึกษาที่มีการจัดการศึกษาในระดับปริญญาตรีในเขตจังหวัดชุมพร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุงรวม 11 แห่ง ซึ่งวิทยาลัยต่างๆ ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มีภารกิจที่ไม่เหมือนกันทั้งหมดและสถาบันมีภารกิจหลักที่สำคัญ คือ การผลิตและพัฒนาากำลังด้านวิชาชีพที่มีคุณภาพ การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม การบริการวิชาการวิชาชีพสู่สังคมชุมชน การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การบริหารที่มีคุณภาพตาม การดำเนินการให้บรรลุผลตามภารกิจดังกล่าวจึงมีความจำเป็นในการบริหารจัดการที่ดีของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ซึ่งแต่ละวิทยาลัยอาจมีบริบทและภารกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้น รูปแบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีรูปแบบเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่เหมาะสมเชื่อถือได้ และควรได้มาจากการศึกษาวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงมีความสนใจทำการวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และจากการศึกษาข้อมูลในภาพรวมของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของปัญหาอาจสืบเนื่องมาจากครูขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผลมีส่วนทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำไปด้วย ปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการที่ไม่เป็นระบบ ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานทุกฝ่าย รวมถึงทิศทางการบริหารจัดการของผู้บริหาร (วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก, 2563) ดังที่

มัทนา วังนอมศักดิ์ (2550) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า คุณสมบัติของผู้นำในอนาคตควรประกอบด้วย 1) ทักษะใหม่ ผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลมีความเข้าใจผู้อื่นสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงได้ 2) ความร่วมมือผู้นำยุคใหม่ต้องสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งส่วนบุคคลและการทำงานเพื่อความคล่องตัวและความยืดหยุ่นในการทำงานร่วมกันทั้งภายในและระหว่างองค์กร 3) การปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น โครงสร้างองค์กรที่มีการส่งเสริมติดต่อสื่อสาร การประสานงาน และการทำงานร่วมกัน 4) ยึดหลักความยืดหยุ่น ยอมรับ และแสวงหาความท้าทาย 5) ใจกว้าง และปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ ถ้ารับฟังความคิดเห็นหรือการทดลองทำสิ่งที่แตกต่างกันไม่ยึดติดกับแนวคิดหรือความรู้และความสามารถเดิมๆ 6) แสวงหาตัวอย่างศึกษาวิธีการทำงานของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำแบบมีส่วนร่วมหรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง เรียนรู้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแสวงหาแนวทางการบริหารจัดการรูปแบบใหม่ๆ และสอดคล้องกับสาขาวิชา ของจันเตียว (2561) ที่ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรม ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาและปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทช่างอุตสาหกรรมภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0 ตามกรอบการประเมินแบบชิป (CIPP Model) มี 4 ด้าน คือ 1) บริบทการอาชีวศึกษาช่างอุตสาหกรรม 4.0 2) ปัจจัยป้อนคุณลักษณะผู้บริหาร 3) กระบวนการ และ 4) ผลผลิตความสำเร็จของการบริหาร นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดจากจากระบบการบริหารจัดการการศึกษาที่มีทรัพยากรจำกัด มีปัจจัยหลายอย่างที่ไม่สามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงได้ แต่ปัจจัยหนึ่งที่สามารถควบคุมและเปลี่ยนแปลงได้ คือ การเร่งพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลให้การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลอย่างยั่งยืนในที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และจากการศึกษาข้อมูลในภาพรวมของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งอยู่ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุของปัญหาอาจสืบเนื่องมาจากครุขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล มีส่วนทำให้คุณภาพการศึกษาต่ำไปด้วย ปัญหาด้านการบริหารงานวิชาการที่ไม่เป็นระบบ ขาดการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมงานทุกฝ่ายรวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหาร (วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก, 2563)

จากสาเหตุของปัญหาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคใหม่ ผู้วิจัยในฐานะรองผู้อำนวยการฝ่ายแผนงานและความร่วมมือเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจึงสนใจทำวิจัย เรื่อง สภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาและเกิดการพัฒนายั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็น และแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษา เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 มีขอบเขต ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ และเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุคใหม่ เพื่อเป็นข้อมูลนำมาใช้ในการจัดทำงานวิจัยนี้

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่

2. ศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยการตอบแบบสอบถาม

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 11 คน 2) รองผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 44 คน 3) หัวหน้าฝ่ายงาน จำนวน 121 คน และ 4) หัวหน้าแผนกวิชาจำนวน 105 คน รวมทั้งสิ้น 281 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการวิทยาลัย 2) รองผู้อำนวยการวิทยาลัย 3) หัวหน้าฝ่ายงานของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และ 4) หัวหน้าแผนกของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 162 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรที่จะศึกษาทั้งหมดเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan ที่ความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

3. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 4 คน ที่มีประสบการณ์การบริหารวิทยาลัย 5 ปีขึ้นไป ศึกษาในเทศก์ จำนวน 3 คน เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่สอนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำนวน 2 คน รวมจำนวน 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยรวม

การปฏิบัติ	สภาพที่ปัจจุบัน			สภาพที่ควรจะเป็น				ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PNI	
1. การคิดเชิงระบบ	3.41	0.85	ปานกลาง	4.59	0.62	มากที่สุด	0.34	5
2. พลวัตการเรียนรู้	3.24	0.77	ปานกลาง	4.63	0.62	มากที่สุด	0.43	3
3. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	3.07	0.75	ปานกลาง	4.75	0.52	มากที่สุด	0.55	1
4. การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้	3.30	0.80	ปานกลาง	4.67	0.63	มากที่สุด	0.42	4
5. การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร	3.21	0.89	ปานกลาง	4.62	0.67	มากที่สุด	0.44	2
รวม	3.24	0.81	ปานกลาง	4.65	0.61	มากที่สุด	0.43	

จากตารางที่ 1 พบว่า วิทยาลัยมีสภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยใช้แบบการเรียงลำดับของข้อมูล โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดเชิงระบบ ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 0.85) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.63), ด้านพลวัตการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.24$, S.D. = 0.77), ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.89), และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X} = 3.07$, S.D. = 0.75) ตามลำดับ

วิทยาลัยมีสภาพสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยใช้แบบการเรียงลำดับของข้อมูล โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.65$, S.D. = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.52) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.63), ด้านพลวัตการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.62), ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.67), และด้านการคิดเชิงระบบ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.62) ตามลำดับ

ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุดเป็นอันดับแรก (0.55) รองลงมา คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร (0.44), ด้านพลวัตการเรียนรู้ (0.43), ด้านการจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ (0.42) และด้านการคิดเชิงระบบ (0.34) ตามลำดับ

2. แนวการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้

3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และกระบวนการบริหาร POLC ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ผู้วิจัยสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1. การคิดเชิงระบบ

- 1.1 มีการวางแผนการบริหารการคิดเชิงระบบที่เชื่อมโยงกัน มองภาพรวม คิดเชิงสังเคราะห์
- 1.2 แต่งตั้งคณะทำงานที่เป็นผู้นำด้านการคิดที่เป็นกระบวนการหรือแบบแผน (Pattern)
- 1.3 สนับสนุนให้ครูมีการกำหนดวัตถุประสงค์และขั้นตอนที่จะทำให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ให้บุคลากรมีแนวความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจที่ตรงกันที่จะขับเคลื่อนตามแผนที่กำหนดไว้
- 1.4 จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามมาตรฐานที่ 3 ของงานประกันคุณภาพ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนไปในปัจจุบัน
- 1.5 นำกระบวนการ PLC มาบูรณาการในการบริหารจัดการเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ที่เขียนไว้ในแผนปฏิบัติการ
- 1.6 มีการให้ความรู้ด้านการประกันคุณภาพ เนื่องจากการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรองรับการพัฒนาตามพันธกิจ ให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของสถาบัน
- 1.7 แต่งตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบตามแผน และนำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงผลการดำเนินงานในครั้งต่อไปให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2. พลวัตการเรียนรู้

- 2.1 มีการวางแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารสถานศึกษาที่มีแผนครอบคลุมหลายมิติ ตลอดจนมีการวางแผนอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางของการใช้รูปแบบบริหารจัดการ
- 2.2 มีกระบวนการสร้างความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกร่วมกัน ประสานงานเพื่อเตรียมความพร้อมทำให้เกิดพลวัตการเรียนรู้ (Learning Dynamic) ในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่
- 2.3 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพและภูมิปัญญาตามความต้องการของตลาดแรงงานและชุมชน
- 2.4 มีการจัดโครงสร้างองค์การ จากการกำหนดการประชุมและการประสานงานกับทุกฝ่ายงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงโครงสร้างทางกายภาพ (Physical) และข้อมูลด้านอื่นๆ
- 2.5 มีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรให้มีหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการ โดยมีแบบแผนในการทำงานอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง เป็นระบบ
- 2.6 มีการประเมินผลการทำงาน เสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในและผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกต่อผู้บริหารสถาบัน และสภาสถาบัน เพื่อนำไปพัฒนากิจการของสถาบัน
- 2.7 มีการสร้างช่องทางให้บุคลากรในการเข้าถึงความรู้จากแหล่งต่างๆ ทั้งจากภายในและภายนอก และมีการติดตาม ตรวจสอบการจัดกิจกรรม แก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ

3. การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม

- 3.1 วางแผนเพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้อย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมกันแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

3.2 ส่งเสริมการร่วมแรงร่วมใจกันในการทำงานเป็นทีมและมีแรงผลักดันไปสู่การทำงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนดไว้

3.3 มีการพัฒนากระบวนการสร้างความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประกันคุณภาพการศึกษา

3.4 มีการดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและกำหนดตัวชี้วัดเพื่อการติดตามผลสำรวจตัวเองและสร้างแนวคิดของการทำงานร่วมกันในทีม

3.5 มีการแต่งตั้งคณะทำงานส่งเสริมการดำเนินงานติดตามและประเมินผลตามระยะเวลามีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เน้นการวัดประเมินผลตามสภาพจริง

3.6 นำข้อปัญหา Brain Storm เพื่อหาแนวทางแก้ไขที่ตรงและสอดคล้องแล้วปรับปรุงวิธีให้ได้มาตรฐานเพื่อนำไปใช้ในครั้งต่อไป

3.7 สร้างความตระหนักให้ทุกคนมีเป้าหมายเดียวกันยอมรับร่วมกัน มีการวางแผนการทำงานเป็นทีมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงาน

4. การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้

4.1 มีแผนในการพัฒนา การจัดทำสื่อ การจัดการสารสนเทศในการจัดเก็บองค์ความรู้เพื่อให้บุคลากรได้เรียนรู้อย่างรวดเร็วทันสมัย

4.2 มีการจัดชุมชนแห่งการเรียนรู้ให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างต่อเนื่อง

4.3 มีการกำหนดทิศทางของการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในการมุ่งสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

4.4 มีการสื่อสารถ่ายทอดกลยุทธ์สู่การปฏิบัติผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เว็บไซต์ผู้บริหารพบประชาคม การเยี่ยมหน่วยงานประจำปีของผู้บริหารระดับสูงด้วยตนเอง และทางช่องทางสื่อสารประชาสัมพันธ์ภายในวิทยาลัย

4.5 อบรมครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจการใช้ผ่านโปรแกรมออนไลน์ในการเรียนรู้ การใช้สื่อ และเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้

4.6 พัฒนาระบบการติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน (Project –Based Management) พัฒนาระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

4.7 ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของบุคลากร ด้านการใช้เครื่องมือคุณภาพและการจัดการความรู้ในการทำงานประจำ เพื่อสนับสนุนให้เกิดโครงการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงาน

5. การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร

5.1 วางแผนการพัฒนา Platform และนวัตกรรม เกี่ยวกับกระบวนการเพื่อสนับสนุน การดำเนินการ มีฐานข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของสถาบันการอาชีวศึกษา

5.2 มีการยกระดับการพัฒนางาน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และพัฒนาคนทั้งคณะฯ จัดโครงสร้างหน่วยงานให้เอื้อต่อการใช้งาน ICT กำหนดกลยุทธ์ที่ให้ความสำคัญกับ ICT

5.3 มีระบบที่ช่วยสนับสนุนครูและบุคลากรในการจัดการเรียนรู้และการสร้างความรู้ เช่น การใช้ ICT DLIT และ DLTV

5.4 มีการจัดแสดงผลงาน หรือกิจกรรมแข่งขัน การสร้างสิ่งใหม่ๆ เช่น สิ่งประดิษฐ์ ผลิตภัณฑ์ใหม่ และนวัตกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

5.5 พัฒนาให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถขับเคลื่อนระบบคลังปัญญาอาชีวศึกษา (Intelligent Unit)

5.6 พัฒนาหลักสูตรด้วยสะเต็มศึกษา การเรียนการสอนระบบดิจิทัล (On-line/Digital Learning Resources)

5.7 มีการเชื่อมโยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) โดยเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลทั่วโลกและการเข้าถึงเนื้อหาข้อมูลในระดับโลก ซึ่งจะมีประโยชน์อย่างยิ่งเมื่อนำมาใช้ในการศึกษา High Quality Principles

5.8 มีการวิเคราะห์ผลเพื่อประกอบการตัดสินใจในการปรับปรุงงานและสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง และหน่วยงานสามารถใช้เทียบเคียงภายใน (internal benchmark)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการคิดเชิงระบบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงสุด ส่วนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 โดยรวม มีค่าเท่ากับ 0.43 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ให้กับบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีแนวทางที่จะพัฒนาขีดความสามารถด้านการบริหารจัดการองค์กร เพื่อให้ผลการดำเนินการเป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารจัดการองค์กร จึงสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ รวมทั้งการออกแบบระบบงาน การใช้วิจัยเป็นฐานในการบริหารจัดการที่ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ ตรงความต้องการของผู้บริหาร ส่งผลให้สภาพการจัดการคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับวิทยาลัยอาชีวศึกษามีความโดดเด่น เป็นไปตามมาตรฐานของการอาชีวศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญตา เจริญศรี.(2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการณ์การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีวิธีคิดแบบองค์รวมวางแผนการทำงานได้ชัดเจนและเป็นระบบ มีความสนใจที่จะค้นหาความรู้ใหม่ ๆ มีวิธีการเรียนรู้หลากหลาย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน มีการร่วมคิดร่วมเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกัน มีการแบ่งปันเพื่อพัฒนาการถ่ายทอดความรู้และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารและการปฏิบัติงาน โดยมีองค์ประกอบสำคัญคือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้และ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสิริวิวัฒนา สิริวัชรวรกุล, ณรงค์ พิมสาร และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต

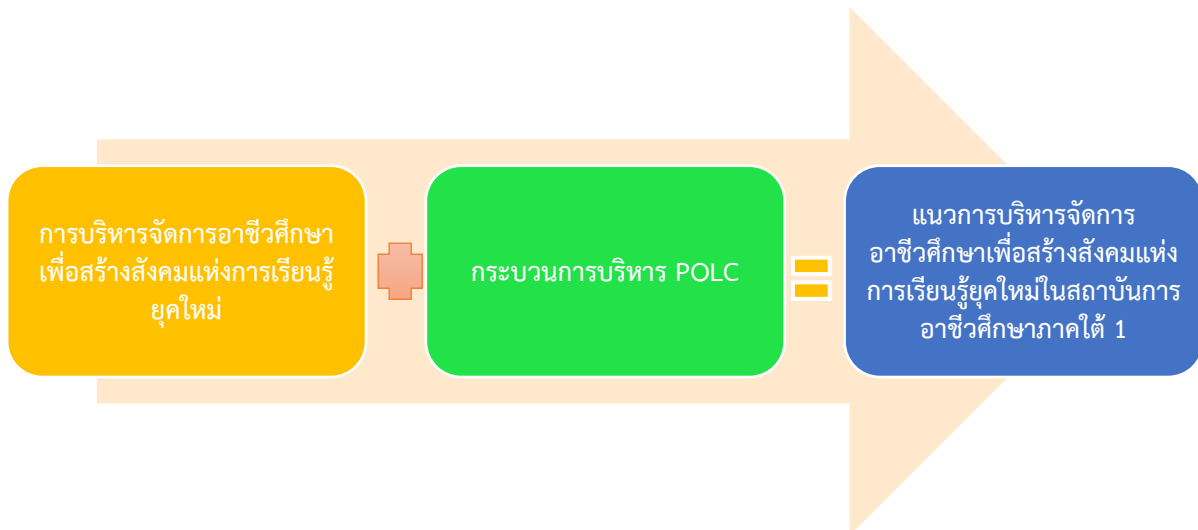

(2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบ 1 กระบวนการบริหารกลยุทธ์มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร 2) การกำหนดพันธกิจและเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ 3) การสร้างกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และ 5) การควบคุมและประเมินผล และองค์ประกอบ 2 คือ มาตรฐานที่ 3 การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มี 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และ 2) นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์ และงานวิจัย

2. แนวการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และกระบวนการบริหาร POLC ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) ซึ่งหลักการบริหารแบบ POLC มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนุฒิพรพินิต และคณะ (2566) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา ได้องค์ประกอบ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ประกอบด้วย (1) หลักสูตรภาษาอังกฤษ (2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (3) การวัดและประเมินผล (4) สื่อ นวัตกรรม/สารสนเทศ (5) การจัดแหล่งเรียนรู้ (6) การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ 2) องค์ประกอบของระบบการบริหารจัดการความรู้ K-POLC ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การให้ความรู้ (Knowledge) การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การชี้นำ (Leading) การควบคุม (Controlling) 3) องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่ โครงการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือแนวการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ได้แก่ องค์ประกอบของการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ในแต่ละด้านทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การคิดเชิงระบบ 2) พลวัตการเรียนรู้ 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม 4) การจัดการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ และ 5) การใช้เทคโนโลยีและการสื่อสาร และกระบวนการบริหาร POLC ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุม (Controlling) สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 พบว่า ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นรายด้านที่อยู่อันดับ 1 คือ การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เหตุนั้น สถาบันการอาชีวศึกษาควรพัฒนาบุคลากรให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การอภิปราย การเล่นเกมบทบาทสมมติ การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ และการโค้ชชิ่ง เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาด้วยการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 เพื่อให้สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา

2.2 ควรมีการทำวิจัยเชิงสถิติเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเพื่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษาเพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่

2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้การรู้ภาษาต่างประเทศ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ขวัญตา เจริญศรี (2562). รูปแบบสังคมแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครนครปฐม. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พระมหาสิริวัฒนา สิริวัชรวรกุล, ณรงค์ พิมสาร และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2563). รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนในสังกัดแห่งการเรียนรู้ จังหวัดนครนายก. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 7(2). 188-202.
- มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2550). รูปแบบแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน. **ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เรชา ชูสุวรรณ. (2550). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของสมรรถนะบุคคลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. **ดุสิตนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนดิษฐ์. (2563). รายงานการประเมินตนเองของวิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนดิษฐ์. สุราษฎร์ธานี: วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนดิษฐ์.
- สาโรจน์ ขอจ่วนเดียว. (2561). กลยุทธ์การบริหารการประกันคุณภาพของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). **ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579**. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต และคณะ. (2566). รูปแบบการบริหารการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแนวใหม่ตามกรอบอ้างอิงความสามารถทางภาษาของสหภาพยุโรป (CEFR) ระดับมัธยมศึกษา เชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 10(3). 351-362.
- Keeves, Peter J. (1988). **Model and Model Building: Educational Research Methodology and Measurement : An International Handbook**. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21^{*} SOCIAL STUDIES LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP STUDENT COMPETENCIES IN THE 21ST CENTURY

¹สลิลทิพย์ เนื่อนุ่ม Salilthip Nueanum ²นิติพัฒน์ แก้วประสิทธิ์ Nitipat Kaewprasit

³วิไลพร สำเภานนท์ Wilaiporn Samphaonont

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง Muban Chombueng Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: The_pattiizz@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการฉบับนี้เป็นเรื่องการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนต้องรู้จักนำนวัตกรรมมาใช้กับเทคโนโลยีส่งเสริมการคิดขั้นสูงใช้ทรัพยากรภูมิปัญญาและแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เน้นการทำโครงการ อภิปราย การเรียนรู้นอกห้องเรียนลงมือปฏิบัติจริงใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ทฤษฎีที่มีอยู่และเพิ่มเติมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีใช้วิธีการที่หลากหลาย สารศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม ต้องเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติจากสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น คำนึงถึงความสามารถของผู้เรียน โดยจัดแบบโยนิโสมนสิการ แบบอริยสัจ 4 แบบไตรสิกขา รวมถึงสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม มีความรับผิดชอบ คิดค้นและลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาคำตอบและสรุปองค์ความรู้ได้ เคารพสิทธิและหน้าที่ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผ่านการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย การแสดงบทบาทสมมติ การเผชิญสถานการณ์ สารเศรษฐศาสตร์ ต้องให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันลงมือปฏิบัติจริง ผ่านการจัดกิจกรรมแบบชิปปา แบบสืบเสาะหาความรู้ แบบแก้ปัญหาให้คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าแสดงออก รู้จักใช้ รู้จักออม เลือกซื้อสินค้า บริการที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สารประวัติศาสตร์ ต้องแสวงหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหา ใช้เทคโนโลยี มีการคิดขั้นสูง และสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Magic If แบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ แบบซินดิเคท และแบบ CRP มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ใฝ่ดี ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง เกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของประวัติศาสตร์ชาติและท้องถิ่น สารภูมิศาสตร์ ต้องให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ต่างๆ มีทักษะการคิดขั้นสูง มีเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้โดยกลุ่มร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, สังคมศึกษา, สมรรถนะ, ศตวรรษที่ 21

^{*}Received: December 13, 2023, Revised: March 24, 2024, Accepted: March 24, 2024.

Abstract

This academic article is about the learning management of social studies to develop learners' competencies in the 21st century. The instructors have to know how to integrate innovation with technology to promote higher-order thinking by using resources, knowledge, and learning centers in the community. They emphasize projects, discussions beyond school learning, learning by doing, using quality technology and resources, and being able to work as a team. Learning management in social studies in the 21st century is to study the existing theory and further through technology with various methods. Religions, moralities, and ethics should be self-studied and practiced in established situations by considering learners' abilities. It might be the Yonisomanasikara method, the Four Noble Truths, or the Threefold Training. Civics, culture, and social life must be self-studied. Learners have to participate in the learning activities. They have to be responsible, like exploring and practicing. They are able to find the answer and summarize the explicit knowledge. They respect each other's rights and duties and work with each other happily through learning, emphasizing affective development, role play, and situational confrontation. Learners have to adapt economics to their daily lives. They have to practice through the CIPPA model, inquiry-based learning, and problem-based learning to let them solve the problems creatively. They are able to accept other people's opinions and dare to express themselves. They know how to spend, save money, and buy products and limited services wisely, getting the most benefit. Learners have to do research to solve the problems using technology. They have higher-order thinking and communicate creatively. Instructors manage learning activities along with the Magic If concept, historical process, syndicate, and CRP process. Learners adore the nation, religion, and HM the King. They have good willingness, learning inquiry, and living sufficiently. They realize and acknowledge the importance of national and local history. Learners study geography by acknowledging and understanding natural and man-made phenomena. They can use geographic tools. They have higher-order thinking and good attitudes towards natural resources and environmental conservation. They adapt their geographic knowledge through cooperative and 4MAT-based learning processes.

Keywords: Learning Management, Social Studies, Competencies, 21st Century

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 โลกมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็ว ไร้พรมแดน ทำให้พลเมืองทุกชาติ ทุกภาษา มีความคิด ค่านิยม ความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นเหตุให้ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การจัดการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข มีการพัฒนากระบวนการคิด และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2564) การปฏิรูประบบการจัดการเรียนรู้จึงเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้บอกความรู้มาเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนเป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล และต้องจัดกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และลงมือปฏิบัติจริง ฝึกการคิด วิเคราะห์ วิจารณ์ สร้างสรรค์ และค้นพบด้วยตนเอง โดยผู้สอนต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ มากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีนิสัยสนใจ ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ นำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (ทศนา แหมมณี, 2560)

ปัญหาการจัดการศึกษาของครูไทยที่ผ่านมา ผู้สอนไม่เข้าใจรูปแบบการเรียนรู้และความแตกต่างระหว่างบุคคล ทำให้การเรียนการสอนไม่ตอบสนองต่อกระบวนการพัฒนาผู้เรียน (สุภัทรา สถาปัตต์, 2562) สอดคล้องกับที่ Maksum, Widiana and Marini (2021) กล่าวว่า ปัญหาในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเนื้อหาสาระตามหนังสือ ขาดเทคนิควิธีการสอนแบบใหม่ๆ ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น หรือฝึกฝนการแก้ปัญหาระหว่างการเรียนการสอน ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอน เนื้อหาวิชาไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาวิชาไม่น่าเบื่อหน่าย นอกจากนี้ วิชาพหุวัฒนธรรม และวิชาดา พินลา (2566) ยังได้กล่าวว่า ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาจำเป็นต้องปฏิรูประบบ เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ดี ตามที่สังคมคาดหวัง พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะชีวิต เน้นเรื่องความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และเป็นพลเมืองดีของประเทศ มีความตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลโลก มีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข

วิชาสังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เป็นวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในพื้นที่และวัฒนธรรมที่เลือกไว้ ศึกษาทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา สังคม และบุคลิกภาพของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจ และการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ (ชรินทร์ มั่งคั่ง, 2561) เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาจึงมีลักษณะเป็นบูรณาการ (Integrate) มีเนื้อหาผสมผสานกันจากหลายสาขาวิชา เช่น สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ มนุษยศาสตร์ จริยศาสตร์ และปรัชญา เป็นต้น แล้วจัดเป็นหลักสูตรสังคมศึกษาในโรงเรียน (พูลศักดิ์ หอมสมบัติ และประยูร แสงใส, 2564) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจว่า มนุษย์ดำรงชีวิตอย่างไร ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลาตามเหตุปัจจัยต่างๆ ทำให้เกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่าง

และมีคุณธรรมสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศชาติ และสังคมโลก ซึ่งให้เห็นว่า สังคมศึกษาเป็นวิชาที่สามารถพัฒนาพลเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกัน ในสังคมมีความ เชื่อมสัมพันธ์กันและให้มนุษย์เข้าใจในความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย ช่วยให้สามารถปรับตนเองกับบริบท สภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้ กำหนดสาระไว้ 5 สาระย่อย ได้แก่ สาระศาสนา ศิลปกรรม และจริยธรรม สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และ การดำเนินชีวิตในสังคม สาระเศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ (สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่จัดเป็นกระบวนการขัด เกลาและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นคนดี คือ สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักศาสนาที่ตนถนัดนับถือ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออกทั้ง ต่อตนเองและผู้อื่น เช่น ควบคุมอารมณ์และความต้องการของตนเอง มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ รู้หน้าที่ เข้าใจยอมรับผู้อื่น ซื่อสัตย์ อนุรักษ์วัฒนธรรมไทย รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ สามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นคนเก่ง คือ พัฒนาตนเองให้มีสมรรถภาพในการดำเนินชีวิต เช่น มีภาวะ ความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีความมุ่งมั่น กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม รู้จักใช้เหตุผล คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ก้าวทันโลก ทันเหตุการณ์ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อดำรงชีวิต รู้จัก บูรณาการความรู้และประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และมีความสุข คนที่มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ การอยู่ ร่วมกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ ธรรมชาติ และเทคโนโลยี เช่น ภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง เชื่อมมั่น ในตนเอง พึ่งพอใจในชีวิต มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ มีความสงบทางใจ มีกิจกรรม ที่เสริมสร้างความสุข รู้จักผ่อนคลาย และมีความสุขสงบทางจิตใจ (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2566)

สรุปว่า การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนจำเป็นต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของ กระบวนการเรียนรู้ ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถและอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุข ครูสังคมศึกษาต้องฝึกให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาในโลกที่เป็นจริง สามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงบทเรียน ผู้เรียน และชุมชนเข้าสู่คลังแห่ง ความรู้ทั่วโลก ผู้สอนเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยน สารสนเทศเป็นความรู้และนำความรู้เป็นเครื่องมือสู่การปฏิบัติและให้เป็นประโยชน์ เป็นการเรียนรู้เพื่อสร้าง ความรู้และต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการสืบค้น และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต เหตุนั้น การสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นให้ผู้สอนวิชาสังคมศึกษารู้จักนำนวัตกรรมที่สามารถบูรณา การ การใช้เทคโนโลยีและส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง สนับสนุนให้รวมทรัพยากรของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้าน แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน ตลอดจนการพัฒนาอาชีพไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน จากการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการทำโครงการ/โครงการ กระตุ้นความคิดด้วยการอภิปราย การเสวนา การอธิบาย เรื่องราว การเรียนรู้นอกห้องเรียน เน้นให้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีและ ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักทำงานทั้งที่เป็นบุคคลและเป็นทีม สนับสนุนการติดต่อกับชุมชน การเรียนรู้ โดยตรงและออนไลน์ การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการเรียนรู้ทฤษฎีที่มีอยู่เดิม และ เพิ่มเติมการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี (Technology-based Learning) ครอบคลุมวิธีการเรียนรู้หลากหลาย รูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้บนคอมพิวเตอร์ (Computer-based Learning) ห้องเรียนเสมือนจริง (Virtual Classrooms) ความร่วมมือดิจิทัล (Digital Collaboration) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น

Internet Intranet Extranet การถ่ายทอดผ่านดาวเทียม (Satellite broadcast) แถบบันทึกเสียงและวิดีโอ (Audio/Video Tape) โทรทัศน์ที่สามารถโต้ตอบกันได้ (Interactive TV) ซีดีรอม ผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนสังคมศึกษา ผ่านภาพยนตร์ Animation วิดีโอคลิป โปรแกรมกราฟิก หนังสือเรียน สารคดี เพลง โปรแกรมประยุกต์ เช่น Microsoft Word Excel, Power Point โปรแกรมเฉพาะ เช่น Crocodile Chemdraw หรือโปรแกรมกราฟิก เช่น Autodesk MAYA โปรแกรมตัดต่อภาพยนตร์ Movie Maker หรือ Ulead รวมถึงสื่อเนื้อหาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Content) ต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ผ่านอินเทอร์เน็ต เช่น เว็บไซต์ของรายการโทรทัศน์ สมาคมวิชาชีพครู องค์กรต่างๆ นอกจากนี้ ผู้สอนสังคมศึกษาสามารถสร้างเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Online Social Network) เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น Facebook Instagram, Twitter, Application Software อื่นๆ การใช้เครื่องมือค้นหาบนเว็บ (Search Engine) การโต้ตอบผ่านกระดานสนทนา (Web Board) การเขียนบล็อก (Blog) การโต้ตอบโดยใช้วิดีโอ เช่น Youtube.com (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2566)

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กับการจัดการเรียนรู้ ตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ และแนวทางการจัดกิจกรรมเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดตามสาระ 5 กลุ่ม ดังนี้

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม โดยมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม และได้กำหนดมาตรฐาน ไว้ดังนี้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธเจ้า หรือศาสนา ที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้ ได้กำหนดตัวชี้วัด ซึ่งระบบสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ และปฏิบัติได้ คุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ที่สะท้อนถึงองค์ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เป็นหลักธรรมคำสั่งสอน หรือศาสนาที่ตนนับถือ โดยการนำหลักธรรม คำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งผู้ปฏิบัติต้องกระทำความดีมี ค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม เป็นหลักในการดำเนิน ชีวิตของมนุษย์ อันเป็นหน้าที่ที่สมาชิกในสังคมพึงประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคมเพื่อก่อให้เกิด ความผาสุกขึ้นในสังคม การจัดการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม เป็นการปลูกฝังแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ศาสนา คำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในสังคมเพื่อหล่อหลอมให้

ผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวมได้อย่างสมดุล (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2566)

ตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ เป็นการใช้สติปัญญาจัดจำแนกแยกแยะสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง ตามสภาวะ (ตามธรรมชาติ) และตามความสัมพันธ์สืบทอดแห่งเหตุปัจจัย (เหตุคั่น เหตุแวดล้อม) เป็นการศึกษาอย่างถ่องแท้ คิดอย่างมีระบบต่อเนื่องตามลำดับขั้นตอนไม่สับสน ในการคิดแต่ละครั้งต้องกำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจน ตัวอย่างวิธีการคิด เช่น การคิดแบบสืบสาวปัจจัย การคิดแบบแยกแยะ ส่วนประกอบ การคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา การคิดแบบอริยสัจ การคิดตามหลักการและความมุ่งหมาย (ผดล โตไทยะ และลักขณา ศรีวัฒน์, 2565)

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอริยสัจ 4 เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนต้องพยายามคิดค้นแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยตนเอง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) การกำหนดปัญหา 2) การตั้งสมมติฐาน 3) การทดลองและการเก็บข้อมูล 4) การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (วรรณิภา เกลิมหมู่ และคณะ, 2565)

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบไตรสิกขา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นพัฒนามนุษย์ทั้งกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีสันติ มีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติ ผูกอบรมด้วยหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) ศีล (ศีลสิกขา) 2) สมาธิ (จิตตสิกขา) 3) ปัญญา (ปัญญาสิกขา) (พระวิระพันธ์ ติคุญปัญโญ (เสียงเย็น) และคณะ, 2561)

แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

ผู้สอนสังคมศึกษาจะต้องส่งเสริม สนับสนุนด้านงบประมาณดำเนินการ ให้อำนาจและกำลังใจ ชื่นชม ยินดี ประกาศเกียรติคุณ ยกย่องผู้เรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ดังนี้

1. กิจกรรมการเข้าร่วมวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา เป็นต้น ผู้เรียนเข้าร่วมทำบุญตักบาตร ฟังธรรมเทศนา การปฏิบัติตนตามศีล 5 การตอบปัญหาธรรม การสวดมนต์สรภัญญะ การนั่งสมาธิก่อนเรียน และการแผ่เมตตา

2. กิจกรรมการใช้กรณีศึกษาทางจริยธรรม การเล่านิทานคุณธรรม การแสดงละครส่งเสริมคุณธรรม การชมภาพยนตร์เรื่องประวัติพระพุทธเจ้า เรื่องพระพุทธเจ้า มหาศาสดาโลก และเรื่องธุดงค์วัด

3. กิจกรรมการบันทึกความดี ให้ผู้เรียนเขียนบันทึกความดีในการดำเนินชีวิตประจำวันในแต่ละวัน โดยให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำความดีของผู้เรียนแล้วให้รางวัลแก่ผู้ที่มีความประพฤติดีงามเพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น เป็นการช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายชีวิต ตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมและจริยธรรม

4. กิจกรรมการจัดค่าย/โครงการ/โครงการส่งเสริมคุณธรรม ให้ผู้เรียนฝึกอบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม บำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือสังคม อาจจะเป็นกิจกรรมในและนอกสถานศึกษา โดยมีฝ่ายบริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชน หรือหน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการกล่อมเกลาจิตใจ และการพัฒนาความประพฤติ เช่น การเข้าค่ายธรรมะ การไต่สวน การจัดค่ายอาสา โครงการต่อต้านสารเสพติด การอบรมคุณธรรม จริยธรรมในคาบลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ชุมนุม คาบโฮมรูม คาบแนะแนว

5. กิจกรรมการเสริมสร้างความกตัญญู ให้ผู้เรียนระลึกถึงและตอบแทนบุคคลที่มีพระคุณ เช่น การให้เขียนเรียงความ การเขียนคำขวัญ การเขียนบทกลอน การเขียนบัตรอวยพร การทำหนังสือนิทาน การจัดทำ

ป้ายนิเทศ การมอบเกียรติบัตร การยกย่องเชิดชูเกียรติคนดี วันไหว้ครู วันพ่อ วันแม่ วันครอบครัว เป็นต้น

6. กิจกรรมการฝึกมารยาทไทย ให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น มารยาทในการรับประทานอาหาร การแสดงความเคารพต่อบุคคล การกราบ การไหว้ การมีสัมมาคารวะ การยืน การเดิน การนั่ง การแสดงความเคารพ การรับของและการส่งของต่อผู้อาวุโส เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม และเกิดความรัก ความหวงแหนในการอนุรักษ์ และรักษาวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ตลอดไป

7. กิจกรรมร้องเพลงคุณธรรม ให้ผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้หลักธรรมด้วยการร้องเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณธรรม หรือการปฏิบัติตนเป็นคนดี การระลึกถึงพระคุณ จนเกิดความเลื่อมใสศรัทธา และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เพลงดอกไม้คุณธรรม เพลงดั่งดอกไม้บาน เพลงความรักของแม่ เพลงพระคุณที่สาม เพลงเด็กดี และเพลงกราวกีฬา

8. กิจกรรมการเผยแพร่พุทธศาสนสุภาษิต ให้ผู้เรียนนำข้อคิดเตือนสติของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้ตรัสไว้ไปเผยแพร่ เช่น การทำสมุดภาพ การทำป้ายติดตามสถานที่ต่างๆ การทำสื่อการ์ตูนมัลติมีเดีย และการจัดนิทรรศการ

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สาระศาสนา ศีลธรรม จริยธรรมให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนสังคมศึกษาจะต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติ ลงมือกระทำจริงจากสถานการณ์ที่ผู้สอนเป็นผู้กำหนดขึ้น ให้คำนึงถึงความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน อาจจะจัดการเรียนรู้แบบโยนิโสมนสิการ แบบอริยสัจ 4 แบบไตรสิกขา แบบเบญจขันธ์ แบบเน้นทักษะปฏิบัติ แบบการคิดแก้ปัญหาอนาคต การพัฒนาด้านเจตพิสัยและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จะต้องให้ครอบคลุมเรื่องการพัฒนาคุณนิยม เจตคติ ความสนใจ ความซาบซึ้งต่อสิ่งต่างๆ ที่มุ่งเน้นการฝึกฝนอุปนิสัย และความประพฤติตนเป็นพลเมืองดี ในสังคม สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในเนื้อหาสาระได้ตลอดเวลา ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ต้องมีความดี และเทคนิคการถ่ายทอดด้วยคำพูดและการกระทำในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน สอนให้ผู้เรียนได้รับความรู้และสนุก มีชีวิตชีวา วางตัวดี เป็นที่เคารพ และเป็นที่น่าเชื่อถือของลูกศิษย์ ส่วนการวัดและประเมินผล สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ต้องใช้หลายวิธี ตัวอย่างเช่น 1) การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน 2) การสัมภาษณ์ 3) การให้ผู้เรียนตรวจสอบตนเองว่ามีคุณธรรมอะไรเพิ่มขึ้นบ้าง อาจจะให้ผู้เรียนทำแฟ้มสะสมการทำความดี 4) การให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบทั้งแบบปรนัยและอัตนัย

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ การปลูกฝังค่านิยมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลกและได้กำหนดมาตรฐาน ไว้ดังนี้

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณี และวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่นศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม เป็นการดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยยึดหลักประชาธิปไตย ในการอยู่ ร่วมกัน ปฏิบัติกันด้วยความเคารพ ร่วมกันทำประโยชน์เพื่อความสุขของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญาและความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งมวลจนเป็นนิสัย

ตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาจิตพิสัย (Instruction Model Based on Bloom's Affective Domain) Bloom (1956) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านทักษะ (Psychomotor Domain) ด้านเจตคติหรือความรู้สึก (Affective Domain) ด้านเจตคติ Bloom ได้จัดชั้นการเรียนรู้ไว้ 5 ชั้น คือ 1) ชั้นการรับรู้ค่านิยม 2) ชั้นการตอบสนองต่อค่านิยม 3) ชั้นการเห็นคุณค่าของค่านิยม 4) ชั้นการจัดระบบค่านิยม และ 5) ชั้นการสร้างลักษณะนิสัย

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบชักร้าน (Jurisprudential Model) เป็นการตัดสินใจอย่างชาญฉลาดในประเด็นปัญหาขัดแย้งต่างๆ ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องค่านิยมที่แตกต่างกัน อาจจะเป็นปัญหาทางสังคม หรือปัญหาส่วนตัวที่ยากแก่การตัดสินใจ การตัดสินใจอย่างชาญฉลาด คือ การเลือกทางที่เป็นประโยชน์มากที่สุด และกระทบต่อสิ่งอื่นๆ น้อยที่สุด ประกอบด้วย 1) ชั้นการนำเสนอกรณีปัญหา 2) ชั้นการระบุประเด็นปัญหา 3) ชั้นการแสดงจุดยืน 4) ชั้นการสำรวจจุดยืนที่เลือก 5) ชั้นการขัดเกลาและดัดแปลงจุดยืน และ 6) ชั้นการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับข้อเท็จจริง ความหมาย และผลลัพธ์ (Rashidi, Golverdi and Soltani, 2021)

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ (Role Playing Model) ทิศนา ขัมมณี (2554) กล่าวว่า บุคคลสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ได้จากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และความรู้สึกนึกคิดของบุคคล เป็นผลมาจากการปะทะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบข้าง และได้สั่งสมไว้ในลึกๆ การสวมบทบาทสมมติ เป็นวิธีการที่ช่วยให้บุคคลได้แสดงความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ที่อยู่ภายในออกมา ทำให้สิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่เปิดเผยออกมา และนำมาศึกษาทำความเข้าใจกันได้ ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง เกิดความเข้าใจตนเอง การที่บุคคลสวมบทบาทของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของผู้อื่นได้เช่นกัน ประกอบด้วย 1) ชั้นการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาและบทบาทสมมติ 2) ชั้นการเลือกผู้แสดง 3) ชั้นการจัดฉาก 4) ชั้นการเตรียมผู้สังเกตการณ์ 5) ชั้นการแสดง 6) ชั้นการอภิปรายและประเมินผล 7) ชั้นการแสดงเพิ่มเติม 8) ชั้นการอภิปรายและประเมินผลอีกครั้ง และ 9) ชั้นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุปการเรียนรู้

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบเผชิญสถานการณ์ (Conflict Situation Skills) ฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ได้มีโอกาสสัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียนรู้ หรือมีกัลยาณมิตร ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ และนำประสบการณ์มาเป็นแนวทางในการเลือกและตัดสินใจ ประกอบด้วย 1) ชั้นการรวบรวมข่าวสาร ข้อมูล ข้อเท็จจริง 2) ชั้นการประเมินค่าและประโยชน์ 3) ชั้นการเลือกและตัดสินใจ และ 4) ชั้นการปฏิบัติ ผู้สอนสังคมศึกษา สามารถนำทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามขั้นตอน

ดังนี้ 1) ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน 2) ขั้นสอน 3) ขั้นการสรุป และ 4) ขั้นการวัดและการประเมินผล (วรุตม์ โคตรคำหาญ และรุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงศ์, 2564)

5. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบใช้กระบวนการ (Learning Process) ผูกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง จนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้เรียนสามารถนำกระบวนการไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ในชีวิตประจำวันจนเป็นนิสัย ประกอบด้วยกระบวนการสร้างความตระหนัก กระบวนการสร้างค่านิยม กระบวนการสร้างเจตคติ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิบัติ และกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลาม, 2566)

กระบวนการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ควรเน้นกระบวนการ การกลุ่ม และฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง การรับฟังผู้อื่น การเคารพผู้อื่น การเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง การคิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงปัญหา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยทำผ่านโครงการ/กิจกรรมที่สถานศึกษาและผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ให้เป็นเมืองที่มีจิตสำนึกในการรับผิดชอบต่อส่วนรวมกันในฐานะพลเมืองของสมาชิกในสังคม

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญใช้วิธีการที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน ผู้สอนส่งนักศึกษาต้องให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการสร้างสิ่งที่มีความหมายกับตนเอง โดยเปิดโอกาสให้ลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

1. กิจกรรมการเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ให้ผู้เรียนแสดงความจงรักภักดีเพื่อรำลึกถึงพระปรีชาสามารถของพระมหากษัตริย์ไทยทุกพระองค์ เช่น แสดงความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ ร่วมกิจกรรมพิธีถวายพระพรในโอกาสต่างๆปลุกต้นไม้เฉลิมพระเกียรติ ทำความดีถวายในหลวง ร่วมกันศึกษาและอนุรักษ์เนื้อเพลงชาติ เพลงสรรเสริญพระบารมี เพลงสดุดีมหาราชา และเพลงแผ่นดินของเรา

2. กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักระเบียบ ข้อบังคับ กฎเกณฑ์และกติกาของสังคม การเข้าแถว การแต่งกายสุภาพ การทิ้งขยะลงในถัง และการแสดงกริยามารยาทที่เหมาะสมต่อบุคคล

3. กิจกรรมการรณรงค์ส่วนร่วมทางการเมือง ให้ผู้เรียนร่วมกันรณรงค์การต่อต้านการฉ้อราษฎร์บังหลวง รณรงค์การเลือกตั้ง เป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะแก่ประชาชน ประชาชนต้องตระหนักว่าตนเป็นเจ้าของประเทศ และต้องเข้าไปรับผิดชอบในกิจกรรมของบ้านเมืองในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้ ต้องไม่ละเลย หรือเพิกเฉย และควรส่งเสริมคนได้เข้ามาบริหารบ้านเมือง

4. กิจกรรมการแข่งขันทักษะวิชาการด้านประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนแสดงทักษะความสามารถได้ค้นพบความถนัดและศักยภาพของตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสามารถกับผู้อื่น เช่น วันรัฐธรรมนูญ วันประชาธิปไตยสากล จัดแข่งขันตอบคำถามกฎหมายนำรู้ในชีวิตประจำวัน วันพ่อแห่งชาติ วันแม่แห่งชาติ จัดแข่งขันการเขียนเรียงความ การแต่งบทกลอน การโต้วาทีในญัตติที่เกี่ยวกับประเด็นในสังคม

5. กิจกรรมการเน้นการอยู่ร่วมกันในสังคม ให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม การนำเสนอผลงาน การแสดงความเคารพบุคคลในระดับต่างๆ อย่างถูกวิธี การไหว้ทักทาย การเคารพสิทธิตนเองและผู้อื่น การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง การแสดงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนส่งเสริมให้เป็นคนดีของสังคม

6. กิจกรรมการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในสังคมประชาธิปไตย ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายถึงการเคารพสิทธิต่างๆ รวมทั้งหาแนวทางป้องกันในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย เช่น สิทธิความเป็นพลเมือง สิทธิทางการเมือง สิทธิทางสังคม และสิทธิทางวัฒนธรรม

7. กิจกรรมทัศนศึกษาเส้นทางประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยของไทย ให้ผู้เรียนศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานที่สำคัญต่างๆ เช่น อนุสาวรีย์ปราบกบฏที่หลักสี่ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่ถนนราชดำเนิน อนุสาวรีย์วีรชน และการนำผู้เรียนไปชมนิทรรศการในสถานที่จัดแสดง (วิภาวรรณ พินลา และวิภาดา พินลา, 2566)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนสังคมศึกษา ต้องเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง รู้จักคิดค้น สร้าง และลงมือปฏิบัติจริง เพื่อได้ค้นหาคำตอบด้วยตนเอง สามารถสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง เคารพสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยเน้นการพัฒนาจิตพิสัย การซักค่าน การแสดงบทบาทสมมติ การเผชิญสถานการณ์ การใช้กระบวนการ ส่วนการวัดประเมินผลการจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้แสดงพฤติกรรม อาจจะใช้เครื่องมือที่เป็นแบบทดสอบ แบบบันทึกการแสดงความคิดเห็น แบบสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน การสัมภาษณ์ และการเขียนรายงาน

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ โดยมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ และการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน และได้กำหนดมาตรฐาน ไว้ดังนี้

มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและบริการ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่างๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็นของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก

เศรษฐศาสตร์ (Economic) เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเลือกหนทางในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อการผลิตและบริการให้ได้ประโยชน์สูงสุด สามารถตอบสนองความต้องการอันไม่จำกัดของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม (สุจินดา เจียมศรีพงษ์, 2565)

ตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ ผู้สอนสังคมศึกษาต้องใช้กระบวนการ เทคนิค วิธีการสอนที่มีขั้นตอน เน้นสู่การปฏิบัติจริง จำเป็นต้องใช้กระบวนการคิดที่หลากหลาย ได้แก่

1. กระบวนการจัดกิจกรรมแบบซิปปา (CIPPA Model) ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้ 1) ขั้นทบทวนความรู้เดิม 2) ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ 3) ขั้นศึกษาทำความเข้าใจข้อมูลหรือความรู้ใหม่ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 4) ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกลุ่ม 5) ขั้นสรุปและการจัดระเบียบความรู้ 6) ขั้นปฏิบัติหรือการแสดงผลงาน และ 7) ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ (ชนกร เนตรวงศ์, 2564)

2 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) ผู้เรียนเรียนรู้โดยสืบค้นเสาะหา สำรวจ ตรวจสอบ และค้นคว้าด้วยวิธีการต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเห็น พยายามหาคำตอบ ซึ่งเป็นการพัฒนากระบวนการคิดระดับสูงให้แก่ผู้เรียน ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการสังเกต ถาม-ตอบ ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้ 1) ขั้นสร้างความสนใจ 2) ขั้นสำรวจและค้นหา 3) ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป 4) ขั้นขยายความรู้ และ 5) ขั้นประเมิน (Bacak, 2021)

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา (Problem Solving) ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความพยายามในการแก้ปัญหา ใช้ทักษะต่างๆ ใช้ความคิดรวบยอด ใช้ข้อสรุป ใช้กฎเกณฑ์ ใช้ความรู้ และใช้ความชำนาญในเรื่องนั้น ผู้สอนอาจใช้คำถาม ให้คำแนะนำได้ ประกอบด้วยขั้นตอนการจัดกิจกรรม 1) ขั้นสังเกต 2) ขั้นวิเคราะห์ 3) ขั้นสร้างทางเลือก 4) ขั้นดำเนินการแก้ไขปัญหา และ 5) ขั้นสรุปผล (Konya, 2022)

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบอุปนัย (Inductive) ผู้สอนต้องนำเสนอตัวอย่างหลายๆ ตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นรูปแบบและได้เรียนรู้โดยอาศัยการสังเกต การเปรียบเทียบดูสิ่งที่มีลักษณะร่วมกัน และสามารถสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นเตรียม 2) ขั้นสอน หรือขั้นแสดง 3) ขั้นเปรียบเทียบและรวบรวม 4) ขั้นสรุป และ 5) ขั้นนำไปใช้ (Moguel and Landa, 2021)

5 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบนิรนัย (Deductive Method) ให้ผู้เรียนเรียนรู้ทั่วไป กฎเกณฑ์หรือหลักการก่อนแล้วจึงศึกษาค้นคว้า ข้อมูล รายละเอียดเกี่ยวกับกฎเกณฑ์ หรือหลักการนั้นไปใช้ในการแก้ปัญหาใหม่ๆ และเกิดข้อสรุปใหม่ขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นอธิบายปัญหา 2) ขั้นอ้างหลักการ 3) ขั้นอธิบาย และ 4) ขั้นตรวจสอบ (Nuhoglu, 2020)

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ผู้สอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนแก้ไขปัญหา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ ดังนี้

1. กิจกรรมการอ่านข่าวเศรษฐกิจหรือเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความรู้ด้วยตนเองจากหนังสือพิมพ์ เอกสาร อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับข่าวเศรษฐกิจ เช่น การให้ผู้เรียนวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น หรือวิเคราะห์ผลกระทบจากสถานการณ์การตักงาน

2. กิจกรรมการทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย ให้ผู้เรียนรู้จักคุณค่าของเงิน ควรบริหารจัดการการเงินของตนเองอย่างไร ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นมีอะไรบ้าง ควรเก็บออมเท่าไร ซึ่งเป็นการฝึกความมีวินัยในการใช้เงินของตนเอง

3. กิจกรรมการทำสวนเกษตรพอเพียงในโรงเรียน ให้ผู้เรียนฝึกทำสวนครัวแบบเศรษฐกิจพอเพียง ลงมือปฏิบัติจริง ดูแลรักษาอย่างถูกหลักวิธีด้วยตนเอง สามารถนำไปบริโภค ส่วนที่เหลือก็นำไปจำหน่ายในตลาดได้

4. กิจกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยให้ผู้เรียนจำแนกสินค้าและบริการที่ตนเองต้องการแล้วนำมาเรียงลำดับตามความสำคัญหรือความจำเป็น คำนึงถึงงบประมาณที่มีอยู่

และประโยชน์ที่จะได้รับจากสินค้าและบริการนั้น ฝึกเปรียบเทียบราคาและคุณภาพของสินค้า ก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการทุกครั้ง ต้องคิดให้ละเอียดรอบคอบ

5. กิจกรรมการใช้สินค้าทดแทน วิเคราะห์ดูว่า ในชีวิตประจำวันมีสินค้าอะไรบ้างที่สามารถใช้ทดแทนกันได้ เช่น เนื้อหมูกับเนื้อไก่ กาแฟและเครื่องดื่มอื่นๆ บางแห่งแก้วละ 25 บาท บางแห่งแก้วละ 75 บาท

6. กิจกรรมการสำรวจสินค้าเกษตรในท้องถิ่น สังเกตแหล่งผลิตพืชผักและผลไม้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น สอบถามราคาสินค้าที่ขายดีที่สุด ขายราคาเท่าไร ถ้าอุปสงค์มากหรืออุปสงค์น้อย จะทำอย่างไร หรือถ้าอุปทานมากหรืออุปทานน้อย พ่อค้าแม่ค้าจะอย่างไร

7. กิจกรรมการเก็บรักษาและการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรในชุมชน ฝึกให้รู้จักการยืดเวลาผลผลิตทางการเกษตรไว้ได้นาน เพื่อป้องกันการล้นตลาดของผลิตผลสด หรือช่วยยกระดับราคาสินค้าไม่ให้ตกต่ำ เช่น การทำสับปะรดกวด การทำมะม่วงแช่อิ่ม การต้มหน่อไม้สด เพื่อให้เก็บได้นาน

สรุปได้ว่า ผู้สอนสังคมศึกษาจำเป็นต้องฝึกให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน โดยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมแบบซิปปา (CIPPA Model) แบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Process) แบบแก้ปัญหา (Problem Solving) แบบอุปนัย (Inductive) หรือแบบนิรนัย (Deductive Methods) ให้ผู้เรียนคิดแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ยอมรับความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้อื่น กล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักใช้ รู้จักออม สามารถเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สารที่ 4 ประวัติศาสตร์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สารที่ 4 ประวัติศาสตร์ โดยมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก และได้กำหนดมาตรฐาน ไว้ดังนี้

มาตรฐาน ส 4.1 เข้าใจความหมาย ความสำคัญของเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ อย่างเป็นระบบ

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญและสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความรัก ความภูมิใจ และธำรงความเป็นไทย

การเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนทราบถึงเวลา และยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย แหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) สอดคล้องกับที่ ศจิจิธรณ์ แก้วเทพ

(2562) กล่าวว่า การเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของมนุษย์ เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างประเทศ ตระหนักในคุณค่าของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันกับท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทย เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

กระบวนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ส่งเสริมให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองด้วยการสืบเสาะ สืบค้น เสาะหา สำรวจ ตรวจสอบอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้จนสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาในอนาคต ตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Magic If (ศุภณัฐ พานา, 2560)

ขั้นที่ 1 การเตรียมการสอน เป็นการเลือกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์

ขั้นที่ 2 ขั้นนำ เป็นการตรวจสอบความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับวิธีการหรือเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

ขั้นที่ 3 ขั้นสอน ผู้เรียนวิเคราะห์บริบท ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึกของบุคคลในเหตุการณ์

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุป ผู้เรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น/ความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ (Yang and Zhu, 2021)

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาหรือสมมติฐาน (Setting up problem or hypothesis)

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้โดยการรวบรวมหลักฐาน (Data collection)

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของข้อมูล (Data analysis and evaluation)

ขั้นที่ 4 การตีความและสังเคราะห์ (Data interpretation and synthesis)

ขั้นที่ 5 การนำเสนอข้อมูล (Presentation)

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบซินดิเคท (สุภลักษณ์ กันธิยะ, วีระศักดิ์ ชมภูคำ และพวงพะยอม ชิตทอง, 2563)

ขั้นที่ 1 การนำเข้าสู่บทเรียน ผู้สอนและผู้เรียนสนทนาร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องที่กำลังจะศึกษา

ขั้นที่ 2 การเตรียม ชี้แจงวัตถุประสงค์ แบ่งกลุ่มผู้เรียนคละกัน

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาเรื่องที่กำหนด วิเคราะห์หาคำตอบจากโจทย์ที่กำหนดให้

ขั้นที่ 4 การอภิปราย แต่ละกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างความเข้าใจเรื่องที่ศึกษา

ขั้นที่ 5 การเสนองาน แต่ละกลุ่มสรุป ส่งตัวแทนออกมานำเสนอ

ขั้นที่ 6 การสรุป ร่วมกันสรุปข้อมูลจากการอภิปราย ผู้สอนให้คำแนะนำเพิ่มเติม

ขั้นที่ 7 การวัดผลประเมินผล จากการนำเสนองานของแต่ละกลุ่ม สังเกตพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ CRP (ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2550; วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2563)

C : การจัดการเรียนรู้แบบการตกผลึก (Crystal-Based Instructional Model) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์ผลงาน เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจ รวบรวม สรุป วิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ถ่ายทอดออกมาเป็นงานของตนเอง ผู้สอนเป็นผู้วิเคราะห์ผลงาน สอดแทรกทักษะการคิด ค่านิยม และจริยธรรม ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การวางแผนและเรียนรู้ วางแผน-เลือก-ค้นคว้า-เขียน

ขั้นที่ 2 การนำเสนอและการอภิปราย ร่วมมือ ร่วมแรง รวมพลัง นำเสนอ-อภิปราย

ขั้นที่ 3 การประมวลและปรับแก้ ประมวล-ปรับแก้

ขั้นที่ 4 การตกผลึก นำเสนอ-ประเมิน-สรุป

R : การจัดการเรียนรู้แบบวิธีการวิจัย (Research-Based Instructional Model) เป็นวิธีการเรียนที่นำผลการวิจัย หรือกระบวนการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เน้นกระบวนการค้นคว้า โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สร้างองค์ความรู้ ฝึกทักษะ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การตีความ/กำหนดปัญหา หรือประเด็นที่จะศึกษา สืบค้นประเด็น-จัดลำดับความสำคัญ-เลือกประเด็น-กำหนดคำถาม-กำหนดตัวแปร)

ขั้นที่ 2 การวางแผนงาน กำหนดสมมติฐาน-ออกแบบ

ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน เก็บรวบรวมข้อมูล-วิเคราะห์ข้อมูล-สรุปผล

ขั้นที่ 5 การนำผลที่ได้ไปใช้แก้ปัญหา ทดลองใช้-พัฒนา

P : การจัดการเรียนรู้แบบเชิงผลิตภาพ (Productivity-Based Instructional Model) เป็นวิธีการเรียนที่มุ่งสร้างให้ผู้เรียนมีผลผลิตของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเชิงความคิดงานวิชาการ สิ่งประดิษฐ์ โครงการ ประกอบด้วย

ขั้นที่ 1 การเตรียมบริบทตามความจริง

ขั้นที่ 2 การตั้งเป้าหมาย กำหนด-เลือก-นำเสนอ

ขั้นที่ 3 การวางแผนและดำเนินการ ทำงานกลุ่ม-เรียนรู้

ขั้นที่ 4 การติดตามและประเมินผลงาน ตรวจสอบ-ติดตาม-ปรับปรุง-ผลิต-ประเมิน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

1. กิจกรรมการเข้าค่ายพักแรม ได้ทำกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างความเพลิดเพลินและความรู้เพื่อมุ่งสร้างความรู้และทักษะที่จำเป็นเป็นหลัก

2. กิจกรรมประสบการณ์การสอนประวัติศาสตร์จากสถานศึกษาที่จริง ผู้เรียนวางแผนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับกรุงสุโขทัยในแง่มุมต่างๆ เช่น ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของอาณาจักรสุโขทัย การเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม เป็นต้น

3. กิจกรรม Time line ผู้สอนอาจจะกำหนดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น วัดที่สำคัญในชุมชน ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์ในชุมชน มีข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญในชุมชนอะไรบ้าง

4. กิจกรรมชวนผู้เรียนสู่ชุมชนสืบค้นประวัติศาสตร์ ร่วมกันสังเกต สำรวจพื้นที่ในชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับการก่อร่างสร้างชุมชนตั้งแต่อดีต อาจจะสืบค้นจากเอกสาร รายงานของทางราชการ

5. กิจกรรมดูหนังดูละคร แล้วย้อนกลับห้องเรียน เช่น ให้ผู้เรียนดูเรื่องชาวบ้านบางระจันแล้วร่วมกันอภิปราย สรุปประเด็นสำคัญในการเรียนรู้ เกิดเจตคติที่ดีต่อชาวบ้านบางระจัน รักหมู่บ้าน รักความสามัคคี รักประเทศชาติ ห่วงแผ่นดินเกิด มีความภาคภูมิใจ

6. กิจกรรมเรียนเพลินๆ กับเส้นทางเดินประวัติศาสตร์ การไปทัศนศึกษาสถานศึกษาที่จริง เดินศึกษาและเที่ยวชมสถานที่ สอดแทรกมารยาทของการไปทัศนศึกษา อะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ เช่น เมื่อเข้า

สู่รั้ววัด อุโบสถ วิหาร หรือมัสยิด เราควรถอดหมวก ถอดรองเท้า ไม่ส่งเสียงดัง ไม่ทิ้งขยะ ไม่ขีดเขียน หรือทำลายโบราณสถาน เป็นต้น

7. กิจกรรมเรียนรู้เรื่องท้องถิ่น ผ่านยูวีวิจัยประวัติศาสตร์ ผู้เรียนสังเกตสภาพแวดล้อม ลักษณะเด่น วิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่น เป็นใคร มาจากไหน อยู่กันอย่างไร (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สาระประวัติศาสตร์ ผู้สอนสังคมศึกษาต้องฝึกให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้เพื่อการแก้ปัญหา มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ มีทักษะการคิดขั้นสูง และทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ Magic If แบบวิธีการทางประวัติศาสตร์ แบบซินดิเคท และแบบ CRP เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นผู้ใฝ่ดี ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง เกิดความตระหนัก และเห็นความสำคัญ ของประวัติศาสตร์ชาติและท้องถิ่น ส่วนการวัดและประเมินผล ทำได้หลากหลายวิธี/รูปแบบ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การอภิปราย การใช้แบบสอบถาม การใช้มาตราส่วนประเมินค่า การให้ปฏิบัติ และการนำไปใช้ การทดสอบ การวัดผลงานของผู้เรียน การวัดทางสังคมมิติ การรายงานปากเปล่า การเขียนรายงาน เป็นต้น

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ โดยมีแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะกายภาพของโลก แหล่งทรัพยากรและภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก การใช้แผนที่ และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์กันของสิ่งต่างๆ ในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และได้กำหนดมาตรฐาน ไว้ดังนี้

มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์ และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์ วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ภูมิศาสตร์ (Geography) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อม การเกิดทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น มีผลให้เกิดสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งต้องศึกษาอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยหลักเกณฑ์สถิติ วิชาภูมิศาสตร์ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจลักษณะทางกายภาพของโลก ปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วิถีการดำเนินชีวิต เพื่อให้รู้เท่าทัน และสามารถปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมได้

ตัวอย่างกระบวนการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์

1. กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของปุลณวัช ทัทวัช และอรพิน ศิริสัมพันธ์ (2562) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลของสรรพสิ่งที่เกิดขึ้น เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1) ชั้นศึกษาปรากฏการณ์ โดยบูรณาการตามหลักนิยาม 5 2) ชั้นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยบูรณาการตามหลักนิยาม 5 3) ชั้นวิเคราะห์ปรากฏการณ์ โดยบูรณาการตามหลักนิยาม 5 และ 4) ชั้นเสนอแนวทางการปฏิบัติและสรุป โดยบูรณาการตามหลักนิยาม 5

2. กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแบบ 4MAT (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ผู้เรียนแบบที่ 1 เรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม สร้างประสบการณ์-วิเคราะห์ประสบการณ์

ผู้เรียนแบบที่ 2 เรียนรู้จากการสังเกต นำไปสู่ความคิดรวบยอด พัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด-พัฒนาความรู้ความคิด

ผู้เรียนแบบที่ 3 สร้างความคิดรวบยอดไปสู่การลงมือปฏิบัติ สร้างชิ้นงาน ปฏิบัติตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้-สร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง

ผู้เรียนแบบที่ 4 เรียนรู้จากประสบการณ์รูปธรรมไปสู่การลงมือปฏิบัติในชีวิตจริง การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้-การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้กับผู้อื่น

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (เรวดี ศรีสุข, 2562) เป็นการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนร่วมมือกันในกลุ่มและสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน มีประสิทธิภาพในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการ 2) ขั้นสอน 3) ขั้นการทำกิจกรรมกลุ่ม 4) ขั้นการตรวจสอบผลงานและทดสอบ และ 5) ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล และการทำงานกลุ่ม

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนสังเกตต้องเน้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบ หรือแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง จากการศึกษา การสำรวจ การสังเกต การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้สอนสังเกตต้องจัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวุฒิภาวะของผู้เรียน ผู้เรียนได้รับทั้งความรู้ ทักษะ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมพึงประสงค์ ตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิศาสตร์ ได้แก่

1. กิจกรรมการถามคำถามทางภูมิศาสตร์ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เช่น ตั้งคำถามว่า สิ่งใดเกิดขึ้น เหตุใดจึงเกิดสิ่งนั้นขึ้นมา

2. กิจกรรมการจัดการข้อมูลทางภูมิศาสตร์ เป็นการนำข้อมูลมาจัดเก็บ แก้ไขข้อมูลจากฐานข้อมูลเชิงพื้นที่

3. กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบของปัญหาจากข้อมูลที่จัดเก็บไว้

4. กิจกรรมแสดงผลข้อมูล เป็นการนำวิธีการศึกษาไปใช้กับพื้นที่จริง และนำเสนอผลการศึกษารูปแบบแผนที่ ตาราง และคำบรรยาย (ณัฐวัฒน์ อนันตะสุข และคณะ, (2564)

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้สอนสังเกตต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ส่งเสริมผู้เรียนให้มีทักษะการใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ต่างๆ ทักษะการคิดขั้นสูง สร้างเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์อื่น ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT แบบกลุ่มร่วมมือ และแบบอื่นๆ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ การสืบสวนสอบสวน กิจกรรมการจัดทำแผนที่ กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้โครงงานหรือโครงงาน กิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนไปศึกษานอกสถานที่ และกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสำรวจ

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21

ในปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ได้มีการนำเอารูปแบบ เทคนิค วิธีการสอนใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้สนองต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ผู้สอนสังคมศึกษา สามารถทำได้หลายรูปแบบ ตั้งแต่การนำคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นอุปกรณ์การสอน การใช้ระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตในการให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลข่าวสาร การใช้โปรแกรมและแอปพลิเคชันทางการศึกษา มาเป็นสื่อการสอนในทุกสาระ และการจัดการเรียนรู้ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อกลางในการติดต่อระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา สถานที่ เป็นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน ก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้สื่อเทคโนโลยี หรือเครื่องมือดิจิทัลควบคู่ไปกับการสอนให้มีความทันสมัย โดยได้มีการใช้แนวคิด Bloom's Digital Taxonomy มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมากขึ้น สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ในโลก Digital Transformation เป็นการใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้สอนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่รองรับโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและทั่วถึง

ส่วนเทคโนโลยีต่างๆ ที่ผู้สอนสังคมศึกษาสามารถประยุกต์ใช้ ได้แก่ การใช้โปรแกรมอ่านคำศัพท์จากพจนานุกรมพุทธศาสตร์ การใช้โปรแกรมควบคุมการเงิน ค่าใช้จ่ายในระดับบุคคล ครอบครัว และธุรกิจขนาดเล็ก การใช้โปรแกรม Quantum GIS-0.7.4 เกี่ยวกับระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ GIS : Geographic Information System การใช้โปรแกรม GPS : Global Position System เป็นโปรแกรมถ่ายโอนข้อมูล POI : Point of Interest ของเครื่องนำทาง สามารถหาพิกัดละติจูด ลองจิจูดได้เทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาที่พบบ่อย ได้แก่ การใช้ MOOC, Facebook, Line Platform เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำรูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ มาใช้ เช่น การจัดการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหาเป็นฐาน การใช้โครงงานเป็นฐาน การใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการกับสะเต็มศึกษา และการจัดการเรียนรู้โดยวิธีการแบบเปิด (ฐากร สิทธิโชค และวิฑูรย์ นิตสูงเนิน, 2564) บทบาทของครูเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ผู้อำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learner Center) ให้ผู้เรียนสามารถเลือกเนื้อหา สาระ และอุปกรณ์ช่องทางเครื่องมือ สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง (นุชจรี ลอยหา, พัทธวีภา โพธิ์ศรี และอุทิศ บำรุงชีพ, 2563)

บทสรุป

การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น ครูสังคมศึกษาเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ทั้งสื่อดิจิทัลออฟไลน์และสื่อดิจิทัลออนไลน์ ผ่านหน้าเว็บเพจในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ การใช้เกมออนไลน์และออฟไลน์ Application Google Street View, Application MinecraftEDU, MOOC, Facebook, Twitter, Instagram, Line Platform, Youtube กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้สื่อดิจิทัลสืบค้นข้อมูลผ่านโทรศัพท์มือถือ ผ่านคอมพิวเตอร์หรือโน้ตบุ๊ก หรือแท็บเล็ต หรือสมาร์ตทีวี ฝึกให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ รู้จักคิดแยกแยะ แล้วนำมาสังเคราะห์ ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงภัยคุกคามจากสื่อดิจิทัล สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ชรินทร์ มั่งคั่ง. (2561). **องค์ความรู้หลักสูตรและการสอนสังคมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). **80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.
- ฐากร สิทธิโชค และวิทวัส นิดสูงเนิน. (2564). ครูสังคมศึกษากับการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ**. 21(1). 18-31.
- ณดล โตไทยะ และลักขณา สรวิวัฒน์. (2565). การพัฒนาโปรแกรมฝึกการคิดแบบโยนิโสมนสิการเพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. 7(1). 263-280.
- ณัฐวัฒน์ อนันตะสุข และคณะ. (2564). มโนทัศน์ว่าด้วยการสอนภูมิศาสตร์แนวใหม่เพื่อการรู้เรื่อง ภูมิศาสตร์ของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 15(2). 7-21.
- ทิตนา แหมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนกร เนตรวงษ์. (2564). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบซิปปา เรื่องอาณาจักรอยุธยาและธนบุรี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 15(3): 69-79.
- นุชจรี ลอยหา, พัทธวิภา โพธิ์ศรี และอุทิศ บำรุงชีพ. (2563). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางดิจิทัลบนฐานความคิดหลักเศรษฐกิจพอเพียง. **วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม**. 15(2). 410-420.
- ปยุตต์ ท้าววัช และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ภูมิศาสตร์โดยบูรณาการหลักนิยาม 5 เพื่อพัฒนานวัตกรรมทางภูมิศาสตร์ และจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. **วารสาร Veridian E-Journal มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 12(3). 550-571.
- พระวิระพันธ์ ดิคุปญโญ (เสียงเย็น) และคณะ. (2561). การจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขาเรื่องพุทธประวัติ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเหล่าหมี จังหวัดมุกดาหาร. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 5(1). 147-156.
- พลศักดิ์ หอมสมบัติ และประยูร แสงใส. (2564). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 6(3). 825-840.
- ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ. (2550). **สถิติลา หลักเจ็ดประการสำหรับ: การเปลี่ยนผ่านการศึกษาเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เรวดี ศรีสุข. (2562). การประยุกต์ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Co-operative learning) ในการออกแบบจัดการเรียนการสอน. **วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี**. 2(1). 5-16.

- วรรณิภา เฉลิมหมู่ และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหลักอริยสัจ 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 9(1). 186-196.
- วรุตม์ โคตรคำหาญ และรุ่งทิพา จันทน์วัฒนวงษ์. (2564). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเผชิญสถานการณ์ต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระเศรษฐศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. **Journal of Buddhist Education and Research: JBER**. 7(3). 124-134.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2563). **Creative team Learning** ทีมการเรียนรู้สร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภาพรรณ พินลา และวิภาดา พินลา. (2566). การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุจีภรณ์ แก้วเทพ. (2562). การศึกษาประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ของครูระดับประถมศึกษาในบริบทอาเซียน. **วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้**. 7(1). 39-51.
- ศุภณัฐ พานา. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ตามแนวคิดกระบวนการสืบสอบแสวงหาความรู้เป็นกลุ่มร่วมกับแนวคิด Magic if เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ และการรับรู้ความรู้สึกทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. คุษณินพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในศตวรรษที่ 21. **ครุสภาวิทยาจารย์**. 2(1). 1-15.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). **ตัวชี้วัดและสาระแกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุจินดา เจียมศรีพงษ์. (2565). **เศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศเบื้องต้น**. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุกัลลักษณ์ กันธิยะ, วีระศักดิ์ ชมภูคำ และพวงพะยอม ชิดทอง. (2563). ผลของชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบซินดิเคทร่วมกับการบูรณาการประวัติศาสตร์ท้องถิ่น รายวิชาประวัติศาสตร์ที่มีต่อผลการเรียนรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. **วารสารบัณฑิตวิจัย**. 11(2). 109-121.
- สุภัทรา สภาพอดธ์. (2562). การบริหารจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา. คุษณินพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Bacak, J. (2021). Moving from Levels of Inquiry to the Flexible Phases of Inquiry Theory: A Literature Review of Inquiry-Based Teacher Education. **Journal of Teacher Education and Educator**. 10(2). 255-271.

- Bloom, B.S. (1956). **Taxonomy of Educational: The Classification of Educational Goal**. New York: David Mckay.
- Konya, E. (2022). Management of Problem Solving in a Classroom Context. **Ceps Journal**. 12(1). 81-101.
- Maksum, A, Widiana. I.W. and Marini, A. (2021). Path Analysis of Self-Regulation, Social Skills, Critical Thinking and Problem-Solving Ability on Social Studies Learning Outcomes. **International Journal of Instruction**. 14(3). 613-628.
- Moguel, L.S. and Landa, E.A. (2021). Secondary School Mathematics Teachers' Perceptions about Inductive Reasoning and Their Interpretation in Teaching. **Journal on Mathematics Education**. 12(2). 239-256.
- Nuhoglu, H. (2020). The Effect of Deduction and Induction Methods Used in Modelling Current Environmental Issues with System Dynamics Approach in Science Education. **Participatory Educational Research**. 7(1). 111-126.
- Rashidi, A., Golverdi, M.R.K. and Soltani, A.A. (2021). Examining the Jurisprudential ruling on "Astrology and its teaching and learning" from the perspective of contemporary jurisprudence. **Current context of education and psychology int Europe and Asia**. 9(3). 1-23.
- Yang, Q. and Zhu, C. (2021). Socially Constructed Teacher Professionalism: An Historical Analysis of Teacher Education Reform Policies of Canadian Case. **International Education Studies**. 14(3). 1-14.

การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่*
DEVELOPING LOCAL ORGANIZATIONS TO KEEP UP WITH MODERN
COMMUNITY PROBLEMS

พระครูศรีสิทธิการโกศล (นิพนธ์ วีรพล) Phrakhrusrisitthikankoson (Nipon Virabalo)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ระยอง
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Rayong campus, Thailand
Corresponding Author E-mail: udon921@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอวิธีการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองปัญหาของชุมชนในยุคใหม่ได้อย่างเหมาะสม ในยุคใหม่นี้ปัญหาของชุมชนถูกแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก คือ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นต้องมีการสร้างความร่วมมือในชุมชน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการให้เป็นระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของประชาชน และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาชุมชน ส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ ด้วย สร้างระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนา, องค์กรท้องถิ่น, ปัญหาชุมชนยุคใหม่

Abstract

This article aimed to present methods for developing local organizations to be able to appropriately respond to community problems in the new era. In this new era, community problems were divided into four main areas: economic, social, political, and environmental. This had occurred due to changes in world society in the era of globalization and rapidly changing information technology. Developing local organizations required building cooperation in the community, changing the management model to be a public participation management system and using modern technology to create cooperation with various sectors. To solve community problems effectively, it was necessary to develop personnel to have the knowledge, skills and abilities necessary to solve community problems, promoting research and innovation to develop new solutions to community problems as well, creating a database and information system to support research and innovation efficiently.

Keywords: Developing, Local Organizations, Modern Community Problems

*Received: December 22, 2023, Revised: March 24, 2024, Accepted: March 24, 2024.

บทนำ

โลกยุคใหม่กำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นในหลายด้าน เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาสังคม และปัญหาความมั่นคง องค์กรท้องถิ่นจึงต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนปัญหาชุมชนในยุคใหม่แบ่งเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ, สังคม, การเมือง และสิ่งแวดล้อม โดยมีปัญหาต่างๆ เช่น ความยากจน, อาชญากรรม, การว่างงาน, ความรุนแรง, ยาเสพติด, สุขภาพจิต, การขัดแย้งทางการเมือง, ขาดเสถียรภาพทางการเมือง, ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, มลพิษ, ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น (สมศักดิ์ สัมคศิริธรรม, 2558) การแก้ไขปัญหาควรมีการสร้างความร่วมมือในชุมชนให้ผู้คนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการให้เป็นระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการในชุมชน และการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นต้องส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการสร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ และส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ ด้วย สร้างระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ (ธีรทัศน์ รัตนศรีทวี, 2561)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรภาครัฐที่สำคัญในการบริหารประเทศเนื่องจากเป็นองค์กรภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดชุมชนและประชาชนมากที่สุด รู้จักและเข้าใจพื้นที่เป็นอย่างดี เป็นการสร้างโอกาสและส่งเสริมการมีส่วนร่วม และกระจายอำนาจการตัดสินใจลงสู่ระดับพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการแข่งขัน และแก้ไขปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ความรวดเร็วในการปฏิบัติราชการ ดังนั้นในการบริหารจัดการองค์กรจึงมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรในการบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยมีเป้าประสงค์ที่จะพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคลากรที่ดี เก่ง มีความสุข ผูกพันต่อองค์กร และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง (ฤทธิรงค์ เกาภูริระ และคณะ, 2558)

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น (Local Government) เป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระดับพื้นฐานของประเทศ การปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้นเพื่อลดปัญหาและข้อจำกัดในการบริหารงานของรัฐบาลส่วนกลางที่ไม่สามารถดูแลประชาชนทั้งประเทศได้ทั่วถึง

Daniel Wit (1967) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจาก

ประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำ เป็นต้องมีองค์กรของตนเองอันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาล มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

John J. Clark (1957) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวข้องกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวนี้จัดตั้งและจะอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

Harris G. Montagu (1984) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระ เพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบซึ่งตนสามารถใช้ได้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประชาชน ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

Robson (1953) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น พอสรุปความหมายของการปกครองท้องถิ่น ได้ดังนี้คือ การจัดการปกครองท้องถิ่นของคนในท้องถิ่น การจัดการดังกล่าวกระทำโดยการเลือกบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามาดำเนินการปกครอง ซึ่งท้องถิ่นและชุมชนแต่ละชุมชนดังกล่าว อาจจะมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันทั้งในด้านพื้นที่ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นและเพื่อเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับแนวคิดของการกระจายอำนาจ (Decentralization) ตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะถือว่าเป็นการให้ประชาชนรู้จักการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ในการเป็นพลเมือง เพื่อนำไปสู่การเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมที่จะรู้ปัญหาได้ดีกว่าคนนอกพื้นที่ ส่งผลให้การแก้ปัญหาเป็นไปโดยประสิทธิภาพ

3. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เพราะแต่เดิมรัฐบาลดำเนินการกิจการเกี่ยวกับการปกครองหรือการบริการสาธารณะเอง เมื่อมอบอำนาจบางส่วนให้กับองค์กรอื่นแล้วภาระของรัฐบาลจึงลดลง แต่ทั้งนี้ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลด้วย

4. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง เนื่องจากการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นกำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะบุคคลเข้ามาบริหารงานในท้องถิ่นนั้น ดังนั้นจึงเป็นการส่งเสริมให้บุคคลเข้ามาร่วมดำเนินการทางการเมืองการปกครองเพื่อสร้างนักการเมืองสู่การบริหารประเทศในอนาคต

5. การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เมื่อประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแล้ว จะทำให้คนในท้องถิ่นนั้นตระหนักถึงคุณค่าและเกิดจิตสำนึกที่ดีในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชน นอกจากนั้นคนในชุมชนยังสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาเพราะรู้จักปัญหาได้ดีกว่า เข้ามาร่วมตรวจสอบเป็นการถ่วงดุลอำนาจ (บุญเลิศ ธีระตระกูล, 2556)

นอกจากนี้ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นยังมีดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางเป็นการพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นโรงเรียนฝึกหัดประชาธิปไตย การปกครองตนเองในรูปแบบของการกระจายอำนาจ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นยังเป็นองค์กรที่ช่วยฝึกการบริหารราชการแผ่นดิน

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง (ณัทกวี ศิริรัตน์ และคณะ, 2565)

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้ตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นคนในชุมชนยังสามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาเพราะรู้จักปัญหาได้ดีกว่า เข้ามาร่วมตรวจสอบเป็นการถ่วงดุลอำนาจ ทำให้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้รับการแก้ไขปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของคนในท้องถิ่นนั้นๆ เสริมสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและทั้งประเทศ เนื่องจากปัญหาต่างๆ ได้รับการแก้ไขสังคมมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีคุณภาพและมีบทบาทในการจัดการดูแลสังคมของตนเอง

ปัญหาชุมชนในองค์กรท้องถิ่น

สภาพปัญหาภายในเขตพื้นที่องค์กรท้องถิ่นในการดำเนินการแก้ไขซึ่งเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบันมีความซับซ้อน ซึ่งมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลัก (โกวิทย์ พวงงาม, 2553) คือ ด้านเศรษฐกิจ (ความยากจน การว่างงาน กระจุกตัวของรายได้ และการแข่งขันทางการค้า) ด้านสังคม (อาชญากรรม ยาเสพติด ความรุนแรงในครอบครัว และความเหลื่อมล้ำทางเพศ) ด้านการเมือง (ความขัดแย้งทางการเมือง การขาดเสถียรภาพทางการเมือง และการขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน) และสิ่งแวดล้อม (มลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และการเปลี่ยนแปลงสภาพ

ภูมิอากาศ) ซึ่งแต่ละด้านมีปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง และปัญหามลพิษ ที่ต้องรับมือหาทางแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นให้ดียิ่งขึ้น ลักษณะที่แตกต่างจากอดีตเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของโลก (กิตติ แก้ววิเชียร, 2562) จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น ทำให้ชุมชนท้องถิ่นขาดความเข้มแข็งและยั่งยืน (ธวัชชัย อรุณรัตน์, 2562) ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในชุมชน

วิมล กุลกาญจน์ (2562) ได้กล่าวถึงปัญหาชุมชนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีลักษณะที่แตกต่างจากปัญหาชุมชนในอดีต ปัญหาชุมชนยุคใหม่มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนของโลกยุคใหม่ ทั้งด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการกระจุกตัวของรายได้ ปัญหาการแข่งขันทางการค้า เป็นต้น ด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ด้านการเมือง ได้แก่ ปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมือง เป็นต้น และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหามลพิษ ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น

ธิตติกรณ์ ธรรมวิมล (2560) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนในชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

สุรัชย์ ศรีสุพรรณ (2561) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาเหล่านี้ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม

สรุปความได้ว่า สรุปปัญหาชุมชนยุคใหม่ได้ความว่า ปัญหาชุมชนยุคใหม่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีลักษณะที่แตกต่างจากปัญหาชุมชนในอดีต มี 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อม แต่ละด้านมีปัญหาต่างๆ เช่น ความยากจน อาชญากรรม การว่างงาน ความรุนแรง ยาเสพติด สุขภาพจิต การขัดแย้งทางการเมือง ขาดเสถียรภาพทางการเมือง ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มลพิษ ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นอันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป

แนวทางการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นยุคใหม่

มีนักวิชาการที่กล่าวถึงการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่ ไว้ดังนี้

ไชยวัฒน์ อนุกุล (2563) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่ ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะและความสามารถ สร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ และส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ

สุธาสินี โพธิ์เงิน (2564) ได้กล่าวถึงการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้เข้ากับการเผชิญหน้ากับปัญหาในชุมชนและตลาด ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากร การสร้างเครือข่าย และการวิจัยและนวัตกรรม โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น สร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ และมุ่งเน้นการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ

ซัชพล โกมลบุตร (2563) ได้กล่าวถึงการพัฒนางค์กรท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนต้องเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาชุมชน เช่น การสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น องค์กรท้องถิ่นควรสร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ภายในและภายนอกประเทศ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชน องค์กรท้องถิ่นควรส่งเสริมให้มีการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ โดยต้องสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการพัฒนาและการนำนวัตกรรมไปใช้ในชุมชน

อภิชาติ เกตุคง (2564) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนางค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่ไว้ว่าเพื่อตอบโจทย์กับการแก้ไขปัญหาชุมชนในยุคใหม่ องค์กรท้องถิ่นต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะและความสามารถที่จำเป็น สร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ และส่งเสริมให้มีการวิจัยและนวัตกรรม

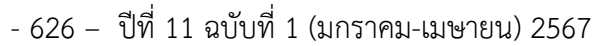
สุกัญญา ศิริพจน์ (2563) ได้กล่าวถึงการพัฒนางค์กรท้องถิ่นให้ทันสมัยต้องเน้นการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาชุมชนยุคใหม่ เช่น ทักษะการสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งยังสร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชน นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ ด้วย

วรวิทย์ ชัยสวัสดิ์ (2562) ได้กล่าวถึงการพัฒนางค์กรท้องถิ่นต้องปรับรูปแบบการบริหารจัดการให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในชุมชน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยองค์กรท้องถิ่นควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน และสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

บุญเลิศ จิตต์งาม (2562) ได้กล่าวถึงการพัฒนางค์กรท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการ ให้มีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการในชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นต้น เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

สุระ พัฒนเจริญ (2562) ได้กล่าวถึงการพัฒนางค์กรท้องถิ่นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการเพื่อเป็นระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เช่นเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีการสื่อสาร เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ เป็นต้น เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ แก้ไขปัญหาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปแนวทางการพัฒนางค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่ได้กล่าวว่า เพื่อให้้องค์กรท้องถิ่นสามารถเผชิญต่อการแก้ไขปัญหาชุมชนในยุคใหม่ได้ ต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาชุมชน สร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งในและนอกประเทศ และส่งเสริมให้มีการวิจัยและนวัตกรรม โดยสร้างระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้้องค์กรท้องถิ่นควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหาชุมชน นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ ด้วย

การบริหารจัดการขององค์กรท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาความยั่งยืน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลภายนอกที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำเอาความคิดเห็นในส่วนนั้นมาใช้ควบคู่กับการบริหารจัดการและประกอบการตัดสินใจต่อการดำเนินงาน 1) การวินิจฉัยปัญหาที่ถูกต้องและการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจน ที่สำคัญที่สุดคือ การแก้ไขปัญหาที่ตรงจุด 2) ภาวะผู้นำ เนื่องจากมีลักษณะเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้นำเชิงปฏิรูป โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน กระตุ้นการทำงานและพลังเชิงบวก 3) มีกระบวนการดำเนินงานไปปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม กล่าวคือมีการกำหนดเป้าหมายและมีการกำหนดกลยุทธ์การนำไปปฏิบัติตลอดจนการประเมินผลอย่างเป็นระบบ 4) สร้างความเข้าใจและมีการประสานเรื่องพหุวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดีทั้งพลเมืองและทีมผู้บริหาร มีลักษณะวัฒนธรรมองค์กร ที่มีรากฐานแบบประชาธิปไตย พลเมืองมีระบบการศึกษาและมีวิสัยทัศน์ที่แข็งแกร่ง 5) การสร้างความเป็นเจ้าของในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตลอดจนความเข้มแข็งและความร่วมมือของภาคประชาชนและเครือข่าย (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2562)

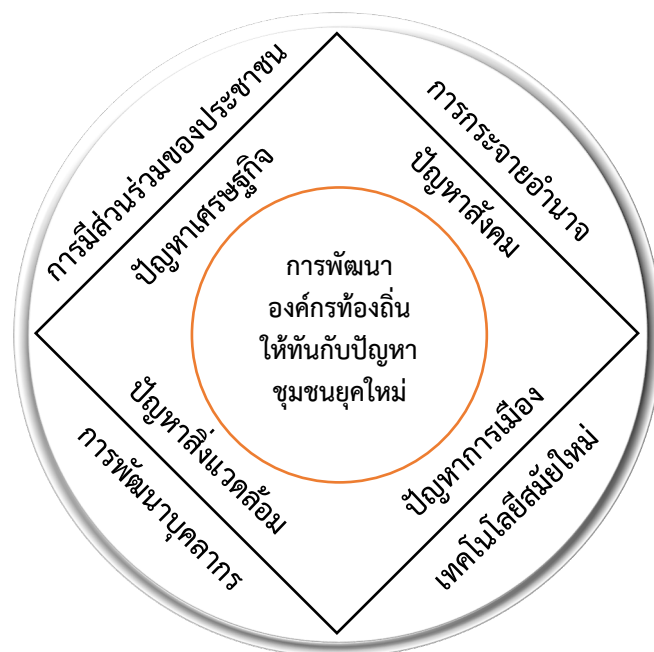
องค์กรต้องถึ้นกัการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้สำเร็จ จึงต้องให้องค์กรสร้างการมีส่วนร่วมกัทุกฝ่าย การพัฒนาองค์ความรู้เป็นภารกิจสำคัญจำป็นจะต้องมีการสนับสนุนความรู้รวมทั้งสามารถที่นำเสนอองค์ความรู้ของตนเองสู่ผู้อื่นและสาธารณะได้ มีการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะกัการพัฒนา นโยบายสาธารณะ โดยการพัฒนากลไกความร่วมมือให้เกิดขึ้นระหว่างประชาชนในระดับต่างๆ ก่อให้เกิดพลังที่เข้มแข็ง เอื้อให้ประชาชนได้มีส่วนกำหนดนโยบายสาธารณะที่ให้หลักประกันอย่างยั่งยืนเสมอภาพ และเป็นธรรม พัฒนาระบบการจัดการข้อมูล เนื่องจากข้อมูลจะเป็นฐานสำคัญในการนำมาใช้ในการมาใช้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานขององค์กร การรณรงค์เผยแพร่และสื่อสารสาธารณะ พัฒนาให้เกิดความหลากหลายของสื่อ เช่น เว็บไซต์ นิทรรศการ โปสเตอร์ หนังสือ และสื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มคนที่มียู่หลากหลายในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมและตระหนักร่วมในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและการพัฒนาประเทศร่วมนกัองค์กร ภาคประชาชนที่มีอยู่ส่วนน้อย และเพื่อเป็นการแพร่ขยายองค์ความรู้และสร้างการรับรู้ที่กระจายออกไปในวงสังคม และการพัฒนาองค์กรและบุคลากร การพัฒนาศักยภาพบุคลากรอย่างต่อเนื่องมีการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากรหรือส่งบุคลากรเข้าฝึกอบรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกังาน โดยบุคลากรขององค์กรและเครือข่ายเป็นทั้งคนที่มีความรู้และสามารถปฏิบัติงานได้จริง และอยู่ในความสนใจของบุคลากรที่ต้องการพัฒนาตัวเองด้วยการยกระดับองค์กรสู่การพึ่งตนเอง

บทสรุป

ปัญหาชุมชนยุคใหม่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นในปัจจุบัน แบ่งเป็น 4 ด้านหลัก ได้แก่ เศรษฐกิจ, สังคม, การเมือง และสิ่งแวดล้อม มีปัญหาต่างๆ เช่น ความยากจน, อาชญากรรม, การว่างงาน, ความรุนแรง, ยาเสพติด, สุขภาพจิต, การขัดแย้งทางการเมือง, ชาติเสถียรภาพทางการเมือง, ขาดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, มลพิษ, ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นอย่างมาก

การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนในยุคใหม่ ต้องมีการสร้างความร่วมมือในชุมชนให้ผู้คนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการจัดการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการให้เป็นระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและแผนการจัดการในชุมชน และการกระจายอำนาจให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผน และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับการพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้เข้าสอดคล้องกับยุคใหม่ จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการแก้ไขปัญหาชุมชน โดยการสร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นและส่งเสริมให้มีการวิจัยและนวัตกรรม นอกจากนี้ยังต้องส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร การจัดการความขัดแย้ง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการสร้างเครือข่ายกับองค์กรท้องถิ่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ และส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาชุมชนใหม่ๆ ด้วย สร้างระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้เรื่องการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการสอนสังคมศึกษา ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ แก้ววิเชียร. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โกวิท พวงงาม. (2553). ชุมชนท้องถิ่นกับการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซัซพล โกมลบุตร. (2562). การพัฒนาชุมชนยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซัซพล โกมลบุตร. (2563). การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. 16(2). 1-17.
- ไชยวัฒน์ อนุกุล. (2563). แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัทวี ศิริรัตน์ และคณะ. (2565). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: การบริการสาธารณะ. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 12(1). 132-133.
- ธงชัย รัตนดิลก. (2562). การพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่. เอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 การพัฒนาท้องถิ่นสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธวัชชัย อรุณรัตน์. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติกรณ์ ธรรมวิมล. (2560). การพัฒนาชุมชนในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรทัศน์ รัตนศรีทวี. (2561). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครอบครัวที่มีต่อเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 46(2). 175-194.
- บุญเลิศ จิตต์งาม. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุญเลิศ ชีระตระกูล. (2556). บทบาทในการส่งเสริมการมีงานทำสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.
- ประเวศ วะสี. (2557). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2562). รายงานวิจัย ต้นแบบแห่งความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการที่ดีปี 2561. กรุงเทพมหานคร: เกรทมีเดียเอเจนซี.
- ฤทธิรงค์ เกาภูรีระ และคณะ. (2558). รายงานวิจัย ความสัมพันธ์ของวัฒนธรรมองค์กรกับระดับความสุขของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: สมาคมเสริมสร้างองค์กรสุขภาวะภาคเหนือ สำนักสนับสนุนสุขภาวะองค์กร.
- วรวิทย์ ชัยสวัสดิ์. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภารัตน์ วงศ์แก้ว. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- วิมล กุลกาญจน์. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิโรจน์ ลักขณาอดิศร. (2558). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมชาย ปรีชาศิลป์. (2560). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมนึก จิตต์สงวน. (2562). ปัญหาชุมชนท้องถิ่นไทยในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ จิตต์วัฒนา. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. (2558). ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์ที่มีต่อชุมชนท้องถิ่นไทย. **วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่**. 23(2). 1-20.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: เส้นทางสู่เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนแห่งประเทศไทย.
- สุกัญญา ศิริพจน์. (2563). การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคดิจิทัล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธาสนี โพธิ์เงิน. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สุธาสนี โพธิ์เงิน. (2564). แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในยุคดิจิทัล. **วารสารการจัดการปกครองท้องถิ่น**. 27(2). 1-12.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัชย์ ศรีสุพรรณ. (2561). การพัฒนาชุมชนในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุระ พัฒนเจริญ. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- อภิชาติ เกตุคง. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภิชาติ เกตุคง. (2564). แนวทางการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทันกับปัญหาชุมชนยุคใหม่. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. 10(1). 1-22.
- อภิชาติ จิรวัฒนากุล. (2562). การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล* COMPETENCIES OF SOCIAL STUDIES TEACHERS IN THE DIGITAL AGE

¹พระมหาอุดร อุตตโร (มากดี) Phramaha Udorn Uttaro (Makdee)

²พระครูสิริภุริณิทัศน์ (ฐิตสกลโค ดิษสวรค์) Phrakhrusiriphurinithat (Thitasaggo Ditsawan)

³พระครูใบฎีกาณทล เขมโก (ชูโตศรี) Phrakhrubaidika Monthon khamago (Chutosri)

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhonsawan campus, Thailand

Corresponding Author E-mail: udon921@gmail.com

บทคัดย่อ

ครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีความรู้และเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลให้ครูสังคมศึกษาต้องมีสมรรถนะดิจิทัล เพื่อสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล โดยการเรียนรู้นี้จะช่วยให้ครูสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนอกจากการถ่ายทอดความรู้แล้วยังสอนและเติมเต็มคุณลักษณะของผู้เรียนด้วย สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษามีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทั่วไปและองค์ประกอบเฉพาะวิชา ทั้งนี้ครูสังคมศึกษาต้องมีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการประเมินผล และทักษะเฉพาะวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการวิจัยทางการศึกษาเพื่อปรับปรุงการสอนเป็นสิ่งจำเป็น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนเป็นสิ่งจำเป็นและจำเป็นต้องมีการยอมรับและพิจารณา สมรรถนะดิจิทัลหมายถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมและปลอดภัยในการเรียนรู้ การทำงาน การสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหา สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ โดยมีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม และเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล ดังนั้นครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีสมรรถนะที่ให้ผู้เรียนเพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่อง ปรับแนวทางการเรียนรู้ใหม่เพื่อให้สามารถอยู่ได้ในสังคมพหุวัฒนธรรม และเน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ตนเองด้านศักยภาพ

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ครูสังคมศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

Social studies teachers in the digital age must have knowledge and understanding of changing social and cultural settings, which meant that social studies teachers must have digital competence to teach and support student learning in the digital age. This learning enabled teachers to perform their duties effectively as teachers not only impart knowledge but also nurture students' qualities. The digital competences of social studies teachers were divided into two categories: general and subject-specific components. Social studies teachers must have knowledge of the teaching and evaluation curriculum, as well as knowledge of social studies topics, analytical thinking, and problem-solving skills. Therefore, the use of digital technology and educational research to enhance teaching was required. It was crucial to evaluate and accepted changes in behavior in order to improve the efficiency of teaching. Digital competences included the ability to use digital technologies properly and safely in learning, working, creating, communicating, and problem solving, to manage teaching and learning successfully. This was done with a sense of responsibility, ethics, and relevance to living in the digital age. As a result, social studies teachers in the digital age must have the learning competencies to effectively design social studies learning, acted as managers of information and learning management, continuously develop digital competences, and adapted new approaches to learning so that they could live in a multicultural society, where creating value for themselves in terms of potential was central.

Keywords: Competencies, Social Studies Teachers, Digital Age

บทนำ

การศึกษาสังคมศึกษาเริ่มต้นในยุโรปและสหรัฐอเมริกาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 จากความพยายามของนักการศึกษาที่ต้องการให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ของโลก โดยเริ่มจากแนวคิดของนักการศึกษาชาวเยอรมันชื่อ Franz Georg von Bercker ที่ได้เสนอให้นำวิชาประวัติศาสตร์และวิชาภูมิศาสตร์มารวมกันเป็นวิชาเดียวและเรียกว่า “วิชาสังคมศึกษา” ในปี ค.ศ. 1847 และแนวคิดนี้ได้รับความนิยมและแพร่หลายไปยังประเทศอื่นๆ ในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส อังกฤษ อิตาลี เป็นต้น ในสหรัฐอเมริกา ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 นักการศึกษาชื่อจอห์น ดี. วูด (John D. Wood) ได้เสนอแนวคิดในการนำวิชาประวัติศาสตร์ วิชาภูมิศาสตร์ วิชาเศรษฐศาสตร์ และวิชาการเมืองมารวมกันจัดเป็นวิชาเดียวเรียกว่า “วิชาสังคมศึกษา” ในปี ค.ศ. 1883 และแนวคิดนี้ได้รับความนิยมและแพร่หลายไปยังประเทศอื่นๆ ในโลก (ชัยยศ อิศรางกูร, 2562)

การศึกษาสังคมศึกษาเริ่มต้นขึ้นในประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครู ซึ่งได้มีการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้มีการจัดตั้งกระทรวงธรรมการขึ้นซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของประเทศ กระทรวงธรรมการได้กำหนดให้วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาบังคับสำหรับ

นักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยเป้าหมายหลักของการศึกษาสังคมศึกษาคือการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ของโลก รู้จักวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างมีคุณธรรม ดังนั้น การศึกษาสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างสร้างสรรค์

ครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องมีความรู้และเข้าใจบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย การพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ (สุขสวัสดิ์ ประเสริฐ, 2565) โดยต้องจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะเหล่านี้ ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การออกแบบสื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เป็นต้น (ปริดา อัครจันทโชติ, 2564) ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลขึ้นอยู่กับครูสังคมศึกษาที่มีความเข้าใจในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคดิจิทัลและสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างเหมาะสม

สมรรถนะของครูสังคมศึกษา

ความรู้และทักษะของครูผู้สอนที่แสดงถึงความเป็นมืออาชีพในการจัดการเรียนรู้ สมรรถนะครูมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูไม่ว่าจะเป็นสถาบันพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อใช้เป็นกรอบการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุดหรือสูงกว่ามาตรฐานตามที่องค์กรกำหนด ดังนั้นคุณภาพของครูจึงมีความสำคัญ ครูจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะของการเป็นครูมืออาชีพอยู่เสมอเพื่อที่จะปรับตัวให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมโลก อันนำไปสู่การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้แก่ผู้เรียน

ความหมายของสมรรถนะของครูสังคมศึกษา

สมรรถนะของครูเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งต่อการกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ด้านวิชาชีพครูของสาขาวิชาสังคมศึกษา เนื่องจากขณะนี้มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่งที่เปิดสอนและผลิตนักศึกษาสาขาสังคมศึกษา และมีผู้สำเร็จการศึกษาจำนวนมากขึ้น ดังนั้น สมรรถนะครูสาขาวิชาสังคมศึกษาที่ในการนำไปใช้พัฒนาให้มีคุณภาพทั้งการรู้วิชาเฉพาะด้านและทักษะวิชาชีพครู “คุณลักษณะที่ครูสังคมศึกษาที่จำเป็นต้องการปฏิบัติงานของครูควรมีและแสดงออกในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” (สุภาพรรณ ศรีอรุณ, 2559) คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ เจตคติ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ของผู้ที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัล” (ภัทรพร เกษสังข์, 2564) ช่วยให้การให้การศึกษาก้าวทันความเปลี่ยนแปลง ความก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ มากขึ้นและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (นุชรรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย, 2555) เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้นและยังช่วยให้ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ หรือฝึกซ้ำเพิ่มเติมได้อีกด้วย ความสามารถที่ครูสังคมศึกษาต้องมีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิรัช

วงศ์สำราญ, 2559) ช่วยให้การจัดการศึกษา สามารถทำหน้าที่ในการพัฒนาปัจเจกบุคคล อีกทั้งยังตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและประเทศชาติได้ดีมากขึ้น ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมการสอนบางอย่างเป็นสิ่งที่ยึดติดกับความรู้ความชำนาญเฉพาะตัว การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนมองเห็น ยอมรับ และพิจารณาแก้ไข

สรุปได้ว่า สมรรถนะของครูสังคมศึกษามีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูอย่างมีประสิทธิภาพในการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการทำงานให้สำเร็จ เป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้สอนได้ทำหน้าที่ครูอย่างสมบูรณ์ขึ้นมิใช่เพียง ผู้ถ่ายทอดความรู้หรือสอนแค่เพียงหนังสือเท่านั้น หากแต่เป็นครูสอนคน และได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนอย่างแท้จริง

องค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคมศึกษา

องค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคมศึกษาส่งผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลขึ้นโดยอาจแบ่งออกเป็นองค์ประกอบทั่วไปและองค์ประกอบเฉพาะวิชา ในการพัฒนาความรู้ในสมรรถนะของครู เป็นงานที่ยาก เนื่องจากสมรรถภาพครู ความรู้ และวิธีสอนของครูมีหลายองค์ประกอบ และแต่ละองค์ประกอบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างซับซ้อน อย่างไรก็ตาม นุชรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย (2555) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล จิตวิญญาณความเป็นครู เป็นต้น 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะวิชาสังคมศึกษา เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น ซึ่งสมจิตต์ บุญเกียรติ (2556) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นต้น 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะวิชาสังคมศึกษา เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น ส่วนวิรัช วงศ์สำราญ (2559) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะของครูสังคมศึกษาออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผล จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นต้น 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะวิชาสังคมศึกษา เช่น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น และ 3) องค์ประกอบเพิ่มเติม หมายถึง ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่จำเป็นสำหรับครู เช่น ความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ความรู้และทักษะในการวิจัยทางการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ Baxter & Lederman (1999) ได้เสนอกรอบแนวคิดในการวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนว่าควรวัดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือสิ่งที่ครูผู้สอนรู้ สิ่งที่ครูผู้สอนปฏิบัติ และเหตุผลในการปฏิบัติของครูผู้สอน โดยใช้วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายที่เรียกว่า Multi-method evaluation เพราะหาไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่งที่สามารถวัดความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนได้ครบและครอบคลุมทุกองค์ประกอบ วิธีวัดที่ประกอบด้วยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายอาจประกอบด้วย การสังเกตการสอน การสัมภาษณ์ก่อนและหลังการสอน การตรวจแผน

การจัดการเรียนรู้ การอภิปรายเกี่ยวกับกรณีตัวอย่าง การเก็บรวบรวมชิ้นงาน การเขียนอนุทินสะท้อนแนวคิด และ/หรือการใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น นอกจากการวัดการพัฒนาความรู้ในเนื้อหาผนวกวิธีสอนควรต้องใช้วิธีวัดที่หลากหลาย แล้วยังควรต้องวัดอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ (เช่น 1 ภาค การศึกษา หรือ 1 ปี การศึกษา) เพราะว่าการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนของครูผู้สอนเกิดขึ้นอย่างช้าๆ ภายใต้กิจกรรมการวางแผนการสอน การปฏิบัติการสอน และการสะท้อนแนวคิดที่ได้จากการสอนเนื้อหาหนึ่งๆ ของครูผู้สอน

สรุปได้ว่า ครูสังคมศึกษามีความสามารถทั้งทั่วไปและเฉพาะวิชา โดยองค์ประกอบทั่วไป ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผล และจิตวิญญาณความเป็นครู ส่วนองค์ประกอบเฉพาะวิชาประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูสังคมศึกษา เกิดความชำนาญ คล่องแคล่ว มีความมั่นใจขึ้นและยังช่วยให้ได้มีโอกาสปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างไรก็ตาม ครูสังคมศึกษายังต้องมีความรู้และทักษะเพิ่มเติม เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการวิจัยทางการศึกษา เพื่อให้สามารถประกอบวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมกรรมการสอนบางอย่างเป็นสิ่งตรงกันข้ามกับความชำนาญเฉพาะตัว การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นไปในแนวทางที่พึงประสงค์จึงจำเป็นต้องให้ผู้สอนมองเห็น ยอมรับ และพิจารณา

สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา

ความหมายของสมรรถนะดิจิทัล

สมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ประกอบด้วยทักษะที่แตกต่างกันเริ่มตั้งแต่การรู้ในสิ่งที่เห็น ทักษะการปฏิบัติจนถึงทักษะการวิพากษ์ การประเมินทัศนคติและการตระหนักรู้สมรรถนะในระดับนี้มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถใช้ได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่มคณะทำงาน (สุชาดา วงษ์แก้ว, 2564) เพื่อการทำงานในชีวิตส่วนตัวและการสื่อสาร เป็นความสามารถในการผสมผสานระหว่างความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเพื่อใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม ได้แก่ การทำงาน การแก้ปัญหา การสื่อสาร การจัดการข้อมูล การร่วมมือ การสร้างเนื้อหา และความรู้ สร้างสรรค์ เหมาะสม ปลอดภัย และมีจริยธรรม (OECD, 2018) ต้องมีความสามารถเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ยั่งยืน มั่นคงในโลกยุคปัจจุบัน หรือในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคที่มีความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ไม่มีความแน่นอน โดยสมรรถนะดิจิทัลที่ต้องมีสำหรับการประกอบอาชีพ และมีความรับผิดชอบ เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิต” (European Union, 2021) การใช้เครื่องมือทางเทคนิค และเกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหา การสร้างสรรค์ และการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม ปลอดภัย มีจริยธรรม และรู้เท่าทันสื่อ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) เป็นการบูรณาการทักษะกระบวนการ (การทำงานกับเครื่องมือสืบค้น) และทักษะการเรียนรู้ (การประเมินข้อมูลที่ได้รับ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และการหาความเป็นกลาง ความเที่ยงตรง การทราบความแตกต่างของข้อมูลที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง) ในรูปแบบดิจิทัลได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์สิ่งที่มีทั้งความรู้และทักษะ เพื่อการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพในการเข้าถึง ประมวลผล สร้าง สื่อสาร และแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ (กณิชา ศิริศักดิ์, 2559) คือ เป็นผู้ที่มีสมรรถนะในการเข้าถึงโลกดิจิทัล สามารถใช้งานอุปกรณ์ไอที และติดต่อสื่อสารบนสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่าง

ปลอดภัย โดยตระหนักถึงกฎหมายและจริยธรรม รวมทั้งรู้จักและเข้าใช้บริการพื้นฐานและทำธุรกรรมออนไลน์ เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน และการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล” (กุลประเสริฐ สุภัทรพร, 2565)

สรุปความหมายของสมรรถนะดิจิทัลได้ว่า เป็นความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการเรียนรู้ การทำงาน การสร้างสรรค์ การสื่อสาร และการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสม ปลอดภัย สร้างสรรค์ อิสระ และคุณลักษณะที่นำมาประยุกต์ใช้การดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จในสถานศึกษาหรือการจัดการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยมีความรับผิดชอบและมีจริยธรรม และเหมาะสมกับการดำเนินชีวิตในยุคดิจิทัล

องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา

จากการศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัล นักวิชาการหลายท่านได้อธิบายองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ได้กำหนดองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาโดยมีองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลออกเป็น 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 2) ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 5) ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ทักษะการวิจัยทางการศึกษา และ 7) จริยธรรมและความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (2562) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลว่า แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) การเข้าใจดิจิทัล (Digital Literacy) เพื่อให้พลเมืองมีความสามารถในการเข้าถึง วิเคราะห์และสร้างข้อมูล สารสนเทศและเนื้อหาสื่อ ได้อย่างเหมาะสม ถูกต้อง ปลอดภัย ไม่ละเมิดกฎหมาย 2) ด้านการใช้ดิจิทัล (Digital Skill) หมายถึง การมีสมรรถนะในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่าง ๆ ด้านดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการใช้งานโปรแกรมในคอมพิวเตอร์ ความสามารถในการใช้งานอินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลการใช้โปรแกรมและแอปพลิเคชันในการสร้างสรรค์ผลงาน การใช้โปรแกรมจัดการคำและโปรแกรมจัดการตาราง การใช้เครื่องมือออนไลน์และสังคมออนไลน์ มาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างเหมาะสม 3) ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล (Problem Solving with Digital Tools) หมายถึง การมีสมรรถนะในการระบุความต้องการและทรัพยากรได้ การตัดสินใจใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมได้อย่างชาญฉลาดตามวัตถุประสงค์ แก้ปัญหาด้วยการใช้เครื่องมือดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาเชิงเทคนิค และการปรับปรุงกระบวนการทำงานตนเองให้มีส่วนร่วมในการใช้ความรู้และเทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านการปรับตัวการเปลี่ยนแปลงดิจิทัล (Adaptive Digital Transform) หมายถึง การมีสมรรถนะในการปรับตัวและยืดหยุ่นต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี กระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น การริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ที่แตกต่างจากเดิมการใช้ข้อมูลอ้างอิงจากแหล่งที่มาดั้งเดิม การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายการแสวงหาความรู้ใหม่และเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เป็นประโยชน์การทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม

สุพรรณ อินทวิเศษ (2564) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อม

ดิจิทัล เป็นต้น และ 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

สุภิญญา รัตนาภรณ์ (2565) ได้แบ่งองค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาออกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสภาพแวดล้อมดิจิทัล เป็นต้น และ 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาที่สำคัญ มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบทั่วไป ของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทั่วไปของครู เช่น ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมดิจิทัล เป็นต้น และ 2) องค์ประกอบเฉพาะวิชา ของสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา ประกอบด้วย ทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา เช่น ทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทักษะการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นต้น

สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาในการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในทุกด้าน การจัดการเรียนรู้ก็จำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมและความต้องการของผู้เรียน โดยครูสังคมศึกษาจำเป็นต้องมีสมรรถนะดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ คือความสามารถในการนำสื่อเทคโนโลยีทันสมัยเข้ามาประยุกต์ใช้ และมีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอน และการทำภารกิจงานอื่นๆ ครูมีความสามารถในการปรับตัวต่อการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล และสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสอนนักเรียนได้ อีกทั้งทักษะด้านนี้มีความสำคัญอย่างมากกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบกิจกรรมต่าง

จิณณวัตร ปะโคทั้ง (2561) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูไว้ว่า

1. ควรมีการพัฒนาการเรียนการสอนในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนี้ 1) ส่งเสริมครูใช้อินเทอร์เน็ตอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนาครูให้สามารถปรับตัวและเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูรุ่นเก่ากับครูรุ่นใหม่ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) ครูควรสร้างกติกามารยาทในการสื่อสารผ่านสังคมออนไลน์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในการดูแลผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของการใช้สื่อ รวมทั้งการส่งเสริมใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลสุขภาพของผู้เรียน 3) รัฐควรพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันมากขึ้น 4) รัฐควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตในลักษณะความร่วมมือจากภาคเอกชน หรือมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการสร้างความร่วมมือหรือความสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อร่วมรับฟังและหาแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกัน

2. ควรมีการนำรูปแบบการเรียนรู้ด้วยระบบออนไลน์ที่ประสบความสำเร็จและตอบสนองวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ มาพัฒนาสร้างทีมงานเพื่อปฏิบัติงานและเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกันระหว่างครูรุ่น

เก่าและคนรุ่นใหม่ เนื่องจากเนื้อหาสาระอยู่ในระบบปฏิบัติการบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งสามารถนำมาเป็นรูปแบบในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์โดยตรงได้โดยผ่าน YouTube และระบบปฏิบัติการสาธารณะ (Public Platform) รวมทั้งมีรูปแบบการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกันด้วย

3. ควรมีการเตรียมความพร้อมครูผู้สอนในด้านการผลิตและการพัฒนาเพื่อให้อาจจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกดิจิทัล รวมทั้งครูควรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้เป็นส่วนในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงจากการเรียนรู้อย่างแท้จริง

4. ควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาบริหารจัดการสถานศึกษาและสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองให้มากขึ้น โดยกำหนดเว็บไซต์หรือไลน์เพื่อการสื่อสารระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษาเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสารให้ผู้ปกครองได้รับความเคลื่อนไหวและติดตามการเรียนการสอนของบุตรหลาน โดยผ่านระบบปฏิบัติการดิจิทัล เช่น Line Facebook เป็นต้น

5. สร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในเชิงสร้างสรรค์ของครูที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในกาค้นหาความรู้ อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมสร้างสรรค์สังคมที่ดี เพื่อเผยแพร่และนำไปสู่การพัฒนาประเทศระยะยาว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ได้กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลครูว่า ครูจะต้องพร้อมที่จะพัฒนาตนเองตลอดเวลาโดยมีการเรียนรู้ดิจิทัลจากนักเรียน ครูต้องเข้าใจและพัฒนาให้มีทักษะความฉลาดทางดิจิทัล โดยเริ่มจากการตระหนักถึงลิขสิทธิ์ทางปัญญา ฝึกฝนใช้ประโยชน์จากคลังบทเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOC) และคลังทรัพยากรการศึกษาแบบเปิด (OER) ที่เจ้าของอนุญาตนำไปใช้ได้ พร้อมทั้งถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียน เพื่อการเป็นพลเมืองดิจิทัลและสามารถสร้างพลเมืองดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม โดยครูจะต้องศึกษาเรียนรู้ผ่านช่องทางต่างๆ ดังนี้

1. เข้าร่วมการอบรมต่างๆ เช่น โครงการพัฒนาครูครบวงจร ที่เปิดโอกาสให้ครูได้เลือกเข้ารับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความต้องการตนเอง

2. การได้รับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัยพี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์

3. การพัฒนาผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC : Professional Learning Community) ที่จะพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ พัฒนาการทำงาน พัฒนาการจัดการเรียนการสอน หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

นอกจากนั้นแนวปฏิบัติของการสร้างและพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู สิ่งสำคัญควรมีดังนี้

1. วางโครงสร้างพื้นฐานให้แก่ครูให้มีโอกาสเข้าถึงคอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีการจัดสรรงบประมาณครุภัณฑ์อุปกรณ์ดิจิทัลสำหรับการศึกษาให้ตรงกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา

2. เข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีคุณภาพ รู้เท่าทันและปลอดภัย และส่งเสริมสมรรถนะดิจิทัลที่สามารถสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงานและการดำรงชีวิตได้

3. ครูรุ่นใหม่ที่มีทั้งด้านดิจิทัล มีทักษะกระบวนการจัดการเรียนการสอนสู่คนรุ่นเก่าไม่ได้ ดังนั้นครูรุ่นใหม่จะต้องมีการผสมผสานทั้งทักษะการจัดการเรียนการสอนและทักษะด้านดิจิทัลซึ่งอาจเพิ่มเติมโดยการอบรมการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยี เช่น TPACK SAMR

นอกจากนั้นจะต้องส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนร่วมกันระหว่างครูและศึกษานิเทศก์เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

สรุปครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีสมรรถนะให้ครูปรับตัว ปรับวิธีการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้สังคัมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ เหมาะสม ปลอดภัย และมีจริยธรรม ครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้จัดการสารสนเทศและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม พัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของผู้เรียน ให้มีความรู้ ทักษะ ความคิด การสื่อสาร เพื่อให้เขาสามารถอยู่ได้ในสภาวะการดำรงชีวิต และการทำงาน ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม เน้นสมรรถนะที่หลากหลาย มากกว่ามีความรู้ ให้ปรับแนวคิดการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้เขาสร้างมูลค่าเพิ่มให้ตนเองด้านศักยภาพ

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัล

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทั่วไปของครูสังคัมศึกษา มีดังนี้

1. การพัฒนาความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูสังคัมศึกษาควรศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น อ่านหนังสือ บทความ ตำรา เข้าร่วมอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น
2. การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา ครูสังคัมศึกษาควรฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา โดยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การหาข้อมูล การหาเหตุผล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น
3. การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน และการฟัง โดยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เช่น ฝึกพูดในที่สาธารณะ ฝึกเขียนเรียงความ บทความ เป็นต้น
4. การพัฒนาทักษะการปฏิบัติงาน ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานต่างๆ เช่น การวางแผน การประสานงาน การปฏิบัติงานเป็นทีม เป็นต้น โดยการฝึกฝนจากประสบการณ์จริงในชั้นเรียน
5. การพัฒนาทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความอดทน ความเอื้ออาทร ความมีน้ำใจ เป็นต้น โดยการฝึกฝนจากการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน
6. การพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ เช่น การเป็นแบบอย่างที่ดี การกระตุ้นให้ผู้อื่นมีส่วนร่วม เป็นต้น โดยการฝึกฝนจากประสบการณ์จริงในชั้นเรียน
7. การพัฒนาทักษะการวัดและประเมินผล ครูสังคัมศึกษาควรพัฒนาทักษะการวัดและประเมินผล โดยศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการวัดและประเมินผลต่างๆ เช่น การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การวัดผลพฤติกรรม เป็นต้น
8. การพัฒนาสมรรถนะทั่วไปของครูสังคัมศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูสังคัมศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการสอน

ส่วนแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา มีดังนี้

1. การพัฒนาด้านความรู้ดิจิทัล ครูสังคัมศึกษาควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เช่น อ่านหนังสือ บทความ ตำรา เข้าร่วมอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน เป็นต้น
2. การพัฒนาด้านการใช้ดิจิทัล ครูสังคัมศึกษาควรฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลต่างๆ โดยฝึกปฏิบัติจริง เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การใช้อินเทอร์เน็ต การใช้ซอฟต์แวร์ประยุกต์ต่างๆ

3. การพัฒนาด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล ครูสังคมศึกษาควรฝึกฝนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแก้ปัญหาต่างๆ โดยการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ปัญหา การหาข้อมูล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

4. การพัฒนาด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล ครูสังคมศึกษาควรติดตามข่าวสารและเทรนด์เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ อยู่เสมอ

5. การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูสังคมศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล

นอกจากนี้ยังมีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลที่น่าสนใจอื่นๆ อีก ได้แก่

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูสังคมศึกษาด้วยกัน ครูสังคมศึกษาสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลกับครูสังคมศึกษาด้วยกัน ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น

2. การจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มย่อย ครูสังคมศึกษาสามารถจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มย่อยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล โดยอาจจัดตั้งชมรมหรือกลุ่มย่อยตามความสนใจ เช่น ชมรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการเรียนรู้ ชมรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาตนเอง เป็นต้น

3. การเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมที่จัดโดยหน่วยงานต่างๆ หน่วยงานต่างๆ มักจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา ครูสังคมศึกษาสามารถเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมเหล่านี้เพื่อพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของตนเองได้

ทั้งนี้ ทักษะด้านดิจิทัลมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อการสร้างและพัฒนาบุคลากร การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษาควรเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ความสามารถด้านความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ครูสังคมศึกษามีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พร้อมต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาการจัดการศึกษาผ่านการพัฒนาครู ถือว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่สังคม จึงจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของตนเองและหน่วยงาน

บทสรุป

สรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล มีดังนี้

1. สมรรถนะทั่วไปของครูสังคมศึกษา เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้ครูสังคมศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ในการสอน ประกอบด้วยความรู้ด้านวิชาการและวิชาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการเป็นผู้นำ และทักษะการวัดและประเมินผล

2. สมรรถนะดิจิทัลของครูสังคมศึกษา เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล ประกอบด้วยความรู้ดิจิทัล การใช้ดิจิทัล การแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือดิจิทัล และการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงดิจิทัล

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของครูสังคมศึกษา ควรเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูสังคมศึกษามีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่พร้อมต่อการจัดการเรียนรู้และปฏิบัติงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัลควรตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล มีดังนี้

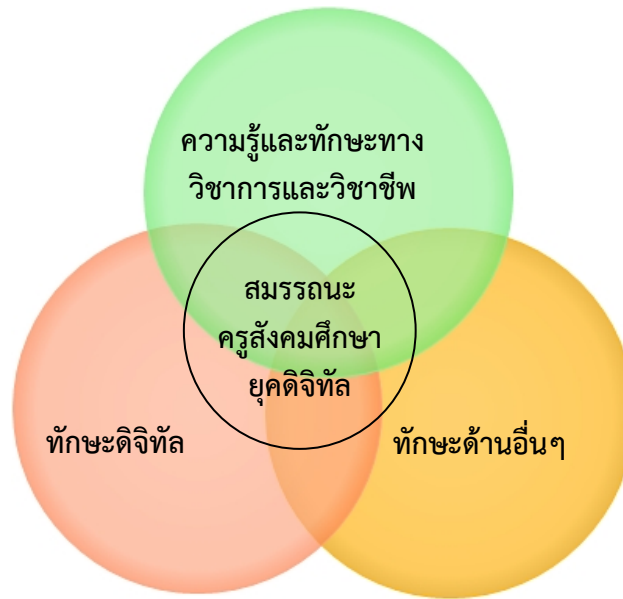
1. ควรมีการจัดอบรมสัมมนาหรือกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะของครูสังคมศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยควรครอบคลุมทั้งสมรรถนะทั่วไปและสมรรถนะดิจิทัล โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย เช่น บรรยาย อภิปราย ฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น

2. ควรส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น เครือข่ายสังคมออนไลน์ กลุ่มไลน์ เว็บไซต์ เป็นต้น

3. ควรสนับสนุนให้ครูสังคมศึกษามีเวลาและโอกาสในการพัฒนาตนเอง เช่น การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาตนเอง การจัดเวลาว่างให้ครูสังคมศึกษาได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

4. ควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับครูสังคมศึกษา โดยปลูกฝังให้ครูสังคมศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ

นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูสังคมศึกษาตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาจจัดอบรมสัมมนาหรือกิจกรรมพัฒนาทักษะที่จำเป็นเหล่านี้ให้กับครูสังคมศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ อีกด้วย เมื่อทุกภาคส่วนร่วมมือกัน จะช่วยให้ครูสังคมศึกษามีสมรรถนะที่พร้อมต่อการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง สรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสมรรถนะของครูสังคมศึกษาในยุคดิจิทัล ดังนี้

ภาพที่ 1 สมรรถนะครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- กณิชา ศิริศักดิ์. (2559). การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 38(2). 1-14.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2563). กรอบสมรรถนะด้านดิจิทัลสำหรับพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพครู พุทธศักราช 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: ศรีธรรมออฟเซต.
- ชัยยศ อิศรางกู. (2562). ประวัติความเป็นมาของการศึกษาสังคัมศึกษา. วารสารวิชาการสังคัมศึกษา. 6(1). 1-11.
- นุชรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย. (2555). การพัฒนาโมเดลบูรณาการระหว่างการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพครูกับการนิเทศอย่างมีส่วนร่วม. คุษณินพนธ์ปรัชญาคุณบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นุชรัตน์ ประสิทธิศิลป์ชัย. (2555). การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ สุขสวัสดิ์. (2565). สมรรถนะที่จำเป็นของครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 27(3). 1-12.
- ปรีดา อัครจันทโชติ. (2564). บทบาทและสมรรถนะครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัล. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 36(1). 1-10.

- ภัทรพร เกษสังข์. (2564). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วิรัช วงษ์สำราญ. (2559). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สมจิตต์ บุญยเกียรติ. (2556). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานการศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติของการสร้างและส่งเสริมการรู้ดิจิทัลสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุชาติดา วงษ์แก้ว. (2564). สมรรถนะดิจิทัลของครูในยุคดิจิทัล. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์**. 46(3). 423-438.
- สุพรรณ อินทวิเศษ. (2564). **การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุภัทรพร กุศลประเสริฐ. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 26(2). 221-232.
- สุภาพรรณ ศรีอรุณ. (2559). **การพัฒนาสมรรถนะครูสังคัมศึกษาในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภิญญา รัตนากรณ์. (2565). **การพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังคัมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Baxter. J. A. & Lederman. N. G. (1999). **Assessment and measurement of pedagogical content knowledge**. in J. Gess-Newsome & N. G. Lederman (Eds.). *Examining pedagogical content knowledge*. Dordrecht. The Netherlands: Kluwer Academic Publisher.
- European Union. (2021). **Digital Competence Framework for Citizens**. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- OECD. (2018). **The future of education and skills: Education 2030**. Paris: OECD Publishing.

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU
ISSN : 2392-5507, E-ISSN : 2673-0030

ภาคผนวก

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธ ศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ การสอนสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสังคม และ สาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมิน ต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

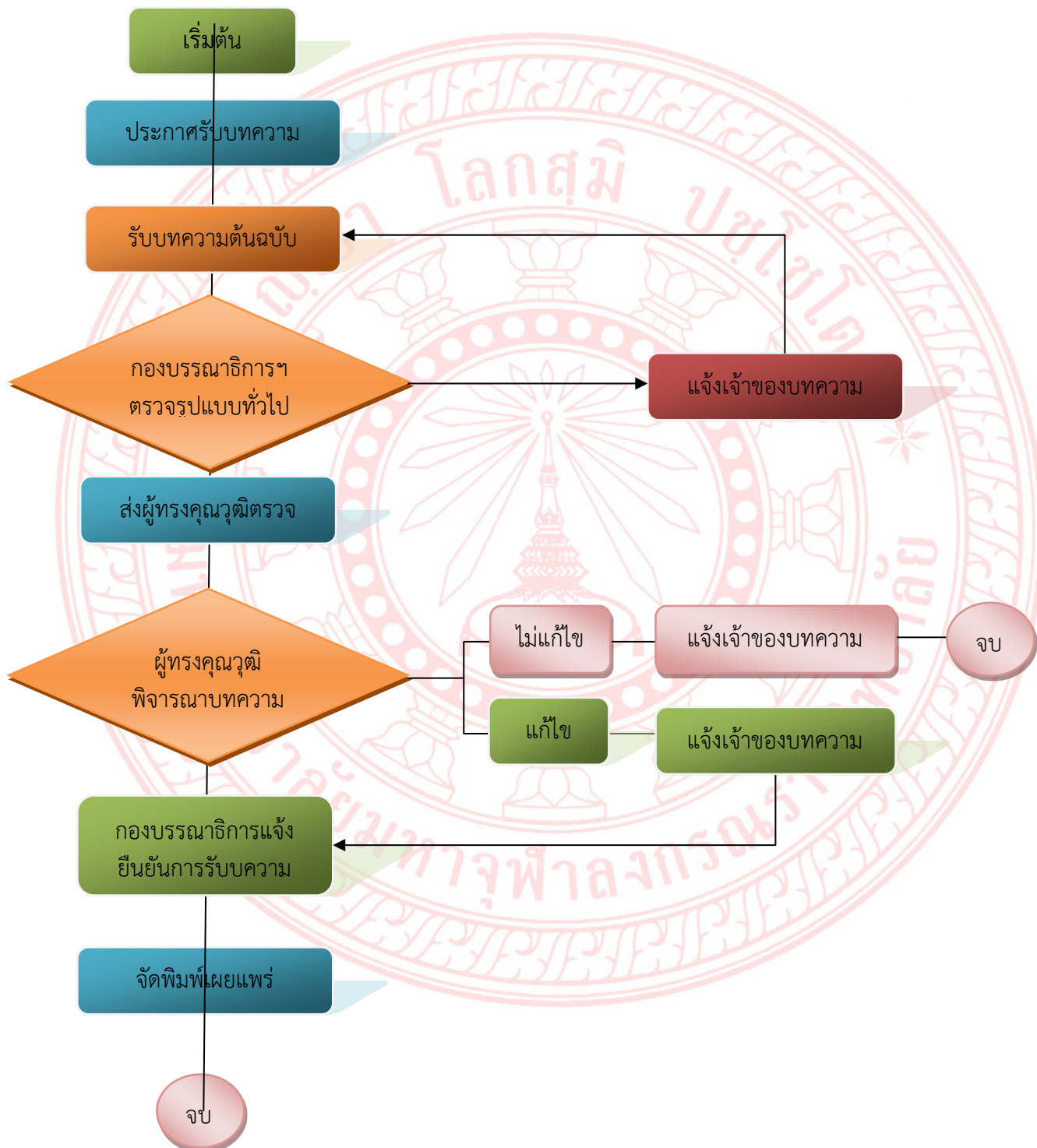
กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบ หลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์/นักวิจัย/นิสิต
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่าน ประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์ต้นฉบับวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. จัดส่งต้นฉบับ ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม
7. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสาร

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ฯ

**หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของ
วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์ผลงานวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน
- 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม
- 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 8) หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 9) เนื้อหาบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 300-350 คำต่อบทคัดย่อ
- 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- 12) หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย

13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทความวิจัย

1) ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

10) องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11) ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) **สังกัด** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่อง อ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) **เนื้อหา (Material)** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการค้นคว้า

7) **บทสรุป (Summary)** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา**. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.

ตัวอย่าง.

พระมหาญาณวฑฺฒน์ ฐิตวฑฺฒโน (บุตตาวงษ์). (2558). การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร. ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์). เลขหน้าที่อ้างอิง. ตัวอย่าง.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 5(3). 26-27

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ. ชื่อหนังสือ. พิมพ์ครั้งที่. (เลขหน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ. (2542). ทศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) : วิเคราะห์จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย. ใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ชีวิตและผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และนันทาทศนะของนักวิชาการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. (40-42). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). ชื่อเรื่อง. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). แหล่งที่มา http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2556.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สถิติสมมติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์.แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 17 ส.ค. 2562.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5
ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์ 035-24800 ต่อ 8284, 095-542-6695
<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU>

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อ 1 เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มีดังนี้

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)
10. ในกรณีที่ บทความวิจัยมีกระบวนการวิจัยเกี่ยวข้องกับมนุษย์ ผู้นิพนธ์จะต้องส่งหลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มาประกอบการลงตีพิมพ์ด้วยจึงจะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ

2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ

3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

จริยธรรมของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง